

NIET UITLEENEN

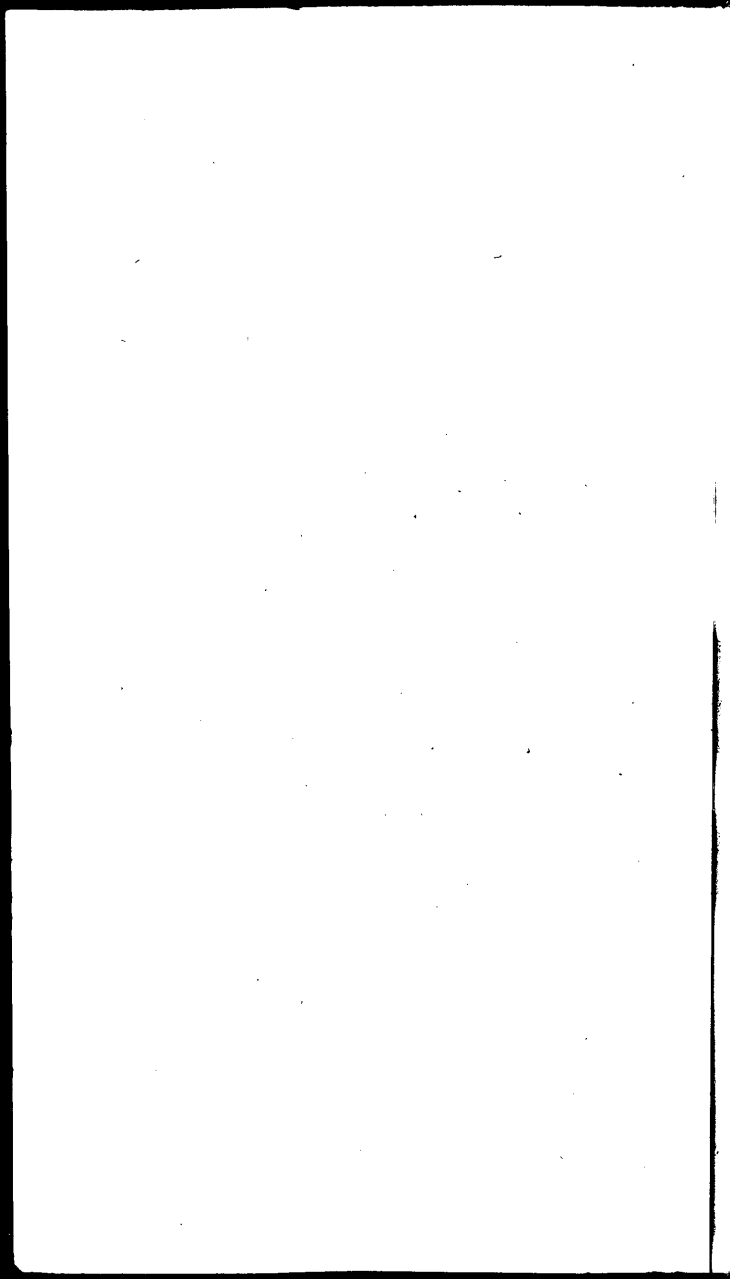

~~201746~~
KWL 2011
B15

GESCHIEDENIS

DER

STAATSREGELING.

G E S C H I E D E N I S
D E R
S T A A T S R E G E L I N G ,

V O O R H E T
B A T A A F S C H E V O L K ,
D O O R
C O R N E L I U S R O G G E .

M E T P L A A T E N .

T E A M S T E R D A M , B J
J O H A N N E S A L L A R T

M D C C X C I X .

VOORREDE.

Mogelijk zal het iemand bevreemden , reeds in den jaare 1799. , de beloofde Geschiedenis eener Staatsregeling , naauwlijks in den jaare 1798. aangenomen en ingevoerd , in het licht te zien verschijnen. — Mischien zal hem dit vroege tijdperk voorkomen , de vereischte rijpheid nog niet te hebben , om zulk een arbeid behoorlijk te voltooijen , of regtmatig te beoordeelen. — Zonder hierover in eenig geding te treden , het vonnis van het waardigst deel der lezende waereld gelaten afwachtende , geloof ik echter te mogen aannemen , dat , zo immer eenig tijdperk kan komen , *en* waarin men belang in zoodanig eene Geschiedenis zal stellen , *en* waarin de mislagen het gemakkelijkst ontdekt en hersteld kunnen worden , zulks dan het tegenwoordige is. Genoegzaam allen toch , die eenige rol op ons Staatstoooneel , gedurende het tijdvak dezer Geschiedenis , gespeeld hebben , leeven : veelen , reeds afgetreden en tot den kring der amblooze Burgers teruggekeerd , kunnen thands de Tafreelen ,

*
in

II V O O R R E D E.

in deze Geschiedenis geschetst, bedaard beschouwen, en met alle nauwkeurigheid zich herinneren, of het afbeeldzel aan het oorspronkelijke getrouw zij. En niet minder vertrouw ik, dat zij op hunne nagedachtenis bij de nakomelingschap wel zoo veel prijs zullen steilen, om zich die moeite te getroosten; zo deze al niet hun eene verlustigende bezigheid verschaffe.

Daar gunst of ongunst, omtrend wien het ook zij, of eenige band van afhankelijkheid mij nimmer konden bewegen, om de waarheid, die ik meende te vinden, te verzwakken of te verdonkeren, — en ik het mij tot den heiligsten plicht heb voorgesteld, aan ieder der handelende perfoonen regt te doen, zonder eenige bedoeling van belediging, of vlijerij — zal niets mij aangenaamer zijn, dan, waar ik eenigen misflag mogt begaan hebben, in staat gesteld te worden, om denzelven te verbeteren.

Voor het overige, maak ik geene meerdere aanspraak op onzijdigheid, dan die genen mijner geachte Lezers, die zich, van den aanvang onzer Omwenteling, op voor hun voldoende gronden, aan enig stelzel van staatkundige bespiegeling hebben verbonden. Beiden, aan den geest des tijds

V O O R R E D E. III

tijds iets toegevende, zullen elkanderen met toegevendheid beoordeelen; latende een getrenger onderzoek en eene beslisschende uitspraak over aan de nakomelingschap, die de gebeurtenissen in haaren zamenhang zal voorstellen.

De keuze der Afbeeldingen vertrouw ik, dat volkomen gebillijkt zal worden. — Inzonderheid verwacht ik, dat het der Natie niet onaangenaam zal zijn, aan het hoofd dezes werks de *Schaduwbeelden* te zien prijken van de meeste leden der Nationaale Vergadering. Niemand toch zal twijfelen, te erkennen, dat het de eerste Nationaale Vergadering geweest is, (in weêrwil van den ongunstigen uitslag van haaren arbeid,) die over alle de deelen van de Staatsregeling en haare grondslagen zulk een helder licht ontstoken heeft, waaraan wij niet slegts de tegenwoordige Staatsregeling te danken hebben, die met de goedkeuring des *Bataaffchen* Volks vereerd is, — maar dat ook zijne stralen nog tot de verre nakomelingschap zal verspreiden, en den roem der Natie tot dezelve overbrengen; en dat men haar slegts regt doet, met op deze wijze de verdiensten haarer leden, die op verschillende wijzen medegewerkt hebben, ter on-

IV V O O R R E D E.

derhouding en verleevendiging van dat glansrijk licht, te vereeuwigen.

Eindelijk, neem ik deze gelegenheid waar, om een misflag in *Het Tafreel van de Geschiedenis der Omwenteling* te herstellen, voor welks vriendlijke aarwijzing ik bij dezen mijn dank betuig. *De Handelingen van het Comité Revolutionair* volgende, is op bl. 339. van het gemelde *Tafreel* verzuimd te melden, dat op die Vergadering ook tegenwoordig waren, als Afgevaardigden van de Reprezentanten van het Volk van *Amsterdam*, de Burgers G. H. DE WILDE en J. PIETERSE: terwijl de Burgers CRUIJS, ONDORP, WISELIUS en VAN LAAR, op bl. 340., als van *Amsterdam* gemagtigd, voorkomende, Afgevaardigden waren van het *Comité Revolutionair*.

Zinstorende Drukfout.

Bladz. 149 reg. 16 van bov. staat, *het einde*: moet zijn; *den Eed*.

N A A M L I J S T
 V A N D E
 R E P R E S E N T A N T E N
 V O O R D E
 N A T I O N A A L E V E R G A D E R I N G ,
 E N D E
 P L A A T S V E R V A N G E R S .

*van die geenen, welken de Commissie tot de
 Constitutie uitgemaakt hebben.*

G E L D E R L A N D .

Districten.	Representanten.	Plaatsvervangende
1. Nijmegen.	G. F. van Hugenpoth tot Aart,	aldaar.
2. Thiel.	Mr. J. D. van Leeuwen,	te Thiel.
3. Bommel.	P. E. de la Court,	te 's Bosch.
4. Buuren.	J. H. Stoffenberg,	te Arnhem.
5. Druten.	G. D. van Hellenberg,	te Thiel.
6. Elst.	J. W. S. van Haerfolte,	te Arnhem.
7. Zutphen.	Mr. B. Wildrik,	te Zutphen.
8. Doesburg.	Mr. W. T. van Bennekom,	te Wamel over Thiel.

VI N A A M L I J S T.

- Districten. Representanten. Plaatsvervangers.
9. Lochem. . Mr. H. H. Vitrin J. Kantelaar, te
ga, te *Arnhem. Campen*, [opge-
Lid van de Com- treden geduu-
missie van Con- rende de zittin-
stitutie. gen van gem,
Commissie.
10. Deutichem. G. W. van Lams-
weerde, te *Zut-
phen*.
11. Bredevoort. E. J. Greeve, te
Winterswijk.
12. Arnhem. . J. W. Evers, te
Arnhem.
13. Harderwijk. C. W. de Rhoer, J. C. Smisfaert,
te *Harderwijk te Amsterdam*. [op-
Lid van de Com- getreedengeduu-
missie van Con- rende de zittin-
stitutie. gen van gem.
Commissie.
14. Hattem. . . Mr. G. D. Jor-
dens, te *Deventer*.
15. Barneveld. . B. Nicuhoff, te
Harderwijk.

H O L L A N D.

- Districten en Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.
1. Helder. J. G. H. Hahn,
Van het Noorden. in den *Haage*.
2. Medenblik. B. Bosch, te *Am-
Van de Noorder sterdam.*
Koggen.
3. Alkmaar. . Mr. L. T. de Kem-
Van Kennemer Eind. penaar, te *Alkmaar*.
4. Hoorn. . . Y. van Hamels-
Van de Zuider-Zee veld, te Utrechr.
Golf.

Districten. Representanten. Plaatsvervangers.
 Hoofdplaatzen.

5. Enckhuizen. *Mr. B. Blok, te
 Van de Zuider-Zee. Enckhuizen.*
  6. Purmerende. *S. Schermer, te
 Van de Bedijkte Wormerveer.
 Meeren.*
  7. Beverwijk. *J. Nuhout van der
 Van de Noord-Zee. Veen, te Castricum.*
  8. Westzaandam. *W. B. Tip, te
 Van den Westzaan. Westzaan.*
  9. Oostzaandam. *J. H. de Lange,
 Van de Oostzaan en te Haarlem,
 Waterland.*
  10. Haarlem. *W. A. Lestevenon,
 Van het Spaaren. te Haarlem.*
  11. Polaanen. *J. B. Bicker, te
 Van Ye en Meer. Amsterdam.*
  12. Amsterdam.
- De 14 Districten
 van 't Te. No. 1. Cs. van Lennep,
 te Amsterdam.*
13. . . . 2. *A. C. Verfter, te
 Amsterdam.*
  14. . . . 3. *H. van Castrop,
 te Amsterdam.*
  15. . . . 4. *T. Aaninck, te
 Amsterdam.*
  16. . . . 5. *A. J. Zubli, te
 Amsterdam.*
  17. . . . 6. *C. J. Branger, te
 Amsterdam.*
  18. . . . 7. *N. van Staphorst,
 te Amsterdam.*
  19. . . . 8. *H. Hoogewal, te
 Amsterdam.*
  20. . . . 9. *J. van Wickevoort
 Crommelin, te
 Amsterdam.*

VIII N A A M L I J S T.

Districten. Hoofdplaatsen.	Representanten.	Plaatsvervangers.
21. . . . 10.	J. P. Farret, te <i>Amsterdam.</i> [Lid van de Commissie van Constitutie.]	J. Geelvinck, te <i>Amsterdam</i> , doch in 's <i>Hage</i> , [op- getreden geduu- rende de zittin- gen van gem. Commissie.]
22. . . . 11.	J. H. Meijer Caspesz., te <i>Am- sterdam.</i>	
23. . . . 12.	E. de Lespinasse, te <i>Amsterdam.</i>	
24. . . . 13.	H. D. van Hoorn, te <i>Amsterdam.</i>	
25. . . . 14.	R. J. Schimmelpen- ninck, te <i>Am- sterdam.</i>	
26. Amstelveen. <i>Van Meer en Amstel</i>	A. Ploos van Ain- stel te <i>Amsterdam.</i>	
27. Weesp. . . <i>Van Vech en Zee.</i>	J. G. Luijken, te <i>Amsterdam.</i> [Lid van de Commissie van Constitutie.]	J. Lublink de Jon- ge, te <i>Eemnes.</i> [opgetreden ge- duurende de zit- tingen van gem. Commissie.]
28. Noordwijk binnen. <i>Van Zee en Meer.</i>	S. J. van Langen, te <i>Leijden.</i>	
29. Leijden. . <i>Van de twee Distric- ten van den Wester- Rhijn. No. 1.</i>	P. L. van de Kas- teele, te <i>Haarlem.</i> [Lid van de Com- missie van Con- stitutie.]	D. Wormer, te <i>Leijden.</i> [opge- treeden geduu- rende de zittin- gen van gem. Commissie.]
30. . . . 2.	P. M. Pertat, te <i>Amsterdam.</i>	
31. Hazerswoude. <i>Van den Midden- Rhijn.</i>	J. Proot, onder <i>Leijderdorp.</i>	

- Distrieten. Representanten. Plaatsvervangers.
 Hoofdplaatsen.
32. Bodegrave. M. H. Witbols, J. C. Ten Noever,
 te *Naaldwijk*, te *Woerden*. [op-
Van den Ooster- [Lid van de Com- getreedengeduu-
Rhijn. missie van Con- rende de zitting
 stitutie.] van gem. Com-
 missie.]
33. Gouda. . . J. Couperus, te G. C. C. Vateben-
Van de Gouwe Tsjel. *Gouda*. [Lid van der. in 's *Hage*.
 de Commissie van [opgetreedengeduu-
 Constitutie.] duurende de zit-
 tingen van gem.
 Commissie.]
34. Den Haag. Pieter Paulus,
Van de drie Distric [overleden.] en
ten van Vliet en in deszelis plaats
Zee. . No. 1. HUGO GEVERS, te
Dordrecht.
35. . . . 2. L. E. van Eck,
 in den *Haag*.
36. . . . 3. J. J. Cau, in 's *Hage*.
37. Delft. . . Mr. W. H. Teding
Van de Delf. van Berkhout,
 onder *Rijswijk* bij
Delft.
38. Watering. . H. Quesnel, te
Van het Waterland. *Delft.*
39. Vlaardingén. P. van Zonsbeek,
Van Maas-mond. *aldaar.*
40. Schiedam. . J. Nolet, *aldaar.*
Van de Schie.
41. Rotterdam.
Van de vier Distric-
ten van de Maas.
 No. 1. H. Midderigh, te
Rotterdam.
42. . . . 2. L. C. Vonck, in
 's *Hage*.
43. . . . 3. J. J. Brands, te
Rotterdam.

N A A M L I J S T.

Distrieten.   Representanten.   Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

44. . . . 4. Mr. P. Hartog ,
te Rotterdam.
45. Nieuwerkerk N. J. Ockhuijfen ,
aan den Ysfel. te Moordregt.
Van Rotte en Ysfel.
46. Schoonhoven. D. van Horbag, J. van Kempen ,
Van Ysfel en Lek. te Liesveld. [Lid *Schoonhoven*, [op-
van de Commis getreeden geduu-
fie van Constitu- rende de zitting
tie.] van gem. Com-
missie.
47. Ridderkerk. A. Pompe van
Van Maas en Eiland Meerdertvoort ,
te Zwol.
48. Sliedrecht. D. Boellaard , te
Van Lek en Merwede Vianen.
49. Gorinchem. J. J. Cambier , te
Van Oosterland. Haarlem.
50. Brielle. . . J. van Lockhorst ,
Van Maas en Ha- te Geervliet.
ringvliet.
51. Strijen. . . J. D. Pasteur , on-
Van Maas en Hol- der's Gravendeel.
lands Diep.
52. Dordrecht. P. Bosveld , te
Van de Merwede. Dordrecht.
53. Heusden. . L. van der Voort ,
Van Biesbosch en te Heusden.
Maas.
54. Middelharnis. J. Jansfen , te
Van de Zeegaten. Oudenbosch.
55. Geertruyden- J. Koene , aldaar.
berg.
Van het Zuiden.

Z E E.

N A A M L I J S T.   ✖
Z E E L A N D.

Districten.   Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

1. Middelburg.

*Van de twee Distric-
ten van Walcheren.*

La. A. Mr. W. A. de Be-
veren, te Mid-
delburg.

2. . . . B. Mr. J. E. Austen, Mr. B. Matthias
te Middelburg. Pous, te Middel-
[Lid van de Com- burg. [opgetree-
missie van Con- den gedurende
stitutie.] de zitting van
gem. Commissie]

3. Goes. . . H. Rabinel; te W. G. van der
Van Zuid Beverland. Goes. [Lid van Grijp, te Goes.
de Commissie van [opgetreeden ge-
Constitutie.] duurende de zit-
ting van gem.
Commissie.]

4. Cortgene. . . Mr. F. Breekpot,
Van Tholen, St. Phi- te Zierikzee.
lipstland, Noord-
Beveland en Wolp-
haarddyck.

5. Zierikzee. Mr. W. C. de Cra-
Van Schouwen en ne, te Zierikzee.
Duiveland.

U T R E C H T.

Districten.   Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

1. Utrecht. . . . Mr. A. J. Strick Mr. H. J. van
van Linschooten, Hengst, te Utrecht
te Utrecht. [Lid [opgetreden ge-
van de Commis- duurende de zit-
sion van Constitu- ting van gem.
tie.] Commissie.]

2. . . . . Mr. G. A. Vis-
scher, te Utrecht.

3. Soest-

Districten. Hoofdplaatsen.	Representanten.	Plaatsvervangers.
3. Soestdijk. . .	Mr. D. C. de Leeuw, te Utrecht.	
4. Seist.	J. van Maanen Adz., te Utrecht.	S. Camp, te Amersfoort. [op- getreden geduu- rende de zittin- gen van gem. Commissie.]
5. Nieuwerfluis.	G. van der Zoo, te Maarsjen.	
6. Montfoort.	F. J. van Lilaar, te Amersfoort.	

V R I E S L A N D.

Districten. Hoofdplaatsen.	Representanten.	Plaatsvervangers.
1. Leeuwaarden.	H. Borgring, te Leeuwaarden.	
2. Leeuwaardera- deel.	H. L. van Altena, te Leeuwaarden.	
3. Ferwerd.	C. L. van Beyma, te Harlingen.	
4. Oosterwierum.	O. G. Gorter, te Leeuwaarden.	
5. Berlikum.	D. C. Kuiken, te St. Jacobs Pa- rochie.	
6. Sneek.	S. Stijl, te Har- lingen. [Lid van Commissie van Constitutie]	J. van Rijswijk, te Harlingen [op- getreden geduu- rende de zitting van gem. Com- missie.]
7. Dragten.	T. Schoonevel, te Dokkum.	
8. Dokkum.	E. M. van Beyma.	
9. Harlingen.	J. L. Huber, in den Haag.	

Distrikt en Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

10. Wolvega. . . M. Silerius, te J. B. van Loenen,
Langeweer. [Lid op den *Touwer*.
van de Commis- [opgetreeden ge-
sie van Constitu- duurende de zit-
tie.] ting van gem.
Commissie.]

11. Balk. . . . T. Halbes, op *de*
Lemmer.

O V E R T S S E L.

Verdeelingen en Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

Deventer. . . . J. A. de Mist, te
Van de 1. Verdeeling. *Campen*, doch
thans in den *Haag*.

Raalte. . . . M. Helmich, te
Van de 2. Verdeeling. *Zwolle*.

Zwolle. . . . W. Queijfen, te A. G. Bezier, in
Van de 3. Verdeeling. *Zwolle* [Lid van 's *Hage*. [opge-
de Commissie van treden geduu-
Constitutie.] rende de zitting
van gem. Com-
missie.]

Campen. . . . G. W. van Marle, A. C. W. van Haer-
Van de 4. Verdeeling. te *Zwolle*. [Lid *solie, op den Doorn*
van de Commis- *bij Zwolle*. [op-
sie van Constitu- getreeden geduu-
tie.] rende de zitting
van gem. Com-
missie.]

Vollenhoven. . . J. A. de Vos van
Van de 5. Verdeeling. *Steenwijck*, te
Vollenhoven.

Almelo. . . . H. J. Colmschate,
Van de 6. Verdeeling. te *Almelo*.

Oldenzaal. . . . T. B. Kock, te
Van de 7. Verdeeling. *Olaanzaal*.

Hen.

Verdeeling en Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

- Hengelo. . . . . J. H. Floh, te
Van de 8. Verdeeling. Enschede.
Goor. . . . . J. B. Auffmorch,
Van de 9. Verdeeling. te Goor.

G R O N I N G E N.

Distrieten en Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

1. Groningen.

*Van de twee Distric-
ten van Groningen.*

*La. A. T. Hulshoff, te
Groningen.*

2. . . . *La. B. T. A. ten Berge,
te Groningen.*

3. Zuidhorn. . . H. ten Cate, op
*Van het Distriët van de Leek,
het Westerkwartier.*

4. Onderdendam. G. J. G. Bacot,
*Van het Distriët van te Groningen,
Onderdendam.*

5. Appingadam. B. W. Hoffman, D. T. Bonthuis,
*Van het Distriët van te Appingadam. te Middelftum. te Stedum [op-
[Lid van de Com getreeden geduu-
missie van Con- rende de zitting
stitutie. van gem. Com-
missie.]*

6. Scheemda. . . H. Slipkens, te
*Van het Distriët van Groningen.
de Oldambten.*

7. Veendam. . . Scato Trip, te E. Metelerkamp,
*Van het Distriët Groningen. [Lid te Veendam [op-
de Veen - Colo- van de Commis- getreeden geduu-
niën. tie. rende de zitting
van gem. Com-
missie.]*

8. Win-

N A A M L I J S T.   xv

Districten en Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

8. Winschoten. A. J. de Sitter, te
Van het Districte van Groningen.
Westervolde en 't
Wold-Old-Ambt.

D R E N T H E.

Districten. Representanten. Plaatsvervangers.

- Zweel. . . . D. van der Wijck,
op de *Klenke* bij
Coeverden.
- Meppel. . . . C. de Vos van Tonko Modder-
Steenwijk, op de man, te *Gronin-*
Havikshorst. [Lid *gen.* [opgetreeden
van de Commis- geduurende de
sie van Constitu- zittingen vangema-
tie.] *Commisfie.*]
- Vries. . . . J. L. Tonckens,
te *Westervelde.*

BATAAFSCH BRABAND.

Districten en Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

1. Bergen op Zoom. P. Vreede, te
Leijden.
2. Steenberg. C. Reijns, te *Stand*
daar buiten.
3. Breda. . . . J. P. van der
Borgh, te *Breda.*
4. Etten. . . . J. J. Havermans,
te *Breda.*
5. Tilburg. . . . J. B. Verheijen,
te *'s Bosch.*
6. Oisterwijk. A. Moolengraaff,
te *Vugt.*

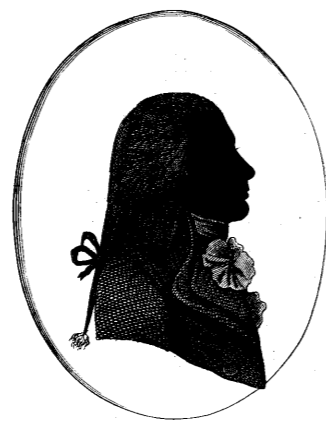
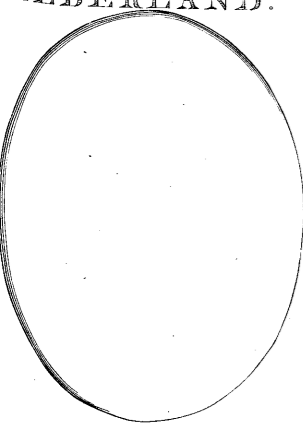
xvi N A A M L I J S T.

Districten en Representanten. Plaatsvervangers.
Hoofdplaatsen.

7. Eindhoven. J. de Witt, te
Eindhoven.
8. Oirschot. S. van Gulick,
te *Boxtel.*
9. Helmond. P. Verhoijfen, te *H. Verhagen, te*
Helmond [Lid *Oedeneroeden.* [op-
van de Commis- getreeden geduu-
sief van Constitu- rende de zitting
tie. van gem. Commis-
siefie.]
10. Vechel. . . . F. Guljé, te *Hel-*
mond.
11. Leende. . . . J. F. R. van Hooff,
te *Eindhoven.*
12. Osf. . . . . M. Verhees, te
Boxtel.
13. den Bosch. W. Hubert, Jr.
te *'s Bosch.*
14. Grave. . . . J. A. Krieger, te *Mr. M de Menfe,*
Grave. [Lid van te *Grave.* [opge-
de Commisfief van treden geduu-
Conffitutie. rende de zitting
v n de Commis-
fief van Confitu-
tie.]

ELDERLAND.

W. HUGENPOTH TOT AART.

J. D. VAN LEEUWEN.

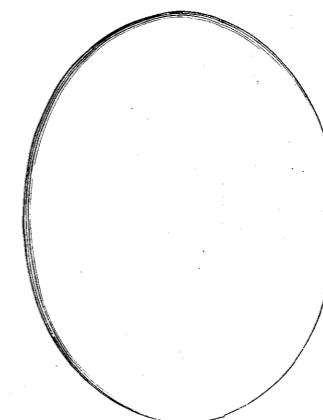
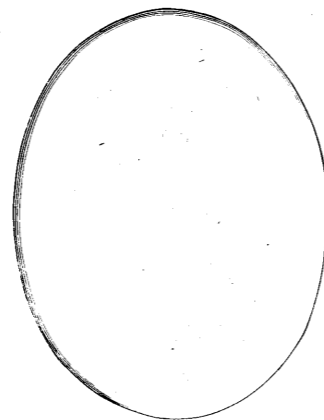
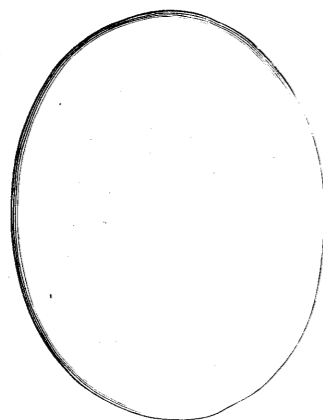
P. E. DE LA COURT.

J. H. STOFFENBERG JUN.

G. D. V. HELLENBERG.

J. W. S. V. HAERS OLTRE.

B. WILDRICK.

W. F. V. BENNEROM.

H. H. VITRINGA.

G. W. V. JAMSWEERDE.

E. J. GREVE.

J. W. EVERS.

C. W. DE RHOER.

G. D. JORDENS.

HOLLAND.

B. NIEUHOFF.

J. G. H. HAHN.

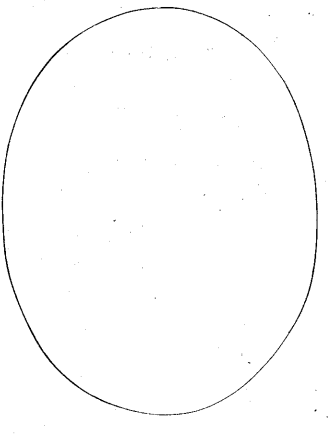
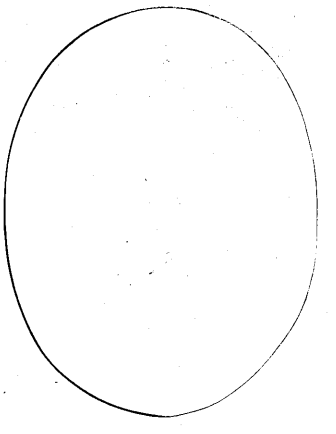
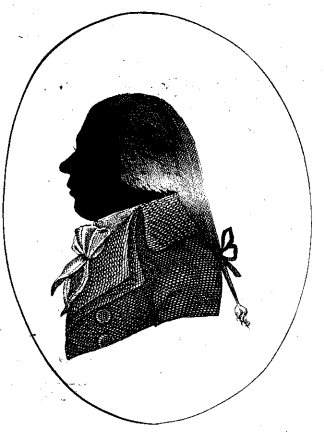
B. BOSCH.

L. T. DE KEMPENAAR.

J. S. V. HAMELSVELD.

B. BLOK.

S. SCHERMER.

J. NUHOUT VAN DERVEEN.

W. B. TIP.

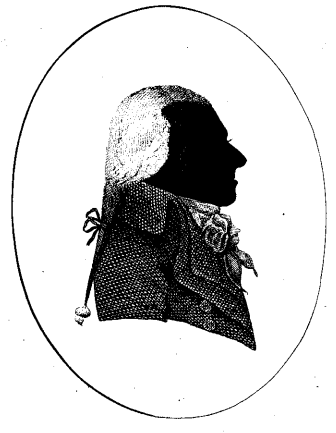
J. H. DE LANGE.

W. A. LESTEVENON.

J. B. BIKKER.

C. V. LENNEP.

A. G. VERSTER.

H. VAN CASTROP.

T. AANINCK.

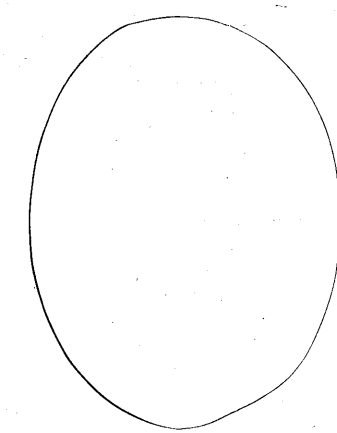
A. J. ZUBLI.

C. J. BRANGER.

N. V. STAPHORST.

H. HOOGEWAL.

J. P. WICKEVOORT CROMMELIN.

J. P. FARRET.

J. H. MEIJER CASP. ZOON.

E. DE LESPINASSE.

H. D. V. HOORN.

R. J. SCHIMMELPENNINCK.

A. PLOOS V. AMSTEL.

J. G. LUYKEN.

S. J. V. LANGEN.

P. I. VAN DE KASTELE.

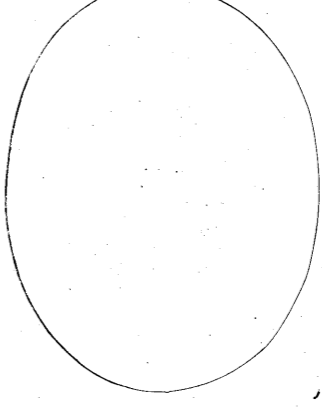
P. A. M. PERTAT.

J. PROOT.

M. H. WITBOLS.

J. COUPERUS

H. GEVERS.

L. E. V. ECK.

J. J. CAU.

W. H. TEDING V. BERKHOUT.

H. QUENEL.

P. V. ZONSBEEK.

J. NOLET.

H. MIDDERIGH.

L. C. VONCK.

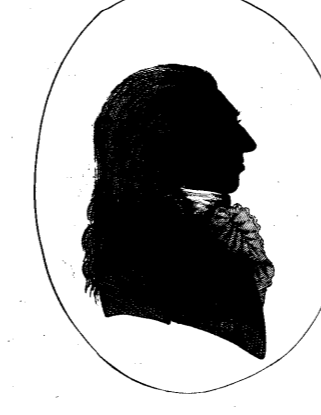
J. BRANDS.

P. HARTOG.

N. J. OCKHUIZEN.

D. V. HORBACH.

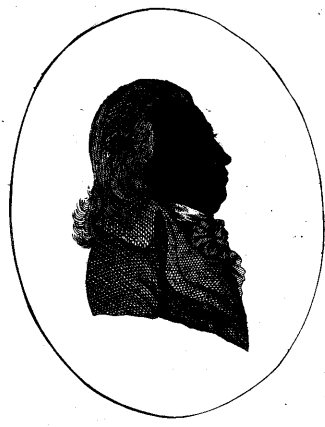
A. POMPE V. MEERDERVOORD PCZ.

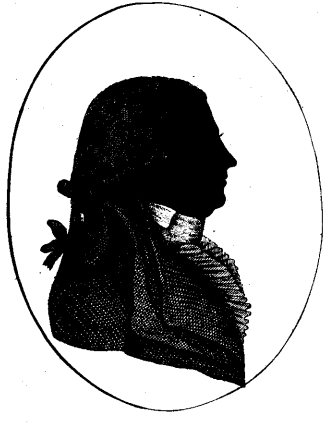
D. BOELLAARD.

J.J. CAMBIER.

J. VAN LOKHORST.

J. D. PASTEUR.

P. BOSVELD.

G. VAN DER VOORT.

J. JANSEN.

J. KOENE.

ZEELAND.

W. DE BEVEREN.

J. AUSTEN.

H. RABINEL.

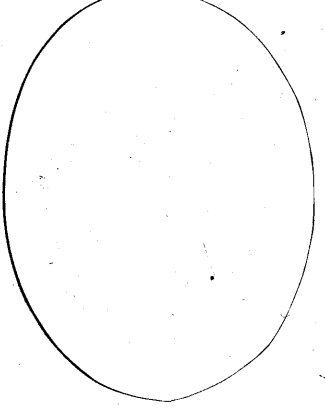

F. BREEKPOT.

W. DE CRANE.

UTRECHT.

A. J. STRICK v. LINSCHOTEN.

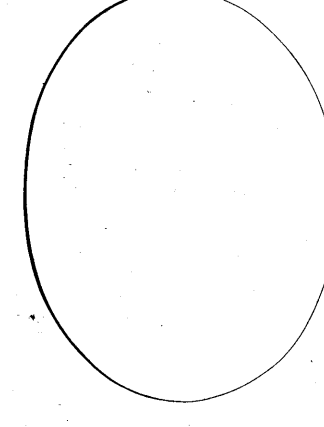
J. A. VISSCHER.

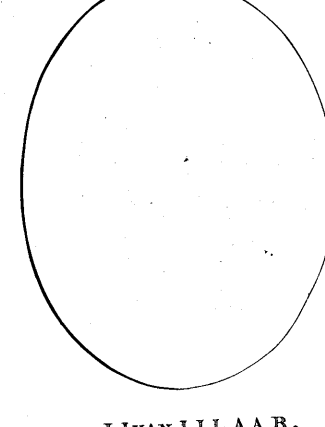
D. C. DE LEEUW.

J. VAN MAANEN.

G. V. DER ZOO.

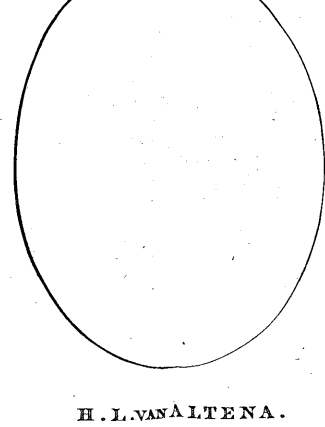

J. J. VAN LILAAR.

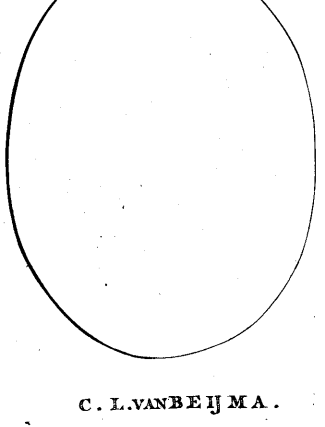
VRIESLAND.

H. BORGRING.

H. L. VAN ALTENA.

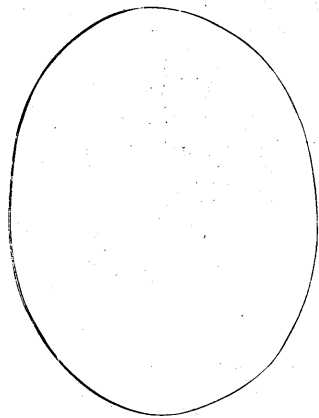
C. L. VAN BEIJMA.

O.C. GORTER.

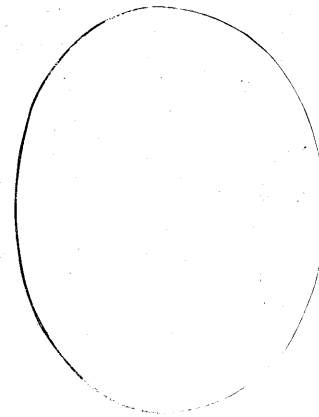
D.C. KUIKEN.

S. STIJL.

F. SCHONEGEVEL.

E.M. VAN BEIJMA.

J.L. HUBER.

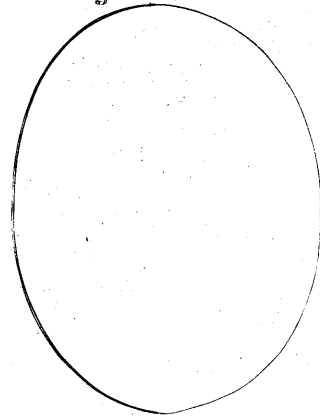

M. SIDERIUS.

OVERIJSSEL.

T. HALBES.

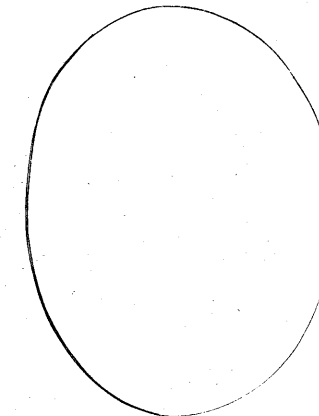
J.A. DE MIST.

M. HELMICH.

W. QUEJZEN.

G.W.V. MARLE.

J.A. DEVOS VAN STEENWIJK.

H.J. COLMSCHATE.

GRONINGEN.

F.B. KOCK.

J.H. FLOH.

J.B. AUFFMORTH.

P.J. HULSHOFF.

T.A. TEN BERGE.

H. TEN KATE.

G.J.G. BACOT.

DRENTHE.

B.W. HOFFMAN.

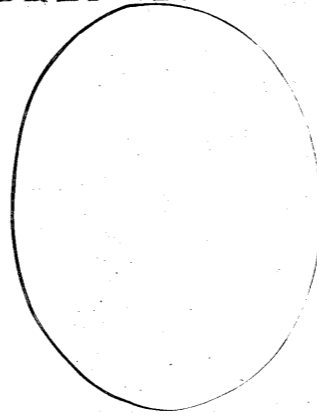
H. SIJPKENS.

S. TRIP.

A.J. DE SITTER.

D.V. DWYCK.

C. DE VOS VAN STEENWIJK.

J.I. TONCKENS.

BRABANT.

P. VREEDE.

CH. NORBERT REIJNS.

J.P. VAN DER BORCHT.

J.J. HAVERMANS.

J. B. VERHEJEN.

A. MOOLENGRAAF.

J. DE WIT.

S. VAN GULICK.

P. VERHOJZEN.

F. GULJÉ.

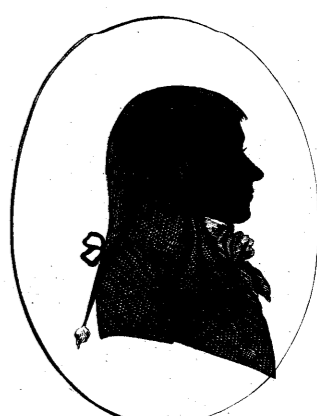
J.F.R. VAN HOOFF.

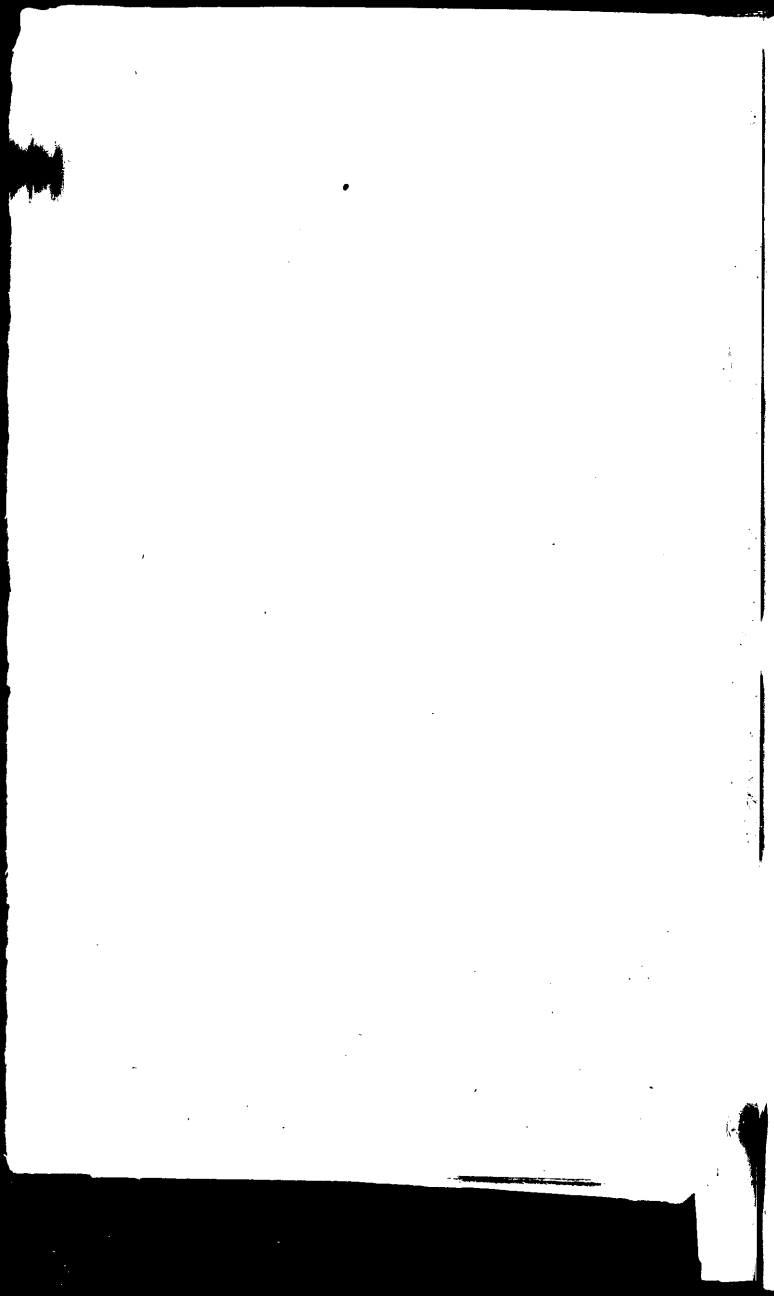
H. VERHEES.

W. HUBERT, JUNIOR.

J. A. KRIEGER.

INLEIDING.

^o
Zie daar ons eindelijk tot dat beslisschend tijdstip genaderd, het groote, eindelijke doel der geheele Omwenteling, het tooneel, waarop een Volk all' zijne grootheid en majesteit ontwikkelt, — het Tijdstip waarin de Nederlandsche Natie de regels bepaalt, waar naar het zich zelve bestuuren en haare belangen wil waargenomen hebben. Zoo belangrijk dit oogenblik is voor den wijsgeerigen beschouwer, zoo eenig, zoo voorbeeldloos is hetzelfde in de Geschiedenis van ons Vaderland. De jaaren van 1579, 1651, 1717. getuigden slechts van eene enkele opwelling van nationaale geestdrift, van eene zwakke pooging, om een gebouw van wetgeving op te richten, maar bragten niets anders voort, dan eene ongeschikte vereeniging, die telkens de zaaden van verdeeldheid en scheuring in zich bevatte. Noch *de Unie van Utrecht*, noch de volgende bemoeijingen ter verbe-

tering van haare gebreken , hadden iets, dat tot het denkbeeld van eene Staatsregeling kon geleiden. Juist bedoelden dezelve de vastklinking van alle banden eener vernederende overheersching van het eene Gewest over het andere, — de verzekering van voorregten , die de hoogste ongelijkheid vereeuwigen, en met deze den voorduur van gewestlijken naarijver , van die heilloze zucht, om op de puinhopen van de welvaart zijnes broeders eigen grootheid en voorspoed te bouwen.

*Nood-
zaaklijk-
heid eener
geheel
nieuwe
Constitu-
tie.*

Die het *Tafreel van de Geschiedenis der Omwenteling* met eenige opmerkzaamheid heeft gelezen , en tevens niet geheel een vreemding is in de Geschiedenis van ons Vaderland, moet onvermijdelijk tot het besluit komen, — eene geheel nieuwe Staatsregeling is voor Nederland noodzakelijk. De beginselen van Gelijkheid, Vrijheid en Broederschap, tot grondslagen der Omwenteling gelegd zijnde , moest op dezen een gantsch nieuw gebouw van wetgeving verrijzen. Ook hier was het zeggen van den grootsten en wijsten der menschen van volle kracht, „ men zet geene nieuwe lap „ op een oud kleed , of anders scheuren beiden.” Slechts de geringste overblijfselen
van

van het oude gebouw, behouden hebben-
 de, zou deze valsche Staatskunde den pas
 vrij geworden Nederlander allengskens tot
 dien vernederenden staat hebben terug ge-
 bragt, waaruit de laatste Omwenteling
 hem zo moeilijk verlost had. En hoe ook
 zou het mogelijk geweest zijn, van die
 overblijfselen eenig gebruik te maaken?
 Door den slag der Omwenteling, tot de
 diepste grondslagen geschokt en verbrij-
 zeld, was het gebouw onherstelbaar ver-
 woest. Dit, gepaard met het vooruitzigt,
 dat mogelijk willekeur, gehuwd aan eigen-
 baat, de uiterste poogingen zou aanwen-
 den, om het omvergehaalde weldra door een
 ander nog wanstaltiger gebouw te doen
 vervangen, pleitte allernadruklijkst voor de
 noodzaaklijkheid, om met den meesten
 spoed het Nederlandsche Volk eene geheel
 nieuwe Staatsregeling aantebieden, die aan
 den staat van Omwenteling een einde moest
 stellen, en de plaats vervullen van alle die
 verschillende en dikwijls strijdige Regle-
 menten, welken reeds op het gewestlijke en
 stedelijke Bestuur gevormd waren, en die, hoe
 schijnbaar ook op de aangenomen beginse-
 len gegrond, lijnrecht strekten, om dezel-
 ven te ondermijnen en te verwoesten.

4 I N L E I D I N G.

*Algemeene
zwaa-
righeden
tegen de-
zelve.*

Doch, zoo gebiedend deze noodzaaklijkheid sprak, niet minder lagen voor iederen doorzigtigen de zwaarigheden bloot, die zich tegens deze vorming eener nieuwe Staatsregeling verzetten, en deden hem, aan eenige goede uitkomst der pogingen daartoe, twyfelmoedig wanhopen. Lichtlijk kan men zich de bereidwilligheid van eene volkplanting, in een onbewoond gewest zoo even aangeland, verbeelden, om zich aan zeker zamenstel van wetten, door de meerderheid goedgekeurd, te onderwerpen. Is het slechts op de beginzelen van Gelijkheid, Vrijheid en Broederschap gegrond, dan zal het den meesten niets dan voorspoed en welvaart vertoonen, en van niemand eenige opoffering van reeds genoten voorregten of voordeelen vorderen. Maar, zoodanig eene bereidwilligheid in eene reeds gevormde maatschappij te onderstellen, waarvan een aantal leden aan de voorheen gewettigde onregtvaardigheden all' hunne hoogheid en grootheid verschuldigd zijn, — niet bedacht te zijn, dat dezen allen mogelijken invloed, zelfs ten koste van de helft hunner bezittingen, zullen bezigen, om hunne afhangelingen te overreden of te noodzaaken, ten einde in hunne maatregelen

te

te treden — dit ware geheel onmenschkundig. Waarop anders toch kan deze onderstelling gebouwd zijn, dan op het begrip dat de meerderheid eener Natie, gewoonlijk het minst beschaafd en het meest verwaarloosd en afhankelijk deel, verlicht genoeg is, om haare waare belangen te voorzien, edelmoedig genoeg om een persoonlijk belang aan het belang van het geheel, aan het belang der nakomelingschap op te offeren, stout en standvastig genoeg om haare regten en aanspraken te doen gelden. Op wie ook dit denkbeeld toepasselijk moge wezen, die de Nederlandsche Natie in haar geheel kent, zal niet ligt het afbeeldzel van zoodanig een origineel bij dezelve zoeken (*). Dan, wat zeggen wij?

(*) Indedaad: hier in, in het persoonlijk eigenbelang, in de onbeperkte heerschzucht van veelen der eerste aanleggers en hoofden der Omwenteling, en niet in onkunde of besluiteloosheid, is de hoofdbron te zoeken van alle die schokken, die belemmeringen, welken het Bataafsche Volk meer dan drie jaaren in den rampzaligen Omwentelings staat hebben gehouden. — Reeds in den jaare 1793. kwam ons een Stukje ter hand, welkers Schrijver ons onbekend en waar van de titul is; *Verhandeling over de Gebreken in de Regeeringsvorm van het Gemeenebest der Vereenigde Nederlanden, en over de*

6 I N L E I D I N G.

wij? Waar, in de geheele Geschiedenis des menschdoms, is het voorbeeld van zulk een ver-

middelen, door welke eene betere op een vasten grond kan gevestigd worden, door een uitgeweken Hollandsch Patriot. Te Duinkerken bij van Schelle & Comp. Het eerste jaar der Fransche Republiek. Na eene nauwkeurige opgave van de gebreken onzer oude Regeeringsform, waar uit duidelijk blijkt, dat niets van dezelve in eene nieuwe Staatsregeling kon behouden blijven, volgen dertien regels, die een grondschets van het nieuwe gebouw aanbieden.

1. Vernietiging der verdeeling in Gewesten. Het geheele Gemenebest moet een enkelvoudig ligchaam zijn, verdeeld in Departementen, enz. allen zoo na mogelijk van gelijke grootte, in evenredigheid der Volkrijkheid.
2. Eene Souvereine Wetgevende Vergadering, wier leden door een gelijk getal Ingezetenen verkoren worden, en die alle het geheele Volk vertegenwoordigen.
3. Dezen moeten door kiezers verkoren worden, door een gelijk getal Ingezetenen daar toe benoemd.
4. Alle Ingezetenen, zonder onderscheid van rang of godsdienst zijn ter stemming gerechtigd.
5. Het Wetgevend Ligchaam blijft slechts een bepaalden tijd in bediening, en wordt door een ander vervangen.
6. Het verkiest buiten zich een bepaald getal personen tot de uitvoerende magt, die aan het zelve in alles verantwoordelijk zijn.
7. Deze uitvoerende magt kan geen besluit nemen dan onder bekrachtiging van het Wetgevend Ligchaam.
8. De Wetgevende Vergadering stelt een bepaald

ge-

verlicht en wijsgeerig Volk, dat een nieuwe Staatsregeling, hoe strijdig ook met de

in-
 getal perfoonen tot bestuur der Finantiën. Van de gelden der natie mag geen gebruik gemaakt worden, dan op authorifatie van het Wetgevend Ligchaam. 9. Het bepaalt het getal van hooge en laage gerigtshoven, van de leden en van de wijze van regtsvordering: de Regters worden verkozen door kiezers der diftricten. 10. De benoeming van het Bestuur der Departementen geschiedt door kiezers, — van dat der Gemeenten, door de Ingezetenen zelve. Hunne zitting is tijdelijk, hun gezag niet wetgevend, maar administratief. 11. Alle voorregten van Steden, Genootfchappen, Gilden en bijzondere perfoonen, alle adelijke, feodale en leenroerige regten, alle eertijfels en onderscheidingsteken worden vernietigd. 12. Alle lasten worden op een gelijken voet geheven, in evenredigheid der vermogens. Geene departementaale of mindere Bestuuren mogen belastingen opleggen of heffingen doen, dan op authorifatie van het Wetgevend Ligchaam. 13. Alle oefening van den uitwendigen Eerdienst is vrij, alle bevoorregting van het eene Genootfchap boven het ander wordt vernietigd. — Ziet daar de grondflagen van dat gebouw, 't welk de vrienden der Omwenteling reeds in dat vroege tijdperk verlangden: — men vergelijke nu hier mede den arbeid der Provisioneele Repräsentanten, in de verschillende Gewesten, waar van wij reeds een Tafreel hebben opgehangen, en den arbeid der Nationaale Vergadering, ter vorming eener Staats-

8 I N L E I D I N G.

individueele belangen van veelen, en wel de vermogendsten, vrijwillig hebbe aangenomen, alleen uit een beredeneerd bezef van de duurzame voordeelen, die dezelve der geheele maatschappij zou aanbrengen? Welke vroomme bedriegerijen moesten de Wetgevers der Oudheid niet bezigen, om hun zamenstel van wetgeving door het Volk bekrachtigd en ingevoerd te zien? — een zamenstel, dat nog altijd het voordeel hadt, van door één oorspronkelijk vernuft geschapen te zijn, boven de latere Stelzels, die altijd het merk van verschillende handen droegen? Vertoonen ons de Geschiedenissen van alle Omwentelingen en Staatshervormingen niet overal de hand eener gebiedende noodzaaklijkheid, die aan de bevrijde Volken de wet voorschrijft, en hun geene andere keuze overlaat, dan tot de voorige kluisters terug te keeren, of eene nieuwe orde te omhelzen, die, hoe schijnbaar nadeelig dan ook voor *individus*, toch de zaaden van al-

regeling, van welken wij thands eene Schets zullen aanbieden, en oordeele, of het onkunde — dan wel iets anders was, 't welk de oprichting van dat ééne Gebouw, 't welk alleen op de aangenomen beginzels gegrondvest kon worden, den tijd van drie jaaren belet heeft.

algemeene en duurzaame welvaart, te gelijk met de verzekering van ieders regten en vrijheid vervat? Laten *Noord-Amerika*, laten *Frankrijk* hier boven alles besliffchen. Op zich zelve dus en afgetrokken van alle bijkomende omftandigheden, is de verwachting, dat de meerderheid eens Volks eene geheel nieuwe Staatsregeling vrijwillig en uit verftandige overtuiging zal omhelzen en goedkeuren, niets meer dan een vroomme wensch.

En hoe vermenigvuldigden zich deze zwa-^{Bijzonder} righeden met betrekking tot het Nederland-^{re plaats-} fche Volk, wanneer men in het oog houdt ^{lijke zwa-} ^{righeden.} de regelen in het Reglement voor de Nationale Vergadering, volgens welke eene nieuwe Staatsregeling onder hetzelfde moest ingevoerd worden. Waarlijk, hoe gunftig men ook over de Stellers van dat Reglement moge denken, niemand kan lochenen, dat zij de gefteltenis van het menschlijk hart en vooral van het Nationaal Karakter des Nederlandfchen Volks, weinig geraadpleegd hebben. Reeds, van de keuze der Ontwerpers van het Plan van Staatsregeling af, tot de invoering van hetzelfde toe, was alles op dien voet aangelegd, dat vrije keus zodanig een plan bezwaarlijk

zou kunnen aannemen. In stede, van uit het geheele lighaam der Nationale Vergadering de geschiktsten tot dit werk te doen kiezen, moesten de afgevaardigden uit ieder Gewest, waarvan het verschil niet minder was dan van 55 tot 5., zoo veelen uit hun midden kiezen, als het Reglement bepaalde: even als of het vormen eener Constitutie eene zaak ware, waartoe de geschiktheid in ieder kon gevonden worden. Gelukkig dan, zo althands de meerderheid dezer Commissie voor haar taak berekend was!— Vervolgens, werdt deze Commissie geheel onafhankelijk gesteld van allen invloed, hoe ook genaamd, en moest in haar ontwerp alleen de ingevingen van haar eigen oordeel volgen. Wederom slechts gelukkig, indien zij geen geheel vergeefs werk deedt en zodanig een ontwerp uitbragt, dat met den geest der Vergadering strookte!— Even zoo onafhankelijk was de Vergadering in haare raadplegingen over zodanig een ontwerp, en kon het verwerpen, aannemen of wel geheel vervormen, mids in dit laatste geval het zelve ten grondslage leggende, zonder hier in op de stem des Volks te behoeven acht te geven. Wederom gelukkig, als zij het ont-

ontwerp in dien vorm bragt, dat het door de meerderheid des Volks kon aangenomen worden! En nu zeggen wij, ten vierde-maal, gelukkig! indien dit plan zoo berekend was voor den verschillenden smaak, en de bijzondere, lijnregt strijdige, belangen der Gewesten, dat het door de meerderheid der Grondvergaderingen in de negen Gewesten werd goedgekeurd en aangenomen. Want dit was het eenige geval, waarin het Plan *eene Staatsregeling voor het Nederlandsche Volk* kon worden. Slechts de afkeuring van één Gewest, al ware het het kleine *Drenthe*, kon die aanneming geheel tegenhouden (*). Terwijl volstrekt onbeslist gelaten was, hoe in zoodanig een geval te handelen. Deze plaatselijke zwarigheden voegende bij de reeds

(*) Hoe dubbeltinnig het woord *afzonderlijk* in het 108. Art. van het Reglement ook moge geschenen hebben, ons is het altijd voorgekomen, — in aanmerking nemende, dat *Overijssel*, alleen met de voorbehouding, van haare gewestlijke Souvereiniteit in de beoordeeling en bestemming van het Plan te zullen behouden, tot het Reglement was toetgetreden, — dat dit woord aan ieder Gewest de magt gaf, om het plan van Constitutie, in den haaren, te kunnen goedkeuren of verwerpen; terwijl in geen geval eenige overstemming van de meerderheid der Gewesten kon gelden.

reeds gemelde algemeenen, moet ieder tot het besluit komen, dat de invoering eener op de aangenomen beginzelen gebouwde Staatsregeling alleen het gewrocht van een wonder of .... van eene gebiedende noodzaaklijkheid kon wezen.

Met zoodanige beschouwingen en vooruitzigten toegerust, zich tot het doorbladeren dezer *Schets* stellende, zal men derzelve gegrondheid volkomen bevestigd vinden. Men zal in dezelve niets anders zien, dan de Geschiedenis der worstelingen eenes onvermoeiden ijvers, — van een onveranderlijken wil, om het gebouw der nieuwe Staatsregeling opgericht, met ontelbaare zwarigheden en beletselen, die zich van alle kanten verheffen, en welken, juist in het oogenblik, wanneer ieder meent derzelve overwinning te aanschouwen, en het onwrikbaarst geduld tot wanhoop te zien bezwijken, op den eenen wenk der gebiedende noodzaaklijkheid, verdwijnen, en haare aanvoerers niets anders overlaten, dan de grievende spijt en de magtloze woede eener bedrogen misdaadige verwachting.

E E R S T E B O E K .

HET EERSTE ONTWERP VAN STAATSREGELING DOOR HET VOLK AFGEKEURD.

E E R S T E H O O F D S T U K .

DE VORMING EN WERKZAAMHEDEN VAN DE COMMISSIE TOT HET ONT- WERP VAN STAATSREGELING.

Voor den oplettenden Beschouwer van ons *Tafreel der Omwenteling*, kan het niet dan zeer duidelijk voorkomen, dat deze gebeurtenis, daadlijk bij haar ontstaan, eene vruchtbaare bron moest worden van min of meer hevige partijschappen. — Zeldzaam wordt eene ontzettende dondervlaag daadlijk van die stilte en kalmte gevolgd, welke de uitgeputte natuur haare weldaadige uitwerkfelen doet ondervinden; woedende stormen en orkanen moeten gemeenlijk vooraf gaan, om het verloren evenwigt des luchtstrooms te herstellen. — Het behoort tot een regt verftand van deze Gefchiedenis, eenig begrip te hebben van de verschillende denkwijzen des *Nederlandfchen* Volks

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
De ver-
schillende
Staatkun-
dige Par-
tijen.

I. Volks omtrend Staatkundige onderwerpen.
 BOEK.
 I. En schoon het ons te ver zou afleiden, de-
 HOOFDST. ze verschillende begrippen tot in hun eer-
 sten kiem optespooren en in alle derzelve
 wendingen en wijzigingen te volgen, zou-
 den wij meenen aan ons onderwerp te kort
 te doen, indien wij in deze *Schets* niet ten
 minsten een oppervlakkig overzigt van die
 denkwijzen op den voorgrond plaatsten.

De twee
 hoofdpar-
 tijen. Wij oordeelen dan alle de verschillende
 partijen, bij de Vrienden der Omwenteling,
 onder twee hoofd-rangen te kunnen bren-
 gen. De eerste, van zodanigen, die voor-
 standers eener gedeelde Oppermagt genaamd
 mogen worden; de anderen van aanklevers
 eener ééne en onverdeelde Oppermagt. —
 Het is zoo, de gevoelens over de vrage, —
 in hoe verre het Volk gerekend kan worden
 van zijne Oppermagt afstand gedaan te heb-
 ben, bij de keuze van bestuurders, — waren
 niet minder verdeeld, en gaven wel eens
 aanleiding tot de hoogstgaande oneenighe-
 den. Juist dit punt was het, dat reeds
 van den eersten tijd der Omwenteling af,
 de twistappel was geweest tusfchen Muni-
 cipaliteiten en Gemeenten, en geschillen
 hadt voortgebracht, die wel eens tot de
 buitensporigste daadlijkheden waren over-
 ge-

geslagen. En nu althands bragt het verschil in denkwijze deswegens niet minder ^I ^{BOEK.} ^{I.} ^{HOOFDST.} wrange vruchten voort. Doch, de voorstanders van het een of ander stelsel, deze vrage betreffende, kunnen niet wel tot zekere partij gebragt worden, om dat zij zeer weinig zich zelven gelijk bleven, en hunne gevoelens wel eens aan hunne persoonlijke belangen dienstbaar maakten. Dikwijls heeft men den ijverigsten voorstander van een onbepaalden Volksinvloed zich zien rangschikken onder de ijveraars voor een stelsel, dat weinig van dat van volstrekte overheersching verschilde. En zoo ook, verliet wel eens de aankleever van het laatste stelsel zijne partij, om zich bij de Vrienden der Volksoppermagt te voegen. Beiden volgden hier in geen ander geleide dan dat van een oogenbliklijk belang, het welk zij stelden in de gekozen Bestuurers, en het welk hun voor- of nadeel van dezelve deedt verwachten. Zoo ook verklaarden veele Bestuurers zich ten voordeel van de eene of andere zijde, all' naar mate zij gunst of ongunst van het Volk behoeften of verwachtten. — Gedeeltelijk, zeker, treft ook deze beschuldiging van onbestaanbaarheid hen, die wij reeds in twee par-

I. BOEK.
I. HOOFDST.
tijen gerangschikt hebben, welke niet zelden de aanklevers der eene partij tot de andere deedt overlopen. Men heeft de driftigste voorstanders van de Eenheid en ondeelbaarheid der Republiek tot het stelzel van het hoogstgedreven *foederalisme* zien overflaan, en wel eens ter goeder trouw, daar de inzigten des belangs hunne reden geheel verschalkten. Niet minder ook, moet de oorzaak dezer tegenstrijdigheid gezocht worden in onkunde en gebrek aan doorzigt, waar mede veelen niet zelden een stelzel omhelsden, zonder het in zijne geheele uitgestrektheid omvat of doorzien te hebben — eene verkeerdheid, ligt verschoonbaar in lieden, wier denkvermogens door aanhoudende oeffening niet genoegzaam ontwikkeld en gescherpt zijn, daar zelfs ervaren Staatsmannen zich van deze schuld niet geheel kunnen vrijpleiten. — Dit alles dan maakt het moeilijk, een kort en tevens waar overzicht van het gevoelen der beide hoofdpartijen te geven, en de juiste grenzen der afscheiding aan te wijzen, en zal dus, vertrouwen wij, de mislagen, die wij mogten begaan, zoo veel te eerder verschoning doen vinden.

Hec

Het kan den kenner van de gestedenis des Nederlandfchen Volks weinig bevreemden, het ftezel van eene bondgenootfchaplijke Regeeringsvorm, in het hart des Nederlanders zoo diep geworteld te vinden, als hij bezeft, hoe deze nimmer eenig ander ftezel bij bevinding kende, en hij onder alle Volken wel het moeijljkst tot verandering of verbetering overgaat. Deze fterke vooringenomenheid met dit gevoelen, deedt hem alle fcherpten van zijn vernuft verfijnen, om het zodanig te plooijen en te wijzigen, dat het met de groote beginzelen, waar op de omwenteling en de bijeenkomst eener Nationaale Vergadering gebouwd waren, eenigzins kon overeengebragt worden. En hoe gedrochtlijk ook de vrucht ware, die deze ftrijdige vereeniging voordbragt, liever omhelsde hij deze, dan zijn vuurig geliefd ftezel op te geven. Van daar dan ook het groot verfchil in gevoelens, dat men in de voorftanders van dezelfde partij aantrof. Zonder nu van hen te gewagen, die niets anders bedoelden, dan geheel tot het oude ftezel terug te keeren en eene regeeringsvorm te vestigen, gelijk aan die van vroegere Stadhouderloze tijden en waar

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
Het Bond-
genoot-
fchaplijk
ftezel.

I. in, op zijn best, eenige Artikelen van *de*
 BOEK. I. *Unie van Utrecht* verbeterd waren; moet
 HOOFDST. men toch erkennen, dat onder het wel-
 denkendste gedeelte der *Foederalisten* groot
 verschil nopens de uitgestrektheid der al-
 gemeene Oppermagt en der bijzondere ge-
 westlijke Magten werdt gevonden. Daar
 het verschil alleen het meerder of minder
 betrof, zal men ons wel van de moeite
 ontslaan, om die fijne onderscheidingen aan-
 te wijzen. Alleen vinden wij ons verplicht
 hier bij te voegen, dat zelfs de driftigste
 voorstanders van het uitgestrektst *foederalisme*
 het zeldzaam durfden waagen, rondlijk
 voor hun gevoelen uittekomen: gedeelte-
 lijk uit vreeze van het grootst deel der
 Omwentelingsvrienden, dat zich reeds voor
 de volstrektste Eenheid verklaard had, te
 zeer te zullen ergeren; gedeeltelijk uit eer-
 bied voor de gevoelens van het Bestuur
 der *Fransche* Republiek, dat niets vuuri-
 ger wenschte, dan dat de Nederlandsche
 Staatsregeling, in dit opzigt, op den leest
 der *Fransche* geschoeid mogt worden. De-
 ze huiverigheid deedt hen alle mogelijke
 wendingen maaken, om toch het *foedera-*
lisme onder zeker kleed van *Eenheid* te
 bedekken; en beide, hoe onbestaanbaar
 ook,

ook, met elkanderen te vereenigen; en juist was het ook deze huiverigheid, die hunne gevoelens, en zeer natuurlijk, zoo aanmerklijk deedt uit elkanderen loopen.

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.

Van zommigen hunner kan zelfs gezegd worden, dat zij het stelsel der zuivere Eenheid zeer nabij waren, daar zij wel aan de gewestlijke magten de beschikking en beheering der gewestlijke zaaken en belangen wilden overlaten, echter onder zodanige bepalingen, dat zij nimmer eenige hinderpaalen aan de algemeene besluiten der hoogste vertegenwoordigende magt konden stellen.

Het is eene loutere toevalligheid, ten minsten het kan uit het voorgemelde stelsel niet afgeleid worden, dat juist de ijverigste aanklevers van dit gevoelen, zich geene groote Vrienden betoonden van den Volksinvloed, gelijk die in dit tijdperk werkte. De onzijdigheid verplicht ons te erkennen, dat zo de Volksstem zich ten voordeele van het geliefde stelsel doorgaande verklaard hadt, men mogelijk het ongeregeld uitbrengen van dezelve zoo ergerlijk niet zou gevonden hebben. Zij dan, die zich voorstanders van het Bondgenootschaplijk stelsel verklaarden, voegden over het algemeen, hier bij nog dit gevoelen, dat de Volksstem nimmer kan werken dan bij eene wet-

I. tige Volksoproeping, en dat deze dan eerst
 BOEK. plaats kan hebben, wanneer zij door de
 I. HOOFDST. Vertegenwoordigers geschiedt; dat voords
 alle magt, die het Volk zich niet uitdruk-
 lijk voorbehouden heeft, op deszelfs Be-
 stuurers is overgegaan. — Met meerdere
 gestrengheid, dan wel de tijdselegenheid
 nog gedoogde, werdt dit begrip staande ge-
 houden, en de raad eener voorzigtige Staat-
 kunde, — dat een tijdperk van Omwenteling,
 't welk niet dan door de invoering eener
 goedgekeurde Staatsregeling kan vervangen
 worden, andere maatregelen vordert, dan
 het tijdperk van een gevestigd bestuur, —
 vindt maar al te weinig gehoor. — Dat
 gedeelte des Volks, 't welk bij de behar-
 riging zijner Staatkundige belangen zich het
 meest werkzaam betoonde, eene andere
 partij aanklevende, zocht men, onvoorzigtig
 bedektelijk steun bij hen, die of geheel
 onverschillig, of nog wel de voorige orde
 van zaaken toegedaan waren. Men behan-
 delde hen met zachtheid en gematigdheid,
 en poogde hen langs dezen weg te winnen,
 en met de thands aangenomen beginzelen
 te bevredigen. Men liet hen zoo veel mo-
 gelijk hunne ambten en bedieningen behou-
 den, en schroomde ook niet zoñmigen
 hun-

hunner wel eens te plaatzen. Voor zoo ver zij zich stil en onderworpen gedroegen, worden zij beschermd en tegen verongelijkingen beveiligd. En met grond kon men verwachten, dat althands de braafften en fchrandersten onder hen, zich veel eerder met het bondgenootfchaplijk Bestuur, dan met het ftelzel der Eenheid, zouden vereenigen, als nog het meest gelijkende naar het geen omvergehaald was. Of ook zommigen onder de hoofden van deze partij verder frekende uitzigten met deze ontwerpen ter vereeniging gehad hebben, willen wij liefst niet besliffen; genoeg is het, aantemerkten dat veelen hierin, uit de edelste beginzelen, die hunner menschenliefde en Vaderlandsliefde eer aandeden, werkzaam waren, schoon hun ftelzel op gezonde mensch- en Staatkunde weinig gevestigd moge schijnen. — Wij gelooven, na deze aanmerkingen, dit begrip van hun gevoelen te kunnen geven. De oppermagt berust bij het Volk, maar wordt uitgeoeffend door deszelfs Vertegenwoordigers, het zij in het plaatslijke, het zij in het Gewestlijke of in het Nationale. Geen ligchaam moet die magt bij uitsluiting oefenen; 'er moeten verschillende ligchaamen zijn, die elkander opwegen en de over-

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.

I. heersching voorkomen. Dus moet de stedeling en dorpeling in zijne Gemeente-Beheering, I. deels beschutting en beveiliging vinden, HOOFDST. II. tegen de overmagt van gewestelijke magten. En de Hoogstvertegenwoordigende magt moet door die der Gewesten bepaald worden. Dus ook moeten wetgevende, uitvoerende en regterlijke magt onafhankelijk zijn in haar kring, en elkanderen zoodanig opwegen, dat de eene over de andere geene overmagt bekomme; zij allen zijn alleen verantwoordelijk aan de geheele natie. Dit stelsel van evenwigten moge bevorderlijk schijnen, voor de persoonlijke of burgerlijke Vrijheid, maar moest uit zijn aard de rijke bron worden van eeuwigduurende oneenigheden, vertraging en belemmering in de gewichtigste werkzaamheden, en van verlamming en ontzenuwing van 's Volks oppermagt zelve.

Het stelsel der Eenheid, of onverdeelde Oppermagt. De gevoelens der voorstanders van de Eenheid en Ondeelbaarheid der Volksmagt en van het Gemeenebest, waren minder ingewikkeld en meer eenpaarig. Zij wilden slegts één oppermagtig Bestuur, dat zich over alle de gewesten uitstreckte, en waaraan alle gewestelijke en stedelijke Bestuuren, als uitvoerende of bewindvoerende

lig-

lighaamen, volkomen en zonder eenige voor-
 behouding, ondergeschikt waren. Deze ^{I.} BOEK.
^{I.} Oppermagt wilden zij alleen in het Hoogst-^{HOOFDST.}
 vertegenwoordigend ligchaam, met de magt
 der wetgeving bekleed, plaatsen, in diër
 voege, dat dit een toezien oog hielt op
 de uitvoerende en regtsprekende magten,
 dezelve verantwoordelijk stelde, terwijl het
 voor niemand verantwoordelijk was, dan
 voor het geheele Volk. Dus wilden zij ook
 een Volks invloed op zaaken des Bestuurs,
 die verder ging dan de keuze der Vertegen-
 woordigers, schoon zij in hun gevoelens om-
 trend deszelfs grenzen nog zeer verschillend
 en onbepaald waren.

Hoe zeer men niet kan onderstellen, dat
 alle voorstanders van het stelsel van Eenheid
 en Ondeelbaarheid hetzelfde in all' zijne kracht
 en uitgestrektheid volkomen aannamen of
 bevatteden, is het toch niet te lochenen,
 dat hetzelfde de grondslag van het Plan van
 Omwenteling geweest is, ten minsten bij
 het grootst gedeelte van hen, die dezelve
 onmiddellijk bewerkt hebben. En natuur-
 lijk paarden zich, bij de zoodanigen, hier-
 mede eenigzins overdreven begrippen van de
 magt en invloed des Volks, op zaaken van
 Bestuur, daar zij de werking van dien in-
 vloed zoo krachtdaadig ondervonden hadden.

I. En het zijn deeze twee beginzels, waaruit
 BOEK. alle schokken en verwarringen, die het Va-
 I. derland gedurende het Omwentelings tijd-
 HOOFDST. perk teisterden, kunnen en moeten afgeleid
 worden. — Eenheid en Ondeelbaarheid was
 het groote doel van alle voorstanders eener
 Nationale Vergadering, hoe weinig deze bij
 de uitkomst ook bleek geschikt te zijn, om
 dit doel te bereiken; even gelijk zij, die
 dezelve tegenstreefden tot de zijde der *Foe-
 deralisten* gerangschikt mogen worden. Men
 herinnere zich, dat het eerste voorstel, tot de
 bijeenroeping eener Nationale Vergadering,
 van *Holland* kwam, waar de geest der
 Omwenteling wel de grootste vorderingen
 gemaakt hadt — dat de veranderingen in
 het Ontwerp, welken dit gewest maakte,
 alleen bedoelden dit groote punt vaststelt-
 len, en dat deszelfs Vertegenwoordigers, des
 regenkantens moede, eindelijk, even vóór
 het vaststellen van het Reglement, het pleg-
 tig besluit namen, om tot geene Nationale
 Vergadering te treden, dan waar bij alie
 Provinciale Souverainiteit weg viel. Men
 herinnere zich vooral de bedoelingen en
 werkzaamheden der zoogenaamde *Centrale
 Vergadering*, die allen tot één hoofddoel
 stelden, om door eene Nationale Vergadering
 de Eenheid en Ondeelbaarheid der Repu-
 blick

blijk te verzekeren. Dezen allen hand-
 haafden hun geliefd begrip zoo veel te vuu-
 riger, daar zij hetzelfde als den eenigen
 grondslag van wezenlijke en gewigtige her-
 vormingen aanmerkten, als de eenige waar-
 borg voor de zekerheid, van niet weder on-
 der de voorige kluisters of eenige anderen,
 onder strelender benamingen, te zullen ver-
 vallen. — Daar een aanmerkelijk gedeelte
 van de ingezetenen, die dit stelsel aankleef-
 den, uit lieden van eene minder beschaafde
 clasfe bestondt, die gewoon waren meer de
 inspraken van hun hart, door driften ver-
 bijsterd, dan wel het geleide eener koele
 reden te volgen; daar zij te vroeg of aan
 het geleide van zich zelve of van listige in-
 dringers werden overgelaten, die hunne
 goedhartigheid en welmeenendheid verschalk-
 ten, om dezelve ter bereiking van misdaa-
 dige oogmerken te misbruiken, kan men
 hen zo veel te eerder zommige buitensporig-
 heden vergeven, die waarschijnlijk een
 schrander beleid gemakkelijk hadt kunnen
 voorkomen. Het was de vuurige afkeer
 van alles, wat naar slavernij gelijkt, die hen
 wel eens het wantrouwen te ver deedt uit-
 strekken, die hen hunne aanspraken deedt
 overdrijven, die hen de verwonnen partij

1.
 BOEK.
 I.
 HOOFDST.

I. minder edelmoedig deedt behandelen, dan
 BOEK. I. de wet der menschheid vordert, die hen
 MOEDST. zelfs wel eens tot buitenspoorigheden vervoerde, waarover zij het eerst gebloosd zouden hebben, zo men immer de moeite hadt willen neemen, om hen op eene bescheiden en menschkundige wijze tegentegaan. Zonder eenige hunner wanordes te willen verdedigen, daar wij te wel weten, dat zij in alle gevallen onverdedigbaar zijn, dringt ons toch de waarheidsliefde te belijden, dat veele onaangenaamheden den aanhangeren van het oude bestuur getroffen hebben, alleen bij wijze van wederwerking, wegens eene bescherming en voortrekking grooter, dan de regelen van regtvaardigheid en edelmoedigheid zelve eischten — dat veele verwarringen het land beroerd hebben, door eigenzinnigen en onvoorzigtigen tegenstand van eischen, die, hoe gebrekkig dan ook in de formen, in de zaak zelve, niet zelden door het gezond verstand gebillijkt moesten worden.

Gesteltenis der Nationale Vergadering. Bij zodanige gesteldheid van gevoelens, was aller oog, tot welke partij hij ook behoorde, op de Nationale Vergadering gevestigd. Allen verwachtten daarvan het hoogste heil des Vaderlands. En inderdaad, het

het Reglement op dezelve was zodanig zamengesteld, dat het de hoop der beide partijen streelde. Men zou van hetzelfde kunnen zeggen, dat de grondschets door het *Unisme* was opgegeven, en door het *foederalisme* in orde gebracht. En hij, die met de geschiedenis van dat Reglement eenigzins bekend is, zal voorzeker dat oordeel billijken. Om die Gewesten, welken zich van den aanvang af tegen zodanig eene bijeenkomst onverzetlijk gekant hadden, genoeg te geven, was het zodanig ingericht, dat het de oogmerken der *Foederalisten* even zeer, zoo niet meer, als die der *Unitarissen* begunstigde. Terwijl de eersten zich dan verheugden in het vooruitzicht, hoe de overal gelegde banden en gestelde perken het behoud der gedeelde Oppermagt zouden verzekeren; streelden de laatsten zich in de hoop, dat mannen van moed en vaste beginzelen wel raad zouden weten, om zich door dat spinrag heenen te werken, en zich door dat fijn weefzel niet zouden laten beperken in de toevertrouwde magt, om het Vaderland te redden. De Geschiedenis zal ons leeren, wiens voorzeggende hoop het best vervuld zij geworden.

De opening der Nationale Vergadering op den 1 Maart 1796. was alleszins plechtig

II.
BOEK.
I.
HOOFDST.

Burger's
feest, bij
de opening
der Natio-
nale Ver-
gadering.

I. en overeenkomstig de waardigheid des Volks,
 BOEK. dat zij vertegenwoordigde. En niet minder
 I. streelde de verklaring, *dat zij was het Ver-*
 HOOFDST. *tegenwoordigend ligchaam van het Volk van*
 1796. *Nederland*, de hoop der voorstanderen van
 de Eenheid der Republiek. Ook deze ver-
 wachting straalde ten duidelijksten door in
 den aanleg en de bijzonderheden van het
 Feest, ter gedachtenis van deze gewigtige ge-
 beurtenis in *de Haag* gevierd, welkers korte
 beschrijving hier eene plaats verdient.

De derde dag van *Maart* tot een plegtig
 Burgerfeest bestemd zijnde, vergaderde in den
 vroegen morgen de geenen, die tot het deel-
 genootschap genoodigd waren, in de Vader-
 landsche Societeit, van waar de optocht,
 door het losbranden van het geschut, het
 speelen en luiden der klokken aangekondigd,
 ten tien uren begon. Het eerste wat het
 oog opmerkzaam trof, was een *herault* te
 paard, dragende eene banier, met het op-
 schrift, **BURGERFEEST BIJ DE OPENING**
DER NATIONALE VERGADERING; waar
 op één volgde, op wiens banier de dwing-
 landij aan ketenen geboeid geschilderd was
 en welke het opschrift voerde, **DEZE TE**
ONDER GEBRAGT ZIJNDE, SMAAKEN
WIJ VRIJHEID, en nog één, wiens banier
 het

het zinnebeeld der BROEDERSCHAP dra- I.
 gende, onmiddellijk gevolgd werdt door BOEK.
 drie anderen, de *Bataafsche*, *Fransche* en I.
Americaansche Vlaggen, met Nationaale HOOPDST.
 Linten aanegekoppeld, houdende. 1796.
 En nu
 werdt het oor beide en het gezigt gestreeld
 door twintig Jongelingen en even zoo vee-
 le jonge Dochters, Vaderlandsche liederen
 zingende, in wier midden vier Meisjens
 geplaatst waren, DE KOOPHANDEL, ZEE-
 VAART, VISSCHERIJ EN LANDBOUW
 verbeeldende. Twaalf Moeders met haare
 Kinderen aan de hand, paarsgewijze onder
 eené banier gaande, met het opschrift,
 WIJ ZULLEN NIMMER OPHOUDEN DE-
 ZEN DAG AAN ONS KROOST TE VER-
 KONDIGEN, OP DAT ZIJ DIE AAN
 HAAR NAGESLACHT KUNNEN OVER-
 BRENGEN; en even zoo veele bejaarde
 mans, op de oude Hollandsche wijze ge-
 kleed en gewapend, en mede onder eene
 banier, met de woorden, ONZE HAARD-
 STEDEN ZULLEN WIJ BESCHERMEN;
 TERWIJL ONZE JONGELINGEN TE
 VELDE ZIJN; de leden der verbroederde
 Societeiten, vier aan vier, wier banier het
 opschrift voerde, WIJ ERKENNEN GEENE
 SOUVERAINITEIT DAN DIE VAN HET
 VOLK; — dezen allen strekten als het ware
 ten

I. ten voorhoede voor de VRIJHEID, gezé-
BOEK. ten op een pragtigen Triumfwagen, behan-
I. gen met rood scharlaken, met gouden pas-
HOOFDST. sementen versierd. Haar linker arm, ont-
1796. bloot, reunde op een altaar, haar regter
 hieldt een speer met den hoed der Vrijheid.
 Op deze volgde een andere ruime wagen,
 met blauw laken omhangen en met gouden
 festonnen versierd. Op de achterste bank
 zat een grijsaard van 80 jaaren, wiens ont-
 rolde Vaan, deze woorden deedt lezen:
 IN SLAVERNIJ HEB IK GELEEFD; IK
 VERHEUG MIJ IN VRIJHEID TE ZUL-
 LEN STERVEN: DIT MIJN NAGE-
 SLAGT ZAL DAAR GENOT VAN HEB-
 BEN. Voor hem zaten, op een andere
 bank, twee bejaarde Vrouwen, zijne doch-
 ters verbeeldende; en op de voorste twee
 jongere Vrouwen; met Zuigelingen op de
 schoot: zes Burger Sergeanten met uit-
 getogen zwaard, de wagen omringende,
 hadden boven zich eene banier met het
 opschrift; WIJ BESCHERMEN DIE GEE-
 NEN, WELKEN ZICH ZELVEN NIET
 KUNNEN BESCHERMEN. Na dezen
 volgde een *herault* te paard, een banier
 dragende, met het opschrift EENHEID EN
 ONDEELBAARHEID, ter aankondiging
 van de NATIONAALE VERGADERING,
 ver-

verbeeld door eene eerzuil, die met toepasselijke bijchriften voorzien, door acht jonge dochters op eene Baar gedragen, en van Jongelingen, *kunsten en wetenschappen* verbeeldende, vergezeld werd. Dezen volgden eenige kleene jongens en meisjes, en wees- en arm-kinderen, vier aan vier, onder twee banieren gaande, welker een DE HOOP DES VADERLANDS, de andere DE GELIJKHEID, ten opschrift hadt. Het eerste werdt door een kind van vier jaaren gedragen. Een aantal van Burgeresfen, met bloemkorfjes en andere versierfelen, en van werklieden, met versierde werktuigen, gingen den Boom der Vrijheid voor, op een versierde wagen leggende, terwijl eene Commissie uit de *Haagsche* Municipaliteit, gevolgd van Cavallerie, den trein besloot. Ter gepaste plaatze, werdt de trein afgedeeld door detachementen Voet- en Paardvolk, uit de *Hollandsche* en *Fransche* bezetting in *den Haag*, en niet minder verlevendigd door het heerlijkst krijgsmuzijk. Deze stoet op het Binnenhof genaderd zijnde, werdt door de geheele gewapende burger- en militaire magt met krijgseer ontvangen. Van daar werdt eene Commissie, vergezeld van twintig jonge Dochters, naar

de

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

I. de Nationaale Vergadering afgevaardigd,
 BOEK. om de bezending uit dezelve, uit 12 leden
 I. bestaande, ter bijwooning van het feest af
 HOOFDST. 1796. te haalen. Welhaast keerde zij terug met
 dit gezantschap, wiens luister nog vermeer-
 derd werdt door Commissies uit het Pro-
 vintiaal Bestuur van *Holland* en uit de *Cent-
 trale Vergadering* en van de Gecommitteer-
 den tot Organifatie der geheele Burger-
 magt. Onder een geroep van *leeve de Re-
 publiek*, *leeve de Nationale Vergadering*,
 ter bestemder plaats gekomen zijnde, be-
 gon men daadlijk den Vrijheidsboom te
 planten: het geen welhaast onder het wel-
 luidendst muzijk verricht was. Waar na
 de Commissie uit de Nationale Vergade-
 ring op eene wijze werdt aangesproken,
 die de duidlijkste blijken droeg van de
 hooggestemde verwachting des Volks, we-
 gens het heil, dat deze dag de Vader-
 lande zou aanbrengeu. „ Is immer, dus
 liet de spreker zich hooren, „ een dag
 „ luisterrijk geweest voor ons Vaderland,
 „ het is voorzeker die, op welken wij
 „ eene Nationale Vergadering door het
 „ Volk verkozen, in deze plaats hebben
 „ zien zamen komen, om een bestuur te
 „ vestigen en *eens eindelijk* eene Constitue-
 „ tie

„ tie aan het Volk voortedragen, overeen-
 „ komstig den waaren aart onzer maatschap-
 „ lijke belangen.”

I.
 BOEK.
 I.
 HOOFDST.
 1796.

„ Het ligt in 't einde dan verbroken,
 „ dat gedrogtlijke zamenstel van Regeering,
 „ 't welk door de tegenstrijdige belangen
 „ van zeven Souvereinen, te dikwerf de
 „ heilzaamste oogmerken in rook deedt
 „ verdwijnen. — Thands hebben wij den
 „ dag zien verschijnen, waarop het heil
 „ des Vaderlands voorzeker zijn aanvang
 „ zal genomen hebben. — Hij wierdt
 „ geboren, die dag, waar op wij het *één*
 „ en *onverdeelbaar* bestuur als gewettigd
 „ beschouwen mogen — een bestuur, 't
 „ welk alle de vakken van ons Staatswe-
 „ zen zal zuiveren van die verpestende
 „ misbruiken, die door Aristocraten uitge-
 „ dacht en gebezigd, den wortel van on-
 „ zen welvaard doorknaagd hebben; —
 „ een bestuur, 't welk ons verlossen zal
 „ van die vloekwaardige grondbeginzelen,
 „ welke alleen het heil van weinigen ten
 „ doel hadden, en een geheel Volk den
 „ speelbal maakten der buitenlandsche Staat-
 „ kunde en eigenbelangzoekende grooten.”—

„ Deze plegrigheid moet strekken tot
 „ herinnering van het gezegend en tevens

C

„ ont-

I. „ ontzettend tijdstip , waarop gij uw lie-
 BOEK. „ der Vergadering verklaard hebt als het
 I. „ *eenig en wettig representatief ligchaam*
 HOOFDST. „ *des Souvereinen Nederlandschen Volks.* —
 1796. „ De boom der Vrijheid nieuwlings opge-
 „ richt , moet met den welvaard van het
 „ zoo lang vernederd Vaderland opgroe-
 „ jen en aan ons en onze kinderen herin-
 „ neren , dat de waare Vrijheid en het
 „ Volksgeluk het beginzel uwer daaden
 „ heeft gekenmerkt.” Even treffend wordt
 deze aanspraak door den Representant
 LUIKEN beandwoord. En nu vormden
 zij een staatljke omgang , om den geplan-
 ten boom , wiens grond met bloemen be-
 strooid wordt. Leevendige danzen , op het
 geluid van stem en speeltuig , volgden dien
 en besloten de plegtigheid ; waar na de
 Commissies , staatljk begeleid , als ook de
 geheele trein , ieder naar de bijzondere
 plaats haarer bestemming , afrokken. Eene
 prachtige illuminatie der Vaderlandsche Socie-
 teit en vrolijke bals , maakten ook den nacht
 zoo luisterrijk en aangenaam , als de dag ge-
 denkwaardig geweest was. Zij die op den
 koelbloedigen Nederlander als onvatbaar
 voor geestverrukking , met vooroordeel ne-
 derzien , zullen toch blozend moeten erken-
 nen ,

nen, dat misfchien gebrek aan opwekking van den geest, aan dit gemis altijd wel het grootst aandeel gehad hebben: dat ten minften dit vuur leevendig genoeg was, om op dien dag, wiens nijpende koude treffende was, het hart te verwarmen en het bloed met de snelheid der jeugd door de aderen te doen ftroomen. Grijsaards, zwakke maagden, tedere kinderen fcheenen even weinig als wakkere jongelingen van die koude te gevoelen. De Burgeres VAN DER MEER, de Vrijheid verbeeldende, wederftond dezelve moedig, in een luchtig gewaad, met ontbloote armen, gedurende den tijd van zeven uren; en een vierjaarig kind was fterk genoeg, om even denzelfden tijd onvermoeid de banier te dragen.

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

De eerste zittingen van de Nationaale Vergadering, verliepen grootendeels in de huldebetuigingen, zoo wel door perfoonlijke bezendingen, als door brieven, van de vastgeftelde Magten en verfchillende ligchaamen. Onder dezen zag men, in de aanspraaken en de bezendingen van zodanige ligchaamen, die meer onmiddellijk uit den boezem des Volks voordkwamen, den wensch en de verwachting tevens, dat

Geluk.
wenschen
aan de
Nationaale
Vergade-
ring.

I. deze Vergadering ten middel der vaststelling van de Eenheid der Republiek mogt strekken, ten duidlijkste doorblinken. Stout en nadruklijk waren de uitdrukkingen deswegens van de bezending uit de *centrale Vergadering* en van de *Gemagtigden van alle Schutteryen tot het ontwerp van Burgerwapening*, die allen den hartlijksten afkeer van alle gewestlijke oppermagt en de vuurigste zucht tot ééne onverdeelde oppermagt in de geheele Republiek aan den dag legden.

Eene bezending van de voordruchtige Repraesentanten uit Friesland.

Onder deze gelukwenschers bevondt zich ook eene bezending, die beide de partijen der Vergadering, welke nog geene gelegenheid gehad hadden, om zich te vormen, in geene kleene verlegenheid bragt, en beiden noodzaakte, om zich zelve ongelijk te worden. Men weet uit de voorgaande geschiedenis, onder welke omstandigheden *Friesland* tot de Nationaale Vergadering was toegetreden. Een groot deel der Vertegenwoordigers uit dat Gewest, hadt de wijk naar *Groningen* genomen. (*) Dezen allen, ijverige Voorstanders van de

ge-

(*) *Tafreel der Omwenteling*, bl. 615. AANT.

gewestlijke Oppermagt en uit dien hoofde bekende tegenstanders van de bijeenroeping eener Nationaale Vergadering, waarin deze gevaar kon lopen, waagden het thands de tusschenkomst van deze zelfde Vergadering ter herstelling hunner zaak en grieven in te roepen. Dit was reeds eene openlijke erkenning van de Oppermagt dezer Vergadering, die de Voorstanders der Eenheid ten hoogsten verbaasde, daar zij van lieden voordkwam, die zelve medegewerkt hadden, om het Reglement zodanig in te richten, dat toch de gewestlijke Oppermagt in all' haare kracht bewaard bleef. Wat stondt nu beide partijen te doen? De Vrienden der gewestlijke Oppermagt behoorden, volgens hunne beginzelen, de zaak voor louter huishoudelijk te verklaren. Maar dan lieten zij hen aan hun lot over, die als het ware martelaars voor deze geschilzaak geweest waren, en scheenen het gedrag hunner tegenstanders stilzwijgend goed te keuren. De Voorstanders der Eenheid daarentegen behoorden volgens hunne beginzelen de zaak der verjaagde Represantanten voortestaan. Nu hadden zij daadlijk gelegenheid, om in weêrwil van een Reglement, hetwelk zichzelve op veele plaat-

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

I. zen tegen sprak, hun geliefd stelzel te doen
 BOEK. werken en de gewestlijke Oppermagt te
 I. vergruizen. Dan zij voorzagen, dat zulks
 HOOFDST. 1796. alleen ter herstelling van verklaarde Voor-
 standers der gewestlijke Oppermagt kon
 strekken, en vreesden dus juist daardoor aan
 die partij nieuwe kracht te zullen geven.
 Beide partijen lieten zich door het belang
 van het oogenblik wegsleepen, en verko-
 zen liever de omstandigheden, dan hunne
 beginzelen raadteplegen. Niet zonder een
 glimlach van verwondering kon de onzijdige
 opmerker hooren, dat verklaarde Voorstan-
 ders van het stelzel der gewestlijke Opper-
 magt, door de fijnstuitgeplozene onderschei-
 dingen en gewrongen verklaringen van het
 Reglement, het daar heenen zochten te wen-
 den, dat de Vergadering ten minsten eeni-
 gen voet in de huishoudelijke zaaken van
Friesland mogt verkrijgen; daartoe gronden
 aanvoerende, die juist in den mond van
 hunne partijen voegden. De aanklevers der
 Eenheid intusfchen ijverden het vuurigtst, om
 van den letter van het Reglement geen haar
 afte wijken, en alle die artikelen, die de ge-
 westlijke Oppermagt begunstigen, uit all'
 hun magt te ondersteunen, ten einde de
 Vergadering, welkers meerderheid zij vrees-
 den,

den, ter gunste van de zaak der Uitgewe- I.
 nen ingenomen te wezen, geene maatrege- BOEK.
 len in het werk stelde, om in *Friesland* I.
 eene andere orde van zaaken intevoeren. HOOFDST.
 1796.

Langer dan eene maand hieldt deze netelige en onaangename zaak de aandacht der Vergadering bezig, meer en meer ontwikkelden zich in dezen strijd de talenten der bekwaamste redenaaren, en niet minder de verborgen gevoelens en bedoelingen der verschillende partijen, en schonk den Voorstanderen der Eenheid de gewenschte zegepraal, schoon eenigzins ten koste der beginzelen. De Vergadering, het uitgebragte verslag haarer Commissie in deze, den 6 April, verwerpende, en de geschilzaak voor huishoudelijk erkennende, oordeelde echter, in zoo verre dezelve betrekking hadt tot de regten des Volks en het Nationaal crediet, zich verplicht, om het gewestlijke Bestuur van *Friesland* aanteschrijven, alle plaats gehad hebbende geschillen, over het al of niet daarstellen eener Nationaale Vergadering te vergeven en te vergeten, en, ingevolge daarvan, alle geregtlijke vervolgingen te doen ophouden: en vooral de terugkeer der Uitgewekenen aan geene vernederende voorwaarden te verbinden. Deze

I. aanschrijving , hoe zeer verklarende , dat
 BOEK. I. zulks de begeerte, ja de eisch der Verga-
 HOOFDST. dering was, hadt echter geene uitwerking
 1796. aan haar oogmerk beandwoordende , en
 strekte dit tot eene eerste overtuigende proe-
 ve van de volstreckte onmagt van de Ver-
 tegenwoordigers des Nederlandschen Volks.

*Bepaaling
 omtrent
 het regt
 van voor-
 dragten.* Deze gebeurtenis, hoe gunstig ook voor
 de aanklevers der Eenheid, moest hen reeds
 doen berekenen, hoe weinig steuns zij van
 de Nationaale Vergadering, ter bevordering
 van hun geliefd stelzel hadden te verwach-
 ten, en hoe weinig deze gezind was, om
 zelfs den minsten slip van den letter van
 het Reglement afte wijken; en even zoo
 ook zag men de Vergadering, reeds van
 den tienden dag haarer Zitting, bij den
 aanvang haarer werkzaamheden, bezorgd,
 om den invloed des Volks te regelen:
 De Commissie, benoemd tot het ver-
 vaardigen van een Reglement van orde,
 voor de Vergadering, stelde daadlijk als
 grondslagen van hetzelfde voor, dat, on-
 verminderd het regt van ieder Burger,
 tot het doen van voordragten aan de Ver-
 gadering, geene vertogen van lichamen
 zouden aangenomen worden, uitgezonderd
 van zodanigen, die wettig bestonden, en
 dan

dan nog wel alleen in zaaken hunne bijzondere belangen betreffende. Het besluit, overeenkomstig dit voorstel genomen, en bepaalende dat alle vertoogen persoonlijk getekend moesten wezen, bevatte, in het afgetrokkenene beschouwd, wel geen regstreekschen inbreuk op de Burgerlijke Vrijheid, en schein zelfs dezelve zoo veel te meer te verzekeren; dan, in aanmerking nemende de huiverigheid des Nederlanders in het algemeen, om persoonlijk vertoogen te tekenen, gegrond op de vrees van wellicht daardoor het slachtoffer van persoonlijke haat, wraak- en vervolgzucht te kunnen worden, kan men niet lochenen, dat deze schijnbaare verzekering van een der dierbaarste regten eenes vrijen Burgers, aan deszelfs onbelemmerde uitoeffening gewigtige hinderpaalen in den weg stelde. De Volksvrienden althands geloofden daarin reeds een bewijs van den, weinig, Volksgezinden geest der Vergadering te vinden.

Zoodanige onderwerpen allengskens de gevoelens der bijzondere leden ontwikkelende, leerden het Volk zijne Vertegenwoordigers meer en meer kennen, en inzonderheid die geenen, aan welken vervolgens het ontwerpen eener Staatsregeling

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

I. ftondt aanvertrouwd te worden. Zij be-
 BOEK. vestigden hetzelfde meer en meer, in het
 I. denkbeeld, dat, hoe tegenftrijdig het Re-
 HOOFDST. glement in veele opzigten ook mogt za-
 1796. mengefteld zijn, en welke hooge en drin-
 gende belangen des Vaderlands eenige af-
 wijking van hetzelfde mogten wettigen, de
 meerderheid der Vergadering gezind was,
 om met de gemoedlijkfte nauwgezetheid bij
 den ftrengen letter van hetzelfde te blijven.
 Eene eerfte en doorflaande proeve hiervan
 ftrekke het volgende voorval, dat ons te-
 vens wat nader tot het hoofdvoorwerp van
 onze Gefchiedenis, de te ontwerpen Staats-
 regeling, zal brengen.

*Voorftel
 tot een ont-
 werp van
 grondbe-
 ginfelen
 voor de
 Staatsre-
 geling.*

Het 102de Artikel van het Reglement
 verpligtte de Vergadering, om op den vijf-
 tienden dag van haare Zitting, de voordragt
 der leden tot de Commiffie van Constitutie
 te bekrachtigen. De Representanten uit
 zeven gewesten aan den eifch van dat arti-
 kel voldaan hebbende, werden de volgende
 perfoonen aan de Vergadering voorgedra-
 gen. Voor *Bataafsch Braband* J. A. KRIE-
 GER en P. VERHOYSEN. Voor *Utrecht*
 J. VAN MAANEN ASZ. en A. J. STRIK
 van LINSCHOTEN. Voor *Gelderland*
 C. W. DE RHOER en H. H. VITRINGA.

Voor

Voor *Stad en Lande*, D. W. HOFMAN en I.
 S. TRIP. Voor *Drenthe*, C. DE VOS VAN BOEK.
 STEENWIJK. Voor *Overijsel*, G. W. VAN I.
 MARLE EN W. QUEYSEN. Voor *Holland*, HOOFDST.
 J. G. LUYKEN, J. COUPERUS, M. H. 1796.

WITBOLS, J. P. FARRET, P. L. VAN
 DE KASTEELE EN D. VAN HORBAG.
 Geene Representanten uit *Friesland of Zee-
 land* nog aanwezig zijnde, konden uit deze
 gewesten nog geene leden tot de Commissie
 benoemd worden. Wat men van de meer-
 derheid dezer leden, van welken de mees-
 ten reeds hunne bijzondere denkwijze bij
 vroegere gelegenheden hadden aan den dag
 gelegd, kon verwachten, was toen reeds
 niet zeer duister, en gaf dit vooruitzicht
 geene gunstige hoop aan de Voorstanders der
 Eenheid. — Nu dan was het tijdstip daar,
 waarop zij hun gewichtig werk zouden aan-
 vangen: en van dezen aanvang hing veel be-
 slisfchends af. Allergewichtigst was dan het
 voorstel van den Representant VREDE ten
 dien dage, welkers in acht neming veel werks
 bespoedigd, en het wanfaltige van het Regle-
 ment verzacht zou hebben. Het behelsde,
 dat de Commissie zou verzocht worden, om
 zo rasch zij de gronden gelegd hadt, waar-
 op zij het Staatsgebouw meende opterich-

ten,

I. ten , dezen aan de Vergadering ter goed-
 BOEK. keuring aantebieden. Welken goedgekeurd
 I. zijnde , ook aan de Grondvergadering ter
 HOOFDST. bestemming zouden voorgedragen worden.
 1796. Deze zelfde grondbeginselen konden dan ,
 terwijl de Commissie voordging op dezel-
 ven te bouwen , ten richtsnoer van de be-
 sluiten der Vergadering verstreken , en dus
 de Natie allengskens voorbereiden tot de
 aanneming eener Staatsregeling , die daar-
 mede instemde.

Verfcheiden leden beschouwden dit voor-
 stel als geheel strijdig met het Reglement ,
 het welk aan de ontwerpers der Constitutie
 eene onbepaalde Vrijheid in hunne werk-
 zaamheden toekende , en verklaarde de
 Voorzitter VAN DE KASTEEL zelve
 zwaarigheid te vinden , om dit voorstel
 ter overweging aantebieden. HOFFMAN
 en VAN MARLE benoemde leden der Com-
 missie , vereenigden zich met dit gevoelen.
 VITRINGA , medelid , wilde zich op het-
 zelve niet verklaren , oordeelende , dat ie-
 der besluit , hierop vallende een inbreuk
 was op het regt der Plaatsvervangers , om
 hierover mede hunne stemmen uittebrengen.
 Anderen daartegen oordeelden dat , wel
 verre , dat dit voorstel de ontwerpers der
 Con-

Constitutie eenigzins zou kunnen belemmeren, het hun arbeid zou bespoedigen, daar zij, bij de aanneming dier grondbeginselen door de Vergadering, en het handelen overeenkomstig dezelve, zedelijk zeker waren, dat zij geen vergeeffchen arbeid zouden verrichten, maar hun ontwerp gereedlijk zien aangenomen. Dan de vrees, dat juist zodanig een stap hen van liever lede op het grondgebied der Eenheid zou geleiden, was bij de Tegenkanters van dit beginzel, zoo groot, dat zij het zelfs niet waagen durfden om dit voorstel te laten drukken, en ter nadere overweging uittedeelen, hoe zeer ook veele leden zich beklaagden, dat zij hetzelve niet wel verstaan hadden, en dus hierop drongen. Met eene meerderheid van zestig tegen een en-dertig stemmen, onder welke laatsten slegts drie van de ontwerpers der Constitutie, werd het voorstel als geen punt van overweging kunnende uitmaken, verworpen.

Het lang achter blijven van de leden voor *Friesland* en *Zeeland* gekozen, verhinderde de Commissie ter Staatsregeling haare werkzaamheden aantevangen. Dezen eindelijk benoemd zijnde, verschenen voor het eerste Gewest de Representanten s.

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

I. STIJL en M. SIDERIUS, en voor het
 BOEK. laatste J. E. AUSTEN en H. RABBINEL.
 L.
 HOOFDST. En dus zag de Commissie zich in staat
 1796. gesteld, om den 29. April als voltallig
 haare eerste Vergadering te openen.

Ziet daar dan nu eene Vergadering van
 Mannen, de kern des Nederlandschen Volks,
 indien men op de gedaane keuze eenigzins
 kan afgaan, belast met eene zoo wel hoogst
 gewigtige als geheel nieuwe taak. — Eene
 Staatsregeling voor Nederland te ontwer-
 pen, geschikt om het wanfstaltigst gebouw,
 uit duizenderlei verschillende en tegenstrijdi-
 ge brokken zaamgesteld, te vervangen, —
 de verwarringen en verdeeldheden door
 het zelve veroorzaakt, geheel en al te
 dempen, — alles tot éénen geest zamente-
 smelten en daar door de bronnen van orde
 en volksgeluk voor eeuwen te openen: —
 Welk een gewigtigen arbeid! Hoe veel
 moest dit werk voor de toekomst beslis-
 schen! Maar niet minder, hoe ongewoon,
 hoe ingewikkeld, hoe moeilijk! Van den
 eenen kant pleitte de bekende gehechtheid
 der Natie aan het oude, — haare karakter-
 ristieke afkeer van alle nieuwicheden, — het
 altijd moeilijke en gevaarlijke, om de ge-
 wigtigste en, met ontelbaare belangen strij-
 den-

dende, hervormingen, eenslags en zonder voorbereiding, intevoeren, — het veelvuldige goede, dat nog in de oude constitutie, althands met betrekking tot de nederlandsche Natie werdt gevonden: — dit alles pleitte ontegenzeggelijk voor het behoud van verscheiden waardige overblijfselen van het omvergehaalde gebouw. Maar van den anderen kant, sprak de moeilijkheid, om deze oude brokken zoo kunstig met het nieuwe gebouw te vereenigen, dat het een waar geheel vertoonde; — het gevaar, dat dit behouden van die overblijfselen juist zou geleiden, om de Natie van lieverlede weder in haaren voorigen toestand te rug te brengen; — de noodzaaklijkheid, op de tegenwoordige politieke omstandigheden gegrond — dit alles sprak niet minder sterk voor de oprichting van een geheel nieuw gebouw, gesticht op de waare beginselen van Gelijkheid, Vrijheid en Broederschap: welke moeilijkheden zich, bij de vorming en invoering van zoodanig een zamenstel ook mogen aanbieden. Het zou een onwaardeerbare schat voor de geschiedenis van den menschelijken geest geweest zijn, indien het der Commissie behaagd hadt een beknopt en tevens volle-

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

I. ledig verslag van het beloop haarer werkzaamheden aan de Natie te geven. Hoe leerzaam zou het gezigt van deze werfing, van dezen strijd van verschillende begrippen, voor dezelve geweest zijn. Hoe zou het haar haare wezenlijkste belangen hebben doen kennen en voorbereid hebben, om eene wijze keuze te doen! Hoe luisterrijk zou zij in dezelve de talenten van eenen VAN MAANEN, DE RHOER, VITRINGA, HOFFMAN, VOS VAN STEENWIJK, VAN MARLE, LUIJKEN, VAN DE KASTEELE, STIJL, hebben zien uitschitteren. Dan nu zullen onze lezers zich moeten vergenoegen met een gebrekkig berigt, alleen zoo ver strekkende als vereischt wordt, om den draad der geschiedenis te volgen (*). In de hoop dat volgende tijden deze gaping zullen aanvullen.

Vaststelling van afzonderlijke Punten. Zonder iets omtrend de bedoelingen van de meerderheid der Commissie te beslissen, kan men niet lochenen, dat de voet van werkzaamheid, welke zij wist doortedringen,

(*). Wij volgen in dit gedeelte alleen de berichten, die wij hebben kunnen opmaken uit de adviſſen van VAN MAANEN, uitgegeven bij J. C. Leeuwefsein, in den Haag. 1797.

gen, alleszins geschikt was, om den arbeid allerverdrietigst te vertragen. In stede van vooraf eene algemeene schets van haare taak te ontwerpen, en de grondbeginfelen te bepalen, waar op het gebouw zou opgericht worden, verkoos men liever afzonderlijk en geheel op zich zelve staande punten ter overweging voortstellen en daar op te besluiten. Zulk eene handelwijze kon noodzaaklijk geene andere uitkomst voordbrengen, dan eene verzameling van gantsch ongelijkzoortige deelen, die nimmer dan een misvormd geheel konden uitleveren, met alle de onbegrijpelijke moeite, die de vereeniging van zoo veele tegenstrijdigheden moest kosten.

Het eerste punt, dat aan de orde van den dag gesteld werdt, was; *in hoe verre de Oppermagt der Republiek één en onverdeeld zou moeten zijn, en in hoe verre niet?* Door dit punt afzonderlijk ter tafel te brengen, trachtte men waarschijnlijk eene gave vaststelling van de volstreckte Eenheid en ondeelbaarheid der Republiek, zoo wel naar binnen als naar buiten, als grondbeginzel, te ontduiken. Immers de toepassing van dit beginzel op de onderscheiden deelen der Staatsregeling moest bewijzen, welk een invloed

D

aan

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

I. aan hetzelfde behoorde toegekend te worden. Het liep tot het laatst van Meij en dus omtrend een maand, aler men omtrend dit grondbeginzel tot een beslisschend besluit kon komen. En het aangeboden Ontwerp van Staatsregeling bewees, dat men, die Eenheid en onverdeeldheid der opperste magt niet verder willende brengen, dan tot de algemeene en de uitwendige belangen, in de daad niets anders hadt uitgewerkt, dan de voorheen plaats gehad hebbende overnemingen, ruggespraken en lastvragingen van de afgevaardigden der Gewesten aan hunne bijzondere zenders te vernietigen; terwijl intusfchen aan de Gewesten volkomen de magt was verbleven, om de algemeene schikkingen der Opperste magt, door allerlei plaatselijke inrichtingen, te verlammen. Het geen de gevoelens der leden het meest verdeelde, was de vraag, of men eene geheel nieuwe Staatsregeling zou ontwerpen, dan wel de oude verbeteren. Voor het laatste durfde niemand regelregt uitkomen, om dat de heillooze gevolgen dier Constitutie haar bij de gantsche Republikeinsche Natie in welverdiende verachting gebragt hadden. Intusfchen konden allen het gevoelen van de noodzaaklijkheid eener geheel
 nieu-

nieuwe inrichting niet bijvallen. De naam van *Foederalist* in algemeenen haat zijnde, poogde men nieuwe naamen en wendingen optespooren, om onder derzelve kleeed het oude te behouden. Men verklaarde dus wel de Eenheid en Ondeelbaarheid voortestaan, maar ieder gaf aan deze woorden eene verschillende betekenis. De poogingen bij veelen, om de verklaring van hun gevoelens nopens derzelve zin te ontduiken; de moeilijkheden om uitdrukkingen te vinden, waarin alle leden, hoe onderscheiden denkende, konden treden; de verschillen, tot in het oneindige gerekt, uit de onbepaaldheid en dubbelzinnigheid der woorden natuurlijk voordvloeiende — dit alles deedt de Commissie eene geheele maand genoegzaam werkloos doorbrengen. En zelfs, na dat het bepaalde besluit reeds gevallen was, keerden de tegenkanters der Eenheid geduurig weder terug, en stelden alles wankelbaar, in hetzelfde oogenblik, dat men meende een goeden weg zeker afgelegd te hebben. Ja, deze tegenstrijdigheden waren de oorzaken, welken het Ontwerp op zoo veele plaatzen misvormden, daar de onverzetlijke Voorstanders van het

I.
 BOEK.
 I.
 HOOFDST.
 1796.

I. *foederalisme* overal hun geliefd stelzel hadden trachten in te brengen.

BOEK. I.
HOOFDST. I. Dit punt, bij voorraad slegts aan de or-
1796. de van den dag gesteld zijnde, en zonder
Uitwendi- deszelfs beslissing af te wachten, werd daad-
ge verdee- lijkelijk vervangen door een ander, nopens *de*
jiging. *uitwendige verdediging*. Schijnbaar was
hetzelve met het voorgaande verknocht, daar het zou bepaalen, in hoe verre de uitwendige verdediging aan eene opperste magt zou toevertrouwd worden, in hoe verre zij zich dus zou uittrekken over alle de magt der Republiek, en inzonderheid over de geldmiddelen. Dan ook hier was het moeilijk, dit stuk, afzonderlijk gesteld zijnde en zonder beslissing van het eerste punt, eenig advies over hetzelve uit te brengen. Zeer juist ontwikkelde de schranderere VAN MAANEN de geheime bedoelingen, met dit punt voorloopig ter tafel te brengen. „ Is men voornemens, zeide hij, om „ de zaaken te behandelen even als in de „ groote Vergadering van 1651 en 1716. „ om slegts de bondgenootschaplijke gebre- „ ken en zwakheden te heelen, dan be- „ hoort men zeker met het punt der uit- „ wendige defensie te beginnen, en dan zal „ van

» van zelve het punt der finantie enz. op I.
 » het tapijt moeten komen. En dus be- B O E K.
 » hoort de groote vraag, over de Een- en I.
 » Onverdeeldheid tot een van beide zaaken HOOFDST.
 » uitgemaakt te worden; dat de Commistie 1796.
 » zich verklaart; of zij noodig vindt dat men
 » in onderzoek trede of de zoogenaamde
 » oude Constitutie op zich zelve voor ver-
 » betering vatbaar is, zonder daarstelling van
 » eene geheel nieuwe, en zo ja, dat men
 » dan in de eerste plaats overga tot het
 » punt der buitenlandsche defensie. Of
 » zoo neen, en dat de leden daarin van
 » differente opinien zijn, dat men zich dan
 » in onderscheidene Commisfien plitze; en
 » de eene eene nieuwe Constitutie ontwerpe,
 » zoo als zij oordeelt voor de Natie en
 » derzelve Staatsbetrekkingen convenabelst
 » te zijn; en de andere een plan van ver-
 » betering der oude gesteldheid uitwerke,
 » om ze alsdan met elkanderen te vergelij-
 » ken, en of tot een van beiden te be-
 » sluiten, of de Natie zelve eene keuze
 » te laten doen.”

Dan, hoe dikwerf dit voorstel door dien *De bijzon-*
 Representant herhaald werdt, men bleef *dere mag-*
 voordgaan, zonder het in de grondbegin- *ten.*
 zelen alvorens eens te zijn, met de bij-

I. zondere deelen des Ontwerps afzonderlijk
 BOEK. te overwegen. Dus bepaalde men zich
 I. eerst tot de beschouwing van de hoogste
 HOOFDST. Wetgevende magt en van haare verdeeling
 1796. in twee Kamers. Vervolgens behandelde
 men de Regterlijke magt en inzonderheid
 het Opper Nationaal Gerigtshof. Daarna
 ging men over tot de vrage nopens de
 Departementale Verdeeling der Republiek
 en de Departementale magten, als ook de
 magt van het plaatslijk bestuur. Hier reeds
 ontwikkelde zich meer en meer de bedoe-
 ling, om het Foederatief stelsel, onder
 het kleed van Eenheid, waarmede men
 hetzelfde trachtte te bemantelen, met hand
 en tand vasttehouden. Welke duchtige
 gronden ook voor eene nieuwe verdeeling
 mogten pleiten en door zommigen aange-
 voerd werden, de meerderheid besloot de
 oude verdeeling te houden. En waarlijk,
 dit was ook het eenige middel om de ge-
 westlijke Oppermagt te bewaaren. — De
 uitvoerende Magt bekleedde de laatste plaats,
 hoe zeer zij, in de natuurlijke orde, de
 regterlijke behoort vóórtegaan. Gewigtig
 was daar het geschil of die magt in han-
 den van weinigen of veelen zou toever-
 trouwd worden. Het eerste gevoelen be-
 hielt

hieldt de overhand. De afdeeling, raakende het openbaar onderwijs, de opvoeding der jeugd, de Nationaale scholen, de Hooge scholen, Nationaale instituten ter bevordering van kunsten en wetenschappen en wat des meer zij, wordt daarop behandeld.

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

Op dezen volgde de overweging van het allergewigtigst stuk, betreffende de godsdienstoeffening. Van den eersten aanvang der Republiek af, was de Hervormde Kerk met den Staat verknocht geweest. De aangenomen beginzels van gelijkheid, en de lesfen eener gezonde staatkunde vorderden beider afzondering van elkanderen, de vernietiging zoo wel van alle bemoeijing van den Staat met den Openbaaren Eerdienst, als van alle bevoorrechtiging van het eene Kerkgenootschap boven het andere. Dan eene angstvallige voorzigtigheid, en nauwgezette regtvaardigheid deden, in de bepalingen deswegens, wel de beginzels van gelijkheid eerbiedigen, in zo verre men alle bevoorregting, uit hoofde van eenige godsdienstige gevoelens, geheel en al vernietigde, maar de eischen der staatkunde over het hoofd zien, daar men zodanige inrigtingen vastfelde, die daadlijk eene regtsfreesche bemoeijing van den Staat met Kerklijke za-

Afzonde-
ring van
Kerk en
Staat.

I. ken en invloed op het Kerklijke mede-
 BOEK. bragten.
 I.

HOOFDST. Op deze wijze eerst de onderwerpen zel-
 1796. ven afzonderlijk overwegende, en die ook
 afzonderlijk in handen van Commissien stel-
 lende, om breder uitte werken en tot een
 hoofddeel te vormen, moest de voordgang
 onbegrijpelijk traag zijn. De meesten wer-
 den daardoor buiten de mogelijkheid ge-
 steld, om voor zichzelve beginzelen te
 stellen, waar naar zij de voorkomende on-
 derwerpen konden beoordeelen. Dagelijks
 verwisselde de meerderheid, even gelijk de
 overwinning wankelt tuschen kampvechters
 van gelijke krachten en bedrevenheid, en de
 bepaaling, welke zijde men aankleefde, werd
 hoe langer hoe moeilijker. De vrucht, die
 zodanig eene tegenstrijdige, verdeelde werk-
 zaanheid moest voortbrengen, kon niet
 anders dan wanschapen wezen.

De Finan- Omtrend vijf maanden hadt men dus
tie. voorgewerkt, veelen in het denkbeeld,
 dat de Eenheid en Ondeelbaarheid der Re-
 publiek in alle betrekkingen de grondslag
 van het gantsche werk uitmaakte, toen het
 rapport der Commissie tot de inrichting van
 het Finantiewezen dien gantschen grondslag
 deedt wankelen. De grootste bezwaaren

te-

tegen het stelsel der Eenheid op den financiëleen staat der Gewesten gebouwd wordende, hadt dit de Ontwerpers bewogen, om inzonderheid dit punt in ernstige overweging te nemen. Van de beslissing hier van zou de wijziging en uitgestrektheid der Eenheid voor het grootste deel afhangen. Reeds den 1 Junij werden door de Commissie alle gewesten aangeschreven, om opgaven van den Staat hunner Finantien aan haar te doen toekomen. Zeer schoorvoetende voldeeden dezen aan dit verzoek, zoo dat ruim drie maanden verlopen waren, wanneer nog maar eenigen hunne berigten ingezonden hadden, en andere op nieuw aangezocht moesten worden. Natuurlijk kon men derhalven niet dan zeer laat tot een bepaald besluit op dit gewichtig stuk geraaken. De vrage dan nu ter tafel gekomen zijnde, zal men de gewestlijke schulden inéénsmelten of afzonderlijk houden, be-
 weerden zommigen, dat de Eenheid en Ondeelbaarheid der Republiek, en eene nieuwe verdeeling van dezelve in Departementen van gelijke groote, mogelijk waren, zonder ten aanzien der oude schulden iets te beslissen. Dan de meerderheid begreep, dat de ineensmelting der schulden met de

I.
 BOEK.
 I.
 HOOFDST.
 1796.

I. bedoelde éénheid der Republiek onafscheidelijk verbonden was, dat men niet geheel
 BOEK.
 I.
 HOOFDST. één kon zijn, zonder éénheid in lasten en
 1796. inkomsten, welke weder de vermenging der gewestlijke schulden volstrekt noodzaaklijk maakte, en drongen gevolglijk op eene stellige beslissing der vrage, zullen de schulden inééngesmolten worden, ja dan neen. De meerderheid stemde voor het laatste, en werdt de Commissie tot deze zaak gelast, haar verslag in dezen geest te bewerken. Nietemin, ter gemoetkoming aan anders gevoelende leden, werdt nog eene Commissie benoemd, om te beproeven, of 'er mogelijkheid was, de vermenging der schulden daar te stellen, zonder onevenredige drukking van eenig Gewest, dan welkers verslag, als te laat ingekomen, in geene aanmerking werdt genomen. De afzondering der schulden vastgesteld zijnde, vloeide daaruit daadlijk voort de bepaaing; dat de Gewesten in hunne verdeling zouden blijven, onder den naam van Departementen, dat ieder het bestuur over zijne eigene geldmiddelen zou houden en tot de algemeene lasten *quoteel* bijdragen. Nu van achteren, werdt het geheele plan der meerderheid duidelijk, om het oude Bondgenootschaplijk stelsel, aan het
 hoofd

hoofd pronkende met het opschrift Eenheid en ondeelbaarheid, der Natie sijnaklijk te maaken. Alle bijzondere deelen van het Ontwerp, als zoo veele brokstukken, afzonderlijk en zonder zamenhang bewerkt, waarvan men dus nog kon maaken het geen men wilde, moesten niet eer in elkanderen gezet worden, voor dat de groote vrage, over de uitgestrektheid en de paalen der Eenheid, beflischt was, en deze kon niet eerder uitgemaakt worden, dan na dat men het, omtrend het finantieele, eens was geworden. De Ontwerpers scheenen dus weinig te gedenken, dat zij door het gantsche Volk gekozen waren, ter vorming eener Constitutie, gegrond op de algemeene belangen; maar veel eer zich aantemerken als vertegenwoordigers van hun Gewest, werkers belangen zij hier uitsluitender wijze moesten waarneemen. Maar mag men vraagen, waarom dan niet van den aanvang af openhartig voor zijn bijzonder stelzel uitgekomen? Waarom zich niet beflischend verklaard, gelijk de Representant VAN MAANEN, bij herhaaling aandrang? Misschien oordeelde men het te hachlijk, de vrag zelfs in bedenking te neemen, zal de Bataafsche Republiek één en ondeelbaar zijn. Wie

zou

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

I. zou het hebben durven wagen zich openlijk
 BOEK. I. voor het oude *foederalisme* te verklaren?
 HOOFDST. 1796. Neen, de Republiek moest één en ondeelbaar zijn. Dit beschouwden zommige leden der Commissie als een gedeelte van hun last, en, zonder verwachting hierop, zouden zij niet mede gewerkt hebben, om een Ontwerp op andere grondslagen te bouwen, ten zij op eene nadere lastvraging aan het Volk; en dan voorzag men wel, hoedanig die last zou uitvallen. Daar echter anderen, te zeer gezet op eigen gevoelens, hun geliefd stelzel van verdeelde magt wilden doordringen, gaf deze vooringenomenheid geen ander middel aan de hand, ter verijdeling van alle tegenkantingen, dan een gedrag, dat, volgens het oordeel der anders denkenden, met de beginzelen van goede trouw weinig schein overeengebracht te kunnen worden.

Intusschen veroorzaakte deze twijfelachtige en dubbelzinnige handelwijze zoodanig eene vertraging in den voordgang, dat de Commissie, na drie maanden arbeids zich nog niet in staat oordeelde, om eene schets van de grondtrekken van haare taak aan te bieden, en verschaft allen grond aan het vooruitzicht, dat de Ontwerpers binnen den

den gestelden tijd van zes maanden hun werk niet voltooid zouden hebben.

Dit vooruitzigt verkreeg eindelijk bij de Natie de hoogste zekerheid, door het gedrag der Commissie, op een ingeleverd ver- toog van den Staatsdienaar van het Bestuur der Fransche Republiek, NOËL. — Meer en meer werdt het van het uiterst aanbe- lang voor het Vaderland, het tijdvak des tuschenbestuurs der Nationale Vergade- ring, als zoo rijk in wanordes, verwarrin- gen en borzingen, die natuurlijk uit zulk eene verfnipperde magt moesten voord- vloeijen, te bekorten. Dit zelfs ontslipte het oog niet van onze groote Bondgenoo- te, de Fransche Republiek. Zij liet daar- om door haaren Minister, niet onduidelijk te kennen geeven, hoe aangenaam het haar zou wezen, indien het tegenwoordig tijd- perk, — welkers gevaaren, bij eene langer voordduuring, zij, met de leevendigste kleu- ren, uit haare eigen jammerlijke ondervin- ding geschept, afschilderde, — door een ze- genrijk, bestendig, constitutioneel tijdperk ten spoedigsten werdt vervangen. De tijd van drie maanden, welken de Commissie reeds werkzaam geweest was, gaf de duidelijkste verwachting, dat nu reeds het lighaam ten

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.
*Aandrang
van het
Fransche
Staatsbe-
stuur ter
bespoedi-
ging van
het Ont-
werp van
Constitu-
tie.*

min-

I. minsten in zijn geraamte gezet zou wê-
 BOEK. zen.

I.
 HOOFDST. Bij de overweging van den brief, door
 1795. den Minister NOËL, ten dien einde ter
 Nationaale Vergadering ingeleverd, drong
 HAHN, medelid van *de Commissie tot de
 buitenlandfche zaaken* inzonderheid aan,
 om, alvorens dien brief te beantwoorden,
 denzelven aan de Commissie ter Constitu-
 tie ter hand te stellen en haar te verzoeken,
 om aan de Vergadering eene misfive te laten
 geworden, waar door, voor zoo verre de
 Commissie dit oorbaar zou oordeelen, de
 Vergadering in staat gesteld zou worden,
 om den Minister meer bepaald te antwoorden,
 nopens den voortgang en spoedigen afloop
 van het werk der Constitutie. Na het inkomen
 van zodanig eenen brief, zou men den
 Minister iets meer dan algemeene en
 welklinkende woorden kunnen geven. Dan
 de gevoelens van VREDE en SCHIMMELPENNINCK,
 meeringangsvindende, werdt *de Commissie van
 buiten'andfche zaaken* verzocht, om bij een
 preälabel antwoord aan den Minister te
 kennen te geven, dat de Vergadering niets
 vuuriger verlangde, dan door eene spoedige
 invoering der Staatsregeling, aan het tegen-
 woort.

woordig tusfchenbestuur een einde te maaken , en vervolgens deswegens met de Commissie ter Constitutie nader te conferer , in hoe ver dezelve zou kunnen goetvinden aan gemelde Commissie eenige opening te geven nopens den staat haarer werkzaamheden en den tijd , waar op zij zich voorstelde dezelve ten einde te zullen brengen , en dan vollediger antwoord te ontwerpen.

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

Dit verzoek bij de Commissie ter Constitutie in overweging gekomen zijnde , werd door den Representant VAN MAANEN opgemerkt , het niet zeer schein met den aard der Commissie te strooken , eenige , zoo min indirecte , (gelijk thands het geval was) als directe onderhandelingen te hebben met vreemde Ministers , om het denkbeeld niet te verwekken , als of vreemde invloed in de Constitutie gewerkt had. Niettemin stemde hij toe , dat het van het uiterst aanbelang kon wezen , dat onze hooge Bondgenooten wisten , welk eene Staatsinrichting wij zouden verkiezen. Hij oordeelde dus het best geschikt tot deze en andere einden , aan de Nationale Vergadering zelve de bedoelde opening te geven , welke als dan daar van zoo veel aan den

Mi-

L Minister kon openleggen, als zij raadzaam
BOEK. oordeelde. Dit voorstel geheel en al in
I. advies gehouden zijnde, werd intusschen
HOOFDST. eene Commissie van de Reprezentanten VAN
1796. DE KASTEELE, QUEIJSEN EN LUIKEN
 benoemd, om aan *de Commissie van Buiten-*
landsche Zaaken kennis te geven, dat men
 van den Staat der werkzaamheden nog niets
 bepaald kon zeggen, maar dat men onophou-
 delijk werkzaam was. Zodanig een weinig
 beslisschend antwoord na drie maanden ar-
 beids, was zekerlijk al zeer zonderling, te
 meer, daar toen reeds toch alle de hoofd-
 punten der Staatsregeling ter tafel geweest,
 rijpelijk overwogen en in handen van bij-
 zondere Commissiën gesteld waren. Men
 mogt daaruit besluiten, niets gemaklijker te
 zijn, dan zodanig eene opening als bedoeld
 werd, te geven. Dan het was bij alle le-
 den nog niet zuiver omtrend het stuk der
 Eenheid; zij wilden zich den terugtred niet
 afsnijden; zij vonden en opperden nog ge-
 duurig zwaarigheden en bedenkingen tegen
 dezelve, en wilden zich niet van de moge-
 lijkheid berooven, om bij de ineenzetting
 der bijzondere deelen, de Eenheid ten
 minsten naar hunne bijzondere begrippen
 te kunnen wijzigen. Zulk een onbepaald
 and.

andwoord dan, geheel niet voldoende aan het oogmerk der gevraagde opening, en weinig geschikt, om daaruit een volledig verflag ten dienst van den *Franschen* Gezant optemaaken, werdt bij *de Commissie van Buitenlandsche Zaaken* beschouwd, als gantsch niet overeenkomstig met het gedaan verzoek. Zij drong dan andermaal op nader en bestemder opening, ten einde haar andwoord aan den Minister NOËL, daar naar te kunnen inrichten. Hiervan in de Commissie van Constitutie verflag gedaan zijnde, begreep de meerderheid, om die zelfde Commissie van drie leden te volmagtigen, om in die nader te geven opening naar bevind van zaaken te handelen. Hier tegen verzette zich de Representant VAN MAANEN allernadruklijkst. Hij herhaalde zijn in advijs gehouden voorstel, om de gevraagde opening aan de Nationaale Vergadering zelve te doen toekomen, ten einde daarvan zoodanig gebruik ten aanzien van den *Franschen* Minister te maaken, als zij zou noodig oordeelen. Hij drong hetzelfde nog nader aan op gronden, dat zulks de weg zou zijn, om bij de gewestlijke Magten het nemen van maatregelen, geschikt om de invoering der Staatsregeling tegente-

E

wer.

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.

I. werken, voortekomen, en tevens om den
 BOEK. publieken Geest tot dezelve voortebereiden.
 I. Hij leverde daarop eene schets van zodanige
 HOOFDST. opening in, bevattende twaalf artikelen, in
 1796. welken hij de Eenheid der Republiek tot een grondslag legde, de form van Bestuur, als eene volksregeering bij vertegenwoordiging omschreef, en de grenzen der Wetgevende, Uitvoerende en Regterlijke magten, als ook der Administrative gewestelijke en stedelijke Bestuuren bepaalde. Hij verklaarde zich ook ten sterksten tegen het genomen besluit, om dezelfde Commissie tot nadere openingen onbepaald te volmagtigen, hiertoe deze drangredenen aanvoerende, dat twee van de drie benoemde leden, het geven der gevraagde opening hadden verworpen, op grond, dat het gevaarlijk en schadelijk zou zijn de Nationale Vergadering in het denkbeeld te brengen, als of de Uniteit reeds werkelijk was gelegd tot een grondslag der Staatsregeling, daar zij oordeelden, het onwaarachtig te zijn, dat de Eenheid der Republiek en van het Gouvernement reeds daadlijk tot een grondslag der Constitutie was gelegd of behoorde gelegd te worden, — dat hij het gevaarlijk en schadelijk achtte aan *de Commissie van Buitenlandsche Zaaken*

te laten berichten, dat men na drie maanden ^{I.} arbeids nog niet genoeg geïlluceerd was, ^{BOEK.} omtrend de mogelijkheid der Uniteit als ^{I.} grondslag der Constitutie; — dat zodanig eene ^{HOOFDST.} opening buiten hunne bevoegdheid was, om ^{1796.} dat dezelve, tot een officieel berigt gevormd, zou moeten dienen, om daar naar onze buitenlandsche betrekkingen te regelen; — dat zodanig eene onbepaalde lastgeving van de verste uitzigten voor onze staatkundige onafhankelijkheid zou kunnen worden, naar dien de Commissie welligt de *Fransche* Republiek in een verkeerd denkbeeld omtrend den geest onzer toekomstige Regeeringsvorm zou kunnen brengen, door particuliere begrippen als het gevoelen der geheele Commissie voortedragen. — In weêrwil dezer gegronde tegenbedenkingen, bleef de meerderheid bij het genomen besluit volharden, en moest *de Commissie van Buitenlandsche Zaaken* zich met een, zeker weinig voldoend, antwoord vergenoegen.

Dan alvorens nog *de Commissie van Bui-* ^{Nadere} *tenlandsche Zaaken* met haar verslag gereed ^{aandrag} was, volgde spoedig, den 8 Augustus, en ^{van het} *Fransche* dus achttien dagen na de eerste, eene twee- ^{Staatsbe-} *Fransche* ^{stuur tot} *Fransche* ^{voordrag:} de en veel dringender nota van den *Franschen* Gezant. In deze, na de goede diensten

I. door die edelmoedige Bondgenoot reeds aan
 BOEK. deze Republiek bewezen, kortlijk herinnerd
 I. te hebben, vervolgt hij, „ dat alleen eene
 HOOFDST. spoedige daarstelling der Constitutie het eenig
 1796. middel is, om het politiek aanwezen der Re-
 publiek te verzekeren; dat het dus tijd is,
 om door eene krachtdaadige en duurzame
 band bij een te knopen den bundel, welke
 gevaar loopt van uit een te vallen, zoo rasch
 ieder Burger zich van zijn stad of gewest een
 meer bijzonder geliefd Vaderland makende,
 't algemeen Vaderland aanmerkt als eene
 stiefmoeder, voor welke hij geene genegen-
 heid heeft, aan welke hij geene gehoorzaam-
 heid verschuldigd is, en wiens wettigste reg-
 ten hij miskent.”

„ Het is tijd, dus luidden de woorden
 „ van het *Fransche Directoire* zelve, 't is
 „ tijd voor 't belang van de Bataafsche Re-
 „ publiek en van ons verbond met haar,
 „ dat de nieuwe orde van zaaken, door alle
 „ Vrijheidsminnaaren verwacht, zich vestige,
 „ en dat alle strijdige vorderingen verdwij-
 „ nen voor eene Staatsregeling, zegepralen-
 „ de over 't Foederalisme en de Aristocra-
 „ tie. En het valt in den kring onzer be-
 „ trekkingen, met 't Bataafsche Volk mede
 „ te werken, om zijne onafhankelijkheid te
 „ be-

„ bevestigen, door de voorgangen zijner
 „ Revolutie te bespoedigen tot het doel,
 „ waartoe dezelve strekt: en gij voldoet
 „ Burger Minister, aan onze meening, met
 „ daaraan uwe onophoudelijke werkzaam-
 „ heden, ijver en alle uwe vermogens te
 „ besteden.” Hierbij voegde hij, dat men
 deze gevoelens van het *Directoire* gemak-
 lijk zou kunnen ophelderen door voorbeel-
 den, onder de oogen der Reprezentanten
 gebeurd, ware het niet smartlijk dezelve
 opte haalen; maar dat zij echter bewezen,
 dat een onevenredig zamenstel van bijzon-
 dere magten nimmer eene waare Nationale
 magt kon uitleveren. Hij besloot zijne nota
 met deze opmerkelijke woorden: „ dat dan
 „ alle burgers, bezielt met het opregt ver-
 „ langen van de zaak der Vrijheid te doen
 „ zegepralen, de stelligste verzekering bij
 „ deze ontfangen, dat 't Fransch Gouver-
 „ nement hunne pogingen goedkeurt en
 „ aanmoedigt: hetzelve zal vermeenen aan
 „ die Burgers, als 't ware, een nieuwen
 „ bondgenoot verschuldigd te zijn, wanneer
 „ het zich ondersteund zal vinden door eene
 „ Mogendheid, gegrond op de onwrikbaare
 „ beginzelen van Eenheid en ondeelbaar-
 „ heid, en zal haar met meer vertrouwen

I.
 BOEK.
 I.
 HOOFDST.
 1796.

I. „ aan zijne Vrienden en Vijanden voorstel-
 DOEK. „ len , vooral aan de trouwlooze Engel-
 I. „ schen. — Stelt u dan in staat , Burgers
 HOOFDST. „ Representanten , om van nu af aan de
 1796. „ kansrekeningen van hunne (de Engelsche)
 „ Staatskunde te verijdelen en eene Con-
 „ stitutie intevoeren , welke de ontwikke-
 „ ling uwer Nationale magt bevordert ,
 „ en de plaats vervangt van eene foedera-
 „ tive Regeeringloosheid , die dezelfde
 „ magt vernietigt , door ze te verdeelen ;
 „ eene regeeringsvorm , welke de gebrek-
 „ kigste en noodlottigste is , die uwe groot-
 „ ste vijanden u zouden kunnen toewen-
 „ schen.”

Deze nota , gelijk de voorige , in handen van *de Commissie van Buitenlandsche Zaken* gesteld zijnde , haastte deze zich om haar verslag uittebrengen , dat den 17 dierzelfde maand ter Vergadering werd ingeleverd. Uit hetzelfde zullen wij zien den staat der opening , door de Ontwerpers der Staatsregeling aan haar gegeven ; wij zullen hierin zoo veel te uitvoeriger zijn , om den lezer ter beoordeeling in staat te stellen , in hoe verre die opening geschikt was , om aan de bedoeling van het *Franzsche Directoire* te voldoen.

Na

Na berigt te hebben, dat zij, ingevolge den last haar opgedragen, een voorlopig antwoord aan den *Franschen* Gezant hadt gegeven, en vervolgens met de Ontwerpers der Staatsregeling in handeling was getreden, door wier broederlijke openhartigheid zij thands in staat was gesteld eene meer bepaalde opening te geven, draagt zij een ontwerp van Nota voor, waaruit de dier opening duidelijk opgemaakt kon worden. In deze wordt de volgende uitslag medegedeeld. „ In de onderhandelingen, „ die wij met eenigen van de leden (van „ de Commissie ter Constitutie) gehouden „ hebben, is ons berigt, dat reeds het „ grootste gedeelte van de wezenlijke punten der Staatsregeling rijpelijk verhandeld „ is, en dat aan verschillende leden opgedragen is, om van dezelve nader verslag uittebrengen, van welken zeer veelen „ reeds geheel of bijna gereed zijn. Ons „ is berigt, dat alle de leden van de Commissie gelijkelijk van de noodzaaklijkheid „ overtuigd zijn, om de magten behoorlijk aftecheiden en te beperken, en aan „ het Gouvernement de noodige veerkragt te bezorgen, om de Bataafsche natie „ nuttig voor haare Bondgenooten, en ge-

I.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1796.
Opening
van den
Staat der
vorderin-
gen van de
Commissie
van Con-
stitutie.

I. „ ducht voor haare vijanden te maaken.
 BOEK. „ Wij hebben de leden even zeer, als wij,
 I. „ overtuigd gevonden, van de noodzaak-
 HOOFDST. „ lijkheid om hun arbeid te bespoedigen,
 1796. „ en gereed om daartoe hun vlijt en werk-
 „ zaamheid te verdubbelen. En schoon zij
 „ den tijd niet kunnen bepaalen, waarop
 „ zij hun werk voleindigd zullen hebben,—
 „ hoopen zij, dat zij niet genoodzaakt zul-
 „ len zijn, van het perk van zes maanden,
 „ hun door het Reglement gegeven, te
 „ buiten te gaan.” Wij onthouden ons van
 alle aanmerkingen op dit antwoord; alleen
 kunnen wij niet nalaten hier bijtevoegen,
 dat het zekerlijk weinig voldoening aan de
Fransche Republiek kan gegeven hebben,
 aan de Natie geen ander troostrijk ver-
 schiet aanbodt, dan dat zij met het ont-
 werp der Staatsregeling althands niet ver-
 rascht zou worden, en haar nog even on-
 zeker liet, nopens den grondslag van Een-
 heid en ondeelbaarheid, waarop het ge-
 bouw moest rusten.

*Einde van
 den arbeid
 der Com-
 missie tot
 de Consti-
 tutie.*

De nog overige drie maanden besteedde
 de Commissie tot verdere voltooiing van
 haar gebouw. En hierin schijnt zij geheel
 boven allen van buiten inkomenden invloed
 gesteld geweest te zijn. Althands geene

voor-

voorstellen werden meer van wegen de Nationale Vergadering in haare handen gesteld, in welken de eerste maanden zeer vruchtbaar geweest waren. Onopgemerkt werkte zij voort. Alleen hieldt zij de aandacht der Vergadering nog leevendig, door een allergewigtigst voorstel, waartoe de Representant VAN MAANEN reeds in het laatst van Julij den eersten stoot had gegeven. Den 19 Augustus droeg zij voor, dat de Vergadering eene Commissie van Burgers zou benoemen, ter vervaardiging van een burgerlijk, en eene tot een lijfstraffelijk wetboek, ten einde dus der Natie een volledig en naar den aart des Volks en des lands geschikt burgerlijk wetboek of algemeene landwet, benevens eene generaale manier van regtsvordering, binnen de geheele Republiek, in civiele en crimineele zaaken, werde aangeboden. Zeer gretig werdt deze voordragt door de Vergadering aangenomen en daadlijk eene Commissie benoemd, om haar omtrend het getal der benoodigde personen, als anderszins, voortelichten. Het liep aan tot den 30 September, wanneer deze Commissie verslag uitbrengende, tot de Commissie voor het crimineele vijf, en tot het civiele, als omslachtiger, negen personen, en tot de

I.
BOEK. 7
I.
HOOFDST.
1796.

I. BOEK. I. HOOFDST. 1796. verzamelplaats van beiden *Utrecht* voorstelde. Slechts met eene kleene verandering van negen in elf perfoonen, werd overeenkomstig dit verslag beslooten. Doch is dit besluit zonder werking gebleven. De meeste perfoonen tot die Commissien gekozen, voor deze eer bedankende, werd van de geheele zaak niets tot stand gebracht.

Eindelijk dan was het den 26 October, wanneer de Commissie ter Constitutie het volgende verslag aan de Vergadering mededeelde; „ wij hebben het genoegen u lie-
 „ den te berigten, dat de deliberatien over
 „ het ontwerp eener Constitutie voor het
 „ Volk van Nederland bij ons morgen staan
 „ te eindigen, en wij om aan den last ons
 „ opgedragen te voldoen, de eer zullen
 „ hebben, hetzelve op Donderdag 10 No-
 „ vember, of op zodanigen anderen dag
 „ als door ulieden het geschiktst zal geacht
 „ worden, aan de Nationaale Vergadering
 „ overtegeven: zullende dien tusschentijd
 „ noodig zijn, zoo tot de laatste redactie
 „ en resumtie van het gearresteerde, als
 „ het geen nader strekken moet, om daar-
 „ aan de vereischte nauwkeurigheid te ge-
 „ ven.” Dit uitstel werd toegestaan, schoon
 het

het zommige leden niet ontglipte, dat het- I.
 zelve een inbreuk op het Reglement in- DOEK.
 floot, dat der Commissie geen oogenblik L
 langer dan zes maanden vergunde. Doch HOOFDST.
 niemand op het oogenblik, dat deze brief 1796.
 werdt voorgelezen, spoedig genoeg bereke-
 nen kunnende, hoe lang de Commissie op
 dat tijdstip werkzaam geweest was, kwamen
 de bedenkingen eerst na dat de beslischen-
 de hamer gevallen was.

TWEEDE HOOFDSTUK.

WERKZAAMHEDEN VAN DE NATIONAALE VERGADERING, DE STAATSREGELING BETREFFENDE.

I. **M**iddelertijd de Ontwerpers der Staatsre-
 BOEK. geling zich met de vorming van hun Plan
 II. bezig hielden, bleef de Nationale Vergade-
 HOOFDST. ring, hoe schijnbaar ook van hunne werk-
 1796. zaamheden geheel afgescheiden, geen ledig
*Wederkeering, hoe schijnbaar ook van hunne werk-
 rige werking van zaamheden geheel afgescheiden, geen ledig
 de Natio-aanschouwer van dezelve. Was het dan
 naale Ver- al niet, om een minder regtstreekschen in-
 gadering vloed op hun arbeid te bekomen, haare be-
 op de Com- moeijingen bewerkten toch, dat de meeste
 missie ter leden der Vergadering omtrend de gewig-
 Constitutie. rigste deelen der Staatsregeling reeds partij
 hadden gekoozen, alvorends zij wettig ter
 tafel kwamen, en inzonderheid, het Volk
 nopens dezelve in zoo verre verlicht
 werdt, als bij de beoordeeling der Staats-
 regeling vereischt werdt, om te beslissen,
 of deze zijne goed- of afkeuring verdien-
 de. Blijkbaar strekten daartoe de Voor-
 stellen, tot vermeerdering van de magt der
 Nationale Vergadering, — tot de aanneming
 van*

van het grondbeginzel van de Eenheid der Republiek, — tot de afscheiding van Kerk en Staat, — tot de toelating der Jooden tot de Burgerregten, en zoo veele anderen, als door bijzondere leden van de Vergadering gedaan, of uit de inkomende vertoogfchriften van bijzondere Burgers geboren werden. — Voorstellen van dat gewigt en die gevolgen, dat zij onze hoogste aandacht verdienen.

L
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

De dag van den 2 Meij, juist wanneer de Ontwerpers der Constitutie een aanvang van hunne werkzaamheden gemaakt hadden, tekende zich door het gewigtigst voorstel, welkers aanneming voorzeker den krachtdaadigsten invloed op den loop hunnes arbeids zou gehad hebben. — De Republiek bevondt zich inderdaad in hachlijke omstandigheden, die tevens de geschiktste waren, om krachtdaadige maatregelen te doen geboren worden. De altijd twijfelachtige houding van het *Berlijnsche* Hof; de zamen-trekking van eene geduchte magt op onze grenzen in het *Westphaalsche*, in dienst van hetzelfde Hof en te gelijk door *Engelsch* goud bezoldigd; de netelige stelling des *Franschen* legers aan den *Rhijnkant*, — dit alles deedt, niet zonder schijn van grond,

duch-

Voorstel
van VREE-
DE tot ver-
andering
van het Re-
glement.

I. duchten voor de verstuitziende gevolgen ,
 BOEK. II. wanneer eens de *Franschen* de nederlaag
 HOOFDST. 1796. bekomende , onmagtig werden , om ons na-
 drukkelijk te beschermen. In dezen kommer-
 lijken toestand deedt de Representant BLOK ,
 een voorstel , dat hij met manlijke wel-
 sprekendheid allerernstigt aandrong , om
 daadlijk eene personeele Commissie te be-
 noemen , om met het Comitté van Bond-
 genootschap over de krachtdaadigste maat-
 regelen ter verdediging der Republiek te
 handelen , en tevens om dezelve ter uitvoer
 te doen brengen ; als ook de inwendige voor-
 zieningen te beraamen , welke gedaan konden
 worden , om tegen inwendige vijanden en ver-
 raad te waaken. — Dit voorstel bereidde de
 gemoederen eenigzins , om een ander van den
 Representant VREEDÉ , van oneindig uitge-
 strekter gewigt te hooren , en dat te gelijk
 door de Representanten BOSCH en VALC-
 KENAAR ondertekend was. Dit behelsde
 niets minder , dan , door de geheele Repu-
 bliek , de Grondvergaderingen opteroepen ,
 ter beslisfching , om het beleid der *Finan-
 tie* en der *Burgermagt* , welke volgens
 het Reglement aan de gewestlijke magten
 was toebetrouwd , in handen van de Ver-
 gadering te stellen ; waarbij een ontwerp van
 Pro-

Proclamatie gevoegd was, strekkende om de Natie te onderrichten, aan welke ban- den de Vergadering door de 79, 86—91. Artikels van het Reglement gekluisterd was, en haar op te roepen, om haaren wil ten dezen aanzien te doen verstaan. Deze buitengewoone maatregel vondt onder anderen ook daarin haaren grond, in de buitengewoon hooge aanvraag van de Committés tot de uitvoerende magt, welke voor dit jaar niet minder dan zestig millioenen bedroeg.

De driftigste voorstanders van het *Federalisme* weigerden, zelfs het Voorstel in overweging te nemen, als strijdig met het Reglement, in het welk zij oordeelden dat geene verandering mogt gemaakt worden, dan door de Gewestelijke Bestuuren, de opstellers, of contracteerende partijen. En niet minder deden de vurige Vrienden der Eenheid, gelijk MIDDERRICH en VAN HOOFF, zich ten voordeele van hetzelfde voorstel hooren. Dan, de tijd tot overweging van hetzelfde nog niet daar zijnde, werden de beide voorstellen op aandrang van den Representant SCHIMMELPENNINCK in handen van eene perfooneele Commissie gesteld. Na verloop van eene week bragt deze Commissie verslag uit, in welkers

gron-

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. gronden zij, de magt des Volks erkennende, om in het Reglement de noodige veranderingen te maaken, op eene met redenen omkleede voordragt, voorsloeg, om het Voorstel van BLOK, als grootendeels door reeds genomen maatregelen vervallen, in advijs te houden; maar overeenkomstig de concept Proclamatie, aan het Volk voortedragen, om aan de Nationaale Vergadering de geheele beschikking over de Gewapende Burgermagt toetevertouwen, mids met bijvoeging van *geduurende den Oorlog*. Dan, omtrend het Finantiëele, juist het punt, waar de schoen wrong, waren de stemmen der Commissie blijven steeken; echter hadden zij eenpaarig begreepen aan de Vergadering te moeten voorstellen, om binnen zekeren korten bepaalden tijd Commissien uit de Gewesten te requireeren, welken aan eene Commissie uit de Vergadering, ter haarer geruststelling voor de zekere opbrengst der gedaane aanvragen, berigten zouden, nopens de reeds genomen en nog te nemen maatregelen, om aan haar quote getrouwelijk te voldoen. Ruim drie weken verliepen, eer dit rapport aan de orde van den dag gesteld werdt, daar de Vergadering door eene menigte tusschenvallende zaaken

be-

BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

belemmerd werdt, aan hetzelfde haare aandacht te wijden. Een van deze, met onze hoofdzaak in verband staande, zal naar ons inzien alhier gevoeglijk eene plaats verdienen.

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

Drie dagen na het gemelde uitgebragte verslag, opende de Representant BICKER, den post van Voorzitter in stede van den ongesteld geworden Representant C. DE LEEUW waarnemende, de Vergadering met het onaangenaam berigt, dat in den verloopen nacht eene Commissie uit het Provinciaal Bestuur van *Holland* zich bij hem vervoegd hadt, met verzoek om eenige Ruitery van het *Haagsch* Guarnisoen naar *Amsterdam* te laten aanrukken. Eenige leden van den Raad dier stad hadden aan hetzelfde Bestuur de tijding gebragt van eene geweldige beweging in dezelve, waarbij een groot aantal van Canoniers gewapend ter Raadzaal was ingedrongen, de leden des Raads hadt bedreigd en mishandeld, de Kerkers geopend, de gevangenen in vrijheid gesteld en andere ongeregeligheden gepleegd. — De aanleidingen tot deze gebeurtenis waren kortlijk dezen.

Onlusten
te Amsterdam.

Meer dan eens hadt men te *Amsterdam* op de ontzetting van Oranjegezinde ambtenaaren aangedrongen, — meer dan eens was

F die

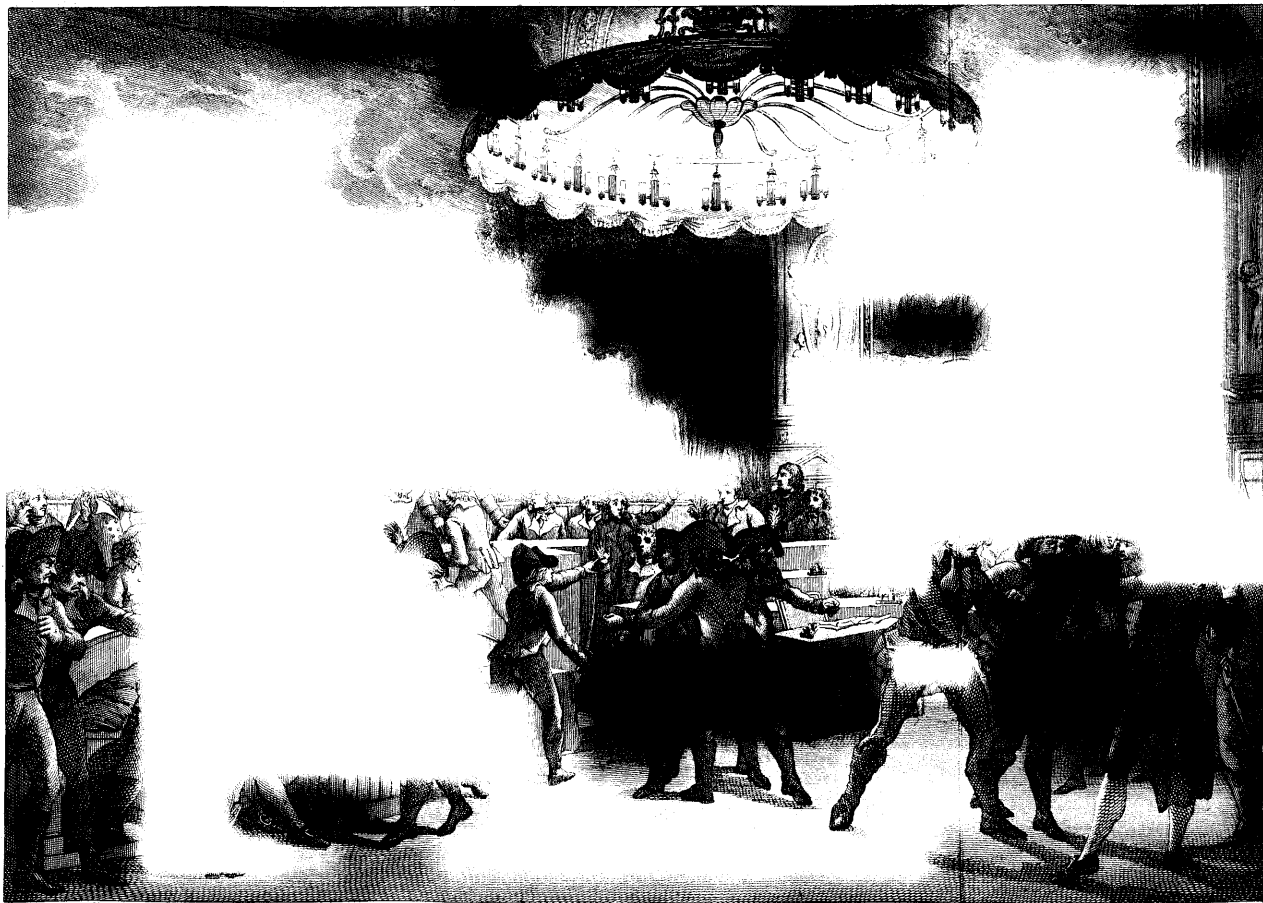
I. die eisch van onrustige bewegingen verge-
 BOEK zeld geweest (*). De Raad had tot hier-
 II. toe dezelve weten te beschermen en die
 HOOFDST. ontzetting te weeren. Dit was de groote
 1796. steen des aanfoots, de bronwel van eene
 vrij algemeen heerschende misnoegdheid,
 onder de voorstanders van de tegenwoor-
 dige orde van zaaken. Het Corps *artille-
 risten*, grootendeels uit de ijverigste Vrien-
 den der omwending bestaande, was hier-
 over wel het meest te onvrede. In deze
 gesteldheid, mag men zommigen door hen
 gepleegde en waarlijk strafwaardige onge-
 regeldheden, of als uitwerkzelen van een
 verbitterd misnoegen beschouwen, of te
 gelijk, als eene gezochte aanleiding, om eens
 de omwending aan dat oogmerk te doen
 beantwoorden, welk zij zich met dezelve
 voorgesteld hadden. Door den geweldaa-
 digsten tegenstand, tegen de genomen maat-
 regelen ter stuiting hunner gepleegde wan-
 ordes, oordeelde zich de stedelijke Raad
 gedrongen, om het geheele Corps, uit ruïn
 700 man bestaande, welkers grootste deel
 nogthands geheel onschuldig was, te ont-
 bin-

(*) *Tafereel van de Geschiedenis der Omwenteling*,
 bl. 418.

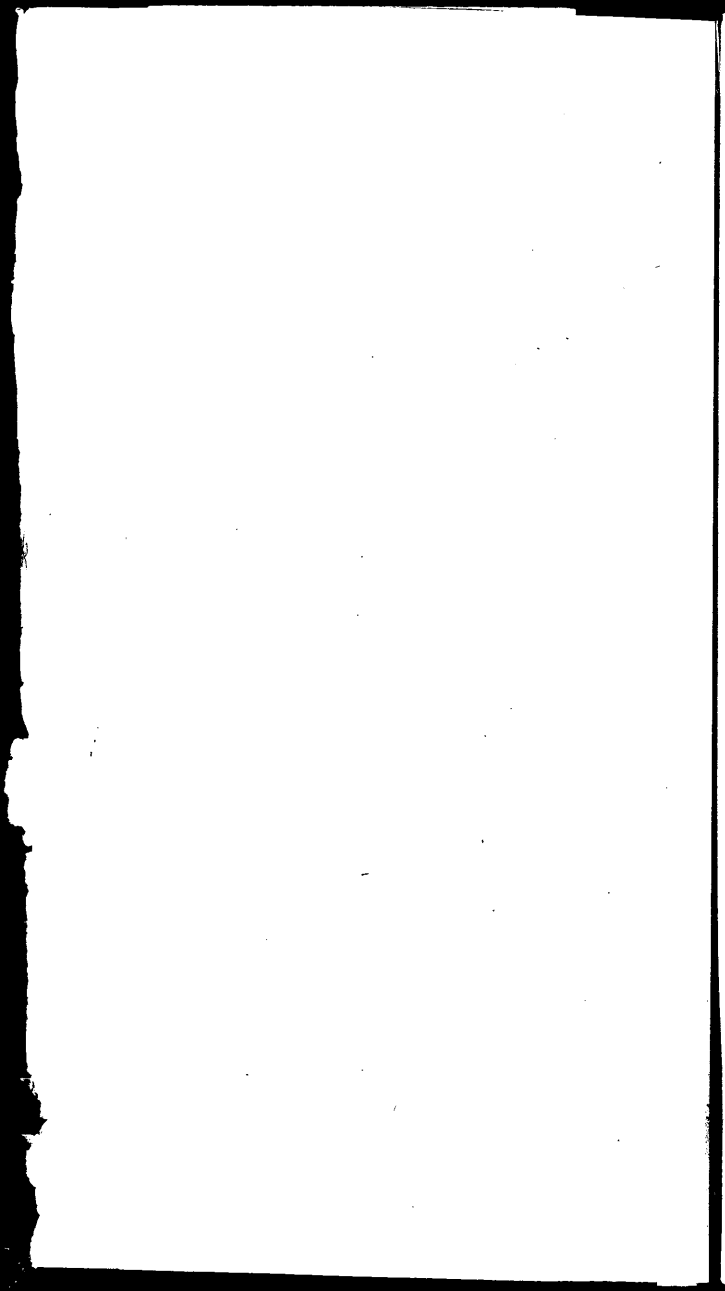
binden , onder belofte echter van hetzelfde weldra te herstellen , en als dan eene afzondering van schuldigen en onschuldigen te maaken. Deze afkondiging , als beledigend beschouwd voor het geheel ligchaam , bragt de nauwste verbroedering tusfchen schuldigen en onschuldigen voort ; en ten zelfden dage , dat de ontwapening moest gefchieden , verfcheenen de Canoniers , ten getale van ruim tweehonderd , zonder bevelhebbers of officieren , met hunne fabels gewapend voor het Raadhuis , waar de Raad , in tijds van dezen optocht verwittigd , vergaderd zat. Door denzelfven last gegeven zijnde , om de gantfche Schutterij in de wapenen te brengen , ten einde deze muiters te ontwapenen , bragt deze maatregel , door eene te lang verwijlde besluitloosheid juist de ftrijdigfte en gevaarlijkfte uitwerkzelen voort. — Geheele Compagnien , bij het lang draalen , in het ongunftigst weder , eindelijk ongeduldig wordende , terwijl het gebruik van drank de drift allengs meer en meer opwekte , voegden zich , met de hoeden op de punten hunner banjonetten , en onder het geroep van *leeve de Canoniers* , naa uren marrens , aan de zijde der laaftten. Het overig gedeelte

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. nu der Gewapende Burgermagt, tegens over
 BOX. de Canoniers in orde gefchaard, hoe zeer ook
 II. gezind, om den Raad getrouw te blijven,
 HOOFDST. weigerde aan het bevel ter ontwapening van
 1796. de wederstrevige hoop te gehoorzaamen,
 't welk, indien het vroeger was gege-
 ven, waarschijnlijk, zonder storting van een
 druppel bloeds, volvoerd hadt kunnen wor-
 den. Thands echter was de uitvoering
 hoogstbezwaarlijk, zonder het vergieten van
 Burgerbloed, daar Burger tegen Burger ge-
 wapend was. Waarvan de invallende duis-
 ternis, (het was reeds avond geworden,)
 het afgrijzen nog vermeerderde, daar men
 vreesde onschuldigen, welligt de naaste
 bloedverwanten, te zullen treffen. Door
 deze hulp van de eene zijde versterkt, en
 van de andere, door de magtloosheid van den
 Raad bemoedigd, vermeetten deze onbera-
 denen zich alles, wat overmoed ingaf. Door
 voorstellen ter voldoening hunner eischen op
 den Raad zoo veel niet vermogende, als
 zij wenschten, drongen zij eindelijk, in den
 nacht, gewapend en stormenderhand, de Raad-
 zaal in, en vorderden, onder de verschrik-
 likste bedreigingen, die ook van geweldaa-
 dige aanrandingen vergezeld gingen, de ont-
 flaking van eenige gevangenen, — waarvan drie
 Stads Cavalleristen, om wandaaden bij een

Gewelddadig'heden, van eenige Artilleristen, in de Raadzaal der
Municipaliteit te Amsterdam in den nacht tusſchen, den 10^{den} en 11^{den} Mei 1796.

voorig oproer, in hechtenis genomen, — de ontzetting van Oranjegezinde ambtenaaren, en de intrekking der afkondiging tot de ontbinding van hun ligchaam. Indedaad, alles vereenigde zich, ter vorming van een alerverfchrikkelijkst tooneel! De akeligste duisternis des nachts, welkers donkerheid en stilte alleen vervangen werden, door het blixemlicht, dat uit de opeengepakte wolken slingerde, en door ontzettende donderslagen, die hetzelfde daadlijk volgden, of door het woest geschreeuw en het vloc-kend getier eener onzinnige meenigte — ieder oogenblik, dood en verwoesting dreigende, indien eens onvoorzigtige drift, of opgeruide woede het waagde, om door eene onbedachte belediging daadlijkheden voortbrengen, en het teken tot het bloedbad te geven: — wie vergeeft in dezen haglijken toestand, welke alle tegenkantsing nutloos en hoogstgevaarlijk maakte, den Raad zijne zwakheid niet, om aan het heilig-schendend geweld toetegeven, en door overmagt gedwongen, de eischen dezer onbandige hoop daadlijk intewilligen. Door het Committé van Waakzaamheid dan werden, op last des Raads, de bedoelde gevangenen, zijnde de gemelde drie Cavalleristen, een

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. in het Rasphuis geconfineerde en een, on-
 BOEK. langs in hechtenis genomen, Canonier, nog
 II. den zelfden nacht uit hunne kerkers ont-
 HOOFDST. slaakt; en werdt ook de bedoelde afkondi-
 1796. ging in getrokken en afgescheurd.

Het Hollandsch Bestuur, door de be-
 zending uit den Raad, van dit ongeval ver-
 wittigd, was terstond op de krachtdaadigste
 maatregelen bedacht, om nu en voor altijd
 zodanige ongeregeldheden te dempen. Op
 de toestemming van den Voorzitter der Na-
 tionaale Vergadering, om gebruik te maa-
 ken van een gedeelte der Haagsche bezet-
 ting, vaardigde het eene Commissie van
 zeven leden naar *Amsterdam* af, vergezeld
 van een aanzienlijk gewapend geleide, om
 des noods gewelddadig de rust te herstel-
 len. Zelfs werdt in allerijl, om aan de-
 zelve deste meer duister bijtezetten, een
 bijzonder costuum voor dezelve vervaardigd.
 Den Ambassadeur der Fransche Republiek
 NOËL, werdt van het gebeurde kennis ge-
 geven, die ook niet naliet zijne meesters
 hiervan te onderrichten. Eene bezending
 naar den Generaal BOURNONVILLE, ver-
 zocht zijne medehulp en het gebruik van
Fransche troepen. — De Staatscommissie te
Haarlem gekomen zijnde, vaardigde een
 ge-

gedeelte der Ruitery af naar *Amsterdam*, die, wel eerst de poorten geslooten en de bruggen opgehaald vindende, echter weldra binnen de Stad gelaten werdt, doch die na weinig tijds weder last kreeg, om de Stad te ontruimen. De Commissie, die reeds 's morgens eene bezending uit den Raad en Burgerij ontfangen hadt, met verzoek om toch geene militairen in de Stad te zenden, intusschen met het overig gedeelte der Ruitery tot Halfweg genaderd zijnde, werdt daar ontmoet door eene tweede bezending uit de Stad, met herhaald verzoek om terugtekeeren, of onverzeld in de Stad te komen, alzoo de rust thands in zoo ver hersteld was, dat zonder gewapende militaire magt de orde bewaard kon worden, en ook de geheele Raad zich plegtig verbonden hadt, daadlijk zijne posten te zullen nederleggen, zoo rasch militairen in de Stad gelaten werden. De Commissie voldeedt, hoe ongaarne ook, aan dit verzoek, en, last gegeven hebbende, dat de troepen buiten de Stad gelegerd zouden blijven, terwijl slechts de Haarlemmer Poort door Burgers en Militairen bewaakt zou worden, keerde zij naar *Haarlem* terug, aldaar gedurende den tijd van drie weeken de uitkomst der

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. zaaken afwachtende. Van haare zijde wil-
 BOEK. de zij niet zonder gewapend geleide in de
 II. Stad komen: terwijl de Raad volhard-
 HOOFDST. de bij zijne verzekeringen, dat zijn gezag
 1796. volkomen hersteld was, dat de rust onge-
 floord bleef voortduuren, dat de schuldi-
 gen het opregtst berouw toonden, dat de
 gewapende Burgermagt den eed van trouw
 aan den Raad vernieuwd hadt, en dat dus
 de bezending van gewapende magt het pas
 gedempte vuur in ligterlaaije vlam zou zet-
 ten. Met dezen aandrang niet te vreden,
 zondt hij zelfs eenigen uit zijn midden naar
 den Generaal BOURNONVILLE, om hem
 dringend te verzoeken, in deze omstandig-
 heden geene *Fransche* bezetting naar *Am-
 sterdam* te zenden. Zijne poogingen liepen
 vruchtloos af: in weêrwil van dezelve,
 rukten welhaast de *Fransche* troepen bin-
 nen, en de Commissie daarvan verwittigd,
 vervorderde nu, zonder eenig gewapend
 geleide, haar reis naar *Amsterdam*, werd
 overeenkomstig haare waardigheid ontfan-
 gen, en beschikte gezamentlijk met den
 Raad zodanige maatregelen, als zij ter ver-
 zekering der rust het geschikteste oordeelde.

Gezrag
 der Natio-
 naale Ver-
 gadering in
 deze zaak.

Keeren wij, na dezen korten uitslap, naar
 de Handelingen der Nationaale Vergadering

te

terug. Het berigt van den Voorzitter BIC-
 KER werdt met aandoening, der gelegen-
 heid waardig, vernomen. Op zijne eigen
 vordering, werdt zijn gedrag, in de ver-
 leende toestemming, aan de beoordeeling
 der Vergadering onderworpen, en door
 eene groote meerderheid goedgekeurd.
 Niettemin gaf deze overweging aanleiding
 tot zeer bittere aanmerkingen op zijne ge-
 reedheid, om burger geschillen door mili-
 taire magt te beslischen. De Generaal
 BOURNONVILLE, tot Opperhoofd der
 geheele Bataafsche legermagt aangesteld,
 daadlijk van dat gezag gebruik willende
 maaken, om eene geduchte bezetting in
Amsterdam te leggen, kwamen van alle
 kanten ter Vergadering verzoekschriften in,
 door omtrend 1500 burgers getekend, om
 de *Amsterdamsche* geschillen door geene mili-
 taire magt te beslisen. Dan, hoe gereed
 de Vergadering ook mogt geweest zijn, om
 aan deze Verzoeken gehoor te geven, konden
 zij op dit geval niet werken, ter wee-
 ring van *Fransche* bezetting. De Generaal,
 die reeds op de eerste berigtgeving van
 het gebeurde aan het Hollands Bestuur hadt
 geschreven, dat hij gereed was om troepen
 naar *Amsterdam* te zenden, ter herstelling

I.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1796.

I. de rust, en zelfs des noods de Commissie
 BOEK. van hetzelfde in persoon in *Amsterdam* zou
 II. brengen, wettigde zijn stap bij de Verga-
 HOOFDST. dering, door de verzekering, dat *Amster-*
 1756. *dam*, in de linie van verdediging begrepen
 zijnde, hij geoordeeld hadt, aldaar een
 sterke post te moeten houden; en het in-
 neemen van *Fransche* troepen, hoe sterk
 veele leden ijverden, om den Generaal te-
 genorders te doen geven, ging voort. —
 Van welk eene zijde deze gebeurtenis ook
 beschouwd worde, zoo wel in haare mo-
 gelijke en daadlijk bestaande gevolgen, als
 in haaren aart en uitgestrektheid, niemand
 zal lochenen, haar onder de hevigste wor-
 stelingen van de twee groote Partijen in
 het gemenebest, de Voorstanders en Te-
 genkanters van den Volks invloed op zaa-
 ken van bestuur te rangschikken.

Het Voor- Verscheiden andere allergewigtigste voor-
stel van stellen, waarin de maand Meij ten hoog-
VREDE tot stelen vruchtbaar was, en die wij op zijne
verande- stelen vruchtbaar was, en die wij op zijne
ring van plaatsen zullen vermelden, wrochten nog me-
het Regle- de om de overweging van het Rapport, op
ment in de Voorstellen van BLOK en VREDE,
advij's ge- die intuschen door vertoogschriften van al-
houden. le oorden der Republiek krachtdaadig on-
 dersteund waren geworden, uitstellen tot
 den

den 1 Junij. Hoogstbelangrijk waren de redetwisten en raadslagen over hetzelfde rapport, die de Vergadering, geduurende de vier Zittingen, bezig hielden. Het Voorstel van BLOK, door de genomen voorzieningen tot 's lands verdediging reeds grootendeels vervallen zijnde, vestigde de aandacht zich alleen op het voorstel van VREED. Onder het getal der bestrijderen van het zelve, muntten inzonderheid uit JORDENS, NIEUWHOFF, TEDING VAN BERKHOUT, VERSTER, HARTOGH, KANTELAAR, ZUBLI, CAU, DE MIST, DE SITTER, BOSVELD, BICKER, DE LEEUW en anderen. Dan het vondt ook geene minder bekwaame verdedigers in HAMN, MIDDERICH, NUHOUT VAN DER VEEN, EVERS, VAN SONSBEEK, VAN HOOFF, SCHERMER, GEVERS, PLOOS VAN AMSTEL en den Voorsteller zelve. Zeer duidelijk en rondborstig ontwikkelde hij zijne bedoeling met het zelve, om aan de Vergadering alle die magt te bezorgen, welke vereischt werdt, om het Vaderland, niet alleen in dezen nood, maar ook in welke hachlijke omstandigheid het zou mogen geraaken, te redden, en het *Foedcralis-*

I.

BOEK.

II.

HOOFDST.

1796.

92 GESCHIEDENIS DER

I. *lisme*, altijd in tweestrijd met 's lands hoogste belangen, daar door den gevoeligsten neep te geven — eene magt, die in het Reglement niet werdt gevonden. — Over het geheel kwamen de gronden van allen, die voor het zelve pleitten, daar op neder, dat het Reglement, ten aanzien van de gewigtigste drijfveeren in een staat, geld en Volk, geene genoegzaame magt verleende, om van dezelve dat gebruik te maaken, dat de nood des Vaderlands vorderde. Dat de Vergadering gezworen hebbende het heil des lands tot haare hoogste wet te stellen, niet slegts geregtigd, maar thands ook verplicht was, daar toe meerdere magt te vragen, dan haar door het Reglement werdt toegekend, en de stem des Volks intemen. — De Bestrijders van het voorstel voerden aan, dat het vragen om meerder magt, pas drie maanden vergaderd geweest zijnde, het Volk zou mishagen; dat men liever moest wachten, tot dat het Volk uit zich zelve goedvondt die magt te geven; dat men, het Reglement voor gebrekig erkennende, zulks vooraf bedacht, en op het zelve den post van Reprezentant niet aanvaard moest hebben; dat het

Regle.

Reglement een door negen Gewesten geheiligd Contract zijnde, niet door het Volk in masfa, maar alleen door de Gewesten kon verbroken worden; dat de Reprefentanten op het Reglement hun post aanvaard hebbende, bij verandering in hetzelve, zich van hunne verpligting ontlagen zouden kunnen rekenen; dat het Reglement omtrend zoodanig eene oproeping des Volks niets bepalende, het onbeslisbaar zou zijn, hoede ftemmen opgenomen en de meerderheid berekend zou moeten worden; dat het vooral ten hoogften gevaarlijk zou wezen, aan de Vergadering meerder magt toetevertrouwen; maar inzonderheid, dat zij de noodzaaklijkheid nog niet inzagen, om voor als nog tot zoodanig een ftap te komen. De laafte bedenking woog ook zeer zwaar, zelfs bij bedaarde Voorftanderen van het Voorftel, die ook nu wel begreepen, dat de geest der Vergadering nog niet geftemd was, om gaaf in hetzelve te treden, en drongen zij ook daarom aan, om hetzelve voor als nog in advijs te houden. VREED E zelve verklaarde hier in wel te kunnen komen. TEN BERGE echter verklaarde zich nadrukkelijk voor eene daadlijke afdoening. Bij hoofdlijke ftemming in omvrage gebragt zijnde, of het Voorftel

in

L.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. in advijs gehouden, dan wel daadlijk zou
 BOEK. afgedaan worden, werdt met meerderheid
 III. van eene stem tot het eerste besloten. —
 HOOFDST. 1796.

De Ontwerpers van de Constitutie in denzelfden tijd onledig met de overweging van het groot beginzel, de Eenheid en Ondeelbaarheid der Oppermagt, en van de bepaling der Gewestlijke magten, konden uit deze debatten gemakkelijk berekenen, naar welke zijde de gevoelens van de leden der Vergadering overhielden, en waar voor de meerderheid zich zou verklaren. Immers, de vraag betrof niet slegts de verandering van het Reglement, maar vooral in zoodanig een punt, dat voor het stelzel der Eenheid beslisschend was. Hadt de Vergadering in het Voorstel van VREED E gestemd, zij zou de Commissie daardoor den wenk hebben gegeven, op welk een grondslag zij het verwachte gebouw hadt oprichten.

*Voorstel
 van
 SCHIM-
 MELPEN-
 NINCK
 over de
 Eenheid en
 Ondeel-
 baarheid.*

Dus ontwikkelden zich de gevoelens van de leden der Vergadering allengskens en de partijen scheenen reeds der maate gevormd, dat men vooraf kon berekenen, hoe deze of die zou stemmen. Hoe onvermijdelijk nu ook partijschappen in een gemeenebest, en, tot zekeren trap, voor hetzelfde ont-

ont-

ontbeerlijk zijn, verdient hij wel aan het menschdom, die dezelve tot die maate poogt te verminderen, dat zij de algemeene welvaart niet kunnen schaden. Ten dezen aanzien verdiende dan ook de Reprefentant SCHIMMELPENNINCK den Nationaalen dank, die zijn voorzitterschap trachtte te kenmerken, door een ftap, zijnes inziens gefchikt om de bron van alle verdeeldheden in de Vergadering op eenmaal te dempen. Wij hebben reeds opgemerkt, dat het *Fransch* Bestuur gantsch niet onverschillig was, hoedanig een Staatsregeling voor Nederland gevormd werdt. Wij herhaalen het hier; duideljk was dit zelfs gebleken uit het antwoord van den Minister der Buitenlandsche Zaaken LA CROIX, aan onzen Minister BLAAUW, hem kennis gevende van de Bijeenroeping der Nationaale Vergadering, „ houdende, dat het *Fransche* „ *Gouvernement* overtuigd was, dat de daar „ stelling van dit *centraal* gezag alleen het „ *Bataafsche* Volk tot die Eenheid zou „ kunnen brengen en het *Foederatif* be- „ wind vernietigen, dat zijne veerkracht, „ en zijne middelen, tot wederstand aan de „ onderdrukking, verlamde; dat deze Ver- „ gadering aan dat Volk eene krachtdaadig

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

„ Gou

I. „ Gouvernement zou bezorgen , het welk
 BOEK. „ de eenige waarborg is van de regten des
 II. „ Volks.” Wij hebben reeds opgemerkt ,
 HOOFDST. „ Volks.” Wij hebben reeds opgemerkt ,
 196. dat het grootste gedeelte des Volks , dat
 werkzaam was in deze bemoeijingen , zich
 voor het stelsel der éénheid verklaard hadt.
 Intusfehen moest hetzelfde niet weinig on-
 gerust worden , en het *Bataafsch* Bestuur
 bij zijne hooge Bondgenooten geen voor-
 deelig figuur maaken , daar men nog on-
 zeker was , of de verwachte Staatsregeling
 op dit grondbeginzel gebouwd zou wezen ,
 en zommige leden der Vergadering , inzon-
 derheid bij de overweging van het Voorstel
 van VREDE zich openlijk voor voorstan-
 ders van het *Foederalisme* verklaard
 hadden. De verzekeerdheid derhalven , of
 de leden der Vergadering in het alge-
 meen gunstig genoeg over dit stelsel
 dachten , om van dezelve geene andere
 Staatsregeling te verwachten , dan op
 dezen grondslag gebouwd , was op zich
 zelve alleszins geschikt om de Natie ge-
 rusttestellen , en het *Fransche* Gouverne-
 ment de voordeeligste gedachten van het
 tegenwoordig Bestuur in te boezemen. In
 dit tijdsgewricht maakte de Representant
 SCHIMMELPENNINCK zijn voorzitterschap
 luis-

IJ schenvrienden zouden uitgenoodigd worden,
BOEK. om bondige en afdoende betoogen van de
II. voortreffelijkheid van zoodanig eene Staats-
HOOFDST. inrichting in te leveren, die door de Commis-
1796. sie van Constitutie beoordeeld en bekroond,
 vervolgens aan de Vergadering uitgedeeld
 zouden worden, om langs dien weg des te
 beter in staat te zijn, het verwachte Ontwerp
 van Staatsregeling te beoordeelen." Dit
 Voorstel, zoo treffende door deszelfs gewigt,
 als hartvermeesterend door de wijze van voor-
 dragt van den Spreker, verrukte de geheele
 Vergadering, en bragt haar in eene geestdrift,
 die duidelijk toonde, hoe zeer de Voorstel-
 ler zijn doel getroffen hadt. En hadt hij
 van dat gelukkig oogenblik gebruik willen
 maaken, de Vergadering zou hetzelfde daad-
 lijk in een besluit veranderd hebben. Men
 kan van deze geestvervoering oordeelen uit
 de woorden van den Representant MOD-
 DERMAN, die waarlijk, hoe schijnbaar
 overdreven, de tolk der gevoelens van een
 groot deel der Representanten gezegd kan
 worden. „ Alles dringt mij tot een oog-
 „ bliklijk besluit. Bedriegt de verrukking
 „ mij niet, dan voorzie ik het volgende.
 „ Besluit op dit gelukkig oogenblik, Re-
 „ presentanten, en gij brengt de lieve kalmte
 „ in

„ in 't hart uwer dierbaare medeburgers, I.
 „ het vertrouwen bij uwe buitenlandsche BOEK.
 „ Vrienden, den schrik onder uwe vijanden, II.
 „ en den beminlijken geest van volmaakte HOOPDT.
 „ eensgezindheid in deze Vergadering. 1796.
 „ Ik dring 'er dus op aan, Representanten,
 „ besluit oogenbliklijk. De bescherm- engel
 „ van Nederland heeft, President, u dit in-
 „ gegeven.” Spoedig echter daalde dit vuur
 van verrukking tot den peil van bedachtzaam
 nadenken, toen een even nadruklijke tegen-
 stand kwam opdagen uit een hoek, waaruit
 men denzelven het minst verwachtte, — van
 een man, die niet minder als een vuurig
 Voorstander van Eenheid en ondeelbaarheid
 bekend stond, en door zijne talenten een
 verdienden invloed hadt verkregen. HAHN
 smeekte, ja bezwoer zelfs, de Vergadering, in
 dit teder punt niet te driftig te zijn. Het kwam
 hem, op duchtige gronden, voor, dat het
 Voorstel bedaarde overweging vorderde, en
 stelde voor, om het te doen drukken, en dag
 ter afdoening te stellen. Ook was het opmerk-
 lijk bij eenigen, dat juist zoodanigen, wier
 regtzinnigheid in dit stuk het meest verdacht
 gehouden werdt, zich het driftigst, het ijverigst
 voor een daadlijk besluit verklaarden. Dit in-
 ziende, meenden zommigen onder het verlok-

I. kend gebloemt den verscholen adder te be-
 BOEK. merken, en bevonden zich in dezelfde gestel-
 II. tenis, als dit ontzettend gezigt in het geen
 HOOFDST. onheil duchtend kind verwekt. Maar zij
 1796. doorzagen mischien ook niet, dat nimmer
 het oogenblik zoo nabij was, om dit schrik-
 dier met een manlijken trap den kop te ver-
 morfelen. Het besluit was: het Voorstel te
 doen drukken, en over acht dagen aan de
 orde van den dag te stellen.— Met de groot-
 ste leevendigheid werd de gewigtige dag te
 gemoet gezien, en de tusschentijd gebezigd,
 om het Voorstel, zo veel mogelijk, in, ja
 zelfs buiten de Republiek, te verspreiden.

Den 16 Junij werden de debatten over
 hetzelfde door den Representant HAHN, ten
 dien tijde het Voorzitterschap bekleedende,
 geopend. In een breedvoerig advijs ont-
 leedde hij het Voorstel, en beweerde, dat
 hetzelfde noch in zijne gronden, noch in
 zijn besluit berekend was, om het voorge-
 stelde doel te bereiken. Dat de Eenheid
 van het Bestuur, door den Voorsteller be-
 doeld, de regte Eenheid niet was. Dat in
 dezelve het beginzel met de toepassing ver-
 ward werd. Dat het beginzel van de Eenheid
 der Oppermagt des Volks in de natuur der
 Omwending reeds zoo sterk gegrond was,
 dat

dat men niet vermogt daaop trent wenschen te uiten, of die als een onderwerp van overweging aantemerkten. Het stond reeds vast, en moest onwrikbaar blijven staan, als een reeds gehelligd beginzel. Dat het onmogelijk was, om dit beginzel nu reeds in alle zijne uitgestrektheid in werking te brengen, om dat zulks een vooruitloopen van de Constitutie zou wezen. En nu, tot de bijzonderheden van het Voorstel zelve overgaande, vindt hij het uitnoodigen van Schrijvers onnodig; en aan zoo veele zwaarigheden onderworpen, die het nut, dat zij zouden kunnen aanbrengen, veroverwogen: en, *de betuiging van het verlangen der Vergadering*, — een maatregel, die te veel afdeedt, als eene vooruitloping der Constitutie, en van den anderen kant te weinig, om dat het indedaad een Volksbedrog zou zijn, aan de Eenheid van Bestuur, of de wijziging eener regeeringsvorm; het aanzien der waare Eenheid te geven; en ook, om dat het beginzel, als reeds geheiligd, geen onderwerp van wenschen of discussien zijn kon. In dien geest stelde hij eene andere verklaring voor, aan het Volk te doen, naar zijn inzien, beter geschikt, om hetzelfde van de gezonde gevoelens der Vergade-

I.
BOEK
II.
HOOFDST.
176.

I. ring te overtuigen. **GEVERS**, na hem het
 BOEK. woord nemende, drong aan op een ftellig
 II. decreet, dat de Vergadering de Eenheid en
 HOOFDST. 1796. ondeelbaarheid van 's Volks Oppermagt in
 deze Republiek, waarbij de Souvereiniteit
 der negen Gewesten in één ligchaam over-
 ging, tot grondslag der Staatsregeling zou
 wannemen. **CAMP** oordeelde, dat de Com-
 missie tot de Staatsregeling bij deze raad-
 plegingen behoorde tegenwoordig te zijn.
AANINK wilde, dat de Voorsteller alvo-
 rens zijne begrippen nopens de Eenheid
 nader zou ontwikkelen. **MIDDERICH**
 begreep, dat het niet genoegzaam was te
 wenschen, te verlangen, maar dat men
 daadlijk moest besluiten, dat men de waare
 Eenheid, niets slegts in het bestuur, maar
 ook in alle andere betrekkingen, als den
 hechsten grondslag der aanstaande Staatsre-
 geling beschouwde, en, aanvankelijk reeds
 dit beginzel als den grondslag der Constitutie
 decreteerende, aan het Volk verklaarde,
 van geene andere Staatsregeling, dan eene
 zoodanige, aan hetzelfde te zullen aanbieden.
 Hij oordeelde dit even weinig strijdig met
 het Reglement, als de verklaring, van zulks
 te wenschen. **DE MIST**, ziende, dat de
 advijzen zoodanig een loop namen, waar-
 uit

uit welligt het daadlijk decreet van de Eenheid en Ondeelbaarheid, als de grondslag der Constitutie, zou voordvloeien, drong ten einde dit voortekomen, met den sterkten nadruk, dat men zich eenvoudig over de twee punten, in het Voorstel vervat, zou verklaaren en daarbij blijven. BRANDS, zonder zich aan deze tusfchenwerking te bekreunen, bragt een uitvoerig advijs uit, waarin hij, gebruik maakende van de woorden van den overleden PAULUS, bij het openen dezer Vergadering, dezelve zeer geestig toepaste op verschillende werkzaamheden, die, hoe onverwijld noodzaaklijk, nog bij wenschen waren gebleven, waarvan het Vaderland tot hiertoe weinig nuts getrokken hadt. Dat men het nu ook niet bij wenschen moest laten, maar daadlijk de Eenheid besluiten; dit door gewigtige gronden aandringende. Andermaal viel de MIST in, en vorderde, dat de leden eenvoudig bij de Voorstellen van SCHIMMELPENNINCK zouden blijven, en dus dat dezen alleen in omvrage gebragt zouden worden. De Voorzitter verklaarde de leden, die het woord gevraagd hadden, en daarvan niet vrijwillig affonden, bij het woord, te zullen handhaven. De overwe-

I. gingen voordzettende, bepaalde ZUBLI zich
 BOEK. II. alleen tot het punt van de uitnoodiging van
 HOOPDST. Geleerden, en wilde, dat niet slechts *Ne-*
 1796. *derlandsche*, maar alle Geleerden van *Europa*,
 daartoe uitgenoodigd, dat hun arbeid al-
 leen door de Vergadering beoordeeld, en
 aan den verdienstelijksten eene eerprijs van
 honderd ducaaten zou toegelegd worden.
 VREEDE, aan de zuivere oogmerken van
 den Voorsteller regt doende, verklaarde
 zich voor het punt der uitnoodiging, des-
 zelfs nuttigheid in een nieuw licht stellen-
 de. Echter oordeelde hij, dat de beoor-
 deeling dier schriften, door de Vergade-
 ring, of Commissie van Staatsregeling, aan
 te veel zwarigheden zou onderworpen we-
 zen. Het tweede punt behandelende, schil-
 derde hij met meesterlijke trekken het *Foe-*
deralisme, als de bron van alie rampen,
 die *Nederland* immer hadden getroffen. Hij
 meende dus, dat de Natie niets anders ver-
 wachte, dan dat de Staatsregeling op
 de waare en door den Voorsteller alleen
 bedoelde Eenheid, in éene ondeelbaare za-
 menvoeging van alle Nationaale magt, als
 in één middenpunt, bestaande, gegrond zou
 wezen. Dat de Vergadering dus verplicht
 was, die Eenheid daadlijk te besluiten. Dat
 zij,

zij, volgens het Reglement, het regt hadt, om zoodanig een besluit te nemen, dewijl het haar vrijstondt, de verwachte Staatsregeling aantenemen of te verwerpen. „Laat ons, „Burgers Representanten,” dus besloot hij zijn manlijk advijs, „en ik zeg dit met een „overtuigd hart en met al het gevoel eener „brandende Vaderlandsliefde, laat ons decreteren, dat wij geen ander ontwerp van Constitutie, *met onze goedkeuring*, der Natie zullen voordragen, dan het geen op het omschreven beginzel van Eenheid „en ondeelbaarheid gegrond is.” Dit onderwerp, na vier dagen, in eene Gecontinueerde Avondzitting vervolgd wordende, nam PLOOS VAN AMSTEL het woord, en betoogde zeer bondig, dat het oogmerk van het Noortfel zijnde, de Natie wegens de gevoelens der Vergadering gerust te stellen; het voorgeslagen middel hieraan geheel niet voldeedt, en dus dat de te doene verklaring aan het Volk, overeenkomstig het advijs van HAHN, behoorde ingericht te worden. FLOH was in hetzelfde gevoel, ten aanzien van het onvoldoende dezer verklaring, en begreep, dat zij stellig behoorde intehouden, dat de Vergadering van de Ontwerpers der Staatsregeling geen

I.
BOEK
II.
HOOFDST.
1796.

I. ander plan verwachtte, dan een, gegrond
 SOEK. op de Eenheid en ondeelbaarheid, overeen-
 IL komstig de beginzels van Vrijheid en Ge-
 HOOFDST. 3796. lijkheid: en dat, voor zoo verre het van
 de Vergadering afhing, geene andere Staats-
 regeling zou daargesteld worden, dan die
 op Eenheid en ondeelbaarheid der alge-
 meene belangen van het algeheel gegrond
 was. Ten aanzien van het tweede punt,
 wilde hij liever de beoordeeling der inte-
 leveren geschriften aan eene Commissie der
 Vergadering overgeven. Tot hiertoe wa-
 ren, dan, de leden met den geest des Voor-
 stels eenstemmig, en verschilden alleen over
 de wijze der uitvoering. Het eerste hadt
 men dus kunnen decreteeren, en het laatste
 aan eene Commissie overgeven: iets, dat
 de Vrienden der Eenheid krachtdaadig ge-
 ruggesteund zou hebben. Doch welras ver-
 anderde het gelaat der zaak, en werd het
 geheele Voorstel tot een niets gebragt,
 toen SCHIMMELPENNINCK zelve voor-
 tradt, om zijne waare bedoeling met het
 gedaane Voorstel te ontwikkelen. Hij ver-
 klaarde dan, na met de treffendste kleuren
 de rampzalige gevolgen der partijschappen
 in eene Republiek, en de verwoestende
 onheilen, die zij immer voordgebracht had-
 den,

den, geschilderd te hebben, dat zijn hoofd-
doel was, zoodanig eene scheuring in de
Vergadering, die zich van haar welhaast
door de gantsche Republiek zou versprei-
den, voortekomen. „ De Eenheid en on-
„ deelbaarheid toch,” dus waren zijne op-
merklijke woorden, „ is een onderwerp,
„ waar voor een groot gedeelte onzer land-
„ genooten zich herhaaldlijk verklaard heeft.
„ Zij is het, welke veelen, zo niet allen
„ onzer, zoo onafscheidbaar van 's lands
„ welzijn schatten, dat zij het aanwezen
„ der Republiek daarvan geheel doen af-
„ hangen. Altoos dacht ik derhalven, dat
„ het te wenschen ware, dat 'er eene ge-
„ legenheid voor deze Vergadering werdt
„ geboren, om zich daarop te verklaren,
„ en daardoor aan de Natie eene gerust-
„ stelling, en aan de Vergadering een nieuw
„ punt van vereeniging, te geven. Dit,
„ Burgers Representanten, kwam mij voor,
„ een beslissend middel te zijn, om aan alle
„ onze Vijanden, de Vijanden der waare
„ Volksvrijheid, te toonen, dat zij zich ver-
„ geefsch met eene vloekwaardige hoop
„ kittelen, om, onder de leus van *Foede-*
„ *ralismus* aan den eenen, en die van Een-
„ heid en ondeelbaarheid aan den anderen
„ kant,

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. „ kant, eene gelegenheid te zullen vin-
 BOEK. „ den, om deze Republiek ten prooij aan
 II. „ een noodlottigen Burgeroorlog overtege-
 HOOFDST. „ ven.” — Het oogmerk met zijn tweede
 1796. „ Voortfel was alleen, om regte denkbeelden
 van het onderwerp te verkrijgen, en in
 staat gesteld te worden, om des te juister
 over hetzelfde te oordeelen. Zijn hoofd-
 oogmerk verklaarde hij reeds grootendeels
 bereikt te hebben, daar hij aan allen ge-
 legenheid gegeven hadt, om zich te ver-
 klaren op dit stuk, waaruit de Volksvijan-
 den niet onduidelijk zouden kunnen opma-
 ken, dat het hun niet gelukken zou, de
 Vergadering onder den naam van *Foedera-
 listen* en *Unitarissen* te verdeelen. Na deze
 verklaring van zijn hoofdoogmerk, betoogde
 hij, dat het voorgeslagen middel daartoe ge-
 noegzaam was: hij hadt toch niets meer
 verlangd, dan de leden tot eene openleg-
 ging van hunne gevoelens uittelokken. En
 dit was nu geschied. Verder te gaan, wa-
 ren de tijden nog niet rijp, nog niet ge-
 schikt: — verder te gaan, was ook door het
 Reglement verboden. Men mogt de Com-
 missie van Staatsregeling niet vooruitlopen.
 Ook zou de Natie niet kunnen gedogen, dat
 de Vergadering bij een onherroepelijk decreet

iets zou vaststellen, waarvan de eindelijke beoordeeling haar alleen toekwam. Eindelijk loste hij eenige tegenwerpingen op; als, — die van HAHN., dat hij de regte Eenheid niet bedoeld zou hebben; hier-tegen voerde hij alleen aan de omschrijving van dezelve, door hem gebezigd, die zijnes inziens regtzinnig was; — ook beweerde hij, dat het Bataafsche Volk wel een was, ten aanzien der algemeene, maar nog niet der gewestlijke belangen; — dat hij zijn Voorstel niet verder, dan tot *wenschen*, had mogen brengen, omdat het *besluiten* boven de magt der Vergadering was. Hij eindigde, dat hij, zijn groot oogmerk bereikt hebbende, omtrend het overig lot van zijn Voorstel geheel onverschillig was, „ te „ meer nog, (zeide hij) daar het van eene „ publieke notorieteit is, (het geen op het „ tijdstip, toen ik de propositie deed, het „ geval niet was) dat de Commissie tot „ het Ontwerp der Constitutie besloten „ heeft, om eene Constitutie op het be- „ ginzal van Eenheid en ondeelbaarheid te „ ontwerpen (*), waarom ik dan ook „ gee-

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

(*) Het aangevoerde was letterlijk waar De Commissie hadt zoodanig een besluit genomen.
Maag

- I. „geene reden zie, om niet mijne proposti-
 FORK.
 II. „tie in advijs te houden.” De Voorzitter
 HOOFDST. verklaarde, dit gaarne in omvrage te willen
 1796. brengen, indien de leden verder van het
 woord wilden afzien. Daarop, hoofd voor
 hoofd, aan de Representanten, VONCK,
 MODDERMAN (*), VAN ZONSBEEK,
 NIEU-

Maar welk eene Eenheid bedoelde zij? Tot hoe
 ver was zij uitgestrekt? Dit was bij haar nog niet
 uitgemaakt. En al hadt zij zich reeds hier over
 verklaard, werd'toch ten laaften, bij het in el-
 kander zetten van afzonderlijk overwogen punten,
 dit beginzel verkracht.

(*) Deze Representant was reeds in het spreek-
 gestoelte geklommen, voornaamlijk, om zich te
 verdedigen over eenige uitdrukkingen, in eene der
 voorgaande Zittingen hem ontvallen, toen SCHIM-
 MELPENNINCK zijn Voorstel deedt, waarover
 HAHN in zijn praedvijs zich wat scherp hadt uit-
 gelaten. Dan, in een oogenblik, zich hervattende,
 valt hij met vervoering den Voorzitter om den hals,
 geeft hem den broederkusch, zeggende, uit den grond
 zijnes harten niets kwaads tegen hem te hebben,
 en dat hij, alles vergetende, van het woord afziet.
 De President, ten uitersten getroffen, betuigt, ge-
 voelig over dezen stap aangedaan te wezen, die
 zoo duidelijk het goede hart van dien Burger aan
 den dag legde; dat hij ondertuschen verzekeren
 kon, hem nimmer te hebben willen beleedigen;
 dat, zo hij ten zijnen aanzien in zijn discours

. MIS-

NIEUHOFF, BACOT, HARTOGH, ^{IN}
 GULJÉ, VANHOORN en NUHOUT VAN ^{BOEK I}
 DER VEEN, die allen het woord gevraagd ^{IL}
 hadden, voorstellende: of zij van hetzelfde ^{HOOFDST.}
 wilden afzien? betuigden allen zich daartoe ^{1796.}
 gereed, in vertrouwen, dat de Commissie
 van Constitutie hun eerlang met die ge-
 wenschte tijding van het genomen decreet
 zou verrasfchen. VAN HOOFF echter, het
 woord vragende, verklaarde zich ten sterk-
 sten tegen het in advijs houden, en besloot
 met een, hem eigen, vuur: „Ik declareer,
 „ dat ik nooit eene Constitutie zal erken-
 „ nen, dan die op de Eenheid en Ondeel-
 „ baarheid, en Gelijkheid in regten, gegrond
 „ is, en dat ik mij in alles, wat tegen de
 „ Eenheid en Ondeelbaarheid zal aanlopen,
 „ al moest ik maar alleen zijn, tot den
 „ dood toe zal verzetten, als zijnde atten-
 „ tatoir op 's Volks Souverainiteit.” Ook
 GEVERS kante zich ten sterksten tegen
 het in advijs houden, waartoe niettemin,
 over-

misschien wat verre uitgeweid was, dit ten eenen-
 maal schuldloos geweest is. Dit tooneel verwekte
 de leevendigste toejuichingen; en hoe smart het
 ons, de wedergade van hetzelfde niet te zullen kun-
 nen aanwijzen!

112 GESCHIEDENIS DER

I. overeenkomstig het Voorstel van SCHIM-
 BOEK. MELPENNINCK, besloten werd.

II. **BOEDST.** Tot hiertoe, hadden de Redewisselingen
 1796. der Vergadering, gelopen over onderwer-
Voorstel van PLOOS pen, welke behandeling eene bedaarde
 VAN AM- geestgesteltenis toeliet, juist geschikt, om
 STEI, over dezelve het vereischte licht te ver-
ver afschei- spreiden. Zij hadden, als eene stilvlietende
ding van beek, de voorwerpen in hunne waare ge-
Kerk en daante teruggekaatst. Doch, wie sidderde
Staat. niet, op het vooruitzicht van de beroeringen
 der menschlijke driften, en wel der gevaar-
 lijkste en hevigst woedende, toen een aller-
 tederst onderwerp, met de Vrijheid van
 Godsdienst in een naauw verband staande,
 de afscheiding van Kerk en Staat, nadruk-
 lijk werd ter hand genomen! Eene Ver-
 gadering, uit leden van verschillende Kerk-
 genootschappen bestaande, waarvan het eene
 gedeelte naarijverig moest zijn, om de over-
 blijfzelen van zijne voorheen genoten be-
 voorregting, zoo lang mogelijk, te behou-
 den, en het ander, niet dan met lede oogen,
 kon aanschouwen, hoe schandelijk de be-
 ginzelen van Gelijkheid en Vrijheid nu nog-
 daarin verkracht werden, — en wel eens,
 in driftige begeerte ontsteeken, om schaêver-
 godding voor het, sedert twee eeuwen gele-
 den

den, ongelijk te verkrijgen — in zulk eene Vergadering het Voorstel te doen, tot afscheiding van Kerk en Staat, was, de toorts van tweedracht te zwaaien, welker vonken een gloed van ontzinde dweepzucht en bijgeloovigen ijver voor het behoud van vaderlijke Goden en Altaaren moesten ontsteken. Intusfchen, dank hebbe het Nationaal Karakter des Nederlandschen Volks! dank hebbe de Verlichting, welker stralen zich in deze Vergadering verspreidden! — deze gefchilzucht werdt met die bedaardheid en dien geest van naauwkeurigheid behandeld, dat, (en deze eer was alleen voor deze Vergadering bewaard,) een zelfde onderwerp, hetwelk elders stroomen bloeds hadt doen vloeijen, hier naauwlijks eene onheufche aanmerking uitlokte.

Hetzelfde dreigend gevaar des lands, dat de voorstellen van BLOK en VREDE hadt voorgebragt, hadt ook de Vergadering, aan welke buiten dien de bezorging daarvan bij het Reglement was opgedragen, van den aanvang af, reeds op de Burgerwaapening bedacht gemaakt, en haar bij voorraad een ontwerp van *Vrijwillige* Burgerwaapening doen vaststellen; hetwelk echter door dat op de *Algemeene* waapening moest

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. vervangen worden. De Representant PLOOS
 BOEK. VAN AMSTEL nam daaruit aanleiding tot
 II. het doen van zijn Voorstel, en wel in de-
 HOOFDST. zelfde Zitting, waarin SCHIMMELPEN-
 1796. NINCK het zijne betrekkelijk de Eenheid
 en Ondeelbaarheid hadt voorgedragen; eene
 Zitting, die dus door beide allergewichtig-
 ste voorstellen zich van alle anderen ge-
 denkwaardig onderscheiden heeft. Hij voer-
 de aan, dat, was het de pligt van ieder Bur-
 ger, voor Gelijkheid en Vrijheid de waa-
 pens aantegorden, gelijk in het gemelde
 Ontwerp gesteld werdt, dan ook daar te-
 gen overftondt, dat ieder Burger genot van
 die regten moest hebben. Hij toonde
 daarop, dat dit echter zoo niet gelegen
 was, inzonderheid met betrekking tot het
 Kerklijke. En, om alle andere bijzonder-
 heden, daartoe behoorende, niet aantevoe-
 ren, bepaalde hij zich hoofdzaaklijk tot
 een besluit van het *Hollandsche* Bestuur, in
Februarij nog van dat jaar genomen, waar-
 bij bepaald werdt, om zoodanigen, die
 eenige octrooijen tot het heffen van las-
 ten, ten behoeve van Kerken en verdere
 Godsgestichten hadden verkregen, het effect
 derzelve rustig en vredig te laten genieten:
 in welk geval echter die van het Gerefor-
 meerd

meer Kerkgenootschap alleen verkeerden, terwijl de leden van hetzelfde tot het onderhoud van alle de andere Kerkgenootschappen niets toebagten: wordende de wederstreevigen, zelfs bij executie in hunne goederen, tot zodanige bijdragen gedwongen. Hij stelde derhalven voor, als een middel, dat alleen geschikt was, om de Vrijwillige Burgerwaapening het gewenscht gevolg te geeven, om te besluiten, dat, daar de Godsdienst van den Staat is afscheiden, 'er ook voortaan geen heerschende Godsdienst meer zou wezen, en dat de Gewesten bij exhortatoire missives zouden aangeschreven worden, om alle zodanige ootrooijen tot heffing van lasten, ten behoeve der Gereformeerde Kerken, Diaconiën, Gods- en Armenhuizen, en wat des meer zij, intetrekken, met opschortingen van alle regtsgedingen, ter zaake van executiën, daaruit voordvloeiende.

Dit belangrijk Voorstel in handen eener personeele Commissie, bestaande uit de Repre-
 tanten LUBLINK, REIJNS, SIJKENS, FLOH, COLMSCHATE, DE BEVEREN, PASTEUR en BRANGER, gesteld zijnde, bragt dezelve den 1sten Julij het volgend verslag uit. — Na eenige aanmerkin-

I.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1796.

*Verslag
 der Com-
 missie tot
 onderzoek
 van dit
 Voorstel.*

I. gen op de bewoording van het Voorstel,
 BOEK. II. inzonderheid *Godsdienst* en *heerschende Gods-*
 HOOFDST. *dienst*, gemaakt te hebben, waarmede de
 1796:

Voorsteller echter, blijkens het geheele verband van zijn Voorstel, niets anders dan bevoorregte Kerk bedoeld hadt, wijdt zij breed uit, in de voordeelen van den Godsdienst, in het algemeen, voor den Staat, en de verpligting van het Bestuur, om denzelfden te beschermen; maar toont ook vervolgens het ongerijmde, onregtvaardige en schadelijke van de bevoorregting van het eene Kerkgenootschap boven het ander, en de bemoeijing van het Bestuur met Kerkelijke zaaken. Beweerende; dat, bij de omwending, de Kerk van den Staat wel gedeeltelijk, maar niet geheel is afgescheiden, besluit zij niettemin, dat dit behoorde te geschieden, dat dus ook het Gereformeerde Genootschap in haar geheel onderhoud zou moeten voorzien. Dan, hier tegen schildert zij de onoverkomelijke zwarigheden, die uit een plotsling besluit voor hetzelfde zouden voordvloeijen. Dezen zouden haar bijna overhaalen, om het geheele Voorstel naar de Commissie ter Constitutie te verzenden. Doch hier tegen doen zich ook zoo veele gewigtige
 be

bedenkingen op, dat zij, hiervan afziende, tot het besluit komt, om aan de Vergadering voortedragen, dat zij openlijk aan de Natie te kennen geeft, dat het haar gevoelen, wensch, begeerte en bedoeling is, dat de Kerk voortaan zal blijven afgescheiden van den Staat, en 'er geene heerschende Kerk meer zal zijn. Dat dienvolgens (onverminderd het regt van bewezen eigendom) alle Oötrooijen en Privilegiën, welke zulk eene heerschende Kerk zouden kunnen begunstigen, zullen worden afgeschafte, en dat van deze verklaring en gevoelens aan de Hoogstgeconstitueerde Magten der onderscheiden Gewesten, ten eersten, per misfive, kennis zal worden gegeven, en tevens ten ernstigsten gerecommandeerd, om aan den eenen kant zich te onthouden van, ten aanzien van Kerklijke Zaaken, zoodanige gewigtige veranderingen intevoeren, waardoor op de verwachte Constitutie geanticipeerd zoude worden, maar ook van den anderen, om op alle klachten van Ingezetenen over zulke bepalingen, die met de erkende beginselen van gelijkheid strijden, behoorlijk acht te slaan, en daarin zoo veel mogelijk te voorzien, in zoo verre dit zonde

I.
BOEK.
II.
HOOFDST
1796.

I. der de Staatsregeling vooruittelopen , kon
BOEK.
II. geschieden.

HOOFDST. Dit berigt den 19 dierzelfde maand aan
1796. de orde van den dag gesteld zijnde , trachtte
Advijzen de Rapporteur LUBLINK , wel voorziende ,
over het tot hoedanige overwegingen dit onderwerp
Voorstel aanleiding zou geven , alle uitwijdingen en
en het ver- afwijkingen voortekomen , en badt de leden ,
slag. zich in hunne advijzen enkel tot de twee
hoofdpunten van het voorstel van den Re-
presentant PLOOS VAN AMSTEL , de af-
schaffing eener bevoorregte Kerk , en de
aanschrijving aan de gewestlijke Bestuuren ,
te bepaalen . Dit verzoek vondt nogthans
weinig ingang : genoegzaam alle de sprekers
over dit onderwerp oordeelden zich ver-
plicht , de gevoelens hunner harten in eene
ruime maate uittestorten . Dit was dan ook
de oorzaak , dat dit gewigtig onderwerp
de aandacht der Vergadering omtrend eene
geheele Maand bezig hieldt , alzoo meer
dan veertig leden , en waar onder veelen
op eene zeer uitvoerige wijze , over het-
zelve hunne gevoelens uitbragten . Zom-
migen vereenigden zich geheel , of gedeel-
telijk , met het voorstel van den Representant
PLOOS VAN AMSTEL , en wilden het-
zel-

zelve nader aan eene Commissie ter geregelde
 bewerkstelliging en uitvoering hebben over-
 gegeven; terwijl anderen zich meer voor het
 Rapport verklaarden. Intusschen waren zij,
 die zich, of voor het *Voorstel*, of voor het
Rapport verklaarden, ver af, van eens ge-
 voelend te zijn, maar zouden weder in
 onderdeelen onderscheiden kunnen worden.
 In stede dan, van ons met deze verdeelingen
 en onderscheidingen optehouden, als welke
 te weinig geschikt zijn, om het gevoelen
 der leden van de Vergadering te doen ken-
 nen, willen wij hier liever de bijzondere
 meeningen, voor zoo verre zij zich eenig-
 zins onderscheidde, kortlijk voordragen. —

De Representant BOSVELD dan, de eerste
 aan het woord zijnde, was van oordeel,
 dat de Vergadering geene magt hadt, om,
 ten aanzien der Ootrooijen, de gewestlijke
 Bestuuren iets gebiedend voorteschrijven.
 Hij beweerde, dat de Kerk altijd van den
 Staat was afgescheiden geweest; — nimmer
 eene heerschende Kerk bestaan hadt, en dat,
 voor zoo ver die mogt bestaan hebben,
 zij reeds vernietigd was, door de opheffing
 van alle uitsluitingen tot ambten; dat de
 Ootrooijen niet afgeschaff konden worden,
 zonder alvorens te weten, waar in zij be-

I.
 BORK
 II.
 HOOFDST.
 1796.

I. stonden; echter verklaarde hij zich voor de
 BOEK. opheffing van alle belastingen, ten behoeve
 II. van Gereformeerden, voor de anders denkende
 HOOFDST van Gereformeerden, zoo veel echter met eene
 1796. gezindheden, zoo veel echter met eene
 goede politie bestaanbaar was. Hij stemde
 dus voor de aanschrijving, overeenkomstig
 het Rapport, en stelde verder eene Com-
 missie voor, ter ontwerping van een plan,
 volgens het welk de Kerklijke zaaken op
 een redelijken voet zouden kunnen geschikt
 worden. NOLET en GULJÉ, zich volko-
 men met het *Voorstel* vereenigende, ver-
 deedigden het zelve tegen het *Rapport* na-
 drukkelijk; en gingen verscheiden van deszelfs
 stellingen manlijk te keer. SCHERMER
 beweerde, de mogelijkheid voor de Gerefor-
 meerden, om in de kosten van hunnen eigen
 Eerdienst te voorzien, en tevens de noodzaak-
 lijkheid, om in het Kerklijke meerdere ge-
 lijkheid intevoeren, en stemde voor eene
 Commissie, om de plaats hebbende grieven
 zoo spoedig mogelijk te herstellen. VAN
 LANGEN, na breedvoerige aanmerkingen over
 den voorduur der Predikants Tractementen
 en de Geestelijke Goederen, stemde voor
 eene Commissie, om de noodzaaklijkste
 gevolgen van de afscheiding van Kerk en
 staat te onderzoeken, en wel bijzonder wat
 de

de regtvaardigheid, de mensch- en Burger-
 liefde, omtrend het onderhoud der tegen-
 woordige Gereformeerde Predikanten voor-
 schreeven, en daar van binnen twee maanden
 Rapport te doen. BRANDS beweerde in
 het breede, dat overal nog de schreeuwendste
 ongelijkheid in het Godsdienstige heerschte,
 dat het herstel van dezelve onverwijld
 noodzaaklijk was, dat dit niet kon, niet
 mogt verwezen worden naar de Constitutie,
 en vereenigde zich dus deels met het *Voor-
 stel*, deels met het *Rapport*, in zo verre
 dit met hetzelfde instemde, deels met hen,
 die voor eene Commissie ter daadlijke uit-
 voering geadviseerd hadden. NIEUWHOFF
 pleitte voor de hoogste omzigtigheid in de
 behandeling van dit onderwerp, beweerde,
 dat de Vergadering niet bij magte was, om dit
 stuk beslisschend afte doen, en wilde het naar
 de Constitutie verzonden hebben, schoon
 hij, met het beginsel ter afscheiding van
 Kerk en Staat instemmend, 'er zeer voor
 was, dat eenige voorbereidende maatregelen
 door de Vergadering genomen werden. — En
 hier wilde de Voorzitter den loop der over-
 wegingen afbreken, door voortstellen,
 van een zeker conciliatoir van den Repre-
 sentant DE GRAAFF te hooren. Dan,

I.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1796.

I. de Reprezentant BOSCH drong ten sterk-
 BOEK. sten aan, dat de leden bij het woord ge-
 II. handhaafd zouden worden, zoo om dat 'er
 HOOFDST. 1796. nog geen conciliatoir te pas kwam, als
 zijnde de reeds geadviseerd hebbende leden
 eenstemmig in het beginsel, als ook om
 het gewigt der zaak, die vorderde, dat ie-
 der lid gelegenheid gegeven werdt, om des-
 wegens zijn gevoelen openlijk voortedra-
 gen. KANTELAAR, daarop het woord ge-
 kregen hebbende, bragt een uitmuntend
 uitgewerkt advijs voord, waarin hij de reg-
 ten der Vrijheid en Gelijkheid in den Kerk-
 staat manlijk verdedigde, en in het breede
 schetste, wat 'er reeds ter afscheiding van
 Kerk en Staat gedaan was, wat 'er nog
 gedaan moest worden; en, de grenzen van
 de magt der Vergadering nauwkeurig aan-
 wijzende, toonde hij ook, wat zij in dezen
 kon verrichten, en verklaarde zich dus voor
 eene circulaire missive aan de Gewesten,
 ter aanmaaning, om zoodanige bezwaaren,
 uit de voormalige vereeniging van Kerk
 en Staat voortvloeiende, welker opheffing o
 geene algemeene hervorming van de ge-
 heele Staatsinrichting vooronderstelde, weg
 te nemen. BOSCH, het *Voorstel* tegen eeni-
 ge bedenkingen van het *Rapport* verdedi-
 gen-

gende, en toonende, wat 'er in deze zaak voor de Vergadering te doen was, stelde het volgende decreet voor: 1. Werklijke afscheiding van Kerk en Staat. 2. Eene Commissie tot onderzoek, om dit besluit op de beste wijze in werking te brengen. 3. De daadlijke vernietiging van alle placaten en octrooijen, die nog verdrukking ademen van het eene Kerkgenootschap boven het andere. VAN REISWIJK vereenigde zich in het zaaklijke met dit advijs, waarbij hij echter nog voorstelde, dat de Vergadering de beste middelen zou daarstellen, waardoor ieder Kerkgenootschap in de kosten van zijnen bijzonderen eerdienst zou kunnen voorzien, zonder dat hiertoe, onder eenig voorwendzel, landspenningen gebezigd zouden worden. DE LA COURT weidde het breedst uit over de voordeelen, die het land uit de Nationaal verklaring der geestlijke goederen, en de ophouding van het bezoldigen der Predikanten, zou trekken, en onderscheidde zich zijn Voorstel daarin, dat hij, bij circulaire aan de Gewesten, wilde eene opgave van de Kerklijke bezwaren, — een Staat van de geestlijke goederen, voor zoo verre zij nog niet aan het land

wa-

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. waren vervallen , en eene Commissie tot
 BOEK. onderzoek van beide stukken, om de Ver-
 II. gadering verder voortelichten. Het advijs
 HOOFDST. van AANINK kenmerkte zich , door eene
 1796. ronde en manlijke wederlegging van het
Rapport , ten aanzien van veele zwaarig-
 heden , tegen de daadlijke afscheiding van
 Kerk en Staat in haare gantsche uitgestrekt-
 heid , aangevoerd , en drong ten sterksten
 aan , op grond van het beginzel van ge-
 gelijkheid en regtvaardigheid , dat alle bevoor-
 regting van het eene Kerkgenootschap bo-
 ven het andere , hoe ook genaamd , ten
 spoedigsten vernietigd zou worden. LOCK-
 HORST verklaarde zich voor de vernieti-
 ging der Octrooijen en Privilegiën , maar
 wilde tevens eene Commissie tot onderzoek ,
 hoedanig de scheiding van Kerk en Staat ,
 zonder de minste onbillijkheid , ter uitvoer
 te brengen. Deze Commissie , aan geene
 tijdsbepaaling gebonden , zou haare gedach-
 ten over dit onderwerp aan de Vergadering
 mededeelen , die daarvan het noodige ge-
 bruik zou maaken ; terwijl , staande dien tijd ,
 in de bijzondere Gewesten alles op den
 ouden voet zou blijven. VAN HOOFF
 legde zich hoofdzaaklijk toe , om de nood-
 zaaklijkheid te betoogen , dat de Godsdienst
 van

van den Staat en de staatkunde voor eeu- L
 wig worde afgescheiden. Hij drong 'er op, BOEK,
 dat zulks onverwijld geschiedde, ruimde de II.
 zwaarigheden weg, daartegen in het *Rapport* HOOFDST.
 aangevoerd, en besloot met een Voorstel 1796.
 dat zich door deze bijzonderheden kenmerkte,
 dat de magt en het gezag van alle
 Kerklijke ligchaamen zich binnen de muu-
 ren van hunne tempels zou bepaalen; dat
 de geestlijke goederen onder de hand van
 de Natie gelegd, en aan de Kerklijken tot
 scharvergoeding een inkomen bezorgd zou
 worden, tot dat eene Commissie in alles
 nader hadt voorzien. SCHIMMELPEN-
 NINCK sprak als Staatsman en als Wijsgeer,
 die alle bijzondere betrekking tot eenige
 Kerklijke huishouding hadt afgelegd, en,
 zich voor de eene zoo weinig als voor de an-
 dere verklarende, bragt hij een Voorstel
 uit, dat vervolgens aan den loop der over-
 wegingen eenige wijziging gaf. Hij wilde
 naamlijk; dat de Gewesten aangeschre-
 ven zouden worden, om alle Privilegien
 en Oetrooijen daadlijk te doen ophouden,
 en alle daaruit voordvloeiende executien
 opteschorten, en inzonderheid, dat door de
 Gewesten, of door de Vergadering buiten
 zich, Commissien benoemd zouden worden,

om

I. om alle de bezwaaren der disfenters op te
 BOEK. nemen , middelen tot herftel aantewijzen,
 II. en tevens de beste wijze van fchadeloos-
 HOOFDST. fteiling voor de dienaars van de weleer
 1796. heerschende Kerk optegeven. Nadat NU-
 HOUT VAN DER VEEN en MOLEN-
 ERAAF zich ten voordeele van het Voorftel
 fterk beijverd hadden, wilde de Voorfteller,
 de Representant PLOOS VAN AMSTEL,
 andermaal de discuffiën afbreken, door
 zeker voorftel; dan, de leden, die aan het
 woord waren, van het zelve geen aftand
 willende doen, werden de overwegingen
 voortgezet. Echter werdt op zijn aandrang
 befloten, om nog dien zelfden avond, van
 7 tot 10 uren, eene buitengewoone Zit-
 ting te houden, en dan den volgenden dag
 29 Julij de zaak te beflifchen. BACOT,
 nu de eerfte aan het woord zijnde, onder-
 zocht breedvoerig, in welken zin het te
 verftaan is, dat in den Burgerftaat geene
 bevoorregte Kerk beftaan moge: vervol-
 gends, in hoe verre het noodig zij, dat
 dit door een befluit dezer Vergadering worde
 vastgefteld, en eindelijk, hoe de daadlijke
 uitvoering hier van op de gefchikfte wijze
 verder moest voltooid worden. Ten aan-
 zien van dit laafte, ftemde hij voor een
 op-

opwekkenden brief aan de Gewestlijke Be-
 stuuren, ter vernietiging van alle overblijf-
 zelen eener Kerklijke bevoorregting, waar
 onder hij bijzonderlijk optelde, het gebruik
 van den Heidelbergfchen Catechismus, zelfs
 op de Latijnsche Schoolen, de strafwetten
 op de schending van den Zondag, de on-
 derdrukking van de vrijheid der drukpers,
 de verordeningen op de huwlijken enz.
 AUFFMORTH, na de heillooze gevolgen
 van het Godsdienstig onderwijs der jeugd,
 als de hoofdbron van secte-haar en Kerk-
 lijke overheersching, met naïve trekken ge-
 schilderd te hebben, voegde zich bij hen,
 die voor eene daadlijke scheiding van Kerk
 en Staat in alle haare uitgestrektheid ge-
 stemd hadden, en, ten aanzien van de wijze der
 uitvoering, bij SCHIMMELPENNINCK.
 Maar inzonderheid drong hij hier op aan,
 dat, hoedanig een besluit ten dezen ook
 mogt genomen worden, dit toch geen in-
 vloed moest hebben op de regeling van het
 publiek onderwijs, en dat men het school-
 wezen nimmer als een accesorium van het
 kerkwezen, maar als alleen aan het Gou-
 vernement staande, moest beschouwen. De
 voorstellen van VATEBENDER kenmerkten
 zich door derzelve gewigt en strekking
 tot

I.
 B O E K.
 II.
 HOOFDST.
 1796.

I. tot afdoening; hij wilde eene Commissie;
 BOEK. die binnen 14 dagen verslag uitbragt, welke
 II. HOOFDST. voorregten daadlijk konden opgeheven wor-
 1796. den, — dat de zorg voor het onderwijs
 der jeugd, en den onderftand der armen,
 provifioneel op den ouden voet zouden
 blijven, — dat de Gewesten zouden aan-
 gemaand worden, om door bijzondere com-
 miffiën naar de fondfen der Predikants
 Tractementen te onderzoeken, als ook hoe
 in derzelveft beftaan, buiten bezwaar van
 den lande, te voorzien, en waar uit de on-
 derftand aan fchoolen en behoefligen zou
 kunnen gevonden worden, en binnen ze-
 keren tijd hier van aan de Vergadering te
 berigten: — dat, van 1 October dezes jaars
 af, de Tractementen nog een geheel jaar
 vol uit, en het volgende drie vierde gedeelten,
 betaald, en zoo jaarlijks een vierde vermin-
 derende, eindelijk met de betaaling geheel
 zou opgehouden worden, — dat men in-
 tusfchen het dragen van onderscheidings-
 tekenen buiten de Kerkgebouwen en het
 gebruik van Godsdienstige leerboeken op de
 publieke fchoolen zou verbieden. FLOH,
 een der mede-rapporteurs, verdedigde op
 eene zedige en befcheidene wijze het Rap-
 port, vooral daar in, dat het zich alleen tot
 wen-

wenschen bepaald hadt, aantoonde, dat, een
 stellig decreet, bij gebrek aan magt ter
 uitvoering, in het wezen niets van dien
 wensch verschilde. Voor het overige voegde
 hij zich bij SCHIMMELPENNINCK, ten
 aanzien van de voorgestelde gewestlijke
 Commissiën, en van de Commissie uit de
 Vergadering. SYPKENS, medelid der
 Commissie, drong het Rapport, 't welk
 hij hadt helpen uitbrengen, nader aan,
 inzonderheid zich tegens het nationalizeeren
 der Geestelijke Goederen verklaarende En,
 hoe zeer zich met de conclusie van het Rap-
 port vereenigende, droeg hij deze veran-
 dering in hetzelfde voor, dat de Vergadering
 verklaren zou, dat zij den Godsdienst wilde
 beschermen en handhaaven, en dat de af-
 scheiding van Kerk en staat alleen in dien
 zin verstaan zou worden, als alleen de
 Kerklijke bevoorregting uitsluitende. Hier-
 trachte de Representant BRANDS weder-
 om de discussiën aftebreken, op grond, dat,
 de advijzeerende leden in zekere punten
 eenstemmig geweest zijnde, zommigen reeds
 concept decreeten geformeerd hadden, waar-
 om hij verzocht dat dezen mogten voorge-
 steld worden. Dan, de leden, die het woord
 nog hadden, van hetzelfde niet willende af-

I.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1796.

I zien,

I. zien, werden de discussien vervolgd. —
 BOEK. II. GEVERS voegde zich bij SCHIMMELFEN-
 HOOFDST. NINCK, maar stemde, dat de voorgeslagen
 1796. Commissie uit de Vergadering, en niet ge-
 westlijk, benoemd zou worden. Bijzonder
 aanmerkelijk was het advijs van VREDE,
 beweerende, dat, door de erkenning en aan-
 neming van de beginzelen der omwenteling
 door Hun Hoog Mogende, 'bij het decreet
 van 4 Maart, alle Kerklijke bevoorregting
 reeds vernietigd was, — dat het Reglement
 niet belette, dit decreet daadlijk ter uitvoer
 te brengen, maar dat de magt hiertoe der
 Vergadering toekwam, — dat het onvoeg-
 zaam en verderflijk was, dit tot het tijd-
 perk der Constitutie te verschuiven: — hij
 verklaarde zich stellig tegen de bezoldiging
 van Kerklijke ambtenaaren uit 's lands kas,
 en stelde dus voor een decreet, en tevens
 eene Commissie ter daadlijke uitvoering van
 hetzelfde, om alle Kerklijke bevoorregting
 werkelijk te doen ophouden. VAN HA-
 MELSVELD, na een voordragt, welke
 voorregten daadlijk afgeschaft konden wor-
 den, stelde een ontwerp van een decreet
 voor, strekkende, om de regten der Gelijk-
 heid van den eenen, en die van eigendom
 ten aanzien der geestlijke goederen van
 den

den anderen kant, te verzekeren. BICKER I.
 verklaarde het Bestuur verplicht om voor ^{BOEK.}
 de handhaving van den Godsdienst, met ^{II.}
 bewaaring der zuiverste Gelijkheid, te zor- ^{HOOFDST.}
 gen, paste dit inzonderheid toe op de op- ^{1796.}
 voeding der jeugd, en vereenigde zich voor
 het overige met SCHIMMELPENNINCK.
 JANSEN oordeelde dat de Heerschenide
 Kerk reeds vernietigd was, en alleen nog
 eenige gevolgen der bevoorregting overge-
 bleven waren. Dezen wilde hij, voor zoo
 ver zij waarlijk drukkende waren, daadlijk
 weggenomen hebben, terwijl omtrent de
 overigen, die als strijdig met de Gelijkheid
 werden aangemerkt, niet dan na rijpen raade
 moest gehandeld worden. Boven alle an-
 deren onderscheidde zich de MIST, door
 een uitvoerig pleit voor den voortduur van
 de nog plaats hebbende bevoorregtingen.
 Wel kante hij zich tegen alle bevoorreg-
 ting van zeker Kerkgenootschap, of invloed
 op zaaken van Godsdienst, door den Staat,
in een nieuw opgerichten Gemeenebest: echter,
 den toestand der Nederlandsche Republiek
 in aanmerking nemende, oordeelde hij het
 hoogstnvoorzigtig en onregtvaardig, alle
 de gevolgen van het stelsel eener bevoor-
 regte Kerk plotsling wegtenemen. Een

I. korte voorduur van ongelijkheden, waar-
 BOEK. onder zomnigen twee eeuwen gezocht had-
 II. den, kon geen bezwaar opleveren. Zijn
 HOOFDST. besluit kwam dan hierop neder, dat de
 1796. Vergadering zou verklaaren, dat zij, in het
 afgetrokkene, alle bevoorregting of heers-
 chappij van eenig Kerkgenootschap, als
 strijdig met de eeuwige beginzelen van Ge-
 lijkheid beschouwende, en tevens gevoe-
 lende, dat de Staat geene inzage mag
 hebben op de bepaling van Kerklijke leer-
 stelzels, — bercid is, alle Kerklijke be-
 voorregting te doen opheffen, en ten dien
 einde de Gewestlijke Magten zal aanschrij-
 ven, om, zoo spoedig doenlijk, alle per-
 soneele Contributiën ten behoeve van het
 hervormd Kerkgenootschap te doen ophou-
 den, de regtsvorderingen te vernietigen,
 en inmiddels de belanghebbenden schade-
 loos te stellen, tot dat daarin nader zal
 voorzien worden. En dat eindelijk eene
 personeele Commissie benoemd zou wor-
 den, om alle overige zaaken te onderzoe-
 ken, en der Vergadering deswegens een plan
 van algemeene schikkingen aantebieden.
 VAN LEEUWEN besloot de reij, en voeg-
 de zich het naast bij hen, die deze zaak
 met alle mogelijke voorzigtigheid en be-
 dacht-

dachtzaamheid, en met in achtneming van de regelen eener strikte regtvaardigheid omtrend eigendommen, zoo wel als die van Gelijkheid en Broederschap, behandeld wilden hebben.

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

En nu zij het ons vergund, de voordragte Advijzen kortlijk te overzien. Men vergeve het ons, indien wij het geduld onzer lezers met derzelver, niet ver uit elkander lopende en weinig afwisselende, voordragt te lang mogten gerekt hebben. Wij oordeelden dit regt aan de Volksvertegenwoordigers verschuldigd, in dezen eenigzins uitvoeriger te zijn, daar veelen van hen over dit onderwerp meer gesproken hebben, om hunne denkwijze deswegens aan de Natie openteleggen, dan wel om iets bijzonders ter opheldering of staaving der hoofdzaak aantevoeren. Die bijzondere zucht, om zich in dezen, als verlichte, en door den geest der broederliefde gedreven, Kristenen, zoo wel als Wijsgeeren en Staatsmannen voor te doen, strekt hun en der Natie, die zij vertegenwoordigden, tot eer. Met genoegen ziet ook elk regtschapen Vriend der Menschheid en des Kristendoms, dat zij allen in dit punt instemden: Dat de

I,
BOEK
II,
HOOFDST.
1796.

Staat geen invloed op Kerklijke leerstelsels, geene bemoeijng met Kerklijke Zaaken mag hebben of uitoeffenen, en veel minder eenig Kerkgenootschap boven het andere bevoorregten: dat de Godsdienst echter denzelven dierbaar is, als de bron van zedelijkheid en welvaart, aan welken het Bestuur bescherming en handhaving is verschuldigd. De punten van verschil kan hij duidelijk opmerken, alleen te verkeeren omtrend de vragen; zullen alle nog bestaande voorregten van het hervormd Kerkgenootschap vernietigd worden, of slegts eenigen? Zullen deze intrekkingen van gunsten daadlijk plaats hebben, of slegts zodanige schikkingen gemaakt worden, die, blijken dragende van het doel der Vergadering daaromtrent, dezelve voorbereiden, en alle gevreesde wanorden, verwarringen en onregtvaardigheden voorkomen? Zal de Staat, bij de vernietiging van het stelzel eener bevoorregte Kerk, die zelfde gunsten aan alle Kerkgenootschappen schenken, of alle dezelve aan allen onthouden. Hieromtrent waren de gevoelens zeer verdeeld, en ten dezen aanzien kon men het meest den aanhanger eener Secte van den Volksvertegenwoordiger onderscheiden. Intuschen, dankt ook
ie-

ieder Godsdienstvriend den Representant I.
 PLOOS VAN AMSTEL, en de uitbren- BOEK.
 gers van het *Rapport*, welke beiden gele- II.
 genheid hebben gegeven tot het ontwik- HOOFDST.
 kelen van denkbeelden over Godsdienstige 1796.
 Vrijheid, over de regten der Gelijkheid in
 den Godsdienst, over de magt van den Staat
 over zaaken van Godsdienst, die deze on-
 derwerpen in den helderften dag stelden,
 en ten waarborg verftrekten, hoe geheel
 de Vergadering was doordrongen, met eer-
 bied voor de regten van den mensch, van
 het geweten, en van den Godsdienst.

Na eenen strijd van zoo veele dagen, stelde Besluit
 eindelijk de Voorzitter, de KEMPENAAR, van de Na-
 een Concept-decreet voor, strekkende om tionale
 de gevoelens der meeste leden te vereeni- Vergade-
 gen. Dan zommige anderen, gelijk BOSCH ring op het
 en FLOH, mede zoodanige ontwerpen ge- Voorftelt
 vormd hebbende, werden alle dezen in han-
 den van de ontwerpers zelven gesteld, om
 uit dezelve één te vormen. Den 5. Au-
 gustus, eindelijk, bragt deze Commissie haar
 verslag uit. Niet ongewigtig waren de dis-
 cussien over het voorgedragen Ontwerp.
 Men bespeurde bij derzelver behandeling
 eene warmte en eenzijdigheid, die eenig-
 zins verschilde van dien geest van gema-

I. tigheid, welke in de gegeven advijzen hadt
 BOEK. doorgestraald. Inzonderheid ontvlamde de
 II. ijver omtrend het stuk van de betaaling der
 HOOFDST. Kerklijken. Zommigen wilden de bewoor-
 1795. dingen van het decreet daar heenen lei-
 den, dat de mogelijkheid van de voortduu-
 ring dier betaaling, al ware het zelfs voor
alle Kerklijken, zonder onderscheid, ge-
 heel vernietigd werdt: — anderen wilden
 die mogelijkheid ten minsten nog openla-
 ten. De geschillen deswegens, en de daar
 uit voortvloeiende onvoorzigtige uitdruk-
 kingen van zommigen, gingen zoo ver,
 dat de Voorzitter niet dan met veel moeite
 de orde der Vergadering kon bewaren. Het
 gevoelen der laatsten was echter, bij hoofd-
 lijke omvraag, dat der meerderheid. Uit
 alle deze discussien werdt dan eindelijk het
 volgend merkwaardig decreet geboren.

1. 'Er kan of zal geene bevoorregte of
 heerschende Kerk in Nederland meer ge-
 duld worden.

2. Alle Placaten en Resolutien der ge-
 wezen Staaten Generaal, uit het oude stel-
 zel der vereeniging van Kerk en Staat ge-
 boren, worden gehouden voor vernietigd.

3. Geene Kerklijke beambten zullen zich
 buiten derzelve Kerken met eenig onder-
 scheid

scheidingsteken in het openbaar mogen ver-
 toonen, — alle plegtigheden zullen zich
 binnen de muuren der Kerk bepaalen, en
 geene klokken zullen ter aankondiging van
 Godsdienstoeffeningen meer geluid worden.

I.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1796.

4. 'Er zal eene personeele Commissie uit
 de Vergadering benoemd worden, om de
 bezwaarende gevolgen der Kerklijke be-
 voorregting optenemen, — de middelen tot
 herstel optegeven, alles naartesporen, wat
 tot onderhoud der hervormde Leeraaren, den
 Kerklijken onderstand der Armen, en tot
 het Godgeleerd onderwijs op de Hooge
 Scholen betrekking heeft, en haare be-
 denkingen aan de hand te geven, nopens
 de geschikteste wijze, op welke voordaan in
 het onderhoud der Kerklijke beambten zou
 kunnen voorzien worden, — en om van dit
 alles zoo spoedig mogelijk een volledig ont-
 werp ter Vergadering in te leveren.

5. Eindelijk vorderde dit besluit, een
 opwekkenden brief, vergezeld van dit de-
 creet, aan alle gewestlijke Magten aftezen-
 den, met aanmaning om zoo spoedig mo-
 gelijk intetrekken alle zoodanige Placaten
 en Oëtrooijen, die de leden van *alle* Kerk-
 genootschappen tot den opbrengst van per-
 soonele belastingen, ten behoeve van *éne*

I. bevoorregte Kerk verplichtten, en vooral
 BOEK. II. alle procedures van executie; daar uit voord.
 HOOFDST. vloeijende, daadlijk te vernietigen, doch,
 1796. dien onverminderd, met de wijze van be-
 taaling der bedienaars van de gewezen heer-
 schende Kerk op den ouden voet te blijven
 voortgaan.

Door dit besluit zagen de ontwerpers der Constitutie zich het pad afgetekend, het welk zij veilig konden volgen. Door dit besluit kreeg de Natie een waarborg, dat de band, die Kerk en Staat weleer vereenigd hadt, zoodanig verbroken was, dat Staatkunde of *hierarchie* denzelven in het vervolg niet weder zoo gemakkelijk zou kunnen aaneenvoegen. Door dit besluit, hoe zeer het werkelijk niets uitwerkte, dan het afleggen van mantels en beffen en andere Kerkgewaaden buiten de Tempels, en het ophouden van het luiden der klokken ter aankondiging van het uur der Godsdienstoeffening, (en dit zelfs nog niet in alle Gewesten) — hoe zeer de hoofdzakelijke bedoelde vernietiging der octrooijen, vooral in *Holland*, zoo lam en omslagtig werdt aangevangen, dat zij daar door tot een onbepaald tijdperk werdt verschoven, — door dit besluit, echter, werdt de

de Natie, en zij inzonderheid, die hier bij onmiddelijk belang hadden, meer en meer aangespoord, om den staat der octrooijen, privilegien, geestlijke goederen en de regten der Hervormden, der Catholijken, en der Natie op dezelve, te onderzoeken, over het voegzame en nuttige van eene uit 's Lands kas bezoldigde geestlijkheid natedenken, en dus allengskens voorbereid te worden tot dien beslisschenden slag, voor welken de tegenwoordige tijd nog niet berekend was.

Al te na verwand aan dit onderwerp, al te opmerklijk in haaren aard en gevolgen, achten wij de inlijving van zoodanigen der Joodsche Natie in het Volk van Nederland, als zich daar toe genegen toonden, om van dezelve hier geen gewag te maaken, daar de tijdorde ons hier toe eene ongezochte gelegenheid aanbiedt, hoe zeer zij anderszins geene regtfreeksche betrekking kan gezegd worden te hebben tot het werk der Constitutie. Reeds van den aanvang der Omwending af, hadden veele Jooden daadlijk betoond, de tegenwoordige orde van zaaken toegedaan te wezen. Den 11 Februarij 1795 hadden zij eene Burger-Societeit te *Amsterdam* (*) opge-

(*) Onder den naam van *Felix Libertate*.

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

De goederen tot gelyke regten met alle andere Burgers toegelaten.

I. gericht, en bewezen, door de edelmoe-
 BOEK. digste bijdragen, hoe hartlijk zij de goede
 II. zaak der Vrijheid wilden ondersteunen, en
 HOOFDST. toonden zich gereed, waar het hun ver-
 1796. gund werdt, om gelijk met de Kristenen
 de wapenen optevatten. Zij waren ook de
 de eersten onder de oprichters der *Centrale*
Vergadering, die hen echter, zoo rasch zij
 in werking kwam, van het lidmaatschap
 uitfloot. Zoodanig een gedrag maakte hun
 de voorregten eenes Burgers waardig, indien
 zij al niet op dezelve, als leden der maat-
 schappij, aanspraak hadden. Dus begrepen
 het ook de *Staatē Generaal*, die, bij hun-
 ne oproeping des Volks tot verkiezing van
 de leden der Nationaale Vergadering, ten
 hunnen aanzien geene uitzondering gemaakt
 hadden, in gevolge waar van zij mede in
 de Grondvergaderingen verschenen waren,
 ter verkiezing van kiezers. Verre was het
 'er echter af, dat zij daarmede in het volle
 bezit en genot van alle de regten eenes
 Burgers gesteld waren. Stedelijke beschik-
 kingen beperkten hunne aanspraken, en te
Amsterdam waren zij toen zelfs nog niet
 stemgerechtigd. Met grond verwachtten zij
 herstel hunner grieven van de Nationaale
 Vergadering, die alleen de magt hadt tot

zoodanige algemeene beschikkingen over de
 geheele Republiek, welke alle plaatselijke
 en hen verongelijkende verordeningen, als
 met eene pennestreek, konden uitwisschen.
 Reeds in de eerste maand, dan, van haare
 zittingen, vervoegden zich verscheiden Joo-
 den, waar onder de BurgersASSER, BROMET,
 DE LEMON, SAPORTAS, tot dezelve, met
 verzoek, om in de volle uitoeffening gesteld
 te worden van het Burgerregt, en dat alle
 storenis daar van mogt verhinderd worden,
 het zelve verzoek grondende op het reeds
 gefchonken regt, van hunne stem en keu-
 ze tot de leden dezer Vergadering uitte-
 brengen. Dit request in handen van VAN
 LEEUWEN, HAHN, SCHIMMELPENNINCK,
 NUHOUT VAN DER VEEN, BRANGER, HAR-
 TOGH en AANINK, gesteld zijnde, bragten
 zij den 1 Augustus een alleszins gunstig
 verslag uit. In hetzelfde werden de duchtigste
 gronden aangevoerd, die voor deze
 inlijving pleitten, en de zwarigheden, be-
 denkingen en vooroordeelen, die daartegen
 ingebracht zouden kunnen worden, grondig
 ontwikkeld en geheel ontzenuwd. Het be-
 fluit, waar toe alle deze overwegingen hen
 gebragt hadden, was het volgend concept
 decreet: „ de Nationale Vergadering erkent
 „ het

L.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1796.

I. „ het beginzel, dat het Baraaffche Burger-
 BOEK. „ regt onafhankelijk is van eenig Godsdiens-
 II. „ tig geloof, en dat de zoogenaamde Jooden
 HOOFDST. „ in Nederland niet alleen tot het volk
 1796. „ behooren, maar ook in den volmaaktsten
 „ gelijkftaat met alle andere Burgers be-
 „ hooren gefeld en gehandhaafd te wor-
 „ den, ten aanzien der maatschappelijke
 „ regten en pligten:” en dat dit decreet,
 vergezeld van een opwekkenden brief,
 daar mede overeenkomstig, aan de gewest-
 lijke Magten zou verzonden worden. Den
 22 dierzelfde maand, werdt dit merk-
 waardig verflag in overweging gebragt. De
 bekwaamfte redenaars der Vergadering, ge-
 lijk een HAMELSVELD, FLOH, LUBLINEK,
 ZUBLI, BICKER, VAN LOCKHORST, KAN-
 TELAAR, SCHIMMELPENNINCK, BACOT, DE
 MIST, VONCK, en verscheiden anderen, oeffen-
 den hunne talenten aan het zelve, ter be-
 ftrijding of ondersteuning. Dit veroorzaakte,
 dat ook deze zaak de Vergadering verscheiden
 zittingen bezig hield, en zij niet, dan den 2. der
 volgende maand, tot een besluit gebragt werdt.
 Hadt men zich van den aanvang af bij het
 dispositief van het Request, en den waaren
 zin der Conclusie van het Rapport bepaald,
 zekerlijk zouden de overwegingen merklijk

bekort zijn geworden. Dan, gelijk dit in
meer gevallen plaats hadt, men vormde zich
luchtbeelden, die men op zijn gemak be-
streedt; en partijen lieten zich vervoeren, om
deze harfenschimmen met een vuur, dat alleen
der waarheid moest gewijd zijn, te verdedigen.
Daar door werdt eene zaak, die op het
eerste aanschouwen zonneklaar was, hoe
langer hoe ingewikkelder en duisterer. De
tegenstanders van het Rapport stelden eerst
de Jooden als eene afgezonderde Natie
voor, haare eigene Staatkundige en Gods-
dienstige Wetten hebbende, en slegts als
Vreemdelingen verkeerende, en beweerden
daarop, dat hunne Wet haar verboodt, zich in
eene Kristelijke Maatschappij intelijven; —
dat hunne Staatkundige en Godsdienstige
Nationaale Grondstellingen hen te verdacht,
te gevaarlijk maakten, om hen tot zulk
eene nauwe gemeenschap toetelaten, — dat
men, om haar aantenemen, de Stein der
geheele Joodsche Natie moest innemen, —
dat men geen bewijs hadt, dat de meer-
derheid van dezelve hier voor was, ja dat
men veeleer het tegendeel kon vermoeden.
Door deze valsche voorstellingen misleid,
lieten zommigen, het Rapport geheel uit
het oog verliezende, zich vervoeren, en
be-

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. bijverden zich, om te toonen, dat de Joo-
 SOEK.
 II. den geene afzonderlijke Natie meer uit-
 HOOFDST. maakten, — hunne Wetten hen niet ver-
 1796. boden, Burgers te worden en de pligten van
 Burgers te vervullen, — dat 'er van hunne
 gevaarlijke Grondstellingen niets te vreezen
 was, en men die geduchte gevolgen door
 het afnemen van Verklaringen zeker kon
 voorkomen. Al verder en verder week men
 dus van de waare geschilzaak af, tot dat
 KANTELAAR en SCHIMMELPEN-
 NINCK, met eene overtuigende welspre-
 kendheid, de Leden tot dat punt terug brag-
 ten, en de zaak der Jooden zoo manlijk
 bepleitten, dat, de zege zich reeds voor de-
 zelve scheen te verklaaren. Zy toonden
 onwederleglijk, dat, de Maatschappij geene
 Corporatiën en geene Godsdienstige ge-
 gevoelens kennende, alle de behandelde zaa-
 ken volstrekt niet te pas kwamen. Dat ook
 geenszins de vraag was, of de Jooden nog als
 Vreemdelingen moesten aangemerkt worden?
 Dat zij reeds Nederlandsche Burgers, —
 dat zij, gelijk met alle andere, Commit-
 tenten van de Leden ter dezer Vergadering
 waren. Dat de vraag alleen was: zal men de
 Jooden in de overige regten van den Burger
 doen deelen? Zal men hen dezelyen schenken,
 als

zij, en zoo veelen 'er om vragen? zal men hen dezelve schenken, niet *collective* als Natie, maar als individu's? Deze vragen beandwoordden zij bevestigend, en ondersteunden hun antwoord met zodanige duchtige gronden, dat alle tegenstand vruchteloos werdt, en op herhaling van afgesletene vooroordeelen uitliep. De bestrijders, thands wel ziende, dat het hen op dit punt te heet werdt, en zij het onmogelijk konden houden, veranderden van batterijen, en kwamen met meer beproefde wapenen ten strijd. Zommigen voerden aan, dat het bepaalen van de vereischen tot het Stem- en Burgerregt, alleen den ontwerpers van de Constitutie toekwam, — dat de Jooden wel thands Stemgerechtigd waren geworden, maar alleen tot deze eene daad, de keus der leden tot de Vergadering, — dat het mogelijk was, dat dit door de bepalingen op het Stemregt weder werdt ingetrokken, en dus dat het Rapport eene anticipatie op de Constitutie insloot. Anderen, — dat het Reglement hen de handen bondt, om hier in iets te bepaalen: dat het geven van burgerregten en het stellen van voorwaarden, daartoe vereischt, alleen der Gewestlijke Magten en plaatslijke Municipali-

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

I. teiten toekwam; — dat, schoon de Vergadering de magt mogt hebben, om hen tot
 BOEK. dering de magt mogt hebben, om hen tot
 II. Burgers te verklaren, zij echter geene magt
 HOOFDST. hadt, om hen alle de voordeelen van het
 1796. plaatslijk burgerregt te schenken, dat dus het gunstigst besluit hen weinig zou bevoordeelen. Maar dit was reeds ingewikkeld in het Rapport erkend, en belette geenzins de Vergadering, om in deze zaak te doen, het geen zij kon. Op deze gronden, bleef men onverzetlijk staan, om de geheele zaak of in advijs te houden, of naar de Constitutie te verzenden. Dan, de voorstanders der verongelijkte Jooden toonden zoo duidelijk, dat het geen thands gevraagd werdt, niet tot de Constitutie behoorde; dat ook de beslissing over de vraag: zullen 50,000 Zielen vrij of slaaven zijn? te gewichtig, te dringend was, om in advijs gehouden te worden, zoo dat zij eene glansrijke overwinning behaalden. En hoe zeer hunne partijen de hoofdlijke omvraag voor of tegen het Rapport poogden te verschuiven, of zich onverzetlijk tegen dezelve kantten, zij ging door, en de meerderheid verklaarde zich overeenkomstig het *verslag*, behoudens eene nadere redactie der conclusie.

Over-

Overeenkomstig dit besluit wordt dan een decreet genomen, hier op neêrkomende, dat, — op gronden, dat het Stemen Burgerregt alleen toekomt aan enkele Perfoonen, — dat van den eenen kant de bepalingen, nopens de bevoegdheid tot uitoeffening van die regten, wel van de Constitutie moet verwacht worden, maar dat het van den anderen een onbetwistbaar beginzel is, dat Godsdienstige gevoelens op die bepaalingen nimmer invloed kunnen hebben, — dat dit ook reeds opgesloten was in de Publicatie van H. H. M., waar op deze Vergadering was bijeengekomen, — dat, de volkomenste affcheiding van Kerk en Staat erkend zijnde, daaruit wel voortvloeide een gelijk regt aan alle Kerkgenootschappen, om zodanige reglementen te onderhouden, als zij dienstig oordeelde, mids niet strijdende met de orde der maatschappijen, de burgerlijke politie, maar ook niet minder, de onbevoegdheid van het Bestuur, om aan dezelve eenige functie te verleenen, — dat op alle deze gronden geen Jood vooraan zou worden uitgesloten van eenige regten of voordeelen van het Bataafsch Burgerregt, en die hij begeeren mogt te genieten, mids bezittende alle vereischten, en vol-

I. doende aan alle de voorwaarden, die bij
 BOEK. de Constitutie van ieder actief burger zullen
 II. gevorderd worden. En tevens werdt een
 HOOFDST. opwekkende brief aan de gewestlijke Mag-
 1796. ten afgevaardigd, met aanmaaning, om het
 effect der grondbeginzelen, waar op dit
 decreet rustte, ieder Jood, zulks begeeren-
 de, te doen genieten, in zoo verre dit
 vóór de Constitutie kon geschieden, en
 om voords die sanctie, welke, door de voor-
 malige Provintiale of Stedelijke Regeerin-
 gen, aan de zoogenaamde Kerklijke wetten
 der Jooden gegeven was, maar welke, door
 de omhelzing der tegenwoordige erkende
 grondbeginfelen, gerekend moest worden,
 daadlijk vernietigd te zijn, en welke ook
 streedt met het decreet van 5 Augustus,
 voor vervallen te verklaren. (*)

Dus

(*) Het is bekend, dat ten minsten te Amster-
 dam de Kerklijke wetten der Jooden door den Ma-
 giftraat bekrachtigd zijn geworden. Dit ging zelfs
 zoo ver, dat ten believe der Parnasim, aan Hoog-
 duitsche Jooden, die bestaan mogten vleesch bui-
 ten hun vleeschhal te koopen, bij eene keure van
 1730 eene straf opgelegd werdt, voor de eerste
 reize, van 14 dagen te water en te brood te zit-
 ten, en voor de tweede reize openbaare geesfeling
 in de sijnagoge. Het is op zoodanige bekrachtig-
 ing,

Dus strekte al weder dit decreet ten
 doorlaanden blyke van den heerscheden ^{I.}
 geest der Vergadering, om zich aan alle ^{BOKK.}
 bentoeijing met Kerklyke zaaken te ont- ^{II.}
 trekken, en het beginzel: de Kerk is af- ^{HOOFDST.}
 gescheiden van den Staat, in al zyn na- ^{1796.}
 druk getrouw te blyven. Waar men ook
 onbestaanbaarheden in de handelingen der
 Vergadering meent te ontmoeten, op dit
 punt was de meerderheid zoo gemoedlyk,
 dat zij, van de eerste oogeblikken van het
 aanwezen der Vergadering, hier in zich
 bestendig gelijck bleef; en, het zij men haare
 gezindheden naspoore, reeds vroeg, bij de
 overweging van het voorstel, betreklyk de
 voegzaamheid van het einde en der viering
 van een algemeenen dankdag, of laater, bij
 de voorstellen tot vernietiging van Kerk-
 lyke voorregten en gelijckstelling der Jooden
 met alle andere Bataafsche Burgers; men
 zal in den geest, die haar bestuurde, geen
 onderscheid aantreffen.

Door deze en meer dergelyke overwe-
 gingen, onder welken de Natie zelve niet
 altijd een ledig aanschouwer bleef, ont-
 wik-
 ging, die Kerklyke wetten tot waare burgerlyken
 maakte, dat hier gezien wordt.

- I. wikkeldde zich meer en meer het algemeen
 BOEK. gevoelen , en werden de Ontwerpers der
 II. Staatsregeling meer en meer bekend , met
 HOOFDST. de denkwijze van de aanstaande beoordee-
 1796. laars van hunnen arbeid, de Nationale Ver-
 gadering en het Volk. Gelukkig zou de
 uitslag van hunne moeilijke en langdurige
 werkzaamheden geweest zijn, indien zij dit
 verklaard algemeen gevoelen zich tot een
 leidraad gesteld, en hier aan de gezetheid
 op eigen begrippen opgeofferd hadden.
 Doch even onloochenbaar is het, dat het
 hun hoe langer zoo moeilijker zou geworden
 zijn, indien zij zulks al opregtlijk gewild
 hadden, de verschillende begrippen der le-
 den van de Nationale Vergadering tot een
 geheel, tot een zekeren stelregel te bren-
 gen, dewijl zij daarin dezelfde onver-
 eenigbaare verscheidenheid van gevoelens,
 denzelfden geest van tegenkating tegen
 het wezen der aangenomen beginzelen za-
 gen heerschen, die ook hen zoo ongeluk-
 kig verdeelde, — een geest van tegenkan-
 ting, die, hoe dikwerf ook onderdrukt,
 gestadig, onder allerlei gedaanten het hoofd
 weder ophefte, en aan den voortgang der
 Waarheid en gezonde Staatkunde eene al-
 lerschadelijkste vertraging toebragt. Hoe
 zeer

zeer men dan ook een der wezenlijkste gebreken van het Reglement, de Commissie tot de Constitutie boven allen mogelijken invloed van buiten verheffende, hebbe willen te gemoet komen, door zoodanige Voorstellen in de Nationale Vergadering te doen, welker overweging aan de Ontwerpers zekeren wenk kon geven, hoedanig een werk men van hen verwachtte; heeft echter, blijkens de uitkomst, dit middel, in zommige opzigten, zeer ongelukkig gewerkt, en mischien tot niets anders gestrekt, dan om onder dit kleene aantal eene partij te vormen en te rugge steunen, die door haare meerderheid en onverzettelijke stijfzinnigheid de stem der waarheid deedt verftommen, en alles aan de uitspraaken van haar bijzonder stelsel dienstbaar maakte.

I.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1796.

DERDE HOOFDSTUK.

HET PLAN VAN CONSTITUTIE DOOR
DE COMMISSIE AAN DE NATIO-
NAALE VERGADERING AANGEBO-
DEN, EN DOOR DEZE TOT EEN
GRONDSLAG HAARER DELIBE-
RATIEN AANGENOMEN.

I. **T**hands zijn wij het oogenblik genaderd,
BOEK. met zoo veel verlangen te gemoet gezien,
III. waarin het Nederlandsche Volk eene Staats-
HOOFDST. 1795. regeling stondt aangeboden te worden,
Verfchil- lende ge- ruchten die de plaats van het gesloopt gebouw
nopens het Plan van Constitutie. zou vervangen. De nieuweid, zoo wel
als het gewigt der zaak, hadt dit ver-
langen onbegrijpelijk leevendig gehouden.
En niet weinig was hetzelfde aangeprikkeld
door den dikken fluier van geheimhouding,
waarmede de Ontwerpers hunnen arbeid voor
het nieuwsgierig oog bedekt hadden. Nu
en dan, en van ter zijde, was wel het een
en ander van hunne verrichtingen uitge-
lekt; zelfs kort voor de voltooiing van
hun werk, hadt men berigten onder de hand
uitgestrooid, die hetzelfde in geen gunstig
licht vertoonden (*). Niettemin waren
al-

(*) Een der meestgeruchtmaakende uitstrooizels,
van het Plan van Constitutie, kan men bewaard
vinden bij den REPUBLIKEIN, D. III. bl. 74.

alle die geruchten dermaate van alle kenteken van echtheid en waarschijnlijkheid ontbloomt, dat zij bij geen doorzichtigen geloof vonden. Intusfchen, ontbrak het ook niet aan uitftrooizels, die het verwachte plan in het voordeeligst licht plaatften en strekken konden, om het Ministerie der Fransche Republiek, dat gerekend kon worden, in deze zaak, de vestiging eener Constitutie voor de Nederlandsche Republiek, het hoogfte belang te stellen, het plan te doen beschouwen, als met zijne wenschen en inzigten volmaakt instemmende. VREED E N V A N H O O F F, 't zij dan ook op welk eene wijze, achter den inhoud van het Plan gekomen, en vreezende, dat misfchien het Fransche Staatsbestuur, door verkeerde berigten ten voordeele van hetzelfde ingenomen en overgehaald zou worden, om met zijn veelvermogens invloed op de Volkskeuze te werken, waagden in het laatst van October in alle stilte eene reis naar *Parijs*, om hetzelfde den waaren geest van het Ontwerp te doen kennen. Deze reize werdt met dien spoed afgelegd, dat zij nog, vóór de inlevering van het Ontwerp, weder hunne plaatzen in de Vergadering bekleedden.

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. Alvorens wij nu het lot voordragen ,
 BOEK.
 III. dat den arbeid der Ontwerpers te beurt
 HOOFDST. viel, willen wij den lezer met den inhoud
 1796. van het werk zelve bekend maaken, en
 Korte Schets van het in zijne hoofddeelen schetzen. — In
 het Plan elf Tituls behandelde het de Oppermagt
 van Constitutie door en verdeeling des Volks, — het stemregt
 de Com. benevens de Grond en Kiezersvergaderin-
 21. gen, — de Wetgevende en de Uitvoerende
 Magten, de finantiëele zaaken en de kamers
 daartoe betreklijk, — de Departementaale
 en Gemeente Bestuuren, — de Regterlijke
 Magt, — den Godsdienst en 't publiek On-
 derwijs, — Algemeene beschikkingen, —
 de Coloniën, — en het maaken van veran-
 deringen in de Staatsregeling, — waarbij
 nog twee Bijlagen gevoegd waren, behoo-
 rende tot de Tituls over het Finantiëele
 en de Regterlijke magt.

In den Titul van de Oppermagt des Volks,
 treft het oog al aanstonds deze bepaaing
 van de Eenheid en Ondeelbaarheid der Re-
 publiek, welke reeds doet vooruitzien,
 hoedanig het gebouw, op dezen grondslag
 opgetrokken, ingericht zal wezen: „ de
 „ Nederlandsche Republiek bestaat in der-
 „ zelve algemeene belangen, en bijzonder
 „ in haare betrekkingen naar buiten, en
 „ dus

„ dus ook als Mogendheid beschouwd, niet
 „ langer als een geconfoedereerde Staat van
 „ onafhankelijke gewesten , maar als één
 „ eenig oppermagtig Volk.” — De Wetge-
 vende Magt in twee Kamers, de groote Ka-
 mer en de Kamer der oudsten genoemd ,
 verdeeld , en vastgesteld hebbende , dat een
 lid der eerste dertigduizend , en een lid der
 laatste zestigduizend zielen zou vertegen-
 woordigen , werdt de Republiek tot het
 doen dier keuzen verdeeld in *Grondverga-
 deringen* , waarin de Stemgeregtigden voor
 vijfhonderd zielen opkwamen , — in *Distric-
 ten* , vijftienduizend zielen , — *Ringen* het
 dubbeld getal , en *Kwartieren* , twee ringen
 bevattende. De *Grondvergaderingen* strekten
 alleen , om Kiezers te benoemen. In de
Distrikt Vergaderingen kwamen de Kiezers
 bij een , verdeelden zich in twee gelijke
 deelen , van welken ieder één persoon tot
 lid van de groote Kamer verkoos. Ver-
 volgens werden van de dertig Kiezers negen
 uitgeloos , die zich naar de *Ringvergade-
 ringen* begaven , alwaar de Kiezers van
 twee *Distrikten* bijeenkwamen. Deze , van
 de twee *Distrikten* , ieder eene benoeming
 van twee perfoonen in last hebbende , ver-
 kozen uit dit viertal één tot lid van de
 groo-

L.
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796.

I. groote Kamer. De *Kwartiers-vergaderingen*
 H. O. R. K. werden gehouden tot de keuze van een lid
 III. tot de Kamer der oudsten, en verschilden van
 HOOFDST. de Ringvergaderingen alleen daarin, dat het
 1796. getal zoo der Kiezers als der benoemde
 perfoonen verdubbeld was.

De vereischten van een Kiezer werden gesteld, behalven den ouderdom van vijf-en-twintig jaaren, dat hij eigenaar of vruchtgebruiker of huurder van eenig vast goed moest zijn: de waarde van hetzelfde werd bepaald naar de hoegrootheid der plaatsijke bevolking. Bij voorbeeld, in eene gemeente van 5000 Zielen en daar beneden, werd de huur bepaald op *f* 50. en boven de 35000 Zielen op *f* 200. Eenmaal Kiezer zijnde, behield men deze hoedanigheid, geduurende een geheel jaar, ten einde tusfchen invallende Vacatures te kunnen vervullen; doch voor het volgend jaar was men niet weder verkiesbaar.

Het Wetgevend Lighaam, aan hetwelk de wetgevende magt uitfluitender wijze werd opgedragen, vertegenwoordigde het geheele Nederlandsche Volk. Het hieldt 's jaarlijks twee gewoone Landdagen, ieder van acht weeken, de eerste met den eersten Dingsdag van Maart, de laatste met den eersten Dings-

STAATSREGELING. 157

Dingsdag van October beginnende. In het eerste jaar echter na de invoering der Staatsregeling, zou ieder Landdag twintig weeken mogen duuren; dan, voor het vervolg zouden zij niet langer dan vier weeken mogen uitgerekte worden. Geduurende dien tijd alleen genoot ieder lid *f* 10. daags. Intusfchen zou toch altijd eene Commisfie van vijf leden uit de Kamer der ouden, bij voordduuring blijven zitten, bijzonderlijk om buitengewoone Landdagen te beschrijven, waartoe ook het regt aan de Uitvoerende magt werdt toegekend. De bijzondere vereifchten van de leden van de groote Kamer waren de ouderdom van 30 jaaren, en een vijfjaarig verblijf in den Ring, waarin zij verkoren werden. Deze ouderdom werdt, voor een lid van de kamer der Ouden, verhoogd tot veertig jaaren en eene vijfjarige inwooning in het kwartier, waaruit hij gekozen werdt. Daarenboven werdt van zodanigen gevorderd, dat zij Zitting gehad hadden, in de groote Kamer, en de Finantie of Rekenkamer, in eenig Departementaal of gemeente Bestuur, in het regterlijke eenige post bekleed, of als Ambafadeurs of Ministers, of als Leden van den Staatsraad het Vaderland gediend

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. diend hadden. Deze laatste vereischten echter zouden eerst zes jaaren na de invoering
 BOEK. III. der Constitutie in acht moeten genomen
 HOOFDST. 1796. worden. Daadlijke leden van eenig Gerregtshof, Kerklijke en andere Hoogleeraars, benevens allen, aan welken op publiek gezag eenig onderwijs was toebetrouwd, gelijk ook Militairen, zoo te Lande als ter Zee, werden als niet verkiesbaar uitgesloten. Van de groote Kamer zou jaarlijks een derde, van die der Ouden een zesde afgaan: niemand mogt langer dan zes jaaren in de eerste, en twaalf jaaren in de laatste zitting hebben; en hij was niet weder verkiesbaar, dan na verloop van twee jaaren. Geen lid van beide Kamers was verkiesbaar tot eenigen anderen post, dan dien van lid in het Hooge Gerigtshof, in het Collegie van Curatoren over het Schoolwezen, als ook, bij de eerste oprichting, tot lid van den Staatsraad, en mogt ook, uit de leden van de groote Kamer, tot die der Ouden werden verkoren. Dit Wetgevend Lighaam, welks organisatie aan de bijzondere Kamers werdt overgelaten, zou eene eewewacht hebben, genomen uit de Gewapende Burgermagt, alleen ten zijnen dienst. Beide Kamers hielden haar verblijf in de-
 zelf-

zelfde plaats; het stondt alleen aan de Kamer der Ouden, de Vergadering te verleggen. De Uitvoerende magt weigerende, het besluit daartoe te volvoeren, of de groote Kamer, — daaraan te gehoorzaamen, werden beiden geoordeeld schuldig aan den aanslag tegen de veiligheid van den Staat.

De form der raadspleging van het Wetgevend Lighaam was dusdanig ingericht. Het hieldt zijne zittingen openlijk, en gaf zijne handelingen uit. Op het goedvinden van den Voorzitter, of den eisch van een zesde deel der leden, vormde het zich in een Committé Generaal, waarbij niemand als toehoorder werdt toegelaten; dan waarin ook geen besluit tot het vaststellen eener wet mogt genomen worden. Een voorstel gedaan zijnde, waartoe alleen de groote Kamer gerechtigd was, werdt hetzelfde van zes tot zes dagen aan drie lezingen onderworpen, ingevalle vijf leden eene tweede lezing vorderden; anders werdt het gehouden voor verworpen. Verworpen zijnde, kon het niet eer, dan op den naastvolgenden Landdag, ter overweging worden voorgedragen. Na de derde lezing kwam eerst nog in overweging, of het een voorwerp van deliberatie kon worden. Vervolgens,

al-

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. aleer het in een besluit veranderd werdt ,
 BOEK
 III. moest het nog aan de Uitvoerende magt
 HOOFDST. verzonden worden , om deszelfs bedenkin-
 1796. gen nopens de uitvoerlijkheid intenemen.
 Daadlijk , tot het Voorstel befloten zijnde ,
 werdt hetzelve aan de Kamer der Ouden
 verzonden , ter bekrachtiging. Aldaar moest
 het wederom drie lezingen met denzelfden
 tusfchentijd ondergaan , aleer het tot eene
 wet gevormd kon worden. Zoodanig was
 de loop der raadplegingen , gevallen van
 onverwijlde noodzaaklijkheid uitgezonderd ,
 tot welker erkentenis de voltrekte meerder-
 heid van de groote Kamer gevorderd werdt.
 Eene wet , in zodanig een geval gegeven ,
 hadt niet langer kracht , dan den tijd van één
 jaar. Bij eene weigering der bekrachtiging ,
 mogt hetzelfde Voorstel , niet dan na ver-
 loop van een jaar , weder ter overweging
 worden voorgedragen.

Op buitengewoone tijden mogt de Kamer
 der Ouden , daartoe door de Uitvoerende magt ,
 't zij op haar eigen gezag , 't zij op last
 van de vijf Gecommitteerden , beschreven ,
 afzonderlijk vergaderen. — Zij formeerde het
 dubbeltal , waaruit de leden der Uitvoeren-
 de magt door alle de kiezers van het Ne-
 derlandsche Volk werden verkoren : — verkoos
 de

de leden van het Nationaal Gerichtshof en de Curatoren over de Nationaale Scholen; zij bekrachtigde de aanstelling van de leden der Financie- en Rekenkamer en van alle Ministers buiten 's Lands, en nam kennis van alle te sluiten tractaaten, 't zij tot Vreede of Oorlog, en zonder haare roestemming mogten geen en gesloten worden. Haare vijf Gecommitteerden moesten inzage hebben van alle te onderneemen handelingen tot Vreede of Oorlog, alvorens de Uitvoerende magt daartoe last mogt geven. Zij mogten van deze voorbereidzelen aan niemand, zelfs niet aan de Kamer der Ouden, eenige opening doen. Zij hadden de magt, om de geheime Artikelen van een tractaat goed- of aftekeuren. Zij namen ook de rekeningen op van de geheime uitgaven der Uitvoerende magt. — De volledige bekrachtiging van Tractaaten stondt alleen aan het geheele Wetgevend Lichaam.

Ten aanzien van de regtspleging over leden van het Bestuur, of de Wetgevende Magt, werdt bepaald, dat zij over geene advijzen in regten konden betrokken worden; doch ten opzigte van alle andere, 't zij burgerlijke, 't zij politieke misdrijven, waren alle magten aan het Nationaal Gerichtshof verandwoordlijk; 't welk echter

L

gec.

I.
BOKK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. geene regtsvordering tegen eenig lid van
 BOEK. het Wetgevend Lighaam mogt aanvangen,
 III. voor en alear hij in zijn post gefchorst
 HOOFDST. was, welke fchorfching alleen aan de Ka-
 1796. mer der Ouden ftondt. Ook werdt aan
 de Groote Kamer de magt toegekend, om
 eene aanklagt, betreffende een haarer Leden,
 aantenemen of te verwerpen, en ingevolge
 daarvan den voordgang der regtsvordering
 te fluiten of te doen voordduuren.

De Uitvoerende Magt werdt aan een lig-
 haam toevertrouwd, uit zeven perfoonen
 beftaande, *den Staatsraad* genoemd, waar-
 toe de ouderdom van vijf-en-dertig jaaren
 en een twintig jaarige inwooning in de
 Republiek vereifcht werdt. Van dit Lig-
 haam zou jaarlijks één afgaan, en niet we-
 der dan na verloop van zes jaaren verkies-
 baar zijn. Dit Lighaam hadt, onder be-
 krachtiging van de Kamer der Ouden, de
 aanftelling van zijne Ministers, en van de
 Ministers van Buitenlandfche Hoven. Zijn
 werk was het afkondigen der wetten en de
 zorg voor derzelver uitvoering, benevens de
 zorg voor de Buitenlandfche en Binnenland-
 fche veiligheid en rust. Het hadt de befchik-
 king over de Krijgsmagt te wäter en te
 lande, de aanftelling der tijdljke Bevelheb-
 bers,

pers, en was met alle diplomatische werkzaamheden belast. Elk lid zou genieten eene jaarwedde van zeventuizend guldens; het was voor de getrouwe waarneming van zijn post persoonlijk verantwoordelijk, en alleen aan de regtbank van het Nationaal Gerechtshof onderworpen. Ingevalle van eene gedeeltelijke opschorting, werd de opengevallen plaats aangevuld, door de Kamer der Ouden, uit een dubbel, door de Grootte Kamer te formeeren, en ingevalle van geheele opschorting, werd de Uitvoerende magt uitgeoeffend, door de vijf Gecommitteerden.

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

Ten aanzien van het Finantieele, werd vastgesteld, dat elk Gewest zijne afzonderlijke Finantien met alles, wat daaraan verknogt was, zou beheeren. De algemeene lasten, op dertien en een half *millioen* begroot zijnde, zou ieder Gewest, volgens eene gestelde *quota*, hiertoe bijdragen, voor twintig jaaren bepaald en niet te veranderen, dan met eenpaarige toestemming van alle de gewestlijke Bestuurers. Behalven deze gewestlijke omslagen, zou 'er nog in 't algemeen geheven worden, een *collateraal* van het *saldo* van alle Boedels, en een impost op het klein Segel. Bovendien

I. hadt het Wetgevend Lighaam nog de magt,
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796. om over de geheele Republiek zoodanige
 verdere middelen te heffen, als het ter
 vervulling van het te kortkomende zou
 noodig oordeelen. Hierin, echter, zou het
 standvastig deze regels volgen; — dat die
 middelen geëvenredigd waren aan het betrek-
 lijk vermogen der ingezetenen, dat zij nim-
 mer werden gelegd op waaren, tot de eer-
 ste levensbehoefden behoorende, en dat
 zij over alle foorten van bezittingen in
 het algemeen geheven werden. De oude
quota's zouden intusfchen blijven voorddu-
 ren, tot omtrend één jaar na de invoering
 der Staatsregeling. — De jaarlijksche Peti-
 tiën werden geformeerd door den Staats-
 raad, en aan het Wetgevend Lighaam ter
 goedkeuring overgegeven, dat daarover de
 bedenkingen van *de Finantiëkamer* moest
 innemen. — Deze kamer bestondt uit zeven
 leden en een Thesaurier Generaal, te ver-
 kiezen door de Kamer der Ouden. Deze
 hadt het bestuur over alle de eigendommen
 der Republiek, het opzigt over het Munt-
 wezen, over besteedingen en leveranciën,
 over alle ontfangers en comptabele perfoo-
 nen, en mogten geene betalingen geschie-
 den, dan op *ordonnantien*, door dezelve
 ge-

geslagen, en door de *Rekenkamer* geregistreerd. — Deze laatste Kamer bevatte vijf leden, mede door de Kamer der Ouden te verkiezen; zij was belast met den post, van alle rekeningen van ontfangers en comptabelen te onderzoeken en te sluiten, en de geslagen *ordonnantiën* te registreren. Voor het overige waren beide Kamers verplicht, om het Wetgevend Lighaam van confideratiën te dienen, omtrend maatregelen, ter bevordering van 's Lands finantiën en bezuiniging der uitgaven.

I.
BOEK.
III.
HOOFDST
1796.

Overeenkomstig deze finantieele vaststellingen, bleef de Republiek haare verdeling in negen Gewesten behouden, die nu den naam van *Departementen* verkreegen. Het departementaal Bestuur, *den Bredren Raad* genoemd, werdt berekend naar de bevolking, zoo dat, bij voorbeeld, in een Departement van 30 tot 50,000 Zielen, in elk *Distrikt*, zeven leden verkoren werden, en zoo bij opklimming. In een Departement, meer dan 250,000 Zielen bevattende, werde voor ieder *Distrikt* één lid verkoren. Dit, op *Holland* toegepast, bragt het getal der leden des Bestuurs tot 55. De keuze van de leden moest door kiezers geschieden, en volgens een Ontwerp, door het Bestuur,

I. bij de invoering der Constitutie werkzaam,
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796.

te formeeren. Jaarlijks zou een derde der leden afgaan; een afgaand lid was daadlijk, echter maar voor eenmaal, weder verkiesbaar. Dit Bestuur maakte zodanige verordeningen, als het tot regeling zijner huishoudelijke zaaken noodig oordeelde, en inzonderheid met betrekking tot het financiële. Echter mogt het aan de besluiten van het Wetgevend Lighaam en van den Staatsraad, constitutioneel genomen, geene verandering of vertraging toebrengen. De in- en uitvoer van Goederen, van en naar de Departementen, zou vrij en onbelast zijn. Bovendien, zou nog ieder Departementaal Bestuur, uit zijn midden, een Collegie van *Gecommitteerde Raaden*, uit niet minder dan vijf leden bestaande, verkiezen, strekkende, om, bij afwezigheid van hetzelfde Bestuur, de huishoudelijke zaaken te beheeren, en de bevelen van hetzelfde ter uitvoer te brengen. Inzonderheid was uitsluitender wijze hun werk, het voorstaan van de invoering van nieuwe lasten, het bijeenroepen van den *Breeden Raad*, op punten van beschrijving, zoo dikwijls zij het noodig oordeelden.

Het plaatslijk Bestuur, *Raad der Gemeen-*

meente genoemd, werdt door de Burgers
 gezamenlijk gekozen, in plaatsen, minder
 dan 1251 zielen bevolkt, of door kiezers,
 waarde bevolking grooter was. In deszelfs
 leden werdt dezelfde gegoedheid, als in de
 kiezers gevorderd. Het hadt beheer over
 zijne eigen politie en finantiën, en over
 alle plaatselijke eigendommen. Geene plaats-
 lijke belastingen echter mogten geheven
 worden, dan met goedkeuring van gemag-
 tigten uit de Gemeente, daartoe bijzonder
 door dezelve verkozen.

I.
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796.

De Titul over *de Regterlijke Magt* be-
 helsde eerst eenige algemeene beschikkin-
 gen, alzins geschikt, om de veiligheid van
 perfoon, eer en goederen te verzekeren,
 en het lot des beschuldigten niet boven
 de strafbaarheid te bezwaaren. In dezelve,
 werdt de Regter boven alles verheven en
 van alles afgezonderd, wat op de onzijdig-
 heid zijner uitspraken, of de uitvoering der
 vonnissen, eenigen nadeeligen invloed zou
 kunnen hebben: alle verbeurdverklaring van
 goederen werdt afgeschaft, en tevens be-
 paald, dat de Commissie tot het Ontwerp
 van een algemeen crimineel Wetboek, en
 tot eene gelijke manier van procedeeeren,
 één jaar naa de aanneming der Constitutie,

I. met haar werk gereed moest zijn, waartoe
 BOEK. de zorg aan het Wetgevend Lighaam werdt
 III. opgedragen. Tot een noodzaaklijk vereische-
 HOOFDST. te, in dat Ontwerp, werdt gesteld de geheele
 1796. affchaffing der Pijnbank over de gantsche
 Republiek. — Vervolgens werdt de Reg-
 terlijke Magt toevertrouwd aan een Natio-
 naal Gerigtshof, aan departementaale Ge-
 rigtshoven, en aan Regtbanken in Steden en
 ten platten Lande. Misdaaden tegen de Natie,
 en door dienaars van de Natie, de leden
 van het Wetgevend Lighaam niet uitgeslo-
 ten, — alles, met een woord, waarin het
 Gemeenebest eenigzins als partij betrokken
 was, — werden door het eerste Lighaam be-
 oordeeld. De keuze van deszelfs leden, ze-
 ven in getal en des noods negen, met den
 Procureur Nationaal, stondt aan de Kamer
 der Ouden. — De tijd, en wijze van de aan-
 stelling der Departementaale Gerigtshoven,
 zou nader bepaald worden, door het ver-
 wachtte Wetboek, en zouden intusfchen de
 tegenwoordig bestaande Gerigtshoven blijven
 op den ouden voet; waar dezelve ontbra-
 ken, zouden nieuwen opgerigt worden. Bij
 de invoering der Constitutie, zouden de kie-
 zers van het Departement, uit een dubbel,
 door de Departementaale Bestuurers te for-
 mec-

meeren , de leden , en wel voor een on-
 bepaalden tijd benoemen. Op even de-
 zelfde wijze , werden ook de Gerigtshoven
 in de Steden en ten platten Lande be-
 paald , waaromtrent aan de Departemen-
 taale Bestuurers opgedragen werdt , een
 Provisioneel Ontwerp van schikking te
 maaken , ten tijde het door het gemel-
 de civiel en crimineel Wetboek werdt
 vervangen. De misdaden van Militaire
 perfoonen moesten , met in achtneming
 van derzelver strafbaarheid en van de
 perfoonen , welken zij betroffen , be-
 oordeeld worden , of door den gewoo-
 nen Regter , of zoodanigen , als het Wet-
 gevend Lighaam in der tijd zou bepa-
 len.

I.
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796.

De zaaken van *den Godsdienst* en van het
Publiek Onderwijs bekleedden de laarste plaats
 in den reij der hoofdvoorwerpen. Het Kerk-
 lijke werdt wel van het Staatkundige geschei-
 den , in zoo ver alle bevoorregtingen ver-
 nietigd werden : maar ook alleen , in zoo
 verre. De Staat toch zorgde voor de gele-
 genheid en de kosten van de Godsdienstoeffe-
 ning. Doch , van den anderen kant , moest
 alles , wat tot denzelven betrekking hadt , ook
 binnen de Kerkgebouwen bepaald blijven.

I. Zoo ook nam de Staat de zorg voor het
 BOEK. openbaar onderwijs op zich, schiedende het
 III. Godsdienslige van hetzelfde af, en stelde vijf
 HOOFDST. Opzigtters over hetzelfde, in zijn geheelen
 1796. omvang, aan. En, bij de bepaaling, dat
 slechts eene Nationaale Hooge School zou
 opgericht worden, werdt echter aan de
 Departementen de magt gelaten, om bijzon-
 dere Hooge Scholen en Kweekscholen te
 houden.

Na dezen, volgde nog een Titul voor *al-
 gemeene Beschikkingen*. In dezelve werden
 alle leenen, alle heerlijke regten vernietigd,
 behoudens billijke schaéloosstellingen. Zoo
 ook werden alle Gilden afgeschafst, met
 voorbehouding van zodanige inrichtingen,
 die den bloei der Fabrieken, de goede
 orde, het gemak en gerief der ingezetenen
 konden bevorderen, en de wetten van regt
 en billijkheid handhaven. De verzekering
 van de Vrijheid der drukpers, onder regtmati-
 ge bepaalingen, eenige regels, de Volks-
 Societeiten, de gelijkheid in rang, de ellen,
 maaten en gewigten, de Burgerwaapening,
 de Vrijheid van voordragten, en de gua-
 rantie der Constitutie betreffende, besloren
 deze afdeeling.

Bij den Tienden Titul, werdt de zorg
 der

der Wetgeving voor de Buitenlandsche Bezittingen van den Staat, geheel aan het volgend Wergevend Lighaam opgedragen.

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

In den laatsten Titul werdt de wijze omschreven, waarop veranderingen in de Constitutie gemaakt moest worden. Het Voorstel daartoe kon niet eerder, dan zes jaaren na de invoering, gedaan worden; de magt hiertoe werdt alleen aan de Kamer der Ouden toegekend, staande de bekrachtiging aan de Groote Kamer. Doch alvorens, moest deze laatste het Voorstel aan het Nationaal Gerigtshof verzenden om berigt, of het ook eenige vermenging der drie Hoofdmagten vervatte, en vervolgens nog de consideratiën en het advijs van den Staatsraad innemen. Deze laatste het afkeurende, mogt in geen jaar weder eenig Voorstel ter verandering in overweging komen. Werdt hetzelfde Voorstel, na dien tijd, door twee derden van de beide Kamers goedgekeurd en bekrachtigd, alsdan werdt het, ook zonder tusfchenkomst van den Staatsraad, aangenomen. Dus goedgekeurd zijnde, werdt het ter bestemming aan de geheele masfa der Stengeregtigden overgegeven, die bij *ja* of *neen* hetzelfde aannamen of verwierpen. Echter werden hier-

bij

I. bij deze voorbehoudingen gevoegd, dat alles, wat omtrend de algemeene en gewestelijke finantiën in de Constitutie bepaald was geworden, aan deze veranderingen niet onderworpen zou zijn, als ook, dat de Departementen de Regten, die hun bij de Constitutie gewaarborgd waren, niet konden verliezen, dan met hunne vrije toestemming.

De twee bijgevoegde Bijlagen behelsden, *en* eenige ophelderingen omtrend zommige stellingen in den Titul over de Finantie, *en* eene Concept-instructie voor het Hoog Nationaal Gerichtshof.

*Aanbie-
ding van
het Plan
van Con-
stitutie,
door de
Commissie,
aan de Na-
tionale
Vergade-
ring.*

Zodanig was dan de vrucht van een arbeid van meer dan zes maanden. — Gewigtig was de dag van den 10 November, waarop dit Ontwerp der Nationale Vergadering zou aangeboden worden. De volstrekte geheimhouding hadt de nieuwsgierigheid, — het gewigt der zaak het reikhalzend verlangen gescherpt, en ieder met de grootste verwachtingen vervuld. Niet weinig bevorderde de plechtige toefstel, die deze aanbieding vergezelde, en de meeninge der aanschouwers, die getuigen van dit tooneel waren, deze geestgesteltenis. Na dat de Vergadering zich omtrend twee

vuren met andere zaaken, die aan de orde van den dag waren, hadt bezig gehouden, gaf de Voorzitter JORDENS de Vergadering het lang gewenschte berigt, dat de Commissie tot het Ontwerp van Staatsregeling bereid was, hetzelve Plan ter Vergadering in te leveren. Daadlijk namen alle Leden op hunne plaatsen zitting, en werdt de Commissie, voorafgegaan door haaren Secretaris en Klerk, binnen geleid door de beide Secretarissen en den Agent der Vergadering. Deze geheele trein, in het midden der Zaal voor den Zetel des Voorzitters genaderd zijnde, nam de Voorzitter der Commissie, de door ouderdom en verdiensten eerwaardige STIJL, plaats in een prachtigen Armstoel, voor hem bijzonder geschikt, terwijl de overige Leden zich in dezelfde middenruimte plaatsten. Op den wenk des Voorzitters, het Spreekgestoelte beklommen hebbende, begeleidde hij de overgifte van het Ontwerp met eene aanspraak, alleszins geschikt, om de reeds bereide gemoederen met de gunstigste gevoelens van hetzelve te vervullen. Ziet hier den geest van hun werk, gelijk hij hetzelve schetste; „ het vermogen der Ne-
 „ der-

I.
 BOEK
 III.
 HOOFDST.
 1796.

(I. „ derlandfche Republiek, uit alle derzelve
 BOEK. „ deelen bijeengebragt, en, gelijk de even-
 III. „ wijdige zonneftralen door een brandfpie-
 HOOFDELT „ gel, in één punt verzameld, om naar bui-
 1796. „ ten te werken met alle mogelijke veer-
 „ kracht; de werkzaamheid van dat zelfde
 „ vermogen naar binnen bekrachtigd, om
 „ zich van al het noodige ten dien einde
 „ te voorzien.”

„ De Wetgevende en Uitvoerende mag-
 „ ten behoorlijk van elkanderen afgefchei-
 „ den, — en de Regterlijke magt zorgvuldig
 „ buiten den kring van deze beiden ge-
 „ plaatst, op dat geen lid van Staat of
 „ Staatsdienaar zich eenige veiligheid zou
 „ kunnen belooven, wanneer hij ooit moed-
 „ willig zijnen pligt vergat.” Zodanig
 waren de grondflagen des Bestuurs.

De Vrijheid des Volks werdt gewaar-
 borgd door deze twee inftellingen; „ het
 „ Volk verkiest zelf door wettige Stem-
 „ geregtigden zijne Vertegenwoordigers, niet
 „ ftuksgewijze, gelijk voor dezen in de
 „ beste tijden nog wel gebeurde; niet voor
 „ de bijzondere belangen van eenig gedeelte
 „ op zich zelve, maar voor allen ten af-
 „ gemeenen nutte. En in het lichaam der
 „ Vertegenwoordigers heeft eene geregelde
 „ af-

„ afwisfeling plaats, welke niet te lang I.
 „ wordt uitgefleid, op dat het roer der BOEK.
 „ Staatshulk aan geene willekeurige handen III.
 „ vertrouwd worde, en echter lang ge- HOOFDST.
 „ noeg, op dat het ons nooit aan ervarenen 1796.
 „ Stuurlieden ontbreeke.”
 „ Tot dus verre,” dus ging hij voort,
 „ hadt de Commisfie gelukkige voorbeel-
 „ den onder haare oogen, waar van zij met
 „ vrucht gebruik kon maaken. Maar het
 „ vak der Finantien was van een heel an-
 „ deren aart, vermids dit land in de wijze
 „ van zijn beftaan van alle anderen genoeg-
 „ zaam in alles onderscheiden is. De op-
 „ legging van lasten, het zij op eenen
 „ overal gelijken voet, het zij naar zekere
 „ evenredigheid, behoudens de vereischte
 „ onderscheiding, om nergens een al te
 „ drukkend bezwaar intevoeren: — het ge-
 „ bruik der geldmiddelen, zoo in 't alge-
 „ meen als bijzonder, en het daartoe inte-
 „ richten bestier in alle zijne betrekkingen: —
 „ de eigenaartige huishouding van ieder Ge-
 „ west of Departement, dermate geregeld,
 „ dat zij, noch in hunnen Koophandel, noch
 „ in hunne Fabrieken, noch in het vertier
 „ der Voordbrengzelen van hunnen grond,
 „ elkanderen eenigerleie hoegenaamde be-
 „ lem-

I. „lemmeringen konden toebrengeu, maar
 BOEK. „veeleer onderling in allen deelen behulp-
 III. „zaam zouden zijn. — Dit alles, zeide hij,
 HOOFDST. „vereischte eene oorspronkelijke denkwijze,
 1796. „eene allerdiepste bedachtzaamheid, en eene
 „zorg, die zomtjids naar besluitloosheid
 „overhelde. De Commissie hoopt, dat haare
 „Voorstellen dienaangaande in uwe oogen
 „aanneemlijk zullen zijn; maar zij voor-
 „ziet wel, dat ook gijlieden hier een on-
 „gemeten veld voor uwe bespiegelingen
 „ontmoeten zult.”

De zaaken van den Godsdienst en het openbaar Onderwijs hadden inzonderheid de aandacht der Commissie gevestigd. „De „Kerk; zeide hij, wordt (in het Ontwerp „naamlijk) afgescheiden van den Staat. Wij „zullen geene heerschende Kerk, geene „snoode moeder van gewetensdwang meer „kennen. De toegang tot eer en aanzien „zal niet meer gefloten zijn voor den man „van verdiensten, die zijn Vaderland be- „mint en daarin eer stelt, dat hij geroe- „pen wordt, om het belangloos te dienen. „De weg daartoe wordt hem voordaan „niet afgesneden, om dat hij zijn Schepper „dient en verheerlijkt, geenzins naar op- „gedrongen voorschriften, maar volgens „de

„ de zuivere uitspraak van een rein geweten, ter bevordering van deugd en goede zeden.” Na hierop een sterk getuwend tafereel der rampspoedige gevolgen van den Kerklijken secte haat gefchetst te hebben, vervolgt hij aldus; „ Is dan de mensch natuurlijk zoo geschikt, om zich van God te verwijderen, en zijnen naasten te haaten? Neen, zeker, hij is regt gefchapen, maar heeft zich verkeerde wegen gezocht. En deze wegen, Burgers Reprezentanten, zijn mede, zoo veel in de Commissie was, voorzigtig opgebroken. — Ik stel vast, dat de allergelukkigste zedeverbeteringen fchielijk zullen verloren gaan, zo men derzelve duurzaamheid niet verzekert, door gepaste zorg voor het onderwijs en de opvoeding der groeiende jeugd. En Gij lieden zult met genoegen zien, dat de Commissie ook daarop ernstig is bedacht geweest.” Na hierop eene moedgevende voorfpelling van het heil, dat uit eene verbeterde Staatsinrichting voor gantsch Nederland zou geboren worden, gedaan te hebben, besloot hij deze treffende aanspraak met de godvruchtigste zegewenschen.

Het antwoord des Voorzitters was in allen

M

dee-

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. deelen geschikt, om de gemoederen in eene
 BOEK. gelijke stemming te houden, zo niet de
 III. geestdrift te doen toenemen. „ Burgers Re-
 HOOFDST. geestdrift te doen toenemen. „ Burgers Re-
 1796. „ presentanten, aan wien het maaken van
 „ een Ontwerp van Constitutie, uit het mid-
 „ den onzer, is toebetrouwd,“ dus begon hij
 hetzelfde, terwijl de Representant **STIJL**,
 van het spreekgestoelte afgetreden, we-
 der in den armstoel plaats hadt genomen;
 „ beschouwde ik op den 25 November des
 „ voorleden jaars, op den stoel gezeten,
 „ dien de toenmalige President van Hun
 „ Hoog Mogende, de braave **DE SITTER**,
 „ volgens den last zijner Committenten,
 „ genoodzaakt was te verlaten; beschouw-
 „ de ik het toen als mijn pligt, naar het
 „ gevoelen der meerderheid de conclusie
 „ optemaken, tot het bepaalen van eenen
 „ dag, waarop deze Nationaale Vergadering
 „ haaren aanvang zou nemen; beschouwde
 „ ik die conclusie te noodzaaklijker, daar
 „ het Volk van Nederland naar dezelve zoo
 „ vurig haakte, dewijl zij die te regt aan-
 „ merkte als een verhaastende stap ter ver-
 „ kriëging eener Constitutie, — werdt mij
 „ ten dien tijde deze daad als een misdrijf te
 „ laste gelegd, — als een misdrijf, waartegen
 „ men kon goedvinden aantekeningen, ei-
 „ schen

„ fchen en protesten te doen, als een daad, I.
 „ waardoor ik mijn eed zou hebben ge- BOEK.
 „ schonden, mijn pligt vergeten, en die III.
 „ men mij, (indien de goede Voorzienig- HOOFDST.
 „ heid minder gunstig over het lot van dit 1796.
 „ Gemeenebest hadt beschikt) zeer ver-
 „ moedelijk, met mijn hoofd zou hebben
 „ doen betaalen, — mogt ik eindelijk,
 „ ondanks de zegepraal der Vrijheid over
 „ alle vijandlijk geweld, nimmer eenige
 „ wettige goedkeuring ontfangen van een
 „ flap, op dat oogenblik zoo gewichtig,
 „ zoo noodzaaklijk, zoo zegenrijk in zijne
 „ gevolgen, voor het geheele Volk van
 „ Nederland; *thans*, in dit niet minder ge-
 „ wigtig, niet minder gezegend oogenblik
 „ mag het mij gebeuren, — als de tegen-
 „ woordige Voorzitter in deze Nationaale
 „ Vergadering, het Ontwerp van eene Con-
 „ stitutie voor dit Gemeenebest te ontfan-
 „ gen uit de handen van U, mijne waarde
 „ Medeburgers, wien dit werk bijzonder-
 „ lijk was aanbevolen, en u met uwe vol-
 „ voerde taak in dezen van harte geluk te
 „ wenschen, terwijl ik u namens deze Ver-
 „ gadering dankzeg, voor al den arbeid, al
 „ de zorg, die Gijlieden ten beste van het
 „ Vaderland, met opoffering van uwe eigen

I. „genoegens hebt gelieven te besteeden.”
 BOEK.
 III. Het overig deel dezer aanspraak strekte, om
 HOOFDST. de streelende vocruitzigten en verwachtingen
 1796. van de voortreffelijkheid des werks, gegrond op de bekende verdiensten der Ontwerpers, te versterken, en tevens om de vermoedlijke onvolkomenheden van hetzelfde gunstig te leeren beoordeelen; terwijl hij met dezen opmerkelijken wensch besloot, „dat niet alleen hunne naamen als weldoeners des Volks met gouden letteren in de jaarboeken des Vaderlands mogten aangetekend zijn, maar dat ook hunne deugden in de dankbaare harten hunner nakomelingen mogten huisvesten.” Deze aanspraak geëindigd zijnde, rijst de Represantant STIJL op, en overhandigt den Voorzitter het Ontwerp der Constitutie, liggende in een prachtig omslag met driekleurige linten toegestrikt. Daadlijk verlaten de Plaatsvervangers van de Ontwerpers der Constitutie hunne Zitplaatsen, en begeeven zich gelijklijk naar de middenruimte der Zaal, intusfchen de leden van de Commissie hun rangen en plaatsen hernemen. De Represantant LUBLINK, de oudste in jaaren van de Plaatsvervangers, het spreekgestoelte beklimmende, boezemde uit aller naam het
 vaar-

vaarwel aan de Vergadering uit, in eene fierlijk gestelde redevoering, die aller geoederen tot de hoogste gevoeligheid stemde. Na eene levendige herinnering aan de gewigtige tooneelen, waarvan zij getuigen, en de hoogstbelangrijke besluiten, waartoe zij medewerkers geweest waren, stortte hij de hartlijkste dankbetuigingen uit, en besloot met niet ongepaste bemoedigingen en de vurigste zegenwenschen. Niet minder trefsend, werd dit door den Voorzitter beantwoord, en bij deze gelegenheid hunner verdiensten regt gedaan. De Plaatsvervangers, zich van hun *costume*, de Nationaale *Echarp*, ontdaan hebbende, hernamen de zitplaatsen, voor hen bestemd. Gemerkt de Commissie der Constitutie niet spoedig genoeg gereed hadt kunnen zijn, om nu tevens een afdruk van het Ontwerp aan ieder der leden ter hand te stellen, schoot thands niet meer overig, dan den tijd te bepaalen, waarop men met het lezen van hetzelfde een aanvang zou maaken. Zommigen wilden reeds den volgenden dag, Vrijdag, hiermede beginnen; anderen wenschten, dat het tot Maandag uitgesteld werd. De Voorzitter besluit tot het laatste.

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. En nu maakte de verrukte aanschouwer
 DOEK. zich gered, om, vervuld met de freelendste
 III. HOOFDST. aandoeningen, deze lachende tooneelen van
 1796. broederlijke eensgezindheid te verlaten;
*Aandrag tot daad-
 lijke lezing
 van het
 Plan.* toen, op het onverwachtst en van een on-
 voorzienen kant, een storm zamentrok, die
 dezen helderen hemel rondsomme bewolkte,
 en den snelsten overgang van stille kalnte tot
 hevige driften bedreigde. Nauwlijks was de
 beslischende hamer gevallen, of een man,
 wiens verdiensten hem eene algemeen gevestigde
 achting, zeer na aan eerbied grenzende, hadden
 verworven, rijst op, en vraagt het woord. Met
 eene plegtige, eerbiedwekkende stilte, hoort
 men den Representant VAN DE KASTEEL, den
 volgenden manlijken voordragt doen; „ ik
 „ verzoek het woord, nadat de *lecture* zal
 „ gedaan zijn van het Ontwerp der Con-
 „ stitutie, om alsdan voortedragen de rede-
 „ nen, waarom ik, (onder verbetering) oor-
 „ deel, dat het overgegeven plan, in *des-*
 „ *zelfs geheel beschouwd*, niet geschikt is,
 „ om zulk eene Eenheid daartestellen,
 „ waardoor yastheid aan het Bestuur gege-
 „ ven, de oorzaak der verdeeldheden weg-
 „ genomen, en algemeene welvaart bevor-
 „ derd kan worden. Het smart mij, uit
 „ lief-

„ liefde tot mijn Vaderland, dat ik in deze
 „ oogenblikken, waarin alles ons toeroept,
 „ om ons een Constitutie te bezorgen,
 „ verpligt ben, tegen het aangeboden Ont-
 „ werp het woord te vragen. Maar,
 „ door pligtbezef gedrongen, zou ik het
 „ een misdaad achten te zwijgen. — Zo
 „ ik overtuigd worde, gedwaald te heb-
 „ ben, zal ik mijne dwaling belijden. Zo
 „ mijne redenen, behoudens mijne overtui-
 „ ging, bij anderen geen ingang vinden, zal
 „ ik mij verblijden, wanneer de uitkomst
 „ toont, dat mijne vrees ijdel was. — Ja,
 „ 't zal mij tot genoegen zijn, indien mijn
 „ dierbaar Vaderland door het geen ik ver-
 „ derflijk acht, gered en gelukkig wordt.”
 Deze moedige taal werdt daadlijk beand-
 woord, door het luidruchtigst handgeklap,
 niet flegts in de gaanderijen, maar in de
 Vergaderzaal zelve. Maar ook juist dit
 was de vonk, die daadlijk den fakkelt van
 twist, op de hevigste wijze, deedt ontbran-
 den. WITBOLS, mede een lid der ge-
 wezen Commissie, ondersteunde zijn ambt-
 genoot, door het woord te vragen, nadat
 KASTEEL zou geëindigd hebben, ver-
 klaarde het plan op foederalistische gronden
 gebouwd, en gantsch niet die Eenheid be-

I.
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796.

I. vartende, welke het eenig geluk des Volks
 BOEK. moest uitmaken. Deze beide stoutmoedige
 III. verzekeringen scherpten de driftigste nieuws-
 HOOFDST. 1796. gierigheid, om daadlijk den inhoud van het
 Ontwerp te kennen, dat nu geheel iets an-
 ders scheen, dan men het hadt voorgedragen.
 VREDE drong op het nadruklijkst aan,
 dat men nog in dit oogenblik met de lee-
 zing een aanvang moest maaken. Verschei-
 den leden ondersteunden hem: inzonderheid
 PLOOS VAN AMSTEL. Deze erkende, door
 den voordragt van den Representant STIJL,
 met de gunstigste gedachten van het Ont-
 werp vervuld te zijn geworden; dan, het aan-
 gevoerde van de Representanten, KASTEE-
 LE EN WITBOLS, hadt hem nog veel ster-
 ker getroffen. „ Is dit waar, zeide hij,
 „ waaraan ik geen oogenblik mag twijfe-
 „ len, dewijl geen lid der meerderheid uit
 „ die Commissie den Representant VAN
 „ DE KASTEELE tegenspreekt, dan is
 „ het bij mij zeker, dat het Ontwerp niet
 „ is gebaseerd op de Eenheid en Ondeel-
 „ baarheid der Republiek, in alle haare
 „ betrekkingen: dan is het niet minder ze-
 „ ker, dat aan de wenschen van den
 „ Burger Representant SCHIMMELPEN-
 „ NINCK, ten tijde van deszelfs *praesidium*

„ gedaan , mede niet is voldaan , en dan ,
 „ daar de Republiek op dien grond staan ^{I.}
 „ of onherftelbaar vallen moet , zoo is het ^{BOEK,}
 „ van het grootst belang , om nog dit ^{III.}
 „ oogenblik met de voorlezing te begin- ^{HOOFDST.}
 „ nen.” SCHIMMELPENNINCK vatte ^{1796.}
 hierop daadlijk het woord. Na eene roc-
 rende uitweiding over de hevigheid der
 tegenwoordige driften , waaraan hij alleen
 den sterken aandrang toefchreef , om de
 voorlezing te yervroegen , verklaarde hij
 het tegenwoordig oogenblik volftrekt on-
 gefchikt , om het Ontwerp te beoordeelen :
 hij wilde tijd hebben , om het in zijn Ka-
 mer eerst te doorlezen en te overwegen ,
 en dan verklaarde hij zich ten allen tijde
 bereid , om alle redekaveling voor en tegen
 te hooren. „ Maar ook , dus beflout hij ,
 „ aan niets anders , dan de kracht der reden ,
 „ zal ik mijn oordeel onderwerpen , zonder
 „ dat ongepast handgeklap , gefchreeuw of
 „ bedreiging , eenigen den minften invloed
 „ op mijn geest zullen hebben. — Waar-
 „ heid te vinden , het geluk mijnes Vader-
 „ lands te bevorderen , zijn mijne eenige
 „ zorgen in deze Raadzaal : en , wanneer ik
 „ immer zwak genoeg kon worden , om ,
 „ of door bedoeling van eigenbelang , of

I. „ bejaging van gunst, of ook door eenige
 BOEK. „ beweging van vrees, mijne tong anders te
 III. „ doen spreken, dan mijn hart gevoelt,
 HOOFDST. „ zou ik wenschen, dat oogenblik niet te
 1796. „ overleven.” Deze sterke betuigingen
 werden door eenige leden der Vergadering
 met handgeklap beandwoord. Intusfchen
 toonde HAHN, dat de eisch der voorlezing
 geenzins uit zulke gevaarlijke driften ont-
 sproot, als SCHIMMELPENNINCK op-
 gaf, dat de bron integendeel prijswaardig
 was, dat hij in diezelfde drift deelde, en
 dat de vraag niet was over de beoordee-
 ling, maar alleen over de voorlezing van
 het Ontwerp, welke hij in dit oogenblik
 volstrekt noodzaaklijk oordeelde. Niet wei-
 nig ondersteunde de Verklaring van den
 Representant HOFFMAN, schoon tot de
 meerderheid der Ontwerpers behoorende,
 dezen aandrang, waarbij hij erkende, dat
 zoodanige Eenheid en Ondeelbaarheid, als
 waarvan zommigen zich een denkbeeld ge-
 vormd hadden, in het plan niet werdt ge-
 vonden. Bijna hadt de zegepraal zich voor
 het Voorstel van VREDE verklaard, daar
 de Representant BEIJMA het door een nieu-
 wen grond, uit het Reglement ontleend,
 ondersteunde: een Artikel van hetzelfde vor-
 der-

derde hoofdlijke stemming, en verboodt alle acclamatie. Nu was het decreet, dat men wilde herroepen, bij acclamatie genomen: men drong dus op hoofdlijke stemming: Spoedig echter weiffelde de kans, daar KASTEELE zelf zich voor het uitstel uitdruklijk verklaarde, en dit met duchtige redenen aandrang. Reeds hefte de Voorzitter den hamer op, toen HAHN, andermaal het woord vragende, den dreigenden slag keerde, door aantemerken, dat de verklaring van KASTEELE, hoe zeer hij aan de verdienften van zijn hart en verftand regt deedt, hier van geen gezag kon zijn. Hij kende geen anderen wettigen weg, bij verfchil van gevoelens, om den wil der meerderheid te vernemen, dan hoofdlijke stemming. Hij drong dus hierop andermaal: de Voorzitter vermogt zulks niet te weigeren; „ja;” voegde hij 'er bij, „ik „verklaar, dat 's Volks regt in mij ge- „fchonden wordt, wanneer men mij wei- „gert, den wil der Vergadering op eene „wettige wijze te verftaan.” Een nieuwen steun vondt het Voorftel, daar zelfs VITRINGA, fchoon tot de meerderheid der Ontwerpers behoorende, zich ook voor hetzelfde verklaarde, ten einde alle ongunftige

op-

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. opvattingen wegens het plan ten spoedig-
 BOEK. ften wegtenemen. En misfchien hadt het
 III. 'er doorgegaan, dewijl VAN HOOFF, zond-
 HOOFDST. der nog in het gefchil zelve te treden ,
 1796. zich allernadruklijkst verklaarde tegen het
 beginzel , dat een genomen decreet , hoe
 verderflijk ook voor 's Lands belangen , in
 geen geval zou mogen herroepen worden.
 Niet ongeestig befchouwde hij zoodanige
 praëfidiaale hamerslagen , waardoor decreeten,
 bij overhaasting genomen , om heete dis-
 cussien voortekomen , bekrachtigd werden ,
 als zoo veele nagels , aan de doodkist der Vrij-
 heid geklonken. Doch eindelijk zagen de
 ijveraars van dit Voorftel zich gedrongen om
 het optegeven , toen DE BEVEREN , over-
 eenkomstig het Reglement , verzocht , indien
 nog elf leden zich bij hem voegden , om
 het tot den volgenden dag in advijs te hou-
 den. Daadlijk werdt dit getal gevonden.
 En den volgenden dag was de driftige be-
 geerte ter voorlezing dermaate bekoeld ,
 dat men gereedlijk in het uitftel tot den
 volgenden maandag bewilligde.

Eindelijk , dan , werdt de nieuwsgierigheid
 naar den inhoud des Ontwerps , in de Zittin-
 gen van den volgenden Maandag en Dings-
 dag , bevredigd. De werkzaamheden van den
 dag

dag de Zitting van Woensdag bijna geheel bezig gehouden hebbende, werden op Donderdag den 17 de discussien over het Plan geopend, en werdt daarmede onafgebroken voortgegaan tot den 28 derzelfde maand, wanneer dezelve gesloten werden. Men kan zijne verbazing niet weêrhouden, wanneer men ziet, dat, in dien tijd van elf dagen, acht-en-zeventig Reprezentanten over hetzelfde hunne adviŷzen uitgebracht hebben, waaronder verscheiden waren, die meer dan één uur duurden. Doch deze tijd werdt ligt gevonden, door de Zittingen te rekken, en verscheiden Avondzittingen te houden. De menigte en uitgebreidheid dezer adviŷzen zullen ons ligt verschooning doen vinden, wanneer wij aan veelen derzelven het welverdiende regt niet laten geworden, van ten minsten derzelve geest voortedragen. Te meer nog, daar deze nauwkeurigheid deze schets buiten de paalen zou doen uitdijen, het guld onzer lezers vermoeijen, en ons tot herhaalingen noodzaaken; — te meer, daar dezelfde onderwerpen, die nu bij de geheele beoordeeling des Ontwerps aangevoerd werden, vervolgends bij de gedeeltelijke overweging van hetzelfde, op nieuw

en

I.
BOEK:
III.
HOOFDST.
1796.

I. en met veel grooter uitvoerigheid behandeld zijn geworden.

BOEK.
III.

HOOFDST.
1796.

*Advijzen
over de
aanne-
ming van
het Plan
van Consti-
tutie, als
een leid-
draad der
overvegin-
gen.*

De vraag, die dan nu, overeenkomstig het Reglement, aan de orde van den dag gesteld werdt, was: „zal het Ontwerp, over het geheel genomen, tot een leiddraad der deliberatien aangenomen, of geheel verworpen worden?” — Met het brandendst ongeduld verbeidde men het oogenblik, waarin de Representant KASTEEL het spreekgestoelte zou beklimmen. En indedaad, men kan niet zeggen, dat hij de hooggespannen verwachting te loor stelde. In een zeer uitvoerig advijs, dat eenige uren duurde, en aan welks uitmuntendheid door zijne hevigste tegenstanders zelve regt gedaan werdt, voldeed hij volkomen aan zijne gedaanc belofte, en toonde, dat het Ontwerp geenzins op die Eenheid en Ondeelbaarheid gebouwd was, waarmede men de hoop der Natie hadt gestreeld. Hij legde deze stelling tot een grondslag, dat de afkeer van die Eenheid, bij de meerderheid der Commissie, alleen was gegrond geweest, in de vrees voor de vermenging der schulden, en dat, deze vrees weggenomen zijnde, men welligt gemaklijk tot dezelve zou zijn getreden. Hierop betoogde hij, van
den

den eenen kant, het onregtvaardige en verderflijke, inzonderheid voor de Provincie *Holland*, om alle gewestelijke schulden afzonderlijk te willen houden, daar in dit geval deze Provincie jaarlijks omtrent zeven millioenen te kort zou komen, terwijl de andere gewesten gelijk stonden of overhielden, en alle de schulden van *Holland*, ten behoeve van het Bondgenootschap, gemaakt waren; en stelde hij, van de andere zijde, daartegen, hoe sterk de billijkheid, de regtvaardigheid, de aangenomen beginzelen en zelfs het voordeel van allen, voor de gemeenmaking der schulden pleitten; dit nader aandringende, door eene algemeene schets te geven, hoedanig dezelve zou kunnen gevonden worden, en alleen een jaarlijks kort van slechts 6 millioenen over de geheele masfa van Ingezetenen zou komen, welken zij dan meerder zouden dragen. Intusfchen verzuimde hij ook niet den invloed van deze zogenaamd gemodificeerde Eenheid, waarop het Ontwerp gebouwd was, op alle de bijzondere deelen van hetzelfde af te maalen, aantoonende, dat juist deze hetzelfde geheel tegenstrijdig en onuitvoerlijk maakte. Zijn besluit was dan, om het Ontwerp geheel te verwerpen, overeenkomstig zij-

I.

BOEK.

III.

HOOFDST.

1796.

I. zijne in den aanvang gedaane nadrukkelijke
 FOEK. III. verklaring, *liever geene Constitutie, hoe*
 HOOFDST. *verderslijk dit anders voor de Republiek*
 1796. *moge wezen, dan zodanig eene.*

Na hem tradt WITBOLS op, en be-
 klaagde zich heftig over de handelwijze
 der Commissie, die waarlijk, zoodanig zijn-
 de, als hij dezelve voorstelde, niet geheel
 van kwaade trouw kon vrijgepleit worden.
 De Commissie naamlijk, haare taak op den
 26 October afgewerkt hebbende, en haar
 nog 10 dagen ter nadere voltooiing van het
 Ontwerp door de Vergadering vergund
 zijnde, hadt tevens dien tusschentijd besteed,
 om geheel nieuwe punten, en wel van het
 hoogst aanbelang, in dezelve intelaschen,
 en wel, niettegenstaande zommigen zich
 aan die deliberatien geheel en al hadden
 onttrokken. De bedoelde punten waren
 juist zoodanigen, die aan de Gewesten hunne
 bijzondere Regten en Oppermagt het meest
 verzekerden. Niet minder beklaagde hij
 zich, dat men het verslag der Subcommissie,
 aan wier hoofd VAN DE KASTEELE was
 geweest, en die gesteld was geworden, om
 een Ontwerp over de mogelijkheid der
 incensmelting van gewestlijke schulden uit
 te brengen, schoon zij ten bestemden dage
 ge-

gereed was geweest, niet hadt willen hoo-
ren, door vóór dien tijd tot het afzonde-
ren der schulden te besluiten, en dus den,
reeds in Meij gelegden, grondslag van Een-
heid en Ondeelbaarheid te verkrachten.

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

VAN MAANEN, wiens gevoelens ten de-
zen aanzien wij, bij het vormen des Ontwerps,
hebben leeren kennen, bragt natuurlijk een
niet minder ongunstig advijs over hetzelfde
uit. Hij beweerde, dat de Ontwerpers,
hoe zeer hun bij het Reglement onbepaalde
Vrijheid was gelaten, echter door de reeds
aangenomen beginzelen der Omwenteling
gebonden waren geweest, overeenkomstig
dezelve te werken. Dat zij aan deze hunne
verplichting weinig beandwoord hadden. —
Hij onderzocht vervolgens de uitgestrektheid
der Magt, aan het Wetgevend, het Uitvoe-
rend en de Departementaale Lighaamen
toegekend, en beweerde, dat de eerste, in-
zonderheid door de splitzing in twee Ka-
mers, verlamd was, de tweede tot dwing-
landij en overheersching strekte; terwijl
voor het overige eene Monarchaale Een-
heid in geduurigen strijd zou staan, met
negen wederstrevende magten. Echter,
huiverig voor de gevolgen der verwerping,
die hem weinig nuts en veele verwarrin-

N gen

I. gen aanbodt , stemde hij voor de aanne-
 BOEK
 III. ming , onder de uitgedrukte bepaaling , van
 HOOFDST. zich aan de gronden of form niet te wil-
 1796. len binden.

Met manlijke welspreekendheid , en dien geest van wijsgeerige staatkunde , welke de advijfen van HAHN zo dikwijls kenmerkte , bestreedt die Representant het Ontwerp , en toonde uitvoerig , dat hetzelfde afweek van alle gezonde beginzelen eener regeeringsvorm , en in zichzelf geheel onbestaanbaar was ; dat deszelfs invoering de doodlijkste rampen voor de Republiek zou verwekken , en niets minder uitwerken , dan haar weder onder het gehate Britsche juk terug te brengen. Eene verklaring van de Regten van den Mensch en Burger misfende , waren deszelfs uitspraken enkel willekeur. Het was nog slimmer foederalistisch , dan het oude stelsel. Hij besloot dus tot eene volstrekte verwerping.

Maar nu ook vondt het Ontwerp eenen ronden en bekwamen verdediger in LUIKEN , één der mede Ontwerpers. Hij beweerde , dat de meerderheid der Commissie alleen bedoeld hadt , eene Constitutie te vormen , gegrond op het heerschend karakter der Natie en de plaatselijke gesteld-
 heid

heid der Republiek, die van alle tijden uit
 verschillende Volken bestaan hadt, allen
 van elkanderen in ontelbaare bijzonderhe-
 den onderscheiden; — en gebouwd op den
 regel, van alleen zoo veel van zijne bij-
 zondere vrijheid en regten aan het alge-
 meen belang opteofferen, als dit volstrekt
 vorderde, en het overige te behouden. Op
 dien grondslag hadden zij de Eenheid ge-
 plaatst, in de betrekkingen naar buiten, om
 de Republiek als één Volk te vertoonen,
 en wel zoo, dat de besluiten der Wetge-
 vende Magt, daartoe betrekkelijk, nimmer kon-
 den tegengewerkt worden, terwijl de De-
 partementen, in hunne huishoudelijke zaa-
 ken, de volstrektste Oppermagt behielden.
 Hij erkende rondlijk met KASTEEL, dat
 het punt der schuldvermenging de groote
 hinderpaal der gewenschte Eenheid was ge-
 weest. Hij voor zich verklaarde zich te-
 gen dezelve, en beschouwde ze als onregt-
 vaardig, als het eene Gewest met de schul-
 den des anderen bezwaarende, en onuitvoer-
 lijk, daar de andere Gewesten in dezelve
 nimmer zouden stemmen. Hoe zeer ook
 voor de Eenheid zijnde in de algemeene
 Wetgeving, de Uitvoerende Magt, de Regts-
 vordering, en in de uitwendige belangen, be-

I.
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796.

I. schouwde hij diezelfde Eenheid geheel onge-
 BOEK. schikt voor de huishoudelijke belangen der
 III. HOOFDST. Gewesten. Zij was gevaarlijk voor de bij-
 1796. zondere Vrijheid, verderflijk voor het beheer
 der bijzondere gewesten en gemeenten ,
 onuitvoerlijk voor de Republiek in haare
 plaatslijke gesteldheid , met het Nationaal
 karakter geheel strijdig , en hoogst scha-
 delijk voor de Commercieele belangen. Het
 overige van zijn advijs besteedde hij ter
 wederlegging van eenige bijzonderheden ,
 door VAN DE KASTEEL EN VAN MAANEN
 voordgebracht.

*Verschil-
 lende ge-
 voelens
 over de in-
 eenfme-
 ling der
 Gewestlij-
 ken schul-
 den, en
 de Eenheid
 der Repu-
 blick.* Door deze advijsen werdt, dan nu reeds,
 voor alle de volgende Sprekers min of meer
 de staat des geschils bepaald , als alleen
 lopende over de punten der Eenheid en
 Ondeelbaarheid der Republiek, en de ver-
 menging der schulden. Hadt het besluit, op
 het Voorstel van SCHIMMELPENNINCK,
 den loop der overwegingen over dat eerste
 onderwerp gestuit, zij werden nu met nieu-
 wen ijver hervat , en tot die hoogte ge-
 bragt , dat de uitflag hetzelfde volkomen
 beslachte. Hierover, dan, verklaarde ieder
 zich naar zijn gevoelen, en grondde daar-
 op het oordeel der aanneming of verwer-
 ping van het Plan. Zij, die voor het laatste
 stem-

stemden, beweerden, dat in het Ontwerp die Eenheid niet gevonden werd, welke zij wenschten, en waarmede de Republiek staan of vallen moest. De voorstanders van het eerste erkenden gereedlijk, dat ook die Eenheid in het Ontwerp niet gevonden werd, maar dreven, dat alleen zoodanige Eenheid, in welker geest het Ontwerp gesteld was, de Republiek duurzaam gelukkig kon maaken. Omtrend de ineenmelting der schulden, in betrekking tot de Eenheid, waren de gevoelens van derzelve voorstanders en bestrijders eenigzins verdeeld. Zommigen wilden de laatste zonder de eerste, beweerden althands, dat zij niet noodzaaklijk tot de zelve behoorde, of wel, dat 'er andere middelen waren, om, ondanks het verbazend verschil in schulden, tot de Eenheid te komen; anderen oordeelden, dat zij niet van elkanderen konden gescheiden worden; dat, zoo rasch de Republiek Eén en Ondeelbaar verklaard was, het onmogelijk was, de schulden afzonderlijk voor de Gewesten te laten, dewijl, tot de vinding van de renten en de noodige penningen ter aflossing, in de Departementen, een afzonderlijk beheer der finantiën, de noodige magt ter heffing, en de quoteele of gewestlijke

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. bijdragen tot de algemeene lasten, onaffchei-
 BOEK. delijk behoorden. Dit alles streeft met de
 III. Eenheden, bij welke de Gewesten niets meer,
 HOOFDST. dan eene Administratieve Magt, konden be-
 1796. houden, en het beheer der geldmiddelen
 Nationaal moest worden.

In zoodanige gesteltenis is het ligt te vergeven, dat zommigen, bij de overweging van dit, uit de Eenheid voordvloeiend, onderwerp, hunne betrekking tot het geheele Volk gantsch en al uit het oog verloren, en alleen berekenende, hoe veel het Gewest, waar zij thands behoorden, bij die schuldvermenging zou moeten dragen, alleen den gewestlijken Vertegenwoordiger lieten spreken. Eene natuurlijke aanleiding hiertoe hadt KASTEEL zelf gegeven; door in het breede te schetzen, hoe *Holland* zich ten gevalle van het Bondgenootschap in schulden verdiept hadt. Veel en dus stelden daar tegen over, als even wettige aanspraken op schaévergoeding, de menigvuldige rampen, die de inwooners der Land-Provintiën, gelijk *Bataafsche Brabant*, *Gelderland* en *Overijsel*, bij iederen landoorlog geleden, en die hen geheellijk uitgeput hadden. Zommigen zelfs, anders gantsch niet bekend als vuurige

I.
 BOEK
 III.
 HOOFDST.
 1796.

 rige aankleefers der aangenomen beginzelen, gedroegen zich als ijverige Voorstanders der Eenheid, om het voordeel, dat zij in die vermenging voor hun Gewest voorspelden: anderen, verklaarde aanhangers dier beginzelen, bestreedten de Eenheid, om dat zij de *amalgame* doodlijk voor het Gewest, waaruit zij kwamen, aanmerkten. Dezelfde ontrouw aan de beginzelen, uit de omstandigheden van den dag geboren, die wij meermaalen opmerkten, was ook nu voor iederen opmerkbaren duidelijk.

En zoodanig een gedrag, hoe weinig ook passende aan het karakter, dat de leden der Vergadering thands bekleedden, wordt ons zoo veel te natuurlijker, als wij in het oog houden, dat dit punt, nopens de vermenging der schulden, niet nu eerst ter baane kwam. Reeds bij de overwegingen van Hun Hoog Mogenden over het Reglement tot de bijeenroeping eener Nationaale Vergadering, hadt hetzelfde de aandacht bezig gehouden, en aan dat Reglement eene ongelukkige wijziging gegeven. *Holland* hadt zeer duidelijk laten blijken, dat het de Eenheid der Republiek wenschte, om langs dien weg tot de gemeenmaking der schulden te komen. De Land-

I. provincieën, voor niets meer vrezende, tracht-
 B O R K E. ten uit al haar vermogen, juist daarom, de
 III. bijeenroeping eener Nationaale Vergadering
 HOOFDST. tegen te houden. Zij voorzagen, dat, bij
 1796. eene hoofdljke stemming in dezelve over
 dit Onderwerp, *Holland*, door het groot
 getal zijner afgevaardigden, ligt de meerder-
 heid zou kunnen verkrijgen. *Zeeland* hadt
 reeds verklaard, dat, hoe zeer het eene Na-
 tionale Vergadering gevaarlijk voor zijn
 gewestlijk gezag oordeelde, het echter be-
 reid was toetetreden, bijaldien de *Amalgame*
 kon plaats grijpen. *Utrecht* hadt, in den
 loop van 1795, zoodanig eene eenstemmig-
 heid in maatregelen met *Holland* doen uit-
 blinken, dat men van hetzelfde een geree-
 den bijval kon vermoeden. Om dan dien
 geduchten slag voorrekomen, hadden de Pro-
 vintiën, afkeerig van de schuldvermenging,
 weten door te dringen, dat de Commissie der
 Staatsregeling zoodanig was zamengesteld,
 dat men van de meerderheid een Ontwerp
 kon verwachten, gegrond op eene afscheiding
 der geldmiddelen. Dan, *Holland*, om dit
 huismiddelje te verlammen, stelde een an-
 der daartegen, naamlijk, van de toevoeging
 van tien andere leden, (bijaldien het Ont-
 werp verworpen werdt, waarop het heime-
 lijk

lijk rekende) en wel van 5 uit zijn Ge- I;
 west, en de 5 overigen uit andere Provin- BOEK
 tiën, verwachtende, door zoodanige nieuwe III.
 versterking, de meerderheid te zullen ver- HOOFDST.
 krijgen. Intusfchen bleek het toch, dat 1796.
 het hier in verkeerde rekening gemaakt
 hadt, en het 'er verre af was, dat alle
 zijne afgevaardigden de schuldvermenging
 bijvielen. En deze teloorstelling veroor-
 zaakte dan nu ook waarschijnlijk, dat zelfs
 de ijverigste verdedigers van de schuldver-
 menging ten uitersten huiverig waren, om
 het Plan te verwerpen, om dat zij, uit de
 bijvoeging der tien leden tot een nieuw
 Ontwerp, geene meerderheid voor hun stel-
 zel durfden verwachten.

Na deze korte, en, zoo wij oordeelen,
 veel ter opheldering dienende, uitweiding,
 kan het den oplettenden beschouwer wei-
 nig bevreemden, in de adviſfen van veelen,
 zulk eene bijzondere belangſtelling in het
 Gewest, waaruit zij gekozen waren, aan te
 treffen. — De tegenſtanders van de ineen-
 ſmelting der ſchulden bouwden hunnen hegt-
 ſten grondſlag daarop, dat zij, de Geweſten
 als afzonderlijke Volken aanmerkende, al-
 leen berekenden, hoe veel bij dezelfen de
 laſt voor ieder Geweſt, als Volk, vermeer-

I. derd zou worden. Het denkbeeld van
 BOEK. *quota* konden zij geheel niet verbannen.
 III.
 HOOFDST. 1796. Op dien grond zich het Gewest als in
masfa voorstellende , viel het gemakkelijk te
 bewijzen, hoe de ineenmelting der schulden zommigen boven vermogen zou drukken. En , hoe zeer de voorstanders van dezelve de valscheid van dit begrip poogden te ontwikkelen , aantoonende , dat , bij die vermenging , de lasten algemeen geheven moesten worden , en het meest drukken , waar het meest vermogen werdt gevonden , waardoor dan ook niemand boven vermogen zou bijdragen ; zij bleeven , van hunnen kant , de zaak niettemin Provinciaal beschouwen , en herschepten de Nationaale Vergadering in een Collegie van Hun Hoog Mogenden , waarin ieder , als Provinciaal Gedeputeerde , de zaak van zijn Gewest handhaafde. — Veelen der Representanten dan , uit *Bataafsche Brabant* , gelijk KRIEGER , VERHOIJSEN en VERHEES , beijverden zich , om het Plan te verdedigen , en de gemeenmaking der schulden te bestrijden , het als eene schreeuwende onregtvaardigheid uitkrijtende , hun Gewest , tot hiertoe met geene schulden bezwaard , en , als den voormuur voor veele Gewesten , altijd aan de
 eer.

eerste en zwaarste lasten der Landoorlogen onderworpen, met eenige millioenen schulden nog bovendien te bezwaaren. Schoon anderen, gelijk GULJÉ, hoe zeer zich tegen de *Amalgame* verklarende, en EVERS, moeds genoeg hadden, om het Plan, als niet gebouwd op de gewenschte Eenheid, te verwerpen. VITRINGA pleitte niet minder dringend voor het afzonderlijk houden der geldmiddelen, en dus ook tegen de Eenheid naar binnen, beweerende het verderflijke dezer maatregelen voor het Gewest *Gelderland*. Zoo ook sprak DE MIST voor *Overijsfel*, — C. DE VOS VAN STEENWIJK, voor *Drenthe*, — SIDERIUS voor *Friesland*. De Zeeuwfche Reprezentanten, BREEKPOT en AUSTEN, waren weder allerijverigste voorftanders van de *Amalgame*, fchoon zij, om het gebrek hiervan in het Plan, nog niet tot de verwerping durfden ftemmen. De *Utrechtschen* lieten zich over dat gedeelte des Ontwerps niet uit, fchoon zij zich niet afkeerig van de fchuldvermenging betoonden. DE SITTER, uit *Groningen*, ijverde mede voor het affcheiden der fchulden. Ieder meette op het breedst uit de opofferingen, welken zijn Gewest voor de algemeene belangen gedaan hadt, — de lasten, waaronder
het

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. hetzelve zugtte, — het volstrekt onvermogen
 BOEK. en den geheel uitgeputten staat van de Inge-
 III. zetenen van zijn Gewest. Door de kunstigste
 HOOFDST. berekeningen, poogde men het bezwaarende
 1796. van de schuldvermenging van den eenen kant
 te vergrooten, en aan de andere zijde, de
 hulpmiddelen ter vinding der lasten te ver-
 kleenen; het meer en minder werdt als in
 een goudschaal tegen elkander opgewogen:
 ieder verraadde het doel, om, door zijn
 eigen last op den hals van anderen te druk-
 ken, zich zelve te verligten, en bedacht
 niet, dat in eene waarlijk vereende Repu-
 blik geen enkel lid kan lijden, zonder
 dat alle de overige leden lijden. Ieder be-
 dekte zorgvuldig de hulpmiddelen, welken
 het Gewest, waar voor hij sprak, nog overig
 hadt gehouden, om zonder eenig bezwaar
 voor de onvermogenden in hetzelve, en
 alleen door de meer gegoeden, in evenre-
 digheid van hun vermogen, gelijklijk te
 doen dragen, zijne inkomsten te vermeer-
 deren. Waar van onder anderen AUFF-
 MORTH een treffend voorbeeld bijbragt,
 aanvoerende, dat, zo wanneer in de kleene
 Provincie *Drenthe* de lasten geheven wier-
 den, volgens het betreklijk vermogen, en
 niet de gegoedste in zommige heffingen
 juist

juist zoo veel betaalden als de arnsten, zulk eene verbeterde heffing de inkomsten van dat Gewest aanmerkelijk zou vermeerderen, — iets, waar voor alle wetten van billijkheid en regtvaardigheid spraken. — Onder de zwarigheden tegen de *Amalgame*, werdt ook niet vergeten, ten sterksten aantredingen, welk een nadeel dezelve aan den prijs der Gewestlijke Effecten zou aanbrengen, daar die vermenging noodzaaklijk een gelijken prijs voor allen zou voortbrengen, en dus zommigen verhoogen, anderen verlagen; dat het onregtvaardig was voor de Schuldeischers, de Provincie in generale debiteurs te veranderen. Maar men bedacht weinig, dat dit laatste met de belangen dier crediteuren te zeer instemde, alzoo hunne Effecten daar bij grootlijks in vastigheid wonnen, om voor hun misnoegen over die onregtvaardigheid te vreezen.

Niet minder verdeeld waren de gevoelens, en niet minder gewigtig de overwegingen over de Eenheid en Ondeelbaarheid der Republiek, zoo wel naar binnen, als naar buiten, den grondslag der schuldvermenging, — en ijverden de bekwaamste redenaars, om dezelve te bestrijden of te ver-

dee-

I.
BOEK
III.
HOOFDST.
1796. . . .

I. deedigen. Zommigen, en onder dezen
 BOEK. voornaamlijk DE MIST, FARRET en CAU,
 III. beſchouwden het Nederlaandſche, Volk, als
 HOOFDST. 3796. nog beſtaande in negen even vrije onafhankelijke Volken, die op dit oogenblik niets met elkanderen gemeen hadden. De bijeenroeping dezer Vergadering hadt die nog geen ſtap nader vereenigd. Zelfs poogde men uit de woorden van het Reglement te bewiſen, dat het oogmerk van deze zamenkomst alleen ſtrekte, eene Staatsregeling te ontwerpen, waarop zij vereenigd konden worden, en dus kon de laaſte niet wel anders zijn, dan een contract, waarbij ſlegts de algemeene belangen, die alle die Volken gelijklijk betroffen, vereenigd, maar de overigen, die ieder van dezelve afzonderlijk raakten, ook afzonderlijk gehouden werden. Zij beweerden, dat de concentratie van magt hoogst gevaarlijk en verderflijk was voor de individueele Vrijheid en Welvaart, dewijl eene algemeene Vergadering de bijzondere belangen nimmer zoo goed kon behartigen, als zulks door de plaatslijke beſtuurders kon geſchieden, die in ſtaat waren, om van perſoonen en zaaken de naauwkeurigſte kennis te verkrijgen: dat het gemaklijk was, wanneer men het gewestlijk gezag behieldt,

hieldt, voor iedere magt zoodanige grenzen te stellen, dat geene derzelve de andere kon tegenwerken en verlammen. — Maar dezelfde Eenheid vindt ook, in eenen VREEDÉ, SCHIMMELPENNINCK, en anderen, niet minder bekwaame verdedigers. Manlijk bestreden zij het gevoelen nopens de nu nog plaats hebbende verdeeling in Volken, en toonden, dat de Eenheid, als Volk, reeds plaats had en bekrachtigd was, door de bijeenroeping dezer Vergadering; dat de Omwenteling het Nederlandsche Volk gemaakt hadt, dat het Volk deze Eenheid in het Plan gewacht, en ook de Fransche Republiek zich, van den aanvang af, en nu nog onlangs, ten voordeele van dezelve verklaard had; dat het te maaken Contract, de Constitutie, niet door Volken, maar door individu's aangegaan en bestemd zou worden, en dus ook zoodanig ingericht moest zijn, dat het voor één Volk geschikt was dat, bij zoodanig een verbond, geene voorbehouding van gewestlijke regten te pas kwam; dat het foederalistisch stelsel doodlijk voor ons Vaderland was, en de Eenheid alleen ons weder tot den ouden bloei en luister kon verheffen. Het gevaar voor de individueele Vrijheid, het

geen

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

L geen eenigen uit de Eenheid voorspelden;
 BOEK. was bij het Foederalisme oneindig grooter.
 III.
 HOOFDST. Zoo rasch een Volk zijne Oppermagt aan
 1796. eenig ligchaam toebetrouwde, 't zij ook
 hoedanig het Bestuur ware zamengesteld,
 hadt het geen en anderen waarborg voor zijne
 Vrijheid noodig, dan zijn Moed en Vrijheids-
 liefde. De ondervinding hadt geleerd, dat de
 Aristocratie der Foederalisten het Volk, onder
 schijn van Vrijheid, in de diepste slaavernij
 hadt gedompeld: dat de botzing van magten
 nimmer het middel kon zijn, om de Vrijheid
 te behouden; en dat dus deze laatste, bij
 eene geconcentreerde magt, veel sterker
 verzekerd was, dan wanneer haare hand-
 having toevertrouwd werdt aan verdeelde
 magten, die altijd naarijverig van elkan-
 deren, niet de Vrijheid der Burgeren, maar
 alleen de handhaving en uitbreiding van
 haar bijzonder gezag beoogden. — Intusfchen
 heerschte 'er onder de voorstanders der
 Eenheid meerder verdeeldheid, dan wel
 onder derzelve bestrijders. De vrees voor
 het verlies der individueele Vrijheid, dat
 als een natuurlijk gevolg van het stelsel
 der volstreckte Eenheid werdt voorgesteld,
 deedt zommigen altijd nog staan op het
 behoud van eenige huislijke beschikkingen,
 die

die in de Constitutie omschreven en bepaald moesten worden. En, hoe zeer zij dit poogden te verzachten, door het tot zaaken van weinig gewigt uitteftrekken, meenden echter de Vrienden der volstrekte Eenheid daarin eene heimelijke pooging te ontdekken, tot behoud van bijzondere rechten, van eenig onafhankelijk gezag, althands van het vermogen, om algemeene maatregelen te ontduiken of te verlammen, en wantrouwden zij de zoodanigen min of meer, als bedekte, en dus de gevaarlijkste, *foederalisten*, die, gelijk men zegt, bedoelden, hen listig het net over het hoofd te haalen. Dit veroorzaakte onder dezen wantrouwen, dat misfchien geheel ongegrond was, — verdeeldheid, misfchien over woorden, en niet over zaaken. — Niet weinig inmiddels werdt de moed van de Voorstanders der Eenheid gesterkt, en won dit stelsel meer en meer de overhand, daar, hangende de overwegingen van dit Ontwerp, van alle oorden der Republiek, adresfen ten voordeele der Eenheid en van de vermenging der schulden ter Vergadering toestroomden, wier ondertekenaars een getal van eenige duizenden uitmaakten, en waarbij dezen verklaarden, dat zij geen ander Ontwerp, dan

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

o

op

I op zoodanige beginzelen gebouwd, zouden
 BOEK. aannemen, en gezind en genegen waren,
 III. om hiervoor goed en bloed opteofferen.
 HOOFDST. Deze blijken van vuurige deelneming in
 1796. de belangen des Vaderlands, hoe onaange-
 naam ook voor zommige leden der Verga-
 dering, werden toch door de meerderheid
 met goedkeuring vereerd, en men besloot,
 zonder evenwel in den inhoud der requesten
 te treden, van dezelve, in zoo verre
 zij bewijzen droegen van warme Vader-
 landsliefde, *honorable mentie* in de notulen
 der Vergadering te maaken.

Aanmer- Inmiddels vondt het Ontwerp, ook in an-
 kingen op dere opzigten, ijverige verdedigers en hee-
 bijzondere dere opzigters, van welken wij, volgens
 deelen van vige bestrijders, van welke wij, volgens
 het aange- hunne spreekorde, met een enkel woord ge-
 boden Plan wag zullen maaken. NUHOUT VAN DER
 van Con- VEEEN oordeelde het Plan volstrekt ver-
 stitutie. werplijk. Het Wetgevend Lighaam, als
 bepaald, om slegts eenige weeken te zitten,
 hadt alleen eene schaduw van Magt; de
 klem der Regeering was overgebracht in een
 lighaam van zeven perfoonen, die bijna
 boven alle verandwoording verheven wa-
 ren. Daarentegen was de magt aan de
 Departementen, die nog hunne ongelijke
 grootheid als Provinciën hadden behouden,

in zich zelve geheel ongeschikt', als de Uitvoerende met de Wetgevende Magt ver-
 eenigende, en zoo oppermagtig, dat zij
 geduurig met de hoogste Wetgevende en
 Uitvoerende Magten in tweestrijd moesten
 komen, en het volkomen in haar vermo-
 gen hadden, alle algemeene maatregelen
 in derzelve uitvoering te verlammen en
 tegentewerken.

I.
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796.

Deze aanmerkingen werden door VREDE
 in een welsprekend advijs nader ontwik-
 keld, en andere gronden aangevoerd, die
 hem mede tot volstrekte verwerping deden
 besluiten. Op de form merkte hij aan,
 dat de Ontwerpers, door al het reglemen-
 taire in het Plan zelve intelaschen, het
 volgend Bestuur tot de kleinste bijzonder-
 heden de handen hadden gebonden, of ge-
 noodzaakt, telkens de Staatsregeling te ver-
 anderen, en op een losfen voet te stellen.
 Hij beweerde, dat het Ontwerp niets anders
 bevatte, dan eene vernieuwing van de oude
 verworpen Constitutie. Het Wetgevend Lig-
 haam vertoonde de Vergadering van Hun Hoog
 Mogenden, — het Departementaal Bestuur,
 de Staaten der Provintiën, — de Staatsraad,
 het Stadhoudelijk gezag. Het gezag van
 het eerste was verlamd, door de splitzing

I. in twee Kamers, door de tijdelijke Vergaderingen, en door de Oppermagt der Gewesten; terwijl den laatsten aan den eenen kant te veel, aan den anderen, te weinig magts was overgelaten, wordende dit lighaam nog zoo veel te gevaarlijker, daar de geringe jaarwedde van zeventuizend guldens het Wetgevend Lighaam altijd in de noodzaaklijkheid zou brengen, om zijne keuze tot zeer goeode perfoonen te bepaalen. Hoe zeer hij erkende, dat een Land bij eene zuiver Bondgenootschaplijke Regeering zeer wel kon bloeijen, moest hij toch verklaren, dat zoodanig eene vermenging van Eenheid en Foederalisme, als in het Ontwerp gevonden werdt, voor ons Vaderland allerverderflijkst zou wezen, en regtstreeksch geleiden, om het Stadhouderslike juk weder interoepen. Omtrend de *Amalgame* toonde hij zeer duidelijc, dat dezelve geene, althands niet noemenswaardige, vermeerdering van lasten voor de Gewesten kon voortbrengen, daar het kort van zes millioenen, waarop gerekend was, door eene verbeterde beheering der Finantie en een zuinig Bestuur, genoegzaam kon gevonden worden.

In het breede ontwikkelde hij de rampspoe-

spoedige gevolgen, van aan de Gewestlijke
 en gemeente Bestuuren iets meer, dan eene
 Administratieve Magt, te laten. Eindelijk
 schetste hij bij tegenstelling de gevolgen
 voor de huishoudenlijke belangen van Koop-
 handel, Zeevaart en Fabrieken, welken, en
 uit het stelsel der Eenheid, en van het Foe-
 deralisme, stonden geboren te worden, en
 besloot met deze moedige verklaring. „ Zou
 „ mijn mond een Ontwerp van Constitutie
 „ goedkeuren, dat op zulke verderflijke
 „ gronden geschoeid was? Neen, dan ware
 „ ik het vertrouwen onwaardig, dat Neêr-
 „ lands Volk in mij gesteld heeft, — dan
 „ zou ik mij aan het verraaden van hunne
 „ belangen schuldig reekenen, — dan zou-
 „ den schaamte en wroeging mij tot aan het
 „ Graf vervolgen, — veeleer, indien het
 „ dan zijn moet, zal ik mij het uiterste
 „ getroosten. De dwaaling wil ik voorbij-
 „ zien; maar het eigenbelang, maar de
 „ intrigue zal ik tegenstaan, — ontmaske-
 „ ren en het hoofd bieden. Geene magt-
 „ of wonderspreuken zullen mij afschrik-
 „ ken. Die de Eenheid in het Bestuur
 „ een Oostersch Despotisme noemt, dat
 „ voor *Frankrijk* kan geschikt zijn, maar
 „ in Nederland niet kan geduld worden,

I.
 BOEK
 III.
 HOOFDST.
 1796.

I. „ diens hart of hoofd zal ik hierom op
 BOEK. „ den prijs stellen, dien beiden verdienen.
 III. „ En, zo tot dit alles mijne krachten mog-
 HOOFDST. „ ten te kort schieten, zal ik ten minsten
 1796. „ op mijne post met eere staan, en is het
 „ nood, een eerlijken dood vinden.”

Met regt kan men SCHIMMELPEN-
 NINCK als een regenhanger van VREDE
 plaatzen, daar zijn advijs de eer, van de
 beste verdediging van het Ontwerp, ver-
 diende. Na eene naauwkeurige bepaling
 van den zin der Vrage, welker beslissing
 thands aan de orde was, in hoe verre
 het tegenwoordige Plan tot een leidraad
 der overwegingen kon aangenomen wor-
 den, schetste hij in eenige bijzonderheden
 deszelfs verdiensten, die het op die voor-
 keuze regt konden geeven.

Deze verdiensten waren hierin gelegen.
 Het Plan was gebouwd op het beginzel
 van de Oppermagt des Volks, en van eene
 Volksregèering bij Vergegenwoordiging. —
 Het begunstigde noch het Eenhoofdig,
 noch het *Aristocratisch* Regeeringsstelsel. —
 Het behelsde de groote deelen van het pu-
 bliek gezag, — Wetgeevende — Uitvoe-
 rende en Regterlijke Magt. De eerste was
 zoodanig zamengesteld, dat haar hoog ge-
 zag

zag niet verderflijk kon worden. De ver-
 deeling in twee Kamers en de tijdljke
 Zittingen waarborgden de wijsheid en de
 achtbaarheid der wetten. Tegen de zamen-
 stelling der Uitvoerende Magt, waren ze-
 kerlijk gewigtige bedenkingen te maaken.
 Hij wenschte zelve deze zamenstelling in
 eene andere form; maar 'er was niettemin
 zoo veel goeds in, dat het Plan daarom
 een nader onderzoek verdiende. De Reg-
 terlijke Magt, als geheel afgezonderd van
 de beide andere Magten, en haare bedie-
 naars in een volkomen staat van onafhan-
 gelijkheid gesteld zijnde, kwam hem voor,
 alles te bezitten, wat in eene Staatsrege-
 ling vereischt werdt. — Vervolgens over-
 gaande tot de overweging der geöpperde
 zwarigheden tegen het Ontwerp, erkende
 hij, dat hetzelfde die Eenheid niet bevatte,
 welke veelen wenschten, en waar voor hij
 zich mede verklaarde. Het gevaar voor de
 burgerlijke Vrijheid, dat zommigen uit zo-
 danig eene vereeniging voorfpelden, trachtte
 hij inzonderheid wegtenemen, door deze
 aanmerkingen; dat hetzelfde in kleene Re-
 publieken, gelijk de onze, minder te vrezen
 was; — dat eene verstandige keus van ge-
 schikte bestuurders, waartoe de regels der

I.
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796.

I. BOKK. III. HOOFDST. 1795. Constitutie aanleiding moesten geven, en het heerschend karakter eener echte Republikeinsche Natie hetzelfde gemakkelijk zouden verhoeden; — dat eene juiste afscheiding der Regterlijke Magt van allen invloed van buiten ten zekersten waarborg strekte voor de persoonlijke Vrijheid. — Eindelijk zou dit gevaar geheel verdwijnen, indien slegts de Constitutie zoodanige gronden bevatte, die alle ondergeschikte bestuuren gerust stelden, dat zij in de huishoudenlijke schikkingen, die geene betrekking hoegenaamd tot den algemeenen Staat hadden, hunne onafhankelijkheid zouden behouden. — Met de duchtigste gronden verdedigde hij de schuldvermenging, aantoonende, dat het hier niet aankwam op de aflossing der hoofdsommen, maar op de betaaling der intresfen; dat deze moest gevonden worden, door eene heffing van dat geene, 't welk ieder ingezet, naa aftrek van het noodige voor zijn bestaan, overig hieldt; en dat deze heffing niemand boven vermogen kon bezwaaren. — Niettemin, oordeelde hij, op de bovengemelde gronden, het Ontwerp waardig, om tot een leiddraad der overwegingen aangenomen te worden, zonder
daar-

daardoor alle gronden of bijzonderheden te willen erkennen. Te gelijk deelde hij een Ontwerp van besluit mede, hetwelk de aanneming des Plans daadlijk moest achtervolgen, houdende; dat eene Commissie van vijf of zeven leden benoemd zou worden, om binnen eene maand verslag te doen, op hoedanige wijze het beginzel van Eenheid en Ondeelbaarheid op de Constitutie toegepast zou kunnen worden, en wel zoo, dat tevens bepaald werdt, welke magt aan de Administratieve Lighaamen ter verzekering der individueele Vrijheid zou behooren verleend te worden; als ook, hoedanige schuldvermenging zou kunnen plaats grijpen, en tevens voorgekomen worden, dat deze geene bezwaarende of verderflijke gevolgen voor eenig gedeelte der Republiek voortbragt. — Dit Voorstel gaf daadlijk eene wijziging aan de volgende advijzen, die zich nu eens met hetzelfde vereenigden, of andere voordragten van denzelfden aart ter baane bragten.

MIDDERICH verklaarde, nimmer het Ontwerp tot een grondslag der deliberatiën te zullen aannemen, bijaldien de Vergadering niet vooraf besloot; dat het de Regten van den Mensch en Burger uit-

I. druklijk bepaalde, en dezen, zoo wel als de
 BOEK. III. Eenheid, als grondbeginzels bevatte, vol-
 HOOFDST. gends welken deszelfs Artikulen beoordeeld
 1796. en bekrachtigd moesten worden. — DE
 MIST, hoe zeer verscheiden gebreken in
 het Plan erkennende, oordeelde het te kun-
 nen aannemen, mids echter de Vergadering
 tevens eene Commissie benoemde, om het
 punt der finantie nader in overweging te
 nemen, en te onderzoeken, hoedanig de
quotes afgeschafft, en algemeene lasten in-
 gevoerd zouden kunnen worden. — VAN
 LEEUWEN, zich mede beklagende over
 het gebrek aan eene verklaring van de
 Regten van den Mensch en Burger, welke
 Hun Hoog Mogenden reeds bij de Publi-
 catie van 4 Maart, als het werk der Na-
 tionaale Vergadering, hadden toegezegd,
 oordeelde het Plan, om dat gemis, als
 ook, om dat het zaaken inhieldt, met die
 regten strijdig, volstrekt verwerplijk. In
 den voorslag van SCHIMMELPENNINCK
 en anderen kon hij niet komen, om dat
 hij denzelven strijdig met het Reglement
 aanmerkte. — VERHOIJSEN, hoe zeer ook
 tegen de *Amalgame*, als onregtvaardig voor
Braband, berispte nogthands in het Plan
 de te groote magt van den Staatsraad, als
 zich

zich inmengende in de zaaken van de Wet-
 geving, en het volkomen in handen heb-
 bende, om de gewigtigste en heilzaamste be-
 fluiten tegentewerken. Ook oordeelde hij
 den Titul nopens den Godsdienst zoodanig
 gesteld, dat hij wel degeelijk eene vereeni-
 ging van Kerk en Staat insloot. — VAN
 LOCKHORST vondt zich mede gedrongen,
 het Plan volstrekt te verwerpen, ten zij de
 Vergadering alvorens de Eenheid in aller-
 leie opzigten wilde decreteeren, en eene
 Commissie benoemde, om het Plan bin-
 nen een kort te bepaalen tijd te verbete-
 ren. — OCKHUIZEN wilde ook hetzelfde
 wel aannemen, mids vooraf bepaald werdt,
 dat de Vergadering het Volk geen ander
 Ontwerp van Staatsregeling zou voorleggen,
 dan een, gegrond op de Eenheid, de Vrijheid
 en Gelijkheid des Nederlandfchen Volks. —
 HARTOGH daartegen floeg voor, dat de
 Vergadering zou verklaaren, dat zij, met
 het Ontwerp aantenemen, geenzins verstaan
 wilde worden, den geest, de hoofdgronden
 en beginzels, of ook de bijzonderheden van
 het Plan, geheel of gedeeltelijk, aantenemen,
 maar zich voorbehieldt, om het, zoo wel
 in de hoofdgronden en beginzels, als in de
 bijzonderheden, zoodanig te veranderen, als
 zij

I.
 BORK.
 III.
 HOOFDST.
 1796.

I. zij zou heilzaam oordeelen , en dan , na
 BOEK. zoodanig eene verklaring, daadlijk de Een-
 III. heid beflischte. — JANSSEN, hem volgende,
 HOOFDST. stemde dien voorflag bij, en verklaarde zich
 1796. anders gedrongen, om het Plan te moeten
 verwerpen: zijne grootste bedenking tegen
 hetzelfde was, dat de Souverainiteit des Volks
 tot eene schaduw gebragt was. Het Volk
 mogt in de Grondvergaderingen volftrekt
 geen voorstel doen; — het hadt slegts een
 onbeduidend deel in de keuze van den Staats-
 raad, welks te groote magt het boven het
 Volk geheel verhefte. — STOFFENBERG
 vereenigde zich mede met HARTOGH, en
 wel op een grond, die zeker wonderspreuk-
 ig schijnt, en niettemin volkomen waar
 was; „ ik ben volkomen overtuigd gewor-
 „ den, zeide hij, dat het Plan aan niemand,
 „ zelfs niet aan de makers behaagt, en
 „ daarom behoort het juist tot een leid-
 „ draad onzer overwegingen aangenomen te
 „ worden: want, bij het plaatshebbend ver-
 „ schil in denkbeelden, waardoor naauw-
 „ lijks twee leden met elkander overeen-
 „ stemmen, zal de verwerping, en daaruit
 „ volgende bijvoeging van 10. nieuwe le-
 „ den bij de 21. ouden, ons, over eene
 „ maand, wanneer dezen verslag uitbren-
 „ gen,

gen, geen stap verder brengen, dan wij
 „thands zijn.” — Dit kon echter BOSCH ^{BOEK:}
 niet weêrhouden, om het Plan volstrekt te ^{III.}
 verwerpen. Hij hadt geen denkbeeld van ^{HOOFDST.}
 iets aantemen, zonder eenigen der begin-
 zelen of bijzonderheden goedgekeuren. Het
 Voorstel van HARTOGH deedt dus niets
 af, om op hetzelfde tot de aanneming te
 treden. Het Plan bevatte niets van die
 Eenheid, welke men op grond van het be-
 rigt van SCHIMMELPENNINCK verwacht
 hadt. Hij voorzag, dat het Volk nimmer
 de invoering van eene Staatsregeling zou
 gedoogen, die het Vaderland weder tot die
 kluisters zou brengen, welken het ten koste
 van zijn bloed verbroken hadt. — HUGEN-
 POTH TOT AERDT ergerde zich het
 meest, dat, in het Ontwerp, voor het Na-
 tionaal verklaren der Armen niet gezorgd
 was, daar toch uit de afscheiding van Kerk
 en Staat natuurlijk voortvloeide, dat der-
 zelve onderhoud niet meer Kerklijk ge-
 dragen kon worden, maar alleen voor re-
 kening van den Staat moest komen. — Oor-
 spronglijkheid en juistheid kenmerkten het
 advijs van C. L. VAN BEIJMA te zeer, om
 het hier niet te doen kennen. Na zig
 mede beklagd te hebben, dat aan het Plan
 eene

I. eene verklaring van de Regten van den
 BOEK. Mensch en Burger ontbrak, toetste hij het
 III. aan de algemeenste en onwederspreekbaarste
 HOOFDST. beginzelen. „ Het is een grondregel ; dat
 1796. het Volk zijne Vertegenwoordigers kiest, —
 en het Plan geeft dit regt aan Kiezers over,
 en wel onder naauwe bepalingen. Deug-
 den en bekwaamheid zijn de eenige gron-
 den van voorkeuze, — en het Plan ver-
 vat zeer veele Artikelen, met dien regel
 strijdende. De Souverainiteit berust bij het
 Volk, en is Ondeelbaar, — en het Plan
 verdeelt dezelve in veele smaldeelen. Het
 Volk heeft het regt, om zijne Constitutie
 te veranderen, — en dit regt wordt in het
 Plan geheel aan hetzelfde ontnomen.” Het
 Plan was dus geheel onaanneemlijk, maar
 het was ook tevens onuitvoerlijk: men hadt
quota's in hetzelfde gesteld, — en echter den
 gewesten veele middelen ontnomen, om
 aan dezelve te voldoen. Ten aanzien van
 de schuldvermenging, beweerde hij, dat
Holland in de *quota* te laag gesteld was,
 en alle de overige Gewesten, inzonderheid
Friesland, te hoog. De lasten in alle die
 Provinciën waren veel zwaarder, dan in *Hol-
 land*. Maar daaruit leidde hij juist de
 noodzaaklijkheid der *Amalgame* af, die dan,
 door

door eene gelijke heffing, aan de vermogens geëvenredigd, alle die onregtvaardige wanorders zou herstellen. Hij besloot dus, daar hij oordeelde, dat de Vergadering het niet in haare magt hadt, om het Ontwerp in zijne gronden te veranderen, hetzelve volstrekt te moeten verwerpen. En dat de Vergadering, bij de benoeming van 10 nieuwe leden, daadlijk de Eenheid zou decreteren, „ welke men, zeide hij, voor eenige „ maanden zoo kunstig geëluceerd hadt.” — HALBES berispte, dat aan het Plan de Artikelen, betreffende de Burgerwaapening, ontbraken, die naar zijn oordeel een wezenlijk deel van hetzelve moesten uitmaken. — GORTER merkte op, dat, al stonde men al eens toe, dat, bij eene schuldvermenging, de ingezetenen van andere Gewesten meer zouden moeten opbrengen, dan zij thands deden, zij dit verlies aan den anderen kant ruim vergoed zouden vinden, door de vermeerdering en uitbreiding hunner middelen van bestaan, welken de Eenheid der Republiek hen zou aanbieden, en waarbij *Holland* mischien meer zou verliezen, dan het bij de *Amalgame* won.

Daar de vraag, die aan de orde van den dag gesteld was, zich alleen daartoe bepaal-

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

Gronden
voor de
aanne-
ming van
het Plan
Constitutie
als een
leiddraad.

I. paalde: zal het Plan tot een leiddraad der
 BOEK. deliberatiën aangenomen worden? strekten
 III. ook de advijzen der overigen, waarvan de
 HOOFDST. ruimte ons belet bijzonder gewag te maa-
 1796. ken, voor zoo verre zij niet tot de vol-
 strekte verwerping stemden, om die aanne-
 ming op gronden van wijze voorzigtigheid
 aanteprijzen. Allen erkenden min of meer,
 dat het Plan groote gebreken bevatte, maar
 om het goede, dat zij in hetzelfde vonden,
 en dat, naar hun inzien, aan de hoofdver-
 eischten eener Staatsregeling voldeedt, oor-
 deelden zij het aanneemenswaardig; ter-
 wijl eene nadere overweging van hetzelfde
 de gebreken, hoe groot en menigvuldig
 zij ook waren, eigenaardig zou verbeteren.
 Voor deze aanneming pleitte inzonderheid
 het hachlijke der verwerping. In dit ge-
 val immers moest de Vergadering, bij de
 voorige 21. leden, 10. nieuwen voegen,
 om binnen eene maand een nieuw Plan te
 ontwerpen, en, bij de bestemming door het
 Volk, moest men het eerst verworpene te
 gelijk met het nieuwe verbeterde aan het
 Volk voorleggen. Geviel het nu, dat het
 Plan der 31. even gebrekkig of nog slegter
 was, dan dat der 21., 't geen zij maar al
 te zeer vreesden, dan was eene geheele
 maand

maand nutloos verspild ; en was het beter, dan liep men nog gevaar, dat het Volk, tus- fchen het eerste gebrekige en het laatste verbeterde, moetende kiezen, het eerste aan- nam , ten minsten, dat de zaaden van den hevigsten twist onder hetzelfde gestrooid werden, die de jammerlijkste gevolgen zou- den voortbrengen. Om dit voortekomen, wilden zij zelfs aan de ijverigste tegenstan- ders van het Plan zoo veel toegeven, dat die aanneming niets omtrend de grondbe- ginzelen of bijzonderheden van hetzelfde zou beslissen.

Eindelijk brak dan de dag aan, die van 29 November, die het gewigtige geding; of het aangeboden Ontwerp van Staatsregeling tot een leiddraad der overwegingen aange- nomen, of wel geheel verworpen zou wor- den? moest beslechten. De bestrijders van hetzelfde hadden reeds duidelijk getoond, dat zij eene volstrekte verwerping wenschen, hoe zeer zij het gevaarlijke van dien stap niet durfden ontkennen. Het wan- trouwen, van door listige omwegen zich verschalkt te zien, — het noodlottig gevolg van gevestigde partijfchap, — gegrond op de bedenking, dat zij, in welk een zin ook, het Plan aannemende, toch iets van des-

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

Het Plan der Com- missie van 21. tot een leiddraad aangenomen.

I. zelfs gronden bekrachtigen zouden, — dit
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1796. deedt hen liever zich deze gevaaren getroos-
 ten, dan in eenige bemiddelende schikking
 te treden, die het beginzel der Eenheid en
 Ondeelbaarheid op losse schroeven mogt
 stellen. In zoodanig eene gemoedsgestelte-
 nis, kan het ongunstig onthaal van de verkla-
 ring der gemelde groote vraag, hoe zeer met
 den geest der uitlegging van HARTOGH ge-
 heel instemmende, waardoor de Voorzitter VAN
 HAMELSVELD de verschillend denkenden
 poogde te vereenigen in het punt der aanne-
 ming, en met welke hij deze Zitting opende,
 niemand bevreemden. Deze verklaring,
 hoe wel en zuiver gemeend, wierp onge-
 lukkig den twistappel in de Vergadering, en
 maakte haar nog veel onstuimiger, dan die,
 waarin het Ontwerp werdt aangeboden :
 een duidelijk blijk, hoe veel 'er gerekend
 werdt, ten aanzien der groote begin-
 zelen, van deze beslissing aftehangen.
 GEVERS, PLOOS VAN AMSTEL, en veele
 anderen, verzetteden zich tegen dezelve met
 hevigen nadruk, beweerende, dat de President
 verpligt was, volgens den letter van het
 Reglement de omvraag te doen, — als Presi-
 dent, het Artikel in geschil niet mogt ver-
 klaaren, en ook, dat men zodanige *modifica-
 tiën*

tiën en mentaale reservatiën niet behoefde. Dit onttak den Voorzitter in eenige drift, die, opstaande en met zijne hand op de borst slaande, zich op de zuiverheid zijner bedoeling beriep, en voordgaan wilde, met het bedoelde Artikel te verklaaren. Dan, verscheiden leden kantten zich hier tegen andermaal allerkrachtigst, en drongen op eene gave omvraage. Zij begrepen, behalven de onbevoegdheid des Voorzitters tot zodanige uitleggingen, dat men het Ontwerp tot een grondslag der deliberatiën niet kon aannemen, zonder, gelijk HAHN het noemde, den geest te decreteeren, — zonder althands de groote beginzelen aantenemen, waarop het gebouwd was. En, deze aangenomen zijnde, was het gedaan met de Eenheid en de Schuldvermenging. Zommigen, waaronder de bekwaamste en bedaardste Voorstanders dezer beginzelen, erkenden dit mede, maar beefden echter te zeer voor de gevolgen der verwerping, om gaaf hiertoe te stemmen. FLOH, SCHIMMELPENNING en VAN DE KASTELE, zochten deze beide uitersten te vermijden, door verschillende Concept-decreeten voorteslaan, wier geest daar heenen strekte, om de hinderpaalen ter aanneming wegteruimen, en

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. de Vergadering te doen verklaren, in wel-
 BOEK. ken zin zij het Ontwerp aannam, en te-
 III. vens haar de Eenheid, als deszelfs grond-
 HOOFDST. slag, te doen besluiten. De laatste drong
 1796. dit nog wel inzonderheid daardoor aan,
 dat, de Vergadering op 21. Junij het Voor-
 stel van SCHIMMELPENNINCK in advijs
 gehouden hebbende, omdat zij verwachtte,
 uit hoofde van de publieke *notoriteit* daarvan,
 dat het Plan op de Eenheid gebouwd zou
 zijn, het nu tijd was, om te toonen, dat
 zij dat inderdaad verwachtte. Dan, noch
 de vrienden, noch de tegenstanders, van
 het Ontwerp konden hierin komen. BOSCH
 en MIDDERIGH merkten aan, dat, al tracht
 de Vergadering hierin toe, het toch uitge-
 maakt bleef, dat men, het Plan aannemen-
 de, iets in hetzelfde goedkeurde, en daar-
 door omtrend het groote punt niet meer
 in zijn geheel bleef. DE MIST verklaar-
 de, met alle rondheid, dat zoodanig een de-
 creet, als het voorgestelde, de tegenstanders
 der Eenheid het net over het hoofd zou
 haalen, en *indirect* beslischen het geen nog
 in *questie* was. „Laten wij, zeide hij, de
 „Natie geen ei in de hand aan stuk bree-
 „ken, maar rond en *cordaat* zeggen, wat
 „wij denken. Ik heb geadviseerd, om het
 „ Plan

„ Plan met alle deszelfs gebreken over het
 „ geheel aantemen, en dit zal ik bij
 „ *appel nominal* ook doen: ik voel alle
 „ de nadeelige gevolgen eener verwerping,
 „ maar, als de meerderheid die zwarigheden
 „ alzo niet gevoelt, — dit zij zoo.” Hij
 vorderde gave omvraag. — Eindelijk dan,
 nadat veele anderen nog hun gevoelen geuit
 hadden, voldeedt de Voorzitter aan het Re-
 glement, en stelde eene gave omvraag voor,
 van aannemen of verwerpen. Meer dan de
 helft der leden hadden reeds hunne stem-
 men uitgebragt, onder de diepste stilte.
 Dan, verscheiden onder dezelve, bij hunne
 aanneming gevoegd hebbende, *onder be-
 paaling*, braken REIJNS, GEVERS en
 PLOOS VAN AMSTEL plotsling deze
 plegtige stilte, en verklaarden de geheele
 omvraag nul en onwettig, als aanlopende
 tegen het Reglement. De sterkste bewe-
 gingen, de luidruchtigste toejuichingen lie-
 ten zich op de *tribunes* hooren. Andere
 leden schreeuwden even hard daartegen, dat
 het *appel* moest voordgaan. Van beide
 kanten nam het geschreeuw en de hevig-
 heid der drift dermate toe, welken het
 luidruchtigst gejuich en geroep op de *tri-
 bunes* niet weinig vermeerderde, dat

I. noch de stem, noch de hamer des Voorzitters, beiden tot de orde en filte roepende, BOEK. III. eenig gehoor verkregen, en deze zich eindelijk genoodzaakt zag, zich te dekken en de Vergadering te scheiden. Deze stap de orde wel rasch weder gebragt hebbende, werdt de omvrage andermaal gedaan en stoorloos volbragt, blijkende het bij dezelve, dat het Plan, met eene meerderheid van 66. tegen 52. stemmen, was aangenomen.

Voorstel Niet weinig trof deze hamerslag, ter bekrachtiging van dit besluit, het hart van alle Vrienden der Eenheid en Schuldvermenging. Reeds begon men bij de Natie het behoud dezer beginzelen als hooploos te stellen, en, de blijken van haar morrend misnoegen hoe langs hoe duidlijker wordende, deeden eene gisting der gemoederen regtmatig vrezén. Dan, wel spoedig werdt de uitgedoofde hoop weder opgewekt, daar de Representant HARTOGH, reeds den tweeden dag na het gemelde merkwaardig besluit, het volgend gewigtig Voorstel deedt: „ Dat de Vergadering een dag zou bepaalen, om, zonder voorafgaande discussiën, te decreteeren, dat de Nationaale Vergadering de Een- en Ondeelbaarheid

ten grondflage van de Constitutie zal leggen, behoudens de magt, om, bij de overweging van het Plan, zoodanige bepalingen te maaken, omtrend de magt der departementale en gemeentebestuuren, als ook de vermenging der schulden, als zij zal vermeenen te behooren." Dit Voorstel, schijnbaar gunstig voor het geliefde beginzel, smaakte echter weinig aan deszelfs driftigste voorstanders. VREDE, na zijne verwondering betuigd te hebben, een zoodanig Voorstel te hooren van iemand, die nog eergisteren het Plan, dat niets van de Eenheid bevatte, hadt aangenomen, beweerde, dat de bijgevoegde voorbehouding alle vrucht van het Voorstel vernietigde, en de gewenschte Eenheid geen stap bevorderde. HARTOGH oordeelde dit Voorstel zeer bestaanbaar te zijn met zijne aanneming, zich beroepende op de herhaalde verklaring van den zin, waarin hij die aanneming gedaan hadt, en betuigde, dat hij met de gemaakte voorbehouding geenzins dat geen bedoeld hadt, het geen VREDE hem toefchreef. TEN BERGE en BRANDS vereenigden zich daarin, dat het voorgeslagen punt in geene overweging kon komen, dewijl het eene vervroeging zou

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. zijn van de deliberatien over de Constitu-
 BOEK. tie, die eerst over vier weeken mogten be-
 III. ginnen. Zelfs BEIJMA, en andere Vrienden
 HOOFDST. der Eenheid, verklaarden zich tegen het
 1795. Voorstel. SCHIMMELPENNINCK en
 HAHN merkten daar tegen aan, dat men
 in de maand Junij geene zwaarigheid had
 gevonden, uit vreeze van *anticipatie* op de
 Constitutie, om het Voorstel, de Eenheid be-
 treffende, te overwegen: dat men thands even
 dezelfde Vrijheid hadt, als toen, en de overwe-
 ging van het Voorstel van HARTOGH niets
 omtrend de Constitutie beslischte. Dat het toch
 gepast en eenigzins noodzaaklijk was, alvo-
 rens de deliberatien over het Plan te be-
 ginnen, een zekeren grondslag te leggen,
 waarop men het gebouw zou optrekken.
 Het wantrouwen, intusfchen, alle poogingen
 ter vereeniging nutloos makende, oordeel-
 de men het raadzaam, het Voorstel tot den
 volgenden dag in advijs te houden.

De Een- Toen, zijnde de 2. December, aan de orde
 heid, naar gesteld zijnde: of hetzelfde een punt van over-
 buiten en weging kon uitmaaken? herhaalde VREEDZ
 naar bin- wijzen gevoelen van den voorigen dag. Het Voor-
 nen, als den grond- stel bedoelde, zijnes inziens, slegts zoodanig
 slag der stitutie
 Constitutie eene Eenheid, als reeds in het Plan omschreven
 aangeno- was, en dus, hetzelfde te overwegen, was
 men. werk-

werkelijk de deliberatien over het Plan zelve te vervroegen. Ten anderen, was de Eenheid der Republiek, van den aanvang der Omwenteling af, reeds gedecreteerd, en zoodanig besluit, als HARTOGH bedoelde, zou slegts de Natie in nieuwe onzekerheid storten. Het geen overschoot was dit, en hier voor stemde hij geheel, dat de Vergadering zou verklaaren, dat zij der Natie geen ander Ontwerp van Staatsregeling ter bestemming zou aanbieden, dan op de Eenheid, in bestaan en bestuur, gegrondvest. HARTOGH verklaarde, dat hij, hoe zeer zich anders uitgedrukt hebbende, juist dezelfde Eenheid bedoeld hadt, en dat zijn oogmerk zuiver was geweest. VAN LEEUWEN stelde daarop voor, eene Commissie te benoemen, om, in dien geest, het Voorstel te veranderen, het van alle dubbelzinnigheden te zuiveren, en dan nog, staande de Vergadering, verslag uittebrengen. TEN BERGE en DE MIST verzetteden zich nadrukkelijk tegen dit Voorstel, riepen de orde in, waarbij men eerst moest beslischen, of het Voorstel een punt van overweging kon worden, en drongen op hoofdlijke omvraag. Veelen leden ondersteunden hen, terwijl anderen zich voor de bemiddeling van

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

I. VAN LEEUWEN uitten. De driften werden
 BOEK. wederom hoe langer zoo heviger, en het
 III. gefchreeuw en de verwarring namen hand
 HOOFDST. over hand toe; te midden van welken, de
 1796. Voorzitter het besluit overeenkomstig het
 Voorstel van VAN LEEUWEN opmaakte.
 Het gedruisch veele leden belet hebbende, den
 hamerslag te hooren, wilden zij het besluit
 herroepen, maar HAHN en SCHIMMEL-
 PENNINCK vorderden de handhaving van
 hetzelfde. Deze, door VAN LEEUWEN
 voorgeflagen, Commisfie viel aan SCHIM-
 MELPENNINCK, VREEDE, HARTOGH,
 DE BEVEREN en VAN DE KASTEEL-
 te beurt. Na weinig tijds bragt dezelve
 een Ontwerp ter tafel, dat in den geest
 van VREEDE gesteld was. Thands stelde
 de Voorzitter voor, om of daadlijk daar-
 op te besluiten, dan wel deze zaak, uit
 aanmerking van haar gewigt, voor heden
 in advijs te houden, ten minsten tot Maan-
 dag. VREEDE, SCHIMMELPENNINCK,
 GEVERS, VAN HOOFF, POMPE VAN
 MEERDERVOORT, en veele anderen
 eischten daadlijke afdoening. Het punt was
 reeds eens in advijs gehouden: zij zagen geene
 reden, waarom dit andermaal zou gefchie-
 den. Echter vondt des Voorzitters beden-
 king

king zoo veel bijval, dat men noodig achtte, hoofdlijke omvraage over dezelve te doen, bij welke de meerderheid zich voor eene daadlijke afdoening verklaarde. En nu was de vraag: of de Vergadering zich met dit Ontwerp kon vereenigen? DE MIST verklaarde rondlijk, dat hij in hetzelfde niet kon komen, omdat hij vermeende, dat, bij de aanneming van het Ontwerp van Staatsregeling tot een leiddraad der overwegingen, deszelfs hoofdgronden, eene bepaalde Eenheid en de niet Ineenfmeting der schulden, tevens gedecreteerd waren. TEDING VAN BERKHOUT oordeelde de Vergadering niet gemagtigd, om zoodanig eene verklaring te doen, vóór den bestemden tijd van de overweging der Constitutie. VAN HOORN, verklaarde eene Vrijheid te hebben, om den wil der Natie vooruitte-
 I. BOEK.
 III. HOOFDST.
 1796.

lopen. DE SITTER wilde vooraf de ineenfmeting onderzocht hebben, eer men tot de Eenheid overging. HAHN daartegen beweerde tegen DE MIST, dat zijne verklaring van de aanneming slegts zijn bijzonder gevoelen was, maar niet dat der Vergadering, dat hij althands, in dien zin, op de omvraage, nopens het Plan, niet gestemd hadt, — en tegen DE SITTER, dat de

Amal.

I. *Amalgame* niet onaffcheidelijk met de Eenheid was verbonden. DE BEVEREN
 BOEK. III. merkte aan, dat, het Concept decreet aannemende. juist de Eenheid nog niet werd daargesteld, maar alleen ten grondslage der Constitutie aangenomen: dat het Volk nog altijd in zijn geheel bleef. J. A. DE VOS VAN STEENWIJK gaf eindelijk zoodanig eene uitlegging van den geest van het voorgestelde Ontwerp van besluit, die geschikt was, om, zoo wel de tegenstanders als de vrienden der Eenheid, te vereenigen. Hij begreep, dat de bewoordingen van het Concept in een gezonden zin opgevat moesten worden; dat men, hetzelfde aannemende, zich niet verder verbondt tot de toepassing van het beginsel der Eenheid op het plan van Staatsregeling, dan 's Volks heil, de hoogste wet, zou gedoogen. En dat men, in de toepassing op zommige onderdeelen, hetzelfde onuitvoerlijk bevindende, het zoodanig zou modificeeren, als 's Volks heil zou vereischen. — Hierop de hoofdlijke omvraag ingesteld zijnde, werd het ontwerp met 75 tegen 23 stemmen goedgekeurd, en overeenkomstig hetzelfde dit gedenkwaardig besluit genomen; „ dat het Plan van Constitutie, het welk de
 Ver-

Vergadering den Volke zou aanbieden , ten grondslag zou hebben de Eenheid en Ondeelbaarheid van het geheele Nederland- fche Volk in deszelfs bestaan , ten dien effecte , dat het zelve Volk , zoo met op- zigt tot deszelfs betrekkingen naar buiten , als ten respecte van deszelfs betrekkingen naar binnen , zal worden gebragt onder één en hetzelfde Opperbestuur.”

I.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1796.

Nauwlijks viel de hamer , of een luid gejuich en handgeklap gaf het genoeg van de op de *Tribunes* vergaderde menigte te kennen , als had deze hamerslag , om de woorden van NUHOUT VAN DER VEEN te bezigen , *de redding en het ge- luk van Neerlands Volk bevestigd.* Daad- lijk daarop , (den volgenden Maandag) werden , ingevolge het zelfde voorstel , be- noemd VAN DE KASTEEL , J. A. DE VOS VAN STEENWIJK , HARTOGH , DE BEVEREN , SCHIMMELPENNINCK , VREEDE en SIDERIUS , om omtrend de oude schulden een plan te beraamen , hoe- danig het met dezen , op gronden van weêr- keerig en gemeen belang , tot genoeg zou kunnen gevonden worden. — Niet min- der spoedig , reeds op den 8. dier zelfde maand , benoemde men , ingevolge een voor-

*Eene Com-
missie tot
de ineen-
smelting
schulden
en vervor-
ming van
het Plan ;
benoemd.*

I. voorstel van BOSCH, eene Commissie, om,
 BOEK. III. op gronden van het genomen Decreet
 HOOFDST. van 2. December, de Vergadering voortte-
 1796. lichten, en eene schets te ontwerpen van
 alle die veranderingen, welken het Plan
 van Constitutie, dat nu op een geheel
 anderen grondslag stondt gebouwd te wor-
 den, zou moeten ondergaan. Hier toe
 werden verkoren HAHN, VAN HOOFF,
 BOSCH, DE LEEUW, FLOH, VANSONS-
 BEEK en DE KEMPENAAR. — Alles
 scheen dan nu de volledigste zegepraal van
 het beginzel der Eenheid en Ondeelbaar-
 heid van het Gemeenebest, en van de in-
 een-smelting der schulden aantekondigen; al-
 les vereenigde zich, om de verwachting
 der Natie te vestigen op eene Staatsrege-
 ling, welke niet slegts haare Vrijheid, maar
 ook de waare Gelijkheid en Broederschap
 ten troon zou herstellen.

Het volgende Hoofdstuk zal leeren, in
 hoe verre die heilspellende verwachting
 haare vervulling hebbe verkregen.

VIERDE HOOFDSTUK.

HET PLAN VAN CONSTITUTIE DOOR
DE NATIONAALE VERGADERING
BEOORDEELD, VERVORMD EN
VOLTOOID.

Nimmer was een tijdperk gunstiger ter
verspreiding van verlichting, over de staat-
en regeerkunde; een onderwerp, dat van
alle tijden de geliefkoosde geestoeffening
der Nederlanderen uitmaakte, en waar
door hunne ondoofbaare liefde tot Vrijheid
zich het duidelijkst onderscheidde. De in-
wendige regeling des Bestuurs, hoe weinig
invloeds op dezelve de heerschzucht en
dwinglandij van vroegere tijden den Volke
toekende, hieldt hen, van de eerste af-
schudding des Spaanschen juks af aan, on-
vermoeid bezig, en vervoerde de deelne-
ming hier in hen niet zelden tot buiten-
sporigheden aan den een of den anderen
kant, die hen, Vryheid zoekende, meest
altijd de ketenen der flavernij deden
vinden. Thands werdt der Natie de
gelegenheid aangeboden, om de gegrond-
ste kennis van alle de takken en deelen
van

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1796.

I. van dit vak van wetenschap te verkrijgen.
 BOEK. Mannen van de uitstekendste waarde, en
 IV. van welken het zeer bezwaarlijk zou zijn
 HOOFDST. 1796. eene tweede Vergadering bijeentebrengen,
 vereenigden hunne talenten, en bragten
 hunne schatten van geleerdheid bijeen, om
 alle onderwerpen, tot dit vak behoorende,
 van alle kanten te beschouwen, en in den
 helderften dag te stellen. Dezen allen, als
 in één brandpunt verzameld, kaatften den
 luister des Nederlandfchen Volks terug,
 en felden het met de beroemdste Natiën
 in evengelijken rang.

*Verflag
 van de
 Commissie
 van 7.*

Met smart erkennen wij, dat, zoo wel
 ons plan als ons bestek, ons verbieden, aan
 den arbeid dier uitmuntende mannen regt
 te doen. — En al aanftonds ontmoet ons
 deze hinderpaal, bij de befchouwing van
 het werk der Commissie, belast met de
 geheele vervorming van het aangeboden
 Ontwerp, gewoonlijk de Commissie van
 7. geheten, om haar van de Commissie
 tot de Constitutie, die der 21. genaamd,
 te onderscheiden. Binnen den tijd van
 twintig dagen, hadt zij reeds haar arbeid vol-
 bragt. Geen artikel bijna van het overgele-
 verd Ontwerp was onaangeroerd gelaten.
 En, behalven eene voortreffijke verklaring

van

van de regten van den mensch en burger, hadt zij nog tijd gevonden, om een zeer uitgewerkt plan van regeling des uitvoerenden Bewinds, een groot aantal artikelen vervattende, en geheel verschillende van dat van het Plan der 21., behalven nog andere bijvoegzelen, te vervaardigen. Eenige hoofdtrekken van haar werk kunnen wij nogthands niet onaangeroerd voorbij zien.

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1796.

Over het algemeen moeten wij van haar verslag getuigen, dat het haar mischien minder moeite gekost zou hebben, indien zij slegts die veranderingen in het Ontwerp gebragt hadt, welken het besluit van 2. December, in zoo verre het tot de Eenheid betreklijk was, volstrekt vorderde. Dan, gelast met de geheele vervorming van het Plan, ook in andere opzigten, en opletend op de overige bedenkingen, die tegen het zelve geöpperd waren, schoon zij al met het beginzel der Eenheid in geen onmiddellijk verband stonden, — hadt zij ook van dezen gebruik gemaakt, en volgens de aangewezen gebreken het Plan veranderd.

Ontwerp
van de
Commissie
van 7.

Na eene verklaring van de Regten en de daar tegen over gestelde pligten van den

Q

Mensch

I. Mensch en Burger, als den onwrikbaaren
 BOEK. grondslag der Staatsregeling, volgden deze
 IV. twee artikels; „ De Bataafsche Republiek
 HOOFDST. „ is één en ondeelbaar: — de Oppermagt
 1796. „ berust in den boezem van alle de Bataaf-
 „ sche Burgers te zamen genomen.” Deze
 regels waren de leiddraad, die door het
 geheele weik heenen bestendig in het oog
 werdt gehouden. — De bepaaling om-
 trend de gegoedheid der kiezers viel weg; —
 zoo ook de *landdagen*, schoon het aan
 het Wetgevend Lighaam vrijgesteld werdt,
 om op *reces* te scheiden; doch nooit lan-
 ger, dan voor drie maanden. — Het gewoo-
 ne Nederlandsche Eedformulier werdt over-
 al veranderd in eene plegtige belofte op
 de burgertrouw. — De magt ter ver-
 plaatsing der Vergadering werdt alleen aan
 het gantsche Wetgevend Lighaam toege-
 kend, waar toe beide Kamers te zamen
 moesten vergaderen. — De tusschentijd
 der lezingen werdt de helft verkort, en het
 werdt vrijgelaten, maar niet stellig gebo-
 den aan het Wetgevend Lighaam, om op
 eenig voorstel het gevoelen van het Staats-
 bestuur intenemen. — Indien de kamer der
 Oudsten weigerde, een besluit van de groote
 Kamer te bekrachtigen, in zoo ver het met

de Constitutie niet strijdig was, kwamen beide kamers bijéén, en werdt dan met de meerderheid besloten. — De geheele afdeeling, over de buitengewoone Vergaderingen van de kamer der Oudsten, en de aanstelling der vijf Gecommitteerden, viel gantsch weg. — Den Staatsraad bepaalde zij op vijf leden. Zij werden verkoren door de beide Kamers, in één Lighaam vergaderd, die dan als Kiezers van het geheele Bataafsche Volk handelden. Hier bij voegde zij nog eene geheel nieuwe zamenstelling van den Staatsraad, waar bij dezelve tot een grooter aantal leden gebragt werdt. — Zij verdeelde de Republiek in elf Departementen, elkander zoo na mogelijk in Volkrijkheid gelijk; — verminderde het getal der Bestuurers, en benam hun alle die gewestlijke Oppermagt, welke hun in het Plan was gelaten: en in gevolge daarvan moesten de Gecommitteerde Raden uitvallen. — De Kerk scheidde zij geheel van den Staat; alle bekostiging van den publieken eerdienst uit 's Lands Kas hielt op, binnen zes maanden, na welken de bedienaars der voormaals heerschende Kerk op eene billijke wijze schadeloos gesteld zouden worden. Zeer uitvoerige inrichtingen stelde zij ook voor, ter bevoor-

I.
B O P K.
IV.
HOOFDST.
1796.

I. ring van het openbaar onderwijs in alle des-
 BOEK. zelfs verschillende takken. — Van den Titul
 IV. over de herziening der Staatsregeling gaf
 HOOFDST. zij een geheel ander ontwerp, waar bij
 1796. het Volk invloed op die herziening kreeg,
 kunnende, na den tijd van zes jaaren, na
 de invoering der Constitutie, een derde der
 Grondvergaderingen de oproeping van alle
 Grondvergaderingen vorderen, ter beslissing,
 of 'er eene Vergadering tot herziening der
 Constitutie zou bijeengeroepen worden? —
 Bij dit Ontwerp vervielen ook de voorbe-
 houdingen der gewestlijke regten, en werdt
 de Staatsregeling met dit gewigtig artikel
 besloten, dat in het Plan het 749. was:
 „ Het Nederlandsche Volk beveelt de getrou-
 „ we handhaving dezer Constitutie aan het
 „ Wetgevend Lighaam, aan de uitvoerende,
 „ regterlijke, midsgaders aan alle verdere
 „ Geconstitueerde Magten, en verklaart, dat
 „ alle inbreuk op dezelve is een aanslag
 „ op de veiligheid van den Staat.”

*De Com-
 missie tot
 de ineen-
 smelting
 der Schul-
 den.*

Thands zou ook de tijdorde vereischen, eenig berigt te geven van den arbeid der Commissie, tot het plan der ineen-smelting van de gewestlijke Schulden belast, die den 10. Januarij 1797. een uitgewerkt verslag aanbodt. Doch, daar de bijzondere overweging van verscheiden artikelen

van

van het zelve verschoven werdt tot den tijd, wanneer men den tijtel over de Financien in de Constitutie zou behandelen, zul len wij hetzelve ook zoo lang laten rusten. Alleen zal het genoeg zijn hier te melden, dat den 20. dezer maand eene meerderheid van 60. tegen 45. leden zich met het 1. Artikel van dat Verflag vereenigde, behelzende, „ dat alle gewestlijke „ Schulden, zonder uitzondering, nationaal „ verklaard zouden worden.” Echter gelukte dit niet, dan na den hevigsten tegenstand van den geest van persoonlijk en gewestlijk eigenbelang, en niets, dan de onverzettelijke standvastigheid bij het eens aangenomen, op billijkheid en regtvaardigheid gegronde beginzel, kon denzelven vruchteloos maaken. Wij willen onze lezers het verdriet bespaaren van het onaangenaam gezigt van alle de omwegen en bijpaden, langs welken deze geest de welgezinde meerderheid van het groote doel trachtte afteleiden: vooral, daar hij slegts eene herhaaling zou aantreffen van alle die gronden, die wij reeds in het vorig hoofdstuk hebben opgegeven, (*) en die, hoe dikwijls

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

(*) Zie bladz. 201—205.

I. wijs en ontegenzeggelijk ook, door de be-
 BOEK. kwaamste Sprekers en in het Rapport zel-
 IV. ve, wedergelegd, geduurig weder opge-
 HOOFDST. discht werden, en welker doel niet anders
 1797. strekte, dan om aan de, meest met Schulden
 bezwaarde, Gewesten, ook, het grootste deel
 in de algemeene lasten op de schouderen
 te leggen, al moesten zij dan ook onder
 dien last geheel en al bezwijken. (*) Uit-
 ge-

(*) De Commissie hadt ontegenzeggelijk betoogd, dat, 't zij men tot de afzondering, of tot de gemeen-
 maaking der schulden besloot, beiden eene zelfde slot-
 som moesten voordbrengen, naardien, volgens den
 grondslag van regtvaardigheid, zoo wel de gewest-
 'lijke aandeelen in de algemeene lasten, als de alge-
 meene heffingen, naar de betreklijke vermogens be-
 rekend moesten worden. Gevolglijk moesten, bij
 eene afzondering der geldmiddelen, de schulden
 van ieder gewest, bij de bepaling van deszelfs quote,
 mede in aanmerking komen. Die de minste schul-
 den hadt, en het meeste overig hieldt, moest naar
 dien regel het grootst aandeel dragen: en dan werdt
 de som, die ieder gewest opbragt, 't zij men bij
 quota's, of bij algemeene heffingen rekende, volko-
 men gelijk. Dan niemand lustte het, om dezen grond-
 tegentespreken: men kwam geduurig weder neder op
 het meerdere, dat de onvermogende gewesten bij de
 ineenmelting zouden moeten dragen; — een duide-
 lijk bewijs, dat men niet gedacht, dat juist daaruit
 bleek,

geput in drogredenen, wilde men eindelijk, I.
 door nieuwe Commisforialen, door klag- BOEK.
 ten over bijblijvende bezwaaren, over ge- IV.
 brek aan inlichting, de, door een wettig HOOFDST.
 decreet vastgestelde, afdoening der zaak, 1797.
 tot een onzekeren tijd, verschuiven, en
 daar door welligt geheel verijdelen. Dan,
 de standvastigheid des Voorzitters stelde
 alle zoodanige onwaardige maatregelen te
 loor, en deedt het algemeen belang des
 Vaderlands boven persoonlijke en gewest-
 lijke eigenbaat volkomen zegevieren.

Niet dan met huivering, waagen wij ons
 thands in eene zee van twisten, overwe-
 gingen en redewisfelingen, ter vervorming
 van het aangeboden Ontwerp, welke de
 Vergadering, achtervolgens het Regle-
 ment, bij iedere Zitting vier uren, den
 tijd van vijf maanden, bezig hielden. Hoe
 veele woedende stormen van onbeteugelde
 driften, door de hardnekkigste tegenkanti-
 gen getergd en opgewekt, — hoe veele
 doodsche stilten van opgekropt misnoegen,
 van

bleek, dat die gewesten voorheen te weinig op-
 gebragt hadden, en dat men, op de voordduuring
 der quota's, ook de hoop op de voordduuring dier
 schandelijke ongelijkheid heimelijk koesterde.

I. van gedwongen onderwerping, bij het gevoel
 BOEK. IV. van magtlooze tegenstreving, — de gewoone
 HOOPDST. 1797. voorboden van losbrekende orkaanen, —
 vreezen wij te ontmoeten, en door dezen
 her- en derwaards geflingerd, gestadig van
 de haven onzer verwachting verwijderd te
 zullen worden! Dan, juist deze wrijvingen
 waren het, die de edelste vonken van ver-
 lichting voortbragten, — en deze uitkomst,
 hopen wij, zal zoo wel den lezer voor des-
 zelfs lang gerekt geduld schaafloos stellen,
 als zij aan de langmoedigheid der Natie,
 die van deze woelingen getuige was, de
 edelste vergoeding beloofde.

Recordeeling van het Plan van Constitutie door de Nationale Vergadering.

De ingeleverde verklaring van de Regten van den Mensch en Burger, als te omflagtig en te duister, in handen van eenige leden uit dezelfde Commissie van 7., ter verandering gesteld zijnde, besloot men, met de overweging van het Plan van Constitutie intusfchen voorttegaan, en werdt hiermede den 10 Januarij een aanvang gemaakt. De orde, die de Vergadering hierin volgde, was deze: de laatstafgegaane Voorzitter behandelde de loopende zaaken van 10 tot 11 uren, waarna de werkelijke Voorzitter optrad, en gedurende vier uren de Vergadering met de overweging van het Plan
 be.

bezig hieldt. Bij het Plan van de Commissie van 21. werden altijd de nadere veranderingen door de Commissie van 7. ge-
 I. BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

lijk in overweging genomen.
 Van den aanvang af, werdt, op Voorstel van HAHN, eene kleene Commissie benoemd, om alles, wat Reglementair in het Plan was, aftezonderen van het Constitutioneele en bijzonder te stellen: doch van dezen arbeid werdt niets, alzoo deze Commissie den 28. Maart voorstelde, dat, deze arbeid en onuitvoerlijk en onraadzaam zijnde, deze aan haar opgedragen last mogt ingetrokken worden. Aan welk verzoek daadlijk voldaan werdt.

De geschillen over den I. en II. Titul leverden niets bijzonders op; dan alleen, dat, bij de behandeling van het Stemregt, veelen allersterkst drongen op eene uitfluiting van het Stemregt voor alle aanhangers der Oude Constitutie. Dan, begrijpende, dat zoodanig een Artikel niet werken kon, dan na de aanneming en invoering der Staatsregeling, — dat het slegts eene tijdljke voorziening kon wezen, die niet langer kon werken, dan de omstandigheden der Republiek dezelve vorderden,

L oordeelde de meerderheid deswegens geene
 BOEK. melding te moeten maaken.
 IV.
 HOOFDST. Den hevigsten tegenstand vondt de be-
 1797. paaling omtrend de ge goedheid der Kiezers.
 De gronden van Vrijheid en Gelijkheid
 spraken volgens zommigen hier zoo sterk
 tegen zodanige uitzonderingen, — de be-
 hoefte staat van zeer veele gewesten onzes
 Vaderlands verzette zich tegen dezelve zoo
 nadruklijk, en de oneindige moeilijkheden
 en bezwaaren, tegen derzelve rigtige uit-
 voering, klemden zoo krachtig, dat zij het
 eene schending van de eerste beginzelen oor-
 deelden, van deze Artikelen iets te behou-
 den. Evenwel, de bedenking van de me-
 nigvuldige veruitziende gevolgen, uit eene
 onbepaalde toelating tot den post van Kie-
 zer voordspruitende, woog bij een SCHIM-
 MELPENNINCK, een VAN DE KAS-
 TEELE en andere gcachte leden der Ver-
 gadering, zoo zwaar, dat zij het ten uiter-
 sten gevaarlijk oordeelden, hierin alleen de
 beginzelen te raadpleegen, en aan het regt
 des Burgers, hoe onbetwistbaar ook, niet
 zoodanige beperking te stellen, als het al-
 gemeen belang schein te vorderen. Zoo
 veel nogthands vermogt de stem der bil-
 lijk.

lijkheid, ten aanzien der bepaaing van de
gegoedheid eenes Kiezers, dat zij laager
gesteld werdt.

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

Inzonderheid verdient hier het belangrijk
voorstel van VREEDDE onze opmerking,
om naamlijk het Volk zelf eene benoeming
te laten maaken, en die den Kiezers ter
hand te stellen, op dat zij alleen uit dit
getal zouden Kiezen, of dat anders het
omgekeerde zou geschieden — de Kiezers,
benoemen, — en het Volk kiezen. De Com-
missie, in wier handen dit Voorstel den 24
Januarij gesteld werdt, bragt den 6 Maart,
wanneer reeds de geheele tweede Titul
gedecreteerd was, een ongunstig verflag
uit. VREEDDE, het spreekgestoelte be-
klommen hebbende, verdedigde zijn Voor-
stel in eene redevoering, wier welsprekend-
heid aller harten wegfleepte, wier aaneen-
schakeling van gronden het verstand ver-
meesterde. Hij toonde, en dit was de spil,
waarom alles draaide, dat eene Volksregeer-
ing de eenige, den menschwaardige, Re-
geeringvorm was; dat eene Volksregeering
bij vertegenwoordiging de eenige geschikte
was voor deze Republiek; maar, dat daarin
noodzaaklijk opgesloten lag, dat het Volk
zelve koos; dat men wel door hulpmidde-

len

I. Ien die keus ordenlijk en geregeld mogt
 20 EK. maaken, maar dat het altijd *Volkskeus* moest
 IV. blijven. De keus *door Kiezers* was geene
 MOOFDST. keus, waaraan het Volk eenig deel hadt,
 1797. en zij deedt *de Volksregeering bij Verte-*
genwoordiging in eene *verkiegbaare Aristoc-*
ratie ontaarden. Zijne bestrijders waagden
 het niet, dit beginzel aantetasten, maar dron-
 gen het meest op de gevolgen, de verwar-
 ringen, de kuiperijen en de slegte keuzen.
 's Volks heil vorderde wel eens opoffering
 van regt. — De meerderheid verklaarde
 zich eindelijk tegen het Voorstel.

De Ver-
klaaring
van de
Regten
van den
Mensch
en Burger.

Eindelijk werdt het veranderd. Ontwerp
 van de Verklaring van de Regten van den
 Mensch en Burger, door de Represen-
 tan-ten FLOH, BOSCH en HARTOGH uitge-
 bragt, den 15 Januarij in overweging ge-
 nomen. Het stelde eerst grondbeginzelen,
 ter verklaring van de Regten van Vrij-
 heid, Gelijkheid en Eigendom, en bouwde
 daarop de Regten en Pligten van den Mensch
 en Burger. Over het Algemeen werden
 de Grondbeginzelen na eenige veranderin-
 gen aangenomen. Dan, daar veelen begre-
 pen, dat de Regten en Pligten slegts uit-
 vloei- zels waren van dezelve, en dus eenigs-
 zins overtollig, werden dezelve vervol-
 gends

gends 'er afgelaten, en de Grondbeginzelen met eenige Artikelen vermeerderd.

E.
BOEK
IV.

Bij de overweging van den derden Titul kwam de vraag, of het Wetgevend Lighaam in zijn geheel zou blijven, dan wel in twee Kamers gesplitst worden, bijzonderlijk in aanmerking. Niemand pleitte nadruklijker voor het laatste dan van HOOFF, SIDERIUS, DE RHOER, HAHN, om van anderen niet te reppen. De eerste beweerde, dat niets gevaarlijker was voor de Vrijheid eener maatschappij, dan het despotismus van een Wetgevend Lighaam, als zijnde uit zijn aart oppermagtig, en geene verandwoording schuldig. Dat de zekerste waarborg daar tegen, in de splitzing van hetzelfde, waardoor het eene deel het ander opwoog, gezocht moest worden. Dat deze ook de voorbaarigheid van overhaaste besluiten en wetten zou voorkomen. Dat de afscheiding der drie hoofdmagten, de Wetgevende, Uitvoerende, en Regtsprekende, door deze verdeeling het zekerst zou vastgesteld worden. — Dit alles werdt door SIDERIUS nader aangedrongen, en betoogde hij verder, dat de gewigtigste belangen van een Staat afhangen van de bestendigheid der Wetten, en dat niets beter geschikt was,

HOOFDST.
1797.
De Derde
Titel.

om

I. om het nemen van overijlde en dikwijls schadelijke besluiten, en de noodzaaklijkheid, om telkens gestelde wetten te herroepen, voor te komen, dan de voorgestelde verdeeling. — Niemand intusfchen bepleitte deze zaak uitvoeriger en welspreekender, dan DERHOER, aantoonende, dat de strekking naar meerder magt altijd te vreezen was, en uit de menschlijke natuur voortvloeide; — met sterke kleuren schilderde hij de gevolgen, voor de Vrijheid, van eene talrijke Wergevende Vergadering, die alle magt in zich vereenigde, indien bekwaame booswigten, door eene wegsleepende welsprekendheid, zich van den geest der Vergadering meesters maakten. „Laat het Bataafsche Volk, zeide hij, „de Spreuk van geweldenaaren, *divide et impera*, zelve in den mond nemen, en, „door de uitoeffening van deszelfs magt „te splitzen, de Oppermagt waarlijk behouden.” — Tegen zoodanige overheersching, als uit één lighaam moest voortvloeijen, vondt hij nergens waarborg, — noch in de spoedige afwisseling van de leden der Vergadering, — noch in de verandwoordlijkheid van het lighaam, die slegts een bloote klank was; en dus zou eindelijk geen ander middel tot herstel der Vrijheid

over-

BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

overblijven, dan een Volks opstand; maar, hoe onzeker, hoe gevaarlijk, hoe doodlijk was niet dit hulpmiddel! Eindelijk ruimde hij eenige zwaarigheden weg, die tegen deze vaststelling gemaakt konden worden. — Intusfchen vondt het eerste gevoelen niet minder bekwaame verdedigers, onder welken VREDE voor alles uitmuntte. Vooraf erkende hij, dat beide gevoelens zoo veel voor en tegen zich hadden, dat het voor veelen moeilijk zou worden, tusfchen beiden te kiezen. Hij echter stemde voor een onverdeeld Wetgevend Lighaam. Niemand nog hadt ontkend, dat de splitzing alle *energie* in die Vergadering zou uitdoven, en haar zelfs verhinderen, groote daaden te bedrijven. Hij stemde toe, dat het stellen van één lighaam fchadelijke gevolgen zou kunnen voortbrengen; maar daar tegen moesten bekwaame maatregelen gezocht, doch geenszins de *energie* uitgedoofd worden, welk middel hij erger dan de kwaal beschouwde. Hij beweerde, en dit werdt door partijen zelve erkend, dat het stellen van twee Kamers onvermijdelijk een *esprit de Corps* in beide lighaamen zou voortbrengen, die natuurlijk tot werkloosheid, tot *Constitu-*

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. *tioneele Anarchie* zou geleiden, daar de
 BOEK. een zou afbreeken, het geen de ander
 IV. opbouwde. — Uit het onwederpreeklijk
 ROOFDST. beginzel van de afscheiding der drie hoofd-
 1797. magten, leidde hij juist een grond voor
 zijn gevoelen af, aanmerkende, dat dezen
 nimmer onafhankelijk van elkander kon-
 den blijven, dan wanneer ieders gezag door
 de andere niet beperkt kon worden. Nu
 was de splitzing der Wetgevende Magt eene
 doodlijke verlamming van dezelve, en gaf
 aan de Uitvoerende Magt, in de handen
 van flegts vijf perfoonen toebetrouwd, een
 allergevaarlijkst overwigt. — Men hadt, om
 het despotismus van een onverdeeld Wet-
 gevend Lighaam te bewijzen, de voorbeel-
 den van een CROMWEL, een ROBERS-
 PIERRE aangehaald; dan, hij oordeelde den
 koelen Nederlander niet vatbaar, om zoo-
 danige vloekrollen te speelen. „Maar,”
 zeide hij, „wil men daarentegen zien,
 „ wat gruwelen de Uitvoerende Magt
 „ hier, hier zelfs op den Nederlandschen
 „ grond, heeft aangericht, wanneer zij in
 „ de *energie* der Wetgevende Magt geen
 „ genoëgzamen tegenstand vindt, men
 „ herinnere zich de ondaaden van eenen
 „ MAURITS, van eenen tweeden, der-
 „ den,

den, vierden WILLEM, en die van on-
 » zen laatstverjaagden Tiran. Ik hoor spre-
 » ken van een tienmanschap, van een vijf-
 » tigmanschap, van een honderdmanschap
 » der oude Volken; maar God bewaare
 » ons, dat Nederland niet eerlang, bij deze
 » onverlaten, een vijfmanschap, onder den
 » titul van Staatsraad, voege, 't welk Neder-
 » land in een poel van ellende en jammeren
 » nederstort." — Eindelijk beslochte de
 meerderheid, bij hoofdlijke omvrage, dat
 het Wetgevend Lighaam in twee Kamers
 verdeeld zou zijn. Zoo ook bepaalde zij,
 achterevolgens de gemaakte verandering van
 de Commissie van zeven, de voordduurend-
 heid van deszelfs Zittingen. Men begreep,
 dat het evenwigt der drie magten vorderde,
 dat alle drie ook altijd aanwezig waren,
 dewijl, bij de afwezigheid van het Wetge-
 vend Lighaam, deszelfs magt in de handen
 van het Uitvoerend zou komen. Ook, daar
 het, volgens zijne strekking, het Volk ver-
 tegenwoordigde, moest 'er geen oogenblik
 zijn, waarin het Volk niet vertegenwoor-
 digd werdt.

Omtrend de keuze der perfoonen ijver-
 den veelen, dat zij in den ring moesten
 wonen, waar zij gekozen werden, omdat

I.
 BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

I. anders wel eens kon gebeuren , dat ver-
 NOEL. scheiden uit denzelfden ring werden geno-
 IV. men , die zich met elkanderen zouden ver-
 HOOFDST. eenigen , om dat gedeelte der Republiek
 1797. bijzonder te bevoordeelen ; — dat men ook
 in zoodanigen de beste kennis van het plaats-
 lijke kon veronderstellen ; dat men ook
 minder gevaar zou lopen van omkoping
 der Kiezers , terwijl dezen alleen tot hunnen
 ring bepaald werden , en tevens het gevaar
 voorgekomen worden , dat de Kiezers zich
 bepaalden tot perfoonen , die zij niet dan
 bij berigten kenden. Dan , daar tegen
 werdt met niet minder gronds aangevoerd ,
 dat ieder lid van het Wetgevend Lighaam
 het geheele Volk vertegenwoordigde , en
 dus alle betrekkingen tot geboortegrond
 moesten verdwijnen. Dat de voorgestelde
 bepaling juist strekte , om hen die hoofd-
 bedoeling te doen vergeten , en den geest
 van het *Foederalisme* leevendig te houden.
 Dat het gevaar der kuiperijen aan beide zij-
 den even groot was. Dat onze Republiek
 te klein was , om te veronderstellen , of dat
 juist in ieder ring altijd een geschikt voor-
 werp zou gevonden kunnen worden , of dat
 het iemand aan genoegzame plaatselijke kun-
 digheden zou ontbreken , omdat hij juist niet
 in

in zekeren ring woonde. Dat 'er altijd mid-
 delen waren, om die noodige kennis te ver-
 krijgen, en dat de meeste Kiezers altijd op
 berigten zouden moeten af, aan. Boven al-
 les drong men aan, dat, de beginzels van
 het natuurregt de keus vrij stellende, op
 dezen geene bepalingen mogren gemaakt
 worden, dan die het hoogst belang vor-
 derde. Dat het waar geluk des Volks
 eischte van zoodanig eene Vergadering,
 eerst voor de algemeene Welvaart, en dan
 voor die der bijzondere deelen te zorgen;
 dat nimmer de eerste aan de laatsten mogt
 opgeofferd worden: en dus, dat men geene
 behoedzaamheid genoeg kon bezigen, om den
 Wetgever het denkbeeld, van het geheele
 Volk te vertegenwoordigen, onuitwisschaar
 in te drukken. Op deze en soortgelijke
 bedenkingen. werdt dan ook de bepaling
 alleen tot het Departement uigefstrekt.

Gewigtig waren de aanmerkingen tegen
 het voorgestelde in het Plan, omtrend een
 punt, dat ook in zijn aard hoogstbelang-
 rijk was, de verplaatsing van het Wetge-
 ven Li, haam. Het Ontwerp kende het
 Voorstel en Besluit deswegens geheel aan
 de Kamer der oudtten toe. Men vondt, dat
 dit juist de geheele natuur van dit lighaam

I.
 BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

I. vernietigde, en in hetzelfde de magt van voor-
 BOEK. stellen en bekrachtigen vereenigde. Dit
 IV. was zoo veel te gevaarlijker, daar men
 HOOFDST. deze magt in handen van negen perfoonen
 1797. stelde. Mogelijk was het toch, dat slegts
 eene kleene meerderheid van dertig per-
 foonen, zijnde zestien, aanwezig was, en dat
 de meerderheid van deze, zijnde negen,
 zulk een gewigtig en onherroeplijk besluit
 nam. Wanneer men nu bezefte, dat de Kamer
 der Oudsten, zoo wel als de Grootte Kamer,
 aan factien en omkoopingen bloot stondt, was
 het zeker, dat de geheele ondergang van het
 Gemeenebest het gevolg van zulk eene onbe-
 paalde magt zou kunnen wezen, althands,
 dat zij het in haare magt zou hebben, in tij-
 den van binnenlandsche beroerten, de eene
 factie boven de andere te doen zegevieren.
 Hoe zeer men nog aan het denkbeeld gehecht
 bleef, dat deze geheele zaak aan de Kamer
 der oudsten behoorde, in wier rijpen ouder-
 dom men het grootst betrouwen stelde,
 zagen zelfs de Ontwerpers van het Plan
 de voorgestelde gevaaren duidlijk in, en
 drongen VITRINGA en anderen op de-
 zelveu nadruklijk aan. Dit bewoog dan
 ook de Vergadering, om de zaak zelve wel
 te besluiten, maar ook door de noodige
 be-

bepalingen te zorgen, dat deze uitgestrekte magt niet kon geleiden, om de gewigtigste belangen des lands in het grootst gevaar te stellen.

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

Het Artikel, dat het Wetgevend Lighaam *verplichtte*, om den raad van het Staatsbestuur over eene te nemen Wet alvorens te hooren, was zoo duidelijk strijdig met de natuur der beide magten, en zoo lijnrecht strekkende, om gevaarlijke botzingen voortbrengen, dat zelfs veelen van de 21. Ontwerpers op de verandering, door de Commissie van zeven gesteld, aandrongen, waarbij aan het Wetgevend Lighaam *de vrijheid* daartoe gelaten werdt. De eenige verdediging voor hetzelfde, uit het nat afgeleid, om langs dien weg het nemen van onuitvoerlijke besluiten voortekomen, was te zwak, om voor hetzelfde te pleiten; daar de voorgestelde verandering dat nut even zeer behieldt, en alle de te voorziene gevolgen verhoedde. — Wijders, zal men zich nog wel herinneren, dat in het Plan der 21. eene zekere midden-magt was ingeweven, die het gezag van de Wergevende en Uitvoerende Magt eenigermate in zich vereenigde. Wij bedoelen de vijf Gecommitteerden, uit de Kamer der Oudsten. Dezen

1. vielen nu , door veele gewigtige verande-
 BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797. ringen in het Ontwerp , van zelve weg ,
 of werden door andere schikkingen vervan-
 gen. — Eindelijk , week men ook geheel van
 den geest van het Plan der 21. af , ten
 aanzien van de Regtspleeging over de leden
 van het Wetgevend Lighaam. Alle invloed
 van hetzelfde op de regtspleging zijner ei-
 gen leden , daarin aan hetzelfde toegekend ,
 werdt geheel vernietigd , en alle magt , zoo
 wel tot het stellen in staat van beschuldig-
 ing , het in verzekering nemen , als het
 doen van aanklacht , aan den algemeenen
 Publieken Aanklaager en het Nationaal Ge-
 rigtshof overgegeven.

*De Vier-
 de Titul.*

Alvorens tot den vierden Titul , hande-
 lende over de Uitvoerende Magt , overte-
 gaan , werdt een allergewigtigst punt be-
 flischt , dat op denzelven eenen uitgebreiden
 invloed moest hebben. Het Plan van de
 21. , en de veranderingen van een gedeelte
 der Commissie van zeven , stemden overeen ,
 om den Staatsraad Ministers , onder den
 naam van Secretarissen , toe te voegen. Dan ,
 een ander gedeelte dier Commissie , dewijl
 door de afwezigheid van één lid de stem-
 men gestaakt hadden , hadt een ander ont-
 werp voorgesteld , strekkende , om dat ge-
 deel-

deelte des bewinds aan Committés te ver-
 trouwen. En nu was de vraag, wat hier
 in te kiezen. DE MIST, die zich na-
 drukkelijk voor Committés verklaarde,
 bragt in twee uitgewerkte adviſfen zooda-
 nige gronden voor zijn gevoelen te berde,
 en drong dezelve zoo krachtig aan, dat
 het moeilijk ſcheen, hem de zege te be-
 twiſten. Hij beriep zich op den ſmaak
 onzer Natie, die gewoon aan Collegiën
 en Vergaderingen, een afkeer hadt van allen
 miniſteriël beſtuur, dat te veel naar eene
 eenhoofdige Regeering zweemde; — dat
 de talenten en kundigheden, die tot ieder
 vak vereiſcht werden, allermoeijikſt, in
 zulk eene kleene Republiek, in één per-
 ſoon gevonden zouden worden; — dat, zo
 hij al gevonden werdt, het dan nog twij-
 felachtig ware, of hij dan wel zoodanig
 een poſt zou aannemen, waar bij zijne
 ruſt, zijne eer, zijn leeven zelfs, oogſchijn-
 lijk in de waagſchaal kwamen; — dat het
 ten uiterſten moeilijk zou zijn, indien men
 eens bevondt, dat hij tot den geſtelden
 poſt geene genoegzaame kunde bezat, of
 dat het hem aan eerlijkheid mangelde, van
 hem onſlagen te worden; — dat men, bij
 zoodanig eene inrichting, mindere eenvor-

I.
 BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

I. migheid kon verwachten, daar altijd iedere verandering van Perfoonen ook eene verandering van Sijstema zou medebrengen.

BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

Behalven dat het, bij de openvalling van zoodanig een post, het zij door den dood als anders, altijd ten uitersten bezwaarlijk zou zijn, een te vinden, die denzelven waardig kon vervullen. — Dat het eindelijk ten hoogsten gevaarlijk was, zoo veel magts aan één Perfoon optedragen, die gemakkelijk, door zijne gunstelingen met ambten te begiftigen, alles naar zijn wensken zou doen draaijen. — ZONSBEEK voegde hier bij, dat de Committés allernuttigst waren, om aan de magt van den Staatsraad een evenwigt te geven, die, alleen Ministers onder zich hebbende, te groot zou worden. — BLOK vreesde, dat de Ministers eindelijk magtiger dan de Staatsraad worden, en dezen van zich afhankelijk maaken zouden. — Hier tegen werd met nadruk aangevoerd, dat men van één Perfoon oneindig meer spoeds en strikter geheimhouding, ten aanzien van de uitvoering der wetten en besluiten, kon verwachten, dan van raadplegende lighaamen. Dat het ook een natuurlijk gebrek in de-
men was, langzaam te werken en den last

op anderen te schuiven. Dat de verand-
 woordelijkheid van een *lighaam* een onding
 was, dat alleen *Perfoonen* tot verandwoor-
 ding konden geroepen worden. Dat de
 verschillende vakken van het bewind, bij
 een ministerieel bestuur, veel beter uit el-
 kander konden gehouden worden, en ook
 dat zoodanig eene inrichting oneindig min-
 der kostbaar zou wezen. Dat Ministers
 veel beter uit eigen oogen konden zien,
 en plaatslijk alles bezigtigen, daar Com-
 mittés altijd op de berigten van anderen
 moesten afgaan. Dat de Communicatie
 tusfchen den Staatsraad en Ministers, en
 tusfchen dezen en de ondergeschikte uit-
 voerende Bestuuren, altijd veel beter zou
 gaan, dan tusfchen denzelven en Commit-
 tés. Terwijl deze en dergelijke gronden
 door SCHIMMELPENNINCK, VAN DE
 KASTEEL en anderen bijgebracht wer-
 den, vergat men ook niet, de bedenkingen
 van DE MIST, en die met hem in één
 gevoelen stonden, te ontzenuwen. Deze
 gronden behaalden dan ook het overwigt,
 en stemde de meerderheid, overeenkomstig
 het Plan, tot de aanstelling van Staatsse-
 cretarissen.

I.
 BOEK,
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

Thands den inhoud des vierden Tituls

R 5

wat

I. wat nader behandelende , trof de wijze
 BOEK. der verkiezing van deszelfs leden bijzonder
 IV. de aandacht. De Commissie van 21., de
 HOOFDST. 1797. Uitvoerende Magt als een regtstreeksch uit-
 vloeizel van het Volk beschouwende , hadt
 gemeend , het Volk te moeten laten kiezen ;
 maar , wel voorziende , hoe onmogelijk het
 was , langs dien weg eene volstrekte meer-
 derheid van stemmen voor één Persoon te
 verkrijgen , hadt zij de Kamer der Oudsten ,
 als uit haaren aard het onzijdigst ten de-
 zen aanzien , gesteld , om het dubbeltal te
 maaken. VREDE , zich noch met deze
 wijze , noch veel minder met die der Com-
 missie van zeven , kunnende vereenigen ,
 welke de Wetgevende Lighaamen in eene
 Kiezers Vergadering herschiep , stelde voor ,
 daar hij erkende , dat , in het Sijstema van
 de afscheiding der Magten , de Uitvoeren-
 de zoo wel als de Wetgevende Magt een
 uitvloeizel des Volks is , om , op dezelfde
 wijze , als de Kamer der Oudsten verkoren
 werdt , ook dertig nationaale Kiezers tot
 dit werk te benoemen. Dit Voorstel werdt
 door veelen ondersteund. Dan , het ontbrak
 ook niet aan zoodanigen , die beweerden ,
 dat , schoon al de Uitvoerende Magt een
 uitvloeizel was van 's Volks Oppermagt ,
 zij

zij evenwel door het Wetgevend Lighaam kon aangesteld worden. zoo rasch het Volk hetzelfde bij de Constitutie daartoe magtigde. Dat in zoodanige Kiezers Vergadering, als VREED E aanprees, de kabaalen en kuiperijen te zeer te vreczen waren, en men ook in dezelve geene genoegzaame kunde tot dit werk kon veronderstellen. — Hierop volgde eene menigte voorstellen van allerleien aart. De een wilde, uit de beide Kamers van het Wetgevend Lighaam, eenigen tot Kiezers uitloten: — een ander de eene Kamer de benoeming, aan de andere de keuze geeven; — een derde, door beide Kamers dubbeltallen laten vormen, van welken ieder één doorhaalde, en dan dit dubbel der Natie aanbieden. Zommigen vreesden voor de kuiperijen en overstemmingen, indien beide Kamers vereenigd koozen; — anderen voor de naauwe vereeniging tusschen het Staatsbestuur en de Kamer der Oudsten, indien deze de keuze hadt, en wel ten nadeele van de groote Kamer. Reeds was het zoo ver gekomen, dat de Voorzitter zich geregtigd oordeelde, om te verklaaren, dat men het Artikel uit het Plan van de Commissie van 21. als vervallen zou kunnen beschouwen, daar reeds zeer

vee-

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. veele leden zich tegen hetzelfde verklaard
 BOEK. hadden. Echter, bij de hoofdlijke stem-
 IV. ming, dit het eerst in omvrage brengende,
 HOOFDST. 1797. werdt, schoon met eene zeer kleene meer-
 derheid, hetzelfde aangenomen, en het for-
 meeren van de Nominatie der leden tot den
 Staatsraad aan de Kamer der Oudsten toe-
 gekend.

Het stelzel van de afscheiding der mag-
 ten, in de omschrijving van den post van
 Staatsraad, het duidlijkst doorblinkende,
 daar bij dezelve, volgens het Plan van de
 21., bepaald werdt, „ dat de leden van den
 Staatsraad in de waarneming van hunnen
 post, met de hun toevertrouwde magt, de
 Constitutie zouden handhaven, ” werdt dit
 Artikel door VREED E aangetast. Hij be-
 schouwde het gevaarlijk voor de burgerlijke
 Vrijheid; maar boven alles meende hij, dat
 daardoor aan dit Lighaam de magt werdt
 toegekend, om de Wetgevende Magt te be-
 waaken, om niet slegts te oordeelen, of de
 wetten overeenkwamen met de Constitutie,
 maar ook dat oordeel, met al de magt die
 hetzelfde gegeven is, doortedrijven. En
 dus zouden zij niet slegts Stadhouders, maar
 Koningen, Oostersche despoten worden.
 Zelfs beweerde hij, dat dit Artikel met
 het

het Sijstema van de afscheiding der mag- I.
ten streedt. „ 's Volks alvermogende Op- BOEK
IV.
„ permagt, zeide hij, stelde, — een oogen HOOFDST.
„ blik, vóór dat zij, in de dunne lucht op- 1797.
„ genomen, weder onzichtbaar werdt, —
„ eene Constitutie vast. Zij schiep eene
„ Wetgevende Magt, en sprak: *druk mijn*
„ wil uit. Zij schiep eene uitvoerende
„ magt, en sprak: *volbreng dien wil*. Zij
„ schiep eindelijk eene regterlijke magt, en
„ sprak: *beoordeel dien wil*. Op het eigen
„ oogenblik vatte zij de Constitutie in haare
„ hand, en sprak tegen de Wetgevende
„ Magt afzonderlijk: *in dit boek staat mijn*
„ *wil; maak wetten overeenkomstig dezelve*.
„ Maar veronderstelt men nu, dat zij ook
„ gelijktijdig tegen de Uitvoerende Magt ge-
„ zegd heeft: *zie daar de Constitutie; hand-*
„ *haaf dezelve*: dan heeft zij, in denzelf-
„ den adem, de twee magten onder een ge-
„ mengd, de werkzaamheden der Wetge-
„ vende aan het oordeel der Uitvoerende
„ onderworpen, en indedaad eene despo-
„ tieke magt vastgesteld, — een Uitvoerend
„ Bestuur, dat de Wetgevende Magt tot haa-
„ re dienaares heeft.” SCHIMMELPEN-
NINCK oordeelde, dat 'er toch eene magt
moest zijn, ten waarborg van de getrouwe
naar-

I. naarkoming van het maatschappelijk verdrag.
 SOEK. IV. Het Volk kon die magt zelve niet uitoeffe-
 HOOFDST. 1797. nen. Zij streedt met den aard en instel-
 ling van 't Wetgevend Lighaam. Dus bleef
 alleen de Uitvoerende Magt over. KAS-
 TEELE zeide. „ De Uitvoerende Magt
 „ moet zijn de dienaares van 't Volk, om
 „ de kracht van 't Volk te gebruiken, ter
 „ uitvoering van den wil van 't Volk. —
 „ De Constitutie is de directe wil van het
 „ Volk. Zal 'er dan geene kracht zijn,
 „ om dien wil te handhaven? — Waar
 „ moet dat heen? — De Staatsraad wordt
 „ verplicht, de Wetten en Resolutien van 't
 „ Wetgevend Lighaam sfipt te doen uit-
 „ voeren. Dus is 'er geene vrees, dat zij
 „ zich het oordeel over die Wetten zal
 „ aanmaatigen, en zich boven dezelve ver-
 „ heffen.” VREDE hernam hierop, dat
 het niet de vrees was voor *misbruik van*
magt bij den Staatsraad, waarom hij zich
 tegen dit Artikel kante, maar omdat het
 denzelven tot *een pligt* gesteld werd, *zijn*
kring te buiten te gaan. De Constitutie te
 handhaven was toch niets anders, dan toe-
 tezien, dat de Wetten met dezelve over-
 eenstemden, die te beoordeelen, en, in-
 dien zij met de Constitutie strijdig bevonden
 wer-

werden, zich dan met alle magt tegen de
 uitvoering te verzetten. Deze magt voegde
 alleen aan het Wetgevend Lighaam. Dit
 moest toezien, of zijne Wetten gevolgd
 werden, en daardoor de Constitutie ge-
 handhaafd werdt. Dit, ook, kon zijne magt
 te buiten gaan, maar hier tegen was geen
 hulpmiddel, dan in de Oppermagt des
 Volks, aan 't welke het alleen verand-
 woordlijk was. Dan, men vernietigde zijn
 wezen, zo men dat hulpmiddel bij het
 Uitvoerend Bestuur zocht. „Indien dit,”
 zeide hij, „de Constitutie moet handha-
 ven, dan werpt het de Wetgevende
 Magt aan haare voeten, en welhaast zal
 het de regterlijke magt ook meester zijn,
 en dan heerscht hier in zijne volkomen-
 heid een *Oostersch*, een *Marokkaansch*,
 een *Moorsch Despotisme*. Ik conclu-
 deer tot het verwerpen van het Artikel.”
 De Vergadering hieldt het in advijs, tot
 de overweging van het Artikel, dat de
 handhaving der Constitutie in 't algemeen
 bepaalde, en werdt toen deze handha-
 ving aan de drie Hoofdmagten gelijklijk
 aanbevolen.

De bepaling van de jaarwedden, voor
 de leden van den Staatsraad, schein veelen

I. te laag gesteld. Zij berekenden de opoffe-
 TOEK. ringen, die iemand, daartoe verkoren zijnde
 IV. en niet mogende bedanken, genoodzaakt
 HOOFDST. was te doen; — den luisterrijken staat,
 1797. dien hij moest voeren, — de kostbaare maal-
 tijden, die hij moest aanrichten, om de eer
 der Republiek oprehouden; — de gevaa-
 ren van omkoopung, of van eene slordige behan-
 deling der gemeene belangen, ten einde
 de beurs te kunnen vullen. Dit alles moest
 eigenaardig van dat gevolg zijn, dat men,
 hen zoo sober bezoldigende, geene andere,
 dan zeer rijke, lieden tot dezen post zou
 kunnen verkiezen, 't welk het hoogste ge-
 zag in de handen van eene classe van lie-
 den zou brengen, buiten dien door hun
 vermogen gevaarlijk. VAN HOFF, die
 zich wel het ijverigst tegen deze bepaa-
 ling verzette, verhoogde het tractament tot
 f 25000. voor ieder, behalven huisvesting
 ten koste der Natie. DE MISSI, deze be-
 denkingen trachtende te onrzenuwen, merk-
 te aan, dat geene jaarwedde groot genoeg
 kon zijn, om de gedaane opofferingen te
 vergoeden; — dat iemand met f 7000. luis-
 terrijk genoeg kon bestaan; — dat men, ter
 gemoetkoming, voor de diplomatieke ver-
 teeringen, den Voorzitter van dat lighaam
 maand-

maandliks eene bijlage kon toevoegen; — dat de omkoopbaarheid door geene hooge bezoldigingen kon uitgeroeid worden. Hierbij voegde hij nog, dat de toestand van 's Lands Kas, de grootste bezuinigingen voorschrijvende, en het verlokken der hooge bezoldigingen tot trotschheid, verkwisting en ongenaakbaarheid, de duchtigste gronden opleverde, om de bepaling der 21. aantenemen. — De Vergadering, hierin den middenweg kiezende, stelde het Tractament op f 14000.

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

Niet ongemerkt bleef het Artikel, betreffende de verantwoordelijkheid van den Staatsraad, voor WITBOLS EN VREDE. De eerste oordeelde het Nationaal Gerichtshof niet onzijdig genoeg, om den post van Regter waartenemen. Ook, daar hij de Uitvoerende Magt. als één regtstrecksch uitvloeisel van 's Volks Oppermagt beschouwde, oordeelde hij, dat de eerste alleen aan de laatste verantwoordelijk moest zijn. Hij wilde dan eene Commissie uit den boezem des Volks, die over zodanige misdrijven den Viersehaar zou spannen. — De laatste merkte aan, dat staatkundige misdrijven niet zeer geschikt zijn, om door den gewoonen Regter en volgens den ge-

I. woonen stijl van regtsvordering behandeld
 BOEK IV. te worden. Dat zij meestal ten uitersten
 HOOFDST. moeilijk zijn te bewijzen, en derzelve straf,
 1797. door de uitvluchten en streeken der prak-
 tijk, gemakkelijk ontdoken kunnen worden.
 Dat, schoon men niettemin de beoordee-
 ling van staatkundige misdaden aan den
 Regter wilde overlaten, echter nog maar
 half voor het behoud der Republiek ge-
 zorgd was. Dat een lid des Staatsraads,
 als ook alle andere in hoog gezag gestel-
 de Persoonen, verantwoordelijk moesten
 zijn, niet alleen voor daaden, in den Reg-
 terlijken zin strafwaardig, maar ook voor
 alle zoodanige verkeerdheden, die uit hun-
 ne ongeschiktheid voor den post, waarin zij
 geplaatst waren, voortvloeiden:— daaden,
 op welken de verlating van hunnen post,
 niet als eene straf, maar als een noodzaak-
 lijk gevolg, zou kunnen gesteld worden.
 Met het beste hart toch, kon iemand,
 door eene ongelukkige keuze in een post
 gesteld, voor welken hij gantsch niet be-
 rekend was, veele mislagen begaan, van
 dat gewigt, dat hij in denzelfden niet lan-
 ger kon gelaten worden. Nu was 'er in
 de Constitutie geene aangestelde magt,
 met het gezag tot deze ontzetting bekleed.

Hij

Hij wilde deze ook onmiddellijk door het Volk zelf laten uitoeffenen. I.
BOEK.
IV.

Dan, deze bedenkingen in niemand der leden steun vindende, werd het Artikel behouden. HOOFDST.
1797.

De orde der Tituls vorderde thands, *De zeventien-
de Titul.* dat de Vergadering tot den vijfden Titul *over de Geldmiddelen*, en den zesden *over de Departementen*, overging. Dan, naardien deze beide zaaken nog in Commissie, en zij ook onafscheidlijk aan elkanderen verbonden waren, sprong men over tot den zevenden, *over de Regterlijke Magt*; en kan met waarheid gezegd worden, dat de Vergadering, schoon van de orde van het Plan afwijkende, hierin de orde der natuur volgde. — Intusschen behieldt deze Titul zijnen rang. — Geene aanmerkelijke veranderingen onderging deze Titul; aan welken reeds, bij de beschouwing van het Plan in het algemeen, regt gedaan was, als zeer veel goeds bevattende, en welken de hevigste tegenstanders van het Plan zelven als het beste gedeelte beschouwd hadden. Niettemin gaf deze zelfde Titul aanleiding, tot zeer breedvoerige bedenkingen over den Eed, welke reeds meermaalen het onderwerp van overweging geweest was. Tot

L hiertoe hadt de invloed eener Wijsgeerige
BOEK. Staatkunde, ook, dit laatste overblijffel van
IV. de vereeniging van Kerk en Staat, uit alle
HOOFDST. de deelen van het Ontwerp, weten te wee-
1797. ren, en het afleggen des Eeds, in die
 eener plegtige verklaring, te verwisfelen.
 Maar nu scheen de zaak van een geheel
 anderen aard: het betrof den eed van zuiv-
 vering, afteleggen door de leden van het
 Nationaal Gerigtshof, bij de aanvaarding
 hunner bediening. Dit gaf aanleiding, dat
 de Voorftanders van den eed, onderscheid
 maakende tusfchen belofte en verzekering,
 voor het laatste den eed noodzaaklijk keur-
 den. — **VREED**E nam daadlijk daarop het
 woord, aantonende uit de natuur van ie-
 der maatschappijk verdrag, als gaande al-
 leen over burgerlijke belangen, dat de
 maatschappij geen regt heeft, eeden te vor-
 deren; die altijd op godsdienstige gevoe-
 lens gegrond zijn. Dat zij ook geene ze-
 kerheid ter waereld geven, dewijl zij niets
 zijn voor hem, die de gronden van den
 eed lochent; en de maatschappij geen regt
 heeft, om het geloof of de belijdenis dier
 gronden te eifchen. — Regtsgeleerden, ge-
 lijk **TEN BERGE**, **SCHIMMELPENNINCK**
 en anderen, beriepen zich op hunne or-
 der-

dervinding, dat de eed in regtszaaken I.
 onmisbaar was, en zonder denzelven de ^{BOKK.}
 justitie in haaren loop gestremd werd. ^{IV.}
 Teding van BERKHOUT oordeelde, ^{HOOFDST.}
 dat de eed in het naauwst verbond stondt ^{1797.}
 met den Godsdienst, die reeds door de
 Vergadering verklaard was, als de bron van
 Volksgeluk; als ook dat het, noodzaaklijk
 zijnde, dat de wetten in stand bleven, tot
 de invoering van het nieuwe wetboek, de
 eed niet kon weggenomen worden. VREE-
 DE drong zijne stellingen nader aan, en
 beweerde, dat, zo lang deze niet omverge-
 stoten werden, het aangevoerde niets af-
 deedt. Wilde men middelen van zeker-
 heid, men behoorde die te zoeken, in het
 stellen en uitvoeren van gestreng straffen
 op eene valsche verklaring. HAHN, VAN
 BERKHOUT wederleggende, merkte op,
 dat men zeer Godsdienstig kon zijn, schoon
 men den gewoonen eed nutloos of schaa-
 delijk reekende; dat ook de Vergadering,
 door de afschaffing des eeds, op het nieu-
 we wetboek niets verder *anticipeerde*, dan
 in haare volle magt was. VAN LEEUWEN
 ondersteunde VREEDE, door de verklaa-
 ring, dat hij bij ondervinding wist, dat ge-
 selde straffen op eene valsche verklaring

I. van oneindig meer kracht waren, ter fluiting van bedrog, dan de aflegging des eeds.

BOEK.
IV.
HOOFDST. 1797.

SCHIMMELPENNINCK, den eed flegts als eene herinnering aan Gods magt, regtvaardigheid en alwetendheid, voorstellende, oordeelde denzelven betamelijk en inzonderheid onontbeerlijk, ten aanzien van een regter, gelijk hier het geval was, op wiens goede trouw men in veele gevallen enkel moest afgaan. HOFFMAN echter beweerde met zeer veel vuurs, dat dit een verkeerd begrip van den eed was; dat over het algemeen onder denzelven, hoedanig ook ingerigt, eene zekere afbedding van Godlijke straffen, wel degelijk, verstaan werdt. En dat de eed, in dit licht beschouwd, alleen eene werking was in de hand van Tirannen. Dat deszelfs verbindende kracht maar alleen voor zekere lieden goldt, maar over het algemeen zeer ligt gesteld werdt, doordien men wel zag, dat het den meinedigen in de waereld niet erger ging, dan hem, die den eed hieldt. Dat hij zelfs in de praktijk van weinig nuts was, beroepende zich op zijne eigen ondervinding.

„ Ik herhaal mijn besluit, zeide hij ten
 „ slotte, dat de eed in 't algemeen overboodig, — uit heerschezucht geboren, — door
 „ bij-

„ bijgeloof gekoesterd, — voor de heilzame
 „ gevoelens van altijd bindende verplig- I.
 „ ting tot trouw en waarheid, allernadee- BORK.
 „ ligst is, — het waapen voor den dwinge- IV.
 „ land, den struikrover, den wraakzuchti- HOOFDST.
 „ gen, om de onschuld te plaagen en te trap- 1797.
 „ pen, — de waarborg voor den gewetenlo-
 „ zen, maar bedekten fielt, om zich in dui-
 „ zenderlei gevallen schootvrij te houden; —
 „ kortom, dat de Eed, aan de heersch-
 „ zucht en 't geweld ten allen tijde dienst-
 „ baar, God, den eenigen troost der ver-
 „ drukten, heiligschennig, en, op de ge-
 „ vloekste wijze, als den wrecker van de
 „ poogingen, ja van de zugten en klach-
 „ ten, zelfs der onschuld, daarstelt.” Eer
 de hoofdlijke omvrage de zaak beslische,
 liet HAHN zich op deze wijze hooren ;
 „ ik zou wel durven gisfen, hoedanig de
 „ uitflag zal zijn van het *appel nominal* ;
 „ maar alvorens dat het geïnstitueerd wordt,
 „ ben ik aan mij zelven verpligt, nog een
 „ paar woorden te spreken, nopens de
 „ waare meening van mij, althands in het
 „ afkeuren van den eed. — Eeden steunen
 „ op vooroordeel, en derzelver afneming
 „ heeft eene strekking, waardoor gods-
 „ dienstige denkbeelden aan menschlijke in-

I. „ zigten dienstbaar gemaakt worden. Juist
 BOEK. „ daarom ben ik tegen het afnemen van
 IV. „ eeden , omdat zij *anthropomorphitische*
 HOOFDST. „ denkbeelden voeden , zuiveren en waaren
 1797. „ Godsdienst ondermijnen , de menschen
 „ zedenloos maaken , en deugd en geluk los-
 „ fer schroeven.” — De hoofdlijke omvra-
 ge gedaan zijnde , verklaarde de meerderheid
 zich voor het Artikel , dat den eed van
 zuivering voorschreef.

Beoordeeling van het Stelzel van de afscheiding der drie hoofdmagten. Wij oordeelen deze behandeling van de drie hoofdmagten in een staat , de Wetgevende , de Uitvoerende en Regterlijke , niet beter te kunnen besluiten , dan door hier gewag te maaken van een verslag , door den Representant DE RHOER op een Voorstel van KASTEEL uitgebragt , ten tijde dat de Vergadering den Titul van de Regterlijke magt overwoog. De laatstgemelde hadt den 30 Januarij het Voorstel gedaan , om , onder de Algemeene Beginzelen , mede als een Grondbeginzel te stellen , dat de genoemde drie magten van elkanderen afgescheiden zouden worden. DE RHOER , in wiens handen , benevens VAN MARLE en VAN HOFF , dit Voorstel gesteld was , deedt eene treffende voordragt op hetzelfde , alleszins geschikt , om dit duister en
 in-

ingewikkeld geschilstuk, tot de hoogere Staatkunde behoorende, in het helderst licht te plaatsen.

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

Na een kort geschiedkundig verslag van de opkomst en de lotgevallen van dit stelsel, en der onderscheiden gevoelens over hetzelfde bij verschillende Volken, inzonderheid de *Franschen* en *Amerikaanen*, bestrijdt hij het denkbeeld van de vermeniging dier magten, toonende, dat zij, die dit gevoelen voorstaan, de Wetgevende Magt met de Wetgevende Vergadering verwarren, en niet bedenken, dat wel de Oppermagt één is, maar daarom geenzins de uitoeffening van dezelve één behoort te zijn, of in één lichaam te berusten. — Vervolgens tot het betoog van de noodzaaklijkheid dier afscheiding overgaande, verklaart hij eerst, wat hij door ieder dier Magten verstaat. De Wetgevende magt is bij hem dat lichaam, dat den Volkswil voorstelt en bekrachtigt, — de Uitvoerende dat, het welk de kracht des Volks uitoeffent en op de Wet toepast, vooral dan werkende, wanneer de Wet tegenstand ontmoet, — de Regterlijke eindelijk dat, het welk de Wet op bijzondere Persoonen toepast, en de kracht der uitvoering gebruikt,

I. om de wet te handhaven. Daarop ont-
 BOEK.
 IV. vouwt hij, in het breede en zeer uitge-
 MOOFDST. werkt, de rampspoedige gevolgen, wan-
 1797. neer de ééne met de andere Magt ver-
 mengd, of in een lichaam geplaatst, of aan
 de eene boven de andere het overwigt ge-
 geven wordt: — gevolgen, hoogstgevaar-
 lijk voor vrijheid, veiligheid en eigendom.
 Dus de noodzaaklijkheid der afscheiding
 betoogd hebbende, onderzoekt hij, of 'er
 mogelijkheid zij, om den juisten grens-
 paal aantewijzen, die dezelve van elkan-
 deren afzondert, en erkent edelmoedig, dien
 niet te hebben kunnen vinden. Het ge-
 voelen der Commissie is derhalven, dat
 dit groot beginzel in de geheele Confti-
 tutie wel moet doorstraalen, maar dat het
 overtollig zou zijn, om dit als een grond-
 beginzel onder de Algemeene Beginzelen te
 plaatzen, omdat het een zeer zwak bol-
 werk zou uitleveren ter beveiliging, indien
 de Conftitutie die afscheiding niet daadlijk
 afbakende; en ook omdat, hoe wensche-
 lijk het ook mogt zijn, dat het zelve be-
 ginzel bestendig in het oog werdt gehou-
 den en in de Conftitutie in zijne gantsche
 uitgestrektheid gehandhaafd, dit nogthands
 ten uiterften moeilijk zou wezen. — De
 Ver-

Vergadering vereenigde zich met dit gevoelen.

L
BOKK.
IV.

Op dit Voorstel van VAN DE KAS-
TEELE, kan als een aanhangzel beschouwd worden een, door VREEDE gedaan op den 9 Februarij, ten tijde dat men de overweging over den Titul *van de Uitvoerende magt* zou aanvangen. Hetzelve hieldt in, dat, — daar het noodzaaklijk was, van den eenen kant, dat de drie hoofdmagten niet zoodanig op zich zelven stonden, dat, bij misbruik van haar gezag, 'er geene andere roevlugt overbleef, dan in 's Volks Opper-magt, maar dat zij allen aan de Wetgeven-de Magt verandwoordlijk waren, en dezen over allen een waakzaam toezigt oeffende; — maar, ook van den anderen, dat toezigt en die verandwoordlijkheid zich niet zoo ver uitstrekten, dat de onderscheiding daadlijk verloren ging, en de Uitvoerende magt te zeer belemmerd werde, — 'er eenige Con-stitutioneele bepalingen omtrend deze zaaken behoorden gemaakt te worden. Eerst den 16 Meij bragt de Commissie, dezelfde, van welker rapport zoo even melding gemaakt is, en aan welke dit Voorstel mede overgegeven was, haar verslag uit, behelzende, dat tegen het gevreesde misbruik van

HOOFDST.
1797.

van

I. van magt bij verschillende Artikels in de
DOEK. Constitutie reeds genoegzaam gezorgd was;
IV. dat iedere magt van geene andere bepaalin-
HOOFDST. gen, dan die in de Constitutie vervat wa-
1797. ren, afhankelijk kon zijn; dat, volgens de
 aangenomen beginsels van de afscheiding
 der drie magten, geen bijzonder waakend
 toezigt aan het Wetgevend Lighaam kon
 gegeven, of eenige magt aan haar goedvin-
 den, of aan eenige politieke belemmeringen
 onderworpen gemaakt kon worden. — Na
 twee dagen, dit rapport aan de orde ge-
 steld zijnde, verdedigde VREEDE zijn
 Voorstel, met zijne gewoone populaire
 welsprekendheid. Hij beweerde, dat het
 stelzel van de afscheiding der Magten voor
 eene Platonische Republiek zeer geschikt
 was, maar van veruitziende gevolgen voor
 de waare gesteldnis der Nederlandsche Maat-
 schappij: dat, de Regterlijke en Uitvoe-
 rende Magt geheel buiten opzigt of ver-
 andwoording aan de Wetgevende gesteld
 zijnde, en de haar gestelde grenzen te bui-
 ten gaande, (en hoe zeer was dit laatste te
 vrezen uit de natuurlijke overhelling van
 den mensch ter uitbreiding van zijn gezag?)
 'er dan geen middel ter beperking overig
 bleef, dan 's Volks Oppermagt, doch die niet
 wer.

werken kon, daar geen weg hiertoe in de Constitutie was aangewezen. Hij helde dit nog nader op door het voorbeeld, wanneer Ingezetenen door het Uitvoerend Bewind in hun wettig recht verkort, en, uit hoofde van deszelfs nadrukkelijke handhaving voor oproerig verklaard, herstel hunner grieven zochten. Noch Wetgevende, noch Regterlijke Magt, mochten zich, volgens de Constitutie, hier mede inlaten. En wat moest dan het gevolg zijn? — De Wetgevende Magt was bij hem de natuurlijke Vertegenwoordigster van 's Volks Oppermagt: Aan haar moest alles verandwoordlijk zijn; terwijl zij alleen verandwoording aan het Volk moest doen, volgens Constitutioneële bepalingen. Het Sijstema van de afscheiding der Magten stelde der Aristocratie en het despotisme de kroon op het hoofd. — VAN MAANEN erkende, met VREDE eensgevoelend te zijn, maar, daar hij niets opgegeven had ter nadere opheldering, en de Constitutie reeds zoo ver gevorderd was, meende hij, dat het thands de tijd niet meer was, om veranderingen te maaken, wilde men niet alles uit elkander brengen. VAN MARLE oordeelde mede, dat het geen punt van over-

L.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

we-

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

weging kon uitmaaken , daar het stelzel der drie van elkander afgescheiden Magten reeds was aangenomen , dat door de aanneming van dit voorstel geheel vernietigd zou worden. VAN HOEFF erkende ook, dat 'er eenig toezigt van de Wetgevende over de Uitvoerende Magt, en zekere verandwoordlijkheid van de laatste aan de eerste, behoorde plaats te hebben, maar alleen in die gevallen, waarin de Constitutie voorzien heeft, en volgens de form, door dezelve bepaald: ten zij men het stelzel van een *jurij constitutionel*, door SIEJES uitgevonden, wilde invoeren. C. L. V. BEIJMA merkte aan, dat, zo men het ter beveiliging genoegzaam oordeelde, dat iedere Magt aan de Constitutie verandwoordlijk was, men het dan ook niet gevaarlijk kon vinden, met de Wetgevende alleen aan dezelve verandwoordlijk te maaken, en alle andere Magten aan haar verandwoordlijk te stellen. — VREED E, andermaal het woord hernemende, andwoordde tegen de aangevoerde bedenkingen, dat het alleen de schuld der Commissie was, aan welker onderzoek zijn voorstel was aanbevolen geworden, dat nu eerst, nadat men reeds zoo ver met de Constitutie gevorderd was, zijn voor-

voorstel in overweging werd genomen: I.
 hij toch hadt het ten gepasten tijde voor- BOEK
 gedragen. — Dat, daar het altijd beter was, IV.
 ten halven te keeren, dan ten heelen te HOOFDST.
 dwaalen, de vrees, om eenig decreet te 1797.
 herroepen, de Vergadering niet moest te-
 rug trekken van het geen zij voor het
 heil des Volks noodzakelijk oordeelde.
 Nog nader drong hij de noodzakelijkheid
 aan, om het Volk eenen geregelden en
 constitutioneelen invloed op het Wergevend
 Lichaam te geven, dewijl daardoor de
 vrees voor een despotisme in het zelve,
 gegrond op de verandwoordelijkheid van
 alle Geconstitueerde Magten aan het zelve,
 geheel en al zou ophouden. Bij het stel-
 zel der drie Magten, zou iedere Magt een
 Despoot worden: dit was door niemand
 wederlegd. — VAN HOOFF verklaarde de
 surveillance van het Volk zelf voor eene
 hersenschijn. Het kon niet waaken, om-
 dat het niet verlicht genoeg was: deszelfs
 toezigt liep altijd op verwarringen uit.
 Dit zou eene volstrekte democratie wor-
 den. — De hoofdlijke omvfrage eindelijk
 beslischte tegen het voorstel.

Alvorens den Titul over de *Departementen* in overweging te nemen, was de De zesde Titul.
 groo-

E. groote vraag: of, na de gedecreteerde een-
 heid der Republiek, dezelve in Departementen verdeeld zou worden? VREEDER
 verklaarde zich sterk tegen alle verdeling in *Departementen*, dit aandringende door gronden, van bezuiniging en van den geest van het *Fœderalisme* ontleend. JANSSEN, die reeds vroegtijdig een ontwerp van verdeling van de Republiek in Departementen hadt voorgedragen, deed deswegens nadere vootstellen. De Commissie, gesteld, om deze zaken te onderzoeken, leverde den 9 Maart een uitvoerig verslag in; waarbij zij toonde, dat de aangenomen beginzels vorderden, dat de oude verdeling vernietigd werd. Dat zij echter het Voorstel van VREEDER niet kon bijvallen, omdat bezuiniging, in eene zaak van het hoogste nut, meer schadelijk dan voordelig was; dat de geest van *foederalisme* zich even goed aan de nieuwe Departementen kon hechten, als hij door de oude verdeling gekoesterd was, en dat eene verdeling volstrekt noodzaaklijk was tot gemak, gerief, en het welzijn der ingezetenen; dat men ook onmogelijk in ééne Vergadering alle die plaatselijke kundigheden kon verwagten, welke tot het rigtig be-

bestuur van ieder gewest vereischt werden. Ten aanzien van het Ontwerp van JANSSEN, kon zij nog niets berichten. Het had haar aan tijd ontbroken, om het naar waarde te onderzoeken. — Zij stelde dan voor, dat de Vergadering zou besluiten, dat, met vernietiging van de oude, 'er eene nieuwe verdeeling van het Gemeenebest zou plaats hebben. — Hier was het, dat daadlijk de geest van het *Foederalisme* zich weder vertoonde, om met hand en tand de oude Provinciën vasttehouden. Men beweerde, dat de Republiek nog bestond, verdeeld in gewesten, en dat niet de vraag was: zal men de ééne Republiek verdeelen, en, zo ja, hoe? — maar, zal men de oude verdeeling behouden, of eene nieuwe daarstellen? — De eerste noemde men eene verdeeling, die eeuwen oud was. Men oordeelde eene nieuwe nutloos, schadelijk, onuitvoerlijk. En daarom wilde men eerst *de wijze* der verdeeling zien, eer men zich over de vraag, *of* zij zou plaats hebben, wilde inlaten. — Het Voorstel van VREEDENDE vond, behalven in den Voorsteller, ook in HAHN, en inzonderheid BOSVELD, een nadruklijken verdediger. — De laatste vestigde de aandacht daarop, dat reeds zoo

I. BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

veele bijzondere beheeringen en verdeelingen in de Republiek zouden blijven bestaan of komen, dat waarlijk de verdeeling in Departementen en het Departementaal Bestuur wel gemist konden worden. Dat zulks ten hoogsten bevorderlijk voor de éénheid en de onderdrukking van den Geest van *Foederalisme* zou wezen, en niet minder voordeelig voor de Kas, daar hierdoor ten minsten de tractamenten van een honderd vijftig ambtenaaren zouden uitgewonnen worden. — Na lange discussien, besloot de meerderheid, dat 'er eene verdeeling zou plaats hebben. Dan, de vraag, of de oude zou blijven voortduren, en, zo neen, welk plan van nieuwe men zou aannemen? (want reeds meer dan één was ontworpen) werd andermaal aan dezelfde Commissie, met bijvoeging van VAN DE KASTEELE en VAN MAANEN, overgegeven. — En thands zouden de aanmerkingen op deze ontworpen verdeelingen zelve moeten volgen. Dan, deze zaak werd met de verveelendste langwijligheid behandeld; telkens werden de zwaarigheden dermate opgehoopt, dat de aangeboden Plans telkens verworpen werden, en telkens nieuwen ontworpen moesten worden. Eerst had

JANSEN eene verdeeling in elf Departementen ontworpen. Deze afgekeurd zijnde, ^{I.} ^{BOKK.} ^{IV.} ^{HOORST.} werd eene van negen, en eene van zeven ingebracht. Eindelijk werd die van vijf-^{1797.} tien Departementen aangenomen. Zekerlijk, de zaak had hare zwaarigheden. Van *Amsterdam*, bij voorbeeld, kon niets afgenomen; bij *Zeeland* moeilijk iets bijgevoegd worden. Welk een verschil echter in de bevolking! Dan, deze moeilijkheden konden niet weggenomen worden; ten zij door alle Departementen zoo na mogelijk aan *Amsterdam*, gelijk in bevolking te stellen, en dit pleitte voor de verdeeling in negen Departementen. — Maar, welk een verschil dan in de uitgestrektheid van grond! Welke verre reizen moesten dan de ingezetenen niet telkens doen, ter verrichting van hunne werkzaamheden, als Staatsburgers. Deze zwaarigheden, die wel niet gelochend konden worden, maar toch niet opwogen tegen die, welke uit het behoud der oude verdeeling voortvloeiden, werden op de verveekendste wijze uitgemeten, en wij willen onzen lezeren het verdriet bespaaren, van zich daar mede te vermoeijen.

Een geruimen tijd vervolgens, — eerst den

I. 24 April, — werd het Ontwerp ter regeling
 BOEK. van de *Departementaale Bestuuren* aangeboden.
 IV. den. En hier was het, dat de strijd tus-
 HOOFDST. schen de Voorstanders der zuiverste *Eenheid*,
 1797. en van het *Foederalisme*, met hevigheid zich
 vernieuwde. — Intusschen, was de partij der
 eersten aanmerklijk verzwakt geworden, daer
 zommige voorstanders van de *Eenheid* dezelve
 op die wijze *modificeerden*, dat verklaarde
Foederalisten zich met hen in veele punten
 konden vereenigen. — Het Ontwerp was geheel
 op deze grondslagen gebouwd; dat de Departementaale
 Bestuuren, van den eenen kant, uitvoerders waren
 van den algemeenen wil, maar ook, van den
 anderen, gelastigden van hun Departement,
 en in hunne huishoudenlijke zaken oppermagtig.
 — Dus hadden zij de beschikking over de
 Departementaale politie, oeconomie en finantie,
 met alles, wat daaraan verknocht was. — De
 Voorstanders der *Eenheid*, VREDE, HAHN, GEVERS
 en anderen, ijverden met hevigheid tegen
 hetzelfde, verklaarden het als geen onderwerp
 van deliberatie, omdat het streed met het
 besluit van 2 December. Zij waren 'er niet
 tegen, dat aan de Departementaale Bestuuren
 eenige magt werd toebetrouwd,
 ech-

echter op verre na zoo uitgestrekt niet, als in dit ontwerp, maar zij beweerden, dat alle magt, welke zij dan ook bezaten, van het Opperbestuur moest afkomen. — En daarin stelden zij de bedoelde Eenheid: deze moest in het Bestuur berusten. Dit was ook woordlijk overeenstemmende met het gemelde decreet. Hunne tegenkanters, mede Vrienden der Eenheid, doch die andere denkbeelden van dezelve hadden, waaronder VAN HOOFF en SCHIMMELPENNINCK, verstonden de Eenheid alleen van *de Wet*. De wet verdeelde de magten onder verschillende lighaamen. Voor allen was zij één in kracht; allen waren haar gehoorzaamheid schuldig. Maar die wet kon en mogt, wanneer het algemeene best zulks vorderde, ieder lighaam eene bijzondere, van andere lighaamen onafhankelijke magt, mededeelen. — Op deze wijze gaf zij de magt aan het Wetgevend Lighaam, om wetten te maaken, — aan het Uitvoerend die, om werkzaam te zijn, in den kring, waarin het geplaatst was, — dan het Regterlijke die, om te oordeelen en toe te passen, — en zoo ook aan de Departementaale Bestuurende magt, om alle huishoudenlijke schikkingen te maaken, en geen lighaam mogt

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. zich in de Constitutioneele werkzaamheden
 BOEK. des anderen mengen. Ieder was in zijn
 IV. kring van niemand afhankelijk, dan van de
 HOOFDST. wet, aan niemand verantwoordelijk, dan aan
 1797. de wet. Men schilderde het gevoelen der
 partijen af, als een overdreven begrip van
 Eenheid, waardoor men, tot de geringste
 beuzelingen toe, het Opperbestuur zich in
 huishoudlijke zaken wilde laten mengen,
 en alle burgerlijke Vrijheid aan kluisters
 binden, — eene Eenheid dus, regtstreeks
 leidende tot een Oostersch despotismus.
 Men beriep zich op de Oppermagt, die
 aan bijzondere lighaamen, Heemraadschap-
 pen, Municipaliteiten enz. overgelaten was,
 en die als niet strijdig met de Eenheid
 beschouwd was: en zoo ook kon men
 niet vinden, dat, zoo lang de Departemen-
 taale Oppermagt zich enkel in den huis-
 houdenlijken kring bepaalde, deze met de
 Eenheid zou strijden. — Inzonderheid za-
 gen zij in deze magtsverdeeling een evenwigt
 tusfchen alle magten bewaard, waarbij de
 Oppermagt des Volks het best verzekerd
 bleef. De Voorstanders der volstrekte Een-
 heid, daartegen, zagen in het aangeboden
 stuk niets, dan eene vernieuwing van den,
 in het Plan verworpen, Tital over de De-
 par-

partementen. — Zij voorzagen alle die jammerlijke gevolgen uit hetzelfde, om welken het *Foederalisme* zoo gehaat en verfoeid werd, — dezelfde botzingen en tegenkantingen, den geest van departementaalen naartijver en dezelfde poogingen, om zijn bijzonderen welvaart op de puinhoopen van dien van anderen te bouwen. Met één woord, het vernietigde het decreet van 2. December in zijn geheele wezen. Men ziet dus, hoe veel 'er aankwam op de regte verklaring van het decreet van 2. December: — beide partijen beriepen zich op hetzelfde, en legden het in hun voordeel uit. — De geest van de meerderheid der Vergadering had zich reeds lang ten voordeele van het eerste stelzel verklaard, waarbij de overblijfsels, van het omvergehaald gebouw van *Foederalisme*, nog het best bewaard konden blijven. Geen wonder dan ook, dat, ondanks de tegenkanting van VREED E, als ook HAHN en anderen, tegen ieder Artikel, wiens strijdigheid met het decreet van 2. December zij volgens hunne begrippen aantoonde, genoegzaam allen, bij de hoofdlijke omvraag, bij meerderheid doorgingen. Openlijk riep VREED E meer dan eens, „ wil men het decreet van 2. De-

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. » cember herroepen, dat men 'er dan rond-
 BOEK. » borstig voor uitkome; maar, wil men het
 IV. » houden, laat men dan aan hetzelfde ge-
 HOOFDST. » trouw blijven. Maar, door zodanige be-
 1797. » sluiten ondermijnt, ontzenuwt en ver-
 » kracht men hetzelfde." BLOK eischte eens,
 bij een Voorstel tot eene kleene letterlijke
 verandering in zeker Artikel; „ laat het
 „ maar zoo blijven, het kan nu niet te
 „ slecht zijn." Eindelijk, ten einde ge-
 dulds, verklaarde VREEDÉ, de hoofdlijke
 omvraag over het Artikel, dat de Uitvoe-
 rende Magt verbood, om zich direct of
 indirect in Departementaale werkzaamheden
 te mengen, niet te zullen dulden, en bleef
 zoo onverzetlijk op dit stuk, dat de Voor-
 zitter het Voorstel van COUPERUS, om dit
 Artikel, ten *fine* van nadere *redactie*, Com-
 missoriaal te maaken, gretig aanvaardde.

De vijfde Men zal zich uit het voorgaande nog
Titel. wel herinneren, dat, kort na het gedenk-
 waardig besluit van 2. December, ook tot
 het eerste Artikel, en eenige anderen, met
 hetzelfde in onmiddellijk verband staande,
 van het Rapport der Commissie tot de
 ineenmelting der schulden, was besloten
 geworden. De overige Artikels, hoofdzaak-
 lijk de gronden van belastingen, ter vinding
 der

der Staatsbehoeften vervattende, waren Com-
 missoriaal gemaakt, tot dat de overwegingen
 tot den vijfden Titul *over de Finantien* ge-
 vorderd waren. Den 7. Maart bragt deze
 Commissie verslag uit van haare werkzaam-
 heden, van hetwelk genoeg zal zijn den geest
 te doen kennen, alzoo de, in denzelven
 gestelde, Artikelen genoegzaam allen in de
 Constitutie overgenomen werden.

I.
 BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

Daar het decreet, waar bij de genoem-
 de artikelen in handen der Commissie ge-
 steld waren, alleenlijk vorderde een plan
 van schikkingen omtrend de oude Schul-
 den, welke zouden kunnen strekken ter
 bevordering van het algemeen en wederkeer-
 rig belang, en tot onderling genoegten, had
 zij gemeend, daartoe deze Constitutioneele
 bepaling genoegzaam te wezen, dat de
 Staatsbehoeften gevonden zouden worden
 uit algemeene belastingen, te heffen door
 een volgend Wetgevend Ligchaam, over-
 eenkomstig *zekere bepalingen*, in de Con-
 stitutie aangenomen als finantiëele grond-
 regels. Eene of meerdere belastingen bij
 de Constitutie vastteffellen, had zij hoogst
 onraadzaam geoordeeld, uit hoofde, dat
 dezen het Wetgevend Ligchaam, bij de be-
 stendige verandering van omstandigheden te

I. zeer de handen zouden binden. — Niette-
 BOEK. min had zij gezorgd, dat haare grondre-
 IV. gels op verschillende foorten van belastin-
 HOOFDST. gens, 't zij op bezittingen, 't zij op in-
 1797. komsten, 't zij op verteeringen, konden
 werken. — Het geheel was gebouwd op
 dezen grondregel, aan het Volk de noodige
 geruststelling te geven, dat de algemeene
 heffingen voor niemand verderflijk, maar aan
 het betreklijk vermogen voordaan geëven-
 redigd zouden zijn. Vervolgens, de ver-
 schillende bedenkingen voordragende, die
 reeds bij den eersten voordragt van haar
 ontwerp geöpperd, als ook die haar in
 volgenden tijd waren aangeboden, bleek
 het daar uit, dat zij, het gewigt van eeni-
 gen gevoelende en anderen wegruimende,
 gemeend had, tot dit besluit te moeten
 komen, dat elke belasting, bij buitengewoo-
 ne Staatsbehoeften, en van inkomsten, en
 van bezittingen, zonder onderscheid welke,
 zou geheven worden; dat, bij de heffing
 op inkomsten, gezorgd zou worden, dat
 ieder zich van zijn verschuldigden pligt
 kweet, terwijl tevens de staat zijner Bezit-
 tingen en inkomsten zoo veel mogelijk een
 geheim bleef; dat, bij de heffing op ver-
 teeringen, alleen gezien zou worden op
 dat

dat gedeelte van elks verteering, welk hij, ^{III.}
na het genot van het volstrekt nodige, uit ^{BOEK.}
zijne inkomsten zou verkiezen te bekosti- ^{IV.}
gen, zoo dat hij, die het meeste vermo- ^{HOOFDST.}
gen had, en het meest daar van verkoos te ^{1797.}
genieten, ook het meest in de lasten zou
dragen. — Ter opheldering van dat vol-
strekt nodige, voerde zij aan, dat zij hier-
onder de middelen van de eerste noodzaak-
lijkheid begreepen had, van welken nimmer
zoodanigen belast zouden worden, die nog
onbelast waren, en van welken diegenen,
die belast waren, daadlijk ontheven zouden
worden, wanneer en in zoo verre het Wet-
gevend Ligchaam bevond, dat de opbrengst
van andere belastingen zulks toeliet. —
Op deze gronden waren dan de beginzelen
gebouwd, welken het volgend Wetgevend
Ligchaam, zoo wel in een nieuw algemeen
plan van belastingen, als bij bijzondere
heffingen, had te volgen. — Intuschen, om
dit hier in 't voorbijgaan bijtevoegen, daar
het ontwerp van het nieuw plan van be-
lastingen binnen het jaar na de invoering
der Staatsregeling gereed moest zijn, werd,
volgens voordragt van dezelfde Commissie,
een nader ontwerp van finanticele maatre-
gelen vastgesteld, dat daadlijk bij de in-
voe-

I. voering der Staatsregeling moest in wer-
 BOEK. king komen.
 IV.
 HOOFDST. De aanmerkingen op dezen voordragt
 1797. betroffen hoofdzakelijk het onvolledige en
 onbepaalde, welk beide zeer weinig ge-
 ruststellends aanbod voor hun, die zich
 over de schuldvereeniging het meest be-
 kommerd vonden. Zommigen wilden Con-
 stitutioneële belastingen, die niet aan de
 willekeur van het Wetgevend Ligchaam over-
 gelaten waren. Zij vonden in de opgegeven
 grondregelen, hoe weinig zij derzelver
 waarheid in het afgetrokkene in twijfel
 trokken, geene zekerheid, dat de minver-
 mogende gewesten niet boven vermogen
 gedrukt zouden worden. Zij zagen ner-
 gends aangewezen, dat belastingen, vol-
 gends deze beginzelen geheven, voldoende
 zouden zijn, om de interesfen der schulden
 en de overige Staatsbehoeften te vinden.
 Men had wel bepaald, van welke middelen
niet, maar geenszins van welken *al*, en van
 hoe veelen te gelijk, de belastingen gehe-
 ven zouden worden. De *Amalgame* der
 schulden strekte, om juist die gewesten te
 verligten, welken de meeste leden in het
 Wetgevend Ligchaam zonden. Het was dus
 gemaklijk te bereekenen, op welken het
 meeste

meeste bezwaar zou nederkomen. Veelen, ^{I.}
 en daaronder ijverige voorstanders van de ^{BOEK.}
 schuldvermenging, oordeelden mede, dat het ^{IV.}
 verflag zoo veel voorwaardelijks behelsde, ^{HOOFDST.}
 en met zoo veele *indiens* en *zoo veel mo-*
gelyk doorweven was, dat het ten aanzien
 der voorgestelde beginzelen weinig gerust-
 stellends aanbod, maar de handen aan het
 Wetgevend Ligchaam te ruim liet, om zoo
 veel van die beginzelen te volgen, als het te
 raade werd. De Commissie vergenoegde
 zich, met zich op haaren last te beroepen,
 die geenzins een stelzel van belastingen,
 maar alleen algemeene bepalingen gevord-
 erd had, welken het Wetgevend Lighaam
 bij de intevoeren heffingen zou moeten vol-
 gen; zij voegde daarbij, dat, zoo iets van
 haar te vergen, onmogelyk was, omdat de
 belastingen geduurig gewijzigd moesten wor-
 den naar de omstandigheden, de bronnen
 van 's Lands Welvaart en den aard derzel-
 ven, welk alles aan verandering onderworpen
 was. Dit werd zelfs door DE MIST zeer
 rondborstig toegestemd, schoon hij niette-
 min op zoodanig een belastings-stelzel na-
 druklyk bleef aandringen, zich grondende
 op den last der Commissie, waarbij bepaald
 was, dat de algemeene middelen van belas-
 ting

I. ting van dien aard moesten zijn, dat zij
 DEEK. overeenstemden met het algemeen en weder-
 IV. keerig belang, en gegrond waren op ieders
 HOOFDST. HOOFDST. betrekkelijk vermogen. „ Ik voel zelf wel het
 1797. „ moeilijke, — mischien het onmogelijke
 „ hiervan. Maar dit heb ik reeds voor-
 „ heen voorspeld, en, het zij met *mo-*
 „ *destie* gezegd, ik voorspel als nog aan
 „ de Commissie, welker kunde ik op hoo-
 „ gen prijs stel, dat zij altijd hiervoor zal
 „ opdraaijen. Maar ik heb echter recht,
 „ dit vooraf te vorderen; want naderhand,
 „ en als men door eene simpele overlating
 „ van de vaststelling dier middelen aan de
 „ volgende Wergevende Vergadering, het
 „ lood in de billen heeft, dan zijn alle
 „ verdere *precautiën* te laat.” Zoodanig
 eene aanmerking leerde de Vergadering den
 regten prijs van bedenkingen van dien aard
 af te duidelijk waardeeren, om door nieu-
 we Commissiën, waarbij het onmoge-
 lijke gevorderd werd, de geheele zaak
 tot niets te brengen. De voorgedragen Ar-
 tikelen werden nagenoeg allen, met wei-
 nige veranderingen, als deelen der Consti-
 tutie vastgesteld, en vervolgens, ook de
 overige afdeelingen van dezen Titul over-
 wogen zijnde, werden dezelve, grooten-
 deels

deels volgens het Ontwerp der 21., met
 weinige veranderingen gedecreteerd.

I.
 BOEK
 IV.

Thands waren de overwegingen tot een
 onderwerp genaderd, welks belangrijkheid
 en vuurige deelneming van ieder lid in het-
 zelve, geene zulke bedaarde Zittingen be-
 loofde, als welke de overige decreeten
 voorgedragt hadden, — ik meen den Ti-
 tul *over den Godsdienst*. Reeds had het

HOOFDST.
 1797.
 De Agt-
 ste Titul.

veele ijverige tegenkantingen gekost, onder
 de algemeene grondbeginzelen een Artikèl
 geplaatst te krijgen, waarbij de Nederland-
 sche Natie haaren eerbied voor den Gods-
 dienst erkent; als den grondslag van zede-
 lijkheid en geluk; en hoe veel te meer
 had men thands denzelfden warmen ijver
 te verwachten, nu het 'er op aankwam, om
 op dezen grondslag voorttebouwen. Meer
 dan zeven Zittingen, van vier uren ieder,
 hield dit onderwerp de Vergadering bezig,
 en toen nog was het besluit niet beslis-
 schend. De bekwaamste redenaars der Ver-
 gadering ontwikkelden, bij deszelfs behan-
 deling, de uitmuntendste talenten, zoo wel
 om het hart te roeren, als het verstand te
 overtuigen, en deden meer dan eens de
 beslisschende uitspraak wankelen. Allen be-
 wezen, hoe na hun dit punt aan het hart lag.

Bij

I. Bij de eerste bedenkingen over het op-
BOEK. schrift van dezen Titul: *over den Gods-*
IV. *dienst*, noopten de verschillende begrippen
HOOFDST. over het woord *Godsdienst*, om dit op-
1797. schrift in advijs te houden, tot dat de zaak
 zelve zou afgehandeld zijn. Het Ontwerp,
 door de 21. ingeleverd, bepaalde, dat de
 onkosten van den Godsdienst door den
 Staat gedragen zouden worden, — dat van
 de Commissie van 7. ontnam dezen last
 den Staat niet alleen, maar wilde zelfs nie-
 mand der ingezetenen, zijnes ondanks, daarmede
 bezwaaren. Op deze verschillende
 grondslagen waren beide ontwerpen ge-
 bouwd. De orde vorderde wel, dat de
 Vergadering zou besliffchen, welk Ontwerp
 zij verkoos ten leidraad te kiezen: dan,
 niemand zich stellig voor één der beide
 plans willende verklaren, besloot men bei-
 den te gelijk in overweging te nemen. Het
 705. Artikel van het Plan der 21., stellig
 bepalende, dat de Staat in de behoeften
 van den Publieken Eerdienst zou voorzien,
 werd dan aan de orde gesteld. Wie durfde
 iet anders dan deszelfs zegepraal vooruitzien,
 daar een ZUBLI, een DE MIST, een KAS-
 TEELE, een SIJPKENS, een BOSVELD,
 een VAN MAANEN, een NIEUWHOFF,

en

en anderen, welken het genoeg is te noemen, zich tot ijverige verdedigers van hetzelfde verklaarden. — Men vergunne ons, hunne gronden als in één punt zamentebrenge-
I.
BOEK,
IV.
HOOFDST.
1797.

„ De Kerk, zeiden zij, was afgescheiden van den Staat, maar niet in den zin, als of de Staat zich aan alle bemoeijing met het Kerklijke onttrok, maar alleen in zoo verre hij geene Kerklijke bevoorregtingen meer kende, en alle plaats gehad hebbende ongelijkheden wilde doen ophouden. Integendeel; bij het decreet van 5 Augustus, was wel degelijk de geest der Vergadering geopenbaard, als daarheen strekkende, om voor de instandhouding van den Godsdienst te zorgen. Nog duidelijker en regtstreekscher waren deze gevoelens aan den dag gelegd, in het Artikel, onder de Grondbeginzelen geplaatst. Het was dus pligtmatig, dat de Vergadering de zorg voor den Godsdienst hooglijk ter harte nam. — Bovendien, de Godsdienst was de bron van zedenlijkheid; — en hier trof men de welafspreekendste betoogen over den onwraakbaaren invloed van denzelfden op deugd en goede zeden: — zonder die zedenlijkheid, kon volstrekt geene maatschappij bestaan; zij was de steun der wetten en van orde.

I. de grondslag van Welvaart en Volksgeluk.
 BOEK.
 IV. De Godsdienst moest dan der maatschappij
 HOOFDST.
 1797. ten hoogsten dierbaar zijn. — Pastte men nu
 dezen regel toe op de Nederlandsche Maatschappij, in haaren tegenwoordigen toestand, dan volgde daaruit onloochenbaar, dat de kosten van den Godsdienst door den Staat moesten gedragen worden. Hier bevond zich een Kerkgenootschap, dat vijf agtste deelen van de Nederlandsche Natie uitmaakte; dit Kerkgenootschap bezat geene fondsen, om de kosten van zijn eerdienst te dragen, daar het tot hiertoe uit 's Lands Kas ondersteund was. Dit met één hamerslag te bevelen, om in zijne eigen nooden te voorzien, zou ten uitersten onberaaden wezen. Daardoor zou men het in de diepste behoefte en verval dompelen, en de meeste Gemeenten van hetzelfde zouden volstrekt verlopen, en van allen godsdienstig onderwijs beroofd worden. Dit zou de wreedste verongelijking zijn, die immer tegen eenig Kerkgenootschap werd aangericht. Daardoor zou men de Constitutie blootstellen, van verworpen te worden door eene meerderheid, die zoo treffend benadeeld was. — En wat zou men dan met de geestlijke goederen uitrichten? —

Vol-

Volgens den wil der vermaakers van de-
 zelve, moesten zij tot godsdienstige ein-
 den beïeed worden. En hoe kon dit an-
 ders geschieden, dan door daaruit de leeraars
 en dienaars van alle Kerkgenootschappen te
 bezoldigen? Daardoor voorkwam men ook
 alle twisten, over het regt van eigendom
 op die goederen. Daardoor ook bond
 men de leeraars van den Godsdienst aan
 den Staat, en verhoedde veele gevaarlijke
 gevolgen voor de rust en orde van de
 maatschappij, die welligt uit *hierarchie* en
dweepzucht zouden geboren worden, wan-
 neer men de Kerklijken geheel onafhang-
 lijk stelde. — Eindelijk moest men in het
 oog houden het karakter der Natie, dat
 alleszins godsdienstig was, en waardoor de
 verpligting vergroot werd, om de instand-
 houding en uitbreiding dier gevoelens ten
 hoogsten te bevorderen. Men oordeelde
 het de pligt des Bestuurs, om voor de
 beschaaving en verlichting, en de bevor-
 dering van nuttigé wetenschappen te zor-
 gen. Men wilde een publiek onderwijs;
 en waarom zou dan de behartiging van het
 onderwijs in eene der onontbeerlijkste we-
 tenschappen, de kennis van den Godsdienst,

I.
 BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

L niet mede tot de pligten des Bestuurs ge-
 BOEK. reekend worden? Staatsbelang, Vrijheid,
 IV. Gelijkheid, Regtvaardigheid en Broeder-
 HOOFDST. schap, pleitteden dan allen even sterk voor
 1797. de bezoldiging van alle dienaaren van den
 Godsdienst, bij alle de verschillende Kerk-
 genootschappen.”

Alle deze gronden werden met eene over-
 reedende welsprekendheid aangedrongen,
 en scheenen de harten en verstanden ter
 begunstiging van het 705. Artikel van de
 21. te neigen. Dan, de Voorstanders van
 het tegengefelde Artikel van de Commis-
 sie van 7. bragten zoodanige redenen ter
 baane, die hun in het einde de algemeene
 overtuiging en de volledigste zegepraal ver-
 zekerd zouden hebben, indien men het
 gewaagd had, de zaak zelve door de meer-
 derheid te laten beslifchen.— „ Zij stonden
 volkomen toe, dat Godsdienst de grond-
 slag is van goede zeden en daardoor van
 Volksgeluk, — maar zij ontkenden het ge-
 volg, dat dan ook de Maatschappij ver-
 pligt is, de kosten van denzelve te dra-
 gen. Ten anderen beweerden zij, dat hier
 de vraag niet was nopens den Godsdienst
 in het algemeen, — maar wegens de Secten-
 godsdiensten, of de verschillende kerklijke

Ge-

Genootschappen. — En eindelijk, dat zelfs deze laatste niet geheel in aanmerking kwamen, — maar dat alleen het hervormd Kerkgenootschap het hoofddoel was, waartoe men zich moest bepalen. — De godsdienst, zeiden zij, of liever de godsdienstige deugd is voor de Maatschappij onontbeerlijk: deze, erkenden zij, (althands gold dit ten aanzien van veelen) werd het best aangekweekt en onderhouden door den uitwendigen eerdienst en het godsdienstig onderwijs. — Dan, het bestuur te laten zorgen voor deszelfs bezoldiging, was de Kerk met den Staat te vereenigen, — het Bestuur te mengen in zaken, die tot zijn vak niet behooren, — het magt over gevoelens te geven, daar het zich alleen tot daaden moet bepalen, — den voortgang en invloed van den waaren Godsdienst te belemmeren, die het weeligst bloeit, door eene onbepaalde Vrijheid, en afgescheiden van alle bemoeijenissen des Staatsbestuurs, — was met één woord strijdig met den aard van het maatschappelijk burgerlijk verdrag, waarvan de Godsdienst met geene mogelijkheid immer een gedeelte kan uitmaken, — strijdig met alle gezonde Staatskunde, met de natuur van den Godsdienst;

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. dienst, met de Vrijheid des gewetens. —
 BOEK.
 IV. Intusfchen, lochenden zij niet, dat het Be-
 HOOFDST. HOOFTST. 1797. stuur, op den bekenden grondslag van de
 voordeeligheid van Godsdienstige Gezind-
 heden voor eene Natie, minder regt-
 streeksch, voor het aankweeken van de-
 zelveu mogt en moest zorgen. Dan, het
 voldeed aan dezen pligt, de onbepaaldste
 vrijheid, de krachtadigste bescherming aan
 alle Godsdiensten verleeneude, en, door
 wijze inrichtingen, voor de zedenlijke op-
 voeding, de beschaaving en verlichting des
 Volks zorgende: — doch, hiervan werd
 thands niet gesproken, en had dit niets
 gemeen, met het dragen der kosten voor
 den uitwendigen eerdienst. — Dat verder,
 hoe zeer veelen, ijverende voor het be-
 kostigen van den Kerkdienst door den
 Staat, voor den Godsdienst in het alge-
 meen scheenen te ijveren, thands echter,
 wanneer men het op de omstandigheden van
 Neêrland toepaste, de vraage *niet* was,
 zal men *den Godsdienst*, maar zal men *de*
Sette-godsdiensten betaalen? Zal men dezen
 bezoldigen, om hen in staat te stellen,
 hunne Kerklijke leerstellingen te kunnen
 voordplanten? En dan was het antwoord,
 (en dit werd in het breede aangetoond)
 dat,

dat, hen te bezoldigen, was, hen te voeden en aantekweeken, en boven alles te vermenigvuldigen. Immers, verzekerd van een goed bestaan, was dit een al te verleidend lokaas voor iederen dweeper en luiaard, om afzonderlijke Secten te stichten. En wilde men, om die vermenigvuldiging tot in het oneindige voortekomen, het getal, of van Secten, of van Zielen voor iederen Kerkleeraar, bepalen, dan maakte men ongeoorloofde inbreuken op de gewetensvrijheid van het tegenwoordig, en nog meer van het aankomend geslacht. — Maar nu, het onderhouden van Godsdienstigen Sectegeest was de pest voor de rust, de orde en welvaart der Maatschappijen, de doodsteek, de verwoesting van allen waaren Godsdienst, en zelfs hoogstgevaarlijk voor de Vrijheid. — Niet minder leidde men uit den aard van het maatschappelijk verdrag af, dat men bij geene mogelijkheid kon veronderstellen, dat de Staatsburgers hun zweet en bloed in den Schatkist opbragten, om bijgeloof, dwaaling en dweeperij te bekostigen; de gemeene Schatten mochten niet besteed worden, dan tot dat geen, wat het hoofddoel der maatschappelijke vereeniging vorderde. Tot her

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. laatste zouden zij als dan niet besteed wor-
 BOEK den , omdat dit hoofddoel met den Gods-
 IV. dienst niets gemeen had ; en dat zij tot
 HOOFDST. 1797. het eerste niet besteed zouden worden , zou
 iedere Secte afzonderlijk toestemmen , de-
 wijl iedere Secte geloofde , voor zich de
 waarheid en het geloof gevonden te heb-
 ben , en zich verzekerd hield , dat alle de
 overigen in bijgeloof of ongeloof staken.
 Bovendien , hoe zou men hen , die oor-
 deelden , dat de uitwendige eerdienst , zonder
 eenige kosten , of zonder gemeenschaplijke
 Vergaderingen , in Kerken kon geoeffend
 worden , noodzaken om bijtedragen , of
 hoe zou men hen vrijstellen ? Het eerste
 was gewetensdwang ; het laatste strijdig met
 orde en gelijkheid. — Het betaalen van alle
 Secte was inzonderheid voor 's Lands Kas
 verwoestend. PERTAT haalde hiervan
 ten bewijze aan , dat de Kerken van het
 hervormd Genootschap te Amsterdam , al-
 leen in 20 jaaren , omtrend een millioen ,
 dus ieder jaar *f* 50,000. gekost hadden.
 VERHEES toonde , dat alleen in de Kwar-
 tieren van *Peelland* en *Kempeland* , in *Ba-
 taafsch Braband* , voor 30. Gemeenten , te
 zamen ruim 1300. Zielen bedragende , 30.
 Predikanten , 30. Pastoorijen en 60. Kerken ,
 dat

dat is voor 42. Zielen een Predikant en wat daar bij behoort, onderhouden werden. Hij begrootte, volgens zeer matige berekeningen, de kosten voor den openbaaren Eerdienst, door den Staat te dragen, nagenoeg op vijf millioenen 'sjaars. En dit in een tijdstip van zulk een heerschend gebrek aan penningen. — Dan, het was misleidend, te willen diets maaken, dat hier zelfs het gefchil was over het bezoldigen van Secte-godsdiensten in het algemeen. Tot hiertoe hadden alle Genootschappen, één uitgezonderd, de kosten van hunne eigen huishouding gedragen. Allés hebbende, wat daartoe vereicht werd, verlangden zij even weinig ondersteuning uit 's Lands Kas, als zij dezelve behoefden. Was het nu niet ongerijmd te raadpleegen, of men dezen eene weldaad zou opdringen, die zij noch begeerden, noch noodig hadden, ja die zij misfchien, als naarijverig op hunne vrijheid en onafhankelijkheid, van het Bestuur niet zouden willen aanvaarden; was het eerlijk, regtvaardig en pligtmatig, daartoe de Schatten, tot geheel andere einden opgebracht, te verkwisten? —

„ Maar 'er was echter één Genootschap, dat op die ondersteuning aanspraak kon

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. maaken, dat dezelve behoefde en verlang-
 BOEK. de." Dit zoo zijnde, merkte men op,
 IV. moest men zich ook alleen tot dat bepa-
 HOOFDST. len, en de overigen alleen in zoo verre
 1797. in aanmerking nemen, als men hen niet
 kon voorbijgaan, zonder het beginzel der
 gelijkheid te beledigen, — moest men
 onderzoeken de regten, de behoeften en
 verlangens van dat Genootschap; zijne af-
 zonderlijke regten kon het niet verder
 uitstrekken, dan tot *de Geestlijke Goede-
 ren*, maar niet tot eene bevoorregte onder-
 steuning uit 's Lands Kas: het beginzel,
 waarop deze gerust had, was reeds ver-
 nietigd. En nu, *de Geestlijke Goederen*,
 beweerde men, behoorden aan de Natie,
 voor zoo ver zij van de Roomschen af-
 komstig waren, — moesten tot algemeene
 einden, en mogten niet, ten behoeve van
 dat ééne Kerkgenootschap alleen, besteed
 worden. Zij waren, door het regt des Oor-
 logs, aan de Natie vervallen, en haare eigen-
 dommen geworden. — De behoeften van dat
 Genootschap vorderden ook zulks niet. —
 Zekerlijk, wilde men het, met één hamer-
 slag, van alle tot hier toe genoten onder-
 steuningën berooven, dit zou wreed en
 onbillijk zijn. Dan, de ijverigsten onder de
 Dis-

Disfenters in de Vergadering, wilden het een zeer geruimen tijd geven, om zich voortebereiden tot deze zelfzorg; — zij wilden alle tegenwoordige Predikanten en Hoogleeraars voor hun geheel leven pensionneeren; — zij wilden gaarne, dat het zelve het beheer wederkreeg van die Goederen, die het onbetwistbaar toekwamen, — en dan oordeelden zij het beleedigend, te veronderstellen, dat, met zoodanige toegevingen, een Genootschap, vijf agtste deelen der Natie uitmaakende, noch vermogen, noch ijvers genoeg zou hebben, om met den tijd in alle zijne onkosten zelf te voorzien. In tegendeel, wat was 'er van eene Natie, zoo godsdienstig, — van een Genootschap, zoo ijverig en vuurig voor zijne belangen, in dit geval niet te wachten? Of moest men dan dien roem van godsdienstigheid alleen op de drie agtste deelen des Volks toepasfen? — Eindelijk, indien het zelfde Genootschap, indien de geheele Natie haare belangen welkende, moest niemand verlangen, op die wijze in den openbaaren Eerdienst verzorgd te zien. Alles toch, wat de staat bekostigde, was het geld der Burgeren. Betaalden zij zelve de kosten van hun Kerkgenootschap,

L
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. fchap , dan hadden zij het bestuur en be-
 BOEK heer over hunne eigen zaken , en konden
 IV. zoodanige beschikkingen maaken , als zij zel-
 HOOFDST. ven wilden ; dan waren zij vrij en onafhang-
 1797. lijk. Lieten zij het Land de kosten dra-
 gen , wat deden zij anders , dan dat zij
 het hoogst Bestuur tot hunne betaalsmannen
 aanstelden , dat daartoe ondergeschikte amb-
 tenaaren moest bezigen ; allen dezen moes-
 ten de Burgers zelven weder betaalen. Was
 dit voor ieder niet schadelijk ? En hoe kon-
 den zij verwachten , hunne zaken en belan-
 gen met dien ijver , met die onzijdigheid
 te zien waarnemen , als of zij hetzelfde
 deden ? Stond het zelfs niet te voorzien ,
 dat men in Grond- en Kiesvergaderingen zou
 kuipen en cabaleeren , om lieden van zijn
 Kerkgenootschap in het Bestuur te krijgen ,
 en was de eenzijdige gunst van zoodanigen
 met den tijd niet te vreezen ? Was het niet
 te vreezen , dat , daar iedere magt zich tracht
 uittebreiden , het Bestuur , hoe onzijdig ook
 en afkeerig van alle bemoeijingen met het
 Kerklijke , allengskens zich daarin zou zoe-
 ken te mengen , en eerst de huishoudenlijke
 onafhankelijkheid der Genootschappen , en
 eindelijk de gewetensvrijheid zelve , in ge-
 vaar brengen. — Gelijk de Voorstanders
 der

der betaaling zich op het decreet van 5. I.
 Augustus beriepen, ter staaving van hun ge- BOEK.
 voelen, wisten de ijveraars voor de niet IV.
 betaaling, aan hetzelfde juist eenen tegenge- HOOFDST.
 stelden zin te geven, en bewezen even na- 1797.
 drukkelijk uit hetzelfde de gegrondheid hun-
 ner stelling. Maar, bovendien, werd zeer
 juist opgemerkt, dat, welk een zin men
 ook aan deszelfs bewoordingen hechte,
 hetzelfde thands van geene geldende kracht
 kon zijn. Het decreet was genomen, staan-
 de dat het Ontwerp van Staatsregeling nog
 moest vervaardigd worden, en in het af-
 zijn der Ontwerpers. Daar nu het Regle-
 ment eene onbepaalde Vrijheid en Onaf-
 hanglijkheid aan de Ontwerpers verzekerde,
 kon geen decreet, dat op hunnen arbeid
geänticipeerd had, thands van eenige kracht
 zijn. Want, op dien grond, had de gant-
 sche Constitutie kunnen gedecreteerd zijn
 geworden, eer de Commissie haar verslag
 had uitgebragt.

Deze geduchte gronden, door een HAHN,
 een HOFFMAN, een FLOH en anderen,
 aangevoerd, en met eene natuurlijke wel-
 sprekendheid, uit het hart voordkomen-
 de, manlijk aangedrongen, hadden mo-
 gelijk de zaak ten voordeele der laatsten
 be-

I. beslucht, indien aan de Vergadering ge-
 BOEK. legenschap was gegeven, zich over dezel-
 IV. ve te verklaaren. Dan, de Voorzitter, DE
 HOOFDST. RHOER, stelde voor, in de Zitting van
 1797. den 25. Maart, toen het tot de eindelijke
 beslissing moest komen, om, uit hoofde
 van het plaatshebbend verschil in gevoe-
 lens, dit Artikel commissoriaal te maaken,
 opdat de gevoelens tot één gebragt konden
 worden. VREEDE, PLOOS VAN AM-
 STEL, en REIJNS, verzetteden zich hier-
 tegen, op grond, dat zulks de zaak stilzwij-
 gend ten voordeele van de ijveraars voor de
 bezoldiging der Kerklijke ambtenaaren zou
 beslissen, daar 'er toch geene Commissie
 kon vallen, indien 'er beslucht was, dat de
 Kerkedienaars niet betaald zouden worden.
 HAHN, hoe zeer ook hulde doende aan
 de goede oogmerken des Voorzitters met
 dit Voorstel, voegde 'er bij; „ Behalven
 „ het oogmerk, dat gij, President, aan den
 „ dag legt, weet ik 'er nog één, dat wel
 „ niet het uwe is, maar niettemin waar-
 „ achtig kan zijn. Wanneer ik naamlijk
 „ het heir dezer buitengewoone *frequente*
 „ Vergadering overzie, dan kan ik ligt be-
 „ grijpen, dat zij, die gewoon zijn vooraf
 „ de meerderheid te bereekenen, min of
 „ meer

„ meer verlegen zijn over den uitslag , I.
 „ en juist daarom eer een Commisforiaal , BOEK.
 „ dan eene hoofdlijke omvrage verlangen.” IV.
 HOOFDST.

Hij intusfchen stond 'er zeer nadruklijk 1797.
 op, dat de gewoone orde der Vergadering
 zou gevolgd , eerst het Artikel zelve in
 omvrage gebragt, en daarna eerst over het
 Commisforiaal gestemd worden. SCHIM-
 MELPENNINCK, DE MIST EN COUPE-
 RUS, beweerden de volstrekte noodzaaklijk-
 heid van dit Commisforiaal, omdat zij meer
 en meer zagen, dat het Artikel verschil-
 lend begrepen werd, daardoor op zeer
 valsche gronden goed of afgekeurd zou
 worden, dat de leden elkanderen misfchien
 nader waren, dan zij wisten. Maar, uit even
 diezelfde duisterheid des Artikels, leidden
 HAHN en HOFFMAN de noodzaaklijkheid
 af, om het te bestemmen en daardoor te
 verwerpen, en dan een nieuw Commisforiaal
 te benoemen. De Voorzitter, door een aan-
 zienlijk getal leden zich gerugsteund achten-
 de, wilde zijn Voorstel doorzetten: dan, het
 gefchreeuw, het gedruis en de verwarring,
 door de worsteling der beide partijen namen
 dermate toe, dat hij eindelijk dreigde, de
 Vergadering te zullen fcheiden. „ Dat kunt
 „ gij doen, riep men hem toe, maar wij wil-
 „ len

I. „len niet verschalkt worden.” De kalmte
 BOEK. herfeld zijnde, voerde SCHIMMELPEN-
 IV. HOOFDST. NINCK aan, „dat, hoe zeer der Vergade-
 1797. ring gelegenheid moest gegeven worden,
 om, bij verschil van gevoelens, zich te ver-
 klaaren, het echter zeer onheusch was, wan-
 neer het eene deel het andere wilde *maitri-
 seeren*.” HAHN, hierop vuur vattende,
 verklaarde, dat, „zoo lang 'er geene meer-
 derheid zich verklaard had, ieder lid ge-
 regtigd en verplicht was, om zijn gevoe-
 len ijverig te handhaven, of te willen, dat
 de meerderheid beslische; dat dit geen
maitriseeren genaamd mogt worden. Maar
 dit was, bij hem, pooging om te *maitri-
 seeren*, wanneer men zich in de Verga-
 dering stil hield, maar, van den ochtend
 tot den avond, op de gemoederen van vee-
 len zijner medeleden zocht te werken, —
 wanneer men *conventiculen* aanlegde en
 hield, — wanneer men daartoe slegts die
 leden noodigde, die men hoopte zijne ge-
 dachten smaaklijk te kunnen maaken, en
 derzelve doel aan die leden zocht te ver-
 bergen, welken men vreesde, dat de kat
 de bel aan zouden hangen.” Hierop drong
 hij zijn Voorstel tot hoofdlijke stemming,
 en daarop het Commissoriaal, nader aan.

Na

Na eenige redewisfelingen stelde dan de Voorzitter, overeenkomstig de meening van HAHN, voor; of het Artikel, zo als het lag, zou verworpen worden? Hiervoor verklaarde zich de meerderheid. Daarop eene Commissie willende benoemen, tot eene nieuwe redactie van hetzelfde Artikel, ver- toonde HAHN, dat, de Vergadering het Ar- tikel, zo als het lag, verworpen hebbende, eene nieuwe redactie zekerlijk dezelfde on- genoegens zou voordbrengen; en ook min- der te pas kwam, dewijl eene nieuwe re- dactie altijd insloot, dat de Vergadering zich reeds ten aanzien der zaak zelve ver- klaard, maar alleen omtrend de bewoor- ding verschild hadt, waarvan thands juist het tegendeel plaats greep. — Hij stelde dus voor, dat die Commissie alleen belast zou worden met het onderzoek, „ of 'er van den Godsdienst, en inzonderheid van de betaaling der Kerklijke Leeraars, bij de Constitutie melding moest voorkomen, en, zo ja, welke?” En werdt het besluit over- eenkomstig dit Voorstel genomen.

Niet vroeger, dan den 11. Meij, en dus omtrend zeven weken, na dit genomen besluit, bragt de Commissie een verslag uit, dat, tweeledig zijnde, daardoor eigenaartig de

I. vonk van tweedragt op nieuw moest doen
 BOEK. ontvlammen. De Vergadering was meer
 IV. dan gewoon voltallig, ten bewijze,
 HOOFDST. 1797. welk een hoog belang alle haare leden in
 de besliffching dezer zaak stelden. De geest
 van het eene Rapport, dat wij, de Ver-
 gadering volgende, *A.* zullen noemen,
 stemde voor de bekostiging van alle eer-
 diensten zonder onderscheid. Het luidde:
 „ Geene betaalingen uit Kasfen, waarin al-
 „ le Staatsburgers opbrengen, zullen aan,
 „ of ten behoeve van deze of gene gods-
 „ dienstige Genootschappen, *bij uitsluiting*,
 „ worden gedaan.” Het andere Rapport,
B. genoemd, verklaarde uitdrukkelijk, dat
geene zodanige betaalingen aan, of ten be-
 hoeve van, *eenig* godsdienstig Genootschap
 zouden geschieden. In andere opzigten ver-
 schilden deze rapporten ook aanmerkelijk,
 doch die minder belangrijk gerekend wer-
 den. Na de voordragt der beide ontwer-
 pen, wilde de Voorzitter BICKER dezel-
 ven beiden tegelijk in overweging bren-
 gen, juist zoo als men tot hiertoe met de
 Plans der 21. en 7. hadt gehandeld; doch
 de meerderheid der Vergadering begreep,
 dat, ieder van dezelve op een geheel ver-
 schillend beginzel gegrond zijnde, de Ver-
 ga-

gadering eerst moest verklaren, welk van beiden zij aannam, echter voorbehoudends de Vrijheid, om ook eenige Artikelen uit het verworpene overtenemen, in zoo ver zij niet met het heerschend beginzel van het aangenomene streden, en drong derhalven den Voorzitter, om op die wijze de omvraagte interichten. — Zeer gereed verklaarde hij zich, om aan het verlangen der leden te voldoen, maar gaf tevens in overweging, daar thands eene Commissie van 12. leden der Vergadering zich bij het Provinciaal Bestuur van *Holland* bevondt, wier terugkomst ieder oogenblik gewacht werdt, om met de omvraagte over dit allergewigtigst en kiesch onderwerp, nog eenige oogenblikken, te vertoeven. Dit Voorstel was het, dat op eens de geheele Vergadering weder in de verschriklijkste beroering bragt, indedaad weinig voegende aan haare waardigheid en de natuur van het betwiste onderwerp. VREEDÉ, SCHERMER, REINS verzetten zich daadlijk tegen hetzelfde, als strijdig met de orde der Vergadering, dat men, op dien grond, ook moest wachten naar de leden, buiten 's Lands in Commissie. De laatste merkte aan, dat de Vergadering, dus wachtende, dan zoo

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. lang uit elkanderen zou moeten gaan; maar
 BOKK. vooral liet hij zich iets ontvallen, dat het
 IV. smeulend vuur der tweedragt in vollen gloed
 HOOFDST. deed blaaken. „ Dit Voorstel, zeide hij,
 1797. „ gaf schijn, als of men vooraf berekend
 „ had, hoedanig de stemmen dier leden in
 „ Commissie zouden vallen.” VAN HOOFF
 ondersteunde deze aanmerking, en verklaar-
 de zich verder over het Onderwerp met een
 vuur en nadruk, die de geestdrift der Vrij-
 heid achtenswaardig kenmerkte. „ Het word
 „ tijd, zeide hij, dat het wringen en kee-
 „ ren eens ophoude; het is nu de derde
 „ of vierde keer, dat deze zaak aan de
 „ orde van den dag is. Telkens heeft men
 „ 'er, veertien dagen lang, schriftlijke ad-
 „ viefen over uitgebragt. — Zij, die voor
 „ de *principes* pleitteden, hebben onweder-
 „ leglijk getoond, dat de beginzels van
 „ Vrijheid met de oude overheersching
 „ onbestaanbaar waren; maar desniettegen-
 „ staande heeft men volhard, met de einde-
 „ lijke uitspraak op de lange baan te
 „ schuiven, mogelijk op hoope van een
 „ gunstiger gelegenheid waarteneemen, om
 „ door eene afgesproken meerderheid het
 „ naar zijn zin te krijgen. Doch, hoe het
 „ ook zij, al had men nu wederom, met
 „ zij-

„ zijne oogen rond te laten gaan , *gecal-*
 „ *culeerd* , wie de meerderheid mogt uit-
 „ maaken , zoo *opponeer* ik mij niet tegen
 „ den President. — Maar ik declareer van
 „ te vooren , dat , zo de meerderheid den
 „ geest van het eerste Ontwerp in haare
 „ decreeten wilde volgen , het mij dan niet
 „ meer vrij zal staan , het Plan van Con-
 „ stitutie aantenemen , maar het mijn pligt
 „ zal worden , mij daartegen ten sterksten
 „ te verzetten. De meerderheid der Ver-
 „ gadering kan over de godsdienstige ge-
 „ voelens niet heerschen , zonder het na-
 „ tuurlijk regt te schenden. Aan zodanig
 „ eene schennis , als louter dwinglandij zijn-
 „ de , kan of mag ik mij niet onderwer-
 „ pen , al werdt zij door de meerderheid
 „ beslischt. De mensch heeft geene ge-
 „ heiligder eigendommen , dan zijne geveo-
 „ lens : hierover te heerschen is hem slaaf
 „ maaken , — en de slaaf heeft het regt ,
 „ om de hand , die hem kluistert , te ver-
 „ gruisen.” VERSTER , den blaam van
 geheime affpraaken , als hoogst beleedi-
 gend , willende afwenden , werd door
 NOLET , VAN HOOFF , C. L. VAN BEIJ-
 MA , QUESNEL , PLOOS VAN AMSTEL ,
 VREEDE , REIJNS , VAN BENNEKOM ,

I.
 BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

I. en anderen, met de hevigste drift, in de
 BOEK. redē gevallen, die allen genoegzaam ten
 IV. gelijken tijde schreeuwden: „ dat alles al-
 HOOFDST. tijd afgesproken werd, dat men geene Com-
 1797. misforiaalen benoemde, of men wist, wien
 men 'er zou inbrengen; dat nimmer een
 Voorzitter den stoel betract, zonder daar-
 toe door de Presidenten-maakers benoemd
 te zijn; dat de Fransche dagbladen de Pre-
 sidenten vooraf wisten te benoemen; dat
 men de zaaken adjournerde, als men van
 de meerderheid niet verzekerd was; dat het
 eindelijk tijd werd, om van al dat gedraaij
 en gekonkel een einde te maaken.” Welke
 moeite de Voorzitter ook aanwendde, om
 de orde en kalmte in de Vergadering te
 herstellen, het was in den aanvang vrucht-
 loos. Dan eindelijk, de bedaardheid weder-
 gekeerd zijnde, vervolgde VERSTER zijne
 afgebroken reden, met de betuiging, „ dat
 hij betere gedachten van zijne ambtgenoo-
 ten voedde, en zich verzekerd hielt, dat
 zij, gelijk in alle anderen, ook in dit ge-
 val, niets anders, dan naar de inspraak van
 hun geweten, zouden stemmen. Hij be-
 weerde verder, dat, daar thands leden te-
 genwoordig waren, welken, schoon in den
Haag zijnde, zich in een geruimen tijd
 ter

ter Vergadering niet vertoond hadden, men ook geene leden, die niet vrijwillig, maar uit hoofde van eene Commissie, staande deze Zitting op hen gevallen, zich ge-
 abfenteerd hadden, en die nog als presente leden moesten beschouwd worden, van hun wettig regt, om mede hunne stem uit te brengen, mogt berooven." Andermaal stond de twist hervat te worden, doordien verscheiden leden daarop te gelijk het woord vroegen; dan, de terugkomst der bedoelde leden, in hetzelfde oogenblik, deed natuurlijk alle verdere redewisfeling vervallen. — De uitkomst bewees, dat, zo al iets in deze driftige beschuldigingen mogt gegrond zijn, voor deze reis echter het doel gemist werd. Met eene meerderheid van 55 tegen 51. stemmen, werd het Plan B. tot leiddraad der overwegingen aangenomen. Dit tot een grondslag gelegd zijnde, werden ook reeds daadlijk eenige Artikelen gearresteerd; dan, anderen, het regt van eigendom der geestlijke Goederen, en den voortduur der Predikants-tractementen betreffende, ondervonden eene moeilijker beslisfching. Sommigen wilden alle geestlijke Goederen, zonder onderscheid, ten voordeele van de Natie verbeurd verklaaren:

L.
 BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

I. anderen, dezelveu, althands gedeeltelijk,
 BOEK.
 IV. onder de hand der Natie leggen: anderen,
 HOOFDST. die verdeelen onder de verschillende Kerkge-
 1797. nootschappen; anderen wederom, dezelveu
 aan de gewesten, waar zij zich bevonden,
 verzekeren. — Zommigen wilden alle Pre-
 dikanten, bij het Gereformerd Genoot-
 schap werkelijk in dienst, voor hun geheel
 leeven hunne tractementen als pensioenen
 laten behouden; anderen, slegts voor vijf-
 en-twintig jaaren, mids die genen daar-
 onder gerekend, die in dien tijd in dienst
 kwamen; anderen weder trachtten de be-
 kostiging op den tegenwoordigen voet nog
 twintig jaaren te doen voordduuren. — Dit
 veroorzaakte wederom langwijlige en on-
 aangename redewiselingen, waarbij veelen
 maar al te dikwijls vergaten, dat zij niet
 een bijzonder Kerkgenootschap, maar het
 geheele Volk vertegenwoordigden. De Ar-
 tikelen, daartoe betreklijk, Commisforiaal
 gemaakt zijnde, volgde eerst den 25. Meij
 de beslisfchende uitspraak, die, naar het oor-
 deel van alle onzijdigen, der gemaatigdheid,
 belangloosheid en liefde tot billijkheid van
 de Vergadering eer aandeedt. — Na het be-
 flisfchen van alle deze gewigtige geschillen,
 werd ook het opschrift van den Titul ge-
 hou-

houden, en vervolgens werden ook alle de overige Artikelen van dezelfde Afdeeling, als mede de Afdeeling over het Openbaar onderwijs en de Zorg voor de armen, volgens de Rapporten der daartoe gestelde Commissien, zonder aanmerkelijke tegenkanten, aangenomen.

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

Gelijk de Vergadering in dezen Titul de stem der gezonde Staatkunde, der verlichte wijsbegeerte en der zuiverste regtvaardigheid volgde, die zich juist in hetzelfde punt vereenigden; minder kan dit gezegd worden, ten aanzien van den Titul: *over de Coloniën*. Hier schenen Staatkunde, en zelfs menschlijkheid, den raad der wijsbegeerte te verdringen. Het Rapport der Commissie, over dit Onderwerp, verdiende zekerlijk den hoogsten bijval der Vergadering, en werden de Constitutioneele Artikelen in hetzelfde bijna onveranderd overgenomen. VREEDÉ, wiens getuigenis hier het minst verdacht kan worden, daar hij de eerste was, die op hetzelfde het woord vroeg, verklaarde zelf; „ ik doe gaarne „ hulde aan de grondbeginzels, waarop het „ Rapport gebouwd is, — aan den geest van „ gemaatigdheid, billijkheid, gezonde Staatkunde, waarin het is opgesteld, — aan de

De tiende Titul.

I. „ juistheid der afperkingen , waarmede
 BOEK. „ de betrekkingen tusfchen het Moederland
 IV. „ en de Coloniën bepaald worden.” Dan,
 HOOFDST. „ en de Coloniën bepaald worden.” Dan,
 1797. verbaazend was het hem en veelen anderen,
 dat in hetzelfde geen enkel woord van den
 flaavenhandel gerept werd. Hij beschouwde
 dit als eene zijdelingsche wettiging van
 denzelfen. Intusfchen beschouwde hij dit,
 als geheel strijdig met eene Constitutie, op
 de beginzelen van Vrijheid , Gelijkheid en
 Broederschap gegrond. Echter , gaarn erkennende
 de heillooze gevolgen , die een onbedacht
 besluit in deze zaak zou kunnen voortbrengen,
 wenschte hij regtvaardigheid met wijsheid,
 menschenliefde met voorzigtigheid te vereenigen,
 en de belangen der Republiek , der Coloniën,
 en zelfs der ongelukkigigen in het oog te houden.
 Hij stelde dus voor , dat aan dezelfde Commissie
 zou opgedragen worden , om te bepalen ,
 wat in de Constitutie ten dezen aanzien
 gesteld behoorde te worden , ten einde
 eenmaal dezen schandelijken handel te doen
 ophouden. Alle leden der Vergadering ,
 die over dit Ontwerp het woord voerden ,
 stemden hem volkomen toe , dat de
 flaavenhandel en het gebruik van slaaven
 onmenschlijk , onverdeedigbaar en strijdig
 met

met de aangenomen beginzelen was, en dus eenmaal behoorde optehouden. Zij vertrouwden ook zulks van de volgende toeneming in verlichting, en oordeelden, dat het toekomend Wergevend Lighaam ten dezen aanzien volle ruimte moest gelaten worden. Maar, om thands, nu men nog niet wist, wat van de Coloniën der Republiek, grootendeels in 's vijands handen, zou worden, iets hiervan in de Constitutie te plaatzen, oordeelden zij ten hoogsten onraadzaam en gewaagd. Vooral nog, daar de gevolgen van eenige bepalingen deswegens, zoo wel voor de Slaaven zelve, als voor de Coloniën, onberekenbaar voor de Vergadering waren. — Dit werdt, door VITRINGA en SCHIMMELPENNINCK, allernadruklijkst aangedrongen. HAHN nogthands ondersteunde het voorstel met geen minder klem, beweurende, dat hetzelfde juist tuschen twee uitersten doorliep, eene te angstvallige voorzigtigheid, die volstrekt geene melding van deze zaak gedoogde, en onberaden onbedachtzaamheid. Hij drong dus aan, dat de Vergadering nu reeds den Slavenhandel als onbestaanbaar met de beginzelen verklaarde, en de last der Commissie

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

be-

I. bepaalde tot het onderzoek, op welke voorzigtige wijze aan dezen handel een einde gemaakt moest worden. — Dan, de tegenstand van hen, die dit als ten uitersten onberaaden aanmerkten, als ook de bedenking aan den anderen kant, dat, met dit punt commissoriaal te maaken, weinig verloren werdt, vermogt zoo veel, dat de Commissie gelast werdt te onderzoeken, of 'er iets omtrend de vernietiging van den Slaavenhandel in de Constitutie geplaatst, — en, zo ja, welke bepalingen dan gemaakt zouden worden? — Een maand daarna, den 22. Meij, bragt zij een verslag uit, dat de hoogste opmerking verdiende, en alleszins blijken droeg van eene strenge overweging dezer belangrijke zaak. (*) In hetzelfde vereenigden zich alle bedenkingen in dat punt, dat 'er, in het plan van Staatsregeling, niets hoe genaamd omtrend den Slavenhandel geplaatst, maar dit geheel moest overgelaten worden aan den Tijdelijken Wetgever. En zeker, aanleiding genoeg was daartoe gegeven, daar aan eene Commissie uit het volgende

(*) Als steller van dit merkwaardig stuk werd genoemd W. IRHOVEN VAN DAM, *Secretaris van het Comité tot de West.*

gend. Wetgevend Lighaam toevertrouwd was, den staat der Coloniën nader te onderzoeken, en voor ieder derzelven een *generaal charter* te ontwerpen, waarvan, hetgeen de behandeling der Slaaven betrof, natuurlijk een gedeelte moest uitmaaken.— De redenen, die de Commissie tot dit afkeurend advijs overgehaald hadden, waren dezen. Het hoofdoogmerk der onderhouding en bebouwing van de Coloniën was, door de vruchten, die zij voortbragten, de bloey en welvaart van dezelve en van het Vaderland te bevorderen. Nu was het volstrekt onmogelijk, zonder Negers die vruchten van dezelve te trekken; al ware het nu, dat men alle dezen vrij verklaarde en als vrije lieden tot dezen arbeid gebruikte, dan nog zou de Slaavenhandel, of de invoer van Slaaven, niet verboden kunnen worden, om dat die vrijgemaakte Negers niet altijd een genoegzaam aantal tot het werk zouden opleveren. — Werdt de bouw in de Coloniën door het gebrek aan handen gestremd, dan werdte Colonist buiten staat gesteld, om aan zijne verbindtenissen met het Moederland te voldoen, dan verviel de Colonie tot haaren voorigen staat van woestheid, dan ook was

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

I. was de geheele Republiek verloren, wier
 BOEK. politiek bestaan alleen van de Coloniën
 IV. afhing, daar zij alleen de bronnen zijn
 HOOFDST. van haaren *activen* handel. Nog meer zou,
 1797. door het verbod op den Slaavenhandel, het
 gevolg geboren worden, dat wij ons zelve
 zouden verwoesten, om andere Natiën, den
 Slaavenhandel aanhoudende, te verrijken.
 Zij zouden ons in de voordbrengfelen ver
 den loef affteken, terwijl de Slaavenhan
 del 'er niets door zou verminderen, daar
 deze, naar maate hij bij ons verminderde,
 bij hen zou toenemen. — Eindelijk be
 riep de Commissie zich op het voorbeeld
 van andere Mogendheden, waarvan niet
 ééne het tot hiertoe gewaagd had, den
 Slaavenhandel afteschaffen, en zij, die dit
 ondernam, *Frankrijk*, ons juist leerde, haar
 voorbeeld niet natevolgen. De Vrijverklaa
 ring der Slaaven zelve beschouwde zij,
 verder, als eene inbreuk op het regt van
 eigendom van den Colonist, die niet zou
 nalaten hem geheel te bederven, en hem,
 ter voorkoming van dit rampzalig lot, spoed
 dig zou overhaalen, om zich aan onzen
 algemeenen Vijand, *Engeland*, overtegeven:
 behalve nog de onafoogbaare gevolgen
 van verwoestingen, die deze onvoorzigtige
 stap

stap onvermijdelijk zou voordbrengen. — I.
 Het was dan op deze gronden, dat zij ^{BOEK.}
 oordeelde, haaren voorzigtigen raad te ^{IV.}
 moeten bouwen, te meer nog, daar het niet ^{HOOFDST.}
 daadlijk vaststellen van alle Wetten, uit ^{1797.}
 eenig grondbeginzel voordvloeiende, geen-
 zins eene verlochening van dat beginzel
 insloot; dat dus ook, uit het stilzwijgen
 der Constitutie over dit onderwerp, niets
 ten nadeele van hetzelfde kon besloten wor-
 den; dat zij, door het stilzwijgen, de han-
 den aan het volgend Wetgevend Lighaam
 volkomen vrijliet, en hetzelfde genoeg ge-
 legenheid gegeven werdt, om daarop be-
 dacht te zijn, en daarin te handelen, zo
 als wijsbegeerte, vereenigd met voorzigtig
 Staatsbeleid, zou vereischen, door den last
 tot het onderzoek der Coloniën.

Hevig werdt dit Rapport aangevallen door
 VREED E, in een uitvoerig advijs. Nimmer
 werdt de edelste zaak, de zaak der menschheid,
 edeler bepleit. Alles, wat op het hart en
 het verstand werken, het eerste roeren en
 ontvlammen, het laatste overtuigen kon,
 was hier bijééngebragt. Nimmer gebruik-
 te hij zijne welsprekendheid tot vereeren-
 der doel, — nimmer praalde zij in schitteren-
 der luister. — Niet ééne bedenking van het
 Ver-

I. Verflag bleef onbeëndwoord: allen werden
 BOEK. zeer naauwkeurig ontleed, en trachtte hij over-
 IV. tuigend aantewijzen, dat zij allen alleen op
 HOOFDST. 1797. . . . .
 persoonlijk zelf belang gegrond waren, — een
 zelf belang, dat de stem der regtvaardigheid
 en der menschlijkheid versmoorde. Dan nu,
 daar deze zelve zaak in een geheim Com-
 mitté reeds geheel was afgedaan, vermogt
 zijne vuurige en harttreffende welsprekend-
 heid niets, ter verandering van het bepaald
 Besluit, even weinig als de hartige taal
 van HAHN, of het bemiddelend Voorstel
 van VITRINGA, dat zeker de hoogste
 opmerking verdiende. De Vergadering ver-
 eenigde zich met het uitgebragt verflag.

*De elfde
 Titul.*

Nu bleef nog over de overweging van
 het allergewigtigst punt, de magt tot her-
 ziening der Constitutie. Aanmerklijk ver-
 schilden de beide ingeleverde Plans deswe-
 gens; en echter was geen van beiden zoda-
 nig ingericht, dat het een, met verwerping
 van het ander, tot leiddraad der overwe-
 gingen kon aangenomen worden. Beiden
 bevatteden zaken, die aannemens waardig
 waren. Hoofdzaaklijk verschilden zij daar-
 in, dat het een *eenen vasten tijd* tot herziening
 der Constitutie, het ander *geen tijd* be-
 paalde; het eene, het oordeel over de nood-
 zaak.

zaaklijkheid van dezelve *aan de Geconstitueerde Magten*, het ander, *aan het Volk* ^{I.} ^{NOEK.} ^{IV.} toevertrouwde; het een, het Ontwerp der ^{HOOFDST.} veranderingen *aan de eersten*, — het ander, ^{1797.} dit zelfde *aan door het Volk gekozen reviseurs* wilde overlaten. Het hoofdpunt van verschil, ziet men, bepaalde zich daartoe, wie den onmiddellijksten invloed op die herziening zou uitoeffenen, *het Volk* of *de Geconstitueerde Magten*? Zij, die zich voor het eerste verklaarden, beriepen zich op den aard eener Constitutie, welke, een Volksverdrag zijnde, door het Volk alleen moest veranderd worden: in het *radicaale* van geene Geconstitueerde Magt, was hier toe eenig regt gelegen: die verandering kon ook aan geen tijd bepaald worden, omdat, de *masse* des Volks geduurig van perfoonen verwisselende, de mogelijkheid hier toe ten allen tijde moest openstaan, dewijl anders de dooden de leevenden zouden verbinden. Zekerlijk, zulks stelde den Staat aan geduurige wisselvalligheden bloot, dan, gelijk dit met den aard van een Gemeenebest onafscheidbaar verbonden was, had men weinige redenen, om voor nadeelige gevolgen hiervan te vreezen, dewijl de groote *masse* des Volks voor onredelijke wispeltuurigheden

I. den minder vatbaar is. Integendeel, wan-
 BOEK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.
 neer de magt tot herziening aan de Ge-
 constitueerde Magten meer onmiddellijk
 werd overgelaten, had men veeleer on-
 rust, misnoegen en wanorde te wachten,
 zoo rasch maar eens de voorstellen tot ver-
 andering in den wind werden geflagen, en
 de burger genoodzaakt werd, tegen wil en
 dank, zich aan de opgemerkte gebreken der
 Constitutie te onderwerpen. Het Volk,
 oordeelde men, had ook de noodige ge-
 schiktheid tot het doen van voorstellen daar-
 toe, althands even zoo veel, als om de ge-
 maakte veranderingen te beoordeelen, welk
 laatste over het algemeen, moeilijker was, dan
 het eerste, en kon dit dus geene reden
 geven om het gezag daartoe alleen aan de
 Geconstitueerde Magten toetevertrouwen. —
 Zij, die liever dat gezag aan de Gecon-
 stitueerde Magten wilden overgeven, be-
 paalden zich voornaamlijk tot de bedenk-
 lijke gevaren, waaraan de Staat onophou-
 delijk werd blootgesteld, indien men deze
 uitgestrekte magt aan het Volk overliet.
 Zij zagen daarin niets anders, dan geduu-
 rige onzekerheid, tweespalt en wanorde,
 dewijl het Volk zoo ligt door invloed van
 buiten bewogen, geduurig op verandering
 zou

zou aandringen. — Geen van beide plans
 gefchikt zijnde, om aan de overwegingen
 een vasten leiddraad aante bieden, werden
 drie punten uit dezelveu getrokken, en de-
 zen ter beoordeeling voorgesteld. *Het eerste*
 bepaalde zich tot de vrage; bij wien de
 magt ter beoordeeling van de noodzaaklijk-
 heid der verandering zou berusten, bij *het*
Volk of *het Bestuur*? *Het tweede* betrof
 den tijd, of die *bepaald* of *onbepaald* zou
 wezen? *Het derde* — de perfoonen, tot het
 ontwerpen der veranderingen; het *Bestuur*,
 of *door het Volk benoemde Reviseurs*? Om-
 trend het eerste begreep men rasch, de magt
 van voorstellen, en aan het Volk, en aan
 het Bestuur te moeten toekennen. Tot het
 tweede overgaande, had het bepaalen van
 den vasten tijd ter verandering, of hier-
 van geene bepaaling te stellen, aan weder-
 zijden zulke groote zwaarigheden, dat de
 Vergadering langen tijd niet wist, welke
 zijde te kiezen. Stelde men *een tijd*, dan
 lokte men de intriguanten uit, om opzet-
 lijk verandering te vorderen, en men nood-
 zaakte het Bestuur, zoo wel als het Volk,
 om zich in den tusschentijd aan de wezen-
 lijkste gebreken van de Constitutie te on-
 derwerpen. Stelde men *geen tijd*, dan gaf

I. men zich ieder oogenblik aan de schroom-
 BOEK. lijkste wisselvalligheden bloot. Eindelijk
 IV. toch begreep men, dat, de *masfa* des Volks
 HOOFDST. te wijs zijnde, om van zijne magt een mis-
 1797. bruik te maaken, welk natuurlijk tot zijn
 eigen verderf zou uitloopen, men weinig
 waagde, met den tijd onbepaald te stellen.
 Omtrend het laatste punt oordeelde de meer-
 derheid, dat *Reviseurs*, verkoren door Kie-
 zers, daartoe door het Volk benoemd, de
 veranderingen moesten ontwerpen. — Deze
 drie beginzelen ten grondslage leggende,
 werd eene Commissie benoemd, om een
 Ontwerp van schikkingen te vormen, het-
 welk ook vervolgens genoegzaam woord-
 lijk werd overgenomen in de Constitutie.

Poogin- Dus schetsten wij den geest der Verga-
 gen, om het dering, bij de beoordeeling van het aange-
 Plan van boden Plan van Constitutie, in de hoofdpun-
 Constitutie, ten, in hetzelfde vervat. Getrouw aan ons
 tie, nog vóór de be- hoofddoel, vermijdden wij opzerlijk zooda-
 stemming, nige overwegingen, die ons toefcheenen
 aan de be- tot hetzelfde in geene betrekking te staan. —
 cordeeling des Volks overtege- Op het punt nu, dat de Vergadering gered
 ven. was haaren arbeid te voltoojien, den 26.
 Meij, ontving zij eenige Verzoekschriften van
Amsterdam, welker overweging den geest
 van eenige leden merkwaardig deed kennen.

De

Dezelven behelsden, dat het Plan den tijd van vier weeken aan het Volk ter beoordeeling mogt gegeven worden, om in dien tijd, voor de eindelijke voltooiing, nog veranderingen in hetzelfde te kunnen maaken. De Voorzitter SCHIMMELPENNING oordeelde, dat deze verzoekschriften geen punt van overweging konden uitmaken, daar de Vergadering gereed stond, haare deliberatiën te sluiten. HAHN kante zich tegen dit præadvij, en oordeelde, dat de Vergadering, zonder het verzoek toetstemmen, een korten tijd van twee of drie weeken zou kunnen stellen, binnen welken alle burgers uitgenoodigd werden, om hunne bezwaaren tegen het Plan in te brengen, met bepaling van een tweeden termijn, binnen welken de Vergadering over die bezwaaren finaal zou besliffchen. Dit middel prees zich aan door zijne onzijdigheid, en was bevorderlijk, zoo tot verdere volmaaking van het Plan, als ter eenstemmige aanneeming van hetzelfde. — VREED ondersteunde HAHN allernadruklijkst, be-
 weerende, dat het Plan een nadere over-
 ziening wel behoefde. Hij althands vond
 zoodanige grove fouten in hetzelfde, die
 de aanneming onmogelijk maakten, zonder

I.
 BOKK.
 IV.
 HOOFDST.
 1797.

L. de Natie blootteffellen aan haaren geheelen
 BORK. ondergang. Hij verklaarde, dat hij kon,
 IV. en ook zou, wanneer daartoe gelegenheid
 HOOFDST. was, zoodanige gebreken in het Ontwerp
 1797. aantoonen, waaruit de schroomlijkste ge-
 volgen voor de rust, vrijheid en het geluk
 der Natie zouden voordspruiten. — VAN
 HOOFF erkende zeker ook de gebreken van
 het Plan, maar, voegde hij 'er bij; „ al
 „ waren 'er nog meer in, zou ik echter,
 „ uit hoofde van de onberekenbaare gevol-
 „ gen en verwarringen, en het gevaar van
 „ nog slechter werk te krijgen, het aanne-
 „ men, zoo als het is.” — VAN LENNEP,
 T. V. BERKHOUT EN HARTOG, verklaar-
 den zich ook tegen het verzoek. Bij hoofd-
 lijke omvrage werd het verworpen.

Voltooijing Na een arbeid dan van vijf maanden,
van het werd eindelijk het aangeboden Plan van
Plan van Constitutie, gelijk het thands door de Ver-
Constitutie gadering beoordeeld en veranderd was, op
door de den 30. Meij vastgesteld en aangenomen.
Vergade- Eene kleene Commissie, ter redactie van
ring. de goedgekeurde Artikelen, reeds den 17
 Februarij aangesteld zijnde, had, van den
 17 Meij af en vervolgens van tijd tot
 tijd, verslag van haaren arbeid gegeven,
 en de Vergadering door haare voorlezin-
 gen

gen in staat gesteld, om op gemelden dag deze groote zaak te beslissen. Alvorens echter dit besluit genomen werd, stelden C. L. V. BEIJMA EN VREEDE nog voor, dat ieder lid der Vergadering zich zou behooren te verklaren, of hij dit Plan voor het beste hield, voor het heil van het Volk van Nederland. De meerderheid der Vergadering begreep, dat dit voorstel thands weinig te pas kwam. De Vergadering had ter voltooiing van de Constitutie alles gedaan, wat het Reglement haar had voorgeschreven. Haar schoot niets meer overig, dan het den Volke aanbieden. Dit moest nu oordeelen: als burger had nu ook ieder lid der Vergadering vrijheid, om het geheel goedgekeuren of te verwerpen. Wilde de Vergadering, overeenkomstig het Voorstel, zich nu reeds over het geheel verklaren, dit zou tot niets anders dienen, dan het Volk te bevooroordeelen, en dus zijdelings inbreuk doen op de vrijheid van deszelfs keuze. Bij de verdediging van zijn Voorstel, verklaarde BEIJMA, dat hij dit stuk *in zijn geheel* nimmer als een stuk der Vergadering kon beschouwen, juist omdat alle Artikelen, gelijk onvermijdelijk was, het effect geweest waren eener tijdelijke meer-

I. derheid, die ver af was van eenpaarig te
 30 EK. wezen. — Hij, noch eenig lid, kon dus voor
 IV. dat stuk verantwoordelijk gesteld worden.
 HOOFDST. 1797
 „ En ik zal, zeide hij, dien ten gevolge,
 „ het Volk blijven waarschuwen voor den
 „ jammerpoel, waarin het zich naar mijne
 „ gedachten zou storten, indien het het
 „ ongeluk had, die Constitutie aantenee-
 „ men. — Ik herhaal hier, hetgeen ik
 „ meermaalen gezegd heb, dat ik dit Plan
 „ van Constitutie, in zijn geheel genomen,
 „ beschouw, als strijdig tegen zichzelf,
 „ schadelijk voor het belang des Volks,
 „ verderflijk voor het Vaderland, ja als zoo-
 „ danig, dat ik het voor mijne verantwoor-
 „ ding niet begeer te hebben, om zulk
 „ een MONSTER in mijn oog aan het Volk
 „ aan te bieden en smaaklijk te maaken.” —
 Waarlijk, zoodanig een uiteinde der overwe-
 gingen voorspelde aan het Plan geen gunstig
 lot, en eene vrucht, in zulke ongelukkige
 omstandigheden ter waereld gekomen, kon
 niet wel anders, dan eenen ontijdigen dood,
 verwachten. — Intuschen herhaalen wij
 nogmaals hier onze betuiging, dat, in
 weérwil van het aanmerkelijk tijdperk van
 vijf maanden, die de behandeling dezer
 zaak aan de Vergadering gekost heeft, in
 weér-

weêrwil van de onlochenbaare partijzucht, die wel eens meer, dan de stem der waarheid, in de uitmuntendste en uitgewerkte advijsen sprekende, over de aangelegenste onderwerpen beslische, noch die tijd, noch die arbeid, verloren kan gerekend worden. Dit juist werd noodzaaklijk vereischt, om die verlichting te verspreiden, die vooroordeelen te vernietigen, en vooral dien Volksgeest te vormen; waardoor het Volk in staat gesteld zou worden, om het werk, aan hetzelfde aangeboden, in zijn geheel te beoordeelen, en zich beslischend te verklaren. Dikwijls bedenken zij, die ook het Volk van geene bevooroordeeldheid willen vrijspreeken, te weinig, dat deze ter beslisching onvermijdblijk was. Het Volk kon, of mogt, toch niet het eene Artikel aannemen, het ander verwerpen: — iets, waartoe een meer verlicht oordeel gevorderd zou worden; — maar het moest zich over *het geheel* verklaren; en dit kon alleen door de vestiging van eenen heerschen- den geest geschieden, en was ook zonder dezen onmogelijk te bereiken.

I.
BOEK.
IV.
HOOFDST.
1797.

VIJFDE HOOFDSTUK.

HET PLAN VAN CONSTITUTIE AAN
HET VOLK TER BEOORDEELING
AANGEBODEN, EN DOOR HET-
ZELVE VERWORPEN.

I. **R**eeds vóór de beslisschende goedkeuring
der Vergadering van het Plan van Confi-
tutie, was de wijze bepaald, waarop het-
zelve ter kennis en beoordeeling van het
Volk gebragt zou worden, overeenkomstig
de inlichtingen eener Commissie, daartoe
benoemd den 17 Februarij, aan wier hoofd
VREEDE was. Den 18. Meij werd dan
besloten, om van hetzelfde 9000. Exem-
plaaren, *in Plano*, te doen drukken, om
overall aangeplakt te worden. Zommige
leden vonden daarin wel eenige zwaarig-
heid, uit hoofde van de uitgebreidheid van
het stuk, dat, behalven eene wijdloopige
Proclamatie aan het hoofd, omtrend dui-
zend Artikelen vervatte; echter men kende
geene geschikter wijze, om het op eene
wettige wijze algemeen bekend te maaken.
Buiten dezen, zouden nog 8000. Exempla-
ren *in Octavo* gedrukt worden, ter lezing
in

I.
BOEK
V.
HOOFDST.
1797.
*Schikkin-
gen op de
wijze, om
het Plan
van Consi-
tutie ter
kennis van
het Volk
te brengen.*

in Grondvergaderingen en andere plaatsen, en eindelijk nog 6000. afdrukken in hetzelfde *formaat* ter verkoop: welke laatste oplage men nog heeft moeten vernieuwen, als zijnde in korten tijd uitverkocht. Ondanks deze maatregelen, ging echter de verspreiding van het Plan zoo traaglijk voort, dat zommige afgelegen deelen der Republiek hetzelfde, slechts weinige dagen vóór de bestemming, ter lezing bekwamen.

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

Dan, geen onderwerp hiertoe betrekkelijk, hield de Vergadering langer, en op eene verdrietiger wijze bezig, — geen onderwerp scheen het pas gedoofde vuur van gewestlijken naarijver in voller gloed te zullen ontsteeken, dan de beslissing van de wijze, waarop de stemmen berekend zouden worden.

Geschieden:
over de berekening
der stemmen.

De Geest van *Foederalisme*, gelijk hij overal in het geheele Reglement ter bijeenroeping van eene Nationaale Vergadering werkzaam was geweest, om al het goede, dat zij nog zou kunnen werken, te verlammen, had ook in hetzelfde een artikel weten doortedringen, dat den rampzaligen twistappel in de Vergadering wierp, doch die gelukkig door de voorzichtige gemaak-

maa-

I. maatigheid van dezelve gestuit werdt, ter-
 BOEK. wijl de beslischende uitkomst de herlee-
 V. ving van dien twist onmogelijk maakte.
 HOOFDST. 1797. Het gemelde artikel, zijnde het 108., be-
 paalde, dat het goedgekeurde en voltooi-
 de ontwerp van Constitutie naar de Pro-
 vintiën moest verzonden worden, om in
 ieder van dezelve *afzonderlijk*, door het
 Volk te worden onderzocht, en goed- of
 afgekeurd. De Commissie, waarvan wij
 zoo even gewaagden, had daadlijk daarin
 een hinderpaal gevonden, die haaren voord-
 gang belemmerde, en had dus reeds den
 10. Maart verzocht, dat de Vergadering
 de volgende punten zou beslischen: „Of
 het besluit, omtrend de aanneming of ver-
 werping van het Plan door het Volk, bij
 de meerderheid *der Grondvergaderingen*,
 of *van de Burgers* in dezelve, moest op-
 gemaakt worden; — of de stemming *gewest-
 lijk* zou geschieden, zoo dat ieder Gewest
 eene stem uitbragt, of wel berekend wor-
 den naar de meerderheid der geheele Bataaf-
 sche Natie?” — VAN MARLE, het woord
 vragende, bragt, zoo voor de SITTER,
 die bij noodzaaklijkheid afwezig was, als
 voor zich zelve, een advijs uit, waarbij
 hij beweerde, dat dit artikel niet twijfel-
 ach-

achtig kon zijn. De zin der stellers van
 hetzelfde was geen ander geweest, dan dat
 ieder Gewest het Plan zou beoordeelen, en
 gewestlijk haare stem uitbrengen: het was
 zelfs op deze voorwaarde geweest, waarop
Overysfel haare toestemming tot de bijeen-
 roeping der Nationaale Vergadering hadt
 gegeven. Het lag ook in den aard der
 zaak, dat Volken, voorheen onafhange-
 lijk, bij het aangaan van een onderling
 verdrag, aan zich de magt behielden, om
 Volksgewijze hetzelfde goedtekeuren of te
 verwerpen. Indien ook al het artikel eeni-
 ge duisterheid had, verklaarde hij de Ver-
 gadering tot de verklaring van hetzelfde
 onbevoegd. Zij mogt haaren lastbrief, het
 Reglement zelve, niet verklaren. Het Volk
 was hier toe alleen bevoegd. En al ver-
 mogt zij zulks, dan nog had zij geene magt,
 om de Gewesten aan die verklaring te on-
 derwerpen. — EVERS bestreedt de gronden
 van VAN MARLE, waarmede hij aan de
 gemelde artikelen eene zeer *foederalistische*
 beteekenis gaf, op eene vernuftige wijze,
 door den geestigsten scherts, alle de hand-
 tastlijke ongerijmdheden doende gevoelen,
 die uit deze verklaring onvermijdblijk voort-
 vloeiden. Het woord *afzonderlijk* trachtte
 hij,

I.
 BOEK.
 V.
 HOOFDST.
 1797.

BOEK
 V.
 HOOFDST.
 1797.

1. hij, door vergelijking van andere artikelen van het Reglement, alleen op de gewestelijke beheering der Grondvergaderingen toetepasfen, en kende aan de gewestlijke Bestuuren geene andere magt toe, dan van den uitflag der stemming aan de Vergadering toetezenden. Hij merkte op, dat voorgaande besluiten van Hun Hoog Mogenden of van bijzondere Gewesten niets beslischten. Het Reglement moest men hier alleen raadpleegen. En dan maakte hij het niet minder waarschijnlijk, dat de stellers van hetzelfde niets anders gemeend hadden, dan dat de stemming over de gantsche Natie moest berekend worden. Dit drong hij inzonderheid daardoor aan, dat, het gevoelen van VAN MARLE aannemende, de meerderheid der Gewesten niet zou kunnen beslischen: zo dan slechts één Gewest de Constitutie verwierp, konden de overigen haar ook niet aannemen, daar zij voor *allen* geschikt was: ieder was in den haaren oppermagtig, om voor zich de Constitutie aantenemen of te verwerpen; dus kon zij nimmer ingevoerd worden, dan bij de aanneming door alle de Gewesten; en dan volgde daaruit, dat de meerderheid der stemmers in *Drenthe*, een Gewest van 38000.

38000. Zielen, de magt zou hebben, om de invoering eener Constitutie te beletten, die door agt Gewesten, 1800,000 Zielen vervattende, was aangenomen. — HAHN was mede van oordeel, dat de Gewesten wel de Constitutie afzonderlijk in den haaren moesten laten bestemmen, maar den geheelen uitslag der stemming aan de Vergadering verzenden. Hij ontkende niet, dat andere Gewesten het woord *afzonderlijk* in den zin van VAN MARLE opgevat hadden, maar *Holland* en *Utrecht* hadden 'er niets anders onder verstaan, dan gelijk hij voorstelde. Breedvoerig ontwikkelde hij de ongerijmde gevolgen, waartoe de gemelde verklaring leidde, en niet minder voorspelde hij, dat daaruit juist de verwerping der Constitutie zou voortvloeijen. Inzonderheid leidde hij af uit de verklaarde Oppermagt des Bataaffchen Volks, dat ook deze, één en onverdeeld zijnde, boven alles in de bestemming der Constitutie, moest gekend worden.

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

JORDENS, weleer Voorzitter in de Vergadering van Hun Hoog Mogenden, ten tijde der bepaling van den dag, waarop de Nationale Vergadering zou bijeenkomen, die in die hoedanigheid met vier Provin-
tien

I. tien het besluit had opgemaakt, en wiens
 BOEK. getuigenis nopens de meening der stellers
 V. van dit Artikel van geen kleen gezag moest
 HOOFDST. 1797. zijn, — verklaarde, dat hij, ten dien tijde,
 voor zijn Gewest *Overijsel* daartoe bijge-
 treden was, op de veronderstelling, dat de
 voorwaarde, waarop dat Gewest gedrongen
 hadt, toegeftaan was *in denzelfden zin*,
 als hij toen voorgedragen had; dat ook
 nimmer eenig verschil over de beteekenis
 van dat Artikel was geweest, maar het al-
 tijd in den zin van VAN MARLE was be-
 grepen geworden. Het gevolg, door zom-
 migen aangevoerd, dat de minderheid de
 meerderheid zou kunnen overstemmen, ont-
 kende hij, beweerende, dat die Gewesten,
 welken de Constitutie aannamen, zich bij
 elkander konden voegen, en die, welken
 haar verwierpen, afzonderlijk blijven. DE
 MIST, QUEIJSEN, VAN ECK EN AUSTEN,
 ondersteunden het laatste gevoelen, bewee-
 rende, *en* uit den aard der zaak, daar de
 Gewesten, tot nog toe, negen vrije, onaf-
 hangelijke Volken uitmaakten, *en* uit den
 letter van het Artikel, dat de Constitutie
 gewestlijk bestemd moest worden. Intus-
 schen, verklaarden zij zich voor alle moge-
 lijke overreedende middelen, om die ge-
 wes-

westen , welken het Plan mogten verwerpen , overtehaalen , om tot de aanneming met die genen , die het goedgekeurd hadden , toetreden. Zeer veele andere gronden werden 'er van beide zijden aangevoerd , ieder ter staaving van zijne bijzondere uitlegging van dit Artikel. Ligtlijk zal men ons van de moeite verschoonen van derselver verdrietige herhaaling , als men alleen in aanmerking neemt , hetgeen GEVERS in zijn advijs voordbragt , en hetgeen duidelijk bewees , hoe onbessischbaar dit geschil was ; „ ik neem deze gelegenheid waar , zeide hij , om die Burgers Repreſentanten , welken dat Artikel zoo gedecideerd zeker meenen te kunnen verstaan , dat hetzelfde *provincialiter* moet goed- of afgekeurd worden , te desabuseeren , en hier openlijk te verzekeren , dat ik , als Lid van de toenmalige Provisioneele Repreſentanten van 't Volk van *Holland* , door veele Leden , die toen in de Vergadering van Hun Hoog Mogende Zitting hadden , heb hooren zeggen ; *deze periode is voorbedachtlijk zoo intricacat gesteld en als twee handvatten hebbende , doch de explicatie zal naderhand niet moeilijk zijn.*” Eindelijk

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

L
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

lijk dan , nadat de overweging van dit Artikel de Vergadering tot den 11. Maart had bezig gehouden , bragt de Voorzitter in omvraage : „ of de Vergadering begreep , dat de stemming Gewestlijk , dan wel Nationaal , zou geschieden ? ” Voor het eerste verklaarden zich 51. stemmen , 35. voor het laatste gevoelen. Vervolgens gestemd wordende , „ of de Vergadering oordeelde , of 'er , bij eene gedeeltelijke aanneming en verwerping van de Constitutie , overstemming van de meerderheid der Gewesten zou plaats hebben ? ” was de meerderheid van 53. stemmen tegen de overstemming. Ook werd bij meerderheid bepaald , dat de Opneming der stemmen , niet bij Grondvergaderingen , maar over de individueele Leden zou gerekend worden. — Deze gewigtige besluiten vervulden het Nederlandsche Volk met eene niet ongegronde vrees , voor de geheele verijdeling zijner verwachting op de invoering van eenige Constitutie. Welhaast gaf het van deze gevoelens de duidelijkste blijken , door het inzenden van adresen , hoofdzakelijk inhoudende het verzoek , dat , ter beslissing van dit netelig punt , de Grondvergaderingen mogten opgeroepen worden , en met bijgevoegde verklaring , dat het nimmer eene

eene Constitutie zou aannemen, dan die op de eenheid en ondeelbaarheid gegrond was. Na langwijlige deliberatiën, in hoe verre zoodanige adresfen, die door zommigen beschouwd werden, als strekkende ter herroeping van reeds genomen besluiten, punten van overweging konden uitmaaken, wërden zij den 5. April in handen eener Commissie gesteld, om ten aanzien dezer geschilvraag de Vergadering van inlichting en raad te dienen.

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

De gemelde besluiten gaven nu ook aanleiding tot een stap, waarvan tot hiertoe de Vergadering nog geen voorbeeld gezien had. Den 12. April berichtte de Voorzitter, dat de Secretaris van het Provinciaal Bestuur van *Holland* gehoor verzocht had voor eene Commissie uit hetzelfde, om aan de Vergadering een voorstel te doen, van hetwelk hij echter geene opening had mogen geven, als daartoe ongelast. De Vergadering in dit verzoek gereedlijk stemmende, verscheen weldra de bezending, uit tien Leden bestaande, den Burger A. LOOSJES P. Z. aan het hoofd hebbende, door de twee Secretarissen en den Agent der Vergadering binnen geleid, en werd, door den eerstgemelden, de gegeven last

Proogingers
der Ge-
westlijke
Bestuur-
ren, be-
treklijk de
bepaaling
der stem-
ming.

I. in eene treffende en nadruklijke voordragt
 BOEK. ontvouwd. Na eene breedvoerige ontwik-
 V. keling, dat de bedoelingen en poogingen
 HOOFDST. van het *Hollandsch* Bestuur, reeds van het
 1797. eerste tijdstip der omwenteling; gestrekt
 hadden, om de Oppermagt des geheelen
 Nederlandschen Volks te vestigen, en de
 gewestlijke Souverainiteit te doen wegval-
 len; dat hetzelfde ook niets anders beöogd
 had in de toetreding tot het Reglement,
 ter bijeenroeping dezer Vergadering, en dus
 bijzonderlijk had begrepen, dat het 108.
 Artikel van hetzelfde, aan de Gewest-
 lijke Bestuuren slegts de magt ter regeling
 der Grondvergaderingen, en de mededee-
 ling van den uitslag der stemming aan de-
 ze Vergadering, toekende; terwijl het aan
 deze laatste alleen toekwam, om uit die ge-
 westlijke berigten de meerderheid der stem-
 men des geheelen Volks optemaaken; dat
 het ook in dien zin door Hun Hoog Mo-
 genden, blijkends hunne eigen Proclamatie,
 ter kennisgeving van de bewilliging van
 alle de Bondgenooten in het bijeenkomen
 dezer Vergadering, was verstaan, en ook
 deze beteekenis met den geheelen Geest
 van het Reglement volkomen instemde; —
 merkte hij aan, dat de zin, door het de-
 creet

creet van 11. Maart aan dit Artikel gegeven, met de bedoelingen, en van alle de Bondgenooten, en van het gantsche Nederlandische Volk strijdig was: dat ook de bepaaing, dat hierin geene overstemming zou gelden, lijnregt aanliep tegen het 45. Artikel, als bepalende, dat, bij de verworping van het plan van Constitutie, daadlijk eene tweede Nationaale Vergadering moest bijeengeroepen worden, welke bijeenroeping nu een enkel Gewest, door het aannemen der Constitutie, zou kunnen tegenhouden: waaruit onvermijdelijk eene scheuring tuschen de Gewesten zou voortvloeijen, die voor alle dezelve, in hunne binnen- en buitenlandsche belangen, doodlijk zou wezen. Op deze gronden bouwde hij dan het verzoek, ter welks voordragt de Commissie gelast was, om het decreet van 11. Maart intetrekken en buiten kracht te stellen. En hier wijdde de Redenaar uit, tot naderen aandrang van dit voorstel, in een meesterlijk geschetst tafreel van alle de verschriklijke en akelige rampen, die uit de handhaving van dit decreet zouden geboren worden, en tot niets minder geleiden, dan tot wederinvoering van het verworpen oude bestuur en

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

I. den geheelen ondergang des Vaderlands; —
 BOEK. en dit met eene warmte en leêvendigheid,
 V. die zijne gewaarwordingen in de ziel der
 HOOFDST. Vergadering overstortte. Het antwoord des
 1797. Voorzitters COUPERUS, niet minder tref-
 fend, getuigde van de gevoeligheid der
 Vergadering, over den prijswaardigen ijver
 van het *Hollandsch* bestuur en van den na-
 druklijken ernst, waarmede het deze zaak
 ter harte nam. Hij gaf de bemoedigende
 verzekering, dat de Vergadering, 's Volks
 Oppermagt erkennende, en getrouw aan
 de gelofte, welke zij bij het aanvaarden
 van haaren post had afgelegd, het waar
 geluk van het geheele Bataafsche Volk
 steeds zou beschouwen, als den toetsteen,
 waaraan zij, zoo wel alle haare handelin-
 gen, als dit voorstel, zou beproeven, en
 als het rigtsnoer, ter regeling haarer be-
 sluiten. „ Brengt, Burgers Gecommitteer-
 „ den, dus besloot hij, onze welmeenende
 „ wenschen over de personen en raadsla-
 „ gen van *Hollands* Bestuurderen, ter ken-
 „ nis van uwe Committeenten. — Laten
 „ wij allen het heil van 't Bataafsche Ge-
 „ meenebest met vereende poogingen trach-
 „ ten te bevorderen, zoo zullen wij het
 „ best aan onzen duuren pligt voldoen;
 „ en

„ en beëndwoordt zomtijds de uitkomst al
 „ niet aan onze verwachting, dan zal ech-
 „ ter de bewustheid, van wel te hebben
 „ gehandeld, ons met een kalm geweten
 „ de naderende eeuwigheid gerust te ge-
 „ moet doen treden.” Nadat de bezen-
 ding op dezelfde plechtige wijze vertrok-
 ken was, werd het voorstel in overweging
 genomen, en, overeenkomstig de voordragt
 des Voorzitters, in handen der reeds gemel-
 de Commissie gesteld, om nopens hetzelfde
 de Vergadering voortelichten.

I.
 BOEK.
 V.
 HOOFDST.
 1797.

Het *Hollandsch* Bestuur draalde niet, om
 van dezen zijnen stap aan alle de overige
 gewestlijke Bestuuren kennis te geven. —
 Het Bestuur van *Overijsel* schreef onmid-
 delligk daarop een eenigzins scherpen brief
 aan de Vergadering, waarin het zijne ge-
 voeligheid, in juist niet zeer bescheiden
 uitdrukkingen, over de pooging van *Hol-
 land* te kennen gaf, en tevens verklaarde,
 zich op zijne nog plaatshebbende gewest-
 lijke Oppermagt beroepende, dat het nim-
 mer eene stemming over het Plan van Con-
 stitutie in zijn gewest zou gedoogen, dan
 overeenkomstig de verklaring, die de Ver-
 gadering aan den zin van 't 108. Artikel
 had gegeven. Het Bestuur van *Utrechte*

I. schreef mede welhaast aan de Vergadering, met de verklaring van zijne afkeuring van de stappen, zoo wel van het *Hollandsch* als het *Overijsfelsch* Bestuur, als oordeelende beiden onbevoegd, om zich gewestlijk, over eene zaak van dien aard, tot de Vergadering te vervoegen. Echter, oordeelde het zich verpligt, door een groot aantal verzoekschriften van Ingezetenen van deszelfs gewest, daartoe aangezocht, om bij de Vergadering aantedingen, om het gemelde decreet te altereeren of intetrekken. Een week na dezen, kwam ook een brief van *Friesland* in, zich volkomen vereenigende met den stap van het *Hollandsch* Bestuur, en denzelven door duchtige gronden ter steuning van de Nationale stemming ondersteunende. Hoe zeer BEIJMA en GORTER, Reprezentanten uit *Friesland*, dezen stap meer welmeenend, dan wel voorzigtig en regtmatig, oordeelden, als zijnde het der Gewestlijke Bestuuren ongeoorloofd, zich te mengen in hetgeen der Vergadering is opgedragen, (volgens Artikel 100. van 't Reglement) en daarop verzochten, dat en deze brief, en die van *Utrecht* en *Overijsfel*, buiten overweging mogten gehouden worden, werden niettemin ook alle dezen

I.
 BOKK.
 V.
 HOOFDST
 1797.

aan dezelfde Commissie overgegeven. Hierop volgde een van *Stad en Lande*, de daad van *Holland* hooglijk afkeurende, en de Vergadering verzoekende, om door de meestdringende en gepaste middelen hetzelfde te bewegen, om van zijne gedaane instantiën af te zien, en voor het overige zich vereenigende met het besluit van 11. Maart. Op dezen viel hetzelfde besluit. Ook *Bataafsche Brabant* liet zich uit over dit onderwerp, van zijne zijde de uitlegging, door de meerderheid der Vergadering gegeven, aandringende, en tevens niet onduidelijk latende bemerken, hoe ver het nog af was van de aanneming van 't stelsel der Eenheid en Ondeelbaarheid. Zelfs het kleine *Drenthe* deed zijne gewestlijke stem gelden. Het schreef, dat het, niet alleen van *Holland*, maar ook van *Overijsel* berigt ontfangen hebbende, wegens de gedaane aanzoeken, daarop eene buitengewoone Vergadering had belegd, en in dezelve begrepen was, dat het Volk van *Drenthe*, als Souverain in het zijne, tot de bijeenroeping der Nationale Vergadering getreden zijnde, ook Souverain in de aanneming der Constitutie moest blijven, en deze gewestlijk bestemd worden. — Intusschen bleef *Holland* ook niet ledig,

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

I. maar schreef aan de Vergadering, dat, gelijk
 BOEK. *Overyjsel* verklaard had, *nimmer* eenige
 V. andere, dan eene *gewestlijke*, stemming te zul-
 HOOFDST. 1797. len toelaten, het ook van zijn kant nimmer
 in eene andere, dan *Nationaale*, zou treden. — Op den dag, dat de Commissie, in
 wier handen alle deze stukken gesteld wa-
 ren, berigt zou uitbrengen, ontving de
 Vergadering nog eene Missive van het *Gel-
 dersch* Bestuur, waarin het het gedachte
 Artikel van het Reglement voor de Natio-
 naale Vergadering als onverbreeklijk ver-
 klaarde, hetzelfde in den geest der Verga-
 dering uitleggende, met bijvoeging, dat
 het geen, daar tegen aanlopend, decreet
 eerbiedigen, maar integendeel als nul en
 onverbindend zou moeten aanmerken, en
 waarom het ook nimmer eenige Volks-
 oproeping op een anderen voet zou doen.
 Tenzelfden dage echter kwam nog een
 brief in, van het quartier van *Nijmegen*,
 met berigt, dat dit Provinciaal besluit slegts
 met twee *quartieren* was genomen, tegen
 wil en dank, en onder protest van het
 derde *quartier*, als welk vermeend had,
 dat het Provinciaal Bestuur in zijne hoe-
 danigheid niet bevoegd was, om zich in
 deze zaak te mengen.

Nim-

Nimmer mischien was eenige Commissie in meerdere verlegenheid, om op zoodanige stukken de Vergadering van haaren raad te dienen. Zag zij op de ingeleverde Requesten, wier getal tot twee honderd liep, allen door eene meenigte ingezetenen geteekend, dan behoorde zij de Vergadering aanteraaden, om haar genomen decreet in te trekken, en de Grondvergaderingen ter beslisching opteroepen. Dan, hoe bedenkelijk was dit beide! Aan welk een gevaar stelde het eerste het gezag en de achtbaarheid der Vergadering bloot; en hoe kon men omtrend het laatste een beslischend besluit verwachten, daar dan nog eerst bepaald zou moeten worden, of de geheele Natie, dan wel de bijzondere Gewesten hierover zouden stemmen. Nam zij de brieven der Gewesten in aanmerking, de meerderheid derzelve, ja, voegde zich bij de verklaring der Vergadering, maar, van den anderen kant, had *Holland* stellig zich uitgedrukt, de stemming op dien voet niet te zullen laten doorgaan, en daarenboven had de geest van duizende welgezinden, zich tegen dezelve verklaard. In dezen neteligen toestand, had zij een huismiddel gevonden, dat zekerlijk meer blijken droeg van

I.
NOTK.
V.
HOOFDST.
1797.
Besluit
van de
Vergade-
ring op de-
ze gewest-
lijke aan-
zoeken.

ver-

I. verlegenheid om eenig gepast redmiddel,
 BOEK. dan wel van Bataafsche rondheid, maar
 V. mogelijk het eenige was, om de schroom-
 HOOFDST. lijke gevolgen van de bitterste burger-
 1797. twist, en misfchien van eene rege-
 nomwen-
 teling, voortekomen. Zij floeg dan bij
 haar verslag, op den 22. Meij, eene nadere
 verklaring van het genomen decreet voor,
 die zekerlijk met den geest der Vergade-
 ring op 11. Maart gantsch niet instemde,
 maar met de bewoording van hetzelfde vrij
 wel strookte; dat, naamlijk de Vergade-
 ring zou verklaren, haare meening ge-
 weest te zijn, met het decreet van 11.
 Maart, dat wel *de stemming* in ieder ge-
 west *afzonderlijk* zou geschieden, maar dat
 in de beslissing, ten aanzien der goed-
 of afkeuring, de stemmen *Nationaal* beree-
 kend zouden worden: terwijl aan de ge-
 westlijke bestuuren gelast zou worden, om
 van de stemmen *voor* en *tegen* in hun Ge-
 west eene hoofdlijke opgave aan deze Ver-
 gadering intezenden.

Geen geringen tegenstand vond dit ver-
 slag bij de ijverige Voorstanders der ge-
 westlijke stemming. Met eene ziel, gloei-
 jende van verontwaardiging, bestreed C. L.
 V. BEIJMA hetzelfde, en droeg zijn aan-
 val

val meer kenmerken van de talenten eenes I.
 Redenaars, dan wel van zachtmoedigheid ^{BOEK}
 en bescheidenheid. Daar toch het verslag ^{V.}
 duidelijk eene vrucht was van verlegenheid, ^{HOOFDST.}
 over het onbedacht genomen decreet, was ^{1797.}
 het onedelmoedig in hem, die zelve voor
 dat decreet gestemd had, de poogingen,
 om hetzelfde, ware het mogelijk, te plooi-
 jen, zoo vinnig doortehaalen. „ Zooda-
 „ nig eene verklaring van den zin der
 „ Vergadering op 11. Maart, zeide hij,
 „ moge eenen GOMARUS — eenen MEN-
 „ NO SIMONS passen — eenen IGNATIUS
 „ DE LOIJOLA niet onteeren; zij verne-
 „ dert de Vergadering.” Hij besloot, „ dat
 de Vergadering bij Publicatie de Natie ge-
 rust behoorde te stellen, dat zij in het
 vervolg zulke voorstellen, waarbij de woor-
 den haarer decreeten verdraaid werden,
 niet meer zou dulden, maar liever zich al-
 tijd gereed betoonen, om, op de bevinding
 van gedoold te hebben, haare mislagen te
 verbeteren.” SCHOONEGEVEL vergeleek
 deze uitlegging niet onaardig bij het, in het
 geestig vertelzel *van de Ton*, voorkomen-
 de Testament eenes Vaders, wiens Zoonen
 hetzelfde altijd naar hunnen zin wisten uite-
 leggen, door deszelfs letters op verschil-
 len-

Lende wijzen bij elkanderen te voegen. De
 BOEK. MIST, VAN MARLE, JORDENS, VI-
 11V. TRINGA EN DE SITTER, toonden allen,
 HOOFDST. 1797. schoon meer bescheiden, de ongegrondheid
 der verklaring, die de Commissie aan het
 decreet gegeven hadt. Zij stemden allen
 tot verwerping van het Rapport. Zelfs
 zij, die anders, ten aanzien der Nationale
 stemming, met de Rapporteurs eensgevoe-
 lend waren, oordeelden nogthands mede,
 dat hunne verklaring met den onlochen-
 baaren geest van het decreet strijdig was.
 Van dit gevoelen waren ook EVERS en
 HAHN. — Van de leden der Commissie was
 de verdediging van GEVERS lofwaardig;
 om haare rondheid. Hij verklaarde, „ dat
 de Commissie, geoordeeld hebbende, dat de
 Vergadering, bij haar decreet van 11. Maart,
 op de Oppermagt des Volks inbreuk had
 gedaan, zij, om de Vergadering te sauvee-
 ren, gemeend had, zoodanig een plooi
 aan het decreet te moeten geven.” Na
 deze redewiselingen, het Rapport bij eene
 zeer groote meerderheid verworpen zjin-
 de, stelde HAHN daadlijk voor, het de-
 creet van 11. Maart gaaf intrekken, en
 het Volk, ter beslissing van den zin
 van het betwiste Artikel, opteroepen. —

„ Ook

„ Ook ik , voerde DE MIST hem te ge-
 „ moet , ben het met HAHN volmaakt eens ,
 „ op een klein puntje na , dat hier juist de
 „ zaak in geschil uitmaakt. Wil men , hoe
 „ noodloos ik zulks achte , aan eenig Ar-
 „ tikel van onzen lastbrief eenige verklaa-
 „ ring geeven , dat zeker kunnen alleen
 „ onze lastgevers besliffchen. Maar , wie
 „ zijn dezen? Niet het onverdeeld Baraa-
 „ fche Volk ; maar het Volk der Gewesten ,
 „ of wel deszelfs vertegenwoordigers in die
 „ gewesten , waar het Volk in het bekrach-
 „ tigen van het Reglement niet eens gekend
 „ is.” Zeer veele leden , zelfs Voorftan-
 „ ders der Provinciale ftemming , vielen het
 „ gevoelen van HAHN bij , mids echter uit
 „ die intrekking van het decreet niet opge-
 „ maakt kon worden , dat de Vergadering ,
 „ nopens de meening van het 108. Artikel ,
 „ thands in een ander begrip ftond , dan den
 „ 11. Maart. Om alle deze verdrietige gefchil-
 „ len ten einde te brengen , ftelde de Voor-
 „ zitter SCHIMMELPENNINCK het volgend
 „ Ontwerp van besluit voor , dat met eene
 „ meerderheid van 56. tegen 48. ftemmen
 „ doorging , „ dat , naamlijk , de Vergadering
 „ de punten , in de ingeleverde Miffives en
 „ Adrefen , liet buiten besliffching , in afwach-
 „ ting

I.
 BOKK.
 V.
 HOOFDST.
 1797.

I. ting van den uitslag der stemming, en
BÖEK. voords het verklaarde nopens den zin van
V. het gemelde Artikel op 11. Maart be-
HOOFDST. fchouwde, als te zijn van geene verbin-
1797. dende kracht." Dus werd dan deze groo-
 te hinderpaal, voor de Commissie ter rege-
 ling der aanbieding van de Constitutie aan
 het Volk, uit den weg geruimd; doch, zo
 niet de uitkomst zelve de nutloosheid van
 dit moeilijk geschil-gestaafd had, zou dit
 besluit hetzelfde in volgenden tijd, met nieu-
 wen en feller gloed, hebben doen blaaken,
 daar hetzelfde nog niets beslischte, ingevalle
 de Constitutie, door de meerderheid der
 stemmers, in eenige Gewesten aangenomen,
 en in anderen verworpen ware geworden.

Bepaaling van den dag der bestemming van het Ontwerp van Constitutie en van de Verkiezing eener tweeds Nationale Vergadering. Het eerste punt, dat nu in aanmerking kwam, was de bepaling van den dag, waarop het Volk de Constitutie zou beoordeelen. Doch, alvorens moest eene andere zaak, met deze onafscheidelijk verbonden, beslisch worden; of eene tweede Nationale Vergadering zou bijeenkomen? Het Reglement had den tijd der Zitting van deze Vergadering op agttien Maanden bepaald, en aan het Volk het regt toegekend, om daadlijk, wanneer deze verstreken waren, en als dan de Constitutie nog
 niet

niet ingevoerd was, zich als opgeroepen te beschouwen, ter bijeenroeping eener andere Vergadering. Nu waren van dezen tijd, op den dag der voltooiing van de Constitutie, vijftien Maanden verlopen: nog drie schoten 'er over. In die drie Maanden kon onmogelijk het Plan van Constitutie gedrukt, verzonden, afgekondigd, beoordeeld, aangenomen en ingevoerd wezen: behalven nog dat het Reglement omtrend drie Maanden, ter beoordeeling alleen, aan het Volk schein te vergunnen. Alles pleitte dus voor de bijeenroeping eener tweede Vergadering. De Commissie ter regeling van hetgeen de aanbieding der Constitutie betrof, dit alles gevoelende, stelde den 24. Meij voor de bepaaing van den dag, ter oproeping der Grondvergaderingen, tot het benoemen van Kiezers voor eene tweede Vergadering, en dezen dag, op den 1. Augustus, overeenkomstig het Reglement stellende, wilde zij tevens den Volke aanprezen hebben, om ook denzelfden dag zijne stem over het Plan uittebrengen. Nog droeg zij voor, dat de tweede Vergadering wel korter, maar niet langer, dan drie Maanden, zou duuren. VAN MAANEN, het eerst het

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

I. woord voerende, verklaarde zich over dit
 BOEK. Rapport, op een eenigzins scherpen
 V. toon, weinig voegende aan de achting,
 HOOFDST. aan zoodanige leden, waaruit de Commissie
 1797. bestond, verschuldigd, maar die ten proeve
 strekt, hoe diep de ongelukkigste argwaan
 reeds haare wortelen had geschoten. „ Ik
 „ moet mij verwonderen, dus was zijn aan-
 „ hef, hoe eene Commissie, uit zoo veele
 „ oordeelkundige leden bestaande, het heeft
 „ durven waagen, onder het oog der Natie
 „ eene mesure voorteslaan, die zoo alleszins
 „ willekeurig en strijdig is met het Regle-
 „ ment. Zij oordeelt, dat de Vergadering,
 „ om geene reden langer dan tot 1. Septem-
 „ ber zal mogen aanwezig blijven. Intus-
 „ schen heeft zij zeer kunstig of achteloos
 „ het *eene* geval, waarvan het Reglement
 „ spreekt, genomen voor *allen*.” Daarop
 berooft hij in het breede, dat, de zin van
 het Reglement, of opzetlijk, of onkundig,
 door de Rapporteurs voorbijgezien zijnde, en
 zij hunne conveniëntie, in plaats van des-
 zelfs letter gesteld hebbende, door hun
 verslag, de deur tot de verschriklijkste ver-
 warringen hadden geopend. — Volgens
 zijne verklaring, was dit de meening van
 het Reglement, dat, de Constitutie aangenomen

men zijnde vóór den 1. Augustus, aan de Vergadering het regt gelaten werdt, om haare Zittingen tot den tijd der volkomen invoering te verlengen. — Nu kwam het 'er dan alleen op aan, om de Constitutie vóór 1. Augustus te doen aannemen. Dit had de Vergadering in haare magt, door de oproeping, op half Julij, te bepaalen, en de gewestlijke Bestuuren op hunne verandwoordelijkheid te gelasten, om vóór dien dag den uitslag der stemming intezenden. — Manlijk en bescheiden verdedigde **VREDE** de Commissie, wier spreker hij was, beweerende, dat het dien Representant wel geoorloofd was, van de Commissie in de uitlegging van het Reglement te verschillen, maar niet de Commissie te beledigen, door haare eerlijkheid in verdenking te brengen, en verder de gegrondheid van zijne uitlegging staavende. Intuschen merkte hij aan, dat, wanneer men al den dag der bestemming op half Julij bepaalde, de Natie slegts 14. dagen ter lezing en beoordeeling van het Plan zou verkrijgen. Dat dit niet alleen ongerijmd was, maar buiten de magt der Vergadering, daar het Reglement den tijd der beoordeeling binnen drie maanden bepaalde. **TEN BERGE** en **SCHIMMEL-**

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

I. PENNINGCK vereenigden zich volkomen met
BOEK. het Rapport, ook VAN DE KASTEEL, **V.**
HOOFDST. schoon hij aan de nieuwe verkiezing deze
1797. bepaling wilde verbinden, dat deze nieuwe
 leden zich alleen dan zouden formeeren, **V.**
 ingeval vóór 1. September de Constitutie
 niet mogt zijn aangenomen. VITRINGA,
 weleer een der leden van het Befogne,
 tot de zaaken der Nationaale Vergadering
 bij Hun Hoog Mogende, verklaarde de
 meening van de stellers van het Reglement
 te wezen, dat *in geen geval* de Vergade-
 ring langer dan tot den 1. September mogt
 aanwezig blijven. De Voorzitter verklaar-
 de eindelijk, dat het hem toefcheen, dat
 de Vergadering daarin eenstemmig was, dat
 de Grondvergaderingen den 1 Augustus bij
 een moesten komen, ter benoeming van
 Kiezers voor de keus van leden eener
 tweede Vergadering, en besloot in de Zit-
 ting van 31. Meij, overeenkomstig daar-
 mede.

Moeilijker echter was de bepaling van
 den dag, waarop de Constitutie moest be-
 stemd worden. Ook hier trof de Com-
 missie een niet minder onheusch onthaal
 bij den Representant VAN HOOFF, als den
 voorigen dag bij VAN MAANEN. De

Com.

Commissie , van begrip zijnde , dat de Vergadering niet bij de magte was , om den juisten dag der stemming te bepaalen , wanneer zij dien *binnen* de drie maanden na de aanbieding van het Plan wilde stellen , dewijl het Reglement hieromtrent zweeg , en de Natie omtrent drie maanden scheen te vergunnen , had echter voorgesteld , om de Natie aantemaanen , om op den 1. Augustus ter stemming bijeentekomen . Veelen oordeelden daar tegen , dat de Vergadering het regt en de magt tot die bepaling had , en dat het belang des Volks zelve gebood , dat de stemming overal op denzelfden dag geschiedde , om alle kuiperijen voortekomen . VAN HOOFF was mede in dit begrip ; dan , voegde er tevens bij : „ het schijnt , dat men deze Vergadering eene *mesure* wil doen aannemen , die het verwerpen der Constitutie reeds *prepareert* , want men wil de keuze der nieuwe leden de stemming doen voegaan . Zo zulks mogt gebeuren , voor spel ik de grootste rampen en disolutie van deze Republiek . Ik vrees , dat de Voorstanders van het vorig Bestuur , *Aristocraten* , *Anarchisten* en *Foederalisten* , zich met de min doorzigtige Pa-

I.
 BOEK.
 V.
 HOOFDST.
 1797.

I. „ triotten zullen vereenigen, om de Con-
 BOEK. „ stitutie te doen verwerpen: dan zullen
 V. „ die differente partijen zich separeeren,
 HOOFDST. „ om ieder afzonderlijk door *intrigues* hun
 1797. „ geliefd Systeem te doen triumfeeren, en
 „ het *resultaat* zal zijn, dat aan ons, na
 „ nog een jaar gehaspeld te hebben, eene
 „ *foederative* of wel eene *anarchieke* Con-
 „ stitutie, waar alle magten *geconfusioneerd*
 „ zijn, zal aangeboden worden. Ja, het is
 „ buiten kijf, dat 'er eene factie in deze
 „ Republiek existeert, die de *anarchique*
 „ *Fransche* Constitutie van 1793. hier te
 „ Lande zou invoeren." HAHN betoogde
 ontegenzeggelijk, 's Volks eene en onver-
 deelde Oppermagt ten grondslage leggende,
 dat de stem des Volks op één en denzelf-
 den dag moest uitgebragt, en die dag door
 de Vergadering bepaald worden. VITRIN-
 GA, KASTEEL en anderen waren van
 hetzelfde begrip. VREDE echter, als
 spreker der Commissie, verdedigde ander-
 maal het Rapport, aanvoerende, dat de
 Vergadering onbetwistbaar de magt had,
 om, *na* het verloop der drie maanden, den
 dag *gebiedend* te bepaalen; maar, *binnen* de
 drie maanden, oordeelde hij, had zij geene
 verdere magt, dan tot *aanmaaning*. Hij vond
 ech-

echter geen steun, dan alleen in TEN BERGE. De meerderheid oordeelde dan, dat de Vergadering zelve den dag moest bepalen. Nu was de vraag: welke dag?

L.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

Zeer weinige leden, waaronder VAN MAANEN, KASTEEL en VAN HORBAG, wilden denzelven vóór 1. Augustus gesteld hebben. Meer waren 'er, gelijk KRIEGER, DE BEVEREN, VAN LEEUWEN, VAN LOCKHORST, TEN BERGE, en anderen, die, om de Natie zoo lang mogelijk tijd ter beoordeeling te geven, dien dag na den 1. Augustus wilden stellen: waartoe dan ook besloten werd. HAHN eindelijk beslischte, door zijn advijs, die bepaling op den 8. dier maand. Hij oordeelde, dat de volgende Nationale Vergadering, vóór haare eerste Zitting, en deze, vóór haare ontbinding, de beslisching der Natie over de Constitutie behoorde te weten, dewijl het doel en de werkzaamheden dier tweede Vergadering geheel van de goedkeuring of verwerping van het Plan zouden afhangen. En voor deze Vergadering zou diezelfde beslisching ten rigtsnoer van haare handelingen in den tusschentijd moeten verstrekken. Vroeger of laater, dan 8. Augustus, kon dus de stemming niet wel

I. plaats hebben. Eindelijk werd, omtrend
 BOEK. den duur der tweede Vergadering, bepaald,
 V. dat zij, overeenkomstig het 147. Artikel
 HOOFDST. van het Reglement, aan dezelfde orde als
 1797. de eerste onderworpen zou wezen.

En nu verlaten wij, voor eenige oogen-
 blikken, de Vergaderzaal der Nationaale
 Vergadering, die onze beschouwing zulk
 een geruimen tijd heeft bezig gehouden,
 om onze aandacht op den toestand des
 Volks te vestigen.

Toestand Voor den opmerkzamen lezer kan het
des Volks. nu reeds niet moeilijk vallen, het lot van
 het Plan van Constitutie te voorspellen. —
 Het Volk, dagelijks getuige zijnde van de
 handelingen der Nationaale Vergadering, bij
 de overweging van het Ontwerp, moest
 natuurlijk een grooten wederzin tegen
 hetzelfde opvatten, eer het hetzelfde in zijn
 geheel nog kende. En wie het immer
 wenscht, eene Staatsregeling intevoeren,
 wage het nimmer op die wijze. Hoe toch
 kon de Natie, zelfs bij de veronderstelling
 van de hoogstmogelijke opklaaring des ver-
 stands, in haare keuze onbevooroordeeld
 blijven, daar nauwelijks een Artikel van
 eenig gewigt de eer der plaatsing verwierf,
 zonder het scherpst onderzoek te onder-
 gaan,

gaan, waarbij deszelfs gebreken in den helderften dag gesteld werden, terwijl 'er zeldzaam gelegenheid was, om het van zijnen nuttigen, heilzaamen kant te beschouwen? — Hoe kon het zijne verontwaardiging weêrhouden, wanneer het zoo dikwijls getuige was van de onwaardigste kuisperijen, en de vernederendste kunstenaarijen, om zijn geliefd stelzel doortedrijven, die niet zelden zoo onbedekt aangelegd werden, dat, al hadden de leden der Vergaderingen zelve zulks elkanderen niet in het aangezigt verweten, zij toch voor een kortzigtigen zelfs duidelijk bloot lagen? — Hoe kon het zijn eigen oordeel in zoo ver vertrouwen, om het Plan te durven goedkeuren, daar zommigen van zijne Vergegenwoordigers, mannen, op wier meerdere kunde, doorzigt en eerlijkheid, het zich behoorde te verlaten, openlijk het Plan *een monster* noemden, doodlijk voor de Vrijheid en het geluk des Volks, en daarom verklaarden, het Volk deszelfs aanneming uit alle hunne poogingen te zullen ontraaden, — anderen, meer gemaatigd, deszelfs gebrekigheid niet durfden lochen, en niemand het waagde, deszelfs verdediging op zich te nemen? — Hoe kon

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

I. het tot gunstige gedachten over hetzelfde
 BOEK V. voorbereid zijn, daar zoo veele verzoek-
 HOOFDST. schriften, ter wijziging van het een of an-
 1797. der gedeelte, of verworpen of flegts met
 eene schijnbaare toestemming vereerd wa-
 ren: terwijl men deze half afgeperste toe-
 stemming door allerlei, vernuftig uitge-
 dachte, hulpmiddelen weder verlamde?
 Voegt men nu hierbij dat natuurlijk on-
 gunstig lot, welk iedere Staatsregeling,
 hoe volkomen ook, zou treffen, omdat zij
 altijd *iets* zal vervatten, dat met de heer-
 schende begrippen van de verschillende
individus strijdig, en voor hunne bijzondere
 belangen schaadelijk is, — welk *iets*, al
 staat het als één tot negen-en-negentig
 prijswaardige gedeelten, meestal genoeg-
 zaam zal zijn, om *het geheel* te doen ver-
 werpen: voegt men hierbij, dat, even ge-
 lijk het onbepaald vertrouwen een cha-
 raktertrek des Nederlanders mag genoemd
 worden, zoo ook het tegenovergesteld
 wantrouwen even ligt in zijn hart kan
 kiemen, en dan ook zoo diep en uitge-
 strekt zal wortel schieten, dat het door reden
 en verlichting niet gemakkelijk kan uitgerooid
 worden: — dan waarlijk, herhaalen wij
 nogmaals, is een ongunstig onthaal van
 het

het aangeboden Plan gemakkelijk te voorzien. — En tot welk eene hoogte moest die afkeer niet stijgen, wanneer wij terug zien op de heerschende partijen, onder de Voorstanders der Omwenteling! Ieder van dezen werd in het Ontwerp beleedigd: — geene vondt bevreediging: — en de onzijdige verlichte beoordeelaar ontmoette telkens de onnatuurlijkste wringing naar allerlei plooi-
 jen, die het voor ieder, van welk een be-
 ginzels ook, tot een geschikt werktuig maak-
 te, om het tot zijne bijzondere oogmerken
 te misbruiken. Vroeg men den *Federalist*,
 of hij het Plan kon goedkeuren? Volstrekt
 niet, het was immers op de Eenheid en
 Ondeelbaarheid gebouwd. De *Unitaris* be-
 klaagde zich weder, dat het Bondgenoot-
 schaplijk stelsel van alle kanten doorstraal-
 de: men had slegts den *Titul over de De-*
partementen intezien. De *Volksgezinde*
 verfoeide het als doodlijk voor de Volks-
 vrijheid, daar het aan het Volk alle be-
 moeiing, allen invloed op het Bestuur ont-
 roofde, en de Volksoppermagt tot eene
 schaduw maakte. Die van het hervormd
 Kerkgenootschap wenschten wel in hetzelfde
 de verzekering van alle de Geestlijke Goe-
 deren, op wier bezit zij hun regt onbe-
 twist-

I.
 BOEK.
 V.
 HOOFDST.
 1797.

L. twistbaar oordeelden, aantetreffen; en vee-
 BOEK. len van de *Disfenters* aanschouwden met
 V. leede oogen, dat aan dat Kerkgenootschap
 HOOFDST. nog zoo veele voorregten gelaten waren,
 1797. die het hoogst twijfelachtig maakten, of
 wel immer die schikkingen zouden ophou-
 den, welken vruchten der voormalige ver-
 eeniging van Kerk en Staat geweest wa-
 ren?

Zekerlijk, het verwerpen was hachlijk, uit hoofde van het gevaar, van geene betere Constitutie te zullen verkrijgen; maar, hoe moedig kon de misnoegde hetzelfde trotseeren, daar de benoeming der leden voor eene tweede Vergadering, de bestemming van het Plan vóórgaande, hem de kans gaf, om zoodanige leden te kiezen, die hem een Ontwerp, meer instemmende met zijne wenschen en begrippen, zouden leveren. De kans stond voor iedere Staatspartij even schoon. Nog vóór het tijdstip der bestemming, kon men den uitslag van veele verkiezingen weten; en die uitslag zou hem borg staan, of hij hopen kon, eene betere Staatsregeling te zullen ver-
 krijgen.

Poogingen
 van de
 Voorstan-
 ders van
 het Plan
 van Con-
 stitutie.

Intusfchen werd van wederzijden niets gespaard, om het wankelend Volk in zijne
 be-

belangen overtehaalen. De Voorstanders en ijveraars voor het Plan van Constitutie trachten zoo veel mogelijk het aanteprijzen, juist niet zoo sterk op gronden, van deszelfs voortreffelijkheid ontleend: de kreet tegen deszelfs gebreken was te luid, om dien te kunnen verfooren: — maar, door de veruitziende gevolgen van deszelfs verwerping, op het leevendigst en akeligst, aftefchilderen. Daartoe voerde men aan, dat die verwerping de heerschende verdeeldheden en partijchappen der Natie onderling en van de leden des Bestuurs, — de bronnen van zoo veel tweedragt, verwarring en wanorde, — en tevens het gebrek-
 I. BOEK V. HOOFDST. 1797.
 kig, en aan zoo veele botzingen onderworpen, tuschenbestuur der Nationaale Vergadering, zou doen voordduuren; dat de Oorlog, waarin het Vaderland was ingewikkeld, de krachtdaadigste maatregelen vorderde, die alleen van een Constitutioneel Bestuur gewacht konden worden; — dat, zonder eene Constitutie, de onafhankelijkheid en het politiek aanwezen van dezen Staat, bij Buitenlandsche Mogendheden, moeilijk bewaard zouden blijven, en de Bondgenooten weinige zekere hulp van ons te wachten hadden; — dat de diep vervallen
 staat

I. staat der Geldmiddelen, zonder eene Constitutie, onmogelijk hersteld kon worden, en dus, door de verwerping, de belangen van Renteniërs, Ambtenaars, Leverantiers en alle Schuldeischers van den Staat, groot gevaar liepen; — dat van eene Constitutie alleen het behoud en de beveiliging van de tegenwoordige orde van zaaken, tegen alle poogingen en ondernemingen van kwalijkgezinden, afhing, als ook die zekerheid, welke aan den kwijnenden Koophandel crediet en vastheid kon geeven; — dat de onzekerheid van het Tusschenbestuur veelen huiverig maakte, om tot de algemeene belangen medetewerken, daar zij niet wisten, hoedanig de uitkomst van alles zou wezen; — dat men wel veronderstellen mogt, dat Vertegenwoordigers, die ander half jaar aan dezen arbeid zich toegewijd hadden, het beste Plan geleverd hadden, dat voor deze Republiek het meest geschikt is; — dat, een plotselijke overgang tot die form van Bestuur, welke veelen mogten wenschen, altijd zeer gevaarlijk zijnde, eene trapswijze hervorming met de zeden, vooroordeelen en gebreken der Natie, oneindig beter overeenstemde; — dat alles geen wezenlijk gebrek was, het geen iemand

zoodanig mogt toefchijnen, of, indien het al eens eene onvolkomenheid mogt heeten, deze dikwijls zeer draaglijk was; — dat het goede en kwaade eener Constitutie, best bij bevinding, kon gekend worden, terwijl bekwaame Bestuurers de gebreken in dezelve aanmerkelijk zouden kunnen maatigen, en zomtijds geheel verhelpen; — dat alle menschlijke ontwerpen, ook door de wijsste en braafste mannen uitgedacht, altijd aan onvolkomenheden onderworpen zouden blijven, — en eindelijk, dat een langer uitstel van tijd, behalven het onherstelbaare van dit verlies, wellicht een veel erger Plan van Constitutie zou kunnen opleveren, en, bij een spoedig daargestelden Vreede, de bitterste Staatsvijanden daartoe zouden kunnen medewerken.

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

Zekerlijk, deze en dergelijke gronden, die men niet naliet in het treffendst licht te plaatzen, verdienden de bijzonderste opmerking, en werden niet weinig versterkt, door de gebreken in het Plan voorkomende zoo veel mogelijk te verzachten, de hulpmiddelen tot derzelver verhelping aan te wijzen, en het overwegende goede van het Ontwerp op het nadruklijkst aantedingen.

i. gen. De ruimte verbiedt ons in eene bijzondere optelling dezer volkomenheden te treden; vooral kunnen wij dezelve voorbijgaan, daar de grootste Vrienden der Constitutie, het minst op dezen, hunne aanprijzing ter aanneming grondden. (*) Men leze slechts dit resultaat van een onderzoek, dat door de onloochenbaarste blijken van bedaardheid, orde, en bescheidenheid, juist den klemmendsten invloed moest verkrijgen op zoodanigen, die het ontwerp als gebrekkig, mogten afkeuren; „ wij achten ons „ verplicht, dus luidde hetzelfde, u openhartig „ te verklaren, dat de overweging van alle „ de voor- en nadeelen, en de onpartijdige „ toepassing derzelven op den geheelen „ samenhang van het Ontwerp, bij ons „ verwekt heeft eene volkomen overtuiging, dat in hetzelfde Ontwerp voor het „ Bataafsche Volk oneindig meer voordeelen, dan gebreken en nadeelen, te vinden zijn. En wie toch, die de waarheid hulde wil doen, en de zaak met „ een

(*) Men vind deze'ven zeer nauwkeurig ontwikkeld in, *het Rapport van GÖLDBERG*, enz. bl. 65 en volgg. waar dezelve kortdijk bijeengetrokken worden.

„ een onpartijdig oog te beschouwen , zal I.
 „ niet met ons in deze overtuiging dee- DOEK.
 „ len? — Wie, die het Ontwerp van Con V.
 „ stitutie vergelijkt met de Staatsregeling , HOOFDST.
 „ de oude Constitutie weleer genoemd, en 1797.
 „ daarbij in aanmerking neemt den zoo zeer
 „ teruggehouden staat van verlichting in
 „ ons Vaderland, alsmede de zoo algemeene
 „ overhelling onzer Natie tot oude inrich-
 „ tingen, zal zich niet met ons verwonde-
 „ ren, dat zoo veele wijsgeerige beginze-
 „ len, zulke stoute staatkundige trekken,
 „ zulke importante groote verbeteringen,
 „ en, indedaad, laat ons opregt en onpar-
 „ tijdig zijn, zoo weinige wezenlijke ge-
 „ breken in het voor ons liggende Plan
 „ worden gevonden.” (*)

Zoodanige redenen konden niet nalaten,
 op de gemoederen van weinig doorzigtige
 menschen, die noch lust, noch tijd had-
 den, om zulk een groot boek, omtrend
 duizend Artikelen vervattende, te lezen,
 geene vatbaarheid om het te verstaan, en
 nog minder geschiktheid om het te beoor-
 deelen, allernadruklijkst te werken. Anderen
 gingen nog verder; om den onkundigen te

ge-
 (*) Rapport van de Burgers GOLDBERG, enz.
 bladz. 71, 72.

I. ^{BOEK.}
 V. ^{HOOFDST.}
 1797. gemoet te komen, vormden zij uittrekzels uit het Plan, die het in een zeer voordeelig licht plaatsten; anderen, om het oordeel te hulp te komen, leverden schetzen van de kenmerken eener goede Constitutie, raadden elk, om het Plan te doorzoeken, of het met dezen overeenstemde, terwijl die kenmerken zoodanig gewijzigd voorgedragen werden, dat zij in het Plan onfeilbaar moesten gevonden worden. Vooral verzuimden zij niet, om hen, die nog aanhangers waren van de voorige Constitutie, te bidden en te bezweeren, bij hunne dierbaarste belangen, om in de Grondvergaderingen ter stemming optekomen. Men wist hun het Plan van die zijde voortstellen, dat zij in de aanneming de grootste voordeelen voor zichzelve zouden winnen, en hoop erlangen, om de gezegende uitwerkzelen der Gelijkheid en Broederschap, in alle hunne uitgestrektheid, te ondervinden. Een Revolutionair tijdperk, gelijk het tegenwoordige, was aanleiding tot woelingen en daar mede verbonden vervolgzucht: de verwerping der Constitutie zou het tot in het onzekere verlengen. Voor hen en hunne belangen was geene zekerheid, geen waarborg, zoo lang de Consti-

tutie niet was aangenomen. Ja, om te toonen, dat zij hemel en aarde tot hunne bijzondere belangen wilden bewegen, werden zelfs Buitenlandsche Magten in het spel gebragt. — De tegenwerkers tegen de aanneming werden afgeschilderd, als omgekochten door Engelsch Goud, als medestanders van PITT: — men verspreidde tijdingen, als of, op het toen gehouden Vredescongres te *Rijsel*, slegts gewacht werd naar de aanneming der Constitutie, om ons als Mogendheid te erkennen, en aan de onderhandelingen deel te geven; en, als of de vijanden van den Staat daartegen op haare verwerping loerden, om ons, na dezelve, daadlijk, als geene Mogendheid meer uitmaakende, buiten te sluiten. En aan welk een rampzalig lot was dan het Vaderland niet ten prooi gegeven!

Wanneer iemand alle deze poogingen in haar geheelen zamenhang overziet, zal hem de gelukkigste uitkomst van dezelve onfeilbaar toefchijnen, zelfs al werden geen verdere overreedingen, kuiperijen of omkopingen te hulp genomen. — Doch de ontwerpen van hen, die het Volk tot een anderen kant trachten te doen overhellen; waten niet minder uitgestrekt en kracht-

t.
BOEK
V.
HOOFDST.
1797.

Poogingen
der Tegen-
standers
van het
Plan van
Constitu-
tie.

I. daadig. — In de aanzienlijkste steden van
 BOEK. ons Vaderland, gelijk *Amsterdam*, *Dor-*
 V. *recht*, de *Haag* en anderen, hadden zich
 HOOFDST. Societeiten gevormd, die zich van alle an-
 1797. deren onderscheiden, door de Eenheid en
 Ondeelbaarheid der Republiek tot het hoog-
 ste doel haarer werkzaamheden te stellen.
 Uit dezen was ook dat verbaazend aantal ver-
 zoekschriften ten voordeele van deze zaak
 voornaamlijk voordgekomen. Zommigen van
 dezen, en wel, die wij reeds bovengemeld
 hebben, hadden, van den aanvang af, Com-
 missien benoemd, om de Artikelen van het
 Plan van Constitutie, die bij de Nationaale
 Vergadering besloten waren, tot een geheel
 te brengen, te beoordeelen, en de leden der
 Societeiten nopens de waarde en aanneem-
 lijkheid van dit stuk voortelichten. Eene
 zoodanige beoordeeling treft men aan in
 het uitgebragt verslag van de Burgers
 GOLDBERG, VERBEEK EN SCHEFFER, in
 de Haagfche Societeit voor *Eenheid en Orde*.
 Een nauwkeurig begrip gevende, zoo wel
 van de volkomenheden als de gebreken,
 in het Plan van Constitutie te vinden, leg-
 den zij dit ten grondslage van hunne be-
 oordeeling. Mischien mag men zeggen,
 dat zij de gebreken in een eenigzins te
 zwak

I. ben gedaan. (*) — De Societeit voor *Een-*
 ROEK. *heid en Ondeelbaarheid te Amsterdam*, zich
 V. mede al vroegtijdig bezig gehouden heb-
 HOOFDST. 1797. bende, met de vastgestelde Artikelen te
 beoordeelen, had, vóór de voltooiing van
 het Ontwerp door de Vergadering, een Ver-
 toog ontworpen, dat door veelen van des-
 zelfs leden en anderen was aangeboden, strek-
 kende, om op hunne bezwaaren tegen het
 Plan gehoord te worden. (†) De Verga-
 dering afwijzend besluitende, oordeelde de
 Societeit, haar geen ander middel ter bil-
 lijking van dezen stap overteschieten, dan
 die bezwaaren openlijk in het licht te ge-
 ven. Zij betroffen hoofdzakelijk, — de
 verkiezing van Vertegenwoordigers door
 Kiezers, die aan geene instructie gebonden
 waren, tot eene zekere maate gegoed moes-
 ten zijn, en van welken alleen dat gedeel-
 te, hetwelk dit geluk door het lot te beurt
 viel, zijne stem mogt uitbrengen; — de
 be-

(*) De Societeit, hoe zeer hulde dóende aan
 de verdiensten van dit verflag, verklaarde open-
 lijk, dat zij zich met het aanprijzend oordeel,
 noch met de conclusie, de aanneming van het
 Plan, kon vereenigen.

(†) Zie bladz. 344, 345.

bepaaling, dat de Vertegenwoordigers 5. jaaren moesten gewoond hebben in het Departement, waarin zij benoemd werden, en dat tot de Kamer der Oudsten geene anderen mogten gekoren worden, dan die in zekere Collegiën zitting gehad hadden, — de benoeming van de leden voor den Staatsraad door de Kamer der Oudsten; — de aanstelling door dezelfde Kamer van het Nationaal Gerigtshof en deszelfs permanentie: — alle deze bepalingen werden voorgesteld, als met de Regten van den Mensch en Burger, en het wezen eener Volksregeering bij Vertegenwoordiging te strijden. Vervolgens werd in het Plan berispt het gebrek van aanwijzing der werkzaamheden, die aan het Wetgevend Lighaam zijn opgedragen, — de verdeeling van hetzelfde in twee Kamers, en de langwijlige manier van raadpleeging, — de te groote en met wergeving vermengde Magt, en onveranderwoordelijkheid van den Staatsraad, zoo wel wegens mislagen uit onbekwaamheid, als uit ontrouw, — de ongelijke verdeeling der Departementen, waarin de Geest van Foederalisme allerduidelijkst doorstraalde, als zijnde *Utrecht, Zeeland, Friesland, Overijsel, Drenthe* en *Groningen* genoegzaam

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

I. geheel gelaten, terwijl *Gelderland* en *Ba-*
 NOEK. *taafsche Brabant* in twee, en *Holland* wel
 V. in vijf deelen gesplitst werden; — de magt
 HOOFDST. aan de Departementaale Bestuuren gegeven,
 1797. als geheel strijdig met de vastgestelde Een-
 heid en Ondeelbaarheid der Republiek, —
 de geheele onverantwoordelijkheid der drie
 hoofdmagten, wordende nergens eenig mid-
 del aangewezen, om die magt, welke
 het vertrouwen misbruikte, te regt te stel-
 len, — de belemmeringen, eener herzie-
 ning der Staatsregeling in den weg gesteld,
 waardoor deze, buiten een Volks opstand,
 genoegzaam onmogelijk gemaakt werd. —
 Duidelijk, nadrukkelijk en uitvoerig werden
 deze bezwaaren ontwikkeld, en aan de be-
 ginzelen eener goede Regeeringsform ge-
 toetst, en derzelve bedenkelijke gevolgen
 nauwkeurig aangewezen. En hoe zeer zij
 ter afstemming van het Ontwerp moesten
 geleiden, werd echter de beslissende uit-
 spraak aan het oordeel des Volks overge-
 laten.

Van alles echter, tot hier toe ter voor-
 lichting der Natie verspreid, werkte niets
 meer op haare keuze, dan de Geschriften,
 ondertekend door twaalf leden der Natio-
 naale Vergadering, als VAN ALTENA,

MID-

MIDDERICH, NOLET, VREEDE, WIT-
 BOLS, QUESNEL, VONK, KOENE, VAN
 ZONSBEEK, VAN LANGEN, C. L. VAN
 BEIJMA, en BOSCH, waardoor zommigen
 hunner nu aan hunne openlijk gedaane ver-
 klaaring, gestand deeden, van de Natie de
 aanneming van het Plan ten sterksten te
 zullen ontraaden. (*) Rondborstig open-
 den zij hunne bezwaaren tegen het Plan,
 die van dien aart waren, dat zij op een
 Volk, naarijverig van zijne Vrijheid, on-
 wederstaanlijk moesten werken. Als rede-
 nen tot dezen stap, die zommigen mischien
 bedenkelijk mogt voorkomen, voerden zij
 aan, dat hunne medewerking tot het Ont-
 werp van Constitutie voor hen te belang-
 rijk was; hunne veelvuldige, doch genoeg-
 zaam altijd vruchtlooze, tegenspraak tegen
 de meest gewigtige artikelen, te veel ge-
 ruchts gemaakt hadt, om zich niet ver-
 pligt te reekenen, om aan de Natie de
 hoofdgronden hunner afkeuring te doen
 kennen. Zij beschouwden dit als een pligt
 aan de Natie en zich zelve; en als Bur-
 gers oordeelden zij een gelijk regt met alle
 hun-

I.
 BOEK.
 V.
 HOOFDST.
 1797.

(*) Bladz. 345—348. verdient hier vergeleken te worden.

I. hunne Medeburgers te hebben , tot eene
 BOEK. bescheiden beoordeeling des Plans. Behal-
 V. ven andere gebreken dan , die reeds bo-
 HOOFDST. ven zijn opgegeven , bragten zij nog bij , —
 1797. het gebrek aan Eenheid in het Bestuur ,
 welks drie hoofdmagten tegen elkander
 konden aandruischen , en dus eene Consti-
 tutioneele Regeeringloosheid veroorzaaken ,
 waarbij de mishandelde en verongelijkte
 Burger aan zijn lot werdt overgelaten , —
 de gebrekkige zamenstelling van het Wet-
 gevend Lighaam , — de overdreven magt van
 den Staatsraad , — de onverantwoordlijk-
 heid van het Nationaal Gerichtshof , — het
 gebrek van Volks invloed op het Bestuur , —
 het gemis van een zekeren waarborg voor
 het goed gedrag van het Bestuur , — de
 verkrachting van veele beginselen , — de
 schending van het waar belang des Volks
 in de verdeeling der Departementen , — en
 de bepalingen , op de herziening der Con-
 stitutie gemaakt. Na de opgave van deze
 hoofdgronden , ter afstemming , volgde eene
 korte schets van eene Constitutie , waarin
 deze gebreken verbeterd waren. — Twee
 weken na dit volgde een ander Geschrift ,
 waarin zij zich verledigden , om alle die
 bedenkingen wegteruimen , waardoor men
 tracht-

trachtte het Volk van de afstemming der
 Constitutie afgeschrikken, en welken rust- I.
BOEK.
V.
 ten op het gevaarlijke van den langeren HOOFDST.
1797.
 duur van den staat van omwenteling, op
 den hachelijken toestand der Geldmiddelen,
 en uit de betrekkingen tot Buitenlandsche
 Mogendheden afgeleid werden.

De Vrienden van het Plan van Consti- Aandrag
van het
Fransche
Bestuur
ten voor-
deele van
het Plan
van Con-
stitutie.
 tutie bleeven van hunnen kant niet werk-
 loos. Hoe stréelde het hunne verwachtingen,
 zelfs den Staatsdienaar der Fransche
 Republiek, NOËL, en wel op last van
 het *Directoire*, ten voordeele van hetzelfde
 in de bres te zien springen, en deszelfs
 aanneming door zoodanige gronden te zien
 aanteprijzen, dat het de hoogste roekloos-
 heid scheen, aan den wijzen, voorzigtigen
 raad dier magtige, en in onze welvaart het
 hoogst belang stellende, Vriendin en Zus-
 ter geen gehoor te geven. (*) Dan, ook
 de-

(*) Den 20. Julij werdt door denzelven eene
 uitvoerige Nota ingeleverd, de duchtigste pleit-
 denen voor de aanneming aanvoerende, en het
 groot belang aandringende, dat de Fransche Repu-
 blick daarin stelde. Minder belangrijk achten wij
 het, van deszelfs inhoud alhier breedvoerig te ge-
 waagen, dan wel van den volgenden brief van den
 Franschen Minister der Buitenlandsche Zaaken aan
 den

I. deze vooruitzichten werden niet weinig ver-
 BOEK. donkerd, daar dezelfde bovengenoemde
 V. donkerd, daar dezelfde bovengenoemde
 HOOFDST. Re-
 1797.

den Gezant NOËL, van den 15. Therm. An. 5. of 2. (Aug. 1797.) eene plaats te geven, als bevattende deze de grondslagen, waarop de aandrang van dien Minister rustte; „ ik heb met deelneming Burger! gelezen de Nota, welke het Directoire Executif u gelast had aan de Nationale Vergadering te presenteren, in welke gij uitdrukt het deel, het welk hetzelfde wegens het eindigen harer Constitutioneele werkzaamheden genomen heeft, en te kennen geeft deszelfs wensch, dat een Ontwerp, de goedkeuring van hun, die wel oordeelen, wezentlijk waardig, en voldoende ter verzekering van 't geluk van hun, voor welken hetzelfde dienen moet, gunstig door hun aangezien en veranderd worde in eene grondwet voor de Bataafsche Republiek.”

„ Het zijn alleen die genen, welken aan de Fransche Republiek niet vergeven, dat zij deze zegepraal der Vrijheid in Holland begunstigd heeft, welken vreemd kunnen vinden, dat het Fransch Gouvernement aan de Bataafsche Constitueerende Vergadering heeft medegedeeld de vriendschappelijke betuiging van haar genoeg en hare wenschen.”

„ Ik herhaal u bij dezen, om geene gelegenheid te laten voorbijgaan ter betuiging van 't belang, 't welk het Directoire in de aanneming van 't Ontwerp van Constitutie stelt.”

„ Alle onze poogingen en wenschen strekken al-
 leén,

Representanten alle de uitwerking der ingeleverde Nota's nadrukkelijk te keer gingen, door in een ander geschrift de Bataafsche Natic te bemoedigen, om zich door deze bemoeijing niet te laten afschrieken, van, zo zij waarlijk het Plan verderflijk keurde, hetzelfde afstemmen. Zij beweerden, dat het Fransch Bestuur, door valsche berigten verschalkt geworden zijnde, zoo rasch Het het Plan in zijne waare gedaante en den wezenlijken toestand van het Vaderland kende, onmogelijk zulk eene Constitutie, of haare aanneming, zou kunnen goedkeuren.

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

Dus, van wederzijden gefchokt en geflingerd, moest de min doorzigtige raadloos blijven, welk eene partij te kiezen, en het verdient de hoogste opmerking, dat zoodanigen nog moeds genoeg hadden, om hunne stem, over dit gewigtig en hoe lan-

Verdere
wederzijd-
sche maat-
regelen.

idén, om de Bataafsche Republiek eene Regeeringsform te doen verkrijgen, die haar in staat stelt, weder die rol aanteneinen, welke haar onder de Mogendheden van Europa toekomt, en met de voordeelen van hare herkrege Vrijheid te vereenigen die van de welvaart van hare Zeevaart en Koophandel."

Heil en Broederschap!

(get.) CH. MAN. TALLEYRAND.

I. langer zoo duisterer geworden punt beslissend uittebrengen, gelijk echter de uitkomst in het groot aantal stemmers bewezen heeft. Vooral nog, daar men zich verschrikkende bedreigingen veroorloofde aan allen, die het zouden durven waagen, om het Plan goedtekeuren, en welken eene strenge Afkondiging van de Nationaale Vergadering, ter verzekering der rust, nog kort voor de bijeenkomst der Grondvergaderingen, noodzaakkijk maakten. Zommige gewestlijke Bestuuren ontzagen zich zelfs niet, met hunnen invloed tuschen beiden te komen, om de stemming naar hunne bedoelingen te doen uitvallen. *Bataafsch Braband* veroorloofde zich, bij de afkondiging van het Plan en de bijgevoegde Proclamatie, eene gewestlijke Publicatie te voegen, welker inhoud op de goedkeuring een nadeeligen invloed moest oeffenen. *Frieslands Bestuur* vorderde niet slechts de aflegging, maar zelfs de onderteekening der verklaring in het Reglement ter Oproeping van de Grondvergaderingen: een maatregel, die veele vrienden van het Plan huiverig maakte om aldaar te verschijnen, als willoende zich aan hetzelfde als onwettig niet onderwerpen:

Naaf.

Naarmaate de gewigtige dag der beslissing naderde, verdubbelden de ijveraars vóór en tegen het Plan hunne poogingen om het wankelende Volk op hunne zijde te trekken, en inzonderheid nadat de keus der leden voor de tweede Vergadering hadt plaats gehad. Zoo verre dezer bekend waren, was het inderdaad twiëfachtig, welk eene verwachting men hier op mogt gronden. Men verspreidde dus een geschrift, op den naam van VREDE, waarin hij het Volk aanraadde, om de Constitutie aantenemen, als kunnende met geen grond van zekerheid van de zamenstelling der nieuwe Vergadering een beter Plan verwachten. (*) In allerijl poogde hij den nadeeligen indruk van dit onecht stukje te keeren, door deszelfs valscheid te verklaren, en te verzekeren, dat hij als nog aan ieder de afstemming aanraadde, als strekkende het Plan tot verderf van Vrijheid en Vaderland. Zij, die door de afstemming

I.
BOEK
V.
HOOFDST.
1797.
Nadere
poogingen
van beide
partijen,
even vóór
den dag
der stem-
ming.

(*) Zie hier het zelve woordelijk:

WAARDE LANDGENOTEN!

Het was gevoel van plicht, dat mij onlangs aanspoorde, met eenige weinige braven, mijne ge-
voe-

I. ming vreesden, niet spoedig genoeg eene
 BOEK. Constitutie te zullen verkrijgen, werden
 V. be-
 HOOFDST. 1797.

voelens over het ontwerp van Constitutie onbewimpeld voor mijne Medeburgers openteleggen, om hen langs dien weg, ware het mogelijk, te overtuigen van de noodzakelijkheid, om gezegde Ontwerp, als onze toekomstige Staatsregeling, cordaat te verwerpen. — Thans is het geen minder gevoel van plicht, waar door ik tot mijn innig leedwezen genooddrongen word, om mijne dierbare Landgenoten, wier geluk mij altijd zwaar op het harte weegt, juist tot HET TEGENOVERGESTELDE AAN-TERAADEN.

Ik heb uwe gedane keuze tot leden der nieuwe Nationale Vergadering gezien, *bedaardelijk gewikt en gewogen* — maar Gij moet het mij ten besten houden, dat ik U rondelijk verklaren moet, dat Gij uw wezenlijk belang uit het oog verloren hebt, dat Gij uwe vrienden van uwe *politieke vijanden* niet hebt weten te onderscheiden, — en het is *hierom*, dat ik geene zwaarigheid maak, U even rondborftig, als een man van eer, die het Vaderland niet tracht te verwoesten, maar te behouden, openlijk te verklaren; dat van zulk eene *Constituërende Vergadering geen heil te hopen*, veel min een *beter Plan van Constitutie* te verwagten is, — en, zo Gij dus niet van kwaad tot erger wilt vervallen, dat het uw zaak zal zijn, van twee kwaaden het beste te kiezen, — *op den 8 Augustus aanstaanden het ontwerp van Constitutie AAN TE NEMEN, dan het Vaderland voor altijd te bederven*, en dus de vraag, die U in de Grondvergaderingen zal worden voorgesteld, met JA te beantwoorden.

bemoedigd door de stoutste verzekeringen, dat de nieuwe Constitutie reeds gereed was, en binnen weinige weken ingevoerd zou worden, zo men slechts moeds genoeg had, om dit Plan te verwerpen. (*)

I.
NOEK.
V.
HOOFDST.
1797.

Zelfs

Ik heb gemeent dit mijn gevoelen op deze wijze zoo spoedig mogelijk ter uwer kennis te moeten brengen, om U niet te bedriegen, en geen misbruik te maaken van het vertrouwen, dat Gij in mij gestelt hebt. — Gij zijt dus gewaarschouwd, en het is nu uwe zaak in deze gewigtige oogenblikken te besluiten, wat U te doen staat.

Heil en Broederschap!

P. VREEDE.

's Hage den 4. Augustus 1797.

Het derde Jaar der Bataafsche Vrijheid.

Ik verklaere op mijn Burgertrouw, en ten aenwezen van een alwetend God! dat het bovenstaend Stuk is valsch, onecht, en dus een schelmstuk, uitgedagt en te werk gesteld door Booswigten, om hanne snoode oogmerken te bereiken.

Ik verklaer, dat mijne gevoelens dezelfde zijn, als ik openlijk heb getoond, en dus, dat het ontwerp der Constitutie is strekkende tot verderf van Vrijheid en Vaderland, en des niet kan aengenomen worden.

PIETER VREEDE.

Leyden,

den 6. Aug. 1797.

(*) Dit voorgeven kreeg bij onkundigen des te hooger trap van waarfchijnlijkheid, daar reeds een Plan van Staatsregeling was uitgegeven, vervaardigd door eene Commissie uit de Algemeene Bur-

Cc

ger-

I. Zelfs tot in de Grondvergaderingen toe ;
 BORK. werd de Vrijheid der stemming van weder-
 V. zijden ontheiligd, door het strooijen van
 HOOFDST. naamlooze geschriften, die even gebiedend
 1797. het *ja* en het *neen* voorschreven (*).

Ein-
 gervergadering en Grondvergadering der Bataafsche
 Clubs te Amsterdam, waarin de gebreken van
 het Plan van Constitutie, die den afkeer het meest
 gewekt hadden, verbeterd waren, en dat, door zij-
 ne beknoptheid, als zijnde wel de helft korter,
 zich ten sterksten aanprees. Men zag althands de
 mogelijkheid, om spoedig een ander Plan te krij-
 gen, dat aan de wenschen en verwachtingen beter
 voldeedt.

(*) Het strekke, om den geest der tijden en de
 schaamteloosheid der woelingen te kennen, dat wij
 den Lezer dezelve woordlijk mededeelen. De
 inhoud zal ligt doen zien, van welke partij ieder
 voordkwam.

Aan alle Rechtgeaarte Vaderlanders.

Geloofst hun niet, Medeburgers, die roepen, dat
 het plan van Constitutie een monster, een vergulde
 keeten is. — Een keeten is het niet voor hun, die
 het eerlijk en wel met het lieve Vaderland voor-
 hebben, maar slechts voor hun, die trachten zou-
 den, het Volk te onderdrukken. — Een monster is
 het alleen in de oogen van hun, die vette ampten
 bezitten, die tog allen door het aannemen der Con-
 stitutie van dezelve vervallen zijn. — Deeze Amb-
 tenaars zijn het, die al, wat in hun vermogen is
 aanwenden, om uwe vrije stem te misbruiken, en
 ulieden tegen de Constitutie te doen stemmen, om

Eindelijk brak, dan, de gewigtige dag van den 8. Augustus aan, waarop het Volk van Nederland zijne Oppermagt in alle haare volheid zou uitoeffenen, en zijnen wil plechtig verklaaren, omtrend het verdrag, waarnaar zijne Burgerlijke en Maatschappij-ke belangen bestuurd zouden worden. Hoe veel moest deze stap voor volgende tijden

I.
BOEK.
V.
HOOFDST.
1797.
Bestem-
ming en
verwer-
ping van
het Plan
van Con-
stitutie.

be-

nog langer zig vet te mesten ten koste van den eerlijken braaven Burger.

Gelooft geene schandblaaden, die ulieden aanraaden, om, door *Neen* te zeggen, u zelve en het lieve Vaderland onherstelbaar te verderven. De Schrijvers daarvan zijn heimelijke Oranjelieden, onder het masker van Patriotten; zij ieveren tegen den Staatsraad, en noemen hen vijf Koningen, en besluiten daaruit, *veel liever een Prins*. Hier valt hun masker af, en ieder braaf Patriot erkent in zulken Raadsman den Oranjeklant. — Want, welke overeenkomst is 'er tog tusfchen een Koning, die nimmer, en den Staatsraad, die alle oogenblikken ter verantwoording kan worden geroepen, tusfchen een Koning, die alles doen kan, wat hem in 't hoofd komt, en den Staatsraad, die niets doen kan, dan 't geen bij de Constitutie aan denzelven is toegeftaan, en des doods fchuldig is, zo hij dezelve overtreedt.

Anderen wederom, die u aanraaden, het Plan van Constitutie te verwerpen, zijn of groote Heeren zelve, of derzelve werktuigen; die tog zijn het, die zo gaarne de Constitutie verworpen zagen, om nog langer den baas over het goede Volk te spee-

I. besliffchen! Hoe ontzettend was dit oog-
 BOEK. blik voor het hart van ieder regtschapen
 V. HOOFDST. Bur-
 1797.

len, en het door belastingen tot op het gebeente uittemergelen. — Immers, zodra de Constitutie daar is, zijn die groote Heeren door dezelve de handen gebonden, en niemand zal iets mogen doen, dan het geen hem bij de Constitutie is toegeftaan, zodanig, dat ieder, die dezelve overtreedt, door een iegelijk onzer kan worden beschuldigd. Wat hebben wij bij de gansche Revolutie gewonnen, zo lang wij geene Constitutie hebben? Niets. — Zijn de belastingen verminderd? Betaalen de rijken en grooten, naar mate van hunnen rijkdom en vette ampten, meerder dan wij? — Neen. — En dit is ook onmogelijk, zo lang wij geene Constitutie hebben; deeze alleen kan de belastingen op een vasten en geregelden voet brengen. — Voor dien tijd, zijn wij en kunnen wij niets anders zijn, dan een *niet* in de politieke waereld; de Constitutie alleen zal klem en energie aan onze daaden geeven; zij alleen is in staat, ons den vrede te bezorgen, en daardoor zoo veel onnut betaalde schatten te bespaaren; zij alleen kan en zal ons in onzen ouden rang herstellen, en van het touwtje van Frankrijk los maaken. — Veel, zeer veel heeft u dit ontwerp van Constitutie gekost, en nu gij het hebt, trachten die Eigenbelangzoekers, heimelijk en opentlijk, het u te doen verwerpen; — waarom? — dan moet 'er weder een nieuw gemaakt worden, en zo veel langer blijven zij op 't kusfen, en trekken *alle dagen tien guldens* van ons zweet en bloed. — Aanschouwt de gedaane keuzen voor de tweede Nationale Vergadering; — het zijn geene Re-
 fen-

Burger, dat het belangrijke van deze daad gevoelde! Hoe wiffelend zijne keuze, daar

I.
BOEK.
V.
gec-
HOOFDST.

sentanten van de Natie; neen, maar van de twee verschillende partijen, die het Vaderland reeds gebragt hebben op den rand des verderfs, waaruit gijlieden het alleen kunt redden. — Laat u dus niet blinddoeken, Medeburgers! laat u door geene grooten, amptenaaren of oranjeklanten, bedriegen. — *Neemt het Ontwerp van Constitutie aan.* Gij moet op den agtsten Augustus JA zeggen.

Doet gij het niet; wee uwer, wee onzer en onzer nakomelingen! — Het lot, het verschrikkelijke lot van *Venetien, Brabant en Genua*, zal het onze worden, en onze Vrijheid zal wel ras niet dan in den naam, onze gelijkheid in even gelijke armoede bestaan.

Nog eens, gij moet JA zeggen; het aannemen der Constitutie is het eenige middel, om ons te redden, is het eenige, het geen wij voor God en onze nakomelingen kunnen verantwoorden. *Neen*, is ons eeuwig bederf. JA, is de ondergang der Aristocraten, en het behoud der Vrijheid en onafhankelijkheid van Nederland. —

Zegt het voort.

Laatste Woord, aan alle onze Nederlandſche Landgenooten!

Nu nog één woord, Nederlandſche Landgenooten! Beminnars van uwen dierbaaren geboorte-grond! het geducht oogenblik nadert met rasſe schreden, en weldra zult gijlieden het al-beſliſſend JA of NEEN over 't lot van ons gefolterd Vaderland uitspreken.

De Boosheid heeft getracht, aan zommigen uwer

I. geene gebiedende noodzaaklijkheid hem den
 BOEK. te volgen weg aanwees, maar alleen vrije
 V. wil
 HOOFDST. 1797.

vrees aan te jaagen, door u aan te kondigen, dat men u zoude mishandelen, en verjaagen, indien gij op den agtsten Augustus in uwe Grondvergaderingen durfdet verschijnen.

De NATIONAALE VERGADERING, altoos teder bezorgd voor alles, wat de bijzondere vrijheid en veiligheid van Neêrlands Ingezetenen raakt, heeft ulieden hier tegen gerust gesteld. — Zij neemt ulieden allen, welke denkbeelden gij ook moogt toestaan, mits dat gij lieden aan de vereischten der wet voldoet, onder haare bijzondere bescherming — en zal ulieden bij uw Souverain recht in uwe Grondvergaderingen maintineeren. Nu dan, Landgenooten! voor 't laatst, zo de woorden *Vaderland, Vrijheid, Orde, Rechtaerdigheid en Veiligheid*, bij u hunne beteekenis niet geheel verlooren hebben — nu dan — ziet toe! en ontdoet u van alle die indrukzelen, die de taal der verleiding — der list — en der boosheid tot op dit oogenblik op u gemaakt hebben. Wie tog raaden het u aan, om 't ontwerp van Constitutie te *verwerpen*? wie anders, dan *eenige weinige* overdreevene Clubisten — menschen, die NIET, — bijna NIETS bij 't Vaderland te verliezen hebben? — Bedaarde Vaderlanders — eerlijke, zogenaamde Revolutionaire Patriotten — zelve — zullen u *het verwerpen der Constitutie* NIET aanraaden — dit getuigen hunne daaden — dit getuigen hunne geschriften — Een *Verbeek*, — een *Golaberg*, een *Scheffer* durven openlijk betuigen, dat zij voor zig zelve het ontwerp van Constitutie zullen aanneemen: — kiest dan
 Land

wil moest bepaalen! Immers, voor het
 aannemen of verwerpen, pleitte thands bij ^{I.}
^{NOEK.}
^{V.}
 hem ^{HOOFDST.}
^{'797.}

Landgenooten! *maar blijft niet in huis* — en die in
zijn huis blijft, is een BARBAAR jegens zijn Vader-
 land — Nooit — Nooit vind hij weder heul of
 troost bij *bedaarde* Vaderlanders, *die u dit schrijven.*

Neen! blijft niet t'huis Nederlanders! koopt op!
 koopt als één man op! en zegt uw gevoelen
 over het ontworpen plan van Constitutie: zegt
 het vrij, en volgt de inspraak van uw eigen hart! —
 Maar! gij hoofden van huisgezinnen! Vaders van
 onnozele kinderen! Gij Zoonen! Gij Broeders!
 Gij allen, die door tedere banden aan het heil van
 Nederland verbonden zijt, — wanneer gij dat groote
 woord JA of NEEN zult uitspreken, bedenkt dan
 vooraf, hoe gelukkig ons Vaderland met eene zeer
 gebrekkige Staatsregeling jaaren lang geweest is, —
 en aan hoe veele rampen gij hetzelfde blootfelt,
 door het thans niet uit een, alles verlamdend,
 tusfschenbestuur te redden.

ô Sterveling! tragt dan tog niet door een nood-
 lottig *Neen*, dat u hier namaals op uw wroegend
 geweeten branden zal, het uwe mede toe te
 brengen tot het onherstelbaar ongeluk van het lie-
 ve Vaderland, 't welk volftrekt alleen kan worden
 voorgekoomen door 't eenparig opkoomen in uwe
 Grondvergaderingen, en 't antwoorden van JA op
 de groote vraag, die u gedaan zal worden.

Vaar Wel

Een Gezelschap bedaarde Vaderlanders.

Aan het Volk!

Voor U, die zo gaerne in rust en vrede, voor
 U, en uwe Kinders het brood eerlijk zoekt te win-

I. hem niets, dan de overtuiging van de deugd-
 BOEK.
 V. lijkheid of schadelijkheid des Ontwerps.
 HOOFDST.
 1797. Al-

nen, — voor U, die moede van allen twist, wel wenschet, dat wij, gelijk onze zalige Voorouders, ongestoord daar heen leefden, voor U, brave Nederlanders, nadert dat ontzaglijk uur, waarin Gij, door het enkel woordje, ja, niet alléén voor U zelve, maar och, ook voor uw onschuldig nageslacht, de ijslijkste banden, welligt onwetende, of misleid, zoudt kunnen vast maaken! — Welke voorrechten of verbeteringen hebt Gij toch, tot hier, van deeze omwenteling dadelijk genoten? — Wij zouden het zo veel beter hebben! — De grooten zouden, als de rijksten, de meeste lasten draagen, de kleinen zouden zoo rechtvaardig verligt worden! — 't Zou nu Gelijkheid, Broederschap zijn! — Daar zou zo veel bespaard worden aan onnutte en zwaare amptgelden! — wij zouden zo veel minder behoeven op te brengen! mooie woorden! — De Prins kostte te veel voor het land; en daarom, weg met hem! — Maar hoe schielijk hebben wij ons die groote burgers den nek zien toekeeren! en onder zich, en de hunnen, zoo veele groote ampten zien uitdeelen; zoo dat het is, wel weg met den Prins, maar wij Grooten op het kussen. Dat hebt Gij nu gezien! — En nu ligt daar voor U de Constitutie van het land! dat is te zeggen, als gij dol genoeg zijt om met ja te zeggen, dat dikke boek te helpen goedkeuren, dan zal dat het dikke touw wezen, waaraan wij voortaan zullen moeten loopen! — De inzigten zijn bij veelen uwer te kort, om het vergif, dat in dat dikke boek verborgen is, genoeg te kennen. — Wat heeft het
 al

Alle drangredenen tot goedkeuring of verwerping, die van elders, dan van deszelfs

I.
BOEK.
V.

in. HOOFDST.

1797.

al tijd en geld gekost, om het uittebroeijen, en te knoeijen! en nu is het: toe, Volkje! repje, scheerje, zeg nu maar eens schielijk, ja! — Etlieve, waarom wij nu zoo schielijk ja! en zij hebben 'er zoo schriklijk lang, alle dagen tien guldens uit uwe kas in hunne zak daar voor gestoken. — Het is om geene andere reden, als om U te overrompelen, en U het net over den kop te trekken! — Daar zoudt gij een Burger-Staatsraad onderhouden, die met heur vijven, elk hoofd voor hoofd, des jaars veertien duizend guldentjes trekt! — Zij houden alle officies, om te geven aan hunne neefjens en knechten! Alle Soldaaten, die wij toch moeten betaalen, staan voor hun klaar, om ons, als wij maar kikken, op den kop te komen! zoo veel geld opbrengen, als zij maar willen, en waar het blijft, dat zult gij in eeuwigheid niet weeten! — 't is op! — alweer dokken! — vijf Koningen in plaats van éénen Prins! — Zie, dat is de Staatsraad, dien wij zouden moeten onderhouden, en onderdaanig zijn! — Daarom let wel op den adder, onder dat gras verborgen! en luister toch niet naar die bedriegers, die zij uitzenden en betaalen, om U de Constitutie mooi optevijzelen, kocijen met gouden horens te beloven, omdat gij maar ja zult zeggen, en, als gij dat gedaan hebt, dan kunnen zij in 't vervolg over U den baas speelen, zo veel als zij maar willen! — Lieve menschen, hoort gij nu niet naar den goeden raad, dan zal de tijd het U leeren, hoe gij zijt bedrogen geworden: dan zal dit

I. innerlijke waarde, ontleend waren, wogen
 BOEK. of elkanderen op, of waren door de ge-
 V. grond-
 HOOFDST. grond-
 1797.

geschrift, dat gij toch bewaaren moet, U te laat, met spijt en droefheid, doen gedenken aan deezen welmeenenden raad, en uwe onwilligheid, om daarnaar te luisteren! dan zult gij zeggen, met traanen in de oogen, tot uwe vrouwen en kinderen: 't is ons genoeg gezeid! onbaatzuchtige menschen, die 'er meer van wisten, als wij, hebben ons braaf genoeg gewaarschouwd! — maar wij, laffe zielen, wilden niet naar hun luisteren; — wij konden het immers met *Neen* verworpen hebben; het stond immers aan ons, een korter en beter ontwerp te laten maaken; slechter kon het niet wезen, als dit, meest door Advocaten zoo lang uitgerekt, en opgevuld, dat 'er een burgermensch niet mede kan voortkomen! — en als in de Nationale Vergadering nog een braaf eenvoudig eerlijk burgerman wat goeds voor de gemeene menschen en hunne kinderen wou inbrengen, dan wierd hij maar overstemd van die groote Heeren Burgers!

Daarom, in Gods naam, en om het behoud van U, van uw Vrouw en Kinderen, om onzer aller welzijn, schrijf of zeg toch niet in uwe grondvergadering, op den achtsten Augustus, *ja!* maar *neen.* — Wagt den tijd maar af! — Liever één Prins aan het hoofd des Volks, als vijf Koningen, die Prinslieden en Patriotten, alle beiden, bedriegen en arm maakan! — Het staat nog aan het Volk, om dat te beletten! — Met *neen* te zeggen, kunnen zij niemand kwaad doen, en, met het woordje *ja*, gaan Prinsgezinden en Vaderlanders, allen voor altoos verlóren. — Het is U gezeid! — Nabe-
 rouw

grondste oplosfingen geheel ontzenuwd, of
 misten althands den vereischten invloed, ^{I.}
 om de keuze te wijzigen. — De uitkomst, ^{BOEK.}
 dan, was ook zoodanig, als ieder opmerk- ^{V.}
 zaame van zulk eene geffeldtenis van zaa- ^{HOOFDST.}
 ken kon verwachten, zelfs bij eene beter ^{1797.}
 gevormde Staatsregeling. Het gevoel van
 dat geen, 't welk ieder, naar zijn bijzon-
 der stelzel, een gebrek noemde, verblindde
 het gezigt voor het goede van het Plan,
 al ware het overwegend geweest; de vrees
 voor een altijd duurend juk, waaraan de
 aanneming blootfelde, verdoofde allen kom-
 mer voor de bedenkelijke gevolgen der ver-
 werping; en de verwachting van spoedig
 met een ander Ontwerp, beter aan de
 hoop en wenschen beandwoordende, ver-
 rascht te zullen worden, versterkte het ge-
 duld, op het vooruitzigt van de langere
 voordduuring eenes tusschenbestuurs, welks
 onvermijdblijke gevolgen, verwarring, wan-
 orde en botzing, anders hoogst onaange-
 naam waren. Ten bestemden dage in de
 Grond-

rouw komt altijd te laat! *Ja!* is aller bederf.
Neen! is aller behoud.

Doet zoo!

Heil aan 't Volk.

ZEG HET VOORT!

Een Welmeenend Nederlander.

L. Grondvergaderingen bijeengekomen, zonde-
BOEK. der eenige floorenis der orde (*), sprak de
V. meerderheid des Nederlandschen Volks het
HOOFDST. beflifschend **NEEN** uit, waardoor het aan-
1797. geboden Plan van Constitutie verworpen
 werd (†).

(*) In eene enkele Grondvergadering mogen eenige onlusten plaats gehad hebben; doch zijn dezen te weinig aanmerkelijk geweest, om eenige melding te verdienen.

(†) Volgens Proclamatie van 13. September 1797. is de uitkomst der stemming geweest, als volgt: In *Drenthe*, 3 Distrieten, 19 Grondvergaderingen, 2547 Stemgerechtigden, van welken 2173 *Neen*, en 374 *Ja* gestemd hebben. In *Overijsel*, 9 Distr. 270 Grondv. 13538 Stemger. 10381 *Neen*: 3157 *Ja*. In *Groningen* 8 Distr. 239 Grondv. 3782 Stemger. 2026 *Neen*: 1756 *Ja*. In *Friesland*, 11 Distr. 314 Grondv. 8315 Stemger. 5710 *Neen*: 2605 *Ja*. *Bataafsch Brabant*, 14 Distr. 426 Grondv. 27799 Stemger. 27228 *Neen*: 571 *Ja*. *Gelderland*, 15 Distr. 437 Grondv. 15400 Stemger. 13058 *Neen*: 2342 *Ja*. *Holland*, 55 Distr. 1646 Grondv. 57063 Stemger. 42454 *Neen*: 14609 *Ja*. *Utrecht*, 6 Distr. 189 Grondv. 4210 Stemger. 3460 *Neen*: 750 *Ja*. *Zeeland*: 5 Distr. 161 Grondv. 4062 Stemger. 2271, *Neen*: 1791, *Ja*. Dus was het getal der verwerpers 108761.: der aannemers 27955.; de meerderheid 80806. En, zoo wel Provinciaal als Nationaal berekend, was de meerderheid voor de *verwerping*.

N A A M L I J S T
 V A N D E
 R E P R E S E N T A N T E N
 V O O R
 D E T W E E D E
 N A T I O N A A L E V E R G A D E R I N G ,

En van de PLAATSVERVANGERS voor de Commissie tot het Ontwerp van Constitutie. (*)

G E L D E R L A N D .

Districten.	Representanten.	Plaatsvervangers.
1. Nijmegen.	G. F. van Hugenpoth tot Aardt.	
2. Thiel.	J. N. Stoffenberg.	
3. Bommel.	A. Vesters.	
4. Buuren.	J. D. van Leeuwen.	
5. Druten.	W. Libotté.	
6. Elst.	W. T. v. Bennekom	
7. Zutphen.	C. G. Hultman.	
8. Doesburg.	J. E. Sanders van Well.	
9. Lochem.	D. Bodde.	
10. Groenlo.	B. Wildrik.	
11. Bredevoort.	H. van Castrop.	
12. Arnhem.	J. S. Wentholt.	L. E. van Eck.
13. Harderwijk.	C. Bijleveld.	
14. Hattem.	G. D. Jordens.	
15. Barneveld.	H. H. Vittinga.	J. H. Floh.

D d   H O L-

(*) Die Cursif gedrukt staan zijn leden van de Commissie tot het Ontwerp van Constitutie.

Districten: Representanten. Plaatsvervangers.

1. Helder.   . J. G. H. Hahn.
Van het Noorden.
2. Medenblik. B. Bosch.
*Van de Noorder
Koggen.*
3. Alkmaar.   . P. de Sonnaville.
Van KennemerEind.
4. Hoorn.   . . N. van Foreest.
*Van de Zuider
Zeegolf.*
5. Enckhuizen. *J. Fronhoff.*   F. Rant.
Van de Zuider Zee.
6. Purmerende. S. Schermer.
*Van de bedijkte
Meeren.*
7. Beverwijk. . J. P. Goudsblom.
Van de Noordzee.
8. Westzaandam. W. B. Tip.
Van den Westzaan.
9. Oostzaandam. J. H. de Lange.
*Van den Oostzaan
en Waterland.*
10. Haarlem.   . P. L. v. deKastele.
Van het Spaaren.
11. Polaanen.   . J. B. Bicker.
Van Te en Meer.
12. Amsterdam.
De 14 Districten
13. van 't Ye. N°. 1. *J. Konijnenburg.*   A. de Haan.
14.   . . N°. 2. *W. A. Ockerse.*   Th. van Leeuwen.
14.   . . N°. 3. *J. Nuhout van der
Veen.*

Districten. Representanten. Plaatsvervangers.

15. . . N°. 4 H. L. Bromet.
 16. . . N°. 5. H. de Lemon.
 17. . . N°. 6 C. J. Branger.
 18. . . N°. 7. C. v. der Hoop Gz.
 19. . . N°. 8. H. Hogewal.
 20. . . N°. 9. J. G. Welsman.
 21. . . N°. 10. Y. van Hamelsveld.
 22. . . N°. 11. J. H. Meijer Cz.
 23. . . N°. 12. A. A. Berenbroek.
 24. . . N°. 13. C. van Lennep.
 25. . . N°. 14. H. Costerus.
 26. Amstelveen. A. Ploos v. Amstel.
Van Meer en Amstel.
 27. Weesp . . J. Lublink, de jonge.
Van Vecht en Zee.
 28. Noordwijk S. J. van Langen:
 binnen.
Van Zee en Meer.
 29. Leijden. .
Van de twee Distric-
ten van den Wes-
ter Rhojn. N°. 1. J. A. van der Spijk.
 30. . . N°. 2. P. M. Pertat. F. A. van Rosevelt
 31. Hazerswoude. J. Proot. Cateau.
Van den Midden-
Rhojn.
 32. Bodegrave. M. H. Witbols.
Van den Ooster-
Rhojn.
 33. Gouda. J. Blaauw.
Van Gouwe en Yssel.
 34 den Haag.
Van de drie Distric-
ten van Vliet en
Zee, . N°. 1. L. Nolst. J. Ondorp.

420 GESCHIEDENIS DER

Districten. Reprezentanten. Plaatsvervangers.

35. . . N°. 2. H. Midderig.

36. . . N°. 3. J. Janssen.

37. Delft. . . H. Quesnel.

Van de Delf.

38. Watering. . J. Nolet.

Van het Waterland.

39. Vlaardingen. P. van Zonsbeek. L. Hoogendijk.

Van de Maasmond.

40. Schiedam. . A. Voogd.

Van de Schie.

41. Rotterdam.

*Van de vier Distric-
ten van de Maas.*

N°. 1. F. Blondel.

42. . . N°. 2. C. L. Vonk.

43. . . N°. 3. J. J. Brands.

44. . . N°. 4. C. van der Hoeven

45. Nieuwerkerk
aan den Yssel. A. Hoyneck van
Papendrecht.

Van Rotte en Yssel.

46. Schoonhoven. D. van Horbag.

Van Yssel en Lek.

47. Ridderkerk. A. Pompe van
Meerdervoort.

Van Maas en Eiland.

48. Sliedrecht. H. D. Wekker de
Groot.

Van Lek en Merwede

49. Gorinchem. J. J. Cambier.

Van Oosterland.

50. Brielle. J. van Lockhorst.

*Van Maas en Ha-
ringvliet.*

STAATSREGELING. 421

Distrieten.	Representanten.	Plaatsvervangers.
51. Strijen.	J. D. Pasteur.	
<i>Van Maas en Hollands Diep.</i>		
52. Dordrecht.	H. Gevers.	
<i>Van de Merwede.</i>		
53. Heusden.	R. van Ommeren.	
<i>Van Bieschbosch en Maas.</i>		
54. Middelharnis.	A. van der Jagt.	
<i>Van de Zeegeaten.</i>		
55. Geertruidenberg.	W. Loef.	
<i>Van het Zuiden.</i>		

Z E E L A N D.

Distrieten.	Representanten.	Plaatsvervangers.
1. Middelburg.		
<i>Van de twee Distrieten van Walcheren.</i>		
	La. A. W. A. de Beveren.	
2. . . .	La. B. J. P. Fokker. . . .	H. van Roijen.
3. Goes. . . .	H. Rabinel.	
<i>Zuid-Beverland.</i>		
4. Cortgene. . . .	G. Beljaard. . . .	J. van Esen.
<i>Van Tholen, St. Philipsland, Noord-Beveland en Wolphaartdyck.</i>		
5. Zierikzee.	C. Visser Cps. 2.	
<i>Van Schouwen en Duijveland.</i>		

U T R E C H T.

Distrieten.	Representanten.	Plaatsvervangers.
1. Utrecht. . . .	J. v. Maanen Adrsz.	
2.	G. A. Vischer.	
	1 d 3	3. Soest.

Distrieten. Reprefentanten. Plaatsvervangers.
 Campen. . . . . G. W. van Marle.
Van de 4. Verdeeling.
 Vollenhoven. . . J. W. Tichler.
Van de 5. Verdeeling.
 Almelo. . . . . H. J. Colmschate.
Van de 6. Verdeeling.
 Oldenzaal. . . . B. ten Poll. . . J. H. Nieuwenhuis.
Van de 7. Verdeeling.
 Hengelo. . . . . J. Kantelaar.
Van de 8. Verdeeling.
 Goor. . . . . J. B. Auffmorth.
Van de 9. Verdeeling.

G R O N I N G E N.

Distrieten. Reprefentanten. Plaatsvervangers.
 Distrieten en
 Hoofdplaatzen.
 Groningen.
*Van de twee Distric-
 ten van Groningen.*
 1. . . . . T. A. ten Berge.
 2. . . . . H. J. van Bolhuis.
 3. Zuidhorn. . . B. Bruins.
*Van het Distriët van
 het Westerkwartier.*
 4. Onderdendam. G. J. G. Bacot.
*Van het Distriët van
 Onderdendam.*
 5. Appingadam. B. W. Hoffman. D. Bonthuis.
*Van het Distriët van
 Appingadam.*
 6. Scheemda. . . H. Sijkens,
*Van het Distriët van
 de Oldambten.*
 7. Veendam. . . P. Toens.
*Van het Distriët
 de Veen - Colo-
 niën.*

Districten. Representanten. Plaatsvervangers.
 8. Winschoten. *A. J. de Sitter.* J. W. Keizer.
Van het Districte van
Westerwoide en 't
Wold-Old Ambt.

D R E N T H E.

Districten. Representanten. Plaatsvervangers.
 Districten.
 1. Zweel. . . . . W. de Jonge.
 2. Meppel. . . . . C. de Vos van
 Steenwijk.
 3. Vries. . . . . *J. L. Homzn.* H. ten Cate.

BATAAFSCH BRABAND.

Districten. Representanten. Plaatsvervangers.
 1. Bergen op
 Zoom. . . . . P. Vreede.
 2. Steenbergen. J. P. Pesters.
 3. Breda. . . . . F. Govers.
 4. Etten. . . . . J. J. Havermans.
 5. Tilburg. . . . . W. A. Dams.
 6. Oisterwijk. C. Flooren.
 7. Eindhoven. J. F. R. van Hooff.
 8. Oirschot. F. van der Borcht.
 9. Helmond. *F. Guljé.* J. Pannebakker.
 10. Vechel. . . . . H. Verhagen.
 11. Leende. . . . . *P. Verhoijen.* B. Storm.
 12. Osl. . . . . H. Verhees.
 13. den Bosch. P. E. de la Court.
 14. Grave. . . . . F. Derks. Fsz.

T W E E D E B O E K .

HET TWEEDE ONTWERP VAN
STAATSREGELING AANGENO-
MEN EN INGEVOERD.

E E R S T E H O O F D S T U K .

VOORBEREIDENDE GEBEURTENISSEN
TOT DE VERNIETIGING VAN HET
REGLEMENT VOOR DE NATIO-
NAALE VERGADERING.

Met weêrzin geleiden wij den lezer an-
dermaal in die zelfde Vergaderzaal , waar
wij hem zoo lang bezig gehouden , en niet
altijd het verdriet en de verveeling hebben
kunnen weeren , die hem bij het aanschou-
wen van tooneelen , dier plaats geheel on-
waardig , moesten bevangen . Met grond
vreezen wij den uitroep der mismoedig-
heid : „ Zoo zijn dan weder achttien maan-
den , in een omwentelings tijdperk van
„ meer waarde , dan even zoo veele jaaren ,
„ vruchtloos verstreken . En moeten wij
„ nu weder getuigen zijn van hetzelfde
„ onwaardig spel van listen en verschal-

II.
BOEK.
I.
HOOFDET.
1797.
Inleiding.

II. „ kingly, waardoor men , bijzondere ge-
 BOEK. „ voelens boven het heil van het algemeen
 I. „ stellende , derzelver zegepraal dierbaarer
 HOOFDST. „ schat , dan het behoud des Vaderlands? ” —
 1797. Dan , hoe volkomen moet de herinnering
 aan de onverkenbare voordeelen , door de
 eerste Vergadering aangebragt , deze treurige
 bedenkingen wegnemen ! „ Zij heeft , ” dus
 drukte zich de Representant PASTEUR bij
 de opening der tweede Vergadering uit , „ de
 „ grondvesten gelegd , waarop het Staats-
 „ gebouw kan opgetrokken worden , de
 „ bouwstoffen bereid , waaruit het moet
 „ worden zaamgesteld , beginzelen erkend
 „ en daargesteld , die ter leidstar zullen ver-
 „ strekken , in het toekomende werk , en de
 „ nuttigheid van eene Eenheid van Bestuur
 „ in haar voorbeeld getoond . ” En even
 deze zeldte herinnering staat ons borg ,
 dat wij , in het vervolg dezer Geschiedenis ,
 meer levendigheid en werkzaamheid zul-
 len aantreffen ; en geeft ons het vooruit-
 zicht , dat de Natie , thands omtrend alle
 punten haarer wezenlijkste belangen voor-
 gelicht , de zoo duur verkregen lessen in
 beoeffening zal brengen , en in de invoer-
 ring van eene wenschlijke Staatsregeling
 het einde aanschouwen van alle schokken
 en verwarringen .

Nim-

Nimmer misschien waren de Staatspartijen, die het Volk verdeelden, ijveriger en vuuriger geweest, om haare dierbaarste belangen alleen aan zoodanige mannen te vertrouwen, die door moed en talenten die eer verdienden, dan bij de keuze der leden voor eene tweede Nationale Vergadering. En deze keuze was het ook, die voor de toekomst oneindig veel zou besliffchen. Men schaamde zich zelfs niet, ten einde van zijne partij zeker te wezen, om, voor den minkundigen, de leden der eerste Vergadering, in dagpapieren, volgens hunne beginzelen, waar of valsch, te kenfcherzen, en hen of als *Aristocraaten*, of *Foederallisten*, of *Unitariffen*, bekend te maaken. — En mogelijk is deze ijver juist eene der medewerkende oorzaaken geweest, die een groot aantal leden uit de eerste in de tweede Vergadering overbragt, waardoor de groote meerderheid der laatste bestond uit zoodanigen, die reeds in de eerste werkzaam geweest waren. Het overige gedeelte der leden bestond meest uit mannen, die zich langs verschillende wegen treffelijk onderscheiden hadden, het zij als Schrijvers, of in posten van Bestuur. En dus mag men zeggen, dat de tweede Ver-

II.
BOEK
I,
HOOFDST.
1797.
*Gesteltenis
van de leden der
tweede
Vergaaring.*

II. gadering niet minder uitschitterde, dan de
 BOEK. I. eerste. Dan, even diezelfde werkzaamheid
 HOOFDST. en ijver bij de verkiezing was oor-
 1797. zaak, dat, zoo rasch de Vergadering aan-
 wezen had, ook de partijen reeds gevormd
 waren. Die weinigen, welken, uiterlijk,
 geene partij scheenen aantekleeven, maar
 alleen de waare Republikeinsche begin-
 zelen tot richtsnoeren van hun gedrag te
 stellen, waren te weinig in getal, en
 van te geringen invloed, om de uitwerk-
 zelen, der partijchap eigen, voortekomen
 of te stuiten. Misschien waren de zaaken
 ook reeds tot die hoogte geklommen, dat
 het geen tijd meer was, tot geene partij te
 behooren, en den middenweg, anders alleen
 dien der waarheid, te bewandelen. Hier-
 aan mag men het toeschrijven, van den
 eenen kant de onwaardigste poogingen ter
 verschalking, om door list te verkrijgen,
 waarvoor het geweld bezweek; van den
 anderen, het verst gedreven wantrouwen,
 dat in ieder Ontwerp de gevaarlijkste be-
 doelingen meende te ontdekken. En dit
 juist moest aan de werkzaamheden van hen,
 die, waarlijk het heil des lands bedoelen-
 de, eene vereeniging der Staatspartijen
 zochten, en dezen tot zeker punt, van
 al.

alle uitersten even zeer verwijderd, trachten te brengen, de allerschaadelijkste strekking geeven, daar de heerschende achterdocht alle zoodanige ontwerpen, als vergulde frikken, om den eenvoudigen in de hinderlaage des verraads te lokken, afschilderde. Ook zal ons het vervolg dezer Geschiedenis leeren, dat deze Vergadering te zeer onder den noodlottigen invloed van omstandigheden van buiten stond, en haare raadpleegingen door dezen te zeer gewijzigd werden, om van dezelve die onzijdigheid te verwachten, welke alleen het uitvloeizel is van onbelemmerde Vrijheid, en alleen den stempel der waarheid verdient te voeren.

Intuschen zou deze Vergadering misschien de eerste overtroffen, en het Gemeenebest mindere schokken beproefd hebben, ware het niet, dat mannen van uitstekende verdiensten, en die zich in hunnen staatkundigen loop een welverdienden lof hadden verworven, thands, of ten tweedemaal met het vertrouwen des Volks vereerd, of geheel op nieuw verkoren, niet geweigerd hadden, aan dat vertrouwen te beantwoorden. Met smart telde men onder dezelve een SCHIMMELPENNINCK,

II.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1797.

Huiverigheid bij veelen, om de op hen gevallen verkiezing aantene-men.

II. DE LEEUW, DE RHOER en anderen. Def-
 BOEK. zelve voorbeeld was mischien van een al
 I. te schadelijken invloed op de besluiten van
 WOORDST. 1797. zeer veele andere achtenswaardige mannen,
 die, door hetzelfde aangemoedigd, minder
 huiverig waren, om de verklaring te wei-
 geren, — iets, waarvan de eerste Verga-
 dering slegts een enkel voorbeeld hadt ge-
 geven.

De groote Inmiddels moet men erkennen, dat de
reden voor groote hinderpaal, het Reglement voor de
on- on- eerste Nationale Vergadering, waaraan nu
wil. deze tweede ook gebonden was, wel den
 grootsten afkeer verwekte, om zitting in
 deze Vergadering te neemen; bij hen, die
 noch den moed hadden, noch kans zagen,
 om die kluisters te verbreken; hoe zeer
 ook veelen, van den anderen kant, beweerd-
 den, dat het heil des Volks hierin alle
 andere bedenkingen moest overwegen. In-
 dedaad, dit Reglement mag men beschou-
 wen, als de groote oorzaak van de ver-
 werping van het Eerste Plan van Staats-
 regeling, en, zoo lang de Vergadering het
 zich een gewetensplicht stelde, deszelfs
 voorschriften strijktijk te volgen, was het
 hoogst bezwaarlijk, eenige Constitutie door
 het Volk te doen aannemen en intevoc-
 ten.

ren. (*) Dan, de nakomelingschap zal eenmaal besliffchen, wie grooter, wie pligtmattiger handelden; zij, die het heil des Volks tot hunne hoogfte wet stellende, de onderhouding van het Reglement beloofden, om daardoor de magt te verkrijgen, noodig tot verbreking van hetzelfde en ter daarftelling eener Constitutie, het groote doel hunner aanftelling; of zij, die, niets durvende belooven, het geen zij fchadelijk oordeelden te volbrengen, zich zelve de gelegenheid ontroofden, om die talenten en bekwaamheden, waarop het Vaderland het eerfte regt had, tot dezelfs heil te befteeden.

II.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1797.

Bij den aanvang dezer Vergadering reeds, werd de proeve, ook bij den beginne der eerfte genomen, (†) tot verandering van het Reglement herhaald. De Reprefentant VAN LOCKHORST had moeds genoeg, om hier toe het eerfte fpoor te baanen, door een voorftel, dat hij reeds in de zesde zitting ter tafel inleverde. Het Reglement bepaalde de Commiffie van Confti-

Voorftel
van VAN
LOCK-
HORST
en VAN
HOOFF,
tot veran-
dering van
het Regle-
ment.

tu-

(*) Men vergelijke onze bedenkingen, (bl. 9 en volg.) met de uitkomst.

(†) Zie bl. 77.

II. tutie tot 21. leden, die in de 14de zitting
 BOEK. moesten verkoren zijn. De zwarigheden,
 I. om zulk een groot aantal perfoonen tot
 HOOFDST. zekere eenstemmigheid te brengen, door-
 1797. ziende, bewoog hem dit, om een kleiner
 getal van 7 of 9 voorteslaan, en tevens
 voortestellen, om de Grondvergaderingen
 te doen oproepen, ter magtverkrèging tot
 deze afwijking van het Reglement. Met
 regt mogt men dit eene *proeve* noemen,
 op de gezindheid der Vergadering, om in
 eenig bewerp ter verandering van het Re-
 glement te treden. De maatregel betee-
 kende toch, op zich zelve, te weinig;
 maar, eens geslaagd zijnde, zou hij den
 grondslag tot eene geheele verandering ge-
 legd hebben. — Weinige dagen na dezen,
 stelde de Representant VAN HOOFF voor,
 om de veranderingen ook tot andere pun-
 ten van het Reglement uitteftrekken, en
 ten dien einde eene Commissie te benoe-
 men tot herziening van het geheele Regle-
 ment. Zeer veele dringende vertoogen
 werden uit alle Gewesten, door duizenden
 geteekend, ingekaverd, om beide voorstel-
 len, en vooral het laatste, ten krachtigsten
 te ondersteunen. De redewisfelingen over
 de vrage; in hoe verre dit punt een onder-
 werp

werp van overweging kon maaken? waar- II.
 bij dezelfde redenen van wederzijds aange- BOEK.
 voerd werden, die reeds de eerste Verga I.
 dering zoo lang hadden bezig gehouden (*), HOOFDST.
 1797.
 werden zoo lang gerekt, dat, in de 14de
 Zitting, het punt nog onbeslist was. —
 Toen moest wel, of het punt uit den
 aart der zaak vervallen, door, ingevolge
 der voorschriften van het Reglement, tot
 de keuze der 21. leden overtegaan, of men
 zou eigenmagtig het Reglement hebben
 moeten verbreken, door die keuze uittefel-
 len. De Vergadering zich tot het laatste
 nog niet bevoegd oordeelende, dewijl de
 beide voorstellen nog onbeslist waren,
 werd eene Commissie tot een nieuw Ont-
 werp van Constitutie, op dezelfde wijze, als
 in de eerste Vergadering, ten bepaalden tijde
 benoemd, en die keuze door de Vergade-
 ring bekrachtigd: terwijl de vraag, in hoe
 verre het Voorstel van VAN LOCKHORST
 een punt van overweging mogt uitmaaken, —
 schoon het reeds door de bekrachtigde
 keuze vervallen was, — nog hangende
 bleef. Den 6 October, eindelijk, werdt het-
 zelve werkelijk vervallen verklaard, en het
 Voor-

(*) Vergelijk bl. 92 en volg.

IL. Voorftel van VAN HOOFF, — dat, eerst mondeling en daarna fchriftlijk gedaan zijnde, daardoor eene andere wijziging, meer betrekkelijk tot eene volgende Nationaale Vergadering (bijaldien dezelve mogt noodig wezen) dan tot de tegenwoordige, verkregen hadt, — gefeld in handen eener zeer talrijke Commiffie, aan wier hoofd de Representant VREEDE was. Een week na dezen, bragt dezelve advijs uit, om hetzelve Voorftel, voor zoo ver het deze Vergadering betrof, als ook de ingekomen Requesten, tot hetzelfde doel ftrekkende, in advijs te houden; maar, in zoo verre het ook toepasfelijk gemaakt kon worden op eene volgende, bij eene onverhoopte verwerping van het aanftaande Plan van Constitutie, ftelde zij voor, eene Commiffie van 5 leden te benoemen, tot onderzoek, hoe, in zoodanig een geval, eene nieuwe Nationaale Representatie daar te ftellen, en tevens, tot vervaardiging van een Concept-Reglement voor zulk eene Vergadering. Zij oordeelde, dat, zoo rasch eene zodanige Commiffie een Ontwerp van een nieuw Reglement had voorgedragen, de Vergadering dan het best in ftaat gefeld zou zijn, om te beflifchen, of, en welke, veranderingen het te.

BOEK.
 I.

HOOFDST.
 1797.

tegenwoordig Reglement zou behooren te ondergaan? Met dezen voorslag vereenigde zich de meerderheid, en werden tot gezegde Commissie benoemd de Representanten

II.
BOEK.
I.

HOOFDST.
1797.

KASTEEL, VREEDE, QUEIJSEN, VAN HOOFF EN VAN MAANEN. — Ziet daar, dan, nu alle verwachting op eenige verandering in het Reglement geheel vernietigd, en geen ander uitzigt geöpend, dan, een nieuw Ontwerp van Staatsregeling, in een half jaar vervaardigd, — in een half jaar door de Vergadering beoordeeld en voltooid, — in een half jaar aangenomen en ingevoerd, — het Volk nog den tijd van 18 maanden, onder een, alles verlamdend en verwarrend, tusfchen Bestuur blijvende zuchten, — dan nog een Ontwerp van Staatsregeling, als strijdig met zijne wenschen verwerpene, — en, alleen in dit laatste geval, eene Vergadering kunnende verkiezen, zoodanig zaamgesteld, dat daarop de hoop op de invoering eener goede Constitutie gebouwd zou kunnen worden! Van dit besluit, het vooruitzigt op een grondig herstel tot een onbepaalden tijd verschuivende, en niets dan een geheel verlies van twee of drie jaaren beloovende, dagtekenen zich alle woelingen en poogingen, om deze Vergadering, — van wier zamenstelling men

E c 2

niets

II. niets anders durfde verwachten, dan eene
 BOEK. herhaaling van diezelfde tooneelen, door
 I. I. welken de eerste het waardigst gedeelte
 HOOFDST. van het Volk niet zelden geërgerd, en de
 1797. zaaden van het hevigst misnoegen tot volle
 rijpheid gebragt had, — door eene andere
 te doen vervangen, die door moed, stand-
 vastigheid, nadruk, eerlijkheid en spoed,
 in alle haare beraadslagingen, te volgen, de
 verlangens der Natie in eene goede Con-
 stitutie zou vervullen. — Van dat besluit dag-
 tekent zich dat wantrouwen, dat misnoe-
 gen, hetwelk stappen heeft doen geboren
 worden, maatregelen te wege gebragt, die
 alleen door de gebiedende noodzaaklijkheid
 konden gewettigd worden, waarbij men
 het beeld der Regtvaardigheid, zoo wel
 als dat der Vrijheid, wel eens, voor eenige
 oogenblikken, met een sluier heeft moeten
 bedekken, en die alleen bij eene Natie, als
 de Nederlandsche, hebben kunnen te werk
 gesteld worden, zonder de verschrikkingen
 van moordtooneelen en verwoestingen, en
 de wanorden en verwarringen eener al-
 geheele staatsontbinding voorttebrengen.

*De Com-
 missie tot
 het Ont-
 werp van
 Staatsre-
 gering ge-
 kozen.*

De Commissie van Constitutie achtervol-
 gends het Reglement gekozen zijnde, wer-
 den voor *Holland* benoemd VAN ZONS-

BEEK,

BEEK, KONIJNENBURG, OCKERSE, II.
 PERTAT, NOLST EN FRONHOFF: VOOR ^{BOEK.}
Zeeland, FOCKER EN BELJAART: VOOR ^{L.}
Utrecht VAN BUUL EN A. G. VISSCHER: ^{HOOFDST.}
 voor *Gelderland* H. H. VITRINGA EN ^{1797.}
 WENTHOLT: VOOR *Overijsel* DE MIST
 EN TEN POL: VOOR *Friesland* HUBER EN
 E. M. VAN BEIJMA: VOOR *Bataafsch*
Brabant GULJÉ EN VERHOIJSSEN: VOOR
Drenthe, J. I. HOMAN: VOOR *Groningen*,
 DE SITTER EN HOFFMAN. Eenigen
 van dezen hadden reeds in de eerste Com-
 missie Zitting gehad, anderen waren leden der
 eerste Vergadering geweest, anderen had-
 den zich reeds bij de redewisfelingen en
 advijsen over het Voorstel van LOCKHORST
 onderscheiden. De meesten waren derhal-
 ven in zoo verre bekend, dat men allen
 grond had, om van de meerderheid der-
 zelve een geheel ander Ontwerp, dan het
 verworpene, te verwachten.

Den 2 October nam de Commissie pleg- ^{Aanvang}
 tig afscheid van de Vergadering. De Re ^{van haare}
 presentant VITRINGA, als Voorzitter van ^{werk}
 dezelve het woord voerende, deed eene ^{zaamhe-}
 ter gelegenheid passende aanspraak, die ^{den.}
 door den Voorzitter PASTEUR zoodanig
 beantwoord werd, dat de verwachting dui-

II. delijk uitblonk, dat het nieuw opgerichten
 BOEK. gebouw op de waare Eenheid en On-
 I. deelbaarheid gegrondvest zou wezen. Der
 HOOFDST. Vergaderzaal uitgeleid zijnde, werd zij
 1797. daadlijk, gedeeltelijk, door tien Plaatsver-
 vangers opgevolgd. — Thands zou de orde
 vorderen, dat wij eenig berigt van de werk-
 zaamheden van deze Commissie gaven.
 Dan, hoe zeer het ons smart, den draad
 der Geschiedenis hier even weinig te kun-
 nen volgen, als bij de verrichtingen der
 eerste Commissie, zijn het de volgende
 gronden, die wij vertrouwen, dat den lezer
 over dit gemis gemakkelijk zullen kunnen troos-
 ten. Hij, die den loop dezer geschiedenis
 met eenige opmerkzaamheid gevolgd is, zal
 geredlijk erkennen, het bijna onvermijdelijk
 te zijn, dat niet de leden dezer Commissie
 bestonden uit lieden, wier stelzel reeds ge-
 vormd was, eer zij hunne taak aanvingen.
 De verdeeldheid der Natie moest tot de
 Vergadering, en van daar tot de Commissie
 zelve overgaan. Hieruit is gemakkelijk af te
 leiden, dat, zo wij al nauwkeurige berig-
 ten haarer handelingen konden mededee-
 len, dezen toch niets anders zouden be-
 helzen, dan de Geschiedenis der zegepraal
 van het *Unisme* over het laatst overblijfsel
 van

van *Foederalisme*; echter niet, dan na den verdrietigsten en moeiliksten strijd. En waarlijk, dit gezigt kan nu zoo veel langrijks niet meer opleveren, waarom wij deszelfs gemis zouden betreuren. Bovendien kan men zeggen, dat deze Commissie, zeldzaam, het voorregt dier volmaakte Vrijheid en Onafhankelijkheid genoot, welke het deel was der eerste. Zekerlijk, regtstreeksch was 'er, tot den 22 Januarij des volgenden jaars, niets, dat die vrijheid bepaalde. Niettemin waren het uitwendige omstandigheden, zoo wel vóór als na dien merkwaardigen dag, die haar zoo duidelijk den Volksgeest deden kennen, en haar zoo nadruklijk het pad afteekenden, dat zij te volgen had, wilde zij niet, even als haare voorgangster, vruchtloozen arbeid verrichten, dat men, in een zekeren zin, haar werk grootendeels eene vrucht dier omstandigheden zou kunnen noemen. En het zijn dezen, wier beschouwing oneindig treffender voor ons moet wezen.

Tot die gebeurtenissen dan overgaande, die of op de vorming van het Ontwerp van Staatsregeling eenigen invloed gehad, of de vernietiging van het Reglement voorbereid hebben, zullen wij veelen aanroeren,

II.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1797.

II. ren, die raadzelachtig en zonder cenig ver-
 BOEK. band tot de hoofdzaak zullen schijnen. Wij
 I. zullen ons ook niet onderwinden, om de
 HOOFDST. dikwijls haarfijne betrekking tusfchen oor-
 17>7. zaak en gewrocht aantewijzen. Wij zullen
 dit den lezer, bij eene bedachtzame ver-
 gelijking van de uitkomst met de verdere
 of nadere aanleidende gebeurtenisfen, over-
 laten, ons vergenoegende, met die gebeur-
 tenisfen en die uitkomsten optegeven.

Ons wente-
 ling in de
 Fransche
 Republiek. Nauwlijks had de Vergadering zitting
 genomen, of zij ontving het belangrijk be-
 rigt van eene allergewigtigfte Omwenteling,
 den 4 September te *Parijs* voorgevallen,
 waarbij het Uitvoerend Bewind twee
 zijner ambtgenoten, en verfcheiden leden
 van de beide Kamers, verdacht van bedoe-
 lingen tot herftel van het Koningschap, van
 hunne posten ontzet, en tot de wegvoe-
 ring verwezen had. Deze nadruklijke ftap,
 uit den nooddwang der omftandigheden ge-
 boren, gaf veelen ijverige Vrienden der om-
 wending in ons Vaderland de ftreelendfte
 vooruitzigten. Bekend is het, dat het
 Uitvoerend Bewind der Fransche Repu-
 blik, hoe zeer onze onafhangelijkheid
 eerbiedigende, zich, ten aanzien der aanne-
 ming of verwerping der voorige Conftitutie,
 gantsch

gantsch niet onverschillig getoond had (*). De verandering van stelsel, uit de verandering van perfoonen voordvloeiende, gaf veelen hoop op eene medewerking ten voordeele van het stelsel der Eenheid. Het voorbeeld zelfs, meenden zij, leerde hun, hoe weinig 'er mischien vereischt werdt, om, langs denzelfden weg, binnen zeer korten tijd, eene goede Constitutie te verkrijgen, die, op een regelmatigen voet, nog wel twee jaaren kon achterblijven. Mischien was het dit, 't welk één der leden van de Vergadering, nauwlijks de tijding dezer gebeurtenis gehoord hebbende, deed uitroepen; *bravo, wel voorgaan doet wel volgen.*

Even weinig als omtrend het voorgaande, willen wij besliffchen, of het volgende ook hiermede in eenig verband sta. Nauwlijks was de uitflag der stemming over het Ontwerp van Constitutie wettig bekend, of de Representant HAHN stelde voor, om hiervan daadlijk kennis te geven aan het Fransch Bestuur, en tevens, ten einde alle zweevende geruchten buiten 's Lands, nopens de verwarringen in het huishoudelijke, door

II.
ROEKE.
I.
HOOFDST.
1797.

Kennisge-
ving aan
het Fransch
Bestuur,
nopens den
uitflag der
stemming.
op het Plan
van Con-
stitutie.

(*) Vergelijk bladz. 399 en volg.

II. die gebeurtenis veroorzaakt, tegentegaan,
 BOEK. nadrukkelijk te verzekeren, dat deze verwer-
 I. ping geene de minste verhindering aan den
 HOOFDST. loop der zaaken had toegebracht, en de orde
 1797. even gevestigd was gebleven. Dit Voor-
 stel vond den hevigsten tegenstand juist bij
 de ijverigste Volksgezinden in de Vergade-
 ring, en werd ook juist allerkrachtigst onder-
 steund door de gematigde partij, en al-
 len, die zich daarbij gevoegd hadden. De
 gronden, van wederzijde aangevoerd, waren
 van dien aart, dat het niet onduidelijk te
 zien was, dat zij slegts ter plaatsvervanging
 der waare redenen dienden. Welke oog-
 merken wederzijds hierbij gekoesterd wer-
 den, kan de uitkomst eenmaal het zekerst
 uitwijzen. — Genoeg is het, dat het Voor-
 stel met meerderheid werd aangenomen.

Voorstel Eenigzins nader brengt ons tot ons
 van C. L. hoofddoel het voorstel van C. L. VAN
 VAN BEIJ- MA tot een BEIJMA, gedaan 20 September, waar toe
 feest; tot hem de Omwenteling te *Parijs* de aanlei-
 waak- ding verschafte. Het behelsde de volgen-
 zaamheid tegen wo- de punten — eene Nationaale Feestviering
 tegen wo- lingen; — ter gedachtenis van deze gebeurtenis, —
 en tot de beëdi- eene publieke uitgave van alle stukken,
 ging van ambtenaa- betreffende die zamenzweering, bij de
 ren, *Commissie van Buitenlandsche zaaken* inge-
 ko-

komen: deze moesten bij dat Feest voor-
 gelezen worden, onder anderen met deze ^{II.}
 bedoeling, gelijk hij zich uitdrukte, „om ^{BOEK.}
 eene vergelijking te maken van het geen ^{I.}
 in *Frankrijk* (voor die Omwenteling) ge-
 beurde, en het geen in dit land ten tijde
 der eerste Nationale Vergadering is ge-
 geschied,” — eene bijzondere aanschrijving
 aan de Provintiaale Bestuuren, om een
 wakend oog te houden op alle binnen-
 landsche vijanden, en vooral op hen, die
 geneigdheid toonden tot herstel van het
 Stadhouderschap of vorig Aristocratisch
 Bestuur, — de aflegging door alle ambte-
 naaren van den eed van eeuwigen haat,
 tegen het Stadhouderschap, Aristocratie en
 Regeeringloosheid, en eindelijk kennisge-
 ving van dit alles aan het Fransch Bestuur.
 De Reprefentanten LUBLINK, MEIJER,
 VREEDÉ en de LEMON, werden benoemd,
 om dit merkwaardig voorftel nader te on-
 derzoeken.

Slegts twee dagen na dezen, kwam reeds ^{Verfoogen}
 een aantal Verfoogen in van Burgers van ^{tot onder-}
Leiden, en omliggende plaatsen, mede ^{fteuning}
 tot dergelijke onderwerpen betreklijk, en ^{van het}
 die, welhaast door gelijkfoortigen gevolgd ^{Vooftek.}
 wor-

II. wordende, geen onduidelijk bewijs van een
 BOEK. I. heerschend misnoegen en wantrouwen op-
 HOOFDST. leverden. Na vreugdebetuiging, over de
 179. zegepraal der Franfche Republikeinen
 over de woelingen van Koningsgezinden,
 gaven zij hun vermoeden te kennen, dat
 die zamenzweering zich ook tot in ons
 Vaderland misfchien uitgestrekt heeft, ter
 herftelling van het Stadhouderschap, en
 grondden daarop het verzoek, dat van we-
 gens de Vergadering de strengfte onder-
 zoekingen op dit punt gedaan zouden
 worden. De redewisfelingen, waartoe de-
 ze Vertoogen aanleiding gaven, bewezen
 niet onduidelijk, dat het zaad van ergwaan
 en mistrouwen, ook in de Vergadering,
 wortel had gefchoten; en, dezelve in han-
 den van de Commisfie van Binnenlandfche
 Correspondentie gesteld zijnde, om naar de
 redenen van het inleveren derzelve on-
 derzoek te doen, werden de ingeleverde
 zeer spoedig van andere Vertoogen gevolgd,
 waarbij de tekenaars ter ftaving van hunne
 vermoedens zich daarop beriepen, dat de
 gewigtigfte posten der Uitvoerende Magt
 in handen van bekende Stadhoudersgezin-
 den gesteld waren, en niet minder op het
 in

in *Friesland* plaats gehad hebbend Oranje-
oproer, (*) op het verspreiden van Oranje-
liedjes, en op het berigt van een gaccre-
diteerd Nieuwspapier, dat, op 's Lands
Schepen en onder de Troepen, de Kreet van
Oranje boven was opgegaan, — alles zoo
veel te bedenklijker, daar de geruchten
van krijgszuchtige verzamelingen op de
grenzen hoe langer hoe meer aangroeyden.

II.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1797.

Dit

(*) In het begin der maand Februarij dezes jaars, hadden 'er vrij ernstige bewegingen in *Friesland* plaats gehad. Ter gelegenheid der opschrijving, bij de Organisatie der gewapende Burgermagt, gebeurden 'er op verscheiden plaatsen eenige ongeregeldheden. Te *Collum* nabij *Dockum*, werd een Oranje-schreeuwer in hechtenis genomen. Daadlijk werd hij door de oproerige menigte gewelddadig verlost. Voor erger gevolgen vreesende, zond *Dockum* een detachement van zestig Man, met een Veldstuk, ter beteugeling der oproerigen. Dan dezen, tot een aanzienlijk aantal aangegroeid en wel gewapend zijnde, tastten hetzelfde zoo nadrukkelijk aan, dat zij het op de vlucht dreeven. Vervolgens gingen zij, ten getale van meer dan duizend, op *Dockum* zelve af, doch werden daar met het geschut van de wal zoo wel begroet, dat zij in allerijl de vlucht namen. Eeninge werden door de Waakzaamheid der Justitie gevat, en onmiddellijk gestraft, waaronder zelfs één onthoofd is, als hebbende zich aan het hoofd dezer oproerige menigte gesteld.

II. Dit alles, hoe zeer ook grootendeels van
 SOEK. grond ontbloom of vergroot, bragt niet wei-
 I. nig toe, om het haatlijkst wantrouwen on-
 HOOFDST. der de Leden der Vergadering de diepste
 1797. wortelen te doen schieten. KANTELAAR
 en SONNAVILLE beiden, den 27 Septem-
 ber een voorstel gedaan hebbende, om een
 algemeen onderzoek te doen naar de on-
 waardige ambtenaaren, gaf de bepaaing,
 welken daar onder begrepen moesten wor-
 den, en tot welke onderwerpen dit onder-
 zoek zich moest uitstrekken, stof tot zeer
 bittere geschillen. Het schein, dat veelen
 geen midden kenden tuschen een onder-
 zoek naar daaden of gevoelens: dan, het eerste
judicieel, en het laatste *inquisitoriaal* zijnde,
 en dus op het grondgebied van den reg-
 ter of van den gewetensonderzoeker ko-
 mende, moest dit natuurlijk verdrietige,
 langwijlige en tevens haatlijke redenwisfe-
 lingen doen geboren worden. Na eene
 zitting van drie uren, werd de wanorde
 der Vergadering zoo groot, dat de Voor-
 zitter genoodzaakt werd, dezelve buitenge-
 woon te scheiden. Na het scheiden der-
 zelve, zeide VAN HOOFF, „ ik ben ver-
 „ heugd, aanleiding te hebben gegeven,
 „ dat 'er een einde gemaakt wordt aan
 „ de-

„ deze schandaleuze discussiën , die gewis
 „ den toets niet kunnen doorstaan. — En
 „ hierover laat ik de onzijdige Natie oor-
 „ deelen.” — „ Ja, zeker,” werdt hem te
 „ gemoed gevoerd , „ zal 'er de Natie over
 „ oordeelen.” — Eindelijk, in eenige vol-
 gende Zittingen , dit onderwerp voordge-
 zet zijnde , werdt den 31 October aan de
 Commissie van binnenlandsche Correspon-
 dentie aanbevolen, om het gedrag te on-
 derzoeken van zoodanige Ambtenaaren ,
 die beschuldigd werden niet slegts van ge-
 meene misdrijven of vervolgingen hunner
 medeburgen , om politieke denkwijze ,
 maar ook , van door hun gedrag , in daa-
 den , woorden of geschriften , getoond te
 hebben , de tegenwoordige orde van zaa-
 ken niet toegedaan te zijn , of eene om-
 keering van dezelve te verlangen. Nim-
 mer echter is gebleken , van welk eene
 vrucht dit onderzoek geweest zij.

Ook de overige punten van het Voorstel,
 van den Representant VAN BEIJMA, wer-
 den van alle kanten ondersteund door ver-
 toogen , aan de Vergadering. Inzonderheid
 mag dit gezegd worden omtrend den
 staatkundigen eed , door alle Ambtenaaren
 afteleggen , wordende dit als het kracht-
 daa-

II.
 BOEK.
 I.
 HOOFDST.
 1797.

II. daadigst middel, ter weering van alle on-
 DOEK. waardige voorwerpen, beschouwd. Ja, vee-
 I. len strekten dit zoo ver uit, dat zij den-
 HOOFDST. zelfden eed door alle Staatsburgers afge-
 1797. legd wenschten, als de eenige voorwaarde,
 ter verkrijging van de regten, aan dien
 titel verknocht; zoo dat zij, die weigerden,
 dien eed afteleggen, als Ambtenaaren, van
 hunne posten ontzet, en, als burgers, van
 het stemregt zouden uitgesloten worden.
 De Commissie, in wier handen dit Voor-
 stel, benevens alle de daartoe betreklijke
 Requesten gesteld werden, deed eerst na
 twee maanden verslag, hetgeen op alle
 punten afwijzend was. De tijd tot Feest-
 viering over de omwenteling in *Frankrijk*
 toen reeds lang verstreken zijnde, moest
 het Voorstel daartoe uit den aart vervallen.
 Het afleggen van den eed werd door
 alle de partijen der Vergadering afgekeurd,
 de een uit hoofde van de dubbelzinnigheid
 der bewoordingen, de ander om de onge-
 noegzaamheid van alle verklaaringen, in
 het algemeen; anderen, om dat hij alleen
 de Ambtenaaren zou betreffen, en dus
 slechts een halven maatregel opleveren. —
 Eeden en verklaaringen zijn, niet zelden,
 in staatkundige beroeringen, van dezelfde
 waar-

waarde als partij leuzen. In zoodanige omstandigheden dezelve in het afgetrokkene, met een wijsgeerig oog, te beschouwen, en op wijsgeerige gronden te bestrijden, kan ter overtuiging weinig toebrengen. — Zomigen dus wilden zich met den voorgestelden Eed niet vereenigen, waarschijnlijk, omdat hij niet ten leuze van hunne partij zou gestrekt hebben. Anderen, die zich tot geene partij wilden voegen, verwierpen hem nog hartliker, omdat hij, op wijsgeerige gronden, onnodig en onnut was. — Alleen het Voorstel tot openlegging van de stukken, tot de Omwenteling in *Frankrijk* betrekkelijk, vondt het gunstigst onthaal. Overeenkomstig hetzelfde, werdt de *Commissie van Buitenlandsche Zaaken* tot die openlegging gelast. Doch deze betuigde van de gantsche gebeurtenis niets meer te weten, dan het geen in de openbaare Nieuwspapieren reeds bekend was; als hebbende geene *officiële* berichten van het *Fransche* Bestuur zelve, maar alleen de stukken, daartoe betrekkelijk, van onzen Minister bij die Republiek, MEIJER, ontvangen.

De Commissie ter Staatsregeling kreeg dus van den eenen kant overvloedige werken, nopens de geestgesteltenis van een gedeel-

III.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1797.

Vertoogen
vóór ente-
gen de In-
eensmel-
ting der
Schulden,
en de af-
scheiding
van Kerk
en Staat.

II. deelte der Natie, en werd haar daardoor
 BOEK. I. vrij duidelijk aangewezen het spoor, dat
 HOOPDST haar te volgen stondt. Doch van den an-
 1797. deren kant ontving zij geene mindere dui-
 delijke bewijzen van een lijnrecht tegenge-
 stelden geest. Reeds in de maand October
 kwamen vertoogen in, gekant tegen de
 Eenheid, de Schuldvermenging, en tegen
 de afzondering van Kerk en Staat. De in-
 gezetenen van *Overijsfel* en *Groningen* wa-
 ren de eersten, die zich uitdruklijk ver-
 klaarden tegen de Eenheid en *Amalgame*,
 'er bijvoegende, dat zij nimmer in eene
 Constitutie vrijwillig zouden stemmen,
 waarbij de ineensmelting niet slegts was
 uitgesloten, maar waarbij zij niet tevens
 de volkomenste geruststelling ortvingen, dat
 zij nimmer tegen hunnen wil zou kunnen
 worden ingevoerd, ja dat zij geene geoor-
 loofde middelen onbeproefd zouden laten,
 om te verhinderen, dat hun iets van dien
 aart werdt opgedrongen. De ingezetenen
 van *Holland* gaven het eerste voorbeeld,
 om zich tegen de afzondering van Kerk en
 Staat, in die uitgestrektheid, waarin dezel-
 ve in het verworpen Plan van Staatsrege-
 ling vervat stondt, te verklaren. Den 31
 October kwamen 65 eensluitende Reques-
 ten

ten van ingezetenen van *Amsterdam* in, met verzoek, van aan de Kerkgenootschap-
 pen het regt en het bezit te laten van de gebouwen, goederen en fondsen, tot dezelve
 behorende, of ten dienst van dezelve geëffecteerd, en dat zij, die zich daarover
 bezwaard mogten oordeelen, verzonden werden tot den weg van Justitie; of, dat
 anders bij de Constitutie bepaald werde, dat de Staat zal zorgen voor de kosten, tot
 de publieke Godsdienstoeffening vereischt wordende, en dus, dat in het nieuw te ont-
 werpen Plan de betaaling van de bedienaren van den Openbaaren Godsdienst, bij
 de Hervormden, op den ouden voet zou blijven, verklaarende anders geen Plan van
 Constitutie te zullen aannemen. Deze ver-
 toogschriften werden in zulk eene menigte getekend, als waarvan bij geen Request
 eenig voorbeeld geweest was. Den 7 November werden 596 Requesten door 85,000
 Zielen in *Gelderland, Holland, Friesland, Overijsel, Stad en Lande* getekend, aange-
 boden, met verzoek, dat, bij het aanstaand Plan van Constitutie, geene schikkingen
 werden voorgedragen, waardoor het Hervormd Kerkgenootschap gevaar zou lopen,
 het nodig onderhoud en de gelegenheid

II.
 BOEK.
 I.
 HOOFDST.
 1797.

II. voor zijne Godsdienstoeffening te verliezen.
 BOEK.
 I.
 HOOFDST.
 1797.

En in dezelfde maand volgden 407. door zestig duizend Zielen, en nog eens een groot aantal door zeventig duizend getekend. Dan, de stemgeregtigheid tot deze tekening niet vereischt wordende, noodigde men ook tot dezelve uit alles, wat slegts een naam of, al ware het maar een teken, kon stellen. Noch stand, noch ouderdom, noch staatkundige denkwijze werden in acht genomen: ieder werd tot de tekening toegelaten. Huisvaders en huismoeders tekenden ook voor hunne onmondige kinderen (*). Openlijk drongen de leeraars bij dat Kerkgenootschap, bij de bediening van den Openbaaren Eerdienst, op deze tekening met den meesten nadruk aan, en noodigden daartoe ieder uit, zonder onderscheid van stand of jaaren. Wij gelooven dus, ons aan geene vergrooting schuldig te maaken, wanneer wij het getal dier tekenaaren op tweemaal honderd duizend Zielen stellen. — Dus scheen dan de gehe-

(*). Mag men aan de zwevende geruchten van dien tijd eenig geloof geven, dan tekenden ouders voor kinderen, die nog geboren moesten worden, en overreedden veele Kerklijken in de Catechistiën hunne leerlingen tot die tekening.

heele vrucht van alle die uitmuntende advijfen en redewisfelingen, ter verlichting des Volks, omtrend de noodzaaklijkheid van de ineenfmeting der schulden, en van de geheele affcheiding van Kerk en Staat, door de zorg voor het onderhoud van den eerdienst aan ieder bijzonder Genootfchap overtelaaten, — dus fcheen de vrucht van zoo veele maanden arbeids over onderwerpen, die reeds uitgeput waren, en waarover bijna niets meer gezegd kon worden, — geheel verloren. — Intusfchen ontbrak het ook aan den anderen kant aan geene zogenaaemde *antidotaale* vertoogen, even fterk en nadruklijk ten voordeele van de Eenheid de fchuldvermenging en affcheiding van Kerk en Staat, pleitende. Maar juist dit maakte de uitzigten zoo veel zorglijker, voor alle Vrienden van rust, orde en welvaart des lands, gegrond op de ware beginzelen. Bij zulke ftellig verklaarde partijen over de tederfte en dierbaarfte onderwerpen, den Godsdienst en het Geldwezen, die van alle tijden allen Volken, maar inzonderheid den Nederlander, zoo na aan het hart gingen, voorspelde de toekomst niets dan de verwarringen en akeligheden van burgertwift en burgerkrijg,

II.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1797.

II. ten minsten zoodanige wanorden en on-
 BOEK. eenigheden, die het Vaderland onder de
 I. voorige klusters teruggebragt zouden heb-
 HOOFDST. 1797. ben. De Vergadering, bijna dagelijks met
 dergelijke tegenstrijdige verzoekschriften
 overladen wordende, verzondt dezelve naar
 de Commissie ter Constitutie. Dan, dit
 mogt het geducht tijdsnip der beslissing
 verschuiven, nogthands liet het aan de
 woelingen en bitterheden der verschillende
 gevoelens een onbeteugelden loop, en open-
 de geene uitzigten, die de vrees en kom-
 mer eenigzins konden verminderen.

*De Zee-
 slag tegen
 de Engel-
 schen op
 11. Octo-
 ber.* Gelijk dus de geest van wantrouwen,
 oneenigheid en tegenwerking, van dag tot
 dag aangroeide, zoo wel in de Vergade-
 ring der Volksvertegenwoordigers, als bij
 de geheele Natie, en geene andere uitkomst
 overliet, dan de geheele omkeering van
 alle beginzels der Omwenteling, — of wel
 een kloekmoedigen en stouten stap tot red-
 ding van het Vaderland; — zoo scheen de
 rampspoedige uitslag van den Zeeslag, op
 den 11. October, en zijne gevolgen, dien
 geest eene onbepaalde heerschappij en
 allernoodlottigsten invloed op aller harten
 te zullen schenken. — De Nationaale Ver-
 gadering goedgevonden hebbende, om haaren

Ge

Gemagtigden tot de Buitenlandsche Zaaken
 het bestuur van de Operatiën der Zeemagt,
 en van een gedeelte der Landmagt, inzon-
 derheid met betrekking tot de Vereenigde
 werking met de ontwerpen der Fransche
 Republiek, te vertrouwen, even gelijk wel-
 eer in het secreet Befogne van Hun Hoog
 Mogenden in dergelijke omftandigheden
 hadt plaats gehad, hadt deze, met de Com-
 mitté's tot de Land- en Zeemagt, de maat-
 regelen ter voering van den Oorlog, met
Engeland, vereenigd met de werkzaamhe-
 den der Franschen, dit jaar beraamd. Zij
 was hiertoe zoo veel te geschikter, daar
 die maatregelen, in overeenstemming met de
 plans en oogmerken van de Fransche Re-
 publiek, moesten werken. Ter bevordering
 van de ontwerpen der laatsten, tot eene lan-
 ding in *Ierland*, hadt genoegzaam den ge-
 heelen Zomer een groot deel der Bataaf-
 sche Krijgsmagt, ingescheept, in Texel ge-
 reed gelegen. De Franschen, 't zij dan
 ook om welk eene reden, ten dien tijde,
 van de onderneming weder afziende, wer-
 den de troepen ontscheept, en bleef de
 Vloot in Texel werkloos, door de En-
 gelsche Zeemagt op het nauwst ingesloten,
 en geduurig door tegenwind in het uitlo-

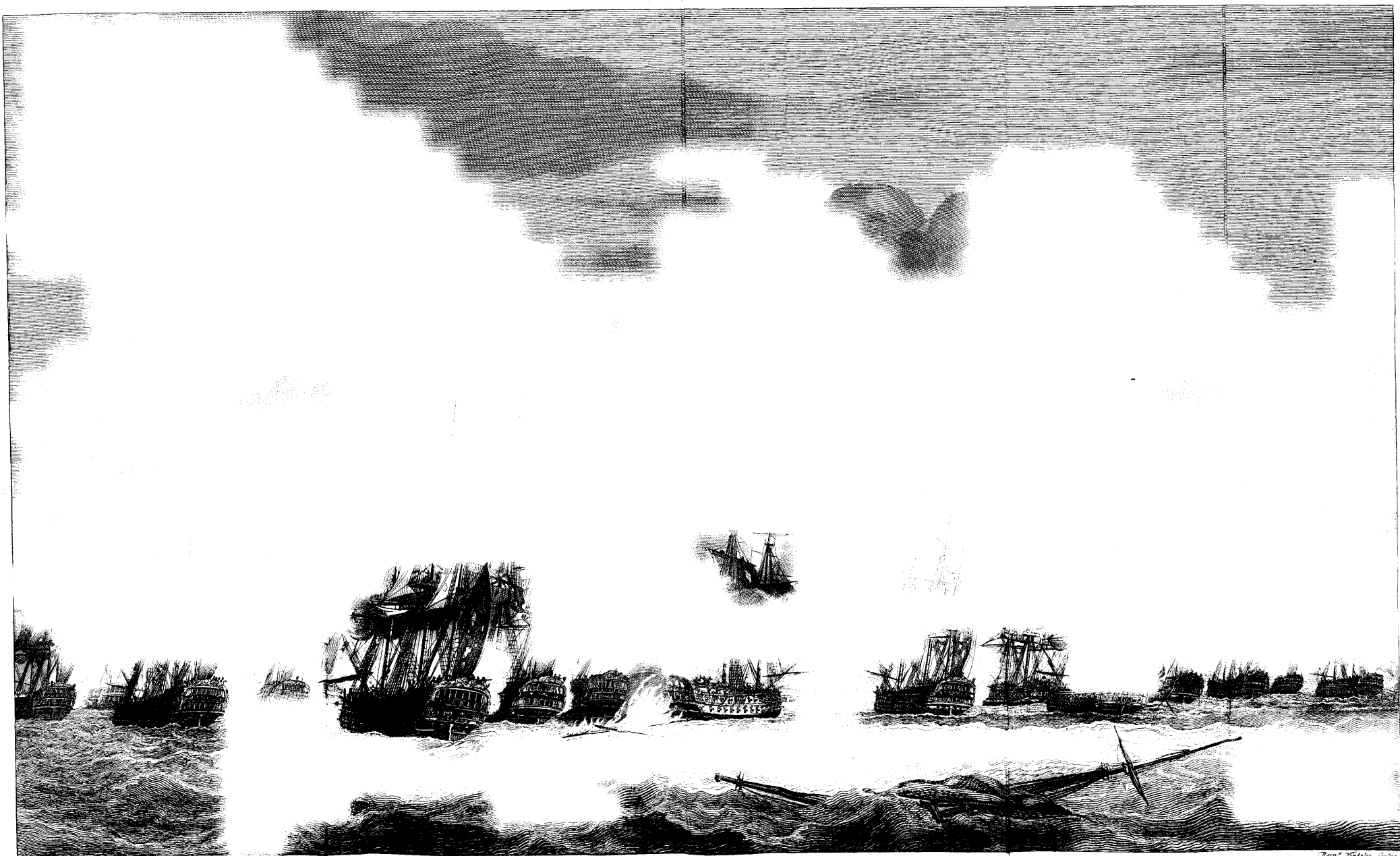
II.
 LOEK.
 1.
 HOOFDST.
 1791.

II. pen belet wordende. Veelen, van de on-
 BOEK.
 I. overkomelijke beletzels onkundig, mis-
 HOOFDST. noegde deze werkloosheid ten hoogsten,
 1797. bij de onmetelijke kostbaarheid der aange-
 vangen onderneming. De Commissie oor-
 deelde dus de eerste de beste gelegenheid,
 die het uitloopen der Vloot begunstigde, te
 moeten waarnemen, ten einde deze den
 roem der Bataafsche Natie zou handhaven.
 Deze schein eindelijk geboren, toen de
 gewoone najaarsstormen de Engelsche Zee-
 magt, deerlijk geteisterd, van onze kusten
 verdreven hadden. Daadlijk gaf zij orde,
 om met den eersten gunstigen wind Zee te
 kiezen, ten einde den vijand, waar men
 denzelven aantrof, te bevechten en te verni-
 en. Dan, het smaldeel der Engelsche
 Vloot, ter insluiting van de Haven van
Brest gebezigd, naar huis gekeerd zijnde,
 doordien de Franschen hunne Landings-
 Vloot in die haven onttakeld hadden, vondt
 de Vloot, ter bestrijding onzer Zeemagt
 bestemd, bij haar terugkeer alles in ge-
 reedheid, wat haar in staat kon stellen,
 om de Bataafsche Vloot, van welker uitlo-
 pen zij onverwijld verwittigd was gewor-
 den, daadlijk optezoeken. Deze dan, uit
 27 Schepen bestaande, waaronder 15 Sche-
 pen

pen van Linie, den 7. October uitgelopen zijnde, was slegts vier dagen in Zee geweest, wanneer zij door de Engelschen werd aangevallen. Meerderheid in magt, in bedrevenheid, in vlugheid der Schepen, beslischte hier de zege over moed en standvastigheid. Want, schoon de Engelschen een gelijk getal Linie Schepen telden, voerde toch ieder van hunne Schepen meerder geschuts, dan de onzen. Na een hardnekkig en allerbloedigst gevegt van drie uren, zag de Admiraal DE WINTER, het opperbevel voerende, zich gedwongen, te strijken en zich overtegeven, en werd slegts een kleen gedeelte van de Vloot, schoon zwaar ontredderd, behouden binnen gebragt. Deze slag kostte de Natie het verlies van 9 Schepen van Linie en een Fregat, dat op de Zeeuwfche kusten stootende zonk, waarvan 8 in Engeland opgebragt werden, zijnde *Delft* na den slag gezonken. Het getal der gekwetsten bedroeg 674. waaronder de Schout-bij-Nacht BLOIJS VAN TRESLONG en STORIJ, dat der gesneuvelden 727., waaronder de Vice-Admiraal REINTJES. De moed en dapperheid der Bataaffche Zeehelden was onbetwistbaar. Maar zoo veel te smartlijker was het ge-

II. voel van het verlies van zoo veele braven, als in dezen slag gefneuveld en gevangen genomen waren. Allerwegen deed deze ramp eene edele geestdrift, maar ook tevens de gevaarlijkste hartstochten ontwakten, en bragt de Natie met reuzenschreeden tot de eindelijke ontknooping, die zoo lang verwacht, gevreesd en gehoopt was.

Maatregelen ten behoeve van de gekwetsten, gefneuvelden en krijgsgewangenen. Zoo wel de leden der Vergadering, als bijzondere Burgers, beijverden zich, alsomstrijd, in het doen van voorstellen, ter Nationale Vergadering, welken strekken konden, om deze rampen te herstellen of te verzachten. De eerste zorgen trokken natuurlijk de ongelukkige Vlootelingen, die in dezen noodlottigen slag hunne leden, of hunne vrijheid, en de nablijvenden van hun, die hun leven verloren hadden. De van alle tijden loflijk bekende mededeelzaamheid des Nederlanders be- toonde zich hier bijzonder werkzaam, ten behoeve van de gekwetsten, gevangenen, en de weduwen en weezen der gefneuvelden. Van alle kanten kwamen niet onaanzienlijke bijdragen ter leening van de rampen dier ongelukkigen. Loflijk onderscheidden zich ten dezen aanzien de Bataafsche

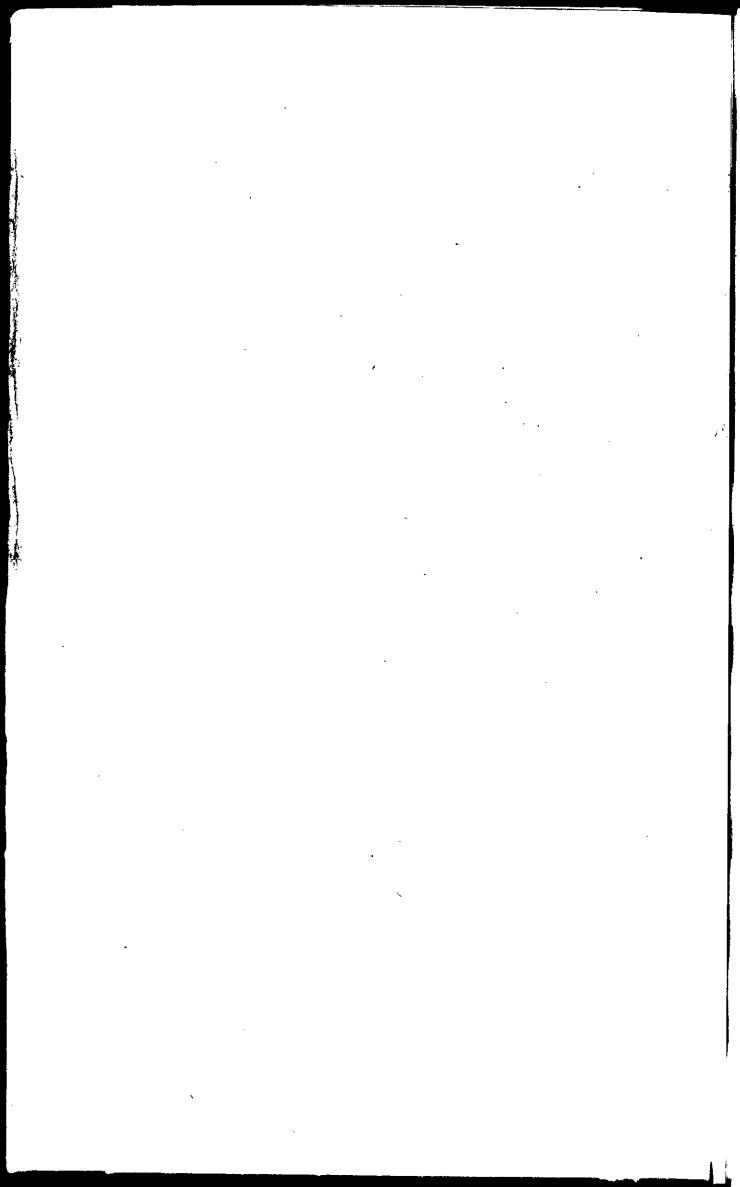
De Grooten, del. J. Mart, del. Deut. Hekler, fign.
 ZEE-SLAG, TUSSEHEN DE BATAAFSCHE EN ENGELSCH E VLOOTEN, OP DE HOOGTE VAN EGMOND, DEN ERFDⁿ OCTOBER 1797.
 STAANDE DE BATAAFSCHE VLOOT ONDER HET OFFERBEVEL VAN DEN ADMIRAAL DE WINTER, EN DE ENGELSCH E ONDER DA' VAN DEN ADMIRAAL DUNCAN.

Het midden van het gevecht.

1. Het Schip de VRIJHEID, vechtende tuschen den Engelschen Admiraal DUNCAN en een ander Engelsch Schip van 70 Rukken.
2. De HERCULES, Ruande van achteren in brand, kapl zijne brandende bezaansmast over boord.

3. De BATAVIER, houd af en begeeft zich buiten de Bataafsche Linie.
- Verder Bataafsche Schepen in gevecht met Engelsche Schepen.

fche Tooneellisten in verschillende fteden , die hunne kunst thands geheel dienstbaar maakten , ter verkwikking der lijdende menschheid , terwijl zij , die aan hunne be- doelingen beandwoordden , het dubbel ge- noegen fmaakten , van te gelijk aan het Va- derland zoo wel als het vermaak een offer te brengen. — Ook toonde de Natie zich hoogst gevoelig voor de verdienften dier braaven , die , met zoo veele dapperheid , den roem des Nederlanders ter Zee ge- handhaafd hadden. De Admiraal DE WIN- TER , op zijn woord van eer benevens an- dere Officiers ontslagen en uit Engeland teruggekeerd , werdt te *Amsterdam* met alle eerbewijzen , waarvan de Gefchiedenis nog geen voorbeeld oplevert , ontvangen en ont- haald. En bij de Nationaale Vergadering werdt vastgefteld , hoe zeer tufchenkomen- de omftandigheden dit befluit werkloos ge- maakt hebben , ter eere der braave gefneu- velden , een eereteken in het *Duin* op die hoogte , waar het gevegt gebeurde was , opgerichten.

Dan , niet minder was men bedacht , om dezen ramp onverwijd te herftellen , en des- zelfs bronnen natefporen en te dempen. De reeds gelede ne verliezen , en van zoo

II.
ROEK.
I.
HOOFDST.
1797.

Eene alge-
meene hef-
fing van
acht ten
honderd
van de In-
komsten
tot herftel
der Zee-
vee-
magt.

II. veele vastigheden in de Oost- en West-
 ROEK. I. Indiën, en van een aantal Schepen, reeds
 HOOFDST. van den aanvang der omwending, vuurden
 1797. den ijver der Natie ten dezen opzigte des
 te sterker aan. De edelmoedigste voorstel-
 len werden in de Vergadering gedaan, zoo
 door leden, als door eene menigte Bur-
 gers, om de noodige penningen te vin-
 den, ter aanbouw van Schepen, ten einde
 ten spoedigsten weder eene Vloot in Zee
 te kunnen zenden. KANTELAAR stelde
 voor, om, ten dien einde, eene circulaire
 aan de gewesten aftevaardigen, met drin-
 gende aanmaning, om de Vergadering te
 magtigen tot eene heffing van een half ten
 honderd van de bezittingen: VAN ESEN —
 om van alle gepensioneerden, en de leden
 der Vergadering, een gedeelte hunner in-
 komsten te heffen. — Daaruit werd eindelijk
 een maatregel geboren, welks uitkomst
 de magteloosheid der Vergadering, ter red-
 ding des Vaderlands, zoo duidelijk staafde,
 daar het Reglement haar allerwegen de han-
 den bondt, dat de noodzaaklijkheid der ver-
 nietiging van hetzelfde allen opregten Vrien-
 den des lands van zelve in het oog viel,
 en de zucht daartoe de leevendigste spoo-
 ren bijzette. Volgens den letter van het-
 zel-

zelve hadt de Vergadering geene magt tot II.
 algemeene heffingen: de lasten moesten ^{DOEK.}
 door de Gewesten bij quota's opgebracht ^{I.}
 worden: zij mogt alleen de nalatigen door ^{HOOFDST.}
 daadlijke Executien tot voldoening van het ^{1797.}
 achterfallige noodzaaken, welken dan niet
 de gewestlijke Kasfen, maar de bijzondere
 ingezetenen troffen. Tot dit laatste middel
 was men reeds genoodzaakt geworden, ter
 vinding van het achterfallige op de aan-
 vragen der twee voorgaande jaaren. Maar
 de uitslag had ook de moeilijkheid en lang-
 wijgheid van dit middel ten duideljkste
 bewezen. Dezen weg andermaal inflaande,
 oordeelden de vuurige Vrienden van een
 eindelijk herstel, zou de zoo noodige on-
 derftand te lang verwijlen en hoogst on-
 zeker worden.

De Commissie der Vergadering, gesteld,
 om op alle de ingekomen voordragten, tot
 herstel der Zeemagt, van raad te dienen,
 stelde dan voor, om, met toetreding van
 de Bondgenoten, eene algemeene heffing
 van acht ten honderd van de inkomsten
 van alle de ingezetenen der Republiek uit
 te schrijven, welke alleen tot herstel der
 Zeemagt zou aangewend worden. Het
 denkbeeld daartoe was zekerlijk verwekt,
 door

II. door eenige Requesten van *Amsterdam*,
 I. slegts vijf dagen na den slag ingekomen,
 HOOFDST. met Voorstel, onder anderen, dat eene al-
 1797. gemeene heffing bij quotifatie over alle in-
 gezetenen der Republiek, en alleen tot
 herstel der Zeemagt, zou uitgeschreven
 worden. En nu aanschouwde men de laat-
 ste tooneelen, waarop het *Foederalisme*
 zijne rol in all' haare kracht speelde, maar
 waarbij het tevens zoo gevoelig getrof-
 fen werd, dat het onherstelbaar ter ne-
 der lag. De ijverige aanklevers van het
 Bondgenootschaplijk stelsel beweerden het
 onwettige, het onuitvoerlijke, het onge-
 paste van dezen maatregel. Hunnes ach-
 tens streeft dezelve met het Reglement, dat
 tot zoodanige heffingen der Vergadering gee-
 ne magt verleende, — kon nimmer ter uit-
 voer gelegd worden, daar de minsten hun-
 ne inkomsten wisten, en zommige gewesten
 nog gedrukt werden, door de executiën we-
 gens het achterstallige van de twee voor-
 gaande jaaren, in welke beiden reeds 100
 millioenen gepetitioneerd waren; ook was
 deze heffing ongelijk drukkend, uit hoofde
 van de verschillende gesteltenis der Gewes-
 ten, en even moeilijk en langwijdig, zo
 niet nog bezwaarlijker en draalender, dan
 de

de heffing, bij quota's. Bij dezen voegden zich, meer welmeenend, dan staatkundig, zelfs ijverige aanklevers van het *Unisme*, die de bitterste aanmerkingen maakten op de geldverspillingen van vroegere jaaren en den noodlottigen uitflag van alle de ondernomen krijgsooperatiën ter Zee; de noodzaaklijkheid van bezuiniging en van het doen van rekening aandrongen; de onzekerheid van den opbrengst beweerden; en de onmogelijkheid, om, schoon deze al aan de verwachting voldeedt, eenige Vloot in Zee te brengen, op het leevendigst affchilderden. Soortgelijke bedenkingen scheenen den nood des Vaderlands, bij de meeste leden, zelfs bij bekende Voorstanders van het *Unisme*, dermate te overwegen, dat de maatregel met eene meerderheid van twee stemmen verworpen werdt. Dan, dezelfde Commissie, gelast zijnde, een anderen maatregel voortedragen, had den moed, om, na zeven dagen, denzelfden maatregel, schoon in zommige bijzonderheden eenigzins anders gewijzigd, aantebieden, en smaakte het genoeg van den volledigsten zegpraal over alle de geduchte tegenkantingen, waardoor het zieltoogend *Foederalisme* zich

II.
BOEK
I.
HOOFDST.
1797.

II. zich nog poogde staande te houden. On-
 BOEK. der alle drangredenen, die wel het meeste
 I. klemden, was deze van geen het minste
 HOOFDST. gewigt, dat de Vergadering tot het punt
 1797. gebragt was, om tusfchen twee uiterften te
 kiezen, of, den maatregel met geweld
 door te zetten in alle Gewesten, die zich
 wederftrevig mogten toonen, of, de belas-
 ting quoteel heffende, door even datzelfde
 geweld, het magtig *Holland* te dwingen,
 om quoteel bijtedragen. Dit laatste gewest
 toch had in een verhoog, — waarin het
 der Vergadering den ellendigen toestand
 zijner geldmiddelen voordroeg, en ten
 duideljkste betoogde, dat de quota, waar-
 voor het aangeflagen was, en te hoog was,
 in evenredigheid met de andere Gewesten, en
 ondragelijk naarmate van zijn vermogen, —
 tevens uitdruklijk verklaard, dat het in het
 vervolg in geene andere belasting zou tre-
 den, dan die gelijklijk over alle de inge-
 zetenen der Republiek, naarmate van ie-
 ders bijzonder vermogen, geheven werd. —
 Juist deze hachlijke toestand was het, die
 deze nadruklijke taal van den Representant
 VAN DER HOEVEN, eenigzins wettigde;
 „ in het voor ons fchandjaar van 1787. ver-

„ Ioren wij onze Vrijheid , werden wij in II.
 „ ketenen geboeid door zoogenaamde Con- BOEK.
 „ stitutieele werkingen , en nu — indien I.
 „ wij langer aarzelen , om energieke maat- HOOFDST.
 „ regelen in het werk te stellen , zal het 1797.
 „ Vaderland , deszelfs Vrijheid en Onaf-
 „ hangelijkheid *Reglementair* te gronde
 „ gaan. Eindelijk , spiegelen wij ons (voor
 „ zoo ver het nuttig en noodzaaklijk is)
 „ aan de Vertegenwoordigers van onze
 „ *Fransche Broederen*. — Volgen wij hunne
 „ goede en voortreffelijke daaden. Lieten
 „ zich dezen weêrhouden door hun eed
 „ op de Constitutie gedaan , om op 18.
 „ *Fructidor* , den Verrader PICHEGRU , en
 „ deszelfs aanhang te verpletteren? Vroe-
 „ gen zij toen eerst aan het Volk , of zij
 „ van dit voorschrift mogten afwijken?”
 Of nog eenige andere onbekende redenen
 het besluit verhaast hebben , mag men gis-
 sen uit het slot van het advijs van den
 Representant BLAAUW , op hetwelk daad-
 lijk de discussiën , die reeds eenige Zit-
 tingen geduurd hadden , gesloten werden.
 „ Is 'er iemand onder ons , vroeg hij , die
 „ een oogenblik zou kunnen twijfelen aan
 „ de eerlijkheid en goede trouw de Rap-
 „ porteurs ? Zou iemand durven vreezen ,
 „ dat

II. „ dat zij den ondergang van dit goede land
 BOEK. „ op 't oog hadden? — Wel nu, Burgers
 I. „ Representanten, 'er zijn oogenblikken,
 HOOFDST. „ Representanten, 'er zijn oogenblikken,
 1797. „ waarin eene talrijke Vergadering, gelijk de
 „ onze, zich behoort, zich moet confor-
 „ meeren met de middelen, die haar tot
 „ 's Lands redding en behoud worden voor-
 „ gedragen. Dit oogenblik is daar, Bur-
 „ gers Representanten, en ik kom 'er open-
 „ lijk voor uit, dat ik het als een groot
 „ ongeluk voor dit land zal houden, wan-
 „ neer dit oogenblik niet gevoeld, en het
 „ rapport verworpen wordt.” — Op zoo-
 danigen aandrang, werd den 2. Decem-
 ber, juist de verjaardag van het merk waar-
 dig besluit tot de Eenheid, de voorge-
 stelde maatregel met eene meerderheid van
 58. stemmen besloten.

*Tegen-
 kanting
 van de
 meeste Ge-
 westen te-
 gen de be-
 sloten hef-
 fmg.* Dan, nu wachtte de Vergadering nog ge-
 dachter tegenkanting, en werd eene dub-
 bele maate van moed vereischt, om de-
 zelve het hoofd te bieden. Alle de Ge-
 westen, alleen *Holland* uitgezonderd, ver-
 klaarden zich stellig tegen den genomen
 maatregel, en gaven uitdrukkelijk te ken-
 nen, dat zij de invoering dier heffing niet
 zouden toelaten; of stelden zoodanige voor-
 waarden, die in den aart eene weigering
 in-

inloten. Zie daar dan juist de Vergadering tot het punt gebragt, waar veele vijanden van de orde der zaaken misfchien lang haar gewenscht hadden, naamlijk om haar genomen besluit door geweld te moeten handhaven. — het punt, waarin Gewesten tegen Gewesten, Burgers tegen Burgers, de zaak der Eenheid en Ondeelbaarheid met het staal beslucht, en, op den Vaderlandschen Bodem, de bloedige worstelingen der Franschen ter vestiging hunner Republiek overgebragt zouden hebben. — De Vergadering, welke dan ook de gevolgen mogten zijn, besloot den 18 Januarij met 68 tegen 40 stemmen, kloekmoedig en standvastig bij het genomen decreet te volharden. Dan, welke akelige vooruitzichten opende dit decreet, welks uitvoering den gewelddadigsten tegenstand moest uitlokken!

Zo dit het eenige doel en de eenige aanleiding geweest ware tot vernietiging van het Reglement, dan voorzeker zou ieder opregt Vriend des Vaderlands met blijmoedigheid deze uitkomst toegejuicht en gezegend hebben, en geene smartlijke herinneringen zouden achter zijn gebleven. — Dan, bij dit alles voegde zich nog eene

II.
DORR.
I.
HOOFDST:
1798.

II. bijzonderheid, uit den ongelukkigen slag van 11. October voordvloeiende, die het wantrouwen en de verdeeldheid den hoogsten top deedt bereiken, en mischien wel het meest van allen den weg baande tot die gewigtige gebeurtenis.

Aanzoek van eenige leden der Nationale Vergadering tot Onderzoek nopens het uitloopen der Vloot. Eenige leden, de bronnen van den geneden ramp willende opsporen, als de naaste weg, om dergelijken in het vervolg voortekomen, bepaalden zich niet slegts tot het gedrag der Bevelhebbers op de Vloot, welk door een Zee krijgsraad onderzocht moest worden, maar strekten het onderzoek zelfs uit tot hen, die de orders gegeven hadden. Een aantal van vier en twintig leden der Vergadering leverden den 16 October een ondertekend Voorstel in, waarin zij onder andere punten vorderden van de *Commissie van Buitenlandsche Zaken* verandwoording van haar gehouden Bestuur, en van de redenen, die haar bewogen hadden, om de Vloot te doen uitloopen (*). Deze verandwoording ingeko-

(*) Deze leden waren VAN DER JAGT, RANT, DE BEEBE, C. L. VAN BEIJMA, BROMET, SCHERMER, BOSCH, HOOGENDIJK, NOLET, JANSSEN, VAN DER HOEVEN, DE SONNAVILLE,

komen zijnde, oordeelden veelen niet vol- II.
doende, als gevende geene andere reden, BOEK.
dan de verklaarde wensch der Natie, en I.
de opheffing der influiting door de Engel- HOOFDST
1798.
schen, en versterkte zij het reeds geves-
tigd mistrouwen. Het kwam hen beden-
lijk voor, in het allerongunstigst jaargetij,
eene Vloot te laten uitloopen, en wel, met
geen ander doel, dan den vijand te be-
vechten, — geene zorg te dragen, dat
alle andere Schepen binnen de havens ble-
ven, ten einde geene kundschap aan den
vijand te kunnen overbrengen, — geene
kennis te hebben, dat de *Texelsche* Vloot
der *Engelschen*, schoon zeer geteisterd, in
staat was zich oogenbliklijk te herstellen
en Zee te kiezen, door den onderstand
van de Schepen, die van *Brest* terugge-
keerd waren, het geen toch uit de open-
bare Nieuwspapieren algemeen bekend
was. Ook beweerden zommigen, dat de
Commissie van Buitenlandsche Zaaken bij
haare instructie niet gemagtigd was, om de
Vloot

VILLE, LIBOTTÉ, QUESNEL, VAN BOLHUIS,
DE LEMON, ONDORP, WITBOLS, WELSMAN,
VAN LOCKHORST, VAN ROSEVELDT CAT-
TEAU, VAN OMMEREN, VESTERS EN VONK.

II. Vloot te doen uitloopen , maar deze zich
 BOEK. alleen bepaald hadt tot de landings-expe-
 I. ditie in den verlopen zomer. Niettemin
 HOOFDST. werd , na veele langwijlige en haatlijke
 1798. discussiën , den 19. December in het gegeven
 verslag , bij meerderheid , genoeg genomen.
 Zelfs bleven dezelfde personen met hetzelfde
 vertrouwen der Vergadering vereerd , en bleef hun
 aandrang ter wederintrekking van de aan hun
 opgedragene magt zonder uitwerking.

Trapswijze ontv. k. keling van het Ontwerp tot vestiging der Staatsregeling. Thands hadden dan de verdeeldheden ,
 het wantrouwen en de persoonlijke haat ,
 den hoogsten top bereikt. Eene zekere
 maate van koele bedaardheid weêrhiel
 alleen de bloedigste uitbarsting dezer onza-
 lige driften , ten einde des te zekerer de
 gemaakte ontwerpen tot rijpheid en uit-
 voer te brengen. Dezelfde geest van wor-
 steling en tegenstribbeling heerschte alom.
 Hij keerde Burger tegen Burger , Gewest
 tegen Gewest , en de leden der hoogste Ver-
 gadering tegen elkanderen. De partijen
 waren gevormd , onvereenigbaar afgeschei-
 den , en loerden slegts , om elkanderen een
 kans aftezien. Intusschen doorzagen de
 schranderste en gematigdste Voorstanders
 van het *Foederalisme* , dat deszelfs zegepraal
 thands

thands meer dan ooit moeilijk zou wezen, en het Vaderland den ondergang berokkenen, ja wat meer is, in zoodanige omstandigheden, als de tegenwoordige, door zijne eigen wapenen zich zou vernielen. De Eenheid en Ondeelbaarheid was het eenige redmiddel der Republiek. Van hier mogt men eene nadere toetreding tot elkanderen, bij de verschillende partijen, zo al geene vereeniging verwachten; dan hiertegen verzetteden zich het wantrouwen en de gevestigde bitterheid allernadruklijkst, en poogde iedere Staatspartij, langs een haar eigen weg, tot hetzelfde doel te geraaken. Ieder werkte in stilte, op haar zelve; ieder vormde zamenspanningen; alles werdt met het dichtste kleed van geheimhouding overdekt, en, tot het oogenblik der ontknoping, waren de openbaare handelingen voor ieder, die slegts met de buitenzijde bekend was, ten hoogsten raadzelachtig.

De aanbieding van het eerste Plan van Constitutie aan het Volk hadt reeds eene vereeniging van twaalf Representanten doen geboren worden, wier kennelijk doel strekte, om, na de verwerping van hetzelfde Plan, een ander, meer strokende met de aangenomen beginzelen, aan de Natie te

II.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1798.

Trapswijze ontwikkeling van de Ontwerpen van eenige leden der Nationale Vergadering.

II. bezorgen (*). Deze allen, thands weder
 BOEK. leden van de Vergadering, — voor het
 I. grootfte gedeelte, met dezelfde zucht be-
 HOOFDST. 1798. zield, en vereenigd met een groot aantal
 anderen, trachtten, al van den aanvang af,
 met allen ijver tot hetzelfde wit te geraaken.
 De weg, dien zij daartoe koozen, was, zegt
 men, om de groote gefchilpunten, de Een-
 heid en de Schuldvermenging, vooraf te doen
 besliffchen, zoo dat men op dezen de Staats-
 regeling, met zekere hoop van aanneming,
 zou kunnen bouwen. Reeds van de maand
 October af, wanneer de Vergadering da-
 gelijks met vertoogen voor en tegen die
 punten als overfroomd werdt, was men
 daartoe volijverig werkzaam. Dan, diezelfde
 geest van tegenftribbeling en wantrouwen,
 welke tot hiertoe alle poogingen tot be-
 houd des Vaderlands verijdeld hadt, ftede
 ook alle daartoe ftrekkende maatregelen te
 loor. Geene kans dan ziende, om langs den
 weg van fchikkingen en onderhandelingen
 tot het gewenschte doel te geraaken, oor-
 deelden zij zich genoodzaakt, tot andere
 fappen te moeten overgaan. In de helft
 van de maand December, zag men in alle
 nieuwspapieren eene verklaring geplaatst,

ge-

(*) Zie bl. 396 en volg.

getekend door 43. leden, (waaronder zeven van de Ontwerpers van het Plan ter Staatsregeling, en even zoo veelen van derzelver Plaatsvervangers,) behelzende, in negen bijzonderheden, hunne gevoelens over de meest betwiste beginzelen en deelen der Staatsregeling, met de nadruklijkste betuiging, dat zij nimmer gedoogen zouden, dat eene Staatsregeling werde ingevoerd, waarin deze punten, tot één toe, niet gevonden werden (*). Mischien was de

II.
BOEK.
I.
HOOFDST.
1798.

(*). Dit stuk te gewigtig zijnde, om het door verkorting te verzwakken, laten wij het hier in zijn geheel volgen.

AAN DE BATAAFSCHE NATIE!

Eene openlijke verklaring onzer politieke denkwijze over eenigen der voornaamste onderwerpen, was mischien zins lange noodzaakelijk; — zij is thans in ons oog een plicht geworden.

Geroepen, om U in NEERLANDS WETGEEVENDE VERGADERING te vertegenwoordigen — begunftigd met uw vertrouwen, is het alzins heilzaam en nuttig, dat dit vertrouwen worde aangeweekt, door U onze waarachtige gevoelens te doen kennen; — gevoelens, die wij openlijk betuigen voor te staan en aan te kleeven; — waarvan wij dus niet terug kunnen komen, en die U de volkomenste geruststelling zullen geeven in de gewigtigste

II. de Uitgave van dit stuk flegts de voor-
 BOEK. loopster van een Ontwerp, dat reeds eenig-
 I. zins
 HOOFDST.
 1798.

handelingen, waarvan dit oogenblik meer dan eenige voorige zwanger gaat. — Had ons de drang der omftandigheden in vroeger dagen tot zo een openlijken en befliffenden ftap aangezet, als tegenwoordig, welke middelen waren de *kwaadwilligheid* niet afgefneeden geweest tot het ftoken van argwaan, verdenking, en daar uit geboren onëenigheden en twisten! — Zoude men ons, die *Republikeinen* zijn — die de Vrijheid beminnen, en hierom de orde lief hebben, doch allen dwang, alle woeste, alle onrechtvaardige handelingen verfoeijen, — zoude men ons dan dusdanig hebben kunnen miskennen, als men gedaan heeft? — zoude men buiten- en binnen 's Lands ons hebben kunnen affchilderen als een hoop dolle mannen, die de ongeregeldheid voorftaan — die Regeeringloosheid zoeken — die eene volflage Volksregeering begeeren, en alléén verwarring zoeken, om zich in en door dezelve, ten kosten van 't algemeen belang, vet te mesten? —

Zoude men van zamenzweeringen kunnen fpreken, en ons hebben kunnen onderftellen te haaken naar moord en verwoesting, — naar eene algemeene ontbinding van allen gezag, en dus naar het onherftelbaar verderf van ons Vaderland, het welk geene geweldige fhokken kan doorftaan? — Zoude men deze, en andere foortgelijke ondeugende bedoelingen, ons hebben kunnen toefchrijven, indien onze waare denkwijze ware bekend geweest? — Zoude
 me¹

zins schein te rijpen, om, wanneer men tot het uiterste gedrongen werdt, de Na-

II.
BOEK,
I.
tio- HOOFDST.
1798.

men door den laster en logen, die zonder tegengif op ons is uitgeftort, anders zo veel velds hebben gewonnen, en zo veel kwaads verrigt? — zo veelen, anders braave Vaderlandsgezinde Mannen, van ons hebben kunnen verwijderen en affcheuren, door hun voor *ons Sijstema* eenen doodetijken schrik in te boezemen, en daar door de Volkspartij te verzwakken, die niets dan de deugd bemint; — die het Vaderland, ten koste van goed en bloed, wil redden, en eene Vrijheid sichten, die op waare gronden is gevestigd, en een zegen zijn zal voor de tegenwoordige en volgende Geslachten? — Zoude men anders zo veele twisten, zo veel ontevredenheid, zo veele verwarringen in den kring der Burgeren hebben kunnen voordbrngen? — Zoude men anders onder dezelve 'er zo veelen kunnen aantreffen, die, de Vrijheid begeerende, echter noch liever een Aristocratisch juk omhelzen, uit vreeze, dat wij eene geheele omkeering van alle orde op het oog hebben, en alle rechten en bezittingen aan eene dolle en willekeurige overheersching zoeken ten prooi te geeven? — Zouden 'er anders zo veelen gevonden worden, in wier hart eene belanglooze en gloeiende Vaderlandsliefde huisvest, die of moedeloos worden, of tot wanhopige daaden dreigen overteslaan; daar zij tot heden geen verzeerden waarborg hebben, dat een groot aantal Mannen, die hen vertegenwoordigen, zodanige gevoelens onwrikbaar aankleeven, zullen voortaan,

en

II. tionale Vergadering te doen ontbinden.
 BOEK. Althands van HOOFF toonde zich, in het
 I. be-
 HOOFDST. 1798.

en daar van nooit, om lief noch leed, terug komen, welke met hunne verlangens en neigingen over één komen? — Zouden 'er anders zo veel gevonden worden, die het slagtoffer zijn van zo veele verkeerde inboezemingen, als de SNOODE ARISTOCRATIE, de VUIGE HEERSCHZUGT en het ZWART ZELFSBELANG bezigen, om hunne belangen in een *onwaar* daglicht voor te dragen, en hen dus, ondanks zich zelve, aan hun dienstbaar te maken, en tot werktuigen te gebruiken, om hunne snoode en booze bedoelingen door te drijven? —

Zouden 'er dan geene allerdringendste redenen zijn, om eene openlijke verklaring te doen van onze *politieke* gevoelens over de gewigtigste onderwerpen? — Ja, Medeburgers! wij vinden, dat wij onzen plicht zouden schenden, indien wij in deze omstandigheden langer stil zweegen: — wij willen dus niet meer aarzelen: — neen BATAVEN! ziet hier onze gevoelens! — Wij leggen U hier onze meeningen open, als Mannen van eer: — Allen, die met ons zich in deze punten veréénigen, zijn ons lief en aangenaam: — het is alléén de kracht der overreeding, die hun met ons moet doen overéénstemmen: — wij verklaaren, wat 'er ook gebeure! dat wij aan deze onze gevoelens zullen vasthouden: — wij geven onze goedkeuring aan *geene Constitutie*, dan waarin *deze sentimenten* gevonden worden en vaststaan: ~~————~~ wij verzoenen en
 ver-

begin dezer maand, in een Committé Ge- II.
 neraal, ter gelegenheid des Voorftels van BOEK.
 den HOOFDST. I.
 1798.

veréénigen ons met al wie genegen is, doch niet anders dan op *deze* gronden. — Ach! dat deze onze verklaring de leus wierd van verééniging — de band van Broederschap, die allen, die de Vrijheid op prijs stelden, tot behoud des Vaderlands te zamen bondt, en met eensgezindheid deed zamenwerken!

WY VERKLAAREN dan :

1. Dat wij voorstaan eene onvervalschte Volksregering bij vertegenwoordiging, zo dat de Regeeringsvorm even weinig voedsel geeft aan Regeeringloosheid aan de eene, en aan allerlei foort van Aristocratie en overheersching, aan de andere zijde.

2. Dat wij de gelijkheid in den Burgerstaat voor den grondslag en waarborg houden van des Volks Vrijheid: — dat de wetten, het zij ze beschermen, of straffen, éénerlei zijn voor allen; en dat wij dus geen voorrecht toekennen aan den eenen Burger boven den anderen, het geen of uit geboorte, of uit bezitting, uit rang, of Geloofsbelijdenis, zoude ontleend worden; maar integendeel de eenige beweegreden van voorkeur, omtrend het waarnemen van eenige bediening, stellen in deugd en bekwaamheden.

3. Dat wij begeeren, dat het Volk eenen geregelden invloed hebbe op zijn Bestuur; zo dat het niet alleen zijne Vertegenwoordigers aanstelt, en dezen slechts voor een *bepaalden tijd* in functie blijven,

II. den President tot vermeerdering der Haag-
 BOEK. sche bezetting, die tot ver beneden het
 1. ver-
 HOOFDST. 1798.

ven, maar ook staan onder eene wel ingerichte verantwoordelijkheid: — Wijders, dat ieder Burger het onschendbaar recht hebbe, om individuëel petitien en klachten aan zijne Vertegenwoordigers te kunnen doen; zodanig zelfs, dat, indien het getal der klaagende Burgeren, over dezelfde zaak of Perfoon, een zeker vast en bepaald getal beloopt van stembevoegde Burgers, de Vertegenwoordigende Vergadering, indien zij zelve hier aan niet voldoet of kan voldoen, de Grondvergaderingen door de geheele Republiek zal moeten oproepen, en onverwijld de zaak tot haare kennis moeten brengen, -om daar op bij stemming den Volkswil te verneemen; welke de Vertegenwoordigende Vergadering verplicht zal zijn na te komen, en door de overige aangestelde Bewinds-Collegien te doen nakomen.

4. Dat, ingeval de Vertegenwoordigende Vergadering het Volk over zulk eene zaak of Perfoon, binnen zekeren te bepaalen tijd, niet oproept, als dan de Grondvergaderingen behooren gerechtigd te zijn, uit zich zelve hier toe bij een te komen, zonder deswegens eenige Publicatie van de Vertegenwoordigende Vergadering te behoeven.

5. Dat 'er eene volkomen Een- en Ondeelbaarheid der Republiek behoore plaats te hebben in bestaan en bestuur, zo na binnen als na buiten, in het *politieke* en *finantiëele*, zodanig, dat 'er slechts EENE *Vertegenwoordigende Vergadering* bestaat, en alle ande-

vereischte getal verminderd was, ten uiter-
 sten deswegens bezorgd, en verklaarde II.
 B O E K.
 I.
 HOOFDST.
 1798.

open
 dere aangestelde Machten zijn louter *Administratief*;
 terwijl alle de geldmiddelen en opkomsten, uit alle
 de gedeelten der Republiek, gestort moeten worden
 in ééne *Nationale Kas*, uit welke alle uitgaven, zo
 algemeene als Departementaale, moeten worden
 gemaakt; — welke heffingen voor het jaarlijksch
 benodigde niet *quota's gewijze* moeten worden omge-
 flagen, maar bij algemeene belastingen, gegrond op
 het relatief vermogen der Ingezetenen, zo wel voor
 ordinaire als extraordinaire behoeften.

6. Dat de Uitvoerende, en alle andere uitvoe-
 ringen van Macht, onder behoorlijke verantwoor-
 delijkheid gebragt en gehouden worden.

7. Dat alle bezittingen en schulden der Gewes-
 ten, en zo mogelijk ook die der Steden, Dorpen
 en Plaatsen, moeten worden *Nationaal* verklaard.

8. Dat de Een en Ondeelbaarheid, zodanig als
 dezelve in het 5de Artikel is omschreeven, wat
 het *politieke* betreft, terstond bij het aanneemen van
 eene Constitutie moet worden ingevoerd; en wat
 het *finantiële* aangaat, dat de Nationaal-verklaar-
 ring der bezittingen en schulden, in het vorig
 Articul gemeld, mede dadelijk moet plaats heb-
 ben, als ook alle Provinciale Kasfe vernietigd, en
 de oude belastingen door Nationale Ontfangers
 ingevorderd, en in de Nationale Kas gestort, zo
 lang het geheel financieel plan in werking zal zijn
 gebragt, terwijl intusschen dat geen, het welk
 mogt te kort komen, bij algemeene heffingen zal
 moeten worden geheven.

9. Dat

II. openlijk , dat 'er van zoodanig een Ont-
 BOEK. werp zeer waarschijnlijke geruchten liepen.
 I. In-
 HOOFDST. 1758.

9. Dat het nieuw algemeen plan van Financie zo spoedig doenlijk, uiterlijk niet langer dan één Jaar na het aannemen der Constitutie, zal moeten beginnen te worden in werking gebragt, en binnen één Jaar daar na volkomen moet zijn ingevoerd; — welk plan, tot grondslag moet hebben algemeene en geëvenredigde belastingen, zo als in Articul 5 gezegd is; waar mede alle oude middelen en belastingen moeten ophouden.

Eindelijk VERKLAAREN WIJ, dat wij geen plan van Constitutie zullen helpen daarstellen, decreteeren of aanneemen, waar in niet alle de bovenstaande beginzels, tot EEN toe, gevonden worden.

En hebben wij deze verklaring onzer politieke gevoelens, als Mannen van eer, met onze naamtekening bekrachtigd.

Actum in den HAAG, den 12den van DECEMBER 1797, en de volgende dagen.

Simon Schermer, J. G. Welsman, J. P. Pesfer;
 H. L. van Altena, P. Toens, H. Quesnel, A. J.
 C. de Bere, L. C. Vonk, W. Libotté, S. J. van
 Langen, L. Nolst, L. Hogendijk, J. Nolet, P.
 M. Pertat, P. van Zonsbeek, H. H. de Lémon,
 Pieter Vreede, W. A. Ockerfe, J. B. Aufnorth,
 J. Jansfen, Abraham de Haan, Job. P. Fokker,
 J. H. Nieuwenhuis, H. Rabinel, A. Voogd,
 Theod. van Leeuwen, J. Konijnenburg, Corn.
 van der Hoeven, O. G. Gorter, F. Rant, P. de
 Sonna.

Intusfchen fcheen de uitkomst hachlijk , II.
 daar de Teekenaars nog geen derde van de DOEK.
 Vergadering uitmaakten , en de leden der I.
 twee andere derden zich niet verklaard had- HOOFDST.
 den. Welhaast vonden zij echter kracht- 1798.
 dadige ondersteuning , toen eenige Re-
 questen van *Leiden* en *Amsterdam* in-
 kwamen , die spoedig van eene menigte
 anderen gevolgd, werden. Zelfs , om aan
 deze zaak het meest mogelijke gewigt bij
 te zetten , vereenigden zich verscheiden le-
 den van het Provinciaal Bestuur en Pro-
 vintiaal Committé van *Holland* , als ook
 eenige Municipaliteiten van dat Gewest
 met hetzelfde stuk , en bevorderden daardoor
 de onderteekening onder de ingezetenen ten
 krachtigste. Deze allen verklaarden , met
 dezelfde gevoelens bezielde te zijn , en ga-
 ven op het nadruklijkst hunnen wensch te
 kennen , dat alle de leden der Vergadering
 tot dezelfde verklaring , door onderteeke-
 ning , zouden toetreden. Zulks deedt uit-
 voe-

Sonnaville, F. A. van Roseveld Cateau, J. Nu-
 hout van der Veen, H. Midderigh, M. H. Wit-
 bols, J. P. Goudsblom, Jurrian Ondorp, J. Kreil-
 kamp, H. C. Bromet, J. Fronhoff, J. Blauw
 Es. Bosch, A. A. Bakker.

Hh

II. voerige redewisfelingen in de Vergadering
 BOEK. geboren worden, die de verborgen gevoe-
 I. lens en oogmerken der verschillende leden,
 HOOFDST. hoe langer hoe duidelijker, ontdekten, en
 1798. niet minder de gevestigde bitterheid aan
 den dag legden. — Het werdt nu meer
 dan ooit zichtbaar, dat 'er een oogenblik
 van scheiding moest komen, wilde de Ver-
 gadering nog eenigzins aan haare waardig-
 heid en bestemming beantwoorden, en den
 luister der Natie niet voor het oog der
 waereld bezwalken. — De stap der 43.
 Representanten werdt met de afzichtelijkste
 kleuren afgeschilderd; de punten zelven
 werden op het hevigst aangevallen; en
 men wilde dezelve geheel buiten delibera-
 ratie houden. VREED E en anderen, zon-
 der zich met de verdediging van de Ver-
 klaring of haare ondertekening optehou-
 den, drongen alleen, dat de ingeleverde
 Requesten Commisforiaal gemaakt zouden
 worden, ter gemoetkoming van hen, die
 van de onderteekening huiverden, omdat
 zij nog geen lichts genoeg in deze zaak
 betuigden te hebben. Doch de algemeene
 ongeneigdheid hiertoe duidelijk bespeuren-
 de, vorderden andere leden, dat slegts
honorabele mentie van den ijver der Reque-
 stran-

franten in de notulen gemaakt, en de punten zelve naar de Commissie van Constitutie verzonden werden. De advijsen over dezelve werden intusfchen, van 21. December 1797. tot 10. Januarij 1798, zoo lang gerekt, dat men tot geen besluit kwam, tot het een of ander, en zij verdrongen werden door een nieuw invallend Voorstel. Dit dralen bevestigde bij veeln het vermoeden, dat de waare reden der huiverigheid van de onderteekening, noch gebrek aan doorzigt, noch in vrees van *anticipatie* op het werk der Constitutie, noch in den afkeer, om de vrijheid van zijne gevoelens te onbedacht aan kluisters te leggen, noch in alle andere redenen van dien aart, die in het algemeen tegen het doen van zoodanige verklaringen konden aangevoerd worden, — maar in geheel andere oorzaken gezocht moest worden.

De gemaatigde leden der Vergadering, zonder schokken, en bij zachte en gemakkelijke overgangen, de geliefde Eenheid wenschende daartestellen, en zoo spoedig mogelijk het Tusfchenbestuur door de Staatsregeling te doen opvolgen, trachtten langs eenigzins regelmaatige wegen dit doel te bereiken. Het tooneel hiertoe werd geopend

II.
BOEK
I.
HOOFDST.
1798.

Opening
van den
Staat der
vorderin-
gen. en
daarop ge-
grond
Voorstel,
door de
Commissie
tot de Con-
stitutie.

II. door het Voorstel van den Representant
 BOEK. H. GEVERS, den 11. Januarij gedaan, om
 I. de Ontwerpers der Staatsregeling, nu reeds
 HOOFDST. drie en een halve maand werkzaam geweest
 1798. zijnde, op het ernstigst tot eene spoedige
 voltooiing van hunnen arbeid te dringen.
 Na eenige zwakke tegenkantingen, vondt dit
 Voorstel den gewenschten ingang. Eene
 Commissie van twaalf leden, zijnde de Re-
 presentanten VAN DE KASTEEL, H. GE-
 VERS, BIJLEVELD, ONDORP, PASTEUR,
 AUFFMORTH, KANTELAAR, BLAUW, N.
 VAN DER VEEN, COSTERUS, VERHA-
 GEN EN POMPE VAN MEERDERVOORT,
 werdt benoemd, om den Ontwerpers van het
 verlangen der Vergadering kennis te geven.
 Den volgenden dag kweten zij zich van
 dezen last; en werdt door den eerstgemelden
 Representant opening gedaan, hoe het Va-
 derland, door den hachlijken toestand zij-
 ner finantiën, de inwendige verdeeldheden,
 die dagelijks toënamen, op den oever
 van zijn ondergang gebragt was, en alleen
 van eene spoedige daartelling der Staats-
 regeling haare redding verwachtte; terwijl
 inzonderheid het Fransch Bestuur mede
 daarin het hoogst belang stelde. — Heusch
 was het antwoord van den Voorzitter der
 Con-

Constituanten, waarin hij gegronde redenen gaf van de vertraaging van hunnen arbeid; — de bezending van eenen verdubbelden ijver verzekerde, en zich bereid toonde, om, bij eene plegtige deputatie, aan de Vergadering zelve nadere opening te geeven. Deze den 15. ter Vergadering verschenen zijnde, hoorde men met verrukking van dezelve, dat de Ontwerpers niet slegts hunnen — arbeid bijna voltooid hadden, zoo dat zij staat maakten, om in het laatst van Februarij hun Plan te kunnen aanbieden, maar ook, dat zij het gebouw op de waare republikeinsche beginzelen gevestigd hadden; als, op de regten en pligten van den Mensch en Burger, — op de Burgerlijke Vrijheid en Gelijkheid, — op eene Volksregeering bij vertegenwoordiging, — op een *energiek*, doch tevens verantwoordelijk Uitvoerend Bewind, — op eene volkomen Eenheid in bestaan en bestuur, zoo naar binnen als naar buiten, in het politieke en finantieele, met insluiting der oude schulden, — op de afscheiding der Kerk van den Staat, — en op het regt des Volks tot verandering zijner Constitutie. De welsprekende *OCKERSE*, het woord voerende, voegde daarbij de voordragt, om

IL
BOEK.
I
HOOFDST.
1798.

II. nu reeds daadlijk die beginzelen aantene-
 BOEK. men, als beginzelen voor de Vergadering
 I. zelve, en te besluiten, van geen ander Plan,
 HOOFDST. dan daarop gebouwd, te zullen goedkeuren,
 1798. ten einde, langs dien weg, veele noodlooze
 en langwijlige discussien over hetzelfde af
 te snijden. Merkwaardig, uit hoofde der
 gevolgen, zoo wel, als krachtig treffend,
 was het slot dezer aanspraak. „ de Al-
 „ machtige neige onzer aller harten, om,
 „ met ter zijde stelling van alle bijzondere
 „ begrippen, oogmerken, driften en be-
 „ langen, van dit oogenblik af, de handen
 „ in één te slaan, en, geschaard om het
 „ altaar der Vrijheid, eenpaarig te zweeren,
 „ dat wij of het Vaderland zullen redden,
 „ of op onze posten sterven. Ja, dat
 „ zweeren wij op dit oogenblik.” Dit
 voorbeeld ontstak zoodanig eene edele
 geesdrift in alle de leden der Vergadering,
 dat zij in hetzelfde oogenblik denzelfden
 eed aflegden. Verdwenen scheen alle par-
 tijschap: een zelfde geest scheen de ge-
 heele Vergadering te bezielen: de bekoor-
 lijkste eensgezindheid en eenstemmigheid
 scheenen de plaats te vervullen van het
 voorige wantrouwen en de partijchap. Voor
 den kundigen echter was het zeer bedenk-
 lijk

lijk, of de beteekenis van dien eed niet alleen was, dat ieder het Vaderland, op zijne wijze, wilde redden.

II.
BOEK.
I.
HOOFDST.

Het Voorstel van den Representant OCKERSE in handen van eene Commissie gesteld zijnde, drong deze de Vergadering, bij haar advijs, den 19. Januarij uitgebragt, om, na de Commissie van Constitutie ter Vergadering beschreven te hebben, in overweging te brengen, of de Vergadering deze beginzelen, als grondslagen der Constitutie, voor de haare kon aanneemen, en vervolgens eene Commissie te benoemen, om haar voortelichten, hoe het best dezelfde beginzelen in den tusschentijd, dat dit Bestuur nog zou voorduuren, tot de invoering der Constitutie, in werking te brengen, als ook de middelen, ter bekorting van de raadpleegingen over het Plan van Staatsregeling, optegeven. Ziet daar dan nu den eersten schok aan het noodlottig Reglement gegeven, zelfs door hen, die weleer zoo driftig voor deszelfs behoud geijverd hadden. Immers de voorgedragen grondbeginzelen aannemende tot een rigtsnoer der Handelingen, kon de Vergadering niet langer op dezelfde wijze, en volgens hetzelfde Reglement, haar aan-

1798
*Aanne-
ming van
de begin-
zelen der
verwachte
Staatsre-
geling door
de Natio-
nale Ver-
gadering.*

IL. wezen behouden. De gewigtigste verande-
 BŒK. ringen moesten daaruit voordvloeijen. Dan
 I. eens het besluit genomen hebbende, om, in
 WŒOFDST. weêrwil van de tegenkanting van agt Ge-
 1798. westen, eene gelijke heffing doortedringen,
 moest de vernietiging van het Reglement
 den weg hiertoe baanen: zonder andere
 minder bekende redenen in aanmerking te
 nemen, die deze afschaffing tot eene gebie-
 dende noodzaaklijkheid stelden.

Deze redenen waren het ook, die, bij
 de overweging van dit verflag, op den ge-
 meldten 19 Januarij, den mond stopten aan
 allen, die de punten, en wel afzonderlijk,
 overwogen en beredeneerd wilden hebben.
 Men wilde thands niets anders gedoogen,
 dan eene gave toetreding bij Ja, of af-
 keuring bij Neen, op alle de punten ge-
 zamenlijk. Eenigen, schoon wel ziende,
 waar alles op zou uitloopen, verklaarden
 echter, zich zelven gelijk willende blijven,
 dat zij in alle punten konden treden, uit-
 gezonderd dat der Eenheid naar binnen, en
 de Schuldvermenging. — Eene meerderheid,
 van tagtig tegen vier-en-twintig stemmen,
 verklaarde zich voor het geheele verflag. Dus
 nam dan de Vergadering deze punten voor
 de haaren aan, en verbondt zich, om de-
 zel-

zelve, van dit oogenblik af, in werking te brengen. — Dezelfde Commissie werd benoemd, om haar vervolgens van raad te dienen, hoe deze beginzelen, nog vóór de aanneming der Constitutie, in werking gebragt konden worden, — om de middelen optegeven, ter bekorting van de deliberatien over het Plan van Staatsregeling, en, — op welke wijze hetzelfde Plan den Volke ter goedkeuring zou aangeboden worden. — Dus lag dan het Reglement, in het wezen der zaak, reeds vernietigd, en was *de Commissie tot vervaardiging van een nieuw* benoemd. — Ook deze spoedde zich met haar werk dermaate, dat zij reeds in de volgende week gereed was, haar verslag uittebrengen, waarin eene geheel nieuwe Organisatie der Vergadering werd voorgesteld. In dat verslag werd gevorderd eene oproeping des Volks, om zijne stem over het volgende Plan van schikkingen uittebrengen. „ De Nationaale Vergadering zou uit haar midden een Nationalen Raad, uit 21. leden bestaande, benoemen, om op alle zaaken van eenig gewigt te præadvijfeeren, en tevens, mede uit haar midden, een Uitvoerend Bewind, uit 5. bestaande, ter bezorging van alles, wat krijgsmacht

II.
DOEK.
I.
HOOFDST.
1798.

Niets meer vreezende, dan dien wankelbaren staat van herstelling, die eene wederinstorting telkens doet duchten, wilden zij eene geheele en volkomen genezing.

II.
BOEK
I.
HOOFDST.
1798.

Vrijdag, vóór den beslischenden Maandag. zag men nog die worsteling der partijt allerduidelijkst. Maar de poogingen der eene waren reeds dermate zwak en verlamd, dat zij slegts stuiptrekkingen eene: zieltogende genaamd konden worden: ter wijl de glans der verwachte zegepraal reed: in het gelaat der andere schein te blinken. — Als men zich onze aanmerking bij het Voorstel van den Representant c. L. VAN BEIJMA, tot aflegging van den eed, herinnert, zal men haare gepastheid en betrekking tot deze gelegenheid overtuigend ontwaaren. — Het schein dan, dat de plegtig gezworen eed, van het Vaderland te zullen redden, of op zijn post te zullen sterven, te dubbelzinnig was, om ter leuze te verstreken, althands, in zoo verre de middelen tot die redding zeer verschillend begrepen werden. De gemelde Representant VAN BEIJMA, welk een ongunstig lot zijn eerste Voorstel ter eedaflegging hadt aangetroffen, hadt moeds genoeg, om, in weêrwil der verwerping, hetzelfde eenigs-

Voorstel van c. L. VAN BEIJMA tot den Eed van haat aan het Stadhouderschap en Overheersching.

zins

II. zins anders gewijzigd, te herhaalen. Hij
 BOEK. I. drong dan aan, in dezelfde merkwaardige
 HOOFDST. 1798. Zitting van Vrijdag, den 19., om op den
 21., des Zondags, den 5den verjaardag van
 de onthoofding van LODEWIJK CAPET,
*haat aan het Stadhouderschap en alle Over-
 heersching, plegtig te zweeren.* Eene veel
 berekenende stilte volgde op dit Voorstel.
 De Voorzitter VAN HOOFF, deze als eene
 goedkeuring opvattende, hieldt reeds den
 beslisschenden hamer opgeheven, om het
 Voorstel te besluiten, wanneer TEN BERGE
 hem weêrhieldt, door aantemerken, dat
 de Vergadering, reeds eenmaal dergelijk
 een Voorstel verworpen hebbende, thands
 niet op hetzelfde kon besluiten, maar het
 in advijs moest houden. Anderen, gelijk DE
 BEERE, VAN DER HOEVEN, DE LE-
 MON, BOSCH, DE SONNAVILLE, VOOGD,
 wilden het Commisforiaal gemaakt hebben,
 en beweerden niet minder, dat een eed,
 in zoodanige onbeslisschende uitdrukkin-
 gen, door Aristocraaten en Stadhouders-
 gezinden zeer wel kon gedaan worden;
 dat het niet genoeg was, *haat aan het Stad-
 houderschap*, maar dat men dien ook aan
 het *Foederalisme* moest zweeren. DE
 LILLE beweerde, op duchtige gronden, dat
 het

het Voorstel geheel en al buiten delibera-
 tie behoorde te blijven. Intusfchen scheen
 de Voorzitter reeds overtehellèn , om het
 voorstel te bekrachtigen, toen HAHN zich
 in zoodanige bewoordingen uitliet, die
 duidelijk aan den dag legden, dat hij niet
 onkundig was van het Ontwerp, dat reeds
 in het geheim broeide; dat hij, even de-
 zelfde kennis bij den Voorsteller en den
 Voorzitter onderstellende, daaraan het ver-
 langen tot dezen maatregel ter voorkoming
 van hetzelfde toefchreef. Niettemin besloot
 hij tot de noodloosheid van hetzelfde Voor-
 stel, en vondt het ook verder geene on-
 derfteuning.

Raadzélachtig zal dit gedeelte der ge-
 fchiedenis den lezer in veele opzigten voor-
 komen. Doch wij durven, zonder verme-
 telheid, hem borg ftaan, dat geene aanlei-
 ding, hoe duister ook, in deze afdeeling
 gevonden wordt; welker uitkomst, ont-
 wikkeling en bedoeling, hij in de volgende
 niet zal aantreffen. Intusfchen zal wel zoo
 veel voor hem duidelijk zijn, dat in dit
 oogenblik alle de omftandigheden van ons
 Vaderland tot die rijpheid gebragt waren,
 dat een beflisfchende flag onvermydelijk was:
 en welke verwachting hij ook van de uit-
 komst

II.
 BOEK.
 I.
 HOOFDST.
 1798.

II. komst vorme, de nederlaag van het *Foedera-*
BOEK. *ralisme* moet bij hem zeker zijn, daar zelfs
 I. de zegepraal van hetzelfde het den doodsteek
HOOFDST. moest geven. Alleen eene eenpaarige, on-
1798. verdeelde werking kon de eene of andere
 partij de zege schenken, en deze juist
 was de vernietiging van het Bondgenoot-
 schaplijk stelsel.

TWEEDE HOOFDSTUK.

DE VERNIETIGING VAN HET REGLE-
 MENT VOOR DE NATIONAALE VER-
 GADERING: EN DE CONSTITUEE-
 RENDE VERGADERING.

Niet zeldzaam leveren ons de Geschiede-
 nissen van alle Volken de verbazende
 voorbeelden van de vernietiging van ge-
 wrochten, in even zoo veele uren, als tot
 derzelver zamenstelling en voltooiing jaa-
 ren arbeids behoefd hadden: maar de voor-
 beelden van de oprichting van een gebouw,
 in even zoo veele dagen, als men jaaren
 werks had, om naauwlijks de eerste grond-
 slagen te leggen, waarlijk dezen zijn moei-
 lijk aantetreffen. En het is juist deze bij-
 zonderheid, welke dit gedeelte onzer Ge-
 schiedenis wel het zaakrijkst en belangrijkste
 van allen zal maaken.

II.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1798.
Inleiding.

Hij, die de gemaakte vorderingen in het
 werk der Omwenteling vergelijkt, — ik zal
 niet zeggen met alle de waare beginzelen van
 het Republikeinsch stelsel, — maar slegts
 met die ruuwe gronden, waarop de bewer-
 kers reeds van den aanvang het gebouw
 wensch-

II. wenschten te stellen (*), zal moeten er-
 BOEK.
 II. kennen, dat die vorderingen, wat de in-
 HOOFDST. voering en daarstelling betreft, luttel be-
 1798. teekenden. Doch, van den anderen kant,
 zal hij even weinig lochenen, dat diezelfde
 tegenkantingen en belemmeringen, welke
 deze vertraaging veroorzaakten, door haare
 wrijving de denkbeelden ontwikkeld, ver-
 helderd en de standvastige volharding, om
 de beginzelen der Omwentling te doen
 zegepraalen, onverwinnlijk versterkt hadden.
 Zij waren het dan ook, die, als weldaa-
 dige regenvlagen en stormen, de aarde door-
 weekten, het gezaaide deden zwellen en
 kicmen, waardoor het slegts de ligste koes-
 tering der lentezon behoefde om uittebot-
 ten, en binnen weinige dagen tot den heer-
 lijksten bloei te ontspruiten. Zij waren
 het, die, eens overwonnen zijnde, ook nu
 den regten weg tot het waare doel leerden
 kennen, en de bijpaden vermijden.

*Omwente-
 ling in de
 Nationaa-
 le Verga-
 dering.* Alles was nu, van de zijde der Volks-
 vrienden, tot die volkomen rijpheid ge-
 bragt, dat slegts de uitvoering ontbrak.
 Met eenige zekerheid kon de stap ge-
 waagd, maar moest ook niet vertraagd wor-
 den.

(*) Zie bl. 6. de *Santé*.

den. Nog bedekte de strikfte geheimhouding de hoofddeelen en bijzonderheden van het Ontwerp; langer gewacht, zou het geheim zich meer en meer verspreid, en dus alle uitzigten verijdeld hebben. — In de Zitting van 19 Januarij, was de keuze tot het Voorzitterschap op den Represantant MIDDERIGH gevallen, een van de medeteekenaars van de verklaring, wier getal nu ook tot 50. was aangegroeid. Des Zondags zijn Voorzitterschap ingaande, en hij in die hoedanigheid het Opperbevel over de bezetting van den *Haag* voerende, zorgde hij, dat reeds Maandag ochtend ten 3 uuren de geheele plaats bezet, en niemand toegelaten werdt, dezelve te verlaten. Niemand de redenen of bedoelingen van zoodanige maatregelen doorgrondende, deeden zij bij ieder ontzetting en vrees geboren worden. Des Maandags 'smorgens ten 6 uuren, vergaderden de vijftig vertrouwelingen in het Logement van *Haarlem*, om de uitvoering des Ontwerps te regelen, en van daar *en Corps* zich ter Vergadering te begeven. De tijd tot de Vergadering ter gewoone plaats was bepaald ten acht uuren, waartoe, behalven dezen, ook alle de leden der Vergadering beschreven waren. Alleen *de Commissie van Buitenland.*

II.

BOEK.

II.

HOOFDST.

1798.

II. *landsche Zaaken* was hiervan uitgezon-
 BOEK. derd: haaren leden werdt door een Boode
 II. omtrend denzelfden tijd huisarrest aange-
 HOOFDST. zegd, hunne papieren werden verzegeld,
 1798. en de wooningen door militairen bezet.
 Intusfchen waren alle de noodig vereischte
 voorzorgen genomen. De posten werden
 overal verdubbeld; het Canon met brandende lonten, waar het vereischt werdt, geplaatst: op de *antichambre* van het *Nationaal Hotel*, waren de Generaals JOUBERT en DAENDELS, benevens de geheele Staf bijeen.

Ten acht uren bereidden de gemelde vijftig leden zich, om ter Vergadering Zitting te nemen. Met den Voorzitter MIDDERIG aan het hoofd, werden zij begeleid en beveiligd door een sterk *détachement* van de *Haagsche* gewapende Burgermagt, en van de *Bataafsche* bezetting. Twee veldstukken gingen den trein vooraf. — Op deze wijze tot de Vergaderzaal genaderd zijnde, hielden zij zich een weinig tijds in de *antichambre* op, en betrokken vervolgens de Vergaderzaal, welker deuren thands gefloten en met dubbele wachten bezet werden: dezen hadden een bepaalden last, welke leden ingelaten, en welke buiten gefloten moesten worden. Op de-

deze wijze vormden zij de Vergadering. Twee-en-twintig leden, schoon mede op de gewoone wijze tot de Vergadering geroepen zijnde, vonden voor zich den ingang verzekerd, en kreegen order, om zich in de zoogenaamde Voorzitters kamer te begeven, alwaar zij in verzekering werden gehouden.

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

Allergewigtigst waren de onderwerpen, die thands deze Vergadering, waarbij de Commissie van Constitutie, benevens haare Plaatsvervangers, mede Zitting had (*), Aflegging van de verklaring.

zich

(*). Deze Vergadering bestondt uit de volgende leden :

H. L. Bromet, S. J. van Langen, J. H. NIEUWENHUIS, P. Toens, L. C. Vonk, J. van Lokhorst, T. A. VAN ROSEVELT CATEAU, P. M. Pertat, (†) H. TEN KATE, P. H. Meijer Caspz., A. Voogd, F. RANT, J. Fronhof, (†) H. VAN ROIJEN, (*) J. P. Fokker, (†) J. ONDORP, L. Nolst, (†) A. Gevers, (*) M. H. Witbols, J. VAN ESEN, (*) G. Beljaard, (†) P. de Sonnaville, H. Quesnel, J. B. Auffmorth, W. T. van Bennekom, J. Nolet, W. A. Dams, G. J. G. Bacot (*) J. Proot, C. van der Hoeven, J. Janssen, B. Bruins, O. G. Gorter, H. de H. Lemon, W. Loef, (*) J. Blauw, B. Bosch, B. Storm, (*) P. Verhoijfen, (†) (*) H. Rabinel, J. P. Pesfers, U. J. Huber, (*) N. van Foereest, (*) W. Libotté, W. de Lille, (*) A. Pl. van Amstel, W. A. Abbema, J. van Buul, (*) J. P. Goudsbloem, S. Schermer, A. A. Bakker, L. HOGENDIJK, P. van Sonsbeek, (†) E. M. van Beijma, (†) J.

H. zich in *Committé Generaal* geconstitueerd
 BOEK. hebbende, bezig hielden. Zij werdt ge-
 II. pend door deze merkwaardige aanspraak des
 HOOFDST. Voorzitters; „ Burgers Representanten! Ik
 1798. „ heb mij door de dringendste omstandig-
 „ heden, waarin het Vaderland zich in dit
 „ oogenblik bevindt, verpligt gevonden,
 „ deze buitengewoone Vergadering te be-
 „ leggen, en dezelve onmiddelijk te con-
 „ verteeren in een *Committé Generaal*. Ik
 „ ver-

R. van Ommeren, A. DE HAAN, J. Konijnenburg, (†)
 A. Vesters, TH. VAN LEEUWEN, W. A. Ockerse, (†)
 J. D. van Leeuwen, Van Hugenpoth tot Aardt, H.
 Midderig, C. van Lemep, (*) J. G. Welsman, P.
 Vreede, H. Hoogewal, (*) J. PANNEBAKKER, F. Gul-
 jé, (†) D. BONTHUIS, B:W. Hoffman, (†) T. van der
 Borgh, (*) H. Verhees, H. J. Colmschate, (*) H.
 Verhagen, G. A. Vischér, (†) A. van der Jagt, A. J.
 C. de Bere, F. Derks, C. Flooren, (*) A. Pompe van
 Meerdervoort, (*) F. Govers, F. Blondel, (*) W. B.
 Tip, (*) J. J. Havermans, (*) D. van Horbag, (*)
 J. Kreilkamp, J. H. FLOH, J. Nulhout van der Veen,
 H. L. van Altena, J. Lublink de Fonge, (*) C. J.
 Branger, (*) J. J. Brands, P. E. de la Court, (*)
 T. Aanink, (*) J. C. Sanders van Wel, H. J. van
 Bollhuis, C. Visser Caspsz., C. Canter Visser, H. Cos-
 terus, A. A. Beerenbroek. De naamen, waar achter (*),
 zijn zoodanigen, die vervolgens afscheid van de
 Vergadering hebben genomen, en die met (†), zijn
 de leden van de Commissie tot de Staatsregeling;
 de *Capitaal* gedrukte zijn Plaatsvervangers.

„ verklaar Ul. Burgers Representanten, dat II.
 „ het Vaderland is in gevaar. Het oog- BOEK.
 „ blik is daar, dat wij den eed, door ons II.
 „ allen op 1. 1. Maandag gedaan, *dat wij* HOOFDST.
 „ *dit Vaderland zouden redden, of op onze* 1798.
 „ *posten sterven*, moeten gestand doen, in-
 „ dien hetzelfde door onze schuld niet zal
 „ verloren gaan. — Met één woord, Bur-
 „ gers Representanten, 'er is geen tijd meer
 „ van aarzelen, delibereeren, of van het
 „ rapport eener doorgaands langwijlige
 „ Commissie intewachten; neen, Burgers
 „ Representanten, 'er moeten daadzaaken
 „ verricht worden, en dit wel oogenbliklijk.
 „ 'Er is geen uur meer te verliezen; wij
 „ hebben slegts eene keuze te doen, tus-
 „ schen de vernietiging onzer burgerlijke
 „ Vrijheid, ja van ons politiek aanwezen,
 „ en tusschen eene beslischende pooging,
 „ om dezelve te redden. De grootste, de
 „ beroemdste, de dapperste van alle Repu-
 „ bliken, onze Bondgenoot, dringt ons
 „ tot de beslisching dezer gewigtige zaak.
 „ Het geheele Bataafsche Volk wacht van
 „ ons zijne behoudenis, en het veege Va-
 „ derland heeft zijne smeekende oogen op
 „ ons geslagen.

„ Treedt dan toe, Burgers Representan-
 „ ten, helpt mij, uwen Voorzitter, in deze

II. „ moeilijke oogenblikken, de verhevenste en
 BOEK. „ noodzaaklijkste besluiten neemen! Dat
 II. „ eendragt en mannenmoed ons voor de
 HOOFDST. „ vijanden des Vaderlands en onzer Vrij-
 1798. „ heid onverwinlijk maake! — Dat nadruk
 „ en regtvaardigheid, hand aan hand gaan-
 „ de, uwe decreeten van dezen dag ver-
 „ eeuwigen! — Dat wij groot zijn door
 „ edelmoedigheid jegens hen, die ons wil-
 „ den verpletteren, in zoo ver het Vader-
 „ land daarbij geene schaade lijd, — dat
 „ wij niet uit elkanderen gaan, voor dat
 „ wij met ruimte kunnen zeggen, het Va-
 „ derland gered en zijne vijanden ontwa-
 „ pend te hebben!

„ Ik zweer, dat ik Ul. daarin zal voor-
 „ gaan, de orde der Vergadering *mainti-*
 „ *neeren*, en Ul. met al mijn vermogen
 „ gereedlijk hulpe bieden.

„ Ik verklaar deze Vergadering, uit
 „ hoofde van 't gevaar des Vaderlands, per-
 „ manent, en ik noodig Ul. allen, om
 „ hoofd voor hoofd mij natevolgen, in het
 „ betuigen van uwen onveranderlijken af-
 „ keer tegen het *Stadhouderlijke Bestuur*,
 „ het *Foederalisme*, de *Aristocratie* en de
 „ *Regeeringloosheid*, — ten dien einde zeg-
 „ ge een ieder uwer mij plegtig na; DAT

„ VER-

„ VERKLAAR IK.” — Alle de tegenwoordig zijnde leden , benevens de Secretaris ,
 uitzonderd tien (*), volgden daadlijk zijn
 voorbeeld , in het afleggen dezer Verklaaring. De weigerende leden werden gelast de Vergadering te verlaten. Vervolgens deelde de Voorzitter mede het bericht, dat hij, uit hoofde van den dringenden nood des Vaderlands, ten aanzien haarer buitenlandsche en andere betrekkingen, noodig geoordeeld had, *de Commissie van Buitenslandsche Zaaken* (†) in hunne huizen, als ook nog twee-en-twintig leden der Vergadering (§) in het *Hotel*, in verzekering
 te

II.
 ROYK.
 II.
 HOOFDST.
 1798.

(*) Zij waren J. H. DE LANGE, J. L. HOMAN, (lid van de Commissie van Constitutie) T. A. TEN BERGE, P. ZÉPER, J. W. KEIZER, H. DE WEKKER DE GROOT, J. S. WENTHOLT, (lid van de Commissie van Constitutie) W. DE JONGE, J. W. TICHLER, A. C. W. VAN HAARSOLTE. Dezen zijn op de Naamlijst bl. 499. afgelaten, omdat zij niet gezegd kunnen worden, de Vergadering mede te hebben helpen uitmaken.

(†) Zij bestondt thands uit de volgende leden, J. B. BICKER, J. G. H. HAHN, W. QUEIJSEN, W. A. DE BEVEREN, G. D. JORDENS EN H. GEVERS.

(§) Deze waren C. L. VAN BEIJMA, VAN CASTROP, VAN HAMELVELD, KANTELAAR, VAN MARLE, DE MIST, SCHELTEMA, DE SITTER,

II. te nemen; verzoekende hierop de goed-
 BOEK. keuring der Vergadering, die ook daadlijk
 II. volgde. Eindelijk twee Commissien be-
 HOOFDST. noemd zijnde, om, van de Commissien van
 1798. *Buitenlandsche Zaken en Binnenlandsche
 Correspondentie*, de onder haar berustende
 papieren en gelden overtenemen, als ook
 nog eene, om de in het *Hotel* bewaarde
 leden hun ontslag aantekondigen, met ver-
 bod echter, van of den *Haag* te verlaten,
 of zich weder ter Vergadering te vertoo-
 nen, of eenige *Correspondentie* te hot-
 den (*), — werdt de Vergadering omtrend
 11 uren geopend.

Met het ongeduldigst verlangen en eene
 brandende nieuwsgierigheid, door alle de
 geduchte toebereidzelen van dezen morgen
 'ver-

VAN HOOFF, VAN DER SPIJK, BROUWER, STOF-
 FENBERG, VAN ECK, BIJLEVELD, C. DE VOS,
 VAN STEENWIJK, HULTMAN, VAN DER HOOP,
 VAN KLEFFENS, CAMBIER EN PASTEUR. VAN
 MAANEN EN VITRINGA, behoorden wel mede
 tot het getal, omtrend welken middelen van voor-
 ziening genomen waren, maar de eerste was niet
 in den *Haag*, en de laatste ongesteld.

(*) Alleen werdt hun vergund, op hun verzoek,
 aan hunne bijzondere familien te schrijven, mids
 de brieven alvorens gelezen werden door den
 President der *Binnenlandsche Correspondentie*.

verwekt, werdt deze opening verwacht, door eene buitengewoone menigte in de *Tribunes* vergaderd, welke meer dan ooit opgevuld waren. Vier leden, eerst bij de opening der Vergadering verschijnende, en dus de gevorderde verklaring nog niet afgelegd hebbende, gaf dit aanleiding, dat de luisterende menigte eenig berigt kreeg van het voorgevallene in het *Comité Generaal*. DE LA COURT, AANINCK en BRANDS (*) legden dezelve af; dan, SYPKENS weigerende dezelve gaaf te doen, werdt hem mede het lidmaatſchap ontzegd, en hem gelast de Vergadering te verlaten.

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

En nu naderde het raadſel tot zijne ont-
knooping: de Voorzitter ſtelt voor te de-
creteeren. „ Het Reglement op de Natio-
naale Vergadering te vernietigen, en te-
vens te verklaaren, dat de Vergadering,
zoo als dezelve thands is zaamen geſteld,
voor wettig zal worden gehouden, ter
wyl de Vergadering zich de magt voor
behoudt, om de Plaatsvervangers, die
thands geene zitting hebben, en andere
„ Bur-

Vernieti-
ging van
het Regle-
ment voor
de Natio-
naale Ver-
gadering,
en over-
gang tot
eene con-
ſtitueeren-
de Verga-
dering.

(*) Ook dezen zijn op de Naamlijſt geplaatſt, ſchoon in het *Comité Generaal* niet tegenwoordig geweest zijnde, omdat zij mede de Vergadering hebben helpen uitmaaken.

II. „ Burgers, die verder zullen geroepen wor-
 BOEK. „ den, te asumeeren. Wijders, alie pro-
 II. „ vintiaale en kwartierlijke Souverainiteit te
 HOOFDST. „ vernietigen, en eindelijk deze Vergade-
 1798. „ ring te verklaaren, *de Constitueerende*
 „ *Vergadering* (*), *representeerende het*
 „ *Bataafsche Volk.*” Eene plechtige filte,
 op dit voorstel volgende, was het bewijs
 der goedkeuring, die door den praesidiaal-
 en hamerslag bevestigd werdt. Oogenblik-
 lijk na het nemen van dit allergewigtigst
 besluit, deedt zich eene algemeene vreug-
 dekreet van alle kanten hooren. Het ge-
 juich der Vergadering en Tribunes werdt
 beändwoord door een streelend muzijk en
 het losbranden van het geschut, dat deze
 blijde gebeurtenis ook aan de omliggende
 strecken kenbaar maakte. Na het herstel
 der

(*) Deze benaaming is van de *Franschen* ontleend,
 en duidde zoodanig eene Vergadering aan, die het
 zich ten grooten doel stelde, niet slegts de Consti-
 tutie intevoeren, maar ook haare grondslagen tot
 het richtsnoer haarer handelingen te stellen. Op
 dezelfde wijze voerde de *Fransche* Constitueerende
 Vergadering de bijzondere deelen der Constitutie
 in, aler dezelve nog was bestemd en aangenomen,
 en *Frankrijk*, nog een Koningrijk zijnde, werdt reeds
 naar Republikeinsche beginselen bestuurd. —
 Nog dagteekent zich van dit besluit de *titulatuur*,
Bataafsche Volk en *Bataafsche Republiek*.

der stilte, werdt het genomen besluit van II.
 nog anderen gevolgd, die daar mede op ^{BOEK.}
 het nauwst verbonden waren, of uit het ^{II.}
 zelve regtstreeksch voordvloeiden. — Dus ^{HOOFDST.}
^{1798.}
 werdt nog besloten een Uitvoerend Bewind,
 uit vijf leden bestaande, te benoemen; —
 met het *Hollandsch* Bestuur de maatregelen,
 ter uitvoering der besluiten, dat Gewest
 bijzonder betreffende, en tot handhaving
 van de rust in het zelve, te beraamen; —
 van al het gebeurde aan alle de Gewest-
 lijke Bestuuren kennis te geven, met stip-
 ten last, om zich overeenkomstig de thands
 vastgestelde orde van zaaken te gedragen,
 en werdt tevens eene bijzondere Commissie
 benoemd, om voor de bewaaring der rust
 te zorgen in alle de Gewesten, — Aan alle
 de leden der uitvoerende magt aanteschrij-
 ven, om inmiddels in hunne werkzaamheden
 te blijven volharden, — het Reglement van
 orde voor de Vergadering te herzien, —
 De Commissien der Nationaale Vergadering
 te ontbinden en door andere leden te ver-
 vullen. — Onder dezen werdt ook de
 Commissie van Staatsregeling begrepen,
 welker leden van 21 tot 7 verminderd,
 en daar toe benoemd werden OCKERSE,
 KONIJNENBURG, HOFFMAN, VAN
 ZONS-

II. ZONSBEEK, NOLST, FOKKER EN GUL-
 DEEK.
 II. Jé. — Boven alles werden de Decreeten
 HOOFDST. zedert 1 Maart 1796., den aanvang der eerste
 1798. Nationale Vergadering genomen, bekrach-
 tigd, in zoo verre zij met het thands vast-
 gestelde niet strijdig waren, of vervolgends
 stellig ingetrokken werden: — eene nood-
 zaaklijke zorg, om alle gevaarlijke en ver-
 derflijke stremming in den loop der ge-
 wigtigste aangelegenheden, anders het ge-
 woon gevolg van Omwentelingen, voorte-
 komen. — In het midden dezer bezig-
 heden, berigtte de Representant VAN LAN-
 GEN, met anderen, in bezending afgevaar-
 digd naar den *Franschen* Gezant, om hem
 van het gebeurde kennis te geeven, dat
 deze de genomen besluiten niet slegts met
 de grootste deelneming en blijdschap ver-
 staan hadt, maar zich reeds in de *Anti-*
chambre bevondt, om in persoon de Ver-
 gadering geluk te wenschen. Daadlijk werdt
 hij door de beide thands fungeerende Se-
 cretarissen, met de vereischte plegtigheid
 en onder het gejuich van *vivent les Repu-*
bliques, binnen geleid, en nam hij plaats in
 den voor hem gestelden Armstoel. „Bur-
 „ ger President, Burgers Representanten van
 „ het Bataafsche Volk,” dus luidde zijne
 aan-

aanspraak, „ door eene boodschap uwent- II.
 „ wege, op heden onderricht zijnde van BOEK.
 „ de krachtdaadige maatregelen, welke II
 „ de Nationaale Vergadering genomen heeft HOOFDST.
 „ tot welzijn van het Vaderland, haast ik 1798.
 „ mij, haar deswegens geluk te wenschen. —
 „ Gaat voort, Burgers, het geluk aan het
 „ Volk door de wijsheid uwer deliberatiën
 „ te verzekeren! — Dat dit Volk zijne
 „ dankerkentenis aan u verschuldigd zij,
 „ voor het daarstellen eener wijze en vrije
 „ Constitutie, gegrond op de beginzelen,
 „ welke alleen het algemeen geluk kun-
 „ nen vestigen! — Stelt zonder verzuim een
 „ krachtdaadig Gouvernement daar, het-
 „ welk geschikt is, om de *energie* der Ba-
 „ taven optewekken en te bestuuren tegen
 „ den algemeenen vijand. — Zijt over-
 „ tuigd, dat de Fransche Republiek en
 „ deszelfs Uitvoerend Bestuur, in welks
 „ naam ik de eer heb tot u spreken, met
 „ genoegdoening de voorbereidzelen tot het
 „ geluk van uw Vaderland vernemen zal, —
 „ uwe poogingen toejuichen, en U met al-
 „ le deszelfs magt ondersteunen.” Zeer
 „ gepast werdt deze hulde-betuiging door
 „ den Voorzitter beandwoord; „ Burger Mi-
 „ nister, de Nationaale Vergadering ziet
 „ met

II. „ met erkentenis in haar midden den eer-
 BOEK. „ biedwaardigen Minister dier groote Na-
 II. „ tie, den Minister van dien grootmoedi-
 HOOFDST. „ gen Bondgenoot, die aan de Volken
 1798. „ van Europa bewijzen gegeven heeft, dat
 „ hij niet alleen de vijanden der Vrijheid
 „ weet te overwinnen, maar ook, dat de-
 „ zelve 'er eene eer in stelt, om met zijnen
 „ veelvermogenden arm zijne geëlliëerden
 „ te ondersteunen, en aan hun allen bij-
 „ stand te verleenē, ter instandhouding
 „ van derzelve onafhangelijkheid en het
 „ behoud van dien rang, welken zij onder
 „ de Natiën hebben moeten. Ja, Burger
 „ Minister, de Nationaale Vergadering geeft
 „ zich geheel en al over aan de zorgen
 „ voor het geluk van het Volk, het welk
 „ zij vertegenwoordigt. — Hebben on-
 „ vermijdelijke maatregelen voor een oog-
 „ blik haare gedaante veranderd; haare
 „ grondbeginzelen staan vast: — en onder
 „ de gevoelens, welken haar bezielen,
 „ moet in de eerste plaats gerekend wor-
 „ den, de erkentenis, waarvan zij voor de
 „ Fransche Republiek doordrongen is, en
 „ haare onwrikbaare gehechtheid aan haar
 „ Gouvernement, alsmede aan den waardi-
 „ gen Minister, die op heden in deszelfs
 „ naam

„ naam spreekt. — De Nationaale Vergadering biedt u de eer der Zitting aan.” II. BOEK. II. HOOFDST. 1798.
 De wederkeerige broederkus volgde deze minzame aanspraaken, die niet minder van het blijmoedigst gejuich vergezeld gingen. En na eenige oogenblikken de raadplegingen bijgewoond te hebben, vertrok de Gezant onder het doen van de vlijendste be-
 tuigingen.

Nog in diezelfde Vergadering, wordt de afkondiging vastgesteld, waarin, van de voorgevallen verandering in de orde van Bestuur, aan het Volk wordt kennis gegeven. Bekend-
making
van het
gebeurde
aan de
Natie. Met alle mogelijke plegtigheid, onder het losbranden van het geschur, het luiden en speelen der klokken, het geschal van pauken en trompetten, werd deze Afkondiging gedaan. — Na opgave van de gewigtige redenen, die de Vergadering tot dezen ongewoonen stap hadden gedrongen, leerde zij de Natie haare verlosfers kennen; „ het was voor de Fransche Republiek bewaard,” las men in dezelve, „ u, door de ondersteuning, aan uwe waarachtige Vrienden verleend, andermaal te verlossen, en te redden uit den maalfroom, waarin men u gestort hadt, om u des te gemaklijker te kunnen over-
 „ heer-

II. „heerschen (*).” — Vervolgens werdt ook
 BOEK. van het in verzekering nemen van eenige
 II. leden van de Vergadering, waaronder *de*
 HOOFDST. *Commissie van Buitenlandsche Zaaken*, en
 1798. tevens van de redenen daartoe kennis ge-
 geven. Onder dezen, moest zekerlijk de
 volgende vraag, bijzonder *de Commissie van*
Buitenlandsche Zaaken betreffende, wel het
 meest de opmerking trekken; „heeft men
 „niet de Zeemagt van den Staat, roek-
 „loos, zonder noodzaak en zelfs in weêr-
 „wil van het Fransch Gouvernement, aan
 „eene

(*) Reeds van den aanvang af, hadt de *Fransche* Republiek zich aan de vorming der Constitutie ten hoogstengelegen laten liggen, als oordeelende, hiervan grootlijks aftehangen, welk een steun zij in dit Gemeenebest, ter voordzetting van den Oorlog, of ter bevordering van den Vrede, zou aantreffen. De ondervinding hadt haar reeds geleerd, hoe het Bondgenootschaplijk stelsel alleen geschikt was, om alle onze magt te verlammen en werkloos te houden, en tevens haar doen besluiten, dat alleen de uitgestrekte Eenheid in het Bestuur het middel kon zijn, om deze Republiek het verloren aanzien ter Zee terug te geven, en haar tot eene geduchte tegenstandster voor *Engeland* te maaken. Van daar dan ook, haare verklaarde ondersteuning aan de ijverige en moedige Vrienden der Eenheid, en haar afkeer van de voorstanders van het *Foederalisme*.

„eene geheele vernieling gewaagd.” — Eindelijk bevatte zij de order, dat wel alle gestelde Magten Provisioneel zouden voordgaan, maar dat alle Gewestlijke, Plaatselijke, Dijks- en Water-Bestuuren louter Administratief, en alleen verantwoordelijk aan de Constitueerende Vergadering gesteld waren.

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

Mogt dan de 19 Januarij 1795. zich be-roemen, den Nederlander van de drukken-de bezwaren eener alle magten verwarrende en verlamdende, Constitutie verlost te heb-ben: de 22 Januarij 1798. kan op grooter hulde aanspraak maaken, daar hij den *Bataaf* aanvankelijk eene Staatsregeling schonk, en van haare verdere voltooiing verzekerde, die, volkomen op de aangenomen beginzelen gebouwd, hem het herstel zijner rampen en den duurzaamsten voorspoed beloofde. Bei-den, en de laatste nog meer dan de eerste, hadden het onbetwistbaar regt op den waar-digsten lof, van niet slegts door geen enkele druppel bloeds zich te zien bezoedelen; maar, zelfs door geene de minste verwar-ring, de maatschappelijke orde en rust te zien verstooren. — Des namiddags ten vier uren, was de geheele toefsel der ze-kerheids maatregelen reeds verdweenen,

II. en ieder kon zich uit den *Haag*, naar
 BOEK. II. welgevallen, begeven, de gearresteerde
 HOOFDST. Representanten uitgezonderd.
 1798.

*Uitwer-
 king van
 hetgebeur-
 te bij het
 Volk.* Verbijsterend was de indruk, dien de eer-
 ste maare dezer gewigtige Gebeurtenis op
 het hart des Volks maakte. Na zich van
 de eerste verdooving eenigzins hersteld te
 hebben, ontwaakten de vreugde en verruk-
 king bij alle de ijverige Voorstanders van
 de Eenheid en Ondeelbaarheid der Repu-
 blik, en de daarmede verknochte begin-
 zelen. In weinige uren zagen zij haar
 niet slegts ten troon verheven, maar haa-
 ren streelenden scepter over het geheele
 gebied zwaaijende. Ten toppunt hunner
 wenschen geklommen, en tegen allen terug-
 keer tot de oude gehaate beginzelen ge-
 noegzaam gewaarborgd, stortten zij zeer
 spoedig de gevoelens hunnes harten uit in
 adresfen van *adhæsie* en *appui*, waarin zij
 den gedaanen flap ten hoogften goedkeur-
 den, dankbaar erkenden, en ondersteuning
 en handhaving door goed en bloed toezeg-
 den. Gelukwenschingen, bij persoonlijke
 verschijnningen, van Gewestlijke en Stede-
 lijke Bestuuren, en bij brieven, van Socie-
 teiten, van gewapende en andere Lighaamen,
 zoo wel als van bijzondere Burgers, over-
 stroom-

stroomden in de eerste dagen de Vergadering, en deeden haar zien, op welk een magtigen en moedigen arm zij ter ondersteuning kon rekenen. — De tegenstanders der beginzelen, wel ziende, dat tegenkantingen thands niets meer zouden baaten, en alleen de onzaligste verwarringen, ja den ondergang van zichzelf en het geheele Vaderland berokkenen, daar de Volksgeest zich zoo uitdruklijk verklaarde, onderwierpen zich gelaten en geduldig. Te meer nog oordeelden zij alle tegenkanting nutloos, daar niet slegts de openlijke Afkondiging hen leerde, hoeveel de werkers dezer omwenteling op de ondersteuning der *Fransche* Republiek gerekend hadden, maar volgende ontwijfelbaare berigten overtuigden ieder, hoe veel deels deze in het gebeurde nam. Bij de kennisgeving van het gebeurde, door den Gezant MEIJER, hadt het *Fransch* Bestuur de grootste vreugde en deelneming over deze Omwenteling te kennen gegeven. En nog nader bleek zulks uit eene Nota van den Minister van *Buitenlandsche Zaaken*, aan den Gezant MEIJER (*). —

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

Zij,

(* Te merkwaardig is deze Nota, om hier geene plaats te vinden.

II. Zij, die zich tot hiertoe vergenoegd had-
 BOEK. den, met werklooze aanschouwers van alle
 II. Staats-
 HOOFDET. 1798.

*De Minister der Buitenlandsche Zaaken van de Fran-
 sche Republiek, aan den Burger MEIJER,
 Minister Plenipotentiaris der Bataafsche,
 bij de Fransche Republiek.*

BURGER!

Door U onderricht van de merkwaardige ge-
 beurtenis op den 3den *Pluvisse*, in den *Haag* voor-
 gevallen, had ik mij gehaast, om alle de omstan-
 digheden daar van ter kennisse van het Uitvoer-
 rend Bewind te brengen, en de Misfives van den
 Burger, CH. DE LA CROIX, hadden mij zedert in
 staat gesteld, om aan hetzelfde de snelle en gewig-
 tige gevolgen daarvan mede te deelen.

Eene zo heilrijke en zo volkomene herschepping
 in den tijd van weinig uren, zonder flooring der
 rust, en zonder wederstand, daargesteld; de bijna
 oogenbliklijke overgang van een Regeeringsstelsel,
 dat tevens op Regeeringloosheid en Bondgenoot-
 schappelijke denkbeelden gegrond was, tot eene
 form van Bestuur, dat, hoe zeer nog provifioneel,
 echter reeds het beeldtenis van een gevestigd Be-
 stuur vertoont, en binnen weinig tijds eene geves-
 tigde Constitutie belooft; deze gelukkige zegepraal
 van den Nationaalen wil, over de kluisters van ge-
 woonte of eigenbelang behaald, die zedert vier Jaar-
 en bij de Bataaven de verheven vlugt der Vrijheid
 fremden, konde niet nalaaten, door het Fransch
 Gouvernement naar waarde gefchat en gevoeld te
 worden.

Staatsgebeurtenissen te blijven, keurden
 den gedaanen stap, hoe onregelmatig in
 zich- ^{II.} ^{BOEK.} ^{II.} ^{HOOFDST.}
 1798.

Aangevuurd door het oprecht verlangen, om de Bataafsche Republiek, zijne Bondgenoot, in het verzekerd bezit der Vrijheid en der Rust te zien; een leevendig belang daar in stellende, dat deze Republiek, in eene spoedige en bestendige organisatie, de middelen vinde, om haaren voorigen welvaart te herstellen, en zelf te boven te streven, vereenigde het alle zijne wenschen, om dit oogenblik daargesteld te zien, waarop deze geconstitueerde Mogendheid haare kragtadige bereidvaardigheid, en nuttig-werkzaame pogingen in gemeenschaplijke verbintenis met die van *Frankrijk* zou kunnen vereenigen; doch de eerbied, welken het aan de onafhankelijkheid van iederen Staat toedraagt, had het zelve verhinderd, om aan zijne Agenten bij de Bataafsche Republiek eenigen last te geeven tot het voeren van eene andere taal, dan die der vriendschap; tot het doen van eenige andere pasfen, dan die van hun eigen voorbeeld; en niettegenstaande het gering gevolg, dat het daar van ondervonden had, volhardde het bij dezelve handelwijze, in afwagting, dat het eigen vermoegen der dingen, de voortgang der reede, en de geestkragt der Patriotten dien onvermijdelijken zegemaal der waare grondbeginzelen zou behaalen, volgens welken het lichaam der Maatschappij op eene wettige en verstandige wijze in geregelde orde kan gebragt worden.

Deze verwagting is volkomen vervuld: het geen

II. zichzelven, goed, als gewettigd door den
 BOEK. II. nooddwang der omstandigheden, en, daar
 HOOFDST. zij zelve reeds federt lang gewenscht had-
 1798. den,

reeds gedaan is, laat geene rede van ongerustheid voor het toekomstige overig: de weg is geëand, en binnen weinige dagen moet het doel bereikt zijn.

Reeds heeft de Minister der Fransche Republiek, als een waardig Tolk der gevoelens van hun, die hij vertegenwoordigt, aan de Bataafsche Natie, aan derzelve Wetgeeveners, aan haar nieuw Bestuur de volle weltevredenheid der Fransche Natie, en van het Uitvoerend Bewind te kennen gegeven.

Ik ben gelast, Burger! dezelfde uitdrukkelijke betuigingen der vriendschap te herhaalen, en in de overtuiging, dat gij onverwijld nieuwe Geloofs-Brieven zult ontvangen, staat het mij vrij, U te verzekeren, dat het Uitvoerend Bewind van *Frankrijk* zich voorbehoud, om tevens met uitdrukking van het genoegen, welk het gevoeld heeft bij gelegenheid dier gebeurtenis, waar van de tijdrekening der Bataafsche Herschepping zich dagtekent, U in het openbaar betuiging te doen, hoe zeer het zich met de hoop vleed, van Uwe Natie weldra volkomen geluk te zullen kunnen wenschen, met de welgevestigde daarstelling eener vrije, Volksgesinde Constitutie, geregeld naar de waare gronden van eene vertegenwoordigende Regeeringsform.

Ontvang hier mede, Burger! de verzekering mijner volkomenste hoogachting.

(get.) CH. MAN. TALLEYRAND.

den, dat een beslissende stap toch spoedig een einde mogt maaken aan het wantrouwen, de bitterheid en de tweedragt, die, van de hoogste Vergaderingen tot de geringste Burgers doordringende, het geheele Vaderland den onzaligsten ondergang bereidden, — zagen zij met genoeg een maatregel gewaagd, die hen de ophouding van alle wankelende onzekerheden, de vernietiging van sectehaat en dweeperij, het einde van alle door eigenbaat gestookte tegenkantingen, en de vestiging van een zeker grondbeginzel, in het streelendst vooruitzicht, opleverde.

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

In geene der Gewesten, wier Bestuurers ontlagen werden van alle eeden, op de Gewestlijke Souverainiteit gedaan, was eenige tegenkanting. De Bezettingen, die zich in dezelve bevonden, hadden allen de strengste bevelen, om de gestelde orde te helpen handhaven. — Zij nog, die het waagden, slegts eene twijfelachtige houding aantenemen, door zich op hunne afhankelijkheid van de Oppermagt des Volks hunner Gewesten te beroepen, en de onderwerping te verschuiven, tot zij den wil van hetzelfde, in de Grondvergaderingen oproepen, verstaan hadden, ontvingen daadlijk

Hervorming der
Provinti-
aale en
admini-
strative
Bestuuren.

II. zoodanige bevelen , die hen geene andere
 BOEK. keuze, dan gehoorzaamheid, overlieten. *Hol-*
 II. *land* gaf het eerste voorbeeld, door, slegts
 HOOFDST. *land* gaf het eerste voorbeeld, door, slegts
 1798. twee dagen na het gebeurde, zijn Provin-
 tiaal Bestuur te ontbinden , en te verklaa-
 ren voor het *intermediair administratief*
Bestuur van het voormalig Gewest Hol-
land, verantwoordelijk en onderworpen aan
 de Constitueerende Vergadering , — een
 voorbeeld, dat door de overigen zoo spoed-
 dig gevolgd werdt, dat, bij het einde dezer
 maand, in de Bataafsche Republiek , — alle
 Vertegenwoordigende en Wetgevende Magt
 gevonden werdt bij de Constitueerende
 Vergadering, waardoor zij alleen de beschik-
 king kreeg over de Gewestlijke Kasfen, en
 de Gewestlijke Bestuuren alleen de loopende
 ontvangsten en uitgaven deden voord-
 gaan; — alle Uitvoerend Gezag bij het
 Uitvoerend Bewind berustte, en alle ove-
 rige Magten, alleen de regterlijke uitgezon-
 derd, louter administratief gesteld waren.

Afscheid- Zeer bedenkelijk, intuschen, voor de
 nemen van nog wankelende partij was, in het eer-
 eenige le- ste aanzigt, het afscheidnemen, reeds den
 den van de ste aanzigt, het afscheidnemen, reeds den
 Vergade- tweeden dag der Omwenteling en volgen-
 ring, en den, van een aantal van 29 zoo Leden,
 de gevol- als Plaatsvervangers, van welken 25. de
 gen van
 dezen stap.

ver-

verklaaring op den 22. Januarij afgelegd hadden (*). Het deelnemen van de meesten hunner, zoo in het Committé Generaal, als in de open Vergadering, in de besluiten van dien dag, — hunne, zo al niet daadlijke instemming, althands stille onderwerping aan het bepaalde, hadt bij de overigen de verwachting op hunne getrouwe medewerking bevestigd. Met de hoogste verbazing en de gloeiendste verontwaardiging, hoorde men hen, die in hunne verklaring het *Foederalisme* afgezworen hadden, in hunne afscheidsbrieven zich op de vernietiging van het Reglement, dat echter geheel tot het *Foederalisme* geleidde, als de wettiging van hun ontslag beroepen, en ingevolge daarvan afscheid

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

ne-

(*) Zij waren A. GEVERS, G. A. VISSER, W. DE LILLE, J. LUBLINK DE JONGE, C. VAN LENNEP, C. J. BRANGER, A. POMPE VAN MEERDERVOORT P. CZ., H. VAN ROGIJEN, U. J. HUBER, W. G. LOEF, J. J. HAVERMANS, G. FLOOREN, N. VAN FOREEST, B. STORM, F. BLONDEL, J. VAN BUUL, H. HOOGEWAL, H. J. COLMSCHATE, D. VAN HORBAGH, T. VAN DER BORGHT, P. DE LA COURT, P. VERHOIJSEN, G. J. G. BACOT, W. B. TIP, J. VAN ESEN, D. BODDE, T. AANINCK, VAN DE KASTEELE EN B. TEN POLL.

II. nemen. Niet minder oordeelde men het
 BOEK. II. bevreemdend, dat anderen, weinig gedachtig
 MOEDST. II. schijnende, dat zij stilzwijgend gestemd had-
 1798. den in het besluit, om de Vergadering, ge-
 lijk zij toen uit Representanten en Plaatsver-
 vangers zaamgesteld was, *te verklaaren*
de Constituerende Vergadering; — dat zij
 zelfs stilzwijgend gestemd hadden in de ver-
 nietiging van het Reglement, waarop alleen
 hun rang als Plaatsvervanger gegrond was
 geweest, — zich beriepen, als eene reden
 voor hun afscheid, op hunne hoedanigheid
 als Plaatsvervanger, en de ongeoorloofdheid,
 om met hem, tot wiens Plaatsvervulling zij
 gekomen waren, te gelijk zitting te nemen.
 Sommige leden van de Vergadering, zich
 dit alles voorstellende, zagen in dit gedrag
 de hoogste onbettaanbaarheid, die zij aan
 geene andere, dan de gevaarlijkste bedoelin-
 gen tot verftooring der orde, en het voord-
 brengen van verwarringen, wisten toeteken-
 nen. Anderen betoogden in het breede,
 dat het Reglement hen niet meer kon ver-
 binden, en beschouwden hunnen stap, als
 lafheid en ongetrouwheid aan den eed, op
 den laatsten Vrijdag gedaan. — Het besluit
 op alle deze afscheidsbrieven was, inge-
 volge een verslag, den 8 Februarij uit-
 ge-

gebragt, om alle deze bedankt hebbende Leden der Vergadering bij dezen te verklaren, het vertrouwen der Constitueerende Vergadering en van het Bataaffche Volk verloren te hebben, en uit dien hoofde vervallen te zijn van hunne posten als Representanten des Bataaffchen Volks, en van alle verdere posten en bedieningen, als ook van hun Stemregt; wordende zij verder gesteld onder het toezigt van het Bestuur hunner woonplaatzen.

Deze onverwachte stap, naauwlijks bij het aanbreken van den dageraad der Vrijheid, overtuigde de Vergadering, hoe weinig zij op stilzwijgen, als een bewijs van goedkeuring, kon rekenen, en hoe ligt zelfs welmeenenden en eerlijken, uit bezinzen van naauwgezetheid, tot wankelen gebragt konden worden. De bedenking, dat eene overwinning meermalen gemakkelijk behaald, maar moeilijk behouden wordt, maakte haar daadlijk bedacht, om den eersten schok van verrukking van den eenen, en van ontzetting van den anderen kant, tot het meest mogelijk voordeel te bezigen, en de strengste en tevens nadruklijkste maatregelen te nemen, zoo om de thands aangenomen bezinzen van Bestuur, de Eenheid en Ondeelbaarheid der Republiek,

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

II. blik, meer en meer te vestigen, als om alle ontwerpen, tot wederinvoering van de oude orde of tot tegenkanting en belemmering, — alle woelingen, gedurende de deliberatien over, of bij het invoeren van de Staatsregeling, zelfs in den eersten kiem, te verftikken. — Welhaast vormde zij overal denzelfden geest, door de afgelegde verklaring tot allen, die eenigzins aan het Bestuur verbonden waren, uittestrekken. Gewestlijke en Gemeente Bestuuren, derzelver Dienaars, de geheele gewaapende Magt ter Land en ter Zee, alle Ambtenaars en Bedienden, van welk een rang ook, moesten *den onveranderlijken afkeer van het Stadhouderslijk Bestuur, het Foederalisme, de Aristocratie en de Regeeringloosheid* betuigen.

Maats-
gelen ter
verzeke-
ring van
de vastge-
stelde orde
van zaa-
ken.

Op voordragt van de *Commissie van Binnenlandsche Correspondentie*, aan welke tot hiertoe het toezigt, over de 22 in plaatselijk arrest gestelde Representanten, en de 6 Leden van de *Commissie van Buitenlandsche Zaaken*, in hun huisarrest, aanbetrouwd was, droeg de Vergadering den 31. Januarij die zorg aan het Uitvoerend Bewind op; dat weldra dit arrest verzwaarde, als wordende de eerstgemelden mede in huisarrest gesteld, en allen nauwer bewaakt; waarna zij allen naar verschillende bewaarplaatzen

ver-

vervoerd, en, zonder eenigen toegang hunner Vrienden, of Briefwisseling te mogen houden, ten sterksten bewaakt werden (*): II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798. schoon zij, in alle andere opzigten, een onthaal genoten, overeenkomstig hunnen rang, die veelen deedt erkennen, dat zij niets, dan het gemis hunner Vrijheid, en van dat geen, hetwelk daaruit onvermijdelijk voortvloeit, hadden te betreuren (†). —
On-

(*) De tweeëntwintig Leden der Vergadering werden naar het Lusthuis in het Bosch, en de zes van de *Commissie van Buitenlandsche zaaken*, naar andere plaatsen, — als HAHN naar *Breda*, QUEIJSEN naar *Hoorn*, BICKER eerst naar *Wijk bij Duurstede*, en vervolgens naar *Leeuwaarden*, de BEVEREN en JORDENS naar het Lusthuis te *Hondsholredijk*, — gevoerd. GEVERS kreeg verlof, om in den *Haag* te blijven; doch, na verloop van eenige maanden, werd hij, op eenige vermoedens, naar *Delft* overgebracht.

(†) Van deze maatregelen en derzelver gronden, vinden wij dit berigt in de Proclamatie van het U. B. van 3 Februarij. Ten aanzien der eersten, leest men; „ dien ten gevolge is het, dat wij — „ dezelve in civiele verzekering, in veilige bewaar- „ plaatsen hebben doen overbrengen en buiten *access* stellen. — Wij verzekeren gelijktijdig, dat „ wij even onkreukbaar een anderen pligt, dien „ van menschlievendheid, zullen uitoeffenen. Ter- „ wijl de Staatkunde ons tot middelen van beveilli- „ ging

II. BOEK. II. HOOFDST. 1798. Onder deze maatregelen ter beveiliging en verzekering, oordeelde men ook te moeten brengen het fluiten van alle Volksbijeenkomsten, bekend onder den naam van *Oranje- en Gemeenbestgezinde Societeiten*, als beiden even gevaarlijk voor de naauwlijks gevestigde orde van zaken beschouwd, in zoo verre de vergaderingen van perfoonen, eenstemmig omtrend zekere gevoelens, strijdig met eene nog wankelende form van bestuur, als hoogstbedenkelyk konden gerekend worden.

Dan

„ging noodzaak, zal de hand der menschlievend-
 „heid de banden zoo veel mogelijk verzachten,
 „welken het belang des Vaderlands in deze ogen-
 „blikken onvermijdelijk maakt. Ten aanzien der
 „laatsten, treft men deze opgave aan, — „aanhoudende woelingen, bedenkelijke zamenkomsten en
 „verbindtenissen,” waar bij gevoegd wordt. „En
 „zouden zoodanige voorzorgen, door eene wijze
 „Staatkunde noodzakelyk, niet tot handhaving
 „der regtvaardigheid onontbeerlyk kunnen worden,
 „of hebben wij, om een enkel geval te noemen,
 „niet maar een onderzoek te doen naar de oorzaken
 „van het doen uitloopen van 's Lands Vloot? En zou
 „dit onderzoek, dat zich van dag tot dag meer opklaart,
 „geene reden kunnen opleveren tot een nauwer en
 „meer uitgebreider toezicht?”

Dan, daar het hoofdoel van dezen gewichtigen stap was de invoering eener Staatsregeling, op de regten van den Mensch en Burger gegrond, was ook de Vergadering, reeds in den eersten aanvang van haar bestaan, bedacht, om die invoering te verzekeren. Door de treurige ondervinding zoo wel, als door den aard der zaaken voorgelicht, was het, zelfs bij de meeste leden der voorgaande Vergadering, reeds eene uitgemaakte zaak geweest, dat de orde, op de invoering eener Staatsregeling, door het Reglement vastgesteld, juist die invoering volftrekt onmogelijk maakte. Van deze kluisters ontflagen, keerde de Vergadering die orde om, stelde eerst de grondtrekken vast van die Staatsregeling, welke alleen, en geene andere, zij wilde aannemen, verkoos dezelve tot richtsnoeren van haare handelingen, en verbondt het Uitvoerend Bewind, om even die zelfde beginzelen te volgen. Men moge zeggen: dit beroofde de Commissie van Staatsregeling van die vrijheid en onafhankelijkheid, welke haar bij het Reglement verzekerd werdt, maar het waarborgde haar ook van den anderen kant, dat

zij

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.
Vaststel-
ling van
de gron-
den en
hoofddee-
len der
Staatsre-
geling.

II. zij geen vergeeffchen arbeid zou doen ;
 BOEK. II. en dat eenige geval, waar in zij van die
 HOOFDST. 1798. vrijheid gebruik zou hebben kunnen maa-
 ken, freedt geheel en al met haare gevoe-
 lens en wenschen. — Men moge zeggen :
 dit belemmerde de Natie in de vrijheid
 haarer keuze, die, met de Staatsregeling te
 verwerpen, thands niets anders uitwerkte,
 dan een tusfschenbestuur te verlengen, dat
 alleen naar derzelve beginzelen te werk
 ging, en welke dus zich wel gedrongen
 zag, dezelve aantenemen ; maar de heer-
 schende partij oordeelde, daar de Volksgeest
 zich reeds ten voordeele dier aangenomen
 beginzelen verklaard hadt, daarin niets anders
 te doen, dan den wil des Volks uittevoe-
 ren. — In de Zitting van 25 Januarij, bestemd,
 om de leden van het Uitvoerend Bewind te
 huldigen, deedt de Representant RANT,
 zoo in zijn naam, als in dien van een aantal
 leden der Vergadering, het gewigtig voor-
 stel, om de gronden vasttestellen, op wel-
 ken dit Bewind zijne handelingen, — de
 Vergadering haare raadplegingen en beslui-
 ten, — en de Ontwerpers der Staatsrege-
 ling hun opgerichten gebouw zouden ves-
 tigen. De juiste overeenkomst van de ver-
 vol-

volgens aangenomen Staatsregeling met dit stuk, dat ten dezen aanzien als de geest der Constitutie beschouwd kon worden, ontslaat ons van de moeite, om hetzelfde hier overtenemen. Slechts die hoofdgronden zullen wij hier opgeven, welken deze Vergadering zich voorstelde te volgen, en in werking te brengen, en die een gedeelte van den lastbrief voor het Uitvoerend Bewind uitmaakten. — Alle vijanden van 's Volks Oppermagt, en zulken, die geenen genoegzaamen waarborg konden stellen voor hunne verkleefdheid aan de Republiek, werden uitgesloten van de uitoeffening der Burgerregten en de waarneming van publieke bedieningen: het eerste werd bepaald ten minsten tot 10. jaaren na de aanneming der Staatsregeling, en werden daaronder gerekend zoodanigen, die de bekende verklaring weigerden afteleggen, geene autentieke bewijzen van *civisme* konden opleveren, en alle erkende vijanden van de Eenheid en Oppermagt des Volks. — Alle Provinciale verdeeling wordt vernietigd; alle Provinciale Schuld inééngesmolten; alle Provinciale inkomsten werden in één Kas gestort; de quota's vernietigd, en de Kerk van den Staat volkomen afgescheiden. — De allernauwste

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

II. vereeniging met de *Fransche* Republiek werd
 B O E K.
 II. zoodanig vastgesteld, dat deze Republiek
 HOOFDST. met de vijanden van de *Fransche* nimmer
 1798. eenige politieke of commercieele relatie kon
 aangaan, en dat zij beiden altijd ééne zaak
 zouden maaken. — Inzonderheid werden
 alle de Uitvoerende Committés, — uitge-
 zonderd die voor de *Oost en West-Indische*
Zaaken, de administratie der *Fransche* troe-
 pen, en die over de goederen van den
 Vorst van *Nassau*, — ontbonden en ver-
 vangen door een *Uitvoerend Bewind*, dat
 ter volvoering der opgedragen magt daad-
 lijk zes Agenten moest benoemen, als één
 voor de *Buitenlandsche*, één voor de *Bin-
 nenlandsche Zaaken*, één voor de *Justitie*,
 één voor de *Finantie*, één voor den *Oor-
 log*, (of de *Landmagt*) en één voor de
Marine of de *Zeemagt*; en buitendien nog
 de vereischte Commisfarissen, bij de Pro-
 vinciale Administrative Bestuuren en de Ge-
 regtshoven, ten einde voor de uitvoering
 der wetten te waaken; welke laatsten mede
 ten spoedigsten geörganiseerd zouden wor-
 den.

Bij de voordragt van dit stuk, scheen
 wel eenige huiverigheid plaats te hebben,
 om het gaaf aantemenen; zommigen wilden

de

de principes , overeenstemmende met de II.
 beginzelen , op 1. 1. Maandag aangenomen , BOEK.
 en hetgeen tot den last aan het Uitvoe- II.
 rend Bewind behoorde , overnemen , maar HOOFDST.
 het overige aan de Commissie ter Staats- 1798.
 regeling verwijzen.

Dan , de Representant LOCKHORST ,
 pleitte met zulk een nadruk voor de aan-
 neming van het Voorstel , en tegen allen
 verwijl in dezen , dat hij wel het meeste
 toebrengt tot de gaave aanneming van het-
 zelve. „ Hoe , dus liet hij zich hooren ,
 „ hebben wij zints twee jaaren niet ge-
 „ noeg geleerd , dat het Vaderland niet
 „ met *raisonneeren* , maar met daaden te
 „ redden is? Laten wij alle discussiën zoo
 „ veel mogelijk vermijden , en , gelijk op
 „ den eersten dag dezer Revolutie , veel ,
 „ zeer veel afdoen. — Wat moet het Ba-
 „ taafsche Volk , wat moet het Fransch
 „ Gouvernement van ons denken , wanneer
 „ wij nu eene zaak Commisforiaal maaken ,
 „ die reeds in eene voorgaande Vergade-
 „ ring , toen wij ons over de beginzelen
 „ eener Constitutie verklaard hebben , is
 „ afgedaan? Hier komen geene langwijlige
 „ deliberatien te pas. Zonder zich hierop
 „ oogenbliklijk te verklaaren , beschouw ik

II. „ de groote zaak , de zaak des Vaderlands ;
 BOEK. „ verloren . Dat wij dan niet langer deli-
 II. „ bereeren , of het advijs eener Commissie
 HOOFDST. „ inwachten : hier moet geen dag , geen
 1798. „ oogenblik verloren gaan .” Hij werd
 door SONSBECK , een der Ontwerpers
 van de Staatsregeling , krachtig ondersteund .
 Zommige leden van die Commissie wensch-
 ten wel dit stuk aan een nader onderzoek
 te onderwerpen , ten einde de bewoordin-
 gen eenigzins duidlijker te maaken ; echter
 toonden zij , dat zij ver af waren , om het
 vaststellen van hetzelfde als eene indragt op
 hunne onafhangelijheid aftekeuren , of dat
 zij oordeelden , dat het afweek van den
 geest hunnes te verwachten Ontwerps . Bij
 een algemeen stilzwijgen op het Voorstel
 des Voorzitters , werd dit aanmerklijk
 stuk gaaf besloten , terwijl een algemeen
 gejuich en de kreet van „ Leeve de Eene
 „ en Ondeelbaare Bataafsche Republiek ! ”
 als eene weérklank van den beslischenden
 hamerslag , het genoegen des Volks , op de
Tribunes , in dit besluit betuigde .

*Aanstel-
 ling en
 huldiging
 van het
 Uitvoerend
 Bewind.* Onmiddellijk hierop volgde de aanstelling
 van het Uitvoerend Bewind , in de persoo-
 nen van VREEDE , FIJNJE , VAN LAN-
 GEN en FOKKER , zijnde WILDERIK VOOR

als

als nog afwezig. Met eene alzins waardigen en gepaste aanspraak van den Representant VREED E , uit aller naam sprekende , aanvaardden zij hun post , na het afleggen der vastgestelde verklaring. Het decreet hunner aanstelling , bij wijze van Provisioneele Instructie hun ter hand gesteld , bevatte de volgende bepalingen ; „ dat het Uitvoerend Bewind afgescheiden en verantwoordelijk aan deze Vergadering zal zijn : het werdt belast met de zorg voor de buiten- en binnenlandsche rust , de onderhouding der diplomatieke betrekkingen met andere Mogendheden , het concerteeren van krachtdaadige maatregelen met het *Fransch* Gouvernement , ter bestrijding van den gemeenen vijand , de daartoe noodige beschikkingen over 's Lands Zee en Landmagt , met *ampere autorisatie* , om de Committé's tot het Bondgenootschap en de Marine , als ook de Provinciaale en Plaatselijke Bestuuren , aan deszelfs orders te onderwerpen , en voorts dezelve ten spoedigsten te ontbinden , en zoo veel noodig te organiseeren , het regt van *patenten* bij uitsluiting te oefenen , en verder alles te doen , wat in deze dringende oogenblikken de nood en het behoud der Bataafsche Re-

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

II. BOEK. II. HOOFDST. 1798. publiek zou kunnen vorderen." Na het doen der belofte, in deze Provisioneerende Instructie vervat, werden zij door den Voorzitter met zeer gepaste gelukwenschingen gehuldigd.

Dus zag de Natie nu reeds de Constitutie aanvankelijk werken: — een *Wetgevend Lighaam*, in de Constitueerende Vergadering: — een *Uitvoerend Bewind* — en alle *Gewestlijke Magten* administratief. Alles ging reeds voort op die beginzelen, die ook de grondslagen der te verwachten Staatsregeling zouden uitmaken. En hoe zeer een *Wetgevend en Uitvoerend Lighaam*, geen van beiden aan eenigen last gebonden, het gevaar der overheersching dreigde, strekte de algemeene Geest tot veel veiliger waarborg tegen dezelve, dan de plegtigst bezworen Reglementen en Instructiën.

Aandis- ding van het Ontwerp van Staatsre- geling aan de Consti- tuerende Vergade- ring. De gebeurtenissen in de maand Januarij, de Ontwerpers zoo menigwerven ter Ver- gadering geroepen hebbende, hadden hun zoo veel tijds ontroofd, dat het hun on- mogelijk was geworden, ten bestemden tij- de, in het laatst van Februarij, de uit- komst van hunnen arbeid inteleveren. Zij dan een uitstel van agt dagen verzochte en

en verkregen hebbende, was de 6 Maart de heuglijke dag, waarop zij met de vereischte plegtigheid hun ontwerp overgaven. De Representant OCKERSE, in naam der Commissie het woord voerende, berigtte in eene sierlijke aanspraak, dat de Commissie, ter tijdsbesparing, het ontwerp reeds ter perse bezorgd hadt, en stelde voor de bepaling van den dag, waarop de overweging een aanvang zou nemen, als ook de benoeming van eene Commissie, om binnen drie dagen van raad te dienen, hoedanig de Vergadering over het aangeboden ontwerp zou raadpleegen en besluiten, als ook nopens de beste wijze, waarop het plan aan het Volk ter kennis gebragt en bestemd zou worden. Na de luidruchtigste toejuichingen van de *Tribunes*, volgde een besluit overeenkomstig de beide Voorstellen, dat ter uitvoering in handen van de Commissie zelve gesteld werd. — Het verslag van dezelve, den 10. uitgebragt, bevatte deze punten, waartoe de Vergadering ook daadlijk besloot, 1. dat het Ontwerp, drie dagen na de ronddeeling, aan de orde van den dag zou gesteld worden. 2. Dat alsdan de eerste vraag zou zijn, of het over het geheel beandwoordde aan

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

II. de grondbeginzelen, den 25. Januarij vast-
 gesteld? 3. Dat het Ontwerp bij titels en
 afdeelingen overwogen, en de begeerde
 veranderingen in handen van de Commissie
 tot de Staatsregeling ten *fine* van redactie
 gesteld zouden worden. 4. Dat de Verga-
 dering zich tot den afloop der deliberatiën
 permanent zou verklaaren. 5. Dat de grootste
 zorg zou gedragen worden, om het ten spoed-
 igiten en door de geheele Republiek te
 verspreiden. 6. Dat de 15de dag na die
 verspreiding de dag der bestemming zou
 wezen. 7. Dat alvoorens de Grondvergade-
 ringen gezuiverd zouden worden van alle
 zoodanigen, van welken men wederstreving
 van de grondbeginzelen der omwending kon
 verwachten. 8. Dat het Uitvoerend Bewind
 Commisfarijsen zou benoemen, ter Oproe-
 ping van de Stembevoegde Burgers, en
 om dezen de bekende verklaring aftenee-
 men, en te doen ondertekenen. 9. Dat
 echter tot doen dezer verklaring niet zou-
 den toegelaten worden de zoodanigen, on-
 der N°. 7. bedoeld, als ook allen, die
 vóór 22. Januarij nimmer in eenige Grond-
 vergaderingen opgekomen waren. 10. Ein-
 delijk, dat het Uitvoerend Bewind gelast zou
 worden, de noodige schikkingen te maaken,
 dat

dat de Officiëren en Gemeenen van de krijgsmagt te Water en te Lande, in afzonderlijke Vergaderingen, hunne stemmen konden uitbrengen, als die, bij en na de Omwenteling van 22. Januarij, zich uitmuntend van hunnen pligt hadden gekwet, en zich door hunne verklaaringen aan de tegenwoordige orde van zaken verbonden.

In de Avondzitting van den 15 Maart, bepaald, om met de overweging van het Ontwerp een aanvang te maaken, was, overeenkomstig het beslotene, de vraag: of het over het algeheel instemde met de op 25. Januarij bepaalde grondbeginzelen? Een diep stilzwijgen was het bewijs der algemeene goedkeuring, die de hamerslag daadlijk bekrachtigde. Vervolgens ging men, op het Voorstel van den Representant NOLST, ter bespoediging der overwegingen over, om bij de Commissie ter Staatsregeling nog eene van 7. leden te stellen; waartoe benoemd werden de Representanten VAN LOCKHORST, MIDDERIGH, COSTERUS, NUHOUT VAN DER VEEN, C. VISSER, JANSSEN en SANDERS VAN WEL, ten einde de aanmerkingen der Leden op het Ontwerp te ontvangen, en van dezelve het noodige gebruik te maaken, met last, om reeds op

II.
BOEK.
II.
HOOFDST.
1798.

II. BOEK. II. HOOFDST. 1798. eerstkomenden Zaterdag, den 17., verflag tevens uitbrengen, en werdt deze Commissie tot den afloop der deliberatiën over het Ontwerp permanent verklaard. — Een algemeen gejuich en de kreet, „Leeve de Republiek!” was het merk der algemeene goedkeuring op de *Tribunes*, over de afdoende besluiten.

Voltooiing van het Ontwerp van Staatsregeling, door de Constituerende Vergadering. Eindelijk, kwam de bepaalde dag van 17. Maart, waarop het Ontwerp zijn vol beslag zou verkrijgen. De Representant van NIJNENBURG, in naam der Vereenigde Commissien verflag uitbrengende, leverde het Ontwerp, gelijk het thands, ingevolge de ingekomen aanmerkingen veranderd was, der Vergadering over, tevens berigtende, dat de korthed des tijds niet gehengde, van de gemaakte veranderingen, (*) of van de oorzaken, waarom

zij

(*) De gemaakte veranderingen waren niet veele: de voornaamsten waren dezen: in Artikel 28 van de Burgerlijke en Staatkundige Grondregelen, was de tijd van 3 Jaaren tot 2 Jaaren verkort. Artikel 53. hadt dit bijvoegzel gekregen: „ook heeft ieder Burger, in welke plaats woonachtig, het regt, om zoodanige Fabriek of Trafiek opterichten, of zoodanig eerlijk bedrijf aantevangen, als hij verkiesen zal.” Nog was ingevoegd Artikel 71, „geen Genootschap of Verzameling van af-

„zon-

zij van zommige aanmerkingen geen ge-
 bruik had kunnen maaken, redenen te ge-
 ven. II.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1798.

„zonderlijke Perfoonen, van welken aard ook, heeft
 „of maakt Reglementen, strijdig met deze grond-
 „beginzelen of de acte van Staatsregeling.” De
 ouderdom, tot stembevoegdheid vereischt, was, van
 22, op 24 Jaaren gesteld. In het 34 Artikel der Acte
 zelve las men, „dat zij, die belast waren met den
 ontvang van 's Lands penningen, in het Wetgevend
 Lighaam geene Zitting mogten nemen, dan na afstand
 van hun post, en met aanbod van verandwoording
 op de eerste aanvraag hunner aanstellers:” in stede
 hier van was een geheel ander 34 Artikel geplaatst.
 Het tractement der Agenten was, van 7000 gebragt
 tot 9000. In het 202 Artikel, vindt men, de kos-
 ten der verwisfeling zijn voor rekening des Bataaf-
 schen Volks, en het 203 luidde aldus: „Het Uit-
 „voerend Bewind onderzoekt voor den afloop van
 „de verwisfeling der Nationaal verklaarde schul-
 „den, naar den aard van alle plaatslijke schulden
 „en de oorzaken, waar uit dezelve zijn ont-
 „staan, en levert van zijne bevinding ten dien op-
 „zigte een duidelijc gespecificeerde opgave aan het
 „Vertegenwoordigend Lighaam, dit laatste be-
 „slischt als dan, welke plaatslijke schulden *al* of
 „*niet* Nationaal verklaard zullen worden. In het
 „eerste geval zal daar omtrend alles plaats heb-
 „ben, wat, ten opzigte der Gewestlijke en an-
 „dere Schulden (Artikel 200, 201) bepaald is.”
 Van dit alles werd niets behouden. Zoo ook was
 uitgevallen het 261 Artikel, dit bevattende; „In-

II. ven. Van twee bedenkingen alleen oordeelde zij eenig verflag te moeten geven; de eene was, dat het Uitvoerend Bewind niet verantwoordelijk genoeg gesteld was: dan, men had geoordeeld, ten dezen aanzien niet noodig, bijzonder te zijn, daar het 12. Artikel der Algemeene Grondbeginzelen aan het Vertegenwoordigend Lighaam de behoorlijke magt verleende, om, wanneer het mogt noodig zijn, die verantwoordelijkheid te doen werken. De andere betrof meerdere bezuiniging in de daarstelling van jaarwedden; doch de Commissie oordeelde, de beste bezuiniging geboren te worden uit de vereenvoudiging van het Bestuur, de vermindering van ambtenaaren, en het voorkomen van ongeoorloofde wegen, om zich oneerlijk op koste des Lands te verrijken. — Na dit rapport, werdt het Ontwerp geheel, met

„ geval van arrest van eenig perfoon word vooraf
 „ gevorderd; 1. dat de acte van verzekering met
 „ redenen zij bekrachtigd; 2. de aanhaling der
 „ wet, volgens welke de verzekering bevolen is;
 „ 3. de aanhaling der wet, welke de bevoegdheid
 „ daarfelt van hem, die de verzekering gebiedt.”
 In Artikel 3 van de additioneele was bijgevoegd;
 „ en bewijzen toonen van hunne verknochtheid
 „ aan de tegenwoordige orde van zaaken.”

met aflating van het Reglementaire, agter
 hetzelfde in Bijlagen geplaatst, gelezen en
 bij titels in overweging genomen. Geene
 aanmerkingen door de Leden op hetzelfde ge-
 maakt wordende, besloot de Voorzitter niet
 alleen overeenkomstig hetzelfde, maar werdt
 het ook, ingevolge eener opzetlijke omvra-
 ge, door de Vergadering verklaard, te zijn
 de Staatsregeling, die aan de vrije beslifching
 des Volks zou worden aangeboden. — On-
 middellijk daarop werdt nog, ingevolge
 het Voorstel van KONIJNENBURG, in
 naam van dezelfde gecombineerde Commis-
 sie gedaan, besloten, om, ter verzekering
 van de publieke rust, ter handhaving van
 het Nationaal crediet, ter krachtdaadige
 voortzetting der Oorlogstoebereidzelen voor
 den volgenden veldtocht, de voorlopige
 keuze van het Provisioneel Uitvoerend Be-
 wind, het volle vertrouwen des Volks en
 van het Fransche Gouvernement bezitten-
 de (*), te bekrachtigen, als ware die aan-
 stel-

II.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1798.

(*) Zommigen willen, dat tot dit voorstel aan-
 leiding heeft gegeven de herhaalde aandrang van
 den Franschen Gezant, niettegenstaande eene even
 zeer herhaalde weigering, op grond, dat de onder-
 handelingen te *Rastadt*, met de gevolgen van dien,

van

II. stelling uit kracht der Staatsregeling zelve
 BOEK. II. geschied. Beide deze besluiten werden met
 HOOFDST. II. de grootste eenparigheid, en de zigbaarste
 1798. bewijzen van goedkeuring en verrukking
 zelfs, zoo van de *Tribunes*, als de Leden der
 Vergadering, genomen. De Fransche Ge-
 zant, bij dezelve tegenwoordig, kon zich
 zelfs niet onthouden, van in de algemeene
 goed-

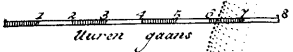
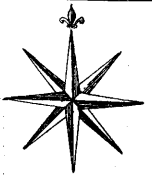
van zulk een tederen en kieschen aard waren, in
 het toenmalig tijdstip, dat het *Fransche* Bestuur daar
 van geene opening kon geven, dan aan Leden van
 een Bewind, welken, ten minsten nog eenige maan-
 den bij voorduuring, in hunne posten bleven. En
 het was, volgens dezen, niet dan op dezen aan-
 drang, dat de leden dezer Vereenigde Commissie,
 ten gelijken tijde, dat zij in het Committé Gene-
 raal, op 17 Maart, vóór het openen der Vergade-
 ring, dit voorstel deden, ook allen hunne huive-
 righeid van dezen maatregel voor zich zelve ver-
 klaarden. Uit dit oogpunt dezen stap beschouwen-
 de, laat zich deze uitdrukking, *het volle vertrouwen*
van het Fransche Gouvernement bezittende, gemakkelijk
 verklaren. — Van welk eene werking, intus-
 schen, in alle deze onderhandelingen, de briefwis-
 feling tusschen S. J. VAN LANGEN en J. RIJKEN-
 BROEK, N°. 1 en 2. I a. C. van de *Bijlagen* agter
de Memorie van het Intern. U. B. geweest zij,
 ondernemen wij ons niet te beslissen, maar la-
 ten dit aan eene meer verlichte nakomelingschap
 over.

goedkeuring en toejuicing te deelen, en II.
 zijn geroep: *Vivent les Heros du 22.* BOEK.
Janvier! te vermengen met die van *leeve* II.
de Republiek! HOOFDST.
 1798.

Dus zag de Natie andermaal zich een *De geest*
 Ontwerp van Staasregeling aangeboden, *van het*
 dat, aan het voorgestelde doel beëindwoor- *Ontwerp*
 dende, vrij moest zijn van die gebreken, *vanStaats-*
 waarom het voorige veroordeeld was, en *regeling.*
 tevens die vereischen bezitten, welken het
 Volk algemeen in zoodanig een maatschappelijk
 verdrag wenschte. Gunstig werdt het reeds
 ten voordeele ingenomen door de eenstem-
 mige goedkeuring, waar mede de Verga-
 dering het vereerd hadt; doch bleef zijn
 oordeel volkomen vrij, daar geene rede-
 wisselingen, of aanmerkingen van haare Le-
 den, het de schoonheden of gebreken van
 hetzelfde hadden leeren kennen. Ook was
 het in het bezit van het eerste ontwerp:
 door vergelijking van beiden kon het zijn
 oordeel ligt bepaalen: Over het algeheel,
 prees het zich den verklaarden Volksgeest
 aan, door korthed en beknotheid: door
 het reglementaire afzonderlijk te plaatzen,
 bevatte het tweemaal minder Artikels, dan
 het voorige. In weinige voorafgeplaatste

II. algemeene beginzelen, bevatte het de Reg-
 BOEK. ten van den Mensch, terwijl de Burgerlijke
 II. en Staatkundige grondregels het zijne reg-
 HOOFDST. ten als Burger en de grondslagen van het
 1798. geheele Gebouw leerden kennen. Inzon-
 derheid fraalde reeds in dezen de geest
 des tijds ten duidlijksten door, daar alle
 bekende Stadhoudersgezinden, zedert 1 Ja-
 nuarij 1795. het Vaderland ontweken, voor
 altijd van deszelfs grond verbannen, der-
 zelve goederen verbeurd verklaard, en te-
 vens de hechtste banden van de nauwste
 vereeniging tuschen deze en de *Fransche*
 Republiek gelegd werden. — Daadlijk, bij de
 intrede in den Tempel, pronkte op den
 Voorgond de waare Eenheid en Ondeel-
 baarheid der Republiek, welker grondgebied
 verdeeld was in 8 Departementen, als van
 den *Eems*; den *Ouden Tsfel*, den *Rhijn*,
 den *Amstel*, *Texel*, de *Delf*, de *Dommel*,
 de *Schelde* en *Maas*; waardoor zelfs de
 laatste overblijfsels van het *Foederalisme*
 geheel vernietigd werden. De 7 Ringen
 en Gemeenten, in ieder Departement, strek-
 ten ter regeling der Departementale en
 Gemeente-Bestuuren; gelijk de Districten
 en Grondvergaderingen, de verkiezingen
 der

NIEUWE KAART
der
BATAAFS. REPUBLIEK
VERDEELD IN DEPARTEMENTEN
EN RINGEN,
Volgens de Acte van Staats
regeling voor het
BATAAFSCHE VOLK.
TE AMSTERDAM, BY
J. A. L. LART, 1798.

VERKLARING.
 ⚡⚡ Hoofdstaats en der Departementen.
 ⚡ Hoofdstaats en der Ringen.
 ⚡ Departementale Gerechtshoven.
 ⚡ De Departementen zijn aen een kant met
 Capitalen en de Ringen met de overige Officieren.

(G. van der Aa, 1845)

der Volksvertegenwoordigers bepaalden. II.
 Tot uitoeffening van de dierbaare regten, ^{BOEK.} II.
 als Burger, werdt ieder bevoegd verklaard, ^{HOOFDST.}
 die in het Stemregister was opgetekend, en ^{1798.}
 ter verkrijging van het zelve werdt het af-
 leggen en teekenen der bekende verklaring
 gevorderd, als ook de belofte, om nimmer
 iemand te stemmen, dien men hield, een
 Voorstander van strijdige gevoelens te zijn.
 Bekende Voorstanders van zoodanige begin-
 zelen werden, voor den tijd van 10 Jaaren,
 volftrekt uitgesloten. De stembevoegde
 Burgers, in Grondvergaderingen, ieder voor
 500 zielen, bijeengekomen, benoemden
 zelve hunnen Vertegenwoordiger en tevens
 een Kiezer, van welken veertig vergaderd,
 bij volftrekte meerderheid, den Vertegen-
 woordiger koozen. In het Lighaam der
 Vertegenwoordigers was de hoogste magt
 geplaatst, waaraan alle bewindvoerende lig-
 haamen onderworpen waren. De deelen
 van deszelfs gezag werden naauwkeurig aan-
 gewezen. In twee Kamers verdeeld, de
 eene eens zoo veel Leden, dan de andere,
 bevattende, zonder onderscheid van jaaren
 echter, was door wijze bepalingen tegen
 de langwijligheid, zoo wel als ecne ge-

II. vaaerlijke overijling gezorgd. Een hunner
 BOEK. II. hoogste pligten, zoo wel als van het Uit-
 HOOFDST. voerend Bewind, was, tegen de invoering
 1798. van het Stadhouderschap en *Foederalisme*
 te waaken. Het laatste Lighaam, door de
 beide Kamers buiten zich gekozen, van
 welken de eerste de Nominatie, de tweede
 de Keuze formeerde, had zekerlijk het
 uitgestrektst gezag, daar het zelfs over de
 Departementaale Bestuuren bewind voerde:
 echter was dit gezag te naauw verbonden
 aan de goedkeuring van het Vertegenwoor-
 digend lighaam, om het immer tot wille-
 keur te kunnen misbruiken. De Gewest-
 lijke Souverainiteit was geheel en al ver-
 nietigd, en slegts tot een administratief be-
 stuur bepaald.

De Geldmiddelen, onder één beheer ge-
 bragt, — de Schulden inééngesmolten, —
 de Lasten gelijklijk geheven, althands binnen
 twee Jaaren, — en de Kerk van den Staat ge-
 scheiden zijnde, in zulk een uitgestrekten zin,
 dat, na drie jaaren, alle Kerkgenootschap-
 pen voor de kosten van hunnen eigen eerdienst
 zouden moeten zorgen, — waren deze groote
 twistfakkels geheel uitgedoofd. De Regter-
 lijke magt, onafhankelijk, geheel van de
 Po-

Politie afgescheiden, echter onder een be-
 hoorlijk toezigt gesteld, — de aanleidin-
 gen tot de meenigte van geschillen en regts-
 vorderingen, hoogstverderflijk voor de wel-
 vaart en zedenlijkheid, door de aanstel-
 ling van Vrederegters vernietigd worden-
 de, — kon ieder Burger op eene spoedige
 en onkostbaare oeffening des regts, op de
 handhaving van rust, veiligheid, eer en
 eigendom, staat maaken. Moeilijk werd het
 gemaakt, om deze magt tot eene dienaares
 der staatkunde te misbruiken; — wegge-
 nomen was de vrees voor haare overheer-
 fching; — daar het Nationaal Gerichtshof,
 bestemd om Staatsmisdaaden van Nationaale
 Beambten te onderzoeken, alleen dan bijeen
 kwam, wanneer het Vertegenwoordigend
 Lighaam den grond van beschuldiging decre-
 teerde, en daar het gekozen werdt uit de
 Departementaale Gerichtshoven, en nog wel
 bij looting. Maar boven alles prees het
 Ontwerp zich der aanneming aan, daar het,
 na den tijd van vijf jaaren, eene herziening
 vastfelde, en dus ieder het zekerst uitzigt
 opende op een spoedig herstel der gebre-
 ken, die het nog mogt bevatten. Niemand
 dus zal, gelooven wij, twijfelen, dit oor-

II.
 BOEK.
 II.
 HOOFDST.
 1798.

II. deel te onderschrijven, dat dit Ontwerp,
BOEK. over het geheel, gesteld was in den geest
II.
HOOFDST. van de verklaarde Vrienden der omwen-
1798. ding, aan de bij hun aangenomen begin-
zelen beëndwoordde, en geen dier gebre-
ken kende, waarom het eerste Ontwerp der
afkeuring waardig was geoordeeld.

DERDE HOOFDSTUK.

HET TWEEDE ONTWERP VAN STAATS-
REGELING, DOOR HET VOLK AAN-
GENOMEN EN INGEVOERD.

o

De inhoud van het Ontwerp van Staats-
regeling, over het algemeen, aanden wensch
van een groot deel des Volks zoo wel
voldoende, — de omstandigheden van tij-
den zoodanig gesteld zijnde, dat zij alle be-
dachtzaame en waare Vrienden des Vader-
lands drongen, het aangeboden Ontwerp,
ondanks de gebreken, die zij in hetzelfde
meenden te vinden, aantenemen, — de ge-
biedende noodzaaklijkheid, voor hen, die
minder met hetzelfde instemden, om thands
eigen begrip en eigen gevoelen aan het
waare heil des Vaderlands opteofferen: —
dit alles bragt het Bataafsche Volk juist tot
dat punt, waar, onzes erachtens, een Volk
zijn moet, om eenige form van bestuur te
kiezen: (*) — dit alles moest het, thands
den Volke aangeboden, Ontwerp eene gun-
stige aanneming belooven. Niettemin, en
dit is het gewoon gevolg van Burgerbe-
roeringen, de ondervinding van den geest
van

II.

BOEK.

III.

HOOFDST.

1798.

(*) Vergelijk bl. 8—10.

II. van onvermoeide tegenwerking, de ver-
 BOEK. klaarde meening van zoo veele duizenden,
 III. HOOFDST. ten voordeele van lijnregtstrijdige beginze-
 1798. len, maakten de heerschende Staatspartijen
 ten uitersten huiverig, om het daarop te
 laten aankomen. Het oneindig gewigt,
 aan de aanneming van het Ontwerp ver-
 bonden, deed haar ten allerzorgvuldigste
 bedacht zijn, om dezelve te verzekeren,
 daartoe maatregelen in het werk stellende,
 welken men mogelijk meende dat door de
 nood des tijds, en het aangenomen stelzel,
 konden worden gewettigd.

Zuivering
 der Grond-
 vergade-
 ringen. Eenmaal bepaald hebbende, dat nie-
 mand de bevoegdheid tot uitoeffening van
 de regten eens Burgers, en het genot der
 daaraan verknochte voordeelen, kon verkrij-
 gen, dan die de grondbeginzelen van de
 Staatsregeling van gantscher harte aankleef-
 de, volgde daaruit onvermijdelijk, dat
 geene anderen ter bestemming van het Ont-
 werp konden toegelaten worden, dan zoo-
 danigen, wier bekende denkwijze met die
 gronden instemde. Op voordragt van de
 Commissie van Staatsregeling, in haar ver-
 slag van den 10. Maart, door de Consti-
 tuerende Vergadering in een besluit ver-
 anderd, benoemde het Uitvoerend Bewind,
 in alle plaatsen der Republiek, Gemagtig-
 den

den tot zuivering der Grondvergaderingen. Dezen kregen in last, om alle zoodanigen, die vóór 22 Januarij in geene Grondvergaderingen waren opgekomen, of die bij hen bekend stonden, als wederstrevers van de tegenwoordige orde van zaken, of zich den dienst des Vaderlands onttrokken hadden, doortefchrappen op de lijsten der stemgeregtigden, en werden dezen voorbijgegaan in de oproeping, om de bekende verklaring afteleggen en te teekenen, — welk vereischte gevorderd werdt, om in de Grondvergadering zijne stem uittebrengen. Dan, dezen gingen in die zuivering zoo ruuw te werk, dat zij onder goedgekeurden ook veele zoodanigen toelieten, tot het doen der verklaring, die de meeste vereischten tot de stembevoegdheid, volgens het Ontwerp van Staatsregeling, misten, en onder de afgestemden ook zulken stelden, die niet slegts als Vaderlanders, maar als vuurige voorstanders en bewerkers van de tegenwoordige orde van zaken bekend stonden. Van alle oorden der Republiek, ging eene bittere klacht tegen zulk eene willekeurige en onregtmatige handelwijze op; geene kleene verbittering ontstond daaruit, bij zeer veelen, die bovendien het

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

II. noodzakelijke, of zelfs het nuttige van de
 DORP. zen maatregel, zelfs met een staatkundig
 III. oog beschouwd, betwistten; terwijl vooral
 HOOFDST. het ongeschikte en onregtvaardige in de
 1798. uitvoering de gemoederen meer en meer
 vervreemde. Verscheide Representanten,
 gelijk OCKERSE, MIDDERIGH, en ande-
 ren, handhaafden de zaak dezer veronge-
 lijkten in de Vergadering, met den meest
 mogelijken nadruk, toen de adresfen van
 beklag overwogen werden (*). Dan, de
 tijd van de bestemming der Staatsregeling
 te kort op handen, en het aantal der regt-
 maatic en onregtmaatic uitgezonderden te
 groot zijnde, om het bedoelde herstel nog
 ten gepasten tijde te bezorgen, waren alle
 zoodanige poogingen vruchtloos. Eindelijk,
 werd

(*) Sommigen willen, dat het eigenlijk oogmerk
 dier zuivering zich bepaalde tot *Zeeland*, *Overijsel*,
Golderland en *Groningen*, waar men den geest als
 het meest gekant tegen de aangenomen beginzelen
 beschouwde, en dit middel voornaamlijk zijn oor-
 sprong verschuldigd was aan de voorzorg, om, bij
 de volgende keus der leden tot het Wetgevend
 Lighaam, alle aankleevers der *Anti-Republikeinsche*
 gevoelens te weeren, als zijnde men toen nog niet
 bedacht op den maatregel, die den 4 Meij geno-
 men werd.

werd men wel bedacht, om die grieven te herstellen, door, den 10 Meij, en dus lang nadat de Staatsregeling bestemd was, alle plaatselijke Bestuuren te gelasten, om de stemregisters te openen voor allen, die vermeenden, de vereischten tot de stembevoegdheid te bezitten. Dan, toen was het reeds te laat, om door dat herstel eenig genoegen te geven. De uitkomst bewees ook, dat de Gemagtigden, hoe onberaaden zij ook in deze zaak te werk gegaan waren, taamlijk wel aan het hoofdoel van hunnen last beantwoord hadden, door geene anderen ter stemming toetelaaten, dan van welken men, op eenigen grond, goedkeuring van het Ontwerp kon verwachten.

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

Het is eene treurige, maar niet minder zekere waarheid, dat, onder de duizende handen, ter bewerking eener omwenteling noodig, maar al te veelen, uit geheel andere gronden, dan uit liefde tot de beginzelen en het heil des lands, werkzaam zijn: maar al te veelen, die bij zoodanige omkeeringen een persoonlijk belang beoogen, dat alleen door het verkrijgen van voordeelige ambten kan voldaan worden. Thands inzonderheid beloofde de gesteldtenis van

Ontzet.
ting van
Ambte-
naaren.

II. tijd een rijken oogst voor alle zoodanigen, die, tot vestiging der tegenwoordige
 BOEK. III. HOOFDST. 1798. orde van zaken, hunne hulp geleend hadden. Van den anderen kant, lag 'er het Bestuur ook ten hoogsten aan gelegen, alleen door zoodanigen de posten te zien bekleeden, van wier bekende denkwijze het eene gereede samenwerking, eenstemmigheid, en vaardigheid in alles, wat de uitvoering betrof, kon verwachten. Reeds van het begin der Omwending, was de klacht tegen het verheffen tot voordeelige ambten van bekende wederstreevers van de aangenomen beginzelen, of het bevestigen en handhaven in hunne posten van zoodanigen, die zich in alles van de vastgestelde orde als nog afkeerig betoonden, en het voorbijgaan van hen, die goed en bloed voor de Omwending veil gehad hadden, bij de Vrienden der Omwending algemeen, en het ongenoegen deswege niet zelden de bron geweest van de gevaarlijkste onlusten. Tot hiertoe had men vruchteloos poogingen aangewend, om hierin verandering te bewerken: zoo schrander, als stout, waren dezelve, zelfs daar zij de meeste uitwerking beloofden, of ontdoken, of verijdeld. Zelfs de Voorstellen van C. L. VAN

BEIJ-

BEIJMA, VAN KANTELAAR EN SONNA-
 VILLE, in de tweede Nationaale Vergade-
 ring, hadden niets wezenlijks uitgewerkt.
 Van deze Vergadering dan, en van de
 vastgestelde orde, kon men niets anders ver-
 wachten, dan, ook in dit opzigt, een ge-
 heel ander gedrag. En waarlijk, het be-
 houd en de vestiging dier orde hing groot-
 lijks af, dat men in de uitvoerers der
 bevelen geene openlijke wederstreevers of
 listige ontduikers aantrof. Dit maakte het
 Bestuur al in den aanvang bedacht, om al-
 les op eenen geregelden voet te brengen.
 Alle Gewestlijke en Gemeente-Bestuur-
 en werden ontbonden, en, daar zij over het
 algemeen te talrijk waren, door een klee-
 ner getal vervangen, 't zij van anderen,
 of ook wel van dezelfde perfoonen. Die
 zoogenaamde *Reörganisatie* strekte zich ook
 uit tot derzelver Ministers, en tot alle
 ambtenaaren, van de hoogsten tot de laag-
 sten. Gelijk de Commisfarisfen der Admi-
 nistrative Bestuur en de Plaatslijke Bestu-
 ren, derzelver Ministers, alsmede de Schou-
 ten Civil, af en aanstelden; zoo hadden
 ook die nieuw aangestelde Gemeente-Be-
 stuur en in last, om binnen 14 dagen alle
 Gewestlijke onwaardige Ambtenaaren aan
 de

II.
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1798.

II. de Administrative Bestuuren optegeven, en
 BOEK.
 III.
 NOORDST. 1798. dige Ambtenaaren van hunne posten te
 ontzetten. Zelfs werd die hervorming tot
 de Gerigtshoven, waar het noodig was, uit-
 gestrekt. Dan, ook hier speelden baatzucht
 en persoonlijke wrok wel voornaamlijk
 haare schandelijke rol, en vrijdelden het
 staatkundig goed oogmerk, dat met die
 verandering was voorgesteld. Zommige Ge-
 magtigden — aan wier willekeur de aan-
 stelling en afzetting op zeer veele plaatzen
 was overgelaten, althands, die geen anderen
 regel hadden, dan alleen zoodanigen te
 ontzetten, die als leden van Gemeenebest-
 gezinde Societeiten bekend stonden, waar-
 op alleen uitgezonderd werden zij, die be-
 wijzen konden, tot dit lidmaatschap ge-
 dwongen te zijn geweest, of zich met een
 oogmerk, ter vrijdeling van de geheime
 woelingen der zoodanigen, in dat lighaam
 te hebben begeven, — misbruikten het ge-
 geven vertrouwen allerschandelijkst, door
 niet zelden zichzelve te verheffen in den
 stoel, dien zij anderen geboden te verla-
 ten, of de ontzetting ook tot de minstaan-
 gelegene ambtjes uitteftrekken, of andere
 eischen van de grilligste willekeur te vol-
 gen.

gen. Het ontbrak, echter, onder dezen, ook niet aan voorbeelden van zoodanigen, die, in de plaats der ontzetten, aangesteld zijn, de, of voor die keuze bedankten, of, waar die weigering niet toegelaten werdt, den post, niet dan op de edelmoedigste voorwaarden, aannamen. — Zulk eene niet zeer menschlijke of gemoedlijke handelwijze, zeer veelen van alle bestaan beroovende, en zeer veele onschuldigen in de diepste armoede dompelende, verbitterde de aangename gewaarwordingen over de ommekeer van zaaken, en legde den grondslag tot een misnoegen, veel gevaarlijker en verderflijker, dan het kwaad zelve, welks uitroeijing deze maatregel bedoeld had.

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

Gelijk nu de tijd geboren scheen, om al dat gene in werking te brengen; dat reeds van den eersten dag der Omwenting, zoo dikwijls en telkens vruchteloos beproefd was, zoo oordeelden de ijverige Voorstanders van de gevestigde orde, deze gelegenheid te moeten aangrijpen, om de Nationaale regtvaardigheid uitteoeffenen. Van verscheiden oorden der Republiek, verzoekschriften ingeleverd zijnde, zoo om de *amnestie* ten voordeele van plundersaars, in de Omwenting van 1787., intetrekken, als,

Maatregelen omtrend de Regenten van het vorige Bestuur.

II. als, om op de Regenten van het vorig
 BOEK. Bestuur de schaade, daardoor, als ook door
 III. den inval der *Pruisen*, en vervolgens van
 HOOFDST. de *Franfchen*, aangebragt, te verhaalen, en
 1798. niet minder, — hen de, aan de *Franfchen*
 toegestaane, honderd millioenen te doen be-
 taalen, — vereenigde zich de Vergadering
 zaaklijk met deze Voorstellen, en besloot
 provifioneel, alle de Regenten en Ministers
 van het vorig Bestuur het vertrek buiten
 de Republiek, zelfs buiten de plaats hunner
 inwooning, te beletten, en alle vervreem-
 ding hunner goederen bij verkoop of over-
 dragt voortekomen: wordende zelfs alle
 nog hangende verkoopen en overdragten
 gefchorst. Het Uitvoerend Bewind had
 moeds genoeg, om daartegen een treffend
 en bondig vertoog inteleveren, de ramp-
 spoedige en verderflijke gevolgen van dien
 maatregel voor de welvaart des Lands in
 het algemeen, en bijzonder voor den han-
 del, als moerende een geheelen stilstand
 in denzelven voordbrengen, met de lee-
 vendigfte kleuren afmaalende. Dan, on-
 danks deze poogingen, bleef de Vergade-
 ring bij het genomen besluit volharden,
 onder last echter, dat het Uitvoerend Be-
 wind de noodige voorzorg zou dragen,
 dat

dat de uitvoering van dit besluit geene belemmering aan den handel toebragt. Weinig uitwerking, echter, heeft dit besluit voorgedragt.

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

Met alle deze veranderingen, staat de geschiedenis der Amsterdamsche Artilleristen in een te naauw verband, om niet nog eenmaal de aandacht tot dezelve een oogenblik te bepaalen. De eerste bron der onlusten van dien tijd schulde toch alleen in den tegenstand tegen die maatregelen, welken thands aan de orde van den dag waren, en deze bijzonderheid stelde de buitenspoorigheden, daaruit voortgevloeid, thands in een verschoonend licht. Zeer gereed was dan ook de Vergadering, om, op het eerste verzoek van dat Corps, dat uit hoofde van het gebeurde nog ontbonden was, en, waardoor onschuldigen zoo wel als schuldigen, onder dezelfde schande zugtten, zorg te dragen voor het herstel dier griev. Eenigen van de Gemagtigden der Vergadering tot de zaken van de Gewapende Burgermagt verschenen, in het begin van Maart te *Amsterdam*, en deden aan het gantsche Corps zijne ontneomen wapenen terug geven. Met vereischte plegtigheid in de wapenen gekomen, werd

het

- II. het volkomen in zijne eer hersteld, en ver-
 BOEK.
 III. volgens ontbonden, tot op den tijd van de
 HOOFDST. volledige en constitutioneele beschikkingen
 1798. over de geheele Nationaale Burgermagt.

*Aanne-
 ming van
 het Ont-
 werp van
 Staatsre-
 geling door
 het Volk.* Onder alle deze beschikkingen en voor-
 behoedzelen, naderde de, voor de Bataaf-
 sche Republiek zoo gewigtige en alles
 beslisschende, dag van de bestemming der
 Staatsregeling. Een tijd van 15 dagen, na
 de openbaare uitgave, was, overeenkom-
 stig het besluit der Vergadering van 10
 Maart, bestemd, om het ontwerp te lezen
 en te beoordeelen. Kort zeker schijnt die
 tijd; doch, lang vóór denzelfden, was de
 Natie met het Ontwerp reeds bekend, door
 Dagpapiereu en andere nadrukken van het
 Ontwerp, in welker verspreiding ieder om
 het zeerst ijverde. Op een en denzelfden
 dag, zou het Ontwerp door de geheele Re-
 publiek met *ja* en *neen* bestemd worden.
 De 23 April was hiertoe bepaald. Daar
 in dit Ontwerp de beletzels opgeheven wa-
 ren, hoedanigen, in het voorige, het den
 Soldaat en Zeeman onmogelijk maakten,
 om zijne stem over deze, ook voor hem
 hoogstbelangrijke, zaak uittebrengen, daar
 zelfs de Vergadering op 10 Maart vastge-
 steld had, dat ook de Officiers en Gemeen-
 nen

nen van de Land- en Zeemagt, over het Ontwerp hunne stemmen zouden uitbrengen, daar zij de openlijkste blijken van hunne goedkeuring van den 22 Januarij hadden gegeven, waren nu ook de noodige schikkingen beraamd, dat de geheele Bataafsche Land- en Zeemagt, mede, haare stem kon doen hooren. Het getal van hen, die ter Grondvergaderingen verscheenen, bedroeg, ondanks de meenigte uitgezonderden, 165,520; — en dus 28,794 meer, dan bij de stemming over het eerste Plan; — van welken 153,913 het Ontwerp goedkeurden, en 11,597 het verwierpen (*). Op de staatkijkste wijze werd deze gewenschte uitkomst, door het Uitvoerend Bewind, aan de Constitueerende Vergadering den 1 Mei bekend gemaakt, zijnde dezel-

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

(*) De staat der stemming in de voormalige Gewesten, was als volgt: *Zeeland*, voor, 4972. tegen, 263. *Utrecht*, voor, 3451. tegen, 506. *Gelderland*, voor, 13236. tegen, 560. *Overijsel*, voor, 12915. tegen, 1172. *Drenthe*, voor 1862. tegen, 423. *Vriesland*, voor, 6489. tegen, 231. *Bataafsche Brabant*, voor, 31,004. tegen, 5152. *Stad en Lande*, voor, 3633. tegen, 100. *Holland*, voor, 49,382. tegen, 1919. *Leerdam*, voor, 41. tegen, 4. *Buuren*, voor, 37. tegen, 4. *Marine*, voor, 6329. tegen, 100. *Armée*, voor, 20,562. tegen, 63.

N n

II. zelve op Pergament, met driekleurige linnen versierd, geschreven; en werd deze aankondiging verlevendigd door het streeklendst muziek, dat dezelve voorging en volgde, en door het losfen van het Geschut en het speelen der Klokken verder verspreid.

ROEK.
III.
HOOFDST.
1798.

Zie daar dan nu het, weleer *Nederlandsche*, doch thands *Bataafsche Volk*, in het bezit eener Staatsregeling, gebouwd op de eeuwige, onveranderlijke gronden van ieder maatschappelijk verdrag, — een geluk, waar naar het twee eeuwen vruchtloos gehaakt had. Doch kostte de aanneming van dezelve tijd, moeite, geduld en zelfsverlochening, de invoering van dezelve moest nog voorafgegaan en voorbereid worden door gebeurtenissen, die wij, ter eere der omwending, gaarn uit deze geschiedenis wenschten te kunnen wischen, en die dit tijdperk, hoe kortduurend, hoogstbelang-

Aandrang rijk maakten.

va. veelen Nauwlijks had de 17 Maart, bij vervroe-
bij de ging, de Staatsregeling in werking gebragt,
Constit. door de tijdljke aanstelling van het Uit-
Vergade- voerend Bewind, als Constitutioneel ge-
ring tot schied, te bekrachtigen, of veelen wer-
den over- gemvoor-
gang in digend den ijverig, om, langs dergelijk een weg,
het Verte- als
Lighaam.

als weleer de Fransche Nationaale Con-
 ventie, bij den overgang van het Revolu-
 tionair tot het Constitutioneel Tijdperk,
 betrad, de teugels van het Bestuur in de-
 zelfde handen, die ze tot hier toe gevoerd
 hadden, te verzekeren. Van dag tot dag,
 werd de Vergadering, bij verschillende
 adresfen, aangezocht, om bij de Constitu-
 tioneele vorming van het Vertegenwoordi-
 gend Lighaam, zich zelve, voor twee
 derden, tot dien rang te verheffen. Som-
 migen wel dier Vertoogfchriften bepaal-
 den, dat, bij de verkiezing der Leden tot
 dat Lighaam, in de Grondvergaderingen,
 het Volk zou besliffchen, of twee^o derdert
 van de tegenwoordige Constitueerende Ver-
 gadering in het Vertegenwoordigend Lig-
 haam zouden overgaan; anderen, dat men,
 ten dienzelfden einde, Naamlijsten van de
 tegenwoordige Leden in de Grondvergade-
 ring zou voorleggen, ten einde daaruit
 eene vrije keuze te doen; anderen, einde-
 lijk, lieten het geheel aan de Constituee-
 rende Vergadering over: onder deze Ver-
 toogen kwam toch ook één in, dat een
 uitdruklijk protest tegen zoodanig een maat-
 regel behelsde.

II.
 BOEK.
 III.
 HOOFDST.
 1798.

II. Alle deze Vertoogen, in handen van de Re-
 BOEK. presentanten LOCKHORST, COSTERUS,
 III. presentanten BOSCH, VOOGD, OCKERSE, WELS-
 HOOFDST. BOSCH, VOOGD, OCKERSE, WELS-
 1798. MAN, VISSER CASPSZ., HOFFMAN en
 Gronden VAN DER HOEVEN, gesteld zijnde, dee-
 voor en te- den een verslag geboren worden, welk de
 gen dien overgang. redenen voor en tegen dien overgang voor-
 droeg, en de beslissing geheel aan de
 Vergadering overliet. Onder de laatste be-
 hoorde — de bepaalde roeping der Leden,
 die zich alleen tot de invoering eener Staats-
 regeling uitstreckte, maar geenzins, om zich
 een Constitutioneel gezag aantematigen, —
 het strijdige met de Staatsregeling, die het
 Vertegenwoordigend Lighaam, door het
 Volk verkoren, wilde, — het onnodige van
 dezen stap, uit hoofde van de zuivering
 der Grondvergaderingen. Doch, van den
 anderen kant, kon aangevoerd worden, —
 de vooronderstelde geschiktheid en gereed-
 heid der tegenwoordige Leden, om de
 Staatsregeling in werking te brengen, —
 de mogelijkheid van eene geheel verkeerde
 keuze door het Volk, daar 'er flegts zes-
 tien Leden in de tweede Kamer behoef-
 den, om den echten geest der Staatsregeling
 te verlammen, — de uitwendige belangen
 der

der Republiek, die daardoor het best verzekerd zouden worden, — het stilzwijgen van de Staatsregeling, nopens de regeling der eerste keuze, het welk de toepassing van de wijze van volgende verkiezingen, ook op de eerste toeliet, — en eindelijk, de onmogelijkheid, om de Staatsregeling in werking te brengen, indien 'er niet alvorens een Vertegenwoordigend Lighaam bestond. — Na de uitvoerige voordragt van alle deze redenen, door den Representant BOSCH, die het aan de Vergadering zelve overliet, hoedanig een besluit hier in te nemen, zonder, volgens gewoonte, van praedvijs te dienen, verklaarde de Voorzitter VAN ALTENA, dat hij oordeelde, dat inzonderheid de laatste redenen, wegens de noodzaaklijkheid van een Vertegenwoordigend Lighaam, om de Staatsregeling in werking te brengen, en de onbevoegdheid van de Constituerende Vergadering, tot deze taak, — eene Vergadering, die daadlijk door de aanneming der Staatsregeling, zich als ontbonden moest beschouwen, — bij alle de Leden het vereischte gewigt zouden hebben. — Waarom hij zich geregtigd en verpligt reekende, in overweging te geven, of de Vergadering

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

II. kon goedvinden te verklaaren , haar aan-
 BOEK
 III. wezen , met en door de aanneming der
 HOOFDST. Staatsregeling , als vervallen te beschou-
 1798. wen , en dus zich daadlijk te vormen tot
 het Verteegenwoordigend Lighaam , bij de
 Staatsregeling bepaald. Niemand der Le-
 den zich tegen dit voorstel verzettende ,
 bekrachtigde de hamerflag dit besluit , waar-
 bij de Conſtitueerende Vergadering ver-
 vallen verklaard , en in het Wetgevend
 Lighaam des Bataaffchen Volks herſchepen
 werd. (*) Men bepaalde nogthands daar-
 bij ,

(*) Ter nadere opheldering van dezen geheel
 buitengewoonen ſtap , diene het volgende , opge-
 maakt uit berigten van zoodanigen , die in dezen
 de waarheid konden weten. De *Franſche* Gezant,
 ten uiterſten gezet , om den klem des Beſtuurs
 in handen van zoodanigen te doen blijven , van
 wier heerſchende gezindheid hij de duchtigſte
 proeven had ontvangen , en beducht , dat eene te
 ruime openſtelling der Stemregisters den weg
 zou baanen , om lieden van eene geheel andere
 denkwijze in het Beſtuur te dringen , ſpaarde
 geen aandrang of overreeding , om de Leden der
 Vergadering , die volſtandig weigerden hier in te
 treden , tot dezen ſtap te bewegen. Hij vervoeg-
 de zich eindelijk bij de Vereenigde Commiſſie ,
 tot het Ontwerp en de redactie der Staatsregeling ,
 en begeerde , in naam van zijn Gouvernement , dae
 zij

STAATSREGELING. 567

bij, de oproeping van alle Grondvergaderingen, ter verkiezing van Plaatsvervangers, II.
BOEK.
III.
bij HOOFDST.
1798.

zij in het Plan van Staatsregeling zelve zou plaatsen, dat voor de eerstemaal, bij de daarstelling van het Vertegenwoordigend Lighaam, alle de reeds aanwezige, of anders twee derden der Leden uit de Constitueerende Vergadering zouden aanblijven, 'er bij voegende, dat hij dit als het eenig middel beschouwde, waardoor zijn Gouvernement verzekerd kon zijn, dat de gewigtige stap van 22 Januarij zou worden gereëlifeerd: — dat dit van geen minder aanbelang was, als het doen aanblijven van het toenmaalg Uitvoerend Bewind, en dat hij van de Mannen van den 22 Januarij verwachtte, dat zij, door dezen naderen stap, hun eigen Gouvernement zouden weten te consolideeren, en even daardoor de Bataafsche Republiek tot eene Bondgenootte voor de groote Natie te maaken, waarop zij in alle gevallen zou kunnen reekenen. De Commissie voldeed echter toen aan dit verzoek niet. Niettemin, vermogt de geduurige herhaaling van zijn aandrang zoo veel op dezelve, dat zij, bij de herziening der Staatsregeling, de mogelijkheid overliet, dat, in geval van nooddwang, de Constitueerende Vergadering zich zou kunnen veranderen in het Wetgevend Lighaam, zonder den letter der Staatsregeling te schenden. Even dezelfde huiverigheid bezielde ook de Commissie, bij haar rapport over het aanblijven dat zij in een Committé Generaal, op den 3 Meij, uitbragt. Des avonds van dienzelfden dag, werkte die Gezant eindelijk zoo veel uit, in

VI. bij de thands zitting nemenden, — en van
 BOEK. III. Vertegenwoordigers en Plaatsvervangers,
 HOOFDST. voor de ontbrekende Leden, zullende bij
 1798. looting beslist worden, voor welk District
 ieder Lid zitting nam: gelijk dan ook, ver-
 volgens, alle Grondvergaderingen tegen den
 laaften Dingsdag in Junij, zijnde de 29,
 tot die verkiezing van Vertegenwoordigers
 en Plaatsvervangers opgeroepen werden. (*)

*De Consti-
 tuerende
 Vergade-
 ring in het
 Vertegen-
 woordig-
 end Lig-
 haam des
 Bataaf-
 sche, olks
 vervormd.* Thands de Constituerende Vergadering
 vervallen en in het Wetgevend Lighaam
 vervormd zijnde, liet de Voorzitter de naa-
 men van alle de Leden oplezen, om te
 vernemen, of allen de bij de Staatsregeling
 vereischte hoedanigheden bezaten, om in
 het

éene afzonderlijke bijeenkomst van Leden der Ver-
 gadering en van het Uitvoerend Bewind, dat, in het
 Comitté Generaal van den volgenden dag, wan-
 neer de Representant BOSCH het verslag uitbragt,
 gelijk het vervolgens in de open Vergadering werd
 voorgelezen, de meerderheid zich vóór den maat-
 regel verklaarde. *Frankrijk wil het*, was het magt-
 woord, waarmede men de huiverigheid van vee-
 len overwon.

(*) Volgens de tegenwoordige bevolking, den
 grondslag van het getal der Vertegenwoordigers,
 moest de eerste Kamer 64 en de tweede 30 Leden
 bevatten.

het Vertegenwoordigend Lighaam Zitting te nemen. De Representanten DERKS, FLOH, VAN LOCKHORST, KONIJNENBURG, VESTERS en HOFFMAN, verklaarden zich, volgens dezelve, onbevoegd, om Zitting te nemen, en nam de laatstgemelde, met eene treffende aanspraak, uit aller naam afscheid: waarna zij tot de eer der Zitting genoodigd werden. En nu proclameerde de Voorzitter deze Vergadering te zijn, *de algemeene Vergadering van het Vertegenwoordigend Lighaam des Bataafschen Volks.* — Ingevolge de Staatsregeling, nam de tegenwoordige Voorzitter, ter regeling dezer Vergadering verzocht, van alle de Leden de vereischte verklaring af, en deed twintig Leden uit dezelve benoemen, om twee derden van de tweede Kamer uitte maaken. Bij meerderheid van stemmen viel deze keuze op GULJÉ, VAN ALTENA, WITBOLS, BOSCH, VAN ZONSBEEK, PLOOS VAN AMSTEL, TH. VAN LEEUWEN, VAN HUGENPOTH TOT AERTH, RABINEL, BROMET, THOENS, BELJAART, E. M. VAN BEIJMA, WELSMAN, BRUINS, COSTERUS, C. VISSER CASPSZ., VERHEES, SANDERS VAN WELL en MIDDE-

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

II. RIGH. (*) Nadat dezen als *de tweede*, en
 BOEK. de overig zijnde Leden als *de eerste Ka-*
 III. *mer*, door den Voorzitter geproclameerd
 HOOFDST. 1798. waren, vertrokken de eerstgemelden, voor-
 afgegaan door Flambouwen, en onder een
 streelend muziek, op het Binnenhof ge-
 plaatst, naar de Vergaderzaal van het ge-
 wezen *Hollands* Bestuur, hun ter Vergader-
 plaats toegewezen. Het werk der beide
 Vergaderingen bestond, voor het overige
 van den avond, in zich te vormen, door
 her

(*) Van dezen waren E. M. VAN BEIJMA, HUGENPOT TOT AERTH EN VERHEES, afwezig. — Het getal der overblijvenden, die nu de eerste Kamer uitmaakten, bedroeg 43 Leden. Zij waren J. H. Nieuwenhuis, L. C. Vonk, F. A. van Rosevelt Cateau, P. M. Pertat, H. ten Kate, J. H. Meijer Caspsz., A. Voogd, F. Rant, J. Fronhof, J. Ondorp, L. Nolst, P. de Somerville, H. Quesnel, J. B. Auffmorth, W. T. van Bennekom, W. A. Dams, J. Proot, C. van der Hoeven, J. Jansén, O. G. Gorter, H. de H. Lemon, J. P. Pesfers, W. Libotté, W. A. Abbema, J. P. Goudsblom, S. Schermer, A. A. Bakker, L. Hoo-gendijk, J. R. van Ommeren, A. de Haan, W. A. Ockerse, J. D. van Leeuwen, J. Pannebakker, D. Bonthuis, H. Verhagen, A. J. C. de Bere, F. Govers, J. Kreilkamp, J. Nuhout van der Veen, J. J. Brands, H. J. van Bolhuis, C. Canter Visjer, A. A. Beerenbroek.

het kiezen van Voorzitters en Secretarissen. De eerste post, bij de eerste Kamer, viel ten deel aan OCKERSE, desgelijks werd BOSCH, bij de tweede, daartoe verkoren. En dus liep deze plegtige avond zonder eenige stoorenis en wanorde af, terwijl de zaamgevloede menigte van aanbouwers van deze tooneelen, door luide toejuichingen en andere vreugdeblijken, bewijzen van heure goedkeuring gaven.

Verre af was het, intusfchen, dat de weerklink, bij het geheele *Bataafsche Volk*, aan dien vreugdekreet der *Tribunes* beëind-woordde. Over het algemeen, verwekte deze stap van de Vergadering zeer veel misnoegen, zelfs onder de Vrienden der laatste omwending. Denzelve alleen beoordeelende, volgens de gronden, in het verslag van den Representant BOSCH opgegeven, en onkundig van de geheime redenen, die in het Committé generaal, waar het besluit der Vergadering gevormd werd, meer gewogen hadden dan die bekende redenen, meende het Volk, dien stap niet vrij te kunnen pleiten van inbreuk op de Staatsregeling, gezags-vermeestering, en verkrachting van 's Volks Oppermagt, — zoo veel te onverschoonlijker, daar de zuivering

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

*Gevoelens
des Volks
over dezen
stap.*

IL ring der Grondvergaderingen het Volk ge-
 BOEK. willig zou hebben doen geven, hetgeen de
 III. Vergadering, thands, eigenwillig, tot zich
 HOOFDST. 1798. had genomen. Meer en meer groeide dit
 misnoegen aan, vooral nog, daar zoo vee-
 len, die zich reeds van de berooving van
 hunne posten, of van hun stemregt, te
 beklagen hadden, gereedlijk ook dezen
 grond aangrepen, om het smeulend vuur
 meer en meer aantewakkeren. Weinig
 waereldkennis was 'er noodig, om te voor-
 zien, dat, offchoon verschillende redenen
 de meesten beteugelden, in het uitlaten
 van den wrevel, 'er echter weinig noodig
 was, om het kiemend zaad te doen uit-
 spruiten, en de omwenteling van 22 Januarij
 tot de voorloopster en den grondslag van
 eene nieuwe te maaken.

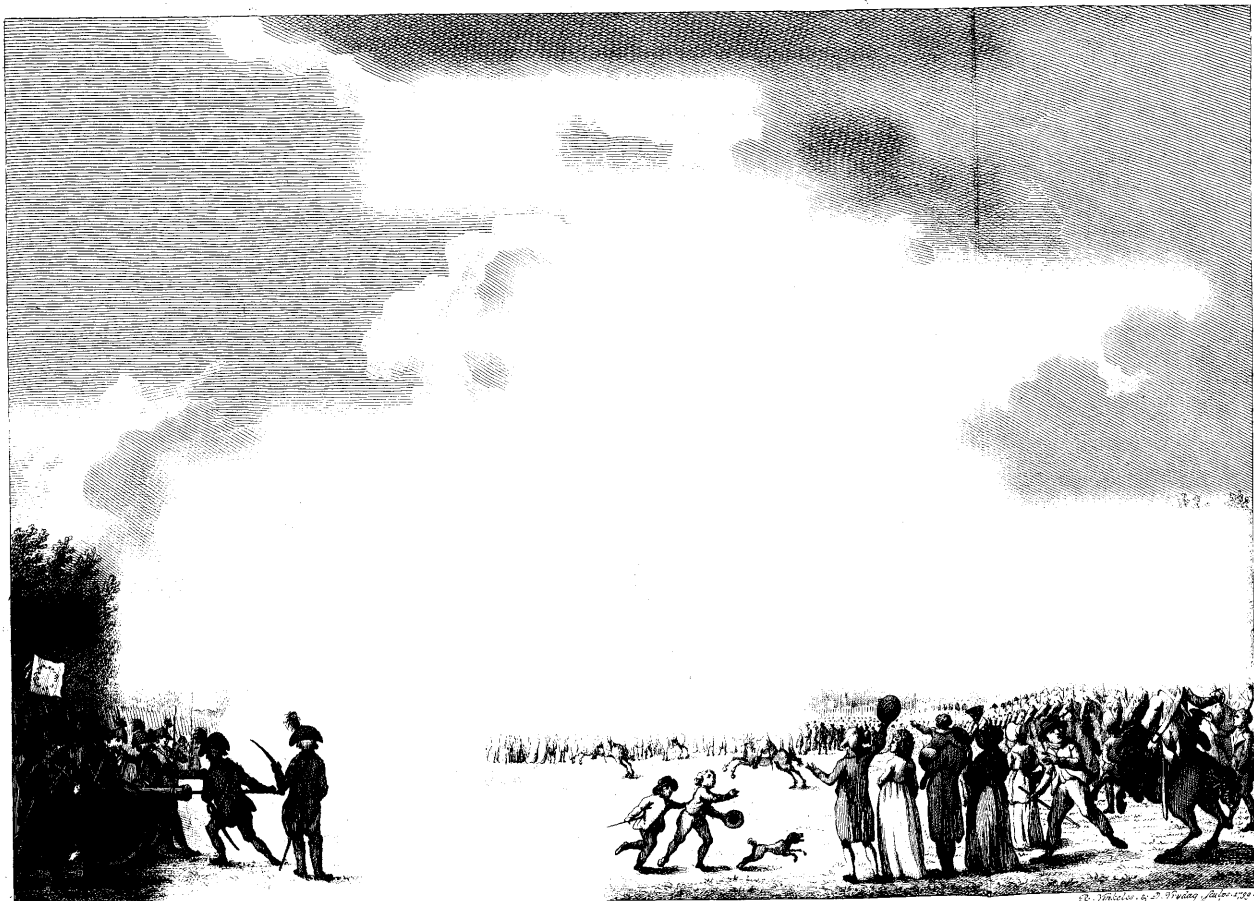
*Volksfeest
 over de
 aanne-
 ming van
 de Staats-
 regeling.*

Het eens gevestigd misnoegen verbitter-
 de dus de vreugde, over de aanneming en
 vestiging der Staatsregeling; en hoe zeer
 ook een openbaar Feest geschikt scheen,
 om dien ongunstigen indruk uitte wischen,
 beantwoordde de uitkomst geenszins aan
 zoodanige verwachting. — Reeds den twee-
 den dag na de wettige kennisgeving van
 den uitslag der stemming op het Ontwerp,
 hadden de Representanten **NOLST, ON-**
DORP,

STAATSREGELING. 573

DORP, MIDDERIGH, VAN LEEUWEN ^{II.}
 EN DE LEMON, daartoe een Voorstel ge- ^{BOEK.}
 daan, 't welk daadlijk tot een besluit ge- ^{III.}
 bragt werd. Ingevolge daarvan, het Uit- ^{HOOFDST.}
 voerend Bewind het Ontwerp tot de vie- ^{1798.}
 ring van zoodanig een Nationaal feest, ter
 gedachtenis van de aanneming der Consta-
 tutie, beraamd hebbende, werd de 19 Meij
 daartoe gesteld. Ter verzekering van orde
 en geregeldheid, had het niet alleen be-
 paald, op welke eene wijze hetzelfde, in
 alle plaatzen van het Gemeenebest, gevierd
 moest worden, maar tevens het Formulier
 der aanspraken aan het Volk, door de
 Voorzitters der plaatselijke Bestuuren te
 doen, voorgeschreven. Zonder ons met
 eene naauwkeurige beschrijving van deze,
 overal eenvormige, feestviering intelaten,
 zullen wij ons alleen tot den *Haag* be-
 paalen, alwaar alles beandwoordde aan
 den luister van dien dag. Des morgens
 vroeg, geschiedde de optocht van de
 Gewaapende Magt naar de Maliebaan, en
 wel in die orde, dat de Burgermagt voor-
 ging, daarna de Fransche Bezetting, hier-
 op een aantal Matroozen volgde, terwijl
 de Bataafsche militaire Magt. en de Fran-
 sche en Bataafsche Cavalleristen, benevens
 de

II. de Artilleristen met de stukken geschut
 BOEK. den trein beslooten. Ter bestemde plaatze
 III. genaderd zijnde , werd eene bezending af-
 HOOFDST. gevaardigd, om eene Commissie uit het Uit-
 1798. voerend Bewind aftehaalen , waar het ge-
 heele Corps *diplomatique*, de Staven van
 de *Bataafsche* en *Fransche* Krijgsmagt , de
 verschillende Agenten en hunne Secreta-
 risfen vergaderd waren. Zoodra kwam
 deze trein niet in de Maliebaan , of zij
 werd begroet met 21. eereschooten , en
 verdere behoorlijke krijgseer aan dezelve
 bewezen. Waarna een der Leden van het
 Uitvoerend Bewind eene ter zaak pas-
 sende aanspraak deed aan de geschaarde
 Krijgsmagt, en werd, nadat eenige Krijgs-
 manoeuvres met geschut en klein geweer
 verricht waren , de Commissie weder op
 dezeltde wijze terug geleid. Op kosten
 van den Lande , werd aan de geheele Ge-
 waapende Magt, Burgers, Franschen, Mili-
 tairen en Zeevolk , in de gantsche Repu-
 bliek, bfood , kaas en wijn , in eene be-
 paalde maate uitgedeeld; en werd in den
Haag aan de leden des Bestuurs, van het
 Uitvoerend Bewind, derzelve Agenten en
 Ministers , de Stafofficieren der *Bataafsche*
 Krijgsmagt, en het Corps *diplomatique*,
 een

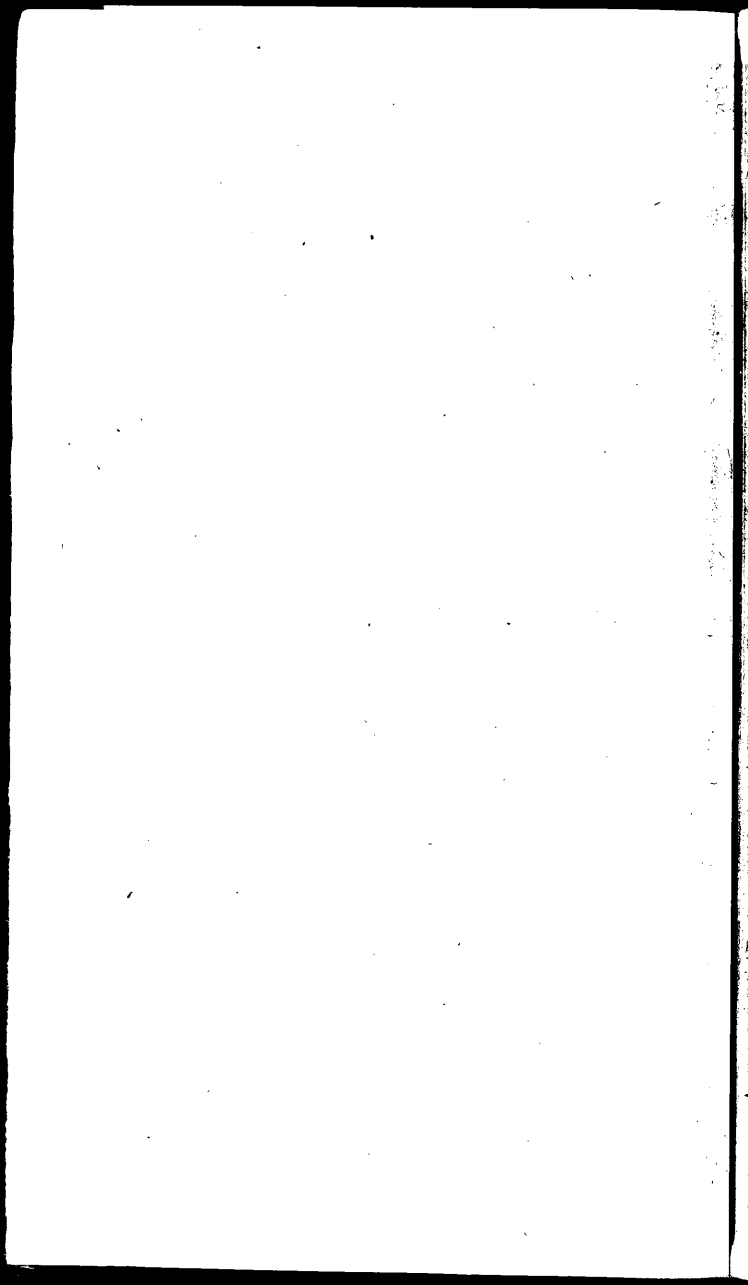

C. F. Schepersburg del. 1798

W. J. Schepersburg sculp.

Volks-Feesl in den Haag, den 19den Meij 1798, ter gelegenheid van de aan-
neeming der Staatsregeling door het Bataafsche volk.

een prachtige maaltijd gegeven. De *Haagsche* Schouwburg vertoonde des avonds gepaste Tooneelftukken. Ten zelfden tijde weêrgalmde de Maliebaan van het vreugdegejuich, waar Bangers, Franschen en Militairen, op het geluid van het muzijk, aldaar geplaatst, zich in dans en spel vermaakten. In deze vreugdebedrijven naderde de nacht, welker duisternis, stilte en rust vervangen werden door het schitterend licht van een prachtig vuurwerk in den Vijver, en den luister van een verlichten Tempel, in de Maliebaan opgericht, en tevens door het gewoel en gejuich van bals en feestpartijen. Ons bijzonder tot de beschrijving van den Tempel bepalende, wiens inrichting der vinding en den smaak des kunstenaars eer aandeed, werd het oog getroffen door de kunstige verlichting van denzelven, vermeerderd door de vlam der overal geplaatste pektonnen.

Deze Tempel, opgericht in het midden der Maliebaan, op eene even schuins afhellende hoogte, schijnbaar van wit Hardsteen, en welks uiteinden met eene geschilderde ijzeren *Balustrate* omringd waren, was eene agtkantige Koepel, naar de *Dorische* orde gebouwd, en op agt Colommen

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

II. men rustende. Aan wederzijde strekte zich
 BOEK. eene Vleugel uit, in welke vier Nisfen uit-
 III. gehouwen waren, waarin, op geschilderde
 HOOFDST. en des nachts verlichte *Chasfinetten* eenige
 1798. *Allegorische* Beelden, levensgroote, waren
 afgemaald, met derzelve beteekenis daar-
 onder. Van de *Haag*-zijde, langs geschilder-
 derde marmere Trappen, dit kunstrijk en
 prachtig Gevaarte optredende, zag men,
 in de vier Nisfen, aan de rechterhand HET
 HEIL, DE VRIJHEID, DE GELIJKHEID,
 DE BROEDERSCHAP; aan de linkerzijde,
 DE WAAKZAAMHEID, DE WIJSHEID,
 DE VADERLANDSLIEFDE EN DE DAP-
 PERHEID. De Nis des Tempels zelve,
 die de overigen in eene geëvenredigde groo-
 te overtrof, vertoonde, in een *Chasfinet*,
 DE WIJSHEID, een Tafreel aan DE VRIJ-
 HEID aanbiedende, waarop, onder het
 Zinnebeeld van *den Tempel der Vrijheid*,
 dit Staatsgebouw geschetst stond. Dit
 Tafreel werd door den Bataaf, met ver-
 rukking, aangenomen, en door *het Volk*,
 onder het geschal der Bazuinen, met blijd-
 schap goedgekeurd, terwijl zulks het zeven-
 hoofdig monfter met den voet vertrad.
 Op den Voorgegrond pronkte een fiere Leeuw,
 op welken een *Genie* zittende, de Bataaf-
 sche

sche Glorievlag ontrolde. Onder het *Chasfinet* las men dit zesregelig vers:

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

Verheven WIJSHEID heeft, vol moed,
Uw STAATSGEBOUW geschetst, *Bataven!*
DE VRIJHEID keurt naar teek'ning goed,
En grootsch weergalmt het JA der braaven.
Juich, *Vaderland*, uw heil breekt aan:
's VOLKS trouw ontrolt uw GLORIEVAAN.

Aan den anderen kant des Tempels, zag men, op gelijke wijze, ter wederzijde, vier Chasfinetten. Die aan den regter kant verbeeldden DE EENDRAGT, DE GEREGTIGHEID, DE ZEEMAGT EN DE LANDMAGT; die, aan den linker, — DE OECONOMIE, DEN KOOPHANDEL, DE KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN, EN DEN LANDBOUW. De Chasfinet des Tempels zelve vertoonde DE STAATKUNDE, met een Eikenkrans om het Hoofd, aan DE VRIJHEID eene rol aanwijzende, die, half van een Altaar afhangende, dit opschrift voerde: STAATSREGELING, AANGENOMEN DEN 23. APRIL. Op den Voorgond zag men den Krijgsgod MARS, het DESPOTISMUS van den Tempel, met heldenmoed, afweerende.

II. Onder de *Chasfinet* zelve, werden de volgende regels gelezen:

BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

Triumf! 't voltooid Gebouw praakt schoon:

DE VRIJHEID is voor dwang beveiligd,

En STAATKUNDE, aan haar dienst geheiligd,

Draagt voor 't Altaar een Eikenkroon.

Het VOLKSREGT zegeviert — uw Speer

6 HELDENMOED! werpt monsters neer.

*Voorteeke-
ning van
de gevig-
tigste ver-
anderingen.*

Zeer geregeld en bedaard liep deze feest-
viering in de geheele *Bataafsche* Republiek
af. En juist deze geregeldheid was voor
den opmerker geen gering bewijs, van het
weinig aandeel, dat het hart in deze ge-
dwongen vrolijkheid nam. Sommigen toch,
alleen door nooddrang onderworpen, maar
heimlijk vijanden van de aangenomen be-
ginzelen, konden natuurlijk zich weinig
verheugen over derzelve vestiging in de
aangenomen Staatsregeling; — anderen,
hoe zeer ook met genoegen die vestiging
herdenkende, morden over de daadlijke
verkrachting van die beginzelen, reeds
in het eerste oogenblik van derzelve om-
helzing, — anderen weder verkoudde de
vrees voor eene spoedige verandering,
eene nieuwe omwending, die de geheele

ver-

verwoesting van het nog wankelend gebouw ^{II.}
 bedreigde. En waarlijk, het onweder, ^{DOER.}
 dat hetzelfde kon treffen, pakte zich reeds ^{III.}
 zamen. Drie dagen vóór de feestviering, ^{HOOFDS.}
 had een onderhoud tusfchen den *Fran-*
schen Gezant DE LA CROIX en den Ge-
 neraal DAENDELS plaats gehad, dat de
 ernstigste gevolgen voordragt. — Dan, om
 hiervan een juist denkbeeld te verkrijgen,
 vinden wij ons verplicht, dit in zijne ge-
 volgen zoo gewichtig voorval van de eerste
 beginzelen optehaalen. Wij zullen hier het
 verhaal volgen, dat de hoofdwerkers dezer
 gebeurtenissen zelven hebben gegeven.

„ Sommige daden, ” zeggen zij, spreken-
 „ de van het gehouden gedrag van het
 „ Uitvoerend Bewind, — „ waren ons ge-
 „ heel onbekend; omtrent anderen ech-
 „ ter konden wij gisfingen maken, welke
 „ door de uitkomst volkomen zijn beves-
 „ tigd; en de meeste kenden wij uit hoof-
 „ de onzer onderscheidene betrekkingen
 „ zeer van nabij; wij zagen inzonderheid
 „ den gang van het groote werk; wij za-
 „ gen de Leden van het Uitvoerend Be-
 „ wind voor goeden raad doof, en het
 „ oor hoe langs hoe meer aan zedenloze
 „ Intriguanten en vuige fortuinzoekers lee-

- II. „ nende; wij zagen het ongenoegen alomme
 BOEK. „ vermeerderen, het getal van kundige
 III. „ medewerkers verminderen, de verwar-
 MOEDST. „ ring, en, met dezelve, het geheele be-
 1798. „ derf van dit Gemeenebest met rasfe schre-
 „ den naderen; zulks ziende, besloten wij,
 „ des noods, een grooten stap tot redding
 „ en behoud van 't Vaderland te waagen.”
 „ Tevens overtuigd, dat iedere schok
 „ een bron van nieuwe rampen is, be-
 „ grepen wij, eerst tot denzelfen te moe-
 „ ten besluiten, wanneer alle andere mid-
 „ delen vruchteloos beproefd zouden zijn.
 „ Het was in dezen geest, dat wij, en
 „ eenige andere waare Vaderlanders, ons
 „ zo veel mogelijk rondsom het Uitvoe-
 „ rend Bewind verëenigden, en trachten
 „ hetzelfde, door onzen raad en invloed,
 „ tot een meerder beleid en gematigdheid
 „ terug te brengen; het was in dezen
 „ geest dat wij ons beijerden, om den
 „ Franschen Minister geheel voor de goe-
 „ de zaak te winnen, en den verächtelij-
 „ ken *Ducange* van zijn perfoon te ver-
 „ wijderen; dat zommige van ons, reeds
 „ in de maand April, hunne gedagten aan
 „ de bij hun bekende Leden van het Gou-
 „ vernement der Fransche Republiek, schrif-
 „ te-

„ telijk , openleiden , en de mislagen der II.
 „ toenmalige Bestuurders ontvouwden , wel- BOEK.
 „ ke ons tot nuttelooze Bondgenooten van III.
 „ dat magtig Gemeenebest moesten maa- HOOFDST.
 „ ken ; in hoop dat de Fransche Minister 1798.
 „ zelve op de regte spoor gebragt , door
 „ zijnen welbekenden invloed op de Le-
 „ den van het Bataafsch Gouvernement ,
 „ deze bewegen zoude , om het waare be-
 „ lang des Lands , en , in hetzelfde , hun
 „ welbegrepen eigenbelang , door een wijs
 „ en gematigd Bestuur te behartigen.”

„ Nadat vervolgens de 4. Meij was ver-
 „ schenen , en het nieuw gevormd Wetge-
 „ vend Ligchaam zijn aanwezen aan intri-
 „ gue en schennis der Staatsregeling ver-
 „ schuldigd geworden was , wierden meer
 „ ernstige maatregelen noodzakelijk , en ,
 „ zonder de verwijdering van die Bewinds-
 „ lieden , welke dezen stap hadden bevor-
 „ derd en toegejuicht , zonder het intrek-
 „ ken van het genomen Decreet , zonder
 „ eene nieuwe Volkskeuze , welke het be-
 „ stuur van zaaken aan Lieden toever-
 „ trouwde , die de algemeene achting en
 „ bezaten en verdienden , was alle hoop
 „ tot redding onmogelijk geworden.”

„ Het mislukken van vroegere en her-

II. „ haalde pogingen bij die Leden van het
 BOEK. „ Bestuur, welke den meesten invloed, in
 III. „ het beleid der groote zaaken, bezaten,
 HOOFDST. „ liet geen anderen weg overig, om alles
 1798. „ zonder opzien te regt te brengen, dan
 „ den Minister der Fransche Republiek,
 „ op eenen toon van waarheid en open-
 „ hartigheid, de hoogte te doen zien, tot
 „ welke het bederf reeds was gekomen,
 „ en of aldus door zijn invloed het oog-
 „ merk eener regelmatige verandering on-
 „ der de Leden van het Uitvoerend Be-
 „ wind, en het zich noemend Vertegenwoor-
 „ digend Ligchaam, door de alleen wetti-
 „ ge Volkskeuze, te bereiken, of om zich
 „ te overtuigen, dat ook bij dien Minister
 „ niets ten dezen opzigte met vrugt te
 „ verrigten viel, en in deze overtuiging de
 „ rechtvaardiging te vinden voor de kragt-
 „ dadige maatregelen, tot welke men zich
 „ genoodzaakt zoude mogen zien.”

„ De Generaal DAENDELS scheen het
 „ meest geschikt tot het houden van een
 „ zoo belangrijk en beslissend gesprek: even
 „ zoo bekend door zijne onveranderlijke
 „ gehechtheid aan de grondbeginzelen der
 „ Staatsomwenteling van den jaare 1795,
 „ en aan het sijstema van Eenheid, den

„ 22 Januarij in zijn geheele uitgestrektheid II.
 „ ingevoerd, als door de onverschrokken BOEK.
 „ moed met welken hij, onder de zegevierende III.
 „ rende Fransche Vaanen, was voortge- HOOFDST.
 „ rukt, om de vrijheid voor zijn Vaderland 1798.
 „ te winnen, had hij zich hier te Lande,
 „ en, in het Fransch Gemeenebest, een
 „ naam van Volksgezindheid verworven,
 „ welke zijn bekende afkeer voor de wil-
 „ lekeurige stappen van het thans vernie-
 „ tigd Bestuur niet dan bevestigen kon-
 „ de, en dus moest zijn getuignis meer-
 „ der geloof, zijn gevoelens meerder in-
 „ gang, dan dat van iemand anders, vin-
 „ den. Bereid zijn Vaderland des noods,
 „ met zelfverloochening, te redden, was de
 „ Generaal ook tot deze laatste poging
 „ bereid, en het zo veel gerugts gemaakt
 „ hebbende gesprek van den 16 Meij was
 „ het beredeneerd gevolg van het bij ons
 „ ontworpen Plan, zo als dan ook het,
 „ meer onverhoopt, dan onverwagt misluk-
 „ ken van deze laatste poging en de dreig-
 „ gende houding van het vernietigd Uit-
 „ voerend Bewind, het *temporaire* afwe-
 „ zen van den Burger DAENDELS en zijn
 „ verblijf te *Parijs* ten gevolge hadden,
 „ waar zijne en onze pogingen, door het

- II. „ onberaden , onzeker en veranderlijk ge-
 BOEK. „ drag van het toenmalig Bataafsche Gou-
 III. „ vernement , en deszelfs uit een lopende
 HOOFDST. „ Proclamatie en orders , vooräl ten op-
 1798. „ zigte van voorz. Generaal gewijzigd ,
 „ ons nog altijd de hoop lieten , om een
 „ dringende verandering in het Bestuur ,
 „ met het minst mogelijke gerugt , en ,
 „ zonder den zweem van sterke maatrege-
 „ len , te zullen kunnen bewerken.” (*) —

De Generaal , dan , ingevolge dit geheime Plan , het Besluit van den 4. Meij , en allen , die zich bij hetzelfde tot een Wetgevend Lighaam gevormd hadden , als verkrachters van het regt des Volks affchilde- rende , terwijl de Gezant rondborstig erkende , dat hij tot bewerking daarvan zijn invloed had te werk gesteld , had de laatste zich gedrongen geoordeeld , om van des eersten zeer bedenkelijke gesprekken aan het Uitvoerend Bewind kennis te geven. Deze , door het Uitvoerend Bewind ter verandwoording geroepen zijnde , erkende het gesprokene , en nu wel voorziende , hoedanige gevolgen daaruit zouden voord- vloei-

(*) Memorie van 't *Intermediair* Uitvoerend Be- wind , bl. 49. en volg.

vloeijen , nam hij in allerijl de wijk naar II.
Parijs, waar hij ook gelukkig aankwam (*). BOF.K.
 Welhaast ontving men zulke berigten , dat III.
 hij aldaar niet flegts volkomen veilig was, HOOFDST.
 maar zelfs gunstig onthaald werdt (†), 1798.
 welken den moed van de Voorftanders des
 tegenwoordigen Staatsbestuurs niet weinig
 ter neder floegen , en hen eene spoedige
 verandering deden duchten. En zoo veel
 te meer , daar 'er wel rasch bevel kwam
 aan den *Franschen* Gezant , om zekeren
DU CANGE, wiens invloed men meende tot
 het gebeurde op 4. Meij wel het meeste
 toegebracht te hebben , van zich te ver-
 wijderen. Inmiddels dachten zij , die de
 teugels van het Bestuur voerden , van
 de goede gezindheid van het *Fransche*
Directoire zoo wel verzckerd te zijn ,
 dat,

(*). Hij had reeds den 15. Meij van den Opper-
 bevelhebber JOUBERT verlof tot die reize voor
 50 dagen bekomen, en den volgenden dag ook van
 hem een pas verkregen.

(†) Het blijkt uit eene gedrukte Verandwoording
 van DEDEM tot den GELDER, ten dien tijde mede
 tot het Bataaffche Gezantschap te *Parijs* behoo-
 rende, dat de Generaal DAENDELS bij den Minis-
 ter der *Buitenlandfche Zaaken* TALLEIJRAND gunstig
 toegang vond, en van daar met de Agenten en
 anderen in het geheim correspondeerde.

II. dat , zo het hun slegts gelukte de rust
 BOEK. en orde inwendig te bewaaren , zij van
 III. zoodanige Ontwerpen , als ter wederomkeering
 HOOFDST. zouden dienen , niets hadden te vrezen. Met even
 1798. diezelfde gerustheid en onverschilligheid , zagen zij dan ook den
 Generaal DAENDELS , niet in het geheim , maar openlijk , den 10 Junij terugkeeren.
 Het Uitvoerend Bewind , zijne zaak aan den gewoonen Regter overgegeven , en ten dien einde alle stukken betreffende deze zaak in handen van den Agent van Justitie gesteld hebbende , liet den Generaal de terugkeer in het Vaderland vrij en onverlet ; terwijl het tevens zorg droeg , dat , hangende de procedures , geene militaire orders van hem , door wien ook , gehoorzaamd konden worden. — Zeker , tegenstand zou ook ten dien tijde weinig gebaat hebben. DAENDELS keerde terug , met een vrijgeleide van den Generaal JOUBERT , van den 3 Junij , waarin hij als Luitenant Generaal erkend , en hem zelfs des noods een gewapend geleide vergund werd. Zoo rasch hij in den *Haag* kwam , waar hij den 10 Junij met een koets met vier paarden binnen reed , werd hij van den Generaal JOUBERT daadlijk , en den volgenden

den morgen door het geheele Corps officieren verwelkomd, die bij hem hunne opwachting kwamen maaken, even als of hij nog zijn voorigen rang bekleedde. En, hoe wel het Uitvoerend Bewind hem de gewoone schildwachten weigerde, verkreeg hij terstond bij zijn aankomst, op last van den Generaal JOUBERT, eene wacht van twee *Fransche* Grenadiers. Ook de pooging van het Uitvoerend Bewind, om hier in zijn gezag te handhaven, had weinig gevolg.

II.
BORK.
III.
HOOFDST.
1798.

Indien echter de heerschende Staatspartij tot hiertoe zich onverschillig getoond had, omtrend alle voorbereidzels tot eenige stappen, ter omkeering van het gevestigd gezag, thands schein zij uit dien slaap opgewekt te moeten worden, daar de zaaken een ernstiger gelaat vertoonden. Niet te vreden met de openlijkste bewijzen van achting, aan den Generaal DAENDELS gegeven, werd een prachtige maaltijd in den *Ouden Doelen* aangerigt, en dien nacht Bal gegeven, waarbij gemelde Generaal, de voornaamste Bevelhebbers van de *Fransche* en *Bataafsche* Krijgsmagt, de Agenten van het Uitvoerend Bewind, benevens allen, die als Voorstanders van de meer gematigde par-

Maaltijd
in den Ouden Doelen
in den Haag.

II. partij bekend stonden, genodigd waren (*).
 BOEK. Dergelijk een prachtige maaltijd, die al-
 III. len schijn had van een vereenigings-maal-
 HOOFDST. tijd, werd ook te *Amsterdam* in den *Doe-*
 1798. *len* gehouden. Bij het einde van denzelven,
 werd de inlevering van een adres aan het
 Vertegenwoordigend Lighaam vastgesteld,
 waarbij, in de nadruklijkste en ernstigste be-
 woordingen, het terug roepen van de be-
 sluiten van 17 Maart en 4 Meij werd gevor-
 derd, en dat reeds door eenige honderden
 ondertekend was. Dit scheen ten voorloper
 van de gewigtigste veranderingen te zullen
 dienen. De aanbieding van dit Request had
 echter ten bestemden dage geen voortgang.
 Het Uitvoerend Bestuur voorkwam die aan-
 bieding, door de Commisfarisfen ter teke-
 ning, POMPE VAN MEERDERVOORT en
 CRETSCHMAR in verzekering te nemen.
 Niets meer schroomde het Uitvoerend Be-
 wind, dan de noodzaaklijkheid, om open-
 lijk geweld te moeten gebruiken. Kon het,
 door vrees en ontzag, de maatregelen en
 woelingen zijner tegenkanters beteugelen,
 dan

(*) De ingang van het gebouw was verlicht
 met een *Chasfnet*, waarop met groote letters
 stondt, VOOR DE CONSTITUTIE.

dan oordeelde het zijn troon gevestigd ; II.
 daar anders geweld met geweld moerende ^{BOEK.} III.
 keeren, de orde en rust het hoogst gevaar ^{HOOFDST.} 1798.
 geloopen, zij zichzelven den ondergang be-
 rokkend, en, in de hulp van het *Fransche*
Bestuur, eene onzekere toevlucht gezocht
 zouden hebben. — Niettemin waren de
 zaaken van wederzijde tot die hoogte ge-
 bragt, dat een geweldige stap gewaagd,
 of alles verloren gerekend moest worden.

Het arresteeren der gemelde Commissa- ^{Vernieti-}
 risfen deed de Verbondenen van het aan- ^{ging van}
 bieden van het verzoekschrift afzien, van ^{het Verte-}
 het welk zij nu geene dan schadelijke ge- ^{genwoordi-}
 volgen verwachtten, en hen den stap ver- ^{gend Lig-}
 haasten ter geweldadige omkeering van ^{haam en}
 het gevestigd gezag. Zij zorgden dan, dat ^{Uitvoerend}
 de noodige bevelen aan de *Bataafsche* ^{Bewind.}
Krijgsmagt, van welke zij zich in dit ge-
 val zouden bedienen, in alle stilte uitge-
 geven werden. Des morgens van den 12
 Junij, reeds ten 6 uren, waren DAEN-
 DELS met de zijnen hiermede bezig. Het
Uitvoerend Bewind zag dit niet onverschil-
 lig aan, en, daar dit alles, zonder toe-
 stemming van den *Franschen* Generaal JOU-
 BERT, het Opperbevel over de gantsche
Gewapende Magt bekleedende, niet kon
 ge-

II. geschieden , en het de duchtigste redenen
 BOEK. van misnoegen over zijne tegenkating aan
 III. deszelfs orders meende te hebben , droeg
 HOOFDST. het aan het Verteegenwoordigend Lighaam
 1798. voor , om hem het Opperbevel over de
 Bataafsche Armée te ontnemen , en het
 gedrag van dien Generaal ter kennis van
 het *Fransch* Bestuur te brengen. Doch
 waarschijnlijk zou deze stap van weinig ge-
 volg geweest zijn , daar het , nog denzelf-
 den morgen , zoodanige verzekeringen van
 hem ontving , die het de volkomenste ge-
 ruststelling inboezemden. — Van een ande-
 ren kant werdt hetzelfde op nieuw , en wel
 ten zelfden dage , geschokt , daar de Voor-
 zitter FOKKER , des morgens , in een nadruk-
 lijk verhoog , voorstelde , om aan het Ver-
 tegenwoordigend Lighaam voortedragen , om
 bij de aanstaande Volksoproeping het decreet
 van 4. Meij ter goed- of afkeuring voor te
 leggen , of wel de verkiezing over het volle
 getal Representanten uitteftrekken ; doch
 hetwelk tot 's avonds in advijs werdt ge-
 houden , doordien de Vergadering niet
 voltallig was , zijnde WILDRIK door ziek-
 te afwezig. Inmiddels gaf deze Directeur
 van het gedaane Voorstel aan het Verte-
 tegenwoordigend Lighaam kennis , als ook
 dat

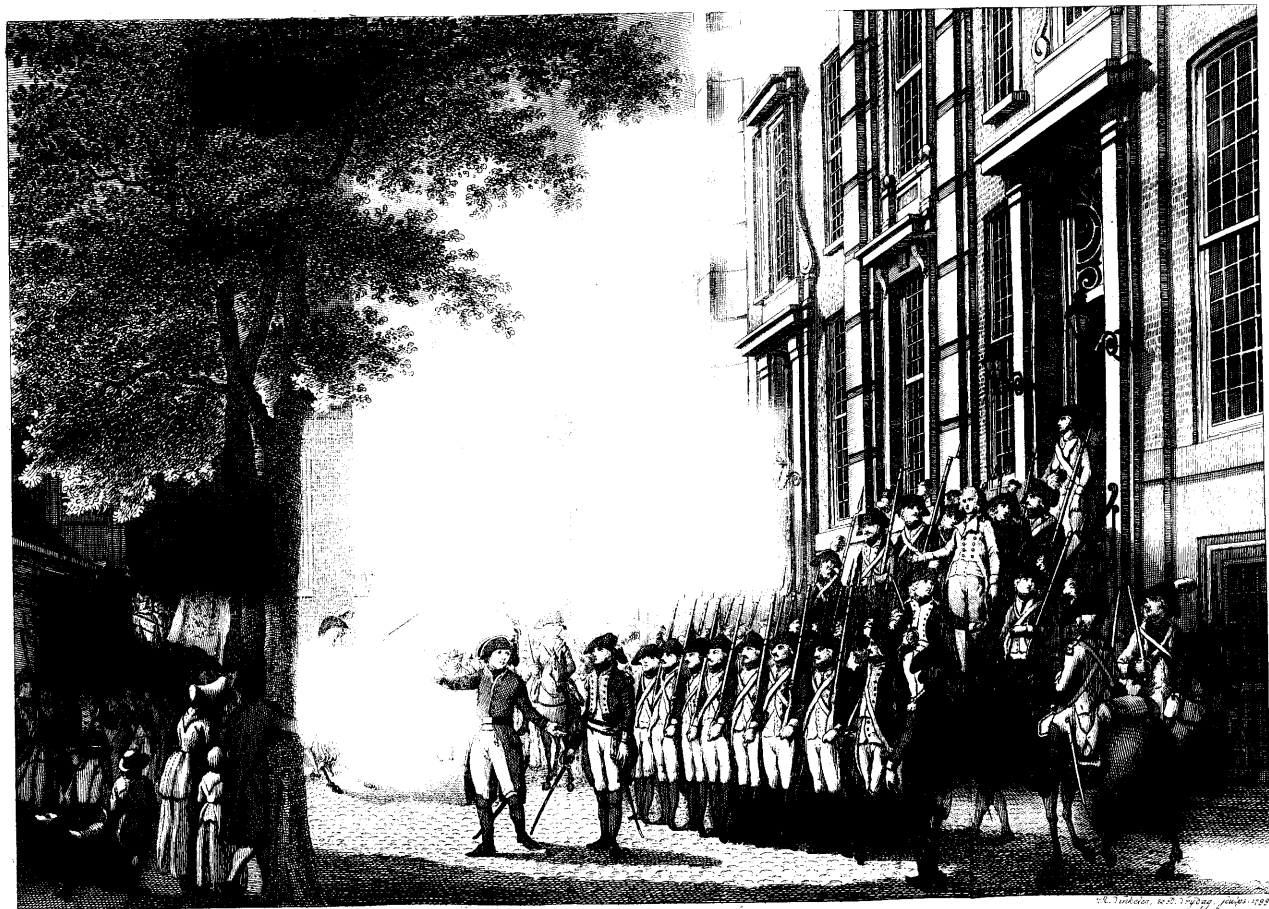
dat hij zwaarigheid maakte, om langer zijn post te blijven waarnemen. Dit alles echter kon de meerderheid van het Bewind, VREEDÉ, FIJNJE en VAN LANGEN, (WILDRIK werd vervolgends eenstemmig met FOKKER bevonden) niet bewegen, om van het aangenomen stelsel afte wijken, of maatregelen ter beveiliging te nemen. Onkundig van het reeds tot rijpheid gekomen Plan, of deszelve strekking, en steunende op de verklaarde gezindheid van het *Franfche* Bestuur, als geheel afkeerig van alle wederwerking of eene tegenomwenteling, meenden zij weinig te vrezen te hebben, en zagen zij dus ook geen nooddrang om het verkregen gezag neêrte leggen: veel minder achtten zij het noodig, op beveiliging bedacht te zijn, of maatregelen te beramen, die misfchien geweldadige ftappen zouden uitgelokt hebben.

II.
BOEK.
III.
HOOFDST.
1798.

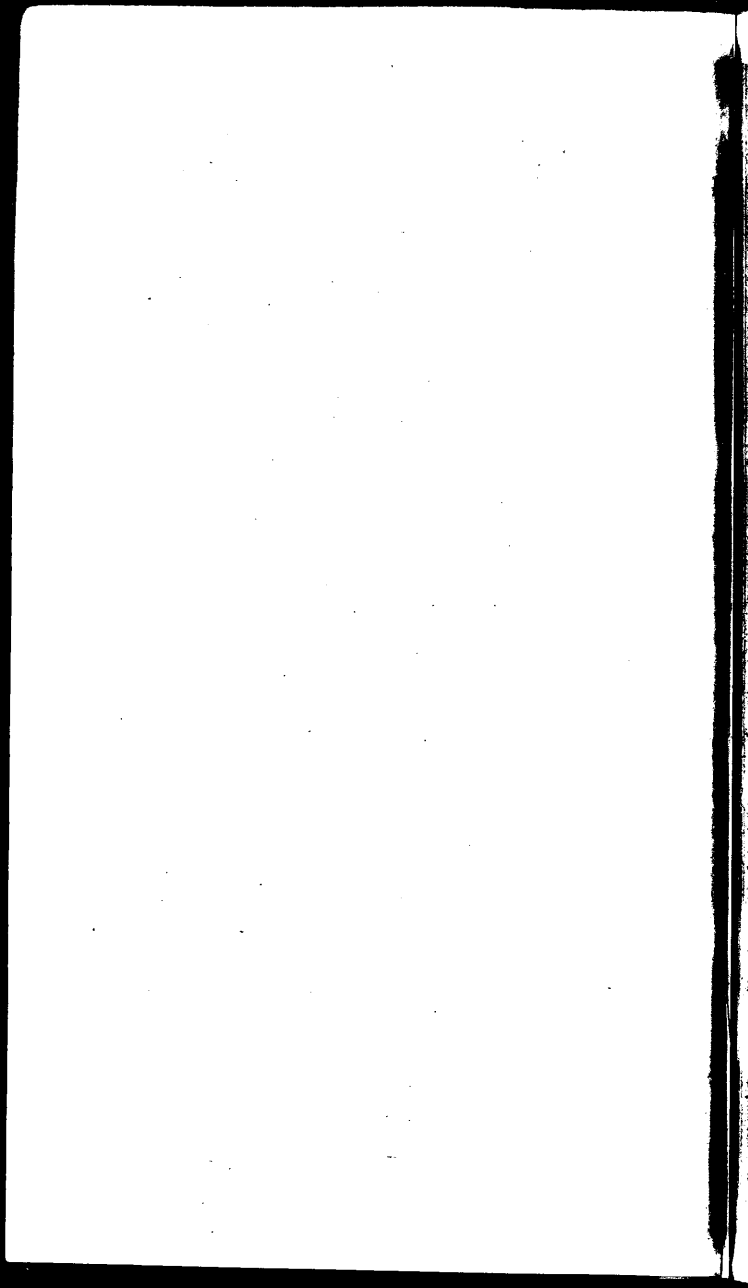
Het Vertegenwoordigend Lighaam was echter op eigen veiligheid meer bedacht. Het deed de Lijfwacht, volgens de Staatsregeling aan zijn dienst verbonden, in de wapenen komen, en de noodige posten bezetten. Het verklaarde zijne Zittingen *permanent*. Dan, de uitkomst bewees de nutloosheid van dezen maatregel.

's Namid-
dags

II. dags dan omtrend 5 uren, nadat de noodige voorzorg genomen was, dat niemand den *Haag* kon verlaten, begaven **DAENDELS** en zijn *Staf* en eenige anderen, allen met ontbloot geweer en pistoolen, gevolgd van eene Compagnie Grenadiers, zich naar het *Hotel* van het Uitvoerend Bewind. De geftelde wachten, deze overmagt ziende, booden geen weêrstand; onverhinderd drong de Generaal met de zijnen door tot de Zaal, waar drie van de Leden, **VREDE**, **FIJNJE** en **VAN LANGEN**, benevens den *Franschen* Gezant **DE LA CROIX**, eenige Leden van het Vertegenwoordigend Lighaam en anderen, nog onder den maaltijd zaten. Op de Vraag, „ wien zoekt „ Gij? ” was het antwoord daadlijk; „ de „ leden van het Uitvoerend Bewind. ” En onmiddelijk verhefte zich een geschreeuw; „ die schelmen, die landverraders! dood of „ leevend moeten wij ze hebben. ” Inmiddels hadden **VREDE** en **FIJNJE**, het gelukkig oogenblik der algemeene verwarring waarnemende, gelegenheid gevonden, om uit het vertrek te komen, en wisten vervolgens alle de maatregelen ter hunner nasporing te verijdelen. **VAN LANGEN** werd in verzekering genomen, en naar het *Hotel* van

Van Capelleman, 1798. *Van der Schueren, 1798.*
Het in verzekering' neemen van den Burger S. J. van Langen, Lid van het
Uitvoerend Bewind, den 12den Junij 1798.

van den Agent van Oorlog overgebracht. II.
 Hetzelfde gebeurde ook aan FOKKER en SOUË.
 WILDRIK, schoon dezen nog ten zelfden III.
 dage hunne vrijheid wederkregen. MOORDET.
 DE LA 1798.
 CROIX werd met eene gewapende Or-
donnance naar zijne wooning geleid (*).
 Daadlijk begaf DAENDELS zich aan het
 hoofd van een groot detachement Caval-
 lerie en Infanterij naar het Binnenhof, en
 zond eenige manchappen af, om ook het
 Wetgevend Lighaam uit elkanderen te doen
 gaan, en eenige Leden van hetzelfde in
 ver-

(*) Zeer euvel nam de Gezant dezen buitenge-
 wonen stap op, blijkens de volgende bekendmaa-
 king, die hij nog denzelfden avond deed aanplak-
 ken; „ IN NAAM VAN DE FRANSCHÉ RÉPUB-
 „ LIKÉ. De gevolmagtigde Minister van gezeg-
 „ de Republiek PROTESTEERT, in haar naam en
 „ namens het *Diretoire Executief*, tegen de feite-
 „ lijkheden, die op dit oogenblik DAENDELS en
 „ zijne Satelliten tegen de Bataafsche Republiek
 „ en derzelver Uitvoerend Bewind begaan hebben.
 „ Hij stelt alle de genen daarvoor verantwoord-
 „ lijk, die eenige posten bekleeden, welken hun
 „ het regt geven dit te beletten.

„ In den *Haag* 12 Junij 1798. 's avonds ten 6
 „ uren.”

(was get.)

CH. DE LA CROIX.

Pp

II. verzekering te nemen. De Lijfwacht geen
 BOEK.
 III. tegenstand biedende, maar op den eersten
 HOOFDST. wenk weerloos aftrekkende, vond dit weï-
 1793. nig zwaarigheid. De eerste Kamer was op
 dat oogenblik niet vergaderd: eenigen van
 deszelfs leden (*) werden in hunne hui-
 zen in bewaring genomen. De tweede Ka-
 mer vergaderd zijnde, gelukte het den sol-
 daaten, niet dan na eenigen tegenstand, in
 de Zaal doortedringen. Gewelddadig werd
 de Voorzitter VISSER, die weigerde zijn
 post te verlaten, zeggende, „ dat hij, door
 het Bataafsche Volk gekozen zijnde, zijn
 post niet zou verlaten, dan voor het ge-
 weld bukkende, ” van den stoel gerukt, en
 benevens de Burgers PLOOS VAN AM-
 STEL, TH. VAN LEEUWEN en B. BOSCH
 weggeleid, om in bewaaring gehouden te
 worden, waarna de overige leden uit een
 gingen.

*De Inter-
 mediaire
 Wetgeven-
 de Verga-
 dering, en
 het Inter-
 mediair
 Uitvoerend
 Bewind.* Naauwlijks was dit alles afgelopen, of
 de Burgers PEIJMAN, SPOORS, GOGEL,
 YADAMA en LA PIERRE, Agenten van
 Oorlog, Marine, Finantie, Justitie en Po-
 li-

(*) Zij waren VONK, RANT, VAN ROSEVELT
 CATEAU, Voorzitter, VAN DER HOEVEN, OCKEL-
 SE, en DE BERE.

litie verklaarden, in eene wijdluifige Afkondiging van denzelfden dag, ter vaardiging van den gedaanen flap, de teugels van het Bestuur te aanvaarden, en beriepen, reeds den volgenden dag, eene *Intermediaire* Wetgevende Vergadering, in dien tusschentijd, als het *Intermediair* Bestuur, de hoogste magt uitoeffenende. Tot gemelde Vergadering werden geroepen eenige leden van het vernietigd Wetgevend Lighaam, twee van het voormalig Uitvoerend Bewind, benevens andere ambteloze Burgers (*), van welken

II.
BOEK,
III.
HOOFDST.
1798.

(*) Zij waren de volgende; A. J. VERBEEK, G. SCHEFFER, C. G. R. VAN MARLE, A. HARTEVELD, A. POMPE VAN MEERDERVOORT, G. A. VISSER, J. B. AUFFMORTH, H. COSTEKUS, G. F. VAN HUGENPOTH TOT AERT, E. LEWE, J. H. SICCAMA, J. D. VAN LEEUWEN, F. L. RAMBONNET, D. WERNER, J. H. MEIJER, H. VAN ROIJEN, J. J. BRANDS, J. PROOT, C. VAN FOREEST, U. J. HUBER, P. V. DE LA COURT, M. RABINEL, A. VAN DOORN, H. REMMERS, M. M. DE MONCHIJ, T. CREMER, J. DRUIVENSTEIN, RIBBIUS, KRANS, J. VAN HAAFTEN, D. C. DE LEEUW, S. KAMP, E. RIJSINGA, J. H. VAN DIJK, STEENWINKEL, P. L. VAN DE KASTEELE, L. J. VITRINGA, VERSTEEGE, F. BLONDEL, B. WILDRIK, J. P. FOKKER, H. BRUINS, T. CANTER VISSER EN F. GULJÉ.

II. BOEK. III. HOOFDST. 1798. het grootst aantal, nog den avond van den 13. Junij, in hunne hoedanigheid Zitting nam; wordende deze eerste Vergadering georganiseerd door gemelde vijf Agenten, welken vervolgens, onder den naam van *Intermediair Uitvoerend Bewind*, het Uitvoerend Gezag uitoeffenden. — Deze geheele Omwenteling was het werk van weinige uren. Des avonds van den 12 Junij ten 10 uren, was alles beslischt, en de orde en rust volkomen hersteld.

Adresfen van *ad:esfe*, uit sommige plaatsen der Republiek, gaven vervolgens getuigen van het genoeg en over dezen stap; en geene mindere blijken hiervan ontving men van wegens de Gewapende Magt te Land en ter Zee. Ook het Bestuur der *Franfche* Republiek toonde weldra zijne deelneming in het gebeurde, en deszelfs gewigtige gevolgen. Het bewees dit ten duidlijkften, ter gelegenheid van het openbaar gehoor aan den Burger SCHIMMELPENNINCK, buitengewoon Minister bij hetzelfde, den 17 Augustus gegeven, toen deze van de *Constitutioneele Organisatie* van het Uitvoerend Bewind kennis gaf (*). En

(*) Even gelijk de voorgaande blijken van deelne-

En nu ontmoetten zij, die weleer geze-
genpraald hadden, hunne verwonnelingen

II.
BOEK.
III.
ter HOOFDST.
1798.

neming van het *Franfche* Bestuur, in het lot de-
zer Republiek, kunnen wij ons niet weêrhou-
den, ook dezen zeer opmerklijken brief geheel te
plaatzen.

Het Uitvoerend Bewind van de
Franfche Republiek,

Aan het Uitvoerend Bewind van
de *Bataafche* Republiek.

BURGERS DIRECTEURS!

Ontfangt de oprechte uitdrukking van ons har-
telijk genoegen. Uw Brief van den 30 Thermidor
(1 Augustus l. l.) heeft onzen wensch vervuld.

Gedurende een loop van vier jaaren, zagen wij
met verlangen dat besliffchend oogenblik te gemoet,
waarop een Constitutioneel Bewind, *een einde ma-
kende aan die binnenlandsche woelingen, welke uw Va-
derland zo zeer hebben afgemat*, hetzelve zoude in
staat stellen, om wederom het volle gebruik van
alle deszelfs middelen van magt en voorspoed te
kunnen maaken, en aan hetzelve dien rang onder
de Mogendheden van Europa terug te geeven, waar-
op het eene billijke aanspraak heeft.

Het fmertverwekkend toneel van zo veele bedrie-
gerijen, welke de daarftelling van eene vaste orde
van zaken zo lang vertraagd hebben, heeft dik-
wijls onze bekommelingen opgewekt; vooral heb-
ben wij met een diep gevoel van fmarte gezien, *dat*

II. ter zelfder p'laatze. Even hetzelfde Lust-
 huis, *het Dasch*, herbergde thands de ijve-
 HOOFDST. rig-
 1798.

Menschen, die zich zelve alomme aangekondigd hadden, als de ijverigste Voorstanders van de Vrijheid, en die na den behaalden zegenpraal op de Aanhangers van het oude Bewind, tot de eerste waardigheden der Republiek geklommen waren, geen ander gebruik van die, aan hun voor een korten tijd vertrouwde magt, gemaakt hadden, dan alleen, om te onderneemen, om zich het voortdurend bezit dier waardigheden aan te matigen, en om, tot bederf der gemeene zaake des Vaderlands, alleen kunne bijzondere bedoelingen en driften ten dienste te staan.

De stoedige val dier Wezens, als het gewoone lot van Menschen, die zich in een onwettig gezag dringen, leeft ons weinig verwonderd; maar wij hebben gemeend, alvorens onze denkbeelden omtrent de gebeurtenis, welke dien val te weeg gebragt heeft, te vestigen, het tijdstip te moeten afwagten, waarop de algemeene Stem der Natie zoude zijn uitgebragt, en waarop het ontwijffelbaar zoude zijn, dat het Intermediair Gouvernement, het welk zich in de noodzaaklijkheid gebragt zag, de teugels van het Bewind optevatten, zich met ijver werkzaam hield, om de door het Volk aangenomene Constitutie met spoed in werking te brengen; dit tijdstip is aanwezig, het gevoel der Bataafsche Natie is bekend, al het geen tot hier toe, slechts kortstondige schikkingen uimaakte, heeft nu plaats gemaakt voor vaste Wetten, voor een duurzaam Gouvernement; en de Natie zelve, door in het Wetgevend Lichaam, en in het Uit-

rigste Voorstanders van tegen elkander strij- II.
dige begrippen : VAN LANGEN alleen BOEK.
werd naar *Woerden* overgebracht. Waar- III.
lijk , de Geschiedenis eener Omwenteling HOOFDST.
kentekent zich meestal door de zonder- 1798.
ling-

voerend Bewind Mannen te plaatzen , die noch door gebrek aan doorzicht verdoold , noch door partij- schap weggesleept zijn , heeft het zegel van goe keuring aan de gebeurtenissen gegeven , welke deze gelukkige ont- wikkeling voorbereid hebben.

Het Constitutioneel tijdvak , het welk uwe Repu- blik nu is ingetreden . kan haar tot eene bestem- ming opleiden , wanneer , en de Wetgeevers , en zij , die het Uitvoerend Bewind in handen hebben , steeds bedacht zijnde , om zonder onderscheid alle Partijschappen te bedwingen , welke zich mogten veroorloven , om een gevaarlijken invloed te her- nemen , tevens zorgen , om alle de uitwerkzels van eene réactie te verwijderen , welke niets anders zijn kan , dan de eeuwigduurende bron van haat en rampen.

Dat hunne pogingen steeds eensgezind mogten gericht zijn tegen het *Engelsch* Gouvernement , als den onverzoenelijken vijand van den bloei van uw Vaderland , en dan staan wij u borge , dat de *Ba- taafsche* Republiek , ondersteund door hare machtige Bondgenote , weldra haren Koophandel zal zien hersteld , hare schaden vergoed , hare zeemagt her- boren , en dat zij inwendig gelukkig , dag aan dag , heilzame vruchten zal genieten van eene vrije re- presentative Regeeringsvorm.

II. lingste lotverwisselingen, die in het kortst
 H. B. K. III. bestek ons het onbestendige van het onder-
 HOOFDST maansche op het nadrukkelijkst prediken.
 1798.

Hoe zeer het thands gevestigd stelsel was, zich van alle eigenlijk gezegde weêrwerking te onthouden, vereischte toch de aart van deze Omwenteling eene geheel andere wijziging in het Besluit. De slachtoffers van den 22 Januarij verkregen spoedig meerdere vrijheid, en eindelijk hun volkomen ontslag. Den 9 Julij werd het Besluit tot hunne verzekering van den 3 Februarij ingetrokken en vernietigd, schoon hunne volkomen vrijwilligheid eerst den 11 Augustus volgde. Overeenkomstig dit besluit van 9 Julij, zou het *Intermediair* Besluit,

Geschreven te *Parijs*, in het Nationaal Paleis van het *Directoire Executief*, den 11 Fructidor Anno 6. (28 Augustus 1798.)

De President van het *Directoire Executif*.

(Geteekend)

TREILHARD.

In name van het *Directoire Executif*.

De Secretaris Generaal.

(Getekend)

LA GARDE.

ftuur, reeds den volgenden dag, bij openbaare Afkondiging, van dit ontflag, — en wel op gronden, dat van alle de ingebragte befchuldigingen, *inzonderheid* tegen de *Commissie van Buitenlandsche Zaaken*, betreffende het uitloopen der Vloot, geen fchijn van bewijs was gevonden, — kennis hebben gegeven; doch werd deze Afkondiging om onbekende redenen achter gehouden. — De dringendfte bezigheden, welker onverwijld bezorging de Staatsregeling beval, werden nu ter hand genomen. Tot hiertoe de grieven van zeer veele van het Stemregt beroofden nog niet hersteld, en het ook niet mogelijk zijnde, om hen binnen een kort tijdsverloop regt te doen wedervaaren, werden nieuwe Stemregisters geopend, en gaf het *Intermediair Uitvoerend Bewind*, in eene afkondiging van 18. Junij, zoodanige verklaring aan de Artikelen der Staatsregeling, de uitfluitingen betreffende, als meest gefchikt was, om hun den weg tot herstel zeer gemaklijk te maaken. De verlaten Ambtenaars werden op veele plaatzen in hunne posten hersteld. Het besluit, waarbij alle Regenten van het Oude Bestuur aan

II.
ROEK
III.
HOOFDST.
1798.

II. plaatslijk arrest onderworpen waren, werd vernietigd; — en zij, die, na den 22 Januarij, schriftlijk afscheid van de Confitueerende Vergadering genomen hadden, werden in alle hunne regten als Stembevoegde Burgers hersteld. Niets meer inzonderheid hield het Bestuur bezig, dan de zorg, om op den tijd, door de Staatsregeling voorgeschreven, het Vertegenwoordigend Lighaam des Bataaffchen Volks, in de Grondvergaderingen verkozen, te doen bijeenkomen. Reeds den 19. Junij werd bij de *Intermediaire* Wetgevende Vergadering bepaald, dat, met vernietiging van het besluit tot oproeping der Grondvergaderingen tegen 29 Junij, die dag zou gesteld worden op den 13 Julij, ten einde het volle getal van Representanten te benoemen, welker bijeenkomst nu ook gesteld werd op den 31. dier maand.

Door deze zorg mogt het dan eindelijk der Bataaffche Natie gebeuren, om eene Vergadering van haare Vertegenwoordigers, door haar zelve, volgens de Staatsregeling, gekozen, den 31 Julij te zien bijeenkomen. Door deze zorg, zag het ook weldra het *Intermediair* Uitvoerend Bewind vervangen, door een, volgens de Staats-

Verkiezing van de Leden voor het Vertegenwoordigend Lighaam door het Volk en aanstelling van het Uitvoerend Bewind.

Staatsregeling, gekozen Uitvoerend Bewind. II.
 Een der eerste stappen van de vijf Agen- ROEK.
 ten, reeds den eersten dag na de vorming III.
 van het volgens de Staatsregeling gestelde HOOFDST.
 Wetgevend Lighaam, was eene breedvoe- 1798.
 rige verandwoording van hun gedrag, op
 den 12 Junij, te geven, en deszelfs gron-
 den en redenen blootteleggen, ten einde
 de goed of afkeuring van de Volksverte-
 genwoordigers te vernemen. Eenige Re-
 questen, op dat vertoog ingekomen, vor-
 derden, dat zij, benevens de Generaal
 DAENDELS, in staat van beschuldiging
 gesteld zouden worden. Na een rijp en
 bezachtzaam onderzoek, verklaarde de Ver-
 gadering bij besluit van den 5 October, op
 een verslag, door den Burger COUPERUS
 den 4 September uitgebragt, „ dat, — de
 ontbinding van het vernietigd Vertegenwoor-
 digend Lighaam en Uitvoerend Bewind, tot
 behoud der Vrijheid, tot herstel der geschon-
 den Oppermagt des Volks, mitgaders tot
 handhaving der Staatsregeling noodzaaklijk
 geweest zijnde, en pligtmatig voor ieder
 Burger, die prijs stelt op de getrouwe hand-
 having der Staatsregeling, — de Burgers
 SPOORS, PEIJMAN, GOGEL, TADAMA

en

II. en LA PIERRE, gelijk ook de Luitenant
 BOEK. Generaal DAENDELS, misdgaders alle zo-
 II. danige Burgers, die tot het bovengemel-
 HOOFDST. de ter behouding van Vrijheid en Vader-
 1798. land medegewerkt hebben, wel verre van
 deswegens culpabel te zijn, als handhavers
 der Staatsregeling en belangloze Voorstan-
 ders van de regten des Volks, zich bij het
 Vaderland verdienstelijk hadden gemaakt: —
 wordende wijders het Uitvoerend Bewind
 gelast, naauwkeurig te letten op alle zoda-
 nige woelingen en ondernemingen, welken
 direct of indirect zouden strekken, om de
 inbreuken op 's Volks Oppermagt, den 17
 Maart en 4 Meij gepleegd, te wettigen, en
 als verbindend te doen voorkomen, en
 alzoo de door het Bataafsche Volk aangenomen
 Staatsregeling te ondermijnen, opdat
 dezulken als rustverstoorders naar behooren
 konden worden gestraft. En, ten einde alle
 spoozen van het gebeurde volstrektelijk uit-
 tewisfchen, werden, bij besluit van 15 De-
 cember, niet alleen de nog in verzekering
 zijnde leden van het nu vernietigd Verte-
 genwoordigend Lighaam en Uitvoerend Be-
 wind in volkomen vrijheid gesteld, maar
 zelfs ook andere Staatsgevangenen, reeds
 bij

bij de Omwenteling in 1795. in verzeke-
 ring genomen, gelijk VAN DER SPIEGEL
 en BENTINCK, als ook alle anderen, die
 federt de Omwending in 1795, 't zij om
 politieke misdrijven of uit redenen van staat-
 kunde, in hechtenis genomen waren, in zoo
 verre nog geen regterlijk vonnis over hen
 gegaan was, ontflagen, en werd voords
 eene algemeene vergeting van alle staat-
 kundige geschillen, en eene algemeene
 vergeving van alle bedreven staatsmisdaden
 aangekondigd:

II.
 BOEK
 III.
 HOOFDST.
 1798.

E I N D E.

B E R I C H T.

- I. Zes Platen van Schaduwbeelden van de Leden der Nationale Vergadering en derzeiver Plaatsvervangers; te plaatsen achter de Voorreden.
- II. Gewelddaadigheden van eenige Artilleristen in de Raadkamer der Municipaliteit te Amsterdam, in den nacht tusschen den 10 en 11 Meij 1796. te plaatsen tegen over . . . . . bladz. 84.
- III. Zeeslag tusschen de *Nederlandsche en Engelsche* Vlooten, den 11 October 1797. te plaatsen tegen over . . . . . bl. 458.
- IV. Verdeeling van het Bataafsche Gemeenebest in acht Departementen: te plaatsen tegen over . . . . . bl. 544.
- V. Volksfeest in den *Haag*, den 19 Meij 1798. ter gelegenheid van de aanneming der Staatsregeling, door het Bataafsche Volk: te plaatsen tegen over . . . . . bl. 574.
- VI. Het in verzekering nemen van den Burger s J. VAN LANGEN, Lid van het Uitvoerend Bewind, den 12 Junij 1798: te plaatsen tegen over . . . . . bl. 592.

Bij den *Uitgever* deezes zijn ingsgelijks nog enige Exempl. te bekomen van:

Het TAFEREEL van de GESCHIEDENIS der JONGSTE OMWENTELING in de VEREENIGDE NEDERLANDEN, door den *Auteur* van dit Werk, met Platen; zijnde nu in dit Werk geplaatst de SILHOUETTEN van de Leden der Nationale Vergadering, welke bij de Uitgave van gemelde *Tafereel* der Omwenteling, voor dat Werk beloofd waren.

Complet
met platen

